

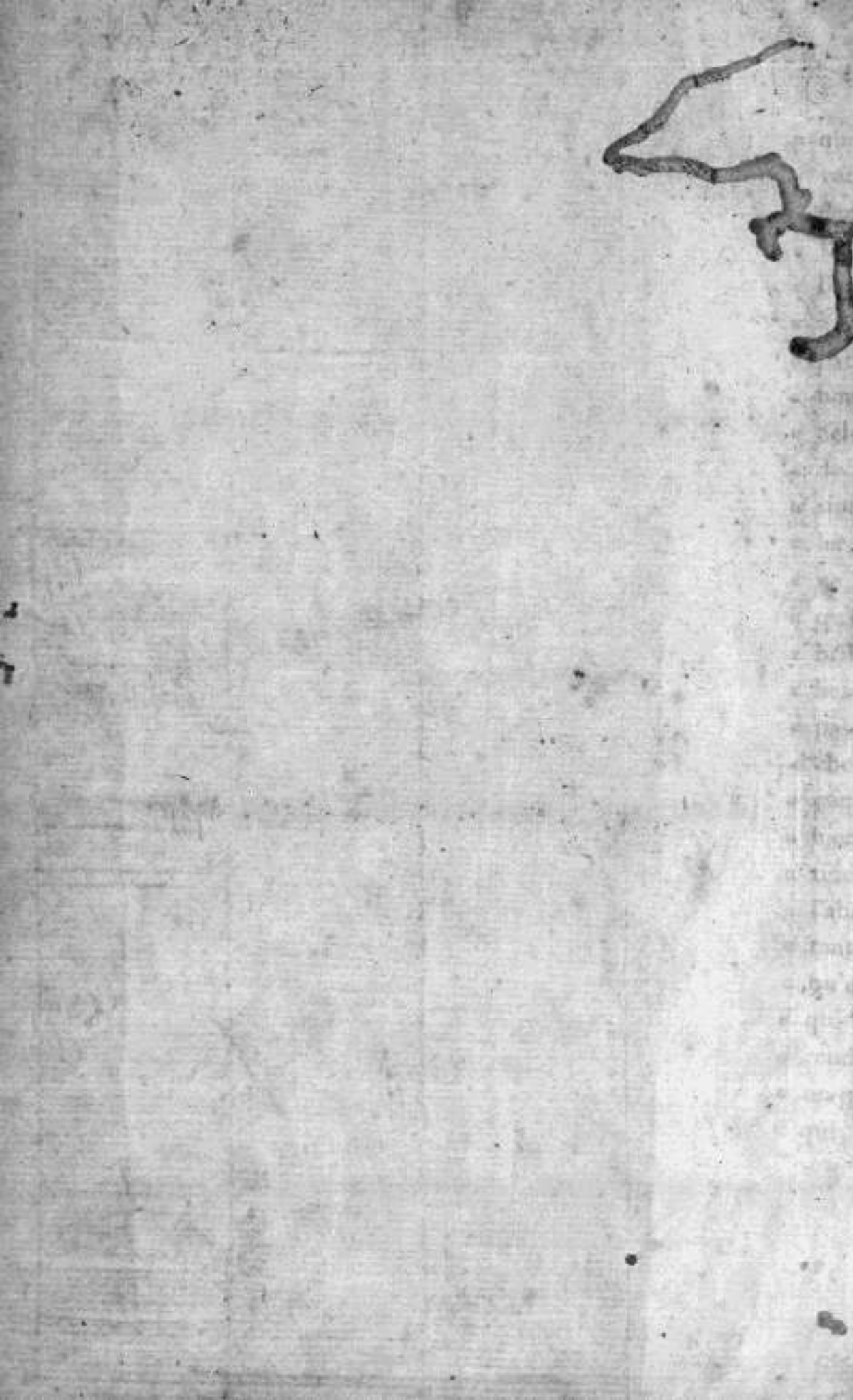

IV EBONY

ETA

POSTAL

A T U
2876

N - 10009

R - 4408

A.T.V.

2826

LET. EBANIELIO AC

INSTITUTO DE SEGURO SOCIAL

LAUR EBANYELIOAC

ETA

APOSTOLUEN EGUINTZAC.

LAUR EBAN YELLOAC

ATA

APOSTOLUM ECUMINAC

JESUS-CHRISTO

GURE JAUNAREN

LAUR EBANYELIOAC

SAN MATHIUREN, SAN MARKEN, SAN LUKEN,

YONDONI JOANEREN ARABERA;

ETA

APOSTOLU SAINDUEN

EGUINTCEN LIBURUA.

LAPURDICO ESCUARARAT ITÇULIA.

« Icarunt caque arthosqui banitarat,
« eeen onesten ducue icaita hetaz be-
« thireco licia, eta hec dire ekhar-
« cen dutena lekhuotassuna nitaz. »
Y. JOANNES EVAN. Cap. v, b. 39.

BAYONAN,

LAMAIGNEREN IMPRIMERIAN,

BOURNEUFECO CARRICAN N° 66.

1828.

IESUS-CHRISTO

IN RE MANUARI

MAIOR EBANYTELOAC

SAN MATTHEI, SAN MARCI, SAN LUCI,

YONDI JONATHAN ABRAHAM

ATA

APOSTOLI SAINDIEN

REKUNTEK LIBERAI

LAMPUNG REKUNTEK LIBERAI

— In this book, the first part
— contains the text of the
— Gospels, and the second
— part contains the text of the
— Acts of the Apostles.

BAZONAN

LAMARINERIN IMPRIMERIAN

ROBINSONS CARICOLE B. 10

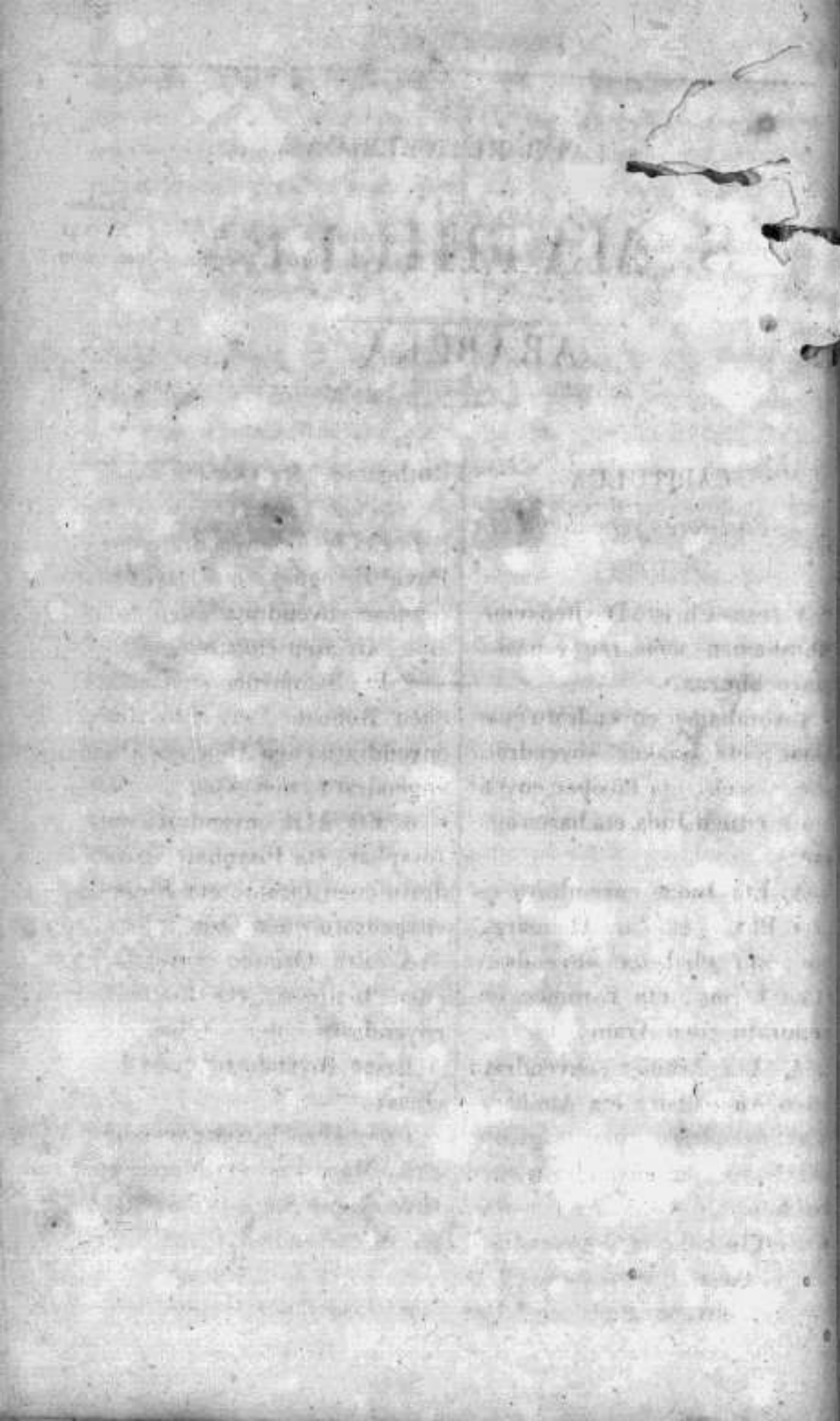

LAUR EBANYELIOAC.

	PLAMAC.		PLAMAC.
Ebanyelioa San Matxinren arabera..	1	Ebanyelioa San Luken arabera.....	121
Ebanyelioa San Marken arabera....	74	Ebanyelioa yondoni Joaneren arabera.	200

APOSTOLUEN EGUINIZAC.....	255
---------------------------	-----

EBANYELIO SAINDUA,

S. MATHIUREN

ARABERA.

I CAPITULUA.

Jesus-Christoren yenealogia eta sortcea.

1. Jesus-Christo Davitenseme, Abrahamen semearen yenealogiaco liburua.

2. Abrahamec enyendratu çuen Isaac; eta Isaakec enyendratu çuen Jacob; eta Jacobec enyendratu cituen Juda eta haren anayac;

3. Eta Judac enyendratu cituen Phares eta Zara Thamarganic; eta Pharezec enyendratu çuen Esrom; eta Esromec enyendratu çuen Aram;

4. Eta Aramec enyendratu çuen Aminadab; eta Aminadabec enyendratu çuen Naasson; eta Naassonec enyendratu çuen Salmon;

5. Eta Salmonec enyendratu çuen Booz Raclabganic; eta Boozec enyendratu çuen Obed

Ruthganic; eta Obedec enyendratu çuen Jesse;

6. Eta Jesse enyendratu çuen David Erreguea; eta David Erregueac enyendratu çuen Salomon, Uriasen *emazteaganic*.

7. Eta Salomene enyendratu çuen Roboam; eta Roboamec enyendratu çuen Abia; eta Abiac enyendratu çuen Asa;

8. Eta Asac enyendratu çuen Josaphat; eta Josaphatec enyendratu çuen Joram; eta Joramec enyendratu çuen Ozias;

9. Eta Oziasec enyendratu çuen Joatham; eta Joathamec enyendratu çuen Achas; eta Achasec enyendratu çuen Ezechias;

10. Eta Ezechiasec enyendratu çuen Manasses; eta Manassesec enyendratu çuen Amon; eta Amonec enyendratu çuen Josias;

11. Eta Josiasec enyendratu çuen Jakim; eta Jakimec enyen-

dratu cituen Jechonias eta haren anayac Babylonerat eramanac ičan ciren demboraxuan.

12. Eta Babylonerat eramanac ičan ciren ondoan, Jechionasec enyendratu çuen Salathiel; eta Salathielec enyendratu çuen Zorobabel;

13. Eta Zorobabelec enyendratu çuen Abiud; eta Abiudec enyendratu çuen Eliakim; eta Eliakimec enyendratu çuen Azor;

14. Eta Azorec enyendratu çuen Sadoc; eta Sadokec enyendratu çuen Achim; eta Achimec enyendratu çuen Eliud;

15. Eta Eliudec enyendratu çuen Eleazar; eta Elezarec enyendratu çuen Matthan; eta Matthanec enyendratu çuen Jacob;

16. Eta Jacobec enyendratu çuen Joseph Mariaren senharra, cein *Mariaganic* sorthu ičan baita Jesus, CHRISTO deitcendena.

17. Bada Abrahamganic David ganainoco yeneracione guciac dira hamalaur yeneracione; eta Davidganic Babylonerat eramanac ičan ciren arterainocoac, hamalaur yeneracione; eta Babylonerat eramanac ičan cirenetic Christo ganainocoac hamalaur yeneracione.

18. Bada Jesus - Christoren sortcea manera huntan ičan da:

Ecen Maria haren ama Josephi ezcontçaz hitzemana ičan cen, elkhargana gabe, esperantcetan cen Izpiritu Sainduaganic.

19. Orduan bere senhar *seph*ec, ceren justo baitcen, eta ez baitçuen hura desohoratu nahi, secretuki utci nahi ukhan çuen.

20. Bainan gauça hauc gogoa cerabiltçala huna, Jaunaren Ainguerua aguertu citçayon amebatian, cioela: Joseph, Daviten semca ez-çaitela beldur çure emaste Mariaren hartcera; ecen hartan concebituadena Izpiritu Sainduaganic da.

21. Eta erdiren da Seme batez, eta deithucoduçu haren icena JESUS; ecen harrec salbaturen du bere populua beren bekhatuetic.

22. Bada hauc guciac ethorridira, Jaunac prophetaz erran ukhan çuena compli çadintçat cioela:

23. Huna biryinabat esperantcetan ičanen dena, eta erdiren da seme batez, eta deithuren duçu haren icena EMMANUEL, ceina erran nahi baita, JAINCOA GUREQUIN.

24. Beraz lotaric atçarri ceanean Joseph, eguin çuen Aingueruac manatu cion beçala, eta hartu çuen bere emaztea.

25. Bainan etçuen batere eça-

gutu bere lehen semeaz erdiar-
teraino; eta deithu çuen haren
icena JESUS.

II CAPITULUA.

*Christo Bethlehenem sorthu —
Eta Orientetic ethortcendira
Magoac adoracera. — Hero-
desen bihotz gogortassuna. —
Jesus Egyptoan guero Na-
zarethean.*

1. Sorthu cenean bada Jesus
Bethlehenem Judeaco, Erregue
Herodesen demboran, huna Ma-
goac Orientetic ethorteen dira
Jerusalemerat.

2. Ciotela : non da Juduen Er-
regue sorthu dena? ecen ikhussi
dugu horren içarra Orienten,
eta ethorri gare haren adorac-
cera.

3. Erregue Herodesec adituric
hori, içantcen hortaz ikharatua,
eta Jerusaleme gucia harequin.

4. Eta bilduric Sacrificatçale
aitcindari guciac eta popularen
Scribac informatucen hetaric,
non Christo sorthu beharcen.

5. Eta heyec erran cioten :
Bethlehenem Judeaco hirian, e-
cen hnnela, scribatua da pro-
pheta batez :

6. Eta hi, Bethlehem Judeaco
lurra, ez hais Judeaco guber-
nadorearen arteco thipiena, ecen
hireganic atheraco due Israel

ene populua pazcatuco duen go-
bernadorea.

7. Orduan Herodes secretuqui
Magoac deithuric, informatu cen
hetaric arthosqui içarra aguertu
içan çayen demboraz.

8. Eta hec Bethlehemerat i-
gorteen cituelaric, erran cioten;
yoanic informa çaitetze arthos-
qui haurtchoaz : eta ediren du-
queçuenean yaquin araz deça-
daçuye, nic ere ethorric hura
adora deçadantçat.

9. Hec beraz Erregue entçu-
nic yoan ciren : eta huna beçaz
Orienten ikhussi ukhançuten i-
çarra heyen aintecinean yoaiten
cen, haurtchoa cen lekhuaren
gainera ethorric guelditu ce-
neraino.

10. Eta içarra ikhussi çute-
nean, boscario handi batez be-
theciren.

11. Eta ethecan sarthuric,
ediren çuten haurtchoa ama Ma-
riarequin, eta ahospez adortu
çuten hura, eta bere tresorac
desplegaturic presentatu cielço-
ten estreinac, urrhea, issenxua,
eta myrrha.

12. Eta dibinoqui abertituac
içanic amex batean, ez batere
bihurtceco Herodesen alderat,
erretiratu ciren beren herrira
bertce bide batez.

13. Bada hec erretiratu eta,

huna Jaunaren Ainguerua aguer-
guerteen çayo Josephi, cioela,
yaiquiric har eçatçu haurtchoa
eta haren ama eta ihes eguiçen
Egyptora : eta egon çaitte han
nic erran arteraino : ecen Hero-
desec bilhatuco du haurtchoa
hilaraztea.

14. Josephec beraz iratçarri
cenean, hartu çuen haurtchoa
eta haren ama gabaz, eta erre-
tiratucen Egyptora.

15. Eta egon cen han Hero-
desen heriotceraino, Jaunac pro-
phetaz erran çuena compli çä-
dintçat, cioela : Egyptotic deithu
ukhan dut neure Semea.

16. Orduan Herodesec ikhus-
sirie Magoec hartaz trufatu ei-
rela, hassarecen hainitz; eta bere
yendiac igorri cituen hil citça-
ten Bethlehemen eta haren lur
gucietan ciren haur bi urthetaco
eta beheragoco guciac, Magoe-
taric hartarequin informatu içan
cen demboraren araura.

17. Orduan complitu cen Jau-
nac Jeremia Prophetaz erran
çuena, cioela :

18. Entçun içanda Ramanem
garrasiabat lamentacionebat,
pleinuac, eta marrasca handibat
Rachel nigarretan bere haurrez:
eta ezta consolatu nahi içan,
ceren ezdiren guehiago.

19. Bainan Herodes hil eta,

huna Jaunaren Ainguerua aguer-
tuda amex batian Josephi Eyp-
toan,

20. Cioela : yeiquiric har eçat-
çu haurtchoa eta haren ama, e-
çoassi Israeleco lurrerat, ece-
haurtchoari biciaren khentce
bilhatcen çutenac hil içan dira.

21. Josephec beraz iratçarri-
ric, hartu çuen haurtchoa eta
haren ama; eta ethorricen Is-
raeleco lurrera.

22. Bainan entçunic Arche-
lausec regnatcen çuela Judean,
bere aita Herodesen lekhuac,
beldur çuen hara yoaitera; eta
amex batean dibinoqui abertitua
içanic erretiratu cen Galilearac.

23. Eta ethorri cenean, bici-
içan cen Nazareth deitcen den
hirian; Prophetez erran içan
cena compli çadintçat, Nazar-
riendarra deithucoda.

III CAPITULUA.

*Yondoni — Baptistac predicat-
cen du desertuan, eta bat-
hayatcen Jesus.*

1. Bada dembora harthan
ethorricen Yondoni - Baptista,
predicatcen çuela Judeaco de-
sertuan :

2. Eta cioela : Comberti çai-
tezte, ecen Ceruetaco Erresuma
hurbil da.

3. Ecen hemenda aiphatuya

ican dena Esaia prophetaz cioela: desertuan oihuz dagoenaren boça da; apphain çaque Jaunaren bidea, bårdintçatçue bidezcaç.

4. Ioannes hunec bada çuen bere beztimenda camelu ilez, eta larruzco guerricobat bere guerruncearen inguruan : eta maren yanharia cen othea eta bassa ezta.

5. Orduan ethorri ciren harengana Jerusalemeco eta Judea guciaco, eta Jordanaren ingurucu herri gucietaco habitantac.

6. Eta batheyatuac ciren hartaz Jordanean, beren bekhatuac confessatcen cituztela.

7. Ikhussiric bada hainitz Pharisauetic eta Sadducenetic ethorcen cirela haren bathayora; erran cioten : biperacasta, nõre abertitu çaituzte hassaradura ethorcecoari ihes eguiteco?

8. Eguin tçatçue bada urriquimenduari combeni diren fruituac :

9. Eta uste ukhan çuen baithan erraitea Abraham dugu aita : ecen erraiten dautçuet Jaincoac harri hautaric beretic sor araz ditçaquela haurrac Abrahami.

10. Bada, ya haizcora arbolen errora eçarriada : hortacotz arbola fruitu onic eguiten ezduen gucia beharda ican picatua eta sura botatua.

11. Eguia da, nic bathayatcen çaituztet urez urriquimenduco seinalean, bainan ene ondoan ethortcen dena ni baino botherexuago da, ceinen çapatentek hartceco ez painaiz digne : hanc bathayatuco çaituzte Izpiritu Sainduaz eta suz.

12. Bere bahea bere escuan du, eta garbituco du bere larraina : eta bilduren du bere ogui bihia granierera : bainan lastochoil erreco du behinere hilcenzten suan.

13. Orduan ethorri cen Jesus Galileatic Jordanera Joannesen gana hartaz bathayatuac içaiteco.

14. Baina Joannesec hainitz debekhatcen çuen hura, cioela : nic behar dut ican çutaz bathayatuac, eta çu ethortcen çare ene gana.

15. Eta ihardesten çuela Jesussec erran cion utznaçaqu eguiterac oraicoan, ecen hunela çaicu combeni complitcea yusticia gucia, orduan utçi çuen eguiterac.

16. Eta Jesus bathayathu cenean berehala atheracen uretic : eta horra idequi ican çaiçcon ceruac eta Joannesec ikhussi çuen Jaincoaren Izpiritua usso colomba baten guissan yausten, taç haren gainera ethortcen.

17. Eta horra boz bat cerutic cioela : hauda ene Seme ongui

maiten, cemetan hartu baitut
neure axeguin ona.

IV CAPITULUA.

*Christo Debruaz tentatua. —
Pierres eta Andres, Jacques
eta Joannes deithuric.*

1. Orduan Jesus eramana ičan
cen Izpirituaz desertura, De-
bruaz tentatuya ican çadintçat.

2. Eta barurtu cituenean ber-
rogoi egun eta berrogoi gau, fi-
nean gossetu cen.

3. Eta ethoric harengana
Tentatçaillea erran cion: baldin
Jaincoaren semea bacira, erraçū
harri hauc yen eliten ogui.

4. Bainen Jesusec ihardexi
çuen eta erran çuen: scribatua
da: eztela guiçona oguitic choil-
qui bicico, bainen Jaincoaren a-
hotic atheratcen diren hitcetaric.

5. Orduan hura du eramaiten
Deabruac hiri saindura, eta eçar-
ri çuen templu gainean;

6. Eta erraiten dio, Jaincoaren
semea bacira, aurthic çaitte be-
herera; ecen scribatua da, ecen
ordenatua du bere aingueruey,
beren escuetan eraman citçatela
çure oinez cembeit harrietan be-
haztopa esçaitentçat.

7. Erran cion Jesusec: scri-
batua da ere: eztuçu tentatuo
çure Jainco Jauna.

8. Berriz hura du eramaiten

Debruac mendi gora batetara,
eta erateutxi cion munduco er-
resuma guciac eta hetaco gloria.

9. Eta erraiten dio, hauc gu-
ciac emanen derauzquiç, baldin
ahospes adoratcen banuçū.

10. Orduan erran cion Jesu-
sec; habil Satan, ecen scribatua
duc, çuen Jainco Jauna adora-
tuo duçuye, eta hura bera cer-
bitçatuo.

11. Orduan utciçuen Debruac
eta una, aingueruac hurbildu
ciren eta cerbitçatu çuten.

12. Eta Jesusec adituric er-
raiten Joannes presoner cela,
erretiratu cen Galileara.

13. Eta utciric Nazareth, yoar
içantcen egoitera Capernaume
raitxas aldeco hiri, Zabulongo et
Nephtalico bazterretan cenera.

14. Compli cedinçat Esaia pro-
phetaz erran ičan çuena cioela.

15. Zabulongo lurra eta Nephtal-
tingo lurra, ixasoco bidean,
Jordanaz berce aldetic, Gent-
len Galilea.

16. Populu ilhumbetan yari-
cen horrec, argui handi bat i-
khussi ukan du, eta herioaren
regionean eta itçalean yarriac er-
reney arguia alchatu ičan çaiote.

17. Ordudanic hassi cen Je-
sus predicatcen, eta erraiten
comberti çaitzte, ecen huchi-
da Ceruetaco Erresuma.

18. Eta Jesusec Galileaco ixas aldean çabilaric, ikhussi cituyen bi anaya; Simon, Pierres deithua içan dena, eta Andres haren anaya, botatcen çutela beren sarean ixasora, (ecen arraintçariac ciren.)

19. Eta erran cioten : çatozte ene ondotic, eta eguinen çaituztet guiçon arrainçari.

20. Eta hec berehala utciric beren sareac yarraiqui içan çaiçcon.

21. Eta handic aitecinago yoaic, ikhussi cituen bertce bi anaya, Jacques Zebedeoren semea, eta Joannes haren anaya, unci batetan, bere aita Zebedearequin, bere saren antolateen hari cirela : eta deithu cituen.

22. Eta hec berehala untcia eta bere aita, utciric yarraiqui içan çaiçcon.

23. Eta ingurateen çuen Galilea gucia Jesusec, hayen synagoguetan iracasten aricela, eta Erresumaco Evanyelio predicatcen çuela; eta sendatcen cituela eritassun suerte guciac, eta languitassun suerte guciac populuaren artean.

24. Orduan yo çuyen haren famac Syria gucian, eta presentatcen ciotçaten gaisqui ciren guciac, eritassun escos tormentatuac cirenaç, demoniatuac,

lunaticoac, paralyticoac, eta sendatcen cituen.

25. Eta yende hainitz yarraiqui citçayon Galileatic, Decapostic, Jerusalemetic, Judeatic, eta Jordanaz berce aldetic.

V CAPITULUA.

Jaunac predicatcen du mendi gainbatean.

1. Jesusec ikhussiric yende horiec guciac, igan cen mendi batetara eta yarri cenean : hurbildu içan çaiçcon bere discipuluac.

2. Eta hasiric mintçatcen iracasten cioten guisa huntan :

3. Dohatxu dira izpirituz pobre direnac; ceren hayençat da Ceruetaco Errestima.

4. Dohatxu dira nigar eguiten dutenac; ceren hec consolatuac içanen baitira :

5. Dohatxu dira eztiac; ceren hec lurreco premu içanen baitira :

6. Dohatxu dira yusticiacz gosse eta egarri direnac; ceren hec asseco baitira :

7. Dohatxu dira misericordiosac; ceren misericordia eguina içanen baitçaiote.

8. Dohatxu dira bihotcez çahu direnac; ceren heyc ikhussico baitute Jaincoa.

9. Dohatxu dira baquea procuratcen dutenac, ceren hec

Jaincoaren haur deithuac iñanen baitira.

10. Dohatxu dira yusticia delacotz persecutatuac direnac; ceren heyentçat baita Ceruetaco Erresuma.

11. Dohatxu iñanen çarete inyuriatuac eta persecutatuac çaituzquetencan, eta gauça gaistoguciac erraiten tustenean çuen contra gueçurrez enegatic :

12. Bozcaria eta aleguera çatete, ceren çuen errecompensa handia baita ceruetan; ecen hala persecutatu ukhan dituzte çuen aitzineco prophetac.

13. Çuec çarete lureco gatzabainan baldin gatzac galtcen baidu bere gacitasuna; certaz gacitucoda? Ezdu guehiago deus baliu, camporat botatceco baicic, eta guiçonez osticatua içaiteco baicen.

14. Çuec çarete munduco arguia; hiri bat mendi gainean eçarria, ez daite iñan gordea.

15. Eta eduzte pitzen arguizagua hura eçartceco gaitzcerupcan, baiman candelerean, eta argui eguiteco etheco guciei.

16. Hala argui deçala çuen arguiac guiçonen aicinean; çuen obra onac ikhus ditent, eta glorifica deçaten çuen Aita ceruetan dena.

17. Ez iñan uste leguearen edo

propheten deus eztaecera ethorri naicela : eznaiz ethorri deus eztaecera, baicen complitcera.

18. Ecen eguiatz diotçuet, pasatu direno cerua eta lurra, iñatabat edo punctu echoil bat ezda iraganen, gauça guciac nor ez diren eguiac.

19. Norc-ere beraz hauxi iñanen baitu manamendu thipi hautaric bat, eta iracatxico baitu nola guiçonei thipien atchiqui iñanenda hura Ceruetaco Erresuman; baiman norc-ere eguinen baititu eta iracatxico hura atchiquia iñanenda Ceruetaco Erresuman.

20. Ecen erraiten derautçue baldin çuen yusticiac ezpada gainduratecen Scribena eta Pharisauena çuec etçaretela sarthuco Ceruetaco Erresuman.

21. Aditu duçue errana iñan dela lehenagocoei eztuçuhilen eta norc-ere hilen baitu hura iñan dela punigarri yuyamendua.

22. Baiman nic erraiten derautçuet, ecen norc-ere emaita baita coleran causa gabe beranayaren contra; iñanen dela punigarri yuyamendua : eta norc-ere erranen baitu bere anayari Raka, iñanen da conxeiluan punigarri; eta norc-ere erranen baitio : erhoç, suzco gehenat punigarri iñanendela.

23. Beraz, baldin çure ofrenda eramaiten baduçu aldarera, eta han orhoitcen bacine çure anayac duela cerbeit çure contra;

24. Utçaçu han çure ofrenda aldare aiteinean, eta çoatci lehenic erreconciliatcerat çure anarequin, guero ethorçaitc eta presenta çaçü çure ofrenda.

25. Içançaitc laster acort çure partida contrarioarequin, harequin bidean çareno, beldurez çure partida contrarioac libra çaitçan yuyeari, eta yuyec libra çaitçan saryantari, eta presondeguian eçar çaitçaten.

26. Eguiaz erraiten derautçut, etçarela atheraco handic pagatua ukhanen duçun artio azquen cornadoa.

27. Aditu duçue lehenagocoey erran içan çayela; ez-duçu adulterioric eguinen:

28. Baina nic erraiten derautçuet, norc-ere behatcen baitu emaztebati hura guthicia deçantçat eguin duela yadanic bere bihotcean adultera haraquin.

29. Bada baldin çure begui esquinac trebuca, arazten baçaitu, atheraçaçü eta hotaçaçü cureganic urrun: ecen hobe da çuretçat galdadin çure membroetic bat, eta eztadin çure gorputz gucia aurdic gehennarat.

30. Eta baldin çure escu escuinac trebuca, arazten baçaitu, trencaçaçü hura, eta botaçaçü çureganic urrun: ecen hobe da çuretçat galdadin çure membroetic bat, eta ez dadin çure gorputz gucia aurdic gehennarat.

31. Içanda oraino errana, baldin norbaitec uzten bada bere emaztea, eman deçon separacioneco letra:

32. Baina nic erraiten derautçuet, norc-ere utcico baitu bere emaztea, salbu adulterioco causaz, adulterio eguin arazten du, eta norc-ere utciarequin ezconduco baita harc adulterio eguiten duela.

33. Yaquin duçue ere lehenagocoey errana içan çayotela adutuçue yuramentua hauxiren, baina errendatuco dioçue Jaunari promesatua ukhanen duçuen yuramentuz:

34. Baina nic erraiten derautçuet; ezteçaçuela yuramenturic eguin manera bateretan; ez ce ruaz, ecen Jaincoaren tronoa da;

35. Ezeta lurraz, ecen haren oinetaco alkhia da; ezeta Jerusalem, ecen Erregue handiaren hiria da.

36. Halaber çure buruaz ezduçu yuramenturic eguinen, ecen ilebat churia ez beltcha ecin eguin deçaqueçue.

37. Bainan çuen hitça içanda-dila , bay, bay; ez, ez : eta hautaz guchiagocoa gaïstoa da.

38. Ikhasi duçue errana içan dela : beguia beguiaren , hortça hortçaren.

39. Bainan nic erraiten derautçuet : ezteçaçuela resista gaizquiari ; bainan baldin norbaitec yoiten baçaitu çure escuineco mathelan itçul çoçu bertcea-ere.

40. Eta baldin norbaitec nahi badu pleteyatu çure contra , eta çuri çure yacca idequi , utz-çoçu orobat çure capa ere.

41. Eta baldin norbaitec nahi baçaitu hortchatu yoaitera harequin lecoabat , çoaci biga.

42. Galdeguiten dautçunari emoçu , eta çureganic maillegatu nahi duenari etçaitela urrunt.

43. Ikhasi duçue errana içandela ; maitatuco duçue lagun proximoa , eta hastiatuco çure exaya.

44. Bainan nic erraiten derautçuet : maitatçatçue çuen exayac , benedicatçatçue madariçatcen çaituztenac ; gaitz nahi dautçuenei ongui eguiçoue , eta othoitz eguiçue gaizqui tratatcen eta persecutatcen çaituztenentçat.

45. Çuen Aita ceruetan denaren haur içan çaitestentçat ; eçen hare athera arazten du bere iguz-

quia gaïstoen , eta yende onegainera , eta igorteen du beruria yustuen eta inyustuen ganera.

46. Eçen baldin choilqui maibaduçue çuec maite çaituztenacer sari ukhanen duçue ? publicanoec berec ez othe dute harembertce eguiten ?

47. Eta baldin çuen anayei salamente beguitharte eguiten baduçue , cer eguiten duçue guhiago bercec baino ? publicanoec berec ez othe dute hori eguitec

48. İçan çaiteste bada çueperfet , çuen Aita ceruetan denperfet den beçala.

VI CAPITULUA.

Predicuaeren seguida mendiganean.

1. Goardia emaçu çure amoin ez eguiteaz guiçonon aitecineat hetaz ikhussia içaitecotçat : ber cenaz errecompenxa ez-duçu ukhanen çuen Aita ceruetan den ganic.

2. Bada amoina eguiten duçuncan , ezte çaçuela trompete yoaraz çure aitecinean hypocrite eguiten duten beçala synagoguetan eta carriquetan , guiconohoratuae içaitagatic ; eguierraiten dautçuet , errecebitcedutela beren errecompenxa.

3. Bainan çure amoina eguite

duçunean, ezteçala ezquerreco escuac yaquin cer eguiten duen çure escu escuinac.

4. Çure amoina secretuan içan dadintçat; eta çure Aita secretuan eguiten dena ikhusten duenac bihurtuco derautçu aguerian errecompensa.

5. Eta othoitz eguinen duçunean etcitela içan hypocritac beçala: ecie maitedute chutic daudelario synagoguetan, eta carrica cantoinetan othoitz eguita, guiçonez ikhussiac içaitecotçat: eguiaz erraiten derautçuet, errecibitcen dutela beren errecompensa.

6. Bainen othoitz eguiten duçunean, sarçaitte çure khambarran, eta çure bortha hertziric, othoitz eguiçu çure Aita secretuan denari; eta çure Aita secretuan denac, bihurtuco derautçu errecompensa publicoqui.

7. Bada othoitz eguiten duçunean, ezteçaçula hainitz eras paganoec beçala; eeen imaginatcen dute ongui adituac direla hainitz mintçatuz.

8. Ez-çaitestela beraz heyen idurico içan: eeen badaqui çuen Aitac ceren behar çaretan galdeguin baino lehen.

9. Hunela beraz çuec othoitz eguiçue: Gure Aita ceruetan çarena, santifica bedi çure icena.

10. Ethor bedi çure Erresuma; eguin bedi çure borondatea ceruan beçala lurreanere.

11. Iguçu egun gure eguneco oguia.

12. Eta quitta detçagutçu gure çorrac, nola quittatcen ditugun beçala çordornei.

13. Eta ez gaitçatçula sararaci tentacionetan; bainen beira gaitçatçu gaiztotic. Ecen çurea da erreguinua, eta puchancia, eta gloria seculacotz. Amen.

14. Ecen baldin barkhaten badioçue guiçonei beren ofenxac, barkhatuco deraitçue çuenac ere, çuen Aita cerucoac.

15. Bainen baldin ez badiotçue barkhaten guiçonei beren ofenxac, çuen Aitac-ero ez-derautçue barkhatuco çuen ofenxac.

16. Barurtuco çaretenean ezteçaçuela har aire tristeric hypocritec eguiten duten beçala; eeen paratcen dira arras deseguinac beguithartez, agueri içan dadintçat guiçonei barurtcen direla: eguiaz erraiten derautçuet, errecebitcen dutela bere errecompensa.

17. Bainen çuec barurtcen duçunean, gantçu çaçun çure burua, eta garbiçaçu çure bisaya.

18. Guiçonei barur cirrela agueri ezdadintçat, bainen çure

Aita present denari çure secre-
tucò lekhuàn; eta çure Aita
lekhu secretuan ikhusten çaitu-
enac, errecompensatucò çaitu
publicoqui.

19. Ezteçaçula [tresoric bil-
lurrean, çoinac harrec eta her-
doillac conxomitcen baitituzte,
eta çoinac ohoinec chilatcen eta
ebasten baitituzte.

20. Bainan biltçaçu tresorac
ceruan, non ez harrec, ez her-
doillac ez baitute conxomitcen
deus, eta non ohoinec ezpaitute
chilatcen ez ebasten.

21. Ecen non baita çuen tre-
sora, han içanen da çuen bihot-
ça-ere.

22. Beguia da gorputceco ar-
guia; baldin beraz çure beguia
garbibada, çure gorputz gucia
içanenda arguitua.

23. Bainan baldin çure beguia
gaizqui disposatua bada, çure
gorputz gucia içanenda ilhum-
beco, baldin beraz çure balt-
handen arguia ez bada ilhumbe
baicie çoin handiac içanen dira
ilhumbeac berac!

24. Ne horc eztetçaque cer-
bitça bi naussi, ecen edo bat
hasriatucò du eta bertcea mai-
thatucò du; edo estecatucò du
batari, eta mespresatucò du
bertcea, eztetçaquetçu cerbitça
Jaincoa eta aberastasunac.

25. Hortacotz erraiten derrau-
çuet: ez çaitetzela içan anxian
çuen biciarentçat, yanen duçue-
naz, eta edanen duçuenaz; ez
eta çuen gorputçarentçat, cer-
taz beztituac içaneu cireten; bi-
cia ez dea guehiago hazgarria
baino, eta gorputça beztimenda
baino?

26. Conxideratçatçue ceruco
choriac; ecic ez-dute eraiten ez
biltcen, ez biltçatcen graniera-
tan, eta bizquitartean çure Aita
cerucoac haztenditu; etciretea
çuec hainitz excelentago hec
baino?

27. Eta çoinda çuen artean
bere anxiaz emendatcen ahal
duena besobat bere thailari?

28. Eta certaco çarete anxian
beztimendaz? ikhas çaçue nola
handitcen diren landetaco liliac;
ez dira lanian hartcen eta ez-
dute iruten;

29. Bizquitartean erraiten da-
rotçuet, Salomon bera, bere
gloria gucian ez dela beztitua
hetaric bat beçala.

30. Baldin Jaincoac bestitcen
badu hola landetaco belharra,
egun çangou gainean dena, eta
bihar aurthiquia içanen dena la-
berat: ezçaitu beztitucò hainitz
preferatuquiago, ô yende fede
thipicoac?

31. Eztçaitzela içan beraz ba-

6. 7 *Cap.*

tere anxian, dioçuelaric; cer yanen dugu? edo cer edanen dugu, edo certaz içanen gara beztituac?

32. Ikhuſſiric Paganoeç bilhatcen tuztela gauça horieç guçiac; cergatic çuen Aita ceruoac eçagutcen du baduçuela beharra gauça horien guçien.

33. Bainan bilha çaçue lehenic Jaincoaren erresuma, eta haren yusticia, eta gauça horieç emanac içanen çaiçquitçue gainetic.

34. Ez içan beraz anxian biharamunecotçaz: ecen biharamunac hartuco du artha behatcen çaiçonaz; egun bakhotchac asquidu bere nekhea.

VII CAPITULUA.

Predicuaeren akhabantça mendigainean.

1. Ez-deçaçula yuya, amoregatic ez citen içan yuyatua;

2. Ecen yuyatuco duçun halaco yuyamenduz, içanen çare yuyatua; eta içartuco duçun halaco mesuraz içartuco çaituzte ordainez.

3. Eta certaco behatcen dioçuçure anayaren beguian den lastoari, eta eztuçu casu eguiten çure beguian den ernayari?

4. Edo, nola erçaiten dioçuçure anayari: permetiçaçu khen-

deçadan çure beguian den lastoa, eta horra, ceronec baduçu ernay bat çure beguian?

5. Hypocrita, khentçatçu lehenic ernaya çure beguitic, eta guero ikhuſſico duçu nola khenduco duçun çure anayaren beguico lastoa.

6. Ezteçaçula eman çakurrey gauça sainduac; eta ez-titçatçula aurthieç çure perlac acinda beltcen aintcinera, beldurres osticadeçaten sangon azpian eta guero, bihurtcen direlaric eztiçaten porrosca.

7. Galdeguin çaçü emana içanen çaitçu; bilhaçaçu, eta aurquithuco duçu; yo çaçü, eta idequia içanen çaiçu.

8. Ecen norc-ere galdeguin baitu, errecebitcen du; eta norc-ere bilhatcen baitu, atcemaiten du; eta idequia içanen da yoiten duenari.

9. Bainan çoin içanen da çuyen artheco guiçona emanen duena harri bat bere semeari, galdeguiten badio oçuia?

10. Eta galdeguiten badio arrain bat, emanen dio sugue bat?

11. Beraz gaisto ciretenac, çuec baldin badaquiçue emaiten gauça onen çuen haurrei, cembat guechiago çuen Aita ceruetandenac emanen du onthasuntaric galdeguiten diostenei.

12. Guiçonec çuri eguitea nahi duçun gauça guciac, eguin diotçuçute çuc ere guisa berean, cergatic leguea da, eta prophetaç.

13. Sar çaitte bortha herchitic, cergatic bortha largoa da eta bide çabala eramaiten thue-na galtcera, eta bada hainitz handic sartcen denic.

14. Ecen bortha hertchia da, eta bide hertchia da, eramaiten duena bicira; hainitz guthi da hatcemaiten dutenic.

15. Bada guarda çaitte propheta falsoetarie, çoinac çu ganat ethortcen baitira ardi beztimendan, bainan çoinac barnean oxo errebiatu batçu baitire.

16. Eçaguthuco tutçu bere fruituetarie. Mahatxac biltcen direa elhorrietarie, edo picoac khardoetarie?

17. Beraz arbola onac eguiten du fruitu ona; bainan arbola gais-toac eguiten du fruitu gaistoa.

18. Arbolac onac ezteçaque eguin fruitu gaistoric, ez eta arbola gaistoac fruitu onic.

19. Fruitu onic ekhartcen ezduen arbola picatua da, eta surat aurthiquia.

20. Eçaguthuco tutçu beraz bere fruituetarie.

21. Jauna! Jauna! erraiten derauten guciac ez-dira sarthu-

co ceructaco Erresuman; bainane Aita ceruetan denaren berondatea eguiten duena.

22. Egun hartan erranen derautet hainitzec: Jauna! Jauna! ez-duguya prophetaçatu çure icenean? eta ez-duguya casatu debruac çure icenean, eta ez-duguya eguin hainitz miraculu çure icenean?

23. Bainan erranen diote orduan arras idequiric: ez citutet behinere eçaguthu; erretic çaitte ene ganic, çuec gaistaqueriari emanac cireztenac.

24. Norc-ere aditcen baitira beraz hitz hauc, eta praticute ematen baititu, comparatua dut, guiçon prudent etchia harrocaren gainean eguin duenac.

25. Eta noiz-ere uria eron baita, eta urausinac ethorri baitira, eta haiciec buhatu baitute eta eman etche horren contra ezta hori erori, cergatic fundatua baitcen harrocaren gainean.

26. Bainan norc-ere aditcen baititu erraiten ditudan hitz hauc eta ez baititu emaiten praticetan, iduri içanen du guiçon sexu gabe etchia sabliaren gainean eguin duena;

27. Eta noiz-ere uria eron baita, eta urausinac ethorri baitira, eta haiciec buhatu baitute eta eman etche horren contra

7. 8 Cap.

erori eta destrucionea handia
içan da.

28. Arribatucen beraz, Jesu-
sec solas hori finitu çuenean,
tropac estonatuac içan ciren,
haren dotrinaz;

29. Cergatic erakhusten cio-
ten autoritate içanic beçala, eta
ez Scribuec beçala.

VIII CAPITULUA.

*Jesus - Christoc sendatcen du
lepradun bat, eta Capitain
baten sehia, eta San Pier-
ressen amainarreba. — Ger-
geseniens.*

1. Eta noiz-ere yauxi içan
baitcen menditic; tropa handiec
seguitu çuten;

2. Eta huna lepradun bat
yencen, eta belhaunicatucen ha-
ren aintcinean, erraiten cioela-
ric: Jauna, nahi baduçu garbi
eçartcen ahal nuçu;

3. Eta Jesusec hedatu çuen
escua, hunquitu çuen, erraiten
cioelatic; nahi dut hori garbi
içan dadin; eta berehala haren
lepra sendatu içan cen.

4. Guero Jesusec erran cion,
guardia emaçu nihori erraitetic;
bainan çoaci eta sacrificatçaleari
erakux çaitc, eta ofriçaçu Moï-
sec ordenatu duen presenta,
hori lekhuçotasun cerbitça da-
quiotençat.

5. Eta Jesus sarthu cenean
Capernauna, Capitain bat ethor-
ri citçayon, othoisten çuelatic,

6. Erraiten cioela; Jauna,
ene sehia paralyticoda ene et-
chian, eta sofriccen du hai-
nitz.

7. Jesusec erran cion; yoanen
naiz eta sendatuco dut.

8. Bainan Capitainac ihardet-
si cion: Jauna, ez-naiz digne
sar çaiten ene teilaren azpian,
bainan erraçu choilqui hitça,
eta ene sehia sendatua içanen
da:

9. Ecen ni neroni bertceren
nausitasunaren azpian emana
naicena, baditut nere azpian
guerletaco yendeac, eta erraiten
diot batari: çoaçi, eta yoaiten
da; eta berte bati, çato eta
yeiten da, eta ene sehiani eguiçu
hori, eta eguiten du.

10. Jesusec hori aditu çue-
nean estonatu cen, eta erran
cioten seguitcen çutenei: Egui-
azqui erraiten dautçuet ez du-
dala aurkhitu, Israelen ere ho-
laco fede handibat.

11. Bainan erraiten dautçuet
cembeit ethorrigo direla Orien-
tetic, eta Occidentetic, eta ma-
hainian içanen direla ceruetaco
Erresuman, Abraham, Isaac,
eta Jacobequin.

12. Eta Erresumaco haurrac,

aurthiquiac içanen dira campoco ilhumbetarat, nun içanen baitira nigarrac eta hortz carrascac.

13. Orduan Jesusec erran cion capitainari, çoaçi, eta eguin bequçu sinhetzi duçun beçala, eta oren berian haren sehia içan cen sendatua.

14. Guero Jesus ethorri cenean Pierressen etchera, ikhussi çuen Pierressen amainarriba o-hian, eta sucarrac hartua.

15. Hunquitu cion escua, eta sucarrac quitatu çuen; guero yeiqui cen, eta cerbitçatu cituen.

16. Eta arraxa ethorri cenean, presentatu cioten hainitz debrustatu, ceinac ganic cassatu baitcituen bere hitçaz izpiritu gaista guinac, eta sendatu cituen gaisqui ciren guciac.

17. Complitua içan çadinçat Esaia prophetaz erran çuena, cioelariç: hartuditu gure languidurac, eta eraman ditu gure eritassunac.

18. Jesusec ikhussiriç tropa handiac bere inguruetan, manatu çuen passatceco bertce urbazterrat.

19. Eta Scriba bat hurbilduriç, erran cion; nagussia, seguitnco çaitut yoaiten ciren leku guciatara.

20. Eta Jesusec erran cion; acherieç baituzte chiloac, eta ce-

ruco chorieç ohantciac: bainan guiçonaren Semeac ezdu buruarren pausatceco lekhuric.

21. Guero bere discipuluetariç batec erran cion: Jauna, permeti deçadaçu yoan nadineure aitaren chorstera.

22. Eta Jesusec erran cion: seguineçaçu, eta utzquitçu hilac bere hilen chorstera.

23. Eta sarthu cenean untcian, bere discipuluec seguitu çuten.

24. Eta huna alchatu cen ixasoan tempesta bat hain handia, nun untcia bethea baitcen baguez: eta Jesus lo çagon.

25. Eta bere discipuluac yin citçazcon, eta iratçarri çuten, erraiten ciotelariç: Jauna, salbaguiçatçu, peritcen guira.

26. Eta erran cioten; certac duçue beldurric, yende fede thapicoac, orduan yeiquiriç, mintçatucen bortizqui haicer eta ixasoari; eta calme handi bat eguitcen.

27. Eta han ciren yendiac harritu ciren, eta erran çuten: nor da hau, haicec berec, eta ixasoac obediten diote?

28. Eta noiz-ere passatu baitcen Gergeseniengo herrias bertce alderat, bi debrustatu atherariç hobietariç, ethorri ciren haren errencontratcera, eta hait lanyerosac ciren, nihor ez bait

cen passateen ahal bide hartarie.

29. Eta huna, oihu eguin çuten, erraiten çutelarie : cerda çure eta gure artian, Jesus Jaincoaren Semea ? ethorri cireya humat gure tormentatcera dem-bora baino lehen ?

30. Bada bacen urruntchago acinda beltz tropa handibat pazçateen hari cireuac.

31. Eta debruec othoizten, çuten, erraiten çutelarie : aurtliquitzen baguitutçu camporat, perioeti deçaguçu yoan gaiten acinda beltz mulço hartarat.

32. Eta erran cioten : çoazte; eta hauc atherarie, yoan ciren acinda beltz mulçora; eta huna, acinda beltz tropa hori gucia yoan cen ixasorat, eta hil ciren guciac uretan.

33. Eta guardiateen citustenaç escapatu ciren; eta yin cirenean hirirat, condatu cituzten gauça hauc guciac, eta cer arribatu cen debrustatuyer.

34. Eta huna hiri gucia yoan cen Jesusen ainteinerat, eta ikhussi çutunean othoistu çuten errétira çadin heyen herritic.

IX CAPITULUA.

Jesus-Christoc sendatcen du asco eritassun; — eta pitzarazten du nescatcha hil bat.

1. Orduan sarthuric barkhuan,

passatu çuen ixasoa, eta ethorri cen bere hirirat.

2. Eta huna, ekharri cioten ainteinerat paralticobat ohe batean etçana : eta Jesusec ikhussiric heyen fedea, erran cion paralticoari; içan çaçu curaye ona ene semea ! çure bekhatuac barkhatuac çaisquitçu.

3. Eta huna, Scribuetarie cembaitec erraiten çuten berenbaitan hunec blasphemateen du.

4. Baina Jesusec eçaguturic heyen penxamendua, erran cioten; certaco pensatcen duçue çaisqui çuen bihotçetan ?

5. Ecie çoin da errechago, edo erraitea : çure bekhatuac barkhatuac çaisquitçu, edo erraitea : yaiqui çaitte, eta ibil çaitte ?

6. Bada yaquin çaçuen amo-reagatic Jaincoaren Semeac badaucla bothereâ lurraren gaïnean bekhatuen barkhatceco, erran çuen orduan paralticoari : yaiqui çaitte, eta harturic çure ohea eta çoaci çure etcherat.

7. Eta yaiqui cen eta yoan bere etcherat.

8. Yendec ikhussiric hori, harritu ciren, eta glorificatu çuten Jaincoa ceren eman çuen holaco indarra guçoner.

9. Guero Jesus ainteinerat iragaiten celaric, ikhussi çuen

guiçon bat Mathiu deitzen cena, yarria pagarazteco lekhuari, eta erran cion: ethor çaitte ene ondotic; yaiqui cen, eta yoan cen haren ondotic.

10. Eta nola Jesus mahainian baitcen Mathiuren etchean, eta huna cembait yende pagaraztale eta bici gaistoetacoac ethorri ciren harat, eta yarri ciren Jesusequin eta haren discipuluequin mahainian.

11. Pharisagoec ikhussiric hori, erran çuten haren discipuluer; certaco çuen nagussiac yaten du pagaraztelequin eta yende bici gaistocoequin?

12. Bainan Jesusec adituric hori, erran cioten; ossagarrian direnec eztute behar midicuric, bainan eri direnec.

13. Bainan çoazte, eta ikhlas çaque cer erran nahi duten hitz hauie; misericordia nahidut, eta ez sacrificioa; cergatic ez naiz ethorria yustuen urriquiradeiterat, bainan bekhatoreen.

14. Orduan Joannesen discipuluec ethorri ciren harenganat, eta erran cioten; certaco gac eta Pharisagoec barurren-dugu maiz, eta çure discipuluec esdute barurren?

15. Eta Jesusec ihardetsi cioten; ezcondu berriaren khambaraco yendeac affligaitcen ahal

diraya, ezcondu berria heyequin deno? Bainan eguna ethorrieda ezcondu berria khenduya çanen baitçayote eta orduan barurtuco dute.

16. Guisaberean nihorc ezdeçartcen oyhal peça berribat, abitu çahar batean; cergatic bethececo eçarria denac, eramaiten du abitutic, eta hauxidura handiago da.

17. Ezda ere eçartcen arno berria, untci çaharretan; ber cenaz untciac çapartatcen dira, eta arnoa ichurtcen da; eta untciac funditeen dira; bainan eçartcen da arno berria untci berrietan; eta bat eta bertcea conxebateen dira.

18. Nola erraiten baitciotçate gauça horiec, huna ethortcen dyaun bat eta belhauricatcen de haren aintcinean, erraiten diolaric: ene allaba yadanic hila da bainan çato, eta eçar diotçoc çure escua gaincan, eta piztucoda.

19. Eta Jesusec yaiquiric, seguitu çuen bere discipuluequin.

20. Eta huna, emazte bat at sekhabeztatua hamabi urthe hartan odol galtce batez, ethorric guibetie, eta hunquitu çuen haren beztimendaren ezquina.

21. Cergatic erraiten çuen bere baithan; baldin çhoilqu

hunquitcen ahal badut haren beztimenda, sendatua iñanen naiz.

22. Eta Jesusec, itçulirie, eta behaturic, erran cion: Curaye ðna iñan çaçu ene alaba! çure fedec salbatu çaitu, eta orduberean emaztequia sendatua iñan cen.

23. Jesus ethorri cenean yaun haren etcherat, eta ikhussi ci tuenean instrument yotçaleac, eta yende oste batec haro handibat eguiten çuela,

24. Erran cioten: yoan çaitetzte, ezcic nescatcha gastea eza hila, bainan lo dago; eta hartaz trufatcen ciren.

25. Atheraaraci çuten ondoan beraz mulzo hori gucia, Jesus sarthucen eta hartu çuen nescatcha gastearen escua, eta nescatcha hori yaiquicen.

26. Eta fama hedatu cen herri hetan gucietan.

27. Eta Jesus iragaiten celaric urrunago, bi ixuc seguitu çuten oihuz eta erraiten çutelaric: Daviten semea, urricai çaitte gutaz!

28. Eta ethorri cenean etcherat, ixi horiec yin ciren haren ganat, eta erran cioten, uste duçue eguiten ahal dudala çuec galdeguiten duçuen? Ihardetsi cioten, bai eguiçaz qui Jauna.

29. Orduan hunquitu cituen

heyen beguiac, erraiten çuelaric: Eguina iñan bequiçue çuen fedearen arabera.

30. Eta heyen beguiac idequi ac iñan ciren; eta Jesusec debekhatu cioten mehatchuequin, erraiten ciotelaric: Guardia ema çue ni hore yaquitetic.

31. Bainan hec partitu cirenean, barrayatu çuten haren fama herri hetan gucietan.

32. Eta atheratcen cirelaric, huna, ekharri cioten aintcinerat guiçon bat mutua, eta debruzatua.

33. Eta debrua khendua iñan cenean camporat, mintua mintçatuen, eta tropac harritu ciren, erraiten çutelaric: Ezda egundaino holacoric ikhussi Israelen.

34. Bainan Pharisagoec erraiten çuten; cassatcen ditu debruac debruen printceaz.

35. Jesus yoaiten cen hiri eta herri gucietara eracusten çuelaric hequien synagogoetan, eta predicatcen çuelaric erresumaco Ebanyelioa, eta sendateen citularic critassun eta infirmitate suerte guciac populuaren artean;

36. Eta ikhustean tropac, hunquitua iñan cen urrikhalmenduz, cergatic barrayatuac baitciren alde orotarar, çabilçala ardi arçain gabeac beçala;

37. Eta erran çuen here dis-

cipuluer; segurqui sasoina handia da, bainan languile guti da.

38. Othoitz eguique beraz yaunari sasoinaz, egorditcan languileac bere sasoinera.

X CAPITULUA.

*Hamabi apostoluac galdegui-
nac.*

1. Orduan Jesusec deithuric bere hamabi discipuluac, eman cioten abala Izpiritu gaistoen gainean hequien cassatceco debruzatuetaric, eta sendatceco eritassun eta infirmitate suerteguiac.

2. Eta hemen dira hamabi apostoluen icenac; lehena da, Simon, Pierres deithua, eta Andries haren anaya; Jacques, Zebeden semea, eta Joannes haren anaya;

3. Philippe eta Barthelemy; Thomas eta Mathiu pagaraztalea, Jacques Alpheeren semea, eta Lebbea, Thaddea deithua;

4. Simon Canancoa, eta Judas Iscariot, noun harc berac trahitu baitquen.

5. Eta Jesusec igorri cituen hamabi horiee, eta manatu cioten, erraiten ciotelaric: ez yoan Gentilletarat, eta ez-çaitzetzela sar Samaritaneco hirietaric bateretan;

6. Bainan çoazte lehenago

Israelgo etcheco ardi galduetarat;

7. Eta partitu cirestenean, predicaçaque erraiten duçue, eric; Cernetaco Erresuma hurbada.

8. Sendaçatque eriae, garbiaraz çaitque leprastatuac, pitçaraz çaitque hilac, cassa çaitque demonioac debruzatuetaric camporat; errecebitu duçue uriric, eta eman eçaque urric.

9. Ez eguin provisioneric ez urrhez, ez cilharrez, ez eta manedaz çuen guerricoetan.

10. Ez çacuric piyayaco, eta bi beztimenda, ez çapataric, eta maquilaric; cergatic languileac gay da bere yanhariarençat.

11. Eta çoin nabi hiritan edo herritan sar ciresten, informaçaitzete çoin den gay çuen aloitceco, eta egon çaitzete haren ethecan handie partitu artaraino.

12. Eta sartcen cireztenean cembait etchetan, agur çaque.

13. Eta etche hura gay bada, çuen baquea ethor dadila haren gainerat; bainan hartaco gay eta bada, çuyen baquea bihur bed çuen ganat.

14. Bainan norbeitic errecebitcen ez-çaituztenean, eta behatuco ez deñean çuen hitcer, inhaurrex çaque çuen oinetaco

errauxa, etche hartaric edo hiri hartaric partitcean.

15. Erraiten dautçuet, eguiazqui, Sodomeco eta Gomorrheco herritacoac estiquiago tratatuac çanen direla yuyamenduco egunçean, hiri hura baino.

16. Huna igortçen çaituztetardiac beçala oxoen artera; içan çaitetzte beraz çuhur sugueac beçala; eta simple usoac beçala.

17. Eta guardia emaçue guionetarie; cergatic libratuco çaituzte conseilluetara, eta açotatuco beren synagoguetan.

18. Eta eramanac içanen çarete gobernadoreen aintcinerat, eta orobat Erreguen aintcinerat enegatic, nitaz lecucotassunaren heyer bihurtçeco, guisa berean nola nacioner.

19. Bainan librateen citustenean, ez içan hatere penetan cer içanen duçuen erraiteco, ez eta nola mintçatuco çareten, cergatic emana içanen baitçautçue ordu berean erraiteco içanen duçuen;

20. Cergatic ez-çarete çuec mintçatuco çaretenac, bainan çuen Aitaren Izpiritua içanen da mintçatuco dena çuençat.

21. Bizquitartean, anayac libratuco du bere anaya heriotçera, eta aitac bere haurra; eta haurrac alchatuco dira bere

aita eta amen contra, eta hilazcico dituzte.

22. Eta higunduac içanen çarete gucietarie, ene içenagatic; bainan norc-ere sustengatuco baitu akhabantçaraino, salbatua içanen da.

23. Bizquitartean; persecutatçen çaituztenean hiri batean, ihes eguiçue bertçe batetara; cergatic, eguiazqui erraiten dautçuet ez-dituçuela currituac içanen Israeleco hiri guciac, guionaren Semea ethorri gabe.

24. Discipulua ezda nagussia baino guehiago, ez eta cerbitçaria bere Jauna baino gorago.

25. Asqui du discipuluac içaittea bere nagussia beçala, eta cerbitçariac bere Jauna beçala; deithu badute familiaco aita Be-elzebul, cembat guehiago deithuco dituzte haren sehiac!

26. Ez-deçaçuela beraz hetaz beldurric içan. Bizquitartean, ezda deus gorderic aguertçen ez-denic, ez eta secreturic eçagutua içatera yeiten ez-denic.

27. Ilhumbetan erraiten dautçuedana, erraçue arguiari; eta beharrira erraiten dautçuedana, predicaçaçue etchen gainean.

28. Eta ez beldur içan gorputça hiltçen dutenez, eta arima hil ahal ez deçaçuetenez; bainan lehenago beldur çaitetzte

gorputza eta arima galtcen ahal detçaquenaren botatcen tuelaric gehennarat.

29. Ez - direa saltcen soz batean bi chori? eta bizquitartean hetaric hatere ezda erortcen lurrrera çuen Aitaren borondatea gabe.

30. Eta çuen buruco iliac berac guciac khondatuac dira.

31. Ez beraz beldur içan, baliio duçue chori hainiteec baino guehiago.

32. Norc-ere beraz eçagutuco bainau guiçonen aintcinean, eçagutuco dut nic-ere ene Aita ceruetan denaren aintcinean.

33. Bainan norc-ere ukhatuco bainu guiçonen aintcinean, ukhatuco dut nic-ere, ene Aita ceruetan denaren aintcinean.

34. Ez uste içan ethorri naicela lurrerat baquearen ekhartcerat; ez niz, ethorri baquearen ekhartcera, bainan ez-pataren.

35. Cergatic ethorri naiz guerlean eçartcerat semea aitaren contra, eta allaba bere amaren contra, eta erreina bere ama inarrebaren contra.

36. Eta guiçon baten sehi propiac haren exayac içanen dira.

37. Norc-ere maite baitu bere aita edo ama ni baino guehiago, ezda enetçat gay; eta norc-ere maite baitu bere semea edo alaba

ni baino guehiago, ezda enetçat gay.

38. Eta norc-ere ez baitu hartcen bere khurutcea, eta ez baitu ethortcen ene ondotic, ezda enetçat gay.

39. Norc-ere conserbatuoc baitu bicia, galduco du; bainan norc-ere galduco baitu bere bicia enegatic atcemanen du.

40. Çuec errecebitcen çaistutenac, errecebitcen nau; eta errecebitcen nauenac, errecebitcen du ni igorri nauena.

41. Prophetabat errecebitceduenac, propheta calitatean errecebituco du prophetaren errecompensa; eta yustubat errecebitcen duenac, yustu calitatean errecebitucodu yustu baten errecompensa.

42. Eta norc-ere emanen baitu basso bat ur hotz choilqui edo tera, thipi horietaric bati discipulu calitatean, erraiten dauçuet eguiazqui ezduela galduco bere errecompensa.

XI CAPITULUA.

Jesus - Christoren ihardetsen Yondoni Baptistaren discipuluei—Corazin, Bethsaida Capernaueu mehatchatuac.

1. Eta guerthatucen Jesuse akhabatu çuçnean bere ordre emaita hamabi discipuluer, pa

titutcen handic eracusteco eta predicatcecotçat heyen hirietan.

2. Beraz Joannesec adituric mintçatcen Christoc eguin cituen, gaucez igorri cituen bere discipulu hari erraiterat :

3. Etor behardena cirea, alla iduriqui behardugu bertee bat?

4. Eta Jesusec ihardestean, erran cioten : çoazte, eraman diotçoque Joannes aditcen dituçuen gauçac eta ikhusten dituçuenac.

5. Ixuec atcemaiten dute bizta, mainkhnac badabilça, lepradunac garbituac dira, goorrec aditcen dute, hilac piztuac dira, eta Ebanyelioa adiaracia da po-brer.

6. Bainan dohatxu içanen da escandalisatua içanen ez dena ene baithan!

7. Eta yoaiten cirelaric, Jesus hassi cen erraiten Joanneses yender; ceren ikhusten içan çarete desertuan? canaberabat haiçiac inharrosten duena?

8. Bainan ceren ikhusten içan çarete? guiçon bat arropa hautatuez beztituaren? huna, arropa hautatuac ekhartcen dituztenac erreguen etchetan dira.

9. Bainan ceren ikhusten içan çarete? prophetabaten? bai, erraiten dautçuet, eta prophetabat baino guehiago;

10. Ecic hura da, ceintaz hula izcribatua içan baita : huna, igortcen dut ene meçularia çure aintcinera, ceinac aphainduco baitu çure bidea, çure aintcinean.

11. Eguiazqui, erraiten dautçuet emaztequietaric sorthu direnetaric; ezdela bat athera Yondonni Baptista baino handiagoric; bizquitartean Ceruetaco Erresuman den thi-piena, hura baino handiago da.

12. Bizquitartean Yondonni Baptistaren egunetaric orai ar-teraino, Ceruetaco Erresuma bortchatua da, eta borthitceç idabazten dute.

13. Ecen propheta guciec eta Joannes ganeraineco legueac, prophetizatu dute.

14. Eta errecebitu nahi baitutçu ene hitçac, hura da Elias ethorri beharcena.

15. Norc-ere baititu beharriac entçuteco, adi deçala.

16. Bainan nori comparatuco dut yeneracione hau? hunec iduri du haurthipi merkhatuetan yarriac daudenac, eta çoinec oihu eguiten baitute beren laguner,

17. Eta erraiten baitiote : soinu eguin dugu fluitaz, eta ez çarete dantçatu; cantatu deranzquitçueu aire tristeac, eta ez çarete nahecabetu.

18. Ecen Joannes ethorri da ez duelaric ez yaten ez edaten; eta erraiten dute; badu debru bat.

19. Guizonaren Semea ethorri da yaten eta edaten duelaric; eta erraiten dute; horra yale eta edale bat, yende pagaraztalen eta gaizqui bicidiren adisquide bat; bainan prestutassuna yustificatua iñan da haren haurrez.

20. Orduan abiatu cen mehatchatcen miraculu hainitz eguin çuen hirien, etcirela batere urriquitan, erraiten ciotela:

21. Çorigaitz hiri, Corazin! çorigaitz hiri, Bethsaida! çergatic çuen erdian eguin diren miraculuac eguin iñan balira Tyren eta Sidonen, aspaldi iñanen ciren urriquituac saccuarequin eta hautçarequin.

22. Hortacotz erraiten dautçuet Tyr eta Sidon çuec baino ezliquiago tratatuac iñanen direla yuyamenduco egunean.

23. Eta hi, Capernaüm, cezuraino alchatua iñan hicena, ifernuraino aphaldua iñanen haiz; ezcic hire erdian eguinae iñan diren miraculuac, eguin iñan balira Sodomén oraino atelic leçaquete.

24. Hortacotz erraiten dautçuet, Sodomecoac ezliquiago tra-

tatuac iñanen direla; çuec baino yuyamenduco egunean.

25. Dembora hartan Jesus harturic hitça erran çuec: cebratcen çaitut, ó ene Aita ceru eta lurreco Jauna, gauça haurgorde tutçulacotz preztuer eta adimendu dntener, eta eçagutaraci haur thi pier!

26. Hola da, ó ene Aita! çergatic hola iñan baita çure borrodatea.

27. Gauça guciac eman iñan çaisquit ene Aitas; baino nihorc ezdu eçagutten Semeo Aitac baicie, eta nihorc ezdu eçagutten Aita, Semeac baicie eta Semeac eçagutaraci nahu dioenari baicie.

28. Çatoste ene ganat çargatuac eta akhituac çareten gubiar eta lagunduco çaituztet.

29. Carga çaçue ene uztarra çuen gainera, eta yaquin çaçue ene ganic çergatic humil eta ez bainoiz bihotces, eta ateamanduçue arimetaco errepausa.

30. Çeren ene uztarría errecha da, eta ene carga arina.

XII CAPITULUA.

Errepausuco eguna — Jesus Christoren miraculuac — Espiritu Sainduaren contra bekhatuaz.

1. Dembora hartan Jesus ha-

han oguietan gaindi errepausuco egun batez, eta haren discipuluac gosse iñanes hassi ciren ogui buruetaric atheratcen, eta hetaric yaten.

2. Eta Pharisauac ikhussiric, erran cioten: horra, çure discipuluac eguiten dute haiçuezden gauça bat errepausuco egunean.

3. Bainan erran cioten: ezduçue iracurtu cer eguin çuen Davitec gosse iñan çuenean, hare eta harequin cireneç?

4. Nola sarthucen Jaincoaren etchean, eta yan cituen proposicioneço oguiac, ceinac ez baitcitçazcon haiçu yatea, ez eta harequin cirener, bainan Sacrificatçaler choilqui?

5. Edo ezduçueya iracurtu leguean, errepausuco egunetan Sacrificatçalec hausten dutela errepausuco eguna templuetan, eta ez-direla batere hobendun?

6. Beraz, erraiten dautçuet badela hemen norbeit templua baino handiago dena.

7. Bainan bacinaquite cer erran nahi duten hitz horieç: misericordia nahi dut, eta ez sacrificioa; ez-cimituzten condenatuco hobenic ez dutenac.

8. Cergatic guiçonaren Semea, errepausuco egunaren Jauna berada.

9. Guero handic partituric, ethorricen heyen synagoga.

10. Eta huna, han bacen guiçon bat escubat secatua çuena; eta accusatceço suyetaren içaiteço, interroatuçuten, erraiten ciotelaric: haiçu dea sendatcea errepausuco egunean?

11. Eta erran cioten: çoin iñanen da çuen arthean, balin badu ardi bat, eta heldu bada erortcera cilho bathera errepausuco egunean, hartu eta alchutuco ez-duena?

12. Bada combat da baliossago guiçon bat ardi bat baino? haiçu da beraz ongui eguitea errepausuco egunetan.

13. Orduan erran cion guiçon hari: hedaçaçu çure escua; hedaçu çuen, eta iñan çayon eçarria bertee bécen saho.

14. Beraz, Pharisauac atheraric, consultatu çuten haren contra nola eguimen çuten hura galtcecotçat;

15. Bainan Jesusec eçagaturic hori, partitucen handic, eta yendeoste handieç seguitu çuten; eta guciac sendatu cituen.

16. Eta debekhatu cioten, melatçurequin, eçagutcera emaittea;

17. Iñan çadintçat complitua Esaia prophetaz errana cena, cioelaric:

18. Huna ene cerbitçaria hau-
tatu duana, ene ongui maitëa,
ene amodioaren obgeta dena;
horren baitan eçarrico dut ene
Izpiritua, eta adiaracico du yu-
yamendua nacioner.

19. Ezdu contestatucò, ezdu
oihu eguinen, eta nihorc ezdu
aditucò haren boca carriquetan.

20. Ezdu porroscatucò cana-
bera haaxia, eta ez iraunguico
argui eguiten duen mitcha, yus-
ticia triumpharaci duen arterai-
no;

21. Eta nacionec ezperant-
çatucò date haren icenean.

22. Orduan presentatua içan
çayon guiçon bat debrubatez to-
leatua ixua eta mutua, eta sen-
datu çuen, nun ixu eta mutu
içan cenac solas eguiten èta ik-
husten baitçuen;

23. Eta yende guciac harri-
tuac içan ciren, eta erraiten çu-
ten; han ez-deya Daviten Semea?

24. Bainen Pharisaucc adu-
turic hori, erraiten çuten: hu-
nec ezdu cassatcen debruac,
Beelzebut, debruen printcearen
medioz haicen.

25. Bainen Jesusec eçagutu-
ric heyen goguetaç, erran cio-
ten: here contra divisatua den
erresuma, desertu bilhacatucò
da; eta hiri edo etche, here contra
divisatçen denac, ezdu irauten.

26. Beraz, Satenec auritu
quitcen badu Satan camporat
divisatua da here contra; nol
beraz haren erresumac irauten
du?

27. Eta cassatcen baditut de-
bruaç Beelzebuten medioz, nol
taç cassatcen tuzte çuen seme
hortacotz hec berac içanen dir
çuen yuye.

28. Bainen cassatcen baitu
debruaç Jaincoaren Izpirituare
medioz, eguiatzqui Jaincoaren
erresuma elhorri da çuen ga-
naino.

29. Beraz, nola norbeit sar-
cen ahaldia guiçon hazcar ha-
ten etchean, eta ebasten ahaldia
haren onthassuna, lehenic e-
badu estecatu guiçon bascarra
eta orduan arroatucò du haren
etchea.

30. Enequin ez-dena, ene
contra da; eta enequin biltce
ez-duenac, barrayatcendu.

31. Hortacotz erraiten dau-
çuet bekhatu eta blasfemio gu-
ciac barkhatuac içanen direk
guiçonei; bainen Izpirituaren
contraço blasfemia ez çaye bar-
khatua içanen.

32. Eta norbeit mintçatu ha-
da guiçonaren Semearen contra
barkhatua içanen çayo; bainen
norbeit mintçatu bada Izpiritu
Sainduaren contra, ez-çayo bar-

lbatua iñanen, ez mende huntan, ez ethorri behardenean.

33. Edo eguiçu arbola ona, eta fruitua ona iñanen da, edo eguiçu arbola gaistoa, eta haren fruitua gaistoa iñanen da; ezie arbola eçagutua da fruitatic.

34. Bipera arraçaçoac, nola mintçatcen abal cirezte ongui, gaistoac çaretelariç? eziec bihotceco abundantciatic ahoa mintço da.

35. Guiçon onecoac atheratcen tu gauça onac bihotceco tresor onetic, eta guiçon gaistoac atheratcen tu gauça gaistoac bihotceco tresor gaistotic.

36. Beraz, erraiten dautçuet guiçonec. condu errendatuco dutela, yuyamenduco egunean, erran tuzten hitz bano guciez.

37. Cergatic yustificatua iñanen cira çure hitceç, eta condenatua iñanen cira çure hitceç.

38. Orduan Scribau eta Pharisau cembaitec erran cioten: Nagussia, nahi guinucque ontxa ikhussi çue eguiten cembait miraculu.

39. Bainen ihardetsi cioten, eta erran çuen: nacione gaisto eta adulterioac bilhatcen du miraculu bat, bainen ezçayo emana iñanen bertee miraculuric Jonas prophetarena baitcen;

40. Cergatic nola Jonas balenaren tripan egon baitcen hirur egun eta hirur gau, orobat guiçonaren Semea lurraren barnean iñanen da, hirur egun eta hirur gau.

41. Ninivitarraç yaiquico dira yuyamenduco egunean nacione horren contra, eta condenatucodute, cergatic urriquituc iñanen baitira Jonasen predicacionean; eta luna, bada hemen Jonas baino guehiago.

42. Egordico erreguina altchatucoda yuyamenduco egunean nacione horren contra, eta condenatucodu, cergatic ethorri baitcen lurreco bazter batetaric Salomonen prestutaçunaren aditceco; eta luna, bada hemen Salomon baino guehiago.

43. Beraz, izpiritu impura atheratu denean guiçon haten ganiç, badoha lekhu çuçoetaric, errepausa bilatcen duela, bainen ezdu causitcen;

44. Eta orduan erraiten du; bihurtuco naiz ene etcherat, ceintaric athera bainaiz; eta ethorri denean, causitcen du, huxa, garbitua eta aphaindua.

45. Guero badoha, eta hartcen tu bertee çazpi izpiritu, bera baino gaistoagoac, sarthu diren ondoan, egoiten dira han, eta hola guiçon haren akhabant-

ça baino areagocoa da; gauça bera guertatuco da nacione barhayatu horri.

46. Eta nola mintço baitcen oraino troper, huna, haren ama eta anayac campoan ciren, bilhatcen çutela haren mintçatcea.

47. Eta norbaitec erran cion: horra, çure ama eta anayac campoan dira bilhatcen dutenac çure mintçatcea.

48. Bainan ihardetsi cion hori erran cionari: Nor da ene ama, eta nor dira ene anayac?

49. Eta hedatcen çuelaric bere escua bere discipuluetara, erran çuen: huna ene ama eta ene anayac;

50. Cergatic norc-ere eguinen baitu ene Aita ceruetan denaren borondatea, hura da ene anaya, eta ene arreba, eta efe ama.

XIII CAPITULUA.

Haci erailearen parabolac, behar gaistoaz, mustarda haciaz, levamiaz, eta bertce cembaites.

1. Egun hartan berean Jesus atheraric, yarricen ixaso ondoan.

2. Eta yendetce handia bilducen haren ingurnetara; hortacotz igan cen barkhu batetara, eta yarricen, eta mulço gucia egoiten cen ixaz bazterrean.

3. Eta mintçatu çacoten gauça hainitcez, comparaciones, erraiten ciotela: huna, haci eraile bat, atheracen eraiteco;

4. Eta nola eraiten baitçuen, haci partebat eroricen bidean eta çhoriac ethorri ciren eta yan çuten.

5. Eta bertce partebat eroricen lekhu harrixu batçuetara, non ez baitcen lur hambatic, eta berehala alchatu cen, cergatic ez baitcen sartcen lurrean barna;

6. Eta igusquia yaiqui cenean erre çuen, eta eroric ez çuelacotz, secatucen.

7. Eta bertce partebat eroricen elhorrien artera, eta elhorriac alchatu ciren, eta itho çuten.

8. Eta bertce partebat eroricen lur on batetara, eta ekharri çuen fruitua, bihibatec ekharri çuen ehun, bertce batec hiruc hogoi; eta bertce batec hogoi eta-hamar.

9. Aditceco beharriac dituenac, entçun beça.

10. Orduan discipuluac hurbilduric erran cioten: Certaco mintçatcen çaiçcote comparaciones?

11. Ihardetsi çuen, eta erran cioten: Cergatic emana baitçauçue eçagutcea Ceruco Errestu-

13 Cap.

máco myzterioac, eta horiez denaz ez baitçayote eman heyen eçagutcea.

12. Cergatic duenari; emana içanen da, eta içanen du oraino guechiago; bainan deus ez duenari, duena ere khendua içanen çayo.

13. Hortacotz mintçatcen natçayote comparaciones, cergatic ikhustean ez deçaten ikhus, eta aditcean ez deçaten endelga.

14. Eta hola complitucen hetan Esaïen prophetaça, erran baitçuen: aditcean ezduçue endelgatuco, eta ikhustean ikhussico duçue, eta ez-duçue apercebituco.

15. Ecic populu haren bihotça, gnicendua da, beharriac gorrac dituzte, eta hetsi tuzte beguiac, beldurrez ikhus deçaten beguiez, eta adideçaten beharriez eta en delga deçaten bihotçaz, eta comberti diten, eta senda ditçadan.

16. Bainan çuen dohatxuac hurusac dira, ecen ikhusten dute, eta çuen beharriac dohatxuac dira, ecen aditcen dute.

17. Ecen eguiazqui erraiten dautçuet hainitz prophetac eta hainitz yustuc desiratu dutela ikhustea, çuec ikhusten dituçuen gauçac, eta ez dituzte ikhussi; eta entçutea çuec aditcen dituz-

çuen gauçac, eta ez-dituzte entçun.

18. Çuec beraz ençun çaçue haci erailearen comparacionesco senxua.

19. Guiçon batec ençuten duenean erresumaco hitça, eta ez duenean endelgatcen, gaistaina ethortcen da, eta hatce maiten du haren bihotcean eraina dena; eta handa bide ondoan hacia errecebitu duena.

20. Eta lekhu harrixuan hacia errecebitu duen hura da, hitça ençuten duena, eta errecebitcen duena bozçariorequin.

21. Bainan ezdu erroric bere baithan, hortacotçat, ezda demboracotz baicen; guisa hortaz afflixionea edo persecucionea alchatcen direnean hitça dela causa berehala scandalisatua da.

22. Eta hacia elhorrien artean errecebitu duen hura da Jaincoaren hitça ençuten duena; bainan mundu huntaco gaucetaco inquietadurac, eta aberaztassuneco tromperiac ithotcen dute hitça, eta ethortcen da balio gabe.

23. Bainan nore-ere errecebitu baitu hacia lur on batean, hura da hitça ençuten duena, eta endelgatcen duena; eta ekhartcen duena fruitua, eta emaiten duena batec ehun, bertceac hi-

zur-hogoi, eta bertceac hogoi eta-hamar.

24. Proposatu cioten bertce comparacionebat, erraiten çue-laric: Ceruco Erresumac iduridu haci onetie bere landan erain duen guizonac.

25. Bainan guizonac lo çauden demboran, haren exaya et-horri da, erain duena hiraca o-guiaren artean, eta guero yoan-da.

26. Eta hacia ethorricenean bellharretan, eta ekharri çuenean fruitua, orduan ere aguertucen hiraca.

27. Eta aita familiacoaren cer-bitçariac ethorriciren haren ganat, eta erran cioten: Jauna, eztuçuya erain haci ona çure landan? nundic heldu da beraz hiraquen içaitea?

28. Bainan erran cioten: exayac eguin du hori; eta cerbitçaric erran cioten: nahi duçuya heraz yoan guiten, eta bil deçagun hiraca?

29. Erran cioten: Ez, beldur-rez eta arriba dadin hiraca bilt-cean, athera deçaçuen oguiu dembora berean.

30. Utcitçuebiac ekharrequin handitcera biltceco demboraino; eta biltceco demboran, erranen dut biltçaller lehenic hiraca, eta esteca çaçue çametlan erretece-

cotçat; bainan biltçaçue ogui-ene granerera.

31. Proposatu cioten bertce comparacionebat, erraiten çue-laric: Ceruco Erresumac iduridu, mustarda hacia hartu erain duena bere landan.

32. Çoina baita haci gucieta-den thiçiena; bainan handit-denean, bertce landareac baita handigoda, eta eguiten da a-bola bat, nun ceruco chorric ethorteen baitira, eta eguiten baitituzte beren ohantçeac ha-ren adarretan.

33. Erran cioten bertce com-paracionebat: Ceruco Erresumac bardin da emazte batec haren duen eta hirur negurri imita-tan hura alchatceraino emaitz-duen alchagarriarequin.

34. Jesusec erran cituen ga-ça hauc guciac yender compar-cionetan, eta ez çitçayoten mit-çatcen comparacioneric gabe.

35. Amoreagatic compli çin mintçatua içan cena pro-phetaz, erraiten: idequico du-ene ahoa comparacionetan; de-claratueotut munduaren fonda-cionetic gordeac içan diren ga-çac.

36. Orduan Jesusec uterit tropac, yoan cen etcherat, eta haren discipuluac ethorri ciren hura ganat, eta erran cioten.

esplicadieçaguçu landaco hira-
caren comparacionea.

37. Eta ihardetsi cioten, eta
erran çuen : haci ona eraiten
duena guiçonaren semeada ;

38. Eta landa, mundua da ;
haci ona, Errusumaco haurrac
dira, eta hiraca gaistainaren
haurrac dira ;

39. Eta erain duen exaya,
debrua da ; biltcea, munduaren
finitcea da ; eta biltçaleaac, ain-
gueruac dira.

40. Nola ere biltcen baita hi-
raca, eta erretcen suan, orobat
içanen da munduaren akhabantçan.

41. Guiçonaren semeac igor-
ricotu bere aingueruac, ceinec
bilduco baituzte haren erresu-
matic ezcandala guciac, eta gais-
taqueria eguiten dituzten gu-
ciac ;

42. Eta aurthiquico dituzte
labe suztatura ; han içanen da
nigar eta horz carrasca.

43. Orduan yustuec arguitu-
co dute iguzquiac beçala beren
Aitaren Erresuman. Norc-ere
baitu beharric entçnteco adi-
beça.

44. Ceruco Erresumac oraino
iduridu landa batean gordea den
tesor bat, ceina guiçon batec
atceman duenean gordetzen bai-
tu ; guero bozcalenciarequin ,

badoha, eta saltcen tu dituen
guciac, eta erosten du landa
hura.

45. Ceruco Erresumac iduri
du oraino marchant bat perla
onac bilhatcen tuena ,

46. Eta atceman duenean pre-
cio handico perlabat, yoan da,
eta saldu ditu cituen guciac, eta
erosi du.

47. Ceruco Erresuma oraino
bardin da sare ixasorat aurthi-
qui eta gauça suerte guciataric
hatcemaiten dituen batequin.

48. Ceina bethea denean, ar-
rançaleec goititcen baitute ixas
ondorat ; guero yarri direnean,
emaiten tuzte beretchiqui ondi-
renae beren unteietan eta aurt-
hiquitcen deus balio ez-dutenac.

49. Orobat içanen da mundua-
ren akhabantçan ; aingueruac
ethorrico dira, eta berechico
tuzte gaistuac yusten ganic.

50. Eta aurthiquico tuzte la-
beco sura ; han içanen da nigar
eta horz carrasca.

51. Jesusec erran cioten :
comprentitu tutçue gauça horieç
guciac ? Ihardetsi cioten : Bai,
Jaunna.

52. Eta erran cioten : hortacotz
Ceruco Erresumaco ongui ins-
truituac diren Scribau guciac, ai-
ta familiaco bere tresoretic gau-
ça berriac eta gauça chabarrae

atheratcen dituenarequin bar-
dindira.

53. Eta Jesusec akhabatu citue-
nean comparacione horiec par-
titucen handic,

54. Eta ethorri cenean bere
herrirat, eracusten cioten beren
synagoguetan halaco guisaz non
estonatuac baitciren, eta errai-
ten çuten : Nundic heldu dira
hunnen ganat yaquitate eta bo-
there horiec ?

55. Hau ez-dea çurguinaren
semea ? horren ama ez-dea Ma-
ria deitcen ? eta horren anayac
ez-direa bada deitcen Jacques,
Joses, Simon, eta Jude ?

56. Eta horren arrebac ez-di-
rea guciac gure artean ? Nundic
heldu dira beraz hunnen ganat
gauça horiec guciac ?

57. Horrembertcetaraino ez-
candalisatuac ciren haren bai-
than. Bainan Jesusec erran cio-
ten : Prophetabat ezda ohoreric
gabe bere herrian ; eta bere et-
chean baicen.

58. Eta ez-çuen eguin hambat
miraculu han, heyen sinheste
gabetassuna celacotz.

XIV CAPITULUA.

*Yondoni Baptista hila, Jesus-
Christoren miraculuac.*

1. Dembora hartan Herode Te-
trarquec aditu çuen Jesusen fama.

2. Eta erran çuen bere cer-
bitçarier : Yondoni Baptista da ;
hiletaric piztu da, hortacotz mi-
raculuuen eguiteco botherea han
da puchantqui haren baithan.

3. Ecen Herodesec harraraci
çuen Joannes, estecaraci eta Pro-
sondeguien eman arasi çuen He-
rodias, bere anaya Philiperen
emazteagatic.

4. Ceren Joannesec erraiten
baitcion : ez-çaitçu haiçu emaz-
tetçat içaitea.

5. Eta nahico çuen onxa bi-
larassi ; bainan populuaren bel-
durcen, cergatic atchiquitcen
çuten prophetatçat.

6. Heroderen sortceco bazca-
rico eguncan, Herodiassen ala-
ba dantçatucen sala batean, eta
Herode agradatucen.

7. Hortacotz hitz eman cion,
yuramentuequin ; emanen ciot-
çala galdeguiten cituen guciac.

8. Hura beraz berotua bait-
cen lehenago bere amaz, erran
cion : Indaçu hemen Yondoni
Baptistaren burua plat batean.

9. Eta hortaz hasarratucea
Erreguea ; bainan bere yura-
mentuen gatic, eta mahainea
cirenen gatic, comendatu çuen
eman ceçotela.

10. Eta igorri çuen Joannesec
buruaren khentcera presonde-
guirat ;

11. Eta haren burua ekharria
içan cen plat batean; eta emana
alabari, ceinac presentatu bait-
çuen amari.

12. Guero haren discipuluac
ethorri ciren, eta eraman çuten
haren gorputça, ehortci çuten,
eta ethorri ciren Jesusi adiaraz-
terat.

13. Eta Jesusec aditu çuenean,
erretiratu cen barkhu batean des-
ertuco lekhu batetara, bakharric
içaitecotçat; tropec aditu çute-
nean; athera ciren hauço hirie-
taric, eta seguitu çuten oinez.

14. Eta Jesus athera cenear,
ikhussi çuen mundu handibat,
eta compaciones hunquitua içan
cen, eta sendatu cituen heyen
eriac.

15. Eta nola berant baitcen,
bere discipuluac ethorri çaiçcon
eta erran cioten: lekhu hau de-
sertua da; eta oreua yadanic
iragana da; emoçute conyita tro-
pa banquier, amoreagatic eta
yoanditen herrisquefara, eta e-
rozditçaten yatecoac.

16. Bainan Jesusec erran cio-
ten: ezdute yoan beharric emo-
çue cihaurec yatera:

17. Eta erran cioten: ezdugu
hemen bortz ogui eta bi arrain
baiceni.

18. Eta erran cioten: ekhar-
çatçue hunat.

19. Eta manatu ondoan tro-
per yar citela belharraren gai-
nean, hartu cituen bortz oguiac
eta bi arrainac, eta beguiac al-
chatunic cerura, benedicatu çuen
Jaincoa; guero hauxiric oguiac,
eman cituen discipuluer, eta
discipuluec troper.

20. Eta guciac yan çuten,
asse ciren; eta ekharri çuten so-
beratuetic hamabi sasqui bet-
heac.

21. Bizquitartean yan çutenac
baciren bortz mila guiçonen in-
gurua, condatu gabe emazteac
eta haur thiçiac.

22. Berehala guero, Jesusec
obligatu cituen bere discipuluac
igaitera barkhura, eta iragaitera
bera baino lehen bertce alderat,
troper conyita, emanen çuen
artean.

23. Eta eman çuenean conyi-
ta, içan cen mendi batetara,
bakharric içaiteco, othoitz egui-
tècotçat; eta arraxa ethorricè-
nean, bakharric cen han.

24. Barkua yadanic ixasoaren
erdian cen, baguac yoiten cete-
la; cergatic haitcea contrario-
cen.

25. Eta laugarren gaueco beil-
lan, Jesus ethorri çayoten hec-
gana, ixasoaren gainen ibiliz.

26. Eta bere discipuluec ik-
hussiric ixasoaren gainen çabi-

lala, ikhàran çauden, eta erran çuten: mamu bat da, eta ukhan çuten beldurrae, oihuac botharaci ciotçaten.

27. Bainan berehala Jesus mintçatu çaicòten, eta erran cioten: segurta çaitzte ni naiz, ez ukhan batere belhurric.

28. Eta Pierresee ihardestean, erran cion: Janna, çu bacira, manaçaçu yoàn nadin çu ganat uren gainean.

29. Eta erran cion: çato, eta Pierresee yauxiric barkhuc, i-biliz cen uren gainean Jesus ganat yoaiteco.

30. Bainan ikhussiric haicea borthitz ecla, beldur içan çuen, eta nola hassi baitcen barnera yoaiten, oihu eguin çuen, erraiten çuela: Janna salba neçaçu!

31. Eta berehala Jesusce hedatu çuen bere escua, eta hartu çuen erraiten cioela; guicòn fede thipieoa, certaco dudatu duçur?

32. Eta igan cirenean barkhura, haicea ezlitu cen.

33. Orduan barkhuan cirenac ethorri ciren, et adonatu çuten, erraiten çutela: segurqui Jaincoaren Semea cira.

34. Guero iragan cenean ixasoz haindirat, ethorri ciren Genzaretheço bazterretara.

35. Eta lekhu hartaco yendeec

eçagutu cutenean, igorri çuten adiarasterat inguru hetaco bazter gucietara, eta presentatu ciotçaten eri ciren guciac.

36. Eta othoizten çuten permeti ceçala hunqui ceçaten choilqui haren arrobaco bazterra; eta hunquita çuten guciac sendatu ciren.

XV CAPITULUA.

Pharisauen disputatcea Jesus-Christorequin—Cananeana—Jesus-Christoren miraculuac.

1. Orduan Scribauac eta Pharisauac ethorri ciren Jerusalemic Jesusganat, eta erran cioten:

2. Certaco çure discipuluce hausten dute çaharren tradicionea, ecen ezdute beren escuac garbitcen, yateracoan?

3. Bainan ihardetsi cioten, eta erran: eta çuec, certaco hausten tutçue Jaincoaren manamenduac çuen tradicioneaz?

4. Cergatic Jaincoac manatu du, erraiten: ohora çaitçu çure aita eta ama. Erran du ere: nor ere madaricatuço baitu bere aita edo ama: hil dadila hiltecz.

5. Bainan çuec erraiten duçue: nor ere erranen baitu bere aitari edo amari: nitaz ofrituac içaten diren emança guciac icanean dira çure progotehaco.

6. Oraino ohorateen ez-due-
nac bere aita edo ama, ezda
faltadun iganen; beraz ez-deus
bilhacaraci ditutque Jaincoaren
manamenduac quen tradicio-
neaz.

7. Hypocritac, Esaiaec ongui
prophetisatu du cuetas, errai-
lean;

8. Populu hau hurbiltzen da
niganat bere ahoz, eta ohofo-
cen nau bere ezpainez; bainan
beren bihotzac arraz urrun tuzte
nitaric.

9. Bainan alferrean ohorateen
nute, erakutsiz doctrinac, gui-
çonon manamenduac baicic ez-
direnac.

10. Guero tropac deithuric,
heyer erran cioten; entçun, eta
endelga çaque hau:

11. Ezdu ahotic sartcen denac
ciquintcen guçonan; bainan aho-
tic atheratcen denac, hanc ci-
quintçen du guçonan.

12. Hortan discipulnac hur-
bilduric, erran cioten: ezduçue-
ya eçagutu escandalisatu direla
Pharisauac aditu dutenean solaz
hori?

13. Eta ihardetsi cioten, eta
erran: Ene Aita Cerucoac plan-
tatu ez-dituen landare guciac
errotic atherac iganen dira.

14. Utzicitque ixu bateñ dira,
ixuen guidariac; ixu batec gui-

datcen badu bertee ixu bat, hie
erotic dira errecaratit aboçatub

15. Orduan Pierresec harturic
hitçat, erran cion: Esplica dacu-
ça comparacione hori.

16. Eta Jesussec erran çuen:
oraino çutec ere, eçagutçaric ga-
be çaretea?

17. Ez-duçueya oraino adit-
cen, ahoan sartcen diren guciac
yausten direla estomacara, eta
guero aurtaiquiac direla lekhu
berechirat?

18. Bainan ahotic atheratcen
diren guçac bihotcetic partit-
cen dira, eta gança heyer lohit-
cen dute guçonan.

19. Eeen bihotcetic atherat-
een dira gogoeta gaistoac, adul-
terioac, lohiqueriac, hileac,
ohoinqueriac, lecuçotassun fal-
soac, medisentciac.

20. Hanc dira guçonan lohitcen
duten gançac; bainan yatea es-
cuac garbitu gabe, harrec ezdu
guçonan lohitcen.

21. Orduan Jesus handic par-
titçean, ccretiratucea Tyreco eta
Sidonoco lupretara.

22. Eta huna, Cananeenco
emaztebat, ceina partitu baitcen
lekhu hetaric, oihu eguin cion,
erraiten cioelaric: Jauna Davi-
ten Semea, pietate igan çatu ni-
taz! Ene alaba hainitz gaizqui
tormentatua da debzu-batez.

23. Bainan etcion hitz bat ihardetsi, eta bere discipuluac hurbil duric othoiztu çuten; erranic : igor çacu, ecen guri oihuz dago.

24. Eta ihardetsi çuen, eta erran : ez naiz igorria Israeleco etchetic galdu ardien baicen.

25. Bainan ethorricen, eta adoratu çuen; erraiten çuela : Jauna, lagun neçacu!

26. Eta ihardetsi cion, eta erran : ezda combeni hartcea haurren oguia, eta aurthiquitcea, chakhur thipier.

27. Bainan erran çuen : hori eguia da, Jauna; bizquitartean chakhur thipiec yaten tuzte beren nagusien mahainetarie erorcen diren ogui pochiaç.

28. Orduan Jesusec ihardesten cioelarie, erran cion : ó emaztea! çure fedea handia da; eguin bequitçu desiratcen duçun beçala; eta ordu beretic haren alaba sendatua içan cen.

29. Eta Jesus handic partitcean ethorricen Galileaco ixaso ondora; guero igan cen mendi batetara, eta han yarricen.

30. Eta yende tropa hainitz ethorri ciren harenganat, berequin cituztela mainguac, ixuac, mutuac, mantçhotac, eta bertce hainitz, ceinaç eçarri baitcituzten Jesusen sangoetan, eta sendatu cituen.

31. Guisa hortan nun tropa horiec estonatu baitciren ikhusteatz mintçateen mutuac, mantçhotac sendatuac, mainguac ibiltcen, eta ixuac ikhusten; eta glorificatu çuten Israeleco Jaincoa.

32. Orduan Jesusec oihu eguinic bere discipuluer, erran çuen : hartua-naiz compasionez yende multço horrentçat; cergatic badu yadanic hirur egun ezdirela higitcen eneganic, eta ezdute deus yateco; eta ezditut igorri nahi barurac, beldurrès indarrec falta eguin deçoten bidean.

33. Eta bere discipuluec erran cioten : nundic atheratcen ahal guinque desertu huntan oguiric asqui holaco multço handibaten assetceco?

34. Eta Jesusec erran cioten : cembat ogui tutçue? erran cioten : çazpi, eta cembait arrain thipi.

35. Orduan manatu çuen troper yarcitela lurrean :

36. Eta harturic çazpi oguiaç eta arrainac, hauxi cituen, Jaincoa benedicatu ondoan, eta eman cituen bere discipuluer, eta discipuluec populuari;

37. Eta guciec yan çuten, eta asse ciren; eta ekharri cituzlen hondarretarie çazpi sasqui bethe ogui puska.

38. Bisquitartean, yan çute-

nac baciren laur mila guiçon, khondatu gabe emazteac eta haur thihiac.

39. Eta Jesusec conyta emanic troper, igan cen barkhu batetara eta ethorricen Magdalaco lurretarat:

XVI CAPITULUA.

Jesus-Christoren solasa Pharisaequin eta Sadduceequin. Jesus-Christoc eçagutu çuen bere hiltcea.

1. Orduan Pharisauetarie eta Sadduceenetarie ethorri ciren harenganat, eta frogatçecotçat, galdeguin cioten, erakutz ceçoten cembait miraculu ceruan.

2. Bainan ihardetsi cioten, eta erran cioten: arratxa ethorri de-nean, erraiten duçue: dembora ona eguinen du, cergatic cerua gorri da.

3. Eta goicean erraiten duçue: egun calerna içanen da, ezcic cerua gorri da eta sombre. Hypocritac, badaquiçue ongui yuyatcen cerueo aparantçiatie, eta ezdeçaqueçue yuya sasoinetaco seinatetarie!

4. Nacione gaistoac eta adulterioac bilhatcen du miraculu bat; bainan ez-çayo emana içanen bertce miraculuric Jonas prophetarena baicen; eta hec ut-ciric, yoan cen,

5. Eta haren discipuluac et-horri cirenean hango ur bazter-rera, ahantçel çuten ogui hart-
cea;

6. Eta Jesusec erran cioten: ikhusçaçue, eta guardia emaçue Pharisauen eta Sadduceenen al-chagarriaz.

7. Penxatcen çuten beren bai-than, eta erraiten çuten; oguic hartu ezdugulacotz da hori.

8. Eta Jesusec eçagaturic he-yen penxamendua, erran cioten: yende sede thipicoac, cer pen-xatcen duçue çuen baithan ogui-ric ezduçuelaco suyetaren gai-nean?

9. Ezduçue oraino endelgat-cen, eta ez cirezte guehiago or-hoitcen borz oguiez, borz mila guiçonez, eta cembait sasqui bil-du cinuzten?

10. Ez eta çazpi oguiez lau mila guiçones, eta cembait sas-qui bildu cinuzten?

11. Nola ezduçue endelgatcen bathere ezdudala oguiac erraiten casu eguin deçaçuela Pharisauen eta Sadduceenen aha garriaz?

12. Orduan comprenitu çuten etciotela oguiaren alchagarriaz erran guardia emaitiaz; bainan Pharisauen eta Sadduceenen doc-trinaz.

13. Eta Jesus ethorri cenean Cesarea Philippeo lurretarat

galdeguin çuen bere discipuluer, erraiten çuelaric : nor erraiten dute guiconco naicela, ni guiconaren Semea?

14. Eta ihardetsi cioten : cembaitco erran dute Yondoni Baptista çirela; bertco batçuec, Elia, eta bertceç, Jeremia, edo prophetaric bat.

15. Eta erran cioten : eta çuec, nor erraiten duçue naicela?

16. Simon Pierresec ihardetsi cion, eta erran : Christo çira, Jainco biciaren Semea.

17. Eta Jesusec ihardetsi cion, eta erran : ongui dohatxu çira, Simon, Jonaren semea; ecen haraguiac ez odolac ezderautçute adiaraci hori, bainan ene Aita ceruetan denac;

18. Eta erraiten dautçut-ere Pierres çarela, eta harri hortan alchatuco dut ene Eliça; eta ifernuco atheac ez dira baliatuco haren contra;

19. Eta emanen derauzquiçut ceruco erresumaço gakoac; eta çuec lurrean estecatuco dituçunac, estecatuaç içanen dira ceruan; eta lurrean lachatuco dituçun guciac, lachatuac içanen dira ceruan.

20. Orduan manatu çuen borthizqui bere discipuluer ez nihori erraiteaz Jesus-Christo çela.

21. Orduic Jesus hassicen de-

claratcen bere discipuluer; Jerusalemerrat yoan beharçela, eta pairatu behar çuela hainitz Çaharren partetic, eta Sacrificatçale aitcindarietariç, eta Scribauetariç; eta hilcerat emana içan behar çela, eta piztu behar çela hirur garren egunean.

22. Bainan Pierresec bazterrerat eramanic hasi çitçayon erreprenitcen, erraiten çioela : Jauna, pietate içan çaçu çutaz, hori ez-çautçu guerthatuco.

23. Bainan itçuliric, erran cion Pierresi : Yoan çaitc ni ganic, Satan, ezcandala çaitut; ez cin ezduçu endelgatcen Jaincoaren ganic diren gançac, bainan guiconen ganic direnac.

24. Orduan Jesusec erran çuen bere discipuluer : nihore nabi çadu ethorri enequin, ukho eguin beça bere buruari, eta carga beça bere khurutcea eta yarraic bequit;

25. Ecin norc-ere nahico baitu salbatu bere arima, galduco du; bainan norc-ere galduco baitu bere arima ene amodioç gatic, atcemanen du.

26. Bainan cer progoteçu luque guicon hatec irabaztea mundu gucia, bere arima galtcen çadu? edo cer emanen du guiconac bere arimaren trucadan?

27. Eçen guiconaren Semea

ethorri beharda inguratua bere Aitaren gloriaz bere ainguruequin, eta orduan bihurtuco du bakotchari bere eguincen arabera.

28. Eguiazqui, erraiten dautçuet badela hemen cembait present hillen ez direnac, ikhussi duteneraino guizonaren Semea ethortcen bere erreguinuan.

XVII CAPITULUA.

Jesus-Christoren transfiguracionea, sendatu çuen guizon bat, eta pagatcen du didrachmac, edo cergac.

1. Eta sei egunen burdan, Jesusec hartu çuen Pierres, eta Jacques, eta Joannes haren anaya, eta eramán cituen bazter mendi handi baten gainera.

2. Eta transfiguratu cen hayen aintcinean; eta haren bisayac iguzquiac beçala brillatu çuen, eta haren bestimendac arguia becein çhuri eguin ciren.

3. Eta huna, ikhussi çuten Moises eta Elia harequin mintçacen cirela.

4. Orduan Pierresec harturic hitça, erran çuen Jesusi : Jauna, on da hemen içan gaitecen; eguin deçagun, nahi badoçu, hirur estalgui, bat çuretçat, bat Moisentçat, eta berice bat Eliarençat.

5. Eta nola mintço baitcen oraino, huna hedoi argui batec estali cituena bere itçalaz : guero huna boz bat ethorri cena hedoietic erraiten çuela : hau ene Semea da ongui maitea, ceinetan hartu baitut ene atseguin ona; adi çaque.

6. Discipuluec aditu çutenean hori, erori ciren bisaya lurra- ren contra, eta beldur handi bat içan çuten.

7. Bainan Jesus hurbilduric hinqitu cituen, erraiten ciotela : yaiqui çaitzte, eta ez beldur içan.

8. Eta hec alchaturic beren beguiac, ez çuten ikhussi nihor Jesus bakharric baicen.

9. Eta nola yausten baitciren menditic, Jesusec manatu cituen, erraiten : ez erran nihori visionea, guizonaren Semea piztu arteraino hiletaric.

10. Eta bere discipuluec interroatu çuten, erraiten : Certaco bada Scribauec erraiten dute Elia ethorri behar dela lehenic ?

11. Eta Jesusec ihardestean, erran çuen; eguia da Elia ethorrico dela lehenic, eta erreparatuco tuela gauça guciac;

12. Bainan erraiten dautçuet Elia yadanic ethorri dela, eta ezdute eçagutu; bainan eguin

diote nahi içan tuzten guciac : orobat guiçonaren Semeac pairatu behardu hayen partetic.

13. Orduan discipuluec comprenitu çuten Yondoni Baptistaz mintçatu citçacotela.

14. Eta ethorri cirencan tropen ganat guiçon bat hurbilducen, eta belhaurico eman cen haren aitcinean.

15. Eta erran cion : Jauna pietate içan çaçu ene semeaz, ceina lunatica baita eta gaizqui atchelchabetua; ecen maiz surrat erortcen da, eta maiz urerat;

16. Eta presentatu dut çure discipuluer, bainan ezcin sendatu dute.

17. Eta Jesusec ihardestean, erran çuen : ô arraça sinheste gabea eta gaistoa, noiz arteraino içanen naiz çurequin? noiz arteraino yessanen çaituztet? Ekar dantaçue hunat.

18. Eta Jesusec condenatu çuen borthizqui debrua athera baitcen haur hartaric camporat; eta oren berean haurra sendatucen.

19. Orduan bere discipuluac ethorri ciren berechiqui Jesus ganat, eta erran cioten certacoguc ezcin aurthiqui dugu hori camporat?

20. Eta Jesusec ihardetsi cioten : çuen sinheste gabea gatic;

ecic eguiazqui, erraiten dautçuet mustarda hacia beccen handi bacinute fedea, erran cineçoqueete mendi horri : çoaci hemendic harat; yoan laiteque, eta deus ez litçaquetçue impossible.

21. Bainan debru suerte hori ezda atheratcen othoitçaz eta baruraz baicen.

22. Eta nola Galilean caussitcen baitciren, Jesusec erran cioten : guerthatuco da guiçonaren Semea libratua içanen baita guiçonon escuelara,

23. Eta hilaracico dute; bainan hirurgaren egunean piztuoda. Eta discipuluac hainitz tritatu ciren.

24. Eta noiz-ere ethorri baitciren Capernaumat, cergac pageratzen çutenac adreçatu ciren Pierresi, eta erran cioten : çure nagusiac ezduya pagatcen cergac?

25. Erran çuen : bai, eta noiz-ere etebean sarthu baitcen, Jesusec prevenitu çuen, erraiten cioelarie : cer iduritcen çaiçu Simon? Iurreco erreguec norenganic hartcen tuzte cergac? bere haurren ganic, ala arrotsetarie?

26. Pierresec erran çuen : arrotsetarie. Jesusec ihardetsi cion : haurrac exant dira beraz.

27. Bainan amoregatic escandaliza ezditçagun batere, çoaci ixasora eta aurthic çaçu amua,

eta hartçaçu lehenbico iganen den arraina, eta idequi dacoçunen ahoa, atcemanen dioçu staterbat (*diru peça bat*); hartçaçu, eta emoçute çuretçat eta euetçat.

XVIII CAPITULUA.

Humilitatearen iduria — Artçainaren parabola eta çorduruarena.

1. Oren hartan berean discipuluac ethorri ciren Jesusganat erraiten ciotela : Çoinda handiena ceruco erresuman ?

2. Eta Jesusec deithuric haur thiipi bat, eçarri çuen heyen erdian,

3. Eta erran cioten : Eguiazqui, erraiten dautçuet ez baci-rezte cambiatcen, eta ethortcen haur thiipi beçala, ez cirezte sarthuco ceruco erresuman.

4. Hortacotz norc-ere eguinen baita humil haur thiipi horiden beçala, hura da handiena ceruco erresuman :

5. Eta norc-ere errecebiten baitu holaco haur thiipi bat ene icencan, errecibitcen nau;

6. Baiman norc-ere escandalisatcen baitu thiipi hautaric bat sinhesten dutena ene baithan, hobe luque estecatu baliote asto errotabat lephotiç, eta aurthiqui balute ixaso çolarat.

7. Çorigaiz munduari escandalac direla causa, cergatic ecin faltatua da escandala ethortcea! gucia gatic ere çorigaiz escandala ethorarasten duen guiçonari!

8. Çure escuac edo zangoac cordocarazten baçaitu, picaçaçu, eta aurthic çure ganic urrun; cergatic hobe duçu maingu edo mantçhot sarçaiten bician, ez-cen ez içatea bi zango eta bi escu, eta aurthiquia içatea eternitateco surat.

9. Eta çure beguiac cordocarazten baçaitu, atheraçaçu, eta aurthic çure ganic urrun; ecen hobe duçu sar çaiten bician begui bat baicic gabe, ez-cen ez bi begui ukhaitea eta aurthiquia içatea suco tormentara.

10. Guardia emaçue nihor ez arbuyatcea thiipi hotaric; ecen erraiten dautçuet ceruetan horien aingueruec behatcen dutela bethi ene Aita ceruetan denaren bisayari.

11. Ecen guiçonaren Semea ethorri da galduac cirenen salbatcera.

12. Cer iduritcen çaiçue? Guiçon batec balin baitu ehun ardi, eta balin badu bat errebelatua dena, ezdituya uzten lauetan hogoi eta hemeretciac, yoaitcotçat mendirat errebelatua denaren bilhatcerat?

13. Eta guerthatcen bada atcemaitera, eguiazqui, erraiten dautçuet baduela bozcario guehiago bertce lauetan hogoi eta hemeretci errebelatuac içan ez direnez baino.

14. Beraz, çuen Aita ceruetan denaren borondatea ezda thi-pi horietarie bat peri dadin,

15. Çure anayac bekhatu eguin bada çure contra, çoaci, eta errepreniçaçu çure eta haren artean bakharric; aditcen bacitu, irabaci duçu çure anaya;

16. Bainan aditcen ez bacitu batere, har çaitçu çurequin bat edo bi presuna, amoregatic bi edo hirur lecucoen ahoetarie hitz guciac fermu içan ditzen.

17. Eta ez balin badu aditcen, erran coçu eličari; eta ez badu aditcen eliča, içan bequiçu paganobat beçala eta pagaraztalebata beçala.

18. Eguiazqui erraiten dautçuet estecatuco tutçuen guciac lurrean, eztecatuac içanen dira ceruan; eta lachatuco tutçuen guciac lurrean, ceruan lachatuac içanen dira.

19. Erraiten dautçuet ere çuetarie biga accordatcen badira lurrean, galdeguiten duten gucia emana içanen çayote ene Aita çeruetan denaz.

20. Eçen nun ere baitira biga

edo hirur bilduac ene icenean han naiz heyen erdian.

21. Orduan Pierresec lurbil duric, erran cion: Jauna cecabateraino ene anayac bekhatu eguinen du ene contra, eta baxkhatuco diot? Çazpi alditaraino içanen dea?

22. Jesusce ihardetsi cion: ezderautçut erraiten çazpi alditaraino, bainan çazpi aldis hirur hogoi eta hamar içanarthean.

23. Hortaeotz ceruco erresumac iduridu erregue bere cerbitçariarequin condatu nahi duena;

24. Eta hassi cenean condatcen, presentatu cioten bat çorcioena hamar mila talendu diru.

25. Eta ez çuelacotz pagatcecoric haren jaunac manatu çuen saldua içan çadin, hura haren emaztea, eta haren haurrac, eta cituen guciac, eta çorra pagatua içan çadila.

26. Bainan cerbitçari hura aurthiquitcen celarie haren zangoetara othoizten çuen, erraiten çuela: Jauna, hartçaçu pacientcia eta bihurtuco dautçut gucia.

27. Orduan cerbitçari haren jauna, compasionez hunquituric libratu çuen, eta quittatu cion çorra.

28. Bainan cerbitçari hura atheratu cenean, errecontratu çuen bere lagun cerbitçuco bat,

çor cioena ehun cornado; eta harturic ithotcen çuen erraiten cioela: Paganeçaçu çor darotaçuna.

29. Bainan haren cerbitçari laguna, aurthiquiric bere burua haren zangotara, othoizten çuen, erraiten cioela: hartçaçu pacientia eta bihurtuco dautçut gucia.

30. Bainan ez çuen aditu nahieçan, eta yoan cen, eta eçarri çuen presondeguian, pagatu çuen arteraino çorra.

31. Bertee cerbitçari lagunec ikhussiric cer guerthatu cen, hainitzqui hunquituac içan ciren, eta ethorri ciren, eta declaratu çuten beren jaunari iragancen gucia.

32. Orduan bere jaunac ekharraraci çuen, eta erran cion cerbitçari gaistoa, quittatu dautçut çor hau gucia, cergatic othoiztu bainuçu;

33. Ez-cinuena çuc ere pietate behar içan çure cerbitçari lagunaz, nic çutaz içan nuen beçala?

34. Eta haren jauna hassaturic, libratu çuen saryanter çor citeçaiscon guciac pagatu arteraino.

35. Hola eguinen dautçue ene Aita ceruetacoac, barkhatcen ez baitutçue çuen bihotz guciac, çuen anayer beren huxac.

XIX CAPITULUA.

Jesus-Christoren doctrina diborsaz eta aberastassunec.

1. Eta arribatu cen Jesusec finitu çuenean solaz horieç, partitucen Galiletie, eta ethorricen Judeaco mugarietara, eta Jordainaz bertee alderat;

2. Eta tropa handieç yaraiquè çaiçcon, eta han sendatu cituen lieyen eriac.

3. Orduan Pharisaiac ethorri çaiçcon frogateco, eta erran cioten: Haiçu dea guiçon bati bere emaztearen uztea cer nahi gauça gatic?

4. Eta ihardetsi cioten, eta erran: ezduçueya iracurtu hastetic eguin cituenac, eguin cituela, guiçon bat eta emazte-bat?

5. Eta erran çuela: hori dela causa, guiçonac utceico da bere aita eta bere ama, eta bilduco da bere emazteari, eta biac ezdira haragui bat baicic içanen?

6. Hortacotz ez dira guèbiago biga, bainan haragui bakhar bat. Beraz Jaincoac yuntatu duena, guiçonac, ez beça separa.

7. Eta erran cioten: certaco beraz Moisec manatu du, emaiteco diborxaco letra, eta uzteco bere emaztea?

8. Erran cioten: çuen bihotz gogortassuna gatic, Moisec per-

misionea eman dautçue çuen emazten uzteco; bainan hastean eztecen hola.

9. Eta nie erraiten dautçuet norc-ere utcico baitu bere emaztea, ez balin bada adulterioa dela causa, eta ezcontcen bada bertee batequin, adulterio bat eguiten du; eta norc-ere ezconduco baita utcia denarequin, adulterio bat eguiten du.

10. Bere discipuluec erran cioten; Hola balin bada guiçoparen condicionea emaztearen alderat, ezda combeni ezcontcea.

11. Bainan erran cioten: guciac ez dira gay hartaco, bainan choilqui emana çayotenac.

12. Cergatic badira unucoac atheratuac heren amen sabeletic; eta badira unucoac, guiçonec halacatuac; eta badira unucoac herac eguinac ceruco erresumaco. Hau comprenitcen ahal tuenac, comprenibetça.

13. Orduan presentatu ciotçaten haur thiçiac amoreagatic eçar çatçoten escuac gainean, eta othoitz eguin ceçan heyentçat; bainan discipuluec erreprenitcen cituzten.

14. Eta Jesusec erran cioten: utciçue ethortcera ene ganat haur thiçiac, eta ez-citçuela batere debekha, ecen Ceruco

erresuma hec iduri dutenentçat da:

15. Guero escuac gainean eçarri ciotçatenean, händic partitu cen.

16. Eta huna, norbeit hurbil duric, erran cion: Nagusi ona çarena, cer ongui eguinen dut bici eternalaren içaiteco?

17. Ihardetsi cion: certaco deitcen nuçu ona? Jaincoa baharric da ona, sarthu nahi bacira bician, beira çaitçu Jaincoaren manamenduac.

18. Erran cion: Çoin? eta Jesusec ihardetsi cion: Ezduçu hilen. Ezduçu adulterioric eguinen. Ezduçu ebatxico. Ezduçu lecuco falsutassunic erranen.

19. Ohoraçaitçu çure aita eta çure ama; eta maithatuco duçu çure lagun proximoa coroni beçala.

20. Guiçon gazteac erran cion: beguiratu ditut gauça horiec guciac ene gatzetasunetic, cer escasten çaut oraino.

21. Jesusec erran cion: perfet nahi bacira, çoaci salçaitçu dituçunac, eta eman pobrer; eta içanen duçu tresor bat ceruan; guero çato, eta segui neçaçu.

22. Bainan guiçon gazte hac aditu çuenean hitz hura, yoan cen arras tristeric, cergatic onthassun handiac baitcituen.

23. Orduan Jesusec erran cioten bere discipuluer : eguiazqui, erraiten dautçuet; aberax bat nekhez sarthuco dela Ceruco erresuman.

24. Erraiten dautçuet oraino : errechago da camelu baten pasatacia orratz baten chilhotic ezzen ez aberaxa sartcea Jaincoaren erresuma.

25. Haren discipuluec aditu cituztenean gauça horiec, hainitz estonatu ciren; eta erran çuten : nor beraz salba ditaque?

26. Eta Jesusec behatcen ciotelarie, erran cioten : Guçoner denaz, hori imposible çayote; bainan Jaincoari gauça guciac ahal çaiçco.

27. Orduan Pierresec harturic hitça, erran cion : Huna guciac utcitugu, eta seguitu çaitugu : cer guerthatuco çaiçu beraz?

28. Eta Jesusec erran cioten : Eguiazqui erraiten dautçuet, guçonaren Semea yarria içaiten denean bere gloriaco tronuan, berritçapencan, çuec seguitu nauçuenac yarriac içanen çarete hamabi tronuetan, yuyatcen tutçuela Israeleco hamabi tribuac.

29. Eta nore - ere utcitugu içanen baitu, edo etcheac, edo anayac, edo arrebac, edo aita,

edo ama, edo emaztea edo haurac, edo landac ene icena gatic, errecebituco du ehun aldiz hain bertce, eta goçatuco da bici eternalaz;

30. Bainan hainitz lehenac direnac azquenac içanen dira; eta azquenac lehen içanen dira.

XX CAPITULUA.

Aita familiacoaren parabola, Zebedeen semen ama. Jesus-Christoc sendatcen tu bi ixu.

1. Ceruco erresumac iduri du aita familiaco bat, ceina athera baitcen argui hastetic, ukhaitecotçat languileac bere mahastico;

2. Eta noiz-ere accordatu baitcen languilequin cornado bana eguneco, igorri cituen bere mahastira.

3. Guero atheracenean hirur orenetan, ikhussi cituen bertce cembeit merkhatuan cirenac deus eguin gabe,

4. Ceiner erran baitçuen : Çoazte-ere ene mahastira, eta emanen dautçuet çucen dena.

5. Eta yoan ciren. Guero atheracen oraino sei orenetaco inguruan, eta bederateci orenetan, eta orobat eguin çuen.

6. Eta atheracenean hameca orenetan, atceman cituen bertce cembeit deus eguin gabe çau-

cela, ceiner erran baitcioten : certaco çaudete hemen egun gucia deus eguin gabe.

7. Ihardetsi cioten : cergatic nihorc ez baiçaitu galdeguin. Eta erran cioten : Çoazte çuee ere ene mahastirat, eta errecebituco duçue çueen dena.

8. Eta arraxa ethorri cenean, mahastico nagusiac erran cion haren aferez cergatua cenari : deit çaitçu languileac, eta paga dioçute beren yornala, hassiric azquenetic leheneraino.

9. Orduan hameca orenetan lanian hassi cirenac ethorri ciren, errecebitu çuten cornado bana.

10. Lehenbicicoac ethorri cirenac, uste çuten errecebitu guebiago, bainan errecebitu çuten heyec ere bacotchiac cornado bat.

11. Eta errecebitu çutenean, murmuratu çuten aita familia-coaren contra.

12. Erraiten çutela : azquen horiec ezdira trabailatu oren bat baicen, eta bardin eguin tutçu gurequin, çoinac eguneco canga eta berotassuna ekharri baititugu.

13. Eta ihardetsi cion hetaric bati, eta erran cion : Ene adisquidea, ez dautçut eguiten calteric; ezduçuya acordatu enequin cornado batean?

14. Hartçaçu çurea dena, eta çoaci; bainan eman nahi badut ondarreco hauquier çuri becenbat,

15. Ez çaita haiçu eguitea nahi duana ene onthassunez? çure beguia gaisto dea oua naicelacotz?

16. Beraz azquenac içanen dira lehenac, eta lehenac içanen dira asquenac; ecen bada hainitz deithuric, bainan guti hautaturic.

17. Eta Jesus igatean Jerusalemera, hartu cituen basterrerat bidean bere hamabi discipuluac, eta erran cioten :

18. Huna igaiten guira Jerusalemera, eta guiçonaren Semea libratua içanen da Sacrificatçale aitecindariet eta Scribauer, eta condenatuco dute hiltterat.

19. Libratuco dute paganoer trufacecotçat, açotatcecotçat eta khurutceficatcecotçat; bainan hirur garren egunecan piztucoda.

20. Orduan Zebedeen semen ama, ethorri citçayon bere semequin, belhaunicaturic, galdeguiten cioela gauça bat,

21. Eta erran cion : cer nahi duçu? Erran cion : manaçaçu ene bi seme, hemen direnac, yarriac içan ditén bat çure escuneco aldean, eta bertçea esquerrean çure erresuman.

22. Eta Jesusec ihardetsi cion, eta erran : ezdaquiçu cer galdeguiten duçun; edaten ahal duçuya nic edan behar dudan khalitcean, eta içan ahal citazqueya bathayatua ni bathayatua içan behar naicen bathayoaz? Eta ihardetsi cioten : içaiten ahal guira.

23. Eta erran cioten : eguia da edaten ahal duçuela ene khalitcean, eta bathayatuac içanen ciretela ni bathayatua içan naicen bathayoaz; bainan yartcea ene ezcuinean edo ene esquerrean, ezda niri emaita; bainan emana içanen da hura nori-ere deztinatua içanen baita ene Aitas.

24. Bertce hamar discipuluec adituric hori, samurthuac içan ciren bi anayen contra;

25. Bainan Jesusec deithuric, erran cioten: Badaquiçue nacionen princec dominatcen dutela, eta handiec usaya eguiten dutela autoritatez hequin gainean;

26. Bainan ezda hola içanen çuen artean; contrala, norc-ere nahico baitu handi içan çuen artean, içan bedi çuen cerbitçari;

27. Eta norc-ere nahico baitu içan lehena çuen artean içan bedi çuen cerbitçari;

28. Guiçonaren Semea ezta ethorri den beçala, cerbitçatua içaileco, bainan cerbitçatcera;

eta emaiteco bere bicia bertce hainitcen erosteco.

29. Eta nola partitcen baitciren Jericotie, tropa handi batec seguitu çuen.

30. Huna, bi ixu yarriac cirenac bide bazterrean, adituric Jesus iragaiten cela; oiuhu eguin çuten, erraiten çutela : Jauna, Daviten Semea, pietate içan çaçu gutaz!

31. Eta tropac erreprentitu cituen, ichil citen; bainan oiuhu bortizquiago eguiten çuten oraino : Jauna, Daviten Semea, pietate içan çaçu gutaz!

32. Eta Jesus guelditcen cecularic deithu cituen, eta erran cioten : cer nahi duçue eguin deçaçuedan?

33. Eta erran cioten : Jauna, guere beguiac idequi ac içan ditent.

34. Eta Jesus compasiones betheric, hunquitu cituen hequien beguiac, eta berehala heyen beguieç idequi çuten bizta; eta yarraiqui çaiçcon.

XXI CAPITULUA.

Jesus - Christoren Jerusalemen sartcea; haren autoritatea templuan, bi seme cituen guiçon baten parabola.

1. Noiz - ere Jerusalemeco hurbilean baitciren, eta ethorri

baitciren Betphagerat Olibetaco mendira Jesusec igorri cituen orduan bi discipulu.

2. Erraiten cioetela : Çoazte çuen parrean den herri hortara, eta berehala atcemanen duçue asto urricha bat estacatua, eta bere umea berequin; libraçatçue, eta erakhar dazquidaçue;

3. Eta nor baitec erraiten badautçue cerbait, erranen duçu Jaunac beharra baduela, eta orduan utcicotu yoaiterat.

4. Horiec guciac eguin ciren compli çadintçat, prophetaz mintçatua içan cena, erraiten çuenean :

5. Erroçoçue Sionen allabari : Huna, çure erreguea helduda çu ganat, estiqui, eta igana asto urricha, eta haren umearen gainean.

6. Discipuluac beraz yoan ciren, eta eguin çuten Jesusec erran ciotena ;

7. Eta ekharri çuten astoa eta bere umea, eta eman cituzten beren beztimendac gainean, eta yarraraci çuten.

8. Orduan tropa handiec hedatu cituzten beren beztimendac bidean, eta bertcec hausten cituzten çuhatz adarrac, eta hedatcen cituzten bidean.

9. Eta aintcinean yoaiten ciren tropac, eta yarraiquitcen çaiçco-

nat, oihu eguiten çuten, erraiten çutela : Hosanna Daviten Semeari! benedicatua içan bedi Jaunaren icenean heldu dena! hosanna arras goraco lekhuetan!

10. Eta sarthu cenean Jerusalem, hiri gucia hunquitua içan cen, erraiten çutelaric : Nor da hau?

11. Eta yendec erraiten çuten : Jesus propheta da, ceina baita Nazareth Galileaco.

12. Eta Jesus sarthucen Jaicoaren templuan, eta khenda cituen camporat saltcen hari ciren guciac, eta erozten hari ciren guciac; eta aurthiqui cituen sayatçalen mahainac, eta uso saltcen haricirenen alkhiac;

13. Eta erran cioten : Içribatua da : Ene etchea othoitceco etchebat deithua içanen da; bainan ohoin chilo bat eguin duçue.

14. Orduan ixuac eta maikhuac ethorri ciren haren ganat templurat, eta sendatu cituen.

15. Bainan Sacrificatçale aicindariec eta Scribauec ikhussituztenean eguin cituen miraculuac, eta haurrac oihuz templuan, erraiten çutela : Hosanna Daviten Semeari! eta içan ciren indignatuac;

16. Eta erran cioten : adiçen duçuya haurrec erraiten dutena!

Eta Jesusec erran cioten : Bai ; bainan ezduçue behinere iracurtu hitz hauc : Eçari duçu gaindura çure laudorioari haurren ahotic eta bulharra edaten dutenetic?

17. Eta hec utzciric, atheracenc hiritic Bethaniarat yoaiteco, eta han iragan çuen gaua.

18. Goicean nola bihurtcen baitcen hirirat, gosse içan çuen ;

19. Eta ikhussiric pico ondo bat bidean cena, hurbilducen, bainan etçuen historic baicen, eta erran cion : Fruituric ez bedi hitaric secular sor, eta berehala pico ondoa eihartucen.

20. Discipuluec hori ikhussiric harritu ciren, erraiten çutela : nola pico ondoa eihartu da memento batez ?

21. Eta Jesusec ihardetsi cioten, erraiten dautçuet : baldin baduçue federic, eta ez bacinute dudateen, ez choilqui eguinen duçue pico ondoari eguina içan dena bainan erraiten baduçue mendi horri : utzçac hire lekhu, eta aurthic hadi ixasora ; hura eguinen da ;

22. Eta nahiz galdeguin cineçaqueten Jaincoari othoitz eguiniç, sinhesten baduçue, errecebituco duçue.

23. Guero ethorri cenean templurat, Sacrificatçale aitecindariac

eta Çaharrac ethorri ciren haren ganat eracusten hari celaric, eta erran cioten : Cer nagusitassunez eguiten tutçu gauça horiec, eta nore eman dautçu autoritate hori ?

24. Jesusec ihardetsi cioten, eta erran : Galdeguinon dautçuet-ere gauça bat, eta-erraiten badautaçue, erranen dautçuet nic-ere noren autoritatez eguiten ditudan gauça hauc.

25. Joannessen bathayoa nundic cen? cerutic, ala guiçonetaric? Bada, disputateen ciren beren artean, erraiten çutela : Erraiten badugu, cerutic, erranen deraucu : Certaco beraz ezduçue sinhetsi ?

26. Eta erraiten badugu, guiçonetaric, beldurguira yenden, ecen guciec Joannes prophetatçat atchiquitcen dute.

27. Orduan ihardetsi çuten Jesusi, erraiten ciotela ; ezdaquigu ; eta erran cioten : Ez dautçuet erranen nic-ere noren autoritatez eguiten ditudan gauça hanc.

28. Bainan cer iduriteen çaitçue? Guiçon batec bacinuen bi seme, eta ethorriric lehenbicoari, erran cion : Ene semea çoaci, eta arçaitè lanean egun ene mahastian.

29. Ceinac ihardetsi cion,

eta erran : Ezdu batere yoan nahi ; bainan guero urriquituric, yoan cen.

30. Guero ethorri cen bertcearen ganat , eta erran oion gauça bera ; eta hunec ihardetsi cion , eta erran : banoha , Jauna ; bainan etcen yoan batere.

31. Bietaric çoinec eguin çuen aitaren borondatea ? Idardetsi cioten : lehenac. Eta Jesusec erran cioten : Eguiazqui , erraiten dautçuet pagaraztalec eta bici gaistoco emaztec aintcintcen çaituztete Jaincoaren errestumarat ;

32. Eoen Joannes ethorri da çuen ganat yusticiaco bidez , eta ezduçue sinhexi ; bainan pagaraztalec eta emazte galduec sinhexi dute ; eta çuec ikhussiric , ezçaitçue guero urriquitu sinhesteco.

33. Ençun çaçue bertce comparacione bat : bacen aita familiarico bat landatu çuena mahasti bat , eta inguratu çuen hesi batez , eta eguin çuen laco bat , eta dorre bat alçhatu çuen ; guero arrandan eman çuen mahasti çainer , eta camporat yoan cen ;

34. Eta fruiten sasoina hurbil cenean , igorri cituen here sehiac mahastietarat hetaric fruituac içaiteco ;

35. Bainan mahasti harturic haren sehiac açotatu çuten bat ,

hil bertcea , eta harricatu çuten bertce bat.

36. Igorri cituen oraino bertce sehiac lehen bicicoac baino nombre handiagoan , eta orobat eguin cioten.

37. Azquenean igorri çuen hec ganat here Seme propia , erraiten çuela : errespetu içanen dute ene Semearentçat.

38. Bainan mahasti çainec ikhussi çutenean Semea , erran çuten beren artean ; hau premuda ; çatozte , hil deçagun , eta sesigaiten haren onthassunaz.

39. Hartu eta beraz , aurthiqui çuten mahastiaz camporat , eta hil çuten.

40. Mahastico Jauna beraz ethortcen deuean , cer eguinen du mahasti çain horier ?

41. Erran cioten : Gaizqui galaracico ditu gaisto batçua beçala , eta arrandan emanen du bere mahastia , bertce mahasti çainer , çoinec bihurtuco baitiote fruitua bere sasoinen.

42. Eta Jesusec erran cioten : Ezduçue behinere irakhurtu izcrituretari ; etchea eguiten dute nec aurthiqui duten harría eguin içan da ezquineco harri buruçagui hori ; eguina içan du Jannac , eta gauça espantagarri bat da gure beguietan.

43. Hortacotz erraiten daut-

cuët Jaincoaren erresuma khen-
dua iñanen çaitçuela, eta emana
iñanen dela bertce nacione frui-
tuac ekharrico dituenbati.

44. Harri horren gainera e-
rorico dena phorroscatua iñanen
da, eta hanc lehertuco du hori
gainera erorico çayona.

45. Eta noiz-ere Sacrificatçale
aitcindariec, eta Pharisauce a-
ditu baitçuten comparacione ho-
ri, eçagutu çuten lietaz minço
cela.

46. Eta bilhatcen çuten har-
taz sesitcea; bairan tropen bel-
dur ciren, cergatic prophetaba-
tençat atchiquitcen baitçuten.

XXII CAPITULUA.

*Ezteyetaco parabola, Herodie-
nac — Sadduceenac.*

1. Orduan Jesusec hitça har-
turic, mintçatu citçayoten com-
paracionez erraiten çuela:

2. Ceruco erresumac iduridu
erregue bat, eguin cituena bere
semearen ezteyac;

3. Eta igorri cituen bere se-
hiac deitceco esteyetarar deit-
huac iñan cirenac; bairan ez çu-
ten ethorri nahi iñan.

4. Igorri cituen oraino bertce
sehietaric, erraiten çuela: Erro-
coque comitatuac cireney: Hu-
na, prestatu dut ene bazcaria;
ene cecenac eta ene animale gui-

cenac hilac dira, eta guciac prest
dira; çatozte ezteyetarar.

5. Bairan hec acholaric ez
eguinic, yoan ciren bat bere bor-
dara eta bertcea bere traficura.

6. Eta bertceec hartu cituzten
haren sehiac, eta laidatu cituz-
ten, eta hil cituzten.

7. Erreguee ençun çuemean,
hasaratu cen, eta igorric bere
tropac, periaraci cituen hiltçaille
hec, eta erre çuen heyen hiria;

8. Guero erran çuen bere se-
hier; beraz, ezteyac prestatuac
dira; bairan deithuac cirenac ez
ciren digne.

9. Çoazte beraz bide khurut-
cetarar, eta cembat ere yende
causituco baituçue eomitã çait-
çue hec ezteyetara.

10. Orduan haren sehiac yoan
ciren bidetarar, eta bildu cituz-
ten atceman guciac, nahiz gaito-
ala on, bair bertcetaraino ezte-
yetaco lekhua betho iñan baitcen
mahainian ciren yendez.

11. Eta erregue sarthu cenean
ikhustecotçat mahainian cirenac,
ikhussi çuen guiçon bat bestitua
ez cena ezteyetaco arropaz.

12. Eta erran cion: Ene adis-
quidea, nola sarthu cira hemen
iñan gabe ezteyetaco arropa? Eta
iñan çuen ahoa cerratua.

13. Orduan erreguec erran
çuen sehier: Esteca diotçaque

zangoac eta escuac, eramán çaque eta aurthic çaque campoco tenebretarat; han içanen da nagar eta hortis carrasca;

14. Ecen bada hainitz deithuric, bainan guti hautaturic.

15. Orduan Pharisauac handic yoanic, consultatu çuten elkharrequin nola harrapatuço çuten hitcetán;

16. Eta igorri cioten beren discipuluac Herodienequin, erraiten çutela: Nagusia, badaquigu eguiazcoa cirela, erakhus ten duçula Jaincoa ganaco bidea eguiazqui, eta ez duçula nihor behatcen; ecen ezduçu batere behatcen guiçonaren iduriari.

17. Erran deçaguçu eer iduricen çaiçu huntaz: Haiçu dea cergaren pagatcea Cesarri, ala ez?

18. Eta Jesusec eçaguturic heyen gaistaqueria, erran cioten: Hypocritac, certaco tentatcen nauçue?

19. Eracux deçadaçue cergaco dirua; eta presentatu cioten cor nado bat.

20. Eta erran cioten: Norena da ichura hau eta inscripcione han?

21. Ihardetsi cioten: Cesarrena. Orduan erran cioten: bihur çaque beraz Cesarri, Cesarren gauçac, eta Jaincoari, Jaincoarenac direnac.

22. Eta hori adituric, estonatuac içan ciren, eta utciric, yoan ciren.

23. Egun berean Sadduceenac, erraiten dutenac esdela beris pisteric, ethorri ciren haren ganat, eta interroatu çuten.

24. Erraiten ciotela: Nagusia, Moisec erran du: Norbeit hiltce rat ethortcen bada haurric gabe, haren anayac har deçala haren emaztea, eta emanen tu haurrac bere anayari.

25. Baciren gure artean çazpi anaya, çaharrena ezcondu ondoan hiltcen, haurric içan gabe, utciçuen emaztea bere anayari.

26. Guisa berean bigarrena, guero hirugarrena, çazpigarrene raino;

27. Eta heyen gucien ondotic, emaztea ere hiltcen.

28. Pizteco egunean heraz çazpi hetaric çoinena içanen da emazte ecen guciec ukhan dute?

29. Bainan Jesusec ihardesten ciotela, erran cioten: Trumpatcen çarete eçagutu gabe ez eseritura, ez Jaincoaren puchantassuna;

30. Ecen pizteco egunean ez da hartcen ez emaiten emazteric ezcontças, bainan Jaincoaren aingueruac beçala dira ceruan.

31. Eta hilen pizteaz denaz,

ezduçu, irakhurtu Jaincoa mintçatu çautçnena, erraiten :

32. Abrahamen Jaincoa naiz, eta Izaaquen Jaincoa, eta Jacoben Jaincoa; Jaincoa ezda hilen Jaincoa, bainan biciena.

33. Yendec adituric hori, admiratu çuten haren doctrina.

34. Eta Pharisauçec aditu çutenean tapatu ciotela ahoa Sadduceenei, bildu ciren lekhu baitetara;

35. Eta hetaric batec, ceina baitcen legueco doctorra interroatu çuen pñoroatceco, erraiten ciotela :

36. Nagusia, çoin da leguearen manamendu handiena?

37. Eta Jesusec erran cioten: Maithatuco duçu çure Jainco Jauna çure bihotz guciac, eta çure arima guciac, eta çure go-goeta guciac;

38. Hauda lehena eta manamendu handiena;

39. Eta bigarrena, hura iduria da: maithatuco duçu çure lagun proximoa ceroni beçala.

40. Bi manamendu hautan aurkhiten dira legue gucia eta prophetac.

41. Eta Pharisauac bilduac cirelaric, Jesusec interroatu ciuten,

42. Erraiten ciotela: Cer idufitcen çaitçue Christos? no-

ren Semea da? Ihardetsi cioten: Davitena.

43. Eta erran cioten: Nola bada Davitec, Izpirituaz mintçacean, deitcen du bere Jauna, erraiten duenean:

44. Jaunac erran du ene Jau-nari: yar çaitte ene escuineco aldean, çure exayac eçarri tudan arteraino çure zangoen azpitcotat?

45. Davitec beraz deitcen baidu bere Jauna, nola da haren Semea?

46. Eta nihore ezcin ihardes cioten hitz bakhar bat, ez nihore ezcin atrebitu cen guehiago haren interroatcera.

XXIII CAPITULUA.

Scribau hypocritac.

1. Orduan Jesus mintçatu citçayoten troper eta bere discipulner.

2. Erraiten ciotela: Scribauac eta Pharisauac yarriac dira Moisen alkhian.

3. Erranen darozquiçuen gauça guciac beraz beguiratceco, beguiraçaitçue, eta eguin, çaitçue; bainan ez heyen obraç, cergatic erraiten baitute, eta ez baitute eguiten;

4. Ecen estecatcen tuzte el-kharrequin carga pissu batçu ecin yassanac, eta emaiten tuzte

guiçonon espalden gainean; bainan ezduzte batero kiguitu nahi beren erchiez.

5. Eta eguiten tuzte beren obra guciac, guiçonez behatuac içaiteco; ecen eçartcen tuzte beren arropetan banda largoac *nun baitcen Legue iscribatua*, eta franya luceac.

6. Eta maite tuzte lehenbicio plaçac bestetan, eta lehenbicio alkhiac synagoguetan;

7. Eta agurrac merkhatuetan; eta içatea guiçonez deithuac: Gure nagusia! gure nagusia!

8. Bainan çuetaz denaz, ez citeztela deithuac içan gure nagusia, ecen Christo da choilqui çuen doctorra; eta çuetaz denaz, guciac anayac çarete.

9. Eta ez nihor deith lurrean çuen Aita; ecen bakharbat da çuen Aita, ceina baita ceruetan.

10. Eta ez çaitzeltela deithuac içan doctorrac; ecen Christo da bakharra çuen doctorra.

11. Bainan çuen artean den handiena içan bedi çure sebia.

12. Ecen norc-ere alchatuco baita, aphaldua içanen da; eta norc-ere aphalduco baita, alchatua içanen da.

13. Bainan çorigaitz çuer, Soribau eta Pharisau hypocritac, cerratcen duçuenac guiçonei ceruetaco erresuma; ecen

çuhorec ez çarete sartcen, eta ez duçue sofrितcen sarthu nahi direnac sar ditzen.

14. Çorigaitz çuer, Scribau eta Pharisau hypocritac! ecen irezten tutçue alhargunen etcheac, othoitz lucen eguiteco estacuruan ere; hortacotz errecebituco duçue condenacione handiago bat.

15. Çorigaitz çuer Scribau eta Pharisau hypocritac! ecen curitcen tutçue ixasoa eta lurra proselita baten eguiteco, eta eguidenean, errendatcen duçue ifernuco seme çuec baino bi aldiz guehiago.

16. Çorigaitz çuer, guidari ixiuac, erraiten duçuenac: Nore-ere yuramentu eguin içanen baita templuaz, ezda deus, bainan yuramentu eguin içanen duena templuco urrheaz, obligatua da.

17. Errho eta ixiuac! ecen çoin da handiena, ala urrhea, ala templu urrhea santificatcen duena?

18. Eta nore-ere *erraiten duçue*, yuramentu eguin ukhanen baitu aldareaz, ezda deus; bainan yuramentu eguina ukhanen duena aldarean den ofrendaz, obligatua da.

19. Errho eta ixiuac! ecen çoin da handiena, ala ofrenda, ala ofrenda santificatcen duen aldareaz?

20. Aldareaz beraz yuramentu eguiten duenac, yuramentu eguiten du aldareaz, eta haren gainean diren gauça guciez;

21. Eta norc-ere yuramentu eguiten baitu templuaz, yuramentu eguiten du templuaz, eta han egoiten denaz;

22. Eta norc-ere yuramentu eguiten baitu Cernuaz, yuramentu eguiten du Jaincoaren tronuaz, eta han yarria denaz.

23. Çorigaitz çuer Scribau eta Pharisau hypocritac! ecen pagatcen duçue mantharen, anetaren, eta cuminen detchima, eta uzten tutçue legueco gauça beharrenac, erran nahi da, yuyamendua, misericordia eta fidelitatea; eguin behar ciren gauça hauc, eta ez utci batere horiec.

24. Guidatçale ixuac, beldur duçue irestea ulitchac, eta ires-ten tutçue cameluac.

25. Çorigaitz çuer Scribau eta Pharisau hypocritac! ecen cocaren campoa garbiteen duçue eta platarena; bainan barnea arro-
bantçaz, eta gaistaqueriaz bethe-
hea da.

26. Pharisau ixuac, garbiçaque lehembicicoric cocaren eta plataren barnea, campoa ere bardin içan dadin.

27. Çorigaitz çuer Scribau

eta Pharisau hypocritac! ecen iduri duçue hobi garbitu batçu, ederrac iduri dutenac campotic, bainan barnean betheac baitira hil heçurrez, eta usaingueria guciez.

28. Hola aguertcen çarete yustu iduri duçuela campotic guiçoner, bainan barnean hypocriciaz eta gaistaqueriaz betheac çarete.

29. Çorigaitz çuer Scribau eta Pharisau hypocritac! ecen propheten hobiac eguiten tutçue, eta aphaintcen tutçue yustuen hobiac;

30. Eta erraiten duçue: Içan baguine gure aiten demboraco, ez guinnen parteric hartuco propheten hiltcean.

31. Hola lekhuco çarete ceronen contra, prophetac hilarazci tuztenen haurrac çaretela;

32. Eta finitcen duçue bethecen çuen aiten negurria,

33. Sugue biperen arraçacoac nola eguinen duçue ihes ifernuco suplicioei?

34. Ecen huna, igortcen daiz guitçuet prophetac, eta perestuae, eta scribauac; hilen tutçue hetaric, khurutçeficatuco tutçue, açotatuco tutçue çuen synagoguetan, eta percecutatuco tutçue hiritic hirira.

35. Ethor dadintçat çuen gai-

nera lurrean bedatua iñan den yustuen odola, Abel yustuaren odoletic, Barachiën seme Zaehariën odoleneraino, ceina hil baituque aldarearen eta templuaren artean.

36. Eguiazqui erraiten dautquet gauça hauc guciac ethorrico direla yeneracione horren gainera.

37. Jerusalem, Jerusalem, prophetac hiltcen tuena, eta egorriac çaiçquianac harricatsen dituiana, cembat aldiz nahi iñan dut bildu hire haurrac, oiloac chitoac bere hegaletara bilcenen tuen beçala? eta ez-duçue nahi iñatu.

38. Huna, çuen etchea desertu bilhacatu behar da;

39. Ecen erraiten dautquet hemendic harat, ez nuçue guehiago ikhussico, erraiten duçuen arteraino: Benedicatua iñan bedi Jaunaren icenean heldu dena!

XXIV CAPITULUA.

Menaçuaç Jerusalemen eta Yudea guciaren contra. Exortacionea pietatera.

1. Eta nola Jesus atheratcen baitcen, eta yoaiten templitic, haren discipuluac hurbildu ciren haren ganat erremarearaztecotçat templuco edificioen.

2. Eta Jesusec erran cioten:

Ikhusten tutçue ongui gauça horieç guciac? Eguiazqui erraiten dautquet hemèn ezdela utci iñanen harria harriaren gainean, barrayatua iñan gabe.

3. Guero yarri cenean Olibetaco mendian, bere discipuluac ethorri çaiçcon bakharrean; eta erran cioten: Erran dauçue gauça horieç noiz ethorrico diren, eta cer seinale iñanen dautçure ethortcecoa eta munduaren akhabantçacoa.

4. Eta Jesusec ihardestean, erran cioten: Guardia emaçue nihore galaraz ez-citçaten;

5. Ecen hainitz ethorrico direne icenean, erraiten dutela: Christo naiz; eta galaratçico dute hainitz,

6. Eta adituco tutçue guerleç eta guerletaco arraboxac; bainan emaçue guardia ez citezter ici; cergatic gauça horieç ethorri behar dira; bainan ezda oraine akhabantça iñanen;

7. Cergatic nacione bat alehtuco da bertce baten contra, eta erresuma bat bertce erresuma baten contra; eta iñanen dir gosseteac eta içurriteac, eta lur ikharac cembait lekhutan.

8. Bainan gauça horieç guciac ezdira doloren hastapena baides.

9. Orduan libratuco çaituzte atsekhabetaco, eta hilen çaituz-

te; eta hastiatuac iñanen çarete nacione guciez ene icena dela causa.

10. Eta orduan cembait escandalisatuac iñanen dira, eta elkhar trahituco dute, eta elkhar hastiatuco dute.

11. Eta alchatuco dira cembait propheta falxu galarazcico tuztenac cembait.

12. Eta gaistaqueria emendatua iñanen baita, cembaiten caritatea hoztuco da.

13. Baiman norc-ere iraunen baitu azqueneraino, hura salbatua iñanen da.

14. Eta erresumaco ebanyelio hori predicatua iñanen da yenden egoitça den lekhu gucietan; lekhuco cerbitçacecotçat nacione gucier, eta orduan et-horrigo da akhabatcea.

15. Ikhusen duçuenean desolationearen abominacionea, Daniel prophetaz aintcincetic anonçatua iñan dena, eçarria lekhu sainduan, (irakhurtcen duenac casu eguin beça.)

16. Orduan Judean iñanen direnac, ihes eguin beçate mendietarat;

17. Eta etchearen gainean dena ez bedi yax eremaitecotçat cernahi, nahiz den bere etchetic.

18. Eta landan dena ez bedi

bihur etcherat hartcecotçat bere arropen.

19. Baiman çorigaitz emazte empachu direnei, eta egun hartan esneztatuco dutenei!

20. Othoitz eguiçue çuen ihessa ez dadin iñan neguan, ez eta errepausuco egun batean;

21. Cergatic orduan affixione handi bat iñanen da, ceina ez baita iñan hura iduriric munduaren hastetic orai artean, ez eta iñanen guehiago hura beçelacoric.

22. Eta egun hec iñan ez bailira laburtuac, ezcen iñanen nihor salbaturic; baiman hautatuac gatic, egun hec laburtuac iñanen dira.

23. Orduan norbeitic erraiten badautçue: Huna, Christo hemen da; edo, han da; ez sinhex batere;

24. Cergatic Christo falsuac alchatuco dira eta propheta falsuac miraculu handiac eguinen tuztenac galaraztecotçat hautatuac ere ahal balitz.

25. Huna, erran dautçuet.

26. Erraiten badautçue: Huna, desertuan da; ez athera batere: Huna, etchean den lekhu-ric barnengan da, ez çaçuela sinhex batere.

27. Ecen nola chimizta atherateen baita Orientetic, eta ik-

husten baita Occidentean, orobat iñanenda guizonaren Semearen ethorttea.

28. Cergatic nun iñanen baita gorphutz bila, harat bilduco dira arranoac.

29. Egun hetaco afixionearen ondoan berehala iguzquia belz-tuco da, eta ilharguiac ezdu batre emanen bere arguia, eta iñarrac erorico dira cerutic, eta ceruco berthuteac cordocatuac iñanen dira;

30. Eta orduan guizonaren Semearen seinalea aguertuco da cernan; orduan berehala lurreco yende guciac marrascaz hasico dira yoitén tuztela bulharrac, eta ikhussico dute guizonaren Semea ethortcen ceruco lanhoetan; puchantcia handi batequin eta gloria handi batean.

31. Eta igorrico tu bere aingueruac; ceñec trompeta soinu batequin bilduco baitituzte lau haicetaço haren hautatuac, ceruetaco buru batetaric bertee bururaino.

32. Bada ikhas çaque comparacione hau hartua pico hondotie: Haren adarrac icerdian direnean, eta hoztoac pussatcen tuenean, eçagutcen duçne uda hurbil dela.

33. Orobat ikhussico tutçueñean gauça horiec guciac, yaquin

çaque guizonaren Semea hurbil dela, eta borthan dela.

34. Eguiazqui erraiten dauçuet yeneracione hau ezdela iragatuco, gauça guciac nun ezdiren ethorriac iñaiten.

35. Cerua eta lurra iraganen dira, bainan ene hitçac ez dira iraganen.

36. Egun hartaz denaz, eta orenaz, nihorc ezdaqui; ez eta ceruco aingueruec ere, bainan ene Aitac choilqui.

37. Bainan Nooren eguntancén beçala, orobat iñanen da guizonaren Semearen ethorttea.

38. Cergatic iholdearen aiteneco egunetan beçala, guizonen yaten çuten eta edaton, ezconteciren, eta emaiten çuten ezcontaçaz Noe arkhan sarthu cen egneraino;

39. Eta ez çuten eçagutu iholdea ethorrico cela, ethorri eta guciac eramán cituen eraino; orobat iñanen da guizonaren Semearen ethorttea.

40. Orduan bi *guizon* landa batean iñanen dira; bat hartua iñanen da, eta bertcea utcia.

41. Bi *emazte* bihi ehoten harico dira errotan; bat hartua iñanen da, eta bertcea utcia.

42. Çaudete beraz iratçarriac, ecen eztaquiçne çoin orenex ethorri beharden çuen Jaund

43. Bainan yaquin çaçue hau, aita familiaco batec halaqui çoin gauetz ethorri beharden ohoina, beilla leçaque, eta ez leçaque cilaraztera utz here etchea.

44. Hortacotz beraz çuec ere prest çaudete, cergatic guiçonaren Semea ethorrigo da pentsatcen ezduçuen orenean.

45. Çoin da beraz sehi fidel eta çuhurra bere nagusia eçarri duena bertee sehien gainean, emaitcotçat yatera beharden demboretan?

46. Ongni dohatxu da sehi hura bere nagusiaco ethortcen de-nean causitico duena guisa hartan hari dela!

47. Eguiazqui erraiten dautçuet eçarrigo duela bere onthasun gucien aincindari.

48. Bainan sehi gaisto hat balin bada, erran beça bere baithan: Ene nagusiaco berantcen du ethortcea;

49. Eta eman bedi yoiten bere cerbitçari lagunen, eta yaten eta edaten hordiequin.

50. Sehi haren nagusia ethorrigo da iduriquitcen ez duen egunean, eta ezdaquien orenean;

51. Eta berechico du, eta eçarrigo du hypocriten herroncan; han içanen da nigar eta hortz carrasca.

XXV CAPITULUA.

Biryinen parabola, eta diruac, hondarreco yuyamenduaren esplikacionea.

1. Orduan ceruco erresumaco idurico du hamar biryiner, ceinec harturic beren lampac, yoan baitciren esposaren iduriquitcera.

2. Baciren borz çuhur, eta borz errho.

3. Errhoec hartcean beren arguizaguiac, ez çuten hartu olioric berequin;

4. Bainan çuhurrec hartu çuten beren untcietan olioac beren arguizaguiquin.

5. Eta nola esposac luçatcen baitçuen ethortcea, lo suman sarthu ciren guciac, eta lokhartu ciren.

6. Gauerditan oibu bat eguincen, erraiten çuela: Huna, esposa heldu da, athera çaitetze haren aincinerat.

7. Orduan biryina hec guciac alchatu ciren, eta preparatu cituzten beren arguizaguiac.

8. Eta errhoec erran cioten çuhurrei: iguçue oliotic, ecen gure arguizaguiac iraunguitcen dira.

9. Bainan çuhurrec ihardetsi cioten, erraiten ciotela: Ezdeçaqueçuegu eman beldurrez ez deçagun asqui içan guretçat eta

çuentçat; bainan lehenago çoazte salteen dutenetara, eros çaque çuentçat.

10. Erostera yoaiten ciren demboran, esposa ethorricen; eta prest cirenac sarthu ciren harquin ezteyetaço sallan, guero athea hetsia içan cen.

11. Horren ondoan, bertee biryinaç ere ethorri ciren, eta erran çuten: Jauna, Jauna! idec deraucuçu.

12. Bainan ihardetsi cioten, eta erran: Eguiazqui, ez çaituztet eçaguteen.

13. Çaudete beraz, ecen ezdaquiçue ez eguna ez orena ceinetan guiçonaren Semea ethorrico dena.

14. Ecen hartaz da nola guiçon batez çoinac camporat yoaiten, deithu baitciuten bere sehiac eta eman baitciotçaten bere onthassunac.

15. Eta eman cituen bati borz talentu eta bertceari biga, eta bertce bati bat; bakhotchari bere ahalaren arabera; eta guero berehala partitucen.

16. Beraz, borz talentu içan cituena yoan cen, eta traficatu cituen, eta irabaci cituen bertce borz talentu.

17. Manera beraz bi talentu errecebitu cituenac, irabaci cituen. are bertce biga.

18. Bainan bat baicic errecebitu ez çuena yoan cen, eta ehortci çuen lurrean, eta gorde çuen bere nagusiaren dirua.

19. Dembora hainitcen ondoan, sehi horien nagusia ethorricen, eta conduac eguin cituen heyequin.

20. Orduan borz talentu errecebitu cituena, ethorricen, eta ekharri cioten, bertce borz talentu, erraiten cioela: Jauna, confiatu darozquidaçu borz talentu; huna, irabacitut bertce borz gainetic.

21. Eta bere Jaunac erracion: Hori ongui doha sehi on eta fidela; fidel içan cira gauçugutitan, eçarrico çaitut hainitcen gainean; çato çure Jaunaren bozcarioaren partayatcerat.

22. Guero bi talentu errecebitu cituena, ethorricen, eta erran: Jauna, confiatu darozquidaçu bi talentu; huna, irabacitut bertce biga gainetic.

23. Eta bere Jaunac erracion: Hori ongui doha sehi on eta fidela; fidel içan cira gauçugutitan, eçarrico çaitut hainitcen gainean; çato çure Jaunaren bozcarioaren partayatcerat.

24. Bainan talentu bat baicen errecebitu ez çuena, ethorricen, eta erran çuen: Jauna, bananquien guiçon gogorbat cinela

25. *Cap.*

errecoltatcen duçuna erain ez duçun lekhuari; eta biltcen duçuna hedatu ez duçun lekhuari,

25. Hortacotz beldurrez galçure talentua, yoan naiz gordetçera lurrean; huna, hemen duçuri behatcen çaitçuna.

26. Eta bere Jaunac ihardestean, erran cion: sehi alfer eta gaistoa, bacinaquiën errecoltatcen nuela erain ez dudari lekhuari, eta biltcen nuela hedatu ez dudari lekhuari.

27. Eman behar cinuen beraz ene dirua banquierei, eta ene arribadan errecebituco nuen intresarequin.

28. Idec dioçaque beraz talentua, eta eman hamar talentu tuenari.

29. Cergatic duenari emana içanen çayo, eta içanen du oraino guehiago; bainan deus ez duenari, hura bera ere khendua içanen çayo.

30. Aurthie çaque beraz cerbitçari inutila campoco tenebretarat; han içanen da nigar eta horz carrasca.

31. Guiçonaren Semea ethortcen denean inguratua bere gloriaz eta lagundua aingueru sainduetz, orduan yarrico da bere gloriaco tronuan;

32. Eta nacione guciac bilduac içanen dira haren aitcinean; eta

berechico tu batçu bertetarië, nola arçainac separatcen baititu ardiac akherretarië.

33. Eta emanen tu ardiac bere escuinean, eta akherrac ezquerrean.

34. Orduan erreguec erranen du escuinean içanen direnei: Çatote ene Aitac benedicatuac, goça çaque primantçaz ceruco erresumac munduaren hastapenetie preparatua içan çaitçuenä.

35. Cergatic gosse içan dut, eta yatera eman dautaque; egarri içan dut, eta edatera eman dautaque; arrotça nintçen, eta errecebitu nauçue;

36. Bulucia nintçan, eta bestitu nauçue; eri nintçan, eta bisitatu nauçue; presondeguian nintçan, eta ethorri çarete ni ganat.

37. Orduan yustuec ihardetico diote, erraiten diotela: Jauna, noiz ikhussiçaitugu ukhaiten gossea, eta eman dautçugu yatera; edo ukhaiten egarría, eta eman dautçugu edatera?

38. Eta noiz ikhussi çaitugu arrotça, eta errecebitu çaitugu; edo bulucia, eta bestitu çaitugu?

39. Edo noiz ikhussi çaitugu eri, edo presondeguian, eta ethorri gara çure ganat?

40. Eta erreguec ihardestean, erranen diote: Eguiazqui errai-

ten dautçuet, gauça horiec ene anaya thipienetarie bati eguintutçuen becenbatean neroniri eguint derauzquidatçue.

41. Orduan erranen du ere haren ezquerrean direnei: Madariatuac, urrun çaitetzte ni ganic, eta çoazte su eternalerat, çoina baita preparatua debruari eta haren aingueruei.

42. Cergatic gosse içan dut, eta ez darotaçue eman yatera; egarri içan dut, eta ez darotaçue edatera eman;

43. Arrotça nintçan, eta ez nauçue errecebitu, bulucia içan naiz, eta ez nauçue bestitu; içan naiz eri, eta presondeguian, eta ez nauçue bisitatu.

44. Orduan heyec-ere ihardetsico diote, erraiten diotela: Jauna, noiz ikhussi çaitugu gosse içaiten, edo egarri içaiten, edo arrotça içaiten, edo bulucia, edo presondeguian, eta ez çaitugu lagundu?

45. Orduan ihardetsico diote, erraiten diotela: Egniazqui, erraiten dautçuet eztuçuelacotz eguint gauça horiec, thipienetarie bati ezdaisquidatçue eguint guisa berean.

46. Eta hauc yoanen dira pena eternalerat; bainan yustuac yoanen dira goçatcerat bici eternalaz.

XXVI CAPITULUA.

Jesus-Christo hiltcerat destinatua, — emazte batez gantçutua, — Judasses trahitua, — Pazcoen eguitea. — Cena Sainduaren institucionea. — Erretiratcen eta sofricen Getsemanen, — hartua eta eramana Caiphacen etchera, — ukhatua Pierreses.

1. Eta guerthatu cen Jesuseo akhabatu cituenean solas horiec guciac, erran çuen bere discipuluei:

2. Badaquiçue Pazcoco besta bi egunen buruan dela; eta guçonaren Semea libratua içan behar dela khurutceficatua içaiteco.

3. Orduan Sacrificatçaile aicindariac, eta Scribauac eta populuco Çaharrac, bildu ciren Sacrificatçaile nagusi Caiphas deithuaren salara.

4. Eta atchiqui çuten elkharrequin conseilua amarruz hartceco Jesuses, hau hilaraztecotçat.

5. Bainan erraiten çuten: Ez bedi içan bezta demboran, behdurrez eguint deçan cerbeit asal dura populuaren artean.

6. Eta nola Jesus Bethanian baitcen Simon leprosaren etchean.

7. Ethorricen haren ganat emaztebat, çoinac baitçuen albatrazco basobat bethea unguentu precio handico batez, eta çoina ichuri baitçuen haren buruaren gainera, mahainean celaric.

8. Bainan haren discipuluec hori ikhussiric samurtuac içan ciren, eta erran çuten: Certaco galtce hori?

9. Ecen unguentu hori saldua içaiten ahalcen khario, eta eman pobrer.

10. Bainan Jesusec hori eçaguturic, erran cioten: Certaco emaiten dioçue axecaberie emazte huni? ecen eguinza on bat eguin du ene alderat.

11. Cergatic içanen tutçue bethi pobreac çuyequin, hainan ez nauçue ni içanen bethi,

12. Ceren hedatu duen unguentua ene gorphutçaren gainera, eguinen du ene ehorstecotçat.

13. Eguiazqui, erraiten dautçuet, Ebanyelio hau predicatua içanen den munduco lekhu gucietan horrec eguin duena aiphatusa içanen da horren orboitçapenetan.

14. Orduan hamabietaric bat, deithuac Judas Iscariot, yoan cen Sacrificatçaille aiteindarietara.

15. Eta erran cioten: Cer emana nahi dautaçue, eta libratuco

dautçuet hura? Eta conda tu ciotçaten hogoi eta hamar diru peça.

16. Eta ordutic billatcen çuen estacuru batharen libratcecotçat.

17. Oguieç alchagarri gabeco lehenbico egunean, discipuluac ethorri ciren Jesusganat, erraiten ciotela: nun nahi duçu presta deçagun Pazcoa?

18. Eta ihardetsi cioten: çoazte hirirat hulacoaganat, eta errocoçue: Nagusiac erraiten du: Ene dembora hurbil da, eguinen dut Pazcoa çure etchean ene discipuluequin.

19. Eta discipuluec eguin çuten Jesusec manatu cioten beçala, eta preparatu çuten Pazcoa.

20. Arrexa ethorri cenean, eman cen mahainean hamabiequin;

21. Eta yaten haricirclaric, erran cioten: Eguiazqui erraiten dautçuet çuetaric batec trahituco nuela.

22. Eta tristatuac içan ciren, eta hetaric bakhotchha hassicen hari erraiten: Jauna, ni naiça?

23. Bainan ihardetsi cioten, eta erran: Çoinac-ere eçarrico baitu bere escua platean enequin, harc trahituco nau.

24. Guiçonaren Semea badoha hartaz escribatua den beçala;

bainan çorigaitz guicon hari ceinaz guiconaren Semea trahitua baita! hobe içanen cen guicon harentçat sorthu ez balitz.

25. Eta Judasec trahitcen çuenac, ihardestean, erran cion: Nagusia ni naiça? Jesusec erran cion: Erran duçu.

26. Eta yaten hari baitciren, Jesusec hartu çuen oguia, eta Jaincoa benedicatu çuen ondoan, hauxi çuen eta eman discipuluei, eta erran cioten: Har çaque, yantçaque, hau ene gorputça da;

27. Guero hartu çuenean arnoa, eta Jaincoa benedicatu, eman cioten, erraiten ciotela: Eðan çaque guciec,

28. Eçen hau ene odola da, testamen berrico odola, isuria dena hainitcentçat bekhatuen barkhamendutan.

29. Erraiten dautçuet, ez dudala edanen batero mahastico fruitu huntariç orai danic, ene Aitaren erresuman çuequin berritan edanen dudan egun artaraino.

30. Eta cantatu çutenean cantica, yoan ciren olibetaco mendirat.

31. Orduan Jesusec erran cioten: Gau hantan gucian escandalisatuac içanen çarete enegatic; eçen escribatua da: yocodut

arçaina, eta artaldeco ardiac barrayatuac içanen dira.

32. Bainan pizten nicenean, yoanen naiz çuen aintcinean Galilerat.

33. Eta Pierresc harturic hitça, erran cion: Guciac escandalisatuac balira ere çure gatic, ez naiz seculan hala içanen.

34. Jesusec erran cion: Eguianqui erraiten dautçut gau huntan berean, oilarrac cantatuco duen baino lehen, ukhatuco nauçu hirur aldiz.

35. Pierresc erran cion: Ill behar banintz ere çuerequin, eçaitnt ukhatuco, eta discipulu guciec orobat erraten çuten.

36. Orduan Jesus ethorriceñ heyequin Gethsemane deitcen çuen lekhu batetara, eta erran cioten here discipulnei: yar çaitzte hemen othoitz eguin dudan arteraino nohan lekhuian.

37. Eta hartu çuen berequin Pierres eta Zebedeñ hi semeac, eta hassicen tristatcen, eta hainitz khechatucen.

38. Orduan erran cioten: Ene arima pharte gucietaric sesitua da tristeciaz hiltceraino; egon çaitzte hemen, eta baillaçaque enequin.

39. Guero yoancen aintcinchago, ahuzpez eman cen bisaya lurraren contra, othoitz

guiten çuela, erraiten çuelaric : Ene Aita possible bada eguiçu khalitz hau urrunt dadin eneganic ; gucia gatic-ere ez nic nahi dudan beçala, bainan çuc nahi duçun beçala.

40. Guero ethorricen bere discipuluetara, eta atceman cituen lo çaudela, eta erran cion Pierresi : Possible dea ezcin beillatu duçuen oren bat enequin ?

41. Beillaçaçue, eta othoitz eguin çaçue ez çaitetzen tentacionetan sar ; ecen izpiritua ernea da, bainan haraguia flacoa da.

42. Yoan cen oraino bigarren aldico, eta othoitz eguin çuen, erraiten çuela : Ene Aita, ez bada possible khalitz hau iragan dadin urrun ene ganic, nic edan gabe, çure borondatea eguin bedi.

43. Eta ethorricen guero, eta atceman cituen lo çaudela ; ecen heyen beguiac pissatuac ciren ;

44. Eta hec utciric, yoan cen oraino, eta othoitz eguin çuen hirurgaren aldico, erraiten ci-tuela hitz berac.

45. Orduan ethorricen bere discipuluetarat, eta erran cioten : lo eguin çaçue hemendic harat, eta pausa çaitetze : huna, orena hurbil da, eta guiçonaren Semea librateerat doha gajstoen escuetat.

46. Yaiqui çaitetze, goacen ; huna, trahitcen nuena hurbilt-cenda.

47. Eta oraino mintço celaric, huna, Judas, hamabietaric bat, ethorricen, eta harequin tropa handi bat, ezpatequin eta makhilequin, igorriac Sacrificatçaile aiticindaric eta populuco Çaharrec.

48. Trahitcen çuenac eman cioten seinale bat, erraiten ciotela : musu emanen diotana, hurra da, sessi çaçue.

49. Eta berehala hurbilduric Jesusganat, erran cion : Agur, Nagusia, eta musu eman cion.

50. Eta Jesusec erran cion : Ene adisquidea, certaco çare hemen ? Orduan hurbilduric, eçarri cituzten escuac Jesusen gainean, eta hartu çuten.

51. Eta huna, Jesusequin cenetaric batec, eçarriric escuan bere ezpata, athera çuen, eta hartaz yo çuen Sacrificatçaile nagusi baten sehia, eta ebaqui cion beharri bat.

52. Orduan Jesusec erran cion : bihur çaçü çure ezpata bere lek-hura ; ecen ezpata hartu içanen duten guciac, galduco dira ez-pataz.

53. Uste duçu ezdeçaquetala othoitz orai ene Aita, ceinac e-

man baileçaquet hamabi legione aingueru?

54. Bainan nola litazque complitnac iscriturac, ceinec erraiten baitute hola guerthatu behar dela?

55. Ordu berean Jesusec erran cioten troper: atheratu çarete ezpatequin eta makhilequin, ohin haten ondotic beçala, ene hartceco; yarría nintçan egun guciez çyuequin, erakhuzten nuela templuan, eta ez nauçue hartu;

56. Bainan hauc guciac guerthatu dira, propheten iscribuac complitnac içan ditén. Orduan discipulu guciac abandonatu çuten, eta ihes eguin çuten.

57. Eta Jesus hartu çuteneç eraman çuten Caïphas Sacrificatçaile soberanoaren gana ceinaren etchean Scribauac eta Çaharrac bilduac baitciren.

58. Eta Pierresc seguiten cituen urrundanic Sacrificatçaile soberanoaren gorteraino; eta barnerat sarthuric, yarricen etcheço yendequin ikhusteco ceriçanen cen ithurburua.

59. Sacrificatçaile aiticindaric eta Çaharrec, eta conseilu guciac, bilhatcen cituzten Jesusen contra lekhuçotassun falsuac haren hilarazteco;

60. Bainan ez çuten atcemai-

ten; eta nahiz ethorri ciren lekhuço falsuac; ez çuten atceman batere asquicenic; bainan azqueñean bi lekhuço falsu hurbildu ciren.

61. Ceinec erran baitçuten: Hunec errandu; arrassadeçaquet Jaincoaren templua, eta berriz alcha deçaquet hirur egunez.

62. Orduan Sacrificatçaile soberanoa yeiquicén, eta erran cion: Ezduçu deus ihardesten? Cerlekhuçostassun erraiten dute hanyec çure contra?

63. Bainan Jesus ichilducén, eta Sacrificatçaile soberanoac harturic hitça, erran cion: Arraiquitcen çaitut Jainco biciaz, guri erraitea Christo çarenez, Jaincoaren Semea?

64. Jesusec erran cion: Erranduçu guehiago, erraiten dautçuet homendic harat ikhussico duçue guiçonaren Semea yarría Jainco puchantaren escuinean, eta ethorcen ceruco lanhoen gainean.

65. Sacrificatçaile soberanoac uratu cituen bere arropac, erraiten çuela; blasphematu du; certaco behar dugu guehiago lekhuçoac? Huna, ençun duçue orai horren blasphemioa, cer iduriteen çaitçue?

66. Ihardetsi çuten: herioçeaz hobendun da.

67. Orduan thu eguin cioten bisayara, eta batçuec emaiten ciotçaten beharondocoac, eta berceç yoiten çuten beren ci-horrez.

68. Erraiten ciotela : Christo, prophetiça guitçac, çoinec yo huen.

69. Pierres yarría cen bassa-cortean, eta nescatcha sehibat hurbilducen haren ganat, eta erran cion : Jesus Galileacoare-quin ciren çu-ere.

70. Bainan ukhatu çuen gu-cien aintcinean, erraiten çuela : Ezdaquit cer erraiten duçun.

71. Eta nola athera baitcen athe hegaira, bertce nescatcha sehi batec ikhussi çuen, eta er-ran çuen han cirenei : Hautere Jesus Nasarengoarequin cen.

72. Eta ukhatu çuen oraino yuramentuequin, erraiten çuela : Ezdut eçagutcen guiçon hori.

73. Eta dembora labur baten buruan cauxiteen cirenac hur-bildu ciren, eta erran çuten Pier-sesi : Segurqui yende hetarie cira-ere, eoen çure mintçayac eracustera emaiten du.

74. Orduan hassicen madari-catsen; eta yuramentuequin er-raiten çuela : Ezdut eçagutcen guiçon hori, eta berehala oilar-rac cantatu çuen.

75. Eta Pierres orhoitucen

Jesusen hitçaz, ceinac erran bait-cion : Oilarrac cantatuco duen baino lehen, ukhatuco nauçu hirur aldiz; eta camporat athe-rarie nigar eguin çuen garaz-qui.

XXVII CAPITULUA.

Jesus-Christo eramana Pilatus-sen aintcinerat. — Judassen etsimendua. — Jesus-Christoc pãiratcen tu hainitz in-dignitate, khurutceficatua, hila, hobian eçarria Jose-pher.

1. Guero goiça ethorri cenean, Sacrificatçaille aiteindari guciec, eta populuco Çaharrec conseilu atchigui çuten Jesusen contra ha-ren hilaraztecotçat;

2. Eta estecaturic, eramán çuten, eta libratu çuten Poncio Pilatusi, ceina baitceu governa-dorea.

3. Orduan Judas trahitu çue-nac, ikhussiric condenatua cela, dolutu citçayon, eta bihurtu ci-tuen hogoi eta hamar diru pe-çac, Sacrificatçaille aiteindariet eta Çaharrer.

4. Erraiten ciotela : Bekhatu eguin dut trahitcean odol falta-gabea. Bainan erran cioten : guri cer çaicu? Behatcen cautçu çuri.

5. Eta aurthiqui cituen on-doan diru peçac templuan, erre-

tiratucen, eta yoancen ondoan, bere burua urkhatu çuen.

6. Bainan Sacrificatçaile aiticindariec harturic diru peçac, erran çuten : Ezda haiçu hauquien emaita tresorean, cergatic odolaren precio bat da.

7. Eta consultatu ciren ondoan ekharrequin, crossi çuten elce eguile baten landa, arrotcen hil hobitçat.

8. Hortacotz landa hura deithua içan da egun arteraino, odolaren landa.

9. Orduan complitucen Jeremi prophetaz mintçatua içan cena, erraiten çuenean : Eta hartu dute hogoi eta hamar diru peça, estimatua içan denaren balioa, ceina Izraeleco haurren artetecoc ec eztimatu baitute.

10. Eta eman tuzte erostecotçat elce eguile baten landa, eta Jaunac manatu çaudan.

11. Jesus presentatua içan cen gobernadorearen aintcinean, eta gobernadoreac interroatu çuen, erraiten cioela : Juduen erregue çare? Jesusec ihardetsi cion : Erraiten duçu.

12. Eta accusatua cenean Sacrificatçaile aiticindariez eta Çaharrez, ezçuen deus ihardesten.

13. Orduan Pilatusec erran cion : Ezduçu aditcen cembat le-

khucotassun ekhartcen duten çure contra?

14. Bainan ez cion ihardetsi hitz bat, cer nahiren gainean; hortaz gobernadoreac hainizqui estonatcen baitcen.

15. Gobernadoreac ohitcen cen libratecco populuari besta egunean, presuner bat çoin nahi galdeguin ceçaten.

16. Eta orduan bacen presuner famatu bat, deitcen cena Barrabas.

17. Bildu ciren ondoan beraz, Pilatusec erran cioten : Çoin nahi duçue libra deçaçuyetan, Barrabas, ala Jesus deitcen dutena Christo?

18. Cergatic baçaquien nahicundez eraman ciotela.

19. Eta nola yarria baitcen yusticiaco cadiran, bere emazteac igorri cion erraitera : Ez çaitela sar yustu horren aferan, ecen egun hainitz sofritu dut horren gainean ametsetan.

20. Eta Sacrificatçaile aiticindariec, eta Çaharrec segurtatu çuten populu ostea galdeguitecco Barrabas, eta Jesus hilarazteco.

21. Eta gobernadoreac hitça harturic, erran cioten : Bietaric çoin nahi duçue libra dieçaçuedan? Erran çuten : Barrabas.

22. Pilatusec erran cioten :

Cer eguinen dut beraz Jesusez Christo deithuaz? Erran cioten guciec : khurutceficatua ičan bedi!

23. Eta gobernadoreac erran cioten: Bainen cer gaizqui eguin du? eta oihu eguin çuten gorago, erraiten çutela : khurutceficatua ičan bedi!

24. Orduan Pilatusec ikhusiric ez çuela deus irabazten, bainen ostea emendatcen cela, hartu çuen ura, eta garbitu ci-tuen escuac populuaren aintcinean, erraiten ciotela : faltagabe naiz yustu hunen odolaz, çuer behatcen çautçue.

25. Eta populu guciac ihardetsi cioten, eta erran: Horren odola ičan bedi gure gainean eta gure hurren gainean!

26. Orduan libratu cioten Barabas; eta Jesus açotaraci ondoan, libratu cioten khurutceficatua içaiteco.

27. Eta gobernadorearen soldadoec eramén çuten Jesus palaciorat, eta bildu çuten haren aintcinera tropa gucia.

28. Eta buluci çuten ondoan, eçarri çuten haren gainean capa cscarla bat;

29. Eta eguinic elhorri khurutçatuzco khorobat, eçarri çuten haren buruaren gainean, khana-babat haren escuineco escuan;

guero belhauricatcen eirelaric haren aintcinean, trufatcen ciren hartaz, erraiten çutela : salutacén çaitugu, Juduen Erreguea!

30. Eta thu eguin ondoan haren contra, hartu cioten khana-bera, eta hartaz yoiten çuten haren burua.

31. Eta hartaz trufatu ciren ondoan khendu cioten capa, eta beztitu çuten bere arropaz, eta eramán çuten khurutceficatce-cotçat.

32. Eta nola atheratcen baitciren, errencontratu çuten Cyrenien bat, deithua Simon, ceina obliatu baitçuten eramaitera Jesusen khurutcea.

33. Eta ethorri cirenean Golgotha deithua den lekhura, erran nahi da, Calvarioco lekhura,

34. Eman cioten edatera arno mindua khederrarequin nahastecatua; bainen yastatu çuen ondoan, ez çuen edan nahi ičan.

35. Eta khurutceficatu çuten ondoan phartitu cituzten haren arropac, aurthiquiteen cituztelaric çortera, propheta batez errana compli çadin : Phartitu dituzte beren artean ene arropac, eta aurthiqui dute ene arropa çortera.

36. Guero yarriric çaintcen çuten han.

37. Eçarri çuten ere haren buruaren gainean izeribu bat, nun haren yuyamendua marcatua baitcen hitz hautaz : Hau da Jesus Juduen Erreguea.

38. Eta bi ohoin khurutceficatuac içan ciren harequin, bat haren escuinean, eta bertcea ezquerrean.

39. Eta handic iragaiten cirenec erraiten çiotçaten ahopaldi gaistoac higitcen çutelaric burua.

40. Erraiten ciotela : Hi templua arrasatcen duiana eta hirur egunez alchatcen duiana, salba hadi heroni : Jaincoaren Semea bahiz, yauts hadi khurutcetic.

41. Orobat ere Sacrificatçaille aitecindariec, Scribauequin eta Çaharrequin trufatcen cirelaric, erraiten cioten :

42. Salbatu ditu bertceac, daiteque bera salba ; Israeleco Erregue bada, yauts bedi orai khurutcetic, eta sinhexico dugu horren baithan.

43. Confiatcen da Jaincoaren baithan, bainan Jaincoac maite badu, libra beça orai ; een erran du : Jaincoaren Semea naiz.

44. Harequin khurutceficatuac ciren gaistaguinec ere, erreprochatcen cioten gauça bera.

45. Bada sei orenetariec geroctic ilhumbelça eguin çuen

herri gucietan ; bederatci orenac arteraino.

46. Eta bederatci orenen inguruan, Jesusec oihu eguin çuen gora, erraiten çuela : Eli, Eli, lamma sabachtani ? Erran uahida : Ene Jaincoa ! Ene Jaincoa ! certaco abandonatu nauçu ?

47. Eta han present cirenetaric cembaitec, adituric hori, erraiten çuten : Oihu eguiten dio Eliari.

48. Eta berehala heyetariec batec laster eguin çuen, eta hartu çuen esponya bat ; eta betteric arno minduz, eçarri çuen sesca baten puntan, eta eman cion edatera.

49. Bainan bertceec erraiten çuten : utçatçue, ikhus deçagun heya Elia ethorrico den horren salbatcera.

50. Orduan Jesusec oihu eguinic oraino goragui, aurthiqui çuen azquen hatsa.

51. Eta huna, templuco bela urratucen bi phartetan gainetic behereraino ; eta lurra ikharatucen, eta harriac arraildu ciren.

52. Eta hobiaç idequi ciren, eta sainduen gorphutz hainitz hilac cirenac, piztu ciren ;

53. Eta atherariec hobietariec haren piztearen ondoan ; sarthu ciren hiri sainduan, eta aguertu ciren hainitci.

54. Beraz Jesus çaintcen çuten capitaina eta harequilacoec, ikhussirie lur ikhara, eta ethorri ciren, guciec içan çuten beldur handi bat, eta erran çuten : Segurqui hau Jancoaren Semea cen.

55. Bacen ere han emazte hainitz urrundanie behateen çutenac, eta Jesus seguitu çutenac Galileatic, cerbitçateen çutela,

56. Ceinen artean baitçiren Maria Magdalena, eta Maria Josen eta Jacquessen ama, eta Zebedeen semeen ama.

57. Eta arraxa ethorri cenean, Arimatheeco guiçon aberax bat, Joseph deithua, ceina ere içan baitcen Jesusen discipulu,

58. Ethorricen Pilatusganat, eta galdeguin cion Jesusen gorphutça; eta dembora berean Pilatussec manatu çuen gorphutça errenda çaquiola.

59. Hola Josephec hartu çuen gorphutça, eta inguratu çuen mihisse garbi batez;

60. Eta eçarri çuen bere hobi herrian, ceina eguin baitçuen harrocan; eta harri handi bat eçarri ondoan hobico sarbidean, yoancen.

61. Eta han ciren Maria Magdalena, eta bertce Maria, yariac hobiaren aintçinean.

62. Beraz, bikaramunean, cei-

na baita *errepausuco egunaren* preparacionearen ondoan, Sacrificatçaile aitcindariac eta Pharisauac bildu ciren Pilatus baitara,

63. Eta erran cioten : Jauna, orhoitcen gare bilçale harrec erraiten çuela, oraino bici cenean : hirur egunen buruan piztucornaiz.

64. Manaçacu beraz hobia çaindua içan dadin segurqui hirurgarren eguneraino, beldurrez haren discipuluac ethorditen gauaz, eta eraman deçaten, eta erran deçaten populuari : hiletaric piztu da; ceren hondarreco gueçur hori lehenbicioa baino gaiztoagoa litaque.

65. Bainan Pilatussec erran cioten : Badituçue ceinçaleac; çoazte, eta segurta çaçue, aditcen duçuen beçala.

66. Yoan ciren beraz, eta segurtatu çuten hobia, marcaturic harria, eta han emanic ceinçaleac.

XXVIII CAPITULUA.

Jesus - Christoren hiletaric piztea, eta haren aguertcea.

1. Beraz, errepausuco egunaren arraxean, arguitu behartcen asteco lehen egunean, Maria Magdalena, eta bertce Maria, ethorri ciren hobiaren ikhustera.

2. Eta huna, eguin cen lur ikhara handi bat; cergatic Jau-naren ainguerua yauxicen ceru-tic, eta ethorricen, eta hobiaren sartceco ondoan eçarri çuen har-ria herrestatu çuen eta yarricen haren gainean.

3. Eta haren bisaya chimista bat beçala cen, eta haren bes-timenda elhurra becein churi.

4. Eta ceinçaleac hain bertce-teraino laztuac içan ciren ikha-raz, hilac beçala eguin baiteiren.

5. Bainan aingueruac hitça harturic, erran çuen emazter : Çuec, ez içan beldurric; cergatic badaquit bilhatcen duçuela Jesus khurutceficatua içan dena.

6. Ezda hëmen, cergatic piztu da erran çuen beçala; çatozte, eta ikhus çaçue Jauna etçana cen lekhuia;

7. Eta çoazte berehala, eta erran deçoçue haren discipuluci, hiletaric piztu dela. Eta huna, badaha çuen aintcinean Galilerat, han ikhussico duçue; huna, erraiten dautçuet.

8. Orduan athera ciren berehala hobitic beldurrez eta boz-cario handiarequin, eta laster eguin çuten anonçatcerat haren discipuluei.

9. Bainan nola yoaiten baitei-ren anonçatcerat haren discipu-luei, huna, Jesus aguertu cen

heyen aintcinean, eta erran ci-ten: Agurtcen çaituztet. Eta huna bildu ciren, eta bessarcatu cituz-ten haren zangoac, eta adoratu çuten.

10. Orduan Jesusec erran ci-ten: Ez içan beldur: çoazte, eta errocoçue ene anayer yoaitceco Galilerat, eta han ikhussico nau-tela.

11. Beraz, partitu cirenean, huna, guardiaco cembait ethorri ciren hirirat, eta khondatu ciot-çaten Sacrificatçaille aiteindarier guerthatu ciren gauça guciac.

12. Ceinen gainean *Sacrifi-catçailleac* bildu ciren Çaharre-quin, eta consultatu ondoan, eman çuten diru oste on bat sol-dadoei;

13. Erraiten ciotela: Erraçue, haren discipuluac ethorri diru gauaz, eta ebaxi dute gu lo gau-delaric;

14. Eta gobernadorea heldu bada hortaz mintçatcen aditcera, segurtatuco dugu, eta penetario campoan eçarrico çaituztega.

15. Heyec beraz dirua hartu-ric, eguin çuten irakhasi cioten beçala; eta fama hori hedatu da Juduen artean egun arteraino.

16. Bainan hameca discipu-luac yoan ciren Galilerat Jesusec *cautçitceco* manatu cioten men-diaren gainera;

17. Eta ikhussi çutenean, adoratu çuten; bainan cembaitec dudatu çuten.

18. Eta Jesus hurbilduric, mintçatu çayoten, erraiten ciotela: Puchantcia gucia emana çait ceruan eta lurrean.

19. Çoazte beraz, eta erakhatz çaçue nacione gucier, ba-

thayatcen tutçuelarie Aitàren, eta Semearen, eta Izpiritu Sainduaren icenean;

20. Eta erakhuzten diotçotçuelarie manatu daizguitçuedan guciac; eta huna, çuequin naiz bethi munduaren akhabantçaraino. Halabiz.

EBANYELIO SAINDUA,

S. MARKEN

ARABERA.

I CAPITULUA.

Jesus - Christo bathayatu eta satanez tentatu; predicatcen hasten da. Guero Pierres eta Andres, Jacques eta Joannes deitzen ditu bere ganat; eta sendatcen ditu deburutatu batçu eta lepradun bat.

1. Jesus - Christo Jaincoaren semearen Ebanyelioaren hasta pena;

2. Profetetan esribatua den arabera: huna, egorcen diat ene mezu eguilea hire aiticnearat, ceinac aphainduco baitu hire bidea, hire aiticnean.

3. Desertuan oihu eguiten duenaren boça da: aphain çaque Jaunaren bidea, chuchen çaitçue haren bidescac.

4. Joanneseo bathayatcen çuen desertuan, eta predicatcen çuen urriquizco bathayoa, bekhatu-

en barkhamenduen ardiesteco.

5. Eta ethortcen ciren huraganat Judea gucico eta Jerusalemeco habitantac, eta guciac bathayatuac ciren hartaz Jordaneco ibayan, beren bekhatuac confesatcen cituztela.

6. Bada Joannes beztitua cen camelu ilez, eta baçuen larruzco uhal bat guerrian, eta yaten cituen othiac eta bassa cztia.

7. Eta predicatcen çuen, cioelatic: heldu da bat ene ondotic, ni baino botherexuago dena, ceinaren aiticnean ez bainaiz gay aphalceco haren çapatén soquen lachatceco.

8. Nitaz denaz, bathayatu çaituztet urean; bainan hanc bathayatuco çaituzte Izpiritu Sainduan.

9. Bada, egun hetan guerthatucen Jesus ethorcerat Nazareth Galileaco hiritic, eta bathayatu

içan cen Joannesez Jordanean.

10. Eta uretic atheratcen ce-
laric, *Joannesez* ikhussi cituen
ceruac idequitcen, eta Izpiritu
Saindua uso colomba bat beçala
haren gainerat yausten.

11. Eta içan cen boz bat ce-
rusic, *ciuela*: hi haiz ene seme
ongui maitea, ceinetan eçarribai-
tut neure atseguin gucia.

12. Eta ordu berean Izpirituac
yoan araci çuen desertu bate-
tarat.

13. Eta han egotu cen deser-
tuan berrogoi egunez, satanez
tentatua, eta animale salbaye-
quin cen, eta Aingueruec cerbit-
çatecen çuten.

14. Bada presondeguian eçar-
ria içan cencan Joannes, Jesus
ethorricen Galilerat, predicat-
een çuelaric Jaincoaren erresu-
maco Ebanyelioa,

15. Eta cioelaric: dembora
complitu da, eta Jaincoaren er-
resuma hurbildua da: eonberti
çaitetzte, eta sinhets çaçue Eban-
yelioa.

16. Galileaco ixas aldean çar-
bilaric, ikhussi cituen Simon eta
haren anaya Andres, botatcen
eituztela beren sareac ixasorat,
ecen arrainçaleac ciren.

17. Eta Jesusec erran cioten:
segu neçaçue, eta eguinen çai-
tuztet guçonen arrainçale.

18. Eta berehala beren sareac
utciric, seguitu çuten.

19. Guero handic aitcinago-
chago iraganic, ikhussi cituen
Jacques Zebedeen semea eta
Joannes haren anaya, beren saren
antolatcen hari circla barkhuan.

20. Eta berehala deithu ci-
tuen; eta hec beren aita Zebede-
a barkhuan utciric, languilequin,
yarraiqui çazcon.

21. Handic sarthu ciren Ca-
pernaumen; eta berehala erre-
pauco egunean, Synagoguan
sarthuric, irakhasten çuen.

22. Eta estonatcen ciren haren
doctrinaz; eeen irakhasten citu-
en nagusitasuna içanez beçala,
eta ez Scribauec beçala.

23. Bada guerthatu cen heyen
Synagoguan guçon bat izpiritu
gaistagui bat çuena, ceinac oiha
egui baitçuen,

24. Cioelaric: ha! çer da çura
eta gure artean, Jesus Nazare-
neco? ethorri çarea gure dese-
guiterat? badaquit nor çaren,
Jaincoaren Saindua çare.

25. Bainen Jesus mintçatu
cion borthizqui, eta erran cion;
ago ichilic, eta yalgui hadi gui-
çon hortaric.

26. Orduan izpiritu gaista gui-
na toleatecen çuelaric, eta heya-
goraca, yalgui cen guçon har-
taric.

27. Eta guciac estonatus içan ciren, halaco guisaz nun elgarri galdeguiten baitçuten, eta erraiten; cer da hau? manatcen du nagusitasunequin, izpiritu gaistaguiner ere, eta obediten diote.

28. Eta ordu herean yo çuen haren omenac Galileaco inguruna gucian.

29. Eta berehala atheraric Synagoguatic, yoan ciren Jacques eta Joannesequin Simonen eta Andreen etcherat.

30. Bada Simonen amainarriba ohean cen eri sukharrarequin; eta lehenic minçatu çaitcon hartaz.

31. Eta hurbilduric, alchatu çuen harturic escutic; eta ordu beretic sukharrac utci çuen; eta cerbitçatu çituen.

32. Bada arrexat ethorri cenean, nola iguzquia sartcen baitcen ekharri cioten eri guciac, eta debrustatuac.

33. Eta hiri gucia bildua cen athe aiteinean.

34. Eta sendatu çituen hainitz eri asco eritasunetarie; eta cassatu çituen hainitz demonio, eta ez çuen haiçu utci demonioei erran ceçaten eçagutcen çutela.

35. Guero goicean, oraino ilhun belça celaric, yaiquiric,

athera cen, eta yoan lekhu deserto batetara, eta han othoicetan çagon.

36. Eta Simonec, eta harequin cireneac, seguitu çuten.

37. Eta aurquituric, erran cioten, guciac bilhatcen çaituzte;

38. Eta erran cioten: goacen auço herritarat, predica deçadan han ere; even hortacotz ethorri naiz.

39. Predicatcen çuen beraz heyen Synagoguetan Galileacian, eta khencen çituen demonioac.

40. Eta lepradun bat ethorri cen hura ganat, othoizten çuela eta ahuzpecatuz haren aitecinean, eta erraiten cioela; nahi baduçugarbi neçaqueçu.

41. Eta Jesus urricalduric hedatu çuen bere escua, eta hunkitu çuen, erraiten cioclaric: nahi dut, içan çaitte garbi.

42. Eta hori erran çuenean lepra ordu berean urrundu cen guiçon hartaric, eta garbi içan cen.

43. Guero melhatchaturic, igorri çuen berehala,

44. Eta erran çion: guardia emaçu ez nihori erraiteaz; bainau çoaci, eta esquein çaiten çure garbitatasunarentçat Moisec manatu dituen gauçac, lek-

hucotasuntçat heyer cerbitçat-ceco.

45. Bainan hura partituric hasi cen gauça hainitcen banatcen eta iragan ciren gaucen hedatcen; halaco guisaz nun Jesus ez cin sar baitçaitequen guehiago clarqui hirian; bainan campoan egoten cen lekhu desertuetan; eta alde guciataric ethorcen ciren haren ganat.

II CAPITULUA.

Jesus - Christoc sendatcen du paralytico bat, deitcen ditu bekhatoreac urriquirat; irak-hasten du baruraren eta erre-pausuco egunaren gainean.

1. Cembait egunen buruan itçuli cen Capernaurat; eta aditu çuten erraiten etchean cela.

2. Eta berehala yendetce handibat bilducen, nun athe ondoan ez baitcitazquen coka, eta adiarazten cioten hitça.

3. Eta *cembait* ethorriciren haren ganat, ekhartoen çutela paralytico bat laur guiçonez yasana.

4. Bainan nola ez baitcitazquen haren ganat hurbil yendearen borhaz, aguertu çuten hura cen teilatua; eta cilhaturic, yaxiçuten paralyticoa etçanaçagon ohe thipia.

5. Eta Jesusec ikhussiric he-

yer fedea, erran çuen paralyticoari; nere semea! çure bekhatuac barkhatuac çaitçu.

6. Eta Scribauetaric cembait han yarriac cirenec arraçoinatcen çuten hola beren baithan.

7. Cergatic hunec blasfematcen du guisa hortan? norc barkha ditçazque bekhatuac, Jaincoac berac baicen?

8. Eta Jesusec bere izpirituaz eçagaturic beren baithan guisa hortan mintço cirela, erran cioten: cergatic eguiten ditutçue arraçoinamendu horiec çuen bihotçetan?

9. Ecen cer da errechago ala erraitea paralyticoari, çure bekhatuac barkhatuac çaitçquitçu; ala erraitea; yaic çaitte, eta çure ohe thipia harturic bizcarran, ibil çaitte?

10. Bainan amoregatic yaquin deçaçuen Jaincoaren semeac baduela botherea lurraren gainean bekhatuen barkhatceco, erran cion paralyticoari;

11. Erraiten dautçut: yaic çaitte, harçaçu bizcarran çure ohe thipia, eta çoaci çure etcherat.

12. Eta ordu berean yaiqui cen, eta bizcarran harturic bere ohe thipia, athera cen oroen bistan; nun guciac harrituac egon baitciren, eta lorificatu çu-

ten Jaincoa, erraiten çutelaric: ez guinuen egundaino ikhussi holaco gauça bat.

13. Eta *Jesus* athera cen ber-riz ixaso alderat, eta populu gucia hura ganat ethorcen cen, eta irakhasten cituen.

14. Eta iragaitean, ikhussi çuen *Levi* Alfearen *semea*, yarr-ia çagola pagarazteco lekhu-uan, eta erran cion: segui neçaçu; eta *Levic* chutituric, seguitu çuen.

15. Bada guerthatu cen, *Jesus* mahainian celaric *Leviren* et-chean, hainitz pagaraztaile eta bici gaistoco yende mahainian eman cirela orobat *Jesusequin* eta hunen discipuluequin; cergatic han haciren hainitz yende hura seguitu çutenac.

16. Baina *Scribauec* eta *Pharisauec* ikhussiric yaten çuela pagaraztailequin eta yende bici gaistocoequin, erraiten çuten haren discipuluei: cergatic yaten eta edaten du pagaraztailequin eta yende bici gaistocoequin?

17. Eta *Jesusec* hori adituric, erran cioten: ossagarrian direnec ez dute behar medicuric; baina bai eri direnec; ez naiz ethorri yustuen urriquirat deitcerat, baina bai bekhatoreen.

18. Bada *Joannesen* eta *Pha-*

risauen discipuluec barrurcen çuten; eta ethorri ciren *Jesus* ganat eta erran cioten: cergatic *Joannesen* discipuluec, eta *Pharisauec* barurcen dute, eta çure *Discipuluec* ez dute barurcen?

19. Eta *Jesusec* ihardetsi cioten: esposaren adisquidec barur deçaquetea, esposa heyequin deno? esposa heyequin deno, es deçaquete barur.

20. Baina egunac ethorricoa dira ezcondu berria khendua i-çanen baitçayote, eta orduan barurtuco dute egun hetan.

21. Orobat nihorc ezdu yosten oihal peça berribat abitu çahar batetan; bertcenaz oihal peça berriac eramaiten du çaharretic, eta hauxidura handia-go da.

22. Eta nihorc ezdu eçarcen arno berria untci çaharretan; bertcenaz untciac çapartatcen dira, eta arnoa ichurcen da, eta untciac funditcen dira; baina arno berria untci berrietan eçarri behar da.

23. Eta guerthatu cen, iragaiten celaric ogui landa batean errepausuco *egun* batez, haren *Discipuluac* ibilcean hassi cirela ogui ondoen hondotie atharac-cen.

24. Eta *Pharisauec* erran cio-

ten: beha, cergatic eguiten dute cilbegui ez dena errepausuco egunetan?

25. Bainan erran cioten: ez duque behinere irakhurtu Davitec cer eguin çuen behar orduan içatu cenean, eta gosetu cela hura eta harequin cirenac?

26. Nola sarthu cen Jaincoaren etchean, Abiathar Sacrificatçaille buruçaguiaren demboran, eta nola yan cituen proposicioneço oguiac; ceinen yatera ez baitciren haiçu Sacrificatçailleac baicen; eta eman çuen ere hetaric harequin cirenei.

27. Guero erran cioten: errepausuco eguna eguina da guiçonarençat, eta ez guiçona errepausuco egunarençat.

28. Nun Jaincoaren semea errepausu eguneco ere Jauna baita.

III CAPITULUA.

Jesus-Christoc sendatcen ditueriac errepausuco egunean. Hamabi bere discipuluetaric manatcen ditu predicatceco eta sendatçeco; urrunçen du Scribauen calomnia; eta ez ditueçagutcen bereetçat Jaincoaren borondatea eguiten dutena baicen.

1. Guero herriz sarthu cen Synagoguan, eta han bacen gui-

çon bat, ceinac baitçuen escubat eihartua;

2. Eta behatcen cioten, ikhusteco sendatuco çuenez errepausuco egunean, haren acusatceco gucaren içaiteco.

3. Eta *Jesusec* erran cion guiçon escu eihartuari: alcha çaite eta eçar erdian.

4. Guero erran cioten: cilbegui othe da onguiaren eguitea errepausuco egunetan, ala gaizquiaren eguitea? norbaiten salbatcea, ala hilcea? bainan ichildu ciren.

5. Orduan alde gucietara behatce muthiribat eguinic heyen gainerat, eta dembora berean atsekabetua heyen bihotcen gogortasunaz, erran cion guiçon hari; heda çaçu çure escua; eta hedatu çuen, eta haren escua eguina içan cen bertcea becen sendo.

6. Orduan Pharisauac atheraric, conseilu hartu çuten haren contra Herodioenequin, nola eguinen çuten haren galceco.

7. Bainan Jesus hurbildu cen ixaso alderat bere Discipuluequin; eta yende mulço handi batec seguitu çuen Galileatic, eta Judeatic, eta Jerusalemetic, eta Idumeatic, eta Jordanez hainditic.

8. Eta Tyreco eta Sidoneco

ingurunacoec adituric eguiten cituen gauça handiac, ethorri ciren hura ganat nombre handitan.

9. Eta erran çuen bere Discipuluei, untci thipi bat ez çadila handic higui haren cerbitçatceco, yenden gatic, amoreagatic ez ceçaten herst.

10. Cergatic hainitz sendatu cituen; nun cembait çorigaitceez hartuac ciren guciac, lehiatcen baitciren hura ganat, haren hunquitceco.

11. Eta izpiritu gaistoec, hura ikhusten çutenean, aliuzepeccen ciren haren aitcinean, eta oihu eguiten çuten, ciotelaric: Jaincoaren semea care.

12. Bainan debekatu cioten mehatchu handirequin haren eçaguztaratea.

13. Guero igan cen mendi baten gainerat, eta deithu cituen nahi cituenac, eta ethorri ciren hura ganat.

14. Eta hetaric hamabi manatu cituen berequin içaiteco, eta predicatcerat egorceco;

15. Eta içan ceçaten botherea eritasunen sendatceco eta demonioen cassatceco.

16. *Eta hemen dira hamabi heyen icenac*, Simon ceina icen goititu baitçuen Pierres;

17. Eta Jacques Zebedeen se-

mea, eta Joannes Jacquesen anaya, ceinae deithu baitcituen Boanerges, erran nahi baita, ehurciriaren semeac.

18. Eta Andres, eta Philippe, eta Barthelemi, eta Mathiu, eta Thomas, eta Jacques Alpheen *semea*, eta Thadea, eta Simon Cananeena.

19. Eta Judas Iscariota, ceinae trahitu baitçuen ere.

20. Guero ethorri ciren etcherat; eta bildu cen harat oraino hain bertce yende, nun ezcin har baiceçaqueten yateco astiric.

21. Eta haren abaidec ençun çutenean hori, atheraciren haren sesitceco, cergatic cioten burua galdu çuela.

22. Eta Jerusalemetic yautsi ciren Scribauec erraiten çuten: Beelzebul badu, eta demonioac cassatcen ditu demonioen princeaz.

23. Bainan *Jesusec* deithuric, erran cioten comparacionez; nola satanec khendeçaque satan camporat?

24. Ecen baldin erresuma bat makhurtua bada bere contra, erresuma harc ez deçaque iraun.

25. Eta baldin etche bat makhurtua bada bere contra, etche harc ez deçaque iraun.

26. Beraz satan alchatcen ba-

da bere contra, eta makhurtua bada, ez deçaque iraun, bainan bere akhabançarat doha.

27. Nihor ez daiteque sar guiçon hazcar baten etchean, eta haren onthasuna arroba, ez badu lehenic estecatcen guiçon hazcarra; bainan orduan arrobatuco du haren etchea.

28. Eguiazqui erraiten dautçuet bekhatu suerte guciac barkhatuac içanen direla guiçonon haurrei, eta gauça bera blasfemio suerte guciac, ceinetaz blasfematu baituquete.

29. Bainan norc-ere blasfematu baituque Izpiritu Sainduaren contra, ez du behinere içanen barkhamenduric, bainan bethicotz damnatua içanen da.

30. Bada hori cen erraiten çutelacotz; izpiritu gaistaguin battez hartua da.

31. Haren anayac eta ama ethorri ciren beraz harat, eta campoan çaudelarie egorri cioten galdea; eta yendeac yariac çauden haren ingurunean.

32. Eta erran cioten: çure aita eta çure ama han dira campoan, çure galdez.

33. Bainan ihardetsi cioten eiolaric: nor da ene ama, eta nor dira ene anayac?

34. Alde gucietara so eguinic bere inguruan yariac cirenei, er-

ran çuten: huna ene ama eta ene anayac.

35. Ecen Jaincoaren borondatea eguiten duena, hura da ene anaya, eta ene arreba, eta ene ama.

IV CAPITULUA.

Jesus-Christoren parabola haci eraileaz, haciaz, eta mustarda haciaz; ixasorat botatcen da eta eztilcen du çuperna.

1. Guero eman cen berriz irakhasten ixaso ondoan, eta yendetce handiac bildu ciren huraganat, nun igan baitcen barkhubatetara, eta yarriric *barkhuan* ixasoan, populu gucia guelditucen leihorrean ixas bazterrean.

2. Eta hainitz gauça irakhasaten cioten comparacionez; eta erraiten cioten bere irakhasuncetan:

3. Adi çaque: huna, haci erailebat athera cen eraiteco;

4. Eta guerthatu cen, eraitean, *haci* alde bat erori cela bide gainean, eta ceruco çhoriac ethorri ciren, eta yan çuten gucia.

5. Eta bertce parte bat erori cen lekhu harrixu batçuetara, nun ez baitçuten lur hambatic, eta berehala alchatu cen, cergatic ez baitcen sarcen lurrean harua.

6. Bainan iguzquia yalgui ce-
nean, erre cen, eta erroric ez
çuelacotz, eihartu cen.

7. Eta bertee parte bat erori-
cen elhorrien artera, eta elhor-
riac alchatu ciren, eta ithoçu-
ten, eta ez çuen fruituric ek-
harri.

8. Eta bertee parte bat erori-
cen lur on batetara, eta ekharri
çuen fruitua, goratuz eta han-
dituz; haloco guisaz nun bihi
batec ekharri baitçuen hogoi eta
hamar, bertee batec hirur hogoi,
eta bertee batec ehun.

9. Eta erran cioten: aditceco
beharriac dituenac, ençun beça!

10. Eta bakharmic içatu ce-
nean, haren ingurunetan cirenec
hamabiequin, interroatu çuten
parabola hunen gainean.

11. Eta erran cioten: emana
çautçue eçagutcea Jaincoaren
Erresumaco mysterioa; bainan
campoan direnei, gauça guciac
parabolez erraiten dira,

12. Amoreagatic ikhustean i-
klus deçaten, obartu gabe, eta
aditcean adi deçaten, eta ez de-
çaten endelga; beldurrez com-
berti ditén eta heyen bekhatuac
barkhatuac içan ditén.

13. Guero erran cioten: ez du-
çue endelgatcen parabola hau?
eta nola eçagutuco ditutçue pa-
rabola guciac?

14. Haci crailea hitça eraiten
duena da.

15. Hitça eraina den bide gai-
nean direnac, hec dira, ceinec
ençun duten becen laster, Satan
ethorcen baita eta khencen bai-
tiote heyen bihotçetan eraina cen
hitça.

16. Gauça bera, lekhu harri-
xuan hacia errecebitcen dutenac,
hec dira, hitça aditu ondoan,
berehala errecebitcen dutenac
bozeariozqui;

17. Bainan ez dute erroric be-
ren baithan, eta ez dira dem-
bora baten daco baicen, halaco
guisaz nun, atsekhabea eta per-
secucionea alchatcen direnean
hitça gatic, berehala escandali-
satuac baitira.

18. Eta hacia elhorrien artean
errecebitcen dutenac, hec dira
hitça ençuten dutenac.

19. Bainan mundu huntaco
khechacundeac, eta aberaxtasu-
neco enganamenduac eta bertee
gaucen guticia liçunac guertat-
cean, ithotcen dute hitça, eta
agorcen da.

20. Bainan hacia lur on ba-
tean errecebitcen dutenac, hec
dira hitça ençuten dutenac, eta
errecebitcen, eta fruitua ekhar-
cen dutenac; batec hogoi eta ha-
mar, eta berteeac hirur hogoi,
eta berteeac ehun.

21. Orobat erraiten cioten : arguizagui ekharren dea gaitcerupean emaiteco, edo ohepean? eza, candelerean eçarceco?

22. Ecen ez da secreturic aguercen ez denic, eta ez da deus estaliric, clareen ez denic.

23. Baldin norbaitec badu beharri, ençun beça.

24. Erran cioten oraino: guardia emaçue cer ençuten duçuen; içaurtuco duçuen neurriaz, içaurtuco çaituzte; bainan çuer ençuten duçuençi guchiago emana içanen çautçue.

25. Ecen duenari, emana içanen çayo; bainan deusic ez duenari, duena ere khendua içanen çayo.

26. Erraiten çuen orobat; Jaincoaren Erresuma guçon batec hacia lurretat aurthiqui ondoan, lo eguiten balu beçala da, eta yaiquitcen baliz beçala gabaz eta egunaz;

27. Eta hacia sorcen eta handitcen baliz beçala, hare yaquin gabe nola.

28. Ecen lurrac bere baitharic emaiten du belhârta lehenic, guero ogui burua, azquenian ogui bilua bera ogui buruan;

29. Eta bilua onthu denean, berehala ebaquitzen dute segaz, cergatic uztaila etborri baita.

30. Eta erraiten çuen oraino:

ceri bardincatuco dugu Jaincoaren Erresuma, edo cer comparacionez erakhusico dugu?

31. Mustarda haciaz beçala da, ccina, noiz ere eraiten baitute lurrean, hainitz thipiago baita lurrerat aurthiquiac diren haci guciac baino.

32. Bainan erain ondoan, alchatcen da eta bertee Jandare guciac baino handiago eguiten da, eta çuhatz-adar handiac gora alchatcen ditu, nun ceraco chorice haren itçalean eguiten ahal baitituzte beren obanceac.

33. Hula hainitz comparacionez adiarazten cioten Jaincoaren hitça, ençun ceçaqueten arabera;

34. Eta ez çayoten mintçatcen comparañaz baicen: bainan bakhartasunean guciac explicatcen cituen bere Discipuluei.

35. Bada egun berean, arrea etborri cenean, erran cioten: iragain gaiten bertee alderat.

36. Eta tropaz utcoiz, eraman çuten *berrequin*, hura ya barkhuan celaric; eta bacen bertee cembait barkhu thipi harequin.

37. Eta alchatu cen ichquiudu bat hain handia, nun bagac erorcen baitciren barkhura, eta yadanic betheteen hari cen.

38. Bada unci guibelean cen burnquita baten gainean lo; eta

iratçarraraçi çuten, ciotelaric : Nagusia, ez duçua gure galceaz acholaric?

39. Bainan hura iratçartu ondoan, larderiatu çuen haicea, eta erran ixasoari; ichil hadi, ago descansu; eta haicea guelditu cen; eta ugueraldi handibat eguin cen.

40. Guero erran cioten : certaco çarete hola beldurti? nola ez duçue sinhexteric?

41. Eta ikhara handi batez sesituac içan ciren; eta erraiten çuten elgarri : bainan nor da hau, haiceac ere eta ixasoac obediten baitiote.

V CAPITULUA.

Jesus - Christoc libratcen du debrustatu bat, sendatcen emazte eri bat, eta pizten Jairusen alaba.

1. Eta ethorri cen ixasos bertce alderat, Gadarenienen lurreratarat.

2. Eta athera cenean barkhuttic, guiçon bat izpiritu gaistaguin bat çuena, athera cen lehenic hobietaric, eta ethorricen haren aitcinerat.

3. Guiçon hare eguiten çuen bere egoitça hobietan, eta nihore ezcin atchie ceçaquen estecatua; ez eta gathequin ere.

4. Cergatic ardura, estecatua

içan cenean burdinez eta gathez : hautsi cituen gatheac, eta porroscatu burdinac, eta nihore ezcin hez ceçaquen.

5. Eta bethi gabaz eta egunaz mendietan cen, eta hobietan, oihuz, eta bere burnari harrica.

6. Bainan ikhussi çuenean urrundanic Jesus, laster eguin çuen eta haren aitcinean ahuz pecatu cen.

7. Eta oihu marrascaz, erran çuen : cer da gure artean, Jesus Oroetaco Jaincoaren Semea? at hoizten çaitut Jaincoaren partea, ez ni tormentatceaz.

8. Cergatic Jesusec erran cion : athera hadi guiçon hortaric, izpiritu gaista guina.

9. Orduan galdeguin cion : nola deitcen haiz? ihardetsi cion eta erran : Araldea dut icena; cergatic hainitz gare.

10. Eta arracaritcen çuen, othoi ez herri hetaric campo igorceaz.

11. Bada bacen han mendi inguruetan hacinda belz mulço handi bat pazcatcen hari cena;

12. Eta demonio hec guciec othoizten çuten, ciotelaric : igor gaitçu hacinda belcetara, sar gaiten hetan; eta berehala Jesusec haiçu utci cituen.

13. Orduan izpiritu gaistodunaco yalguiric, sarthu çuen

hacinda belcetan, eta arthaldea, ceina baitcen bi millen inguruna, gainbehera aurthiqui ciren ixasora; eta itho ciren ixasoan.

14. Eta hacinda belzen pazcatcen hari cirenec ihes eguin çuten, eta ekharri cituzten berriac hirirat eta herrietarat.

15. Eta *hiricoac* athera ciren yaquiteco cer guerthatu cen, eta ethorri ciren Jesusganat; eta ikhussi çuten debrustatua, araldea içan çuena, yarría eta bestitua eta bere baithan; eta harritu ciren.

16. Eta miraculua ikhussi çutenec condatu cioten cer guerthatu cen debrustatuari, eta hacinda belzei.

17. Orduan othoizten hassi ciren erretira çadin heyen lurretarie.

18. Eta barkhuan sarthu cenean, debrustatua içan cenac othoiztu çuen harequin içaiteco ahala eman ceçon.

19. Baina Jesusec ez cion permetitu, eta erran cion: habil hire etcherat hiven ganat, eta alpha çotec Jaunac eguin daizquidan gauça handiac, eta nola içan duen urriqui hitaz.

20. Yoan cen beraz, eta hedatcen hassi cen Decapolisen Jesusec eguin çaiçcon gauça handiac; eta guciac harricen ciren.

21. Eta Jesus bertce alderat berriz iragan cenean barkhu baitetan, yendetce handia bildu cen hura ganat, eta ixasotic hurbil cen.

22. Eta huna Synagoguaco lehen aicindarietarie bat Jaïrus icena çuena, ethorri çayon, eta hura ikhustean belhauricatu cen haren oinetan.

23. Eta garqui othoizten çuen, cioelarie; nere alaba thipia azquen hatsetan da; othoizten caitut; çauri, eta eseuac pausa diotçoçu gainean, sendatua içan dadin eta bici dadin.

24. *Jesus* yoan cen beraz harequin; eta yende tropa handiec seguitcen çuten, eta hersten.

25. Bada hamabi urte hartan odol galcebat çuen emazte batec,

26. Eta ceinac hainitz yassan baitçuen hainitz medicuen *escuetan*, eta bere onthassun gucia chahutu, batere baliatu gabe, baina lehenago gaizquituz yoan baitcen;

27. Ençunic Jesusez minçatcen, ethorricen mulçorat guibeletic, eta hunquitu çuen haren beztimenda.

28. Eoen erraiten çuen: hunquitcen baditut choilqui haren arropac, sendatua içanen naiz.

29. Eta ordu berean odol galcea guelditu cen; eta eçagutu

çuen bere gorphutcean sendatua
cela bere çorigaitceic.

30. Eta berehala Jesusec eça-
gutcen baitçuen bere baithan
bere ganic athera cen berthut-
tea, itçuli cen mulçorat; cioe-
laric : norc hunqitu ditu ene
arropac?

31. Eta bere Discipuluec erran
cioten : ikhusten duçu yendez
herstua çarela, eta dioçu norc
hunqitu nau?

32. Bainan alde orotarar be-
hatcen çuen, ikhusteco hunqitu
çuen.

33. Orduan emaztea beldur-
rez sesitua eta ikharan, baitça-
quien cer egnina içan cen bere
gainean, ethorricen eta aurthi-
qui çuen bere burua haren oïe-
tara, eta aithortu cion eguia
gucia.

34. Eta erran cion : nere ala-
ba! çure fedecac salbatu çaitu;
çoaci bakean, eta içan çaitc sen-
datua çure çorigaitceic.

35. Nola mintço baitcen orai-
no, ikhussi cituen Synagoguaco
aitcindariaren yendetaric cem-
bait, ceinec erran baitcioten :
çure alaba hila da; certaco nek-
harazten duçu oraino Nagu-
sia.

36. Bainan Jesusec ordu be-
rean ençunic cer erraiten çuten,
erran cion Synagoguaco Aitcin-

dariari : ez içan beldurric, cho-
ilqui sinhexçaçu.

37. Eta ez çuen nahi içan
nihor yarraic çaquion, Pierres,
eta Jacques, eta Joannes, Jac-
quesen anaya baicen.

38. Handic ethorri cen Syna-
goguaco Aitcindariaren etche-
rat; eta ikhussi çuen biahorea,
erran nahi baita, nigarrez eta
oihuz çaudenac.

39. Eta sarthuric, erran cio-
ten : cergatic eguiten duçue hain
berce harrabots, eta cergatic
eguiten duçue nigar? hanr chu-
mea ez da hila, bainan lo dago.

40. Eta hartaz trufatcen ci-
ren. Bainan Jesusec yalguiaraci-
ric guciac, hartu cituen hau
chumearen aita eta ama, eta be-
requin cirenac, eta sarthu cen
alaba chumea etçana cen le-
khan;

41. Eta harturic hauraren es-
cua, erran cion : Talitha cumi;
erran nahi baita; nescatcha chu-
mea (erraiten dayat) aicha
hadi.

42. Eta berehala nescatcha
chumea yaiqui cen eta ibili; eccu
hamabi urte cituen, eta hainita
estonatu ciren.

43. Eta manatu cioten arthoz-
qui nihorc ez ceçan yaquin;
guero erran çuen eman ceçoten
yatera.

VI CAPITULUA.

Jesus-Christo arbuyatua Nazarethen, Judearat igorcen ditu bere Discipuluac; Yondoni Baptista piztutçat haren dute, bortz ogui eta bi arrainequin assetcen ditu bortz milla arima, ixasoaren gainean dabila, eta hainitz eri sendatcen ditu.

1. Guero yoan cen handic, eta ethorricen bere herrirat, eta bere Discipuluac seguitu çuten.

2. Eta errepausuco eguna ethorri cenean, hassi cen irakhasten Synagoguan; eta hura ençuten çuten hainitçac, estonatuac ciren, eta erraiten çuten: nundic heldu çaiçco huni gauça hauc? eta cer da emana çayon çuhurcia hau; eta hulaco miraculuac ere eguinac içan ditununen escuez?

3. Hau ez dea zurguina, Mariaren semea, Jacquesen anaya, eta Joesen, eta Judaren, eta Simonena; eta hunen arrebac ez direa hemen gure artean? eta escandalisatuac ciren hura gatic.

4. Bainen Jesusec erran cioten: Profeta bat ez da ohoreric gabe, bere herrian, eta bere ahaiden, eta etheco yenden artean baicen.

5. Eta ezcin eguin çuen bertee

miraculuric, cembait eri bakharren sendatua baicen, escuac heyen gainean pausatuz.

6. Eta harricen cen heyen sinhexgabetasunaz, eta herriz herri çabilan ingurunetan, irakhasten çuela.

7. Orduan deithu cituen hamabiac; eta hassi cen birazca igorcen, eta eman cioten izpiritu gaistoen gainean botherea;

8. Eta manatu cioten deusic ez harceaz bideco, makhila bat baicen, eta ez ekharceaz ez sacuric, ez oguiric, ez diruric beren guerricoan.

9. Bainen oinetan çapatac eçarceaz, eta ez bi arropa ekharceaz.

10. Eta orobat erraiten cioten: nun nahi sar çaitetzen ethe batean, han egon çaitetzte, handic abiatu artino.

11. Eta errecebitcen eta ençuten ez cituzten guciac, handic abiatcean, inhaurrex çaçue çuen oinetaco herrauxa, lekhuçotasun bat içan dadin heyen contra. Eguiazqui erraiten dautçuet Sodomecoac eta Gomorrheacoac ez direla içanen hain garrazqui eraunsiac yuyamenduco egunean, nola hiri hura.

12. Beraz partituric, predicatu çuten oneratceaz.

13. Eta khendu cituzten hai-

nitz demonio, eta olioz gantçutu hainitz eri, eta sendatu cituzten.

14. Bada Herodes Erreguec ençun çuen hetaz mintçatcen; ecen Jesusen icena hainitz aiphatura eguin cen; eta erran çuen: bathayatcen çuen Joannes hura, piztu da hiletaric; hartacotz miraculuen eguiteco indarra hari da puchantqui hura baithan.

15. Bertec erraiten çuten: Elia da; eta bertce batçuec erraiten çuten: Profeta bat da, edo Profetaric bat beçala.

16. Beraz hori aditu çuenean Herodesec, erran çuen: burua motzaraci dacodan Joannes da, hiletaric piztu da.

17. Ecen Herodesec egorri çuen Joannesen harcera eta estacaraci çuen presondegui batetan, Herodias haren anaya Philipperen emaztea gatic, cergatic hartu çuen hura ezconçaz.

18. Ecen Joannesec erraiten cion Herodesi: ez çautçu cilhegui içaitea çure anayaren emaztea.

19. Hortacotz Herodiasec nahi cion, eta atsegin içanen çuen haren hilarazteaz, bainan ez ceçaquen.

20. Ecen Herodes Joannesen beldu cen, baitçaquien guiçon yustu eta saindu bat eela, eta baçuen harendaco errespetu, eta

ençun çuen ondoan, hainitz gauça eguiten çuen *Joannesec eguiteaz erranac*, ecen gogotic ençuten çuen.

21. Bainan egun bat ethorric guisaqui, Herodesec emaiten baitçuen bere sor eguneco bazcari bat Jaun handiei eta armadaco eta Galileaco Aitcindari,

22. Herodiasen alaba sarthucen eta dançatu cen, eta atsegin eguinic Herodesi eta harequin mahainean cirenei; Erreguec erran cion nescatcha gazteari: galda deçadaçu nahi duçuna eta emanen dautçut.

23. Eta cin eguin cion, erraiten çuelaric: galdeguiten daizquidaçun guciac emanen daitçut, ene erresumaren erdia ere.

24. Eta hura yalguiric, erran cion *bere amari*: cer galdeguiten dut? eta *amac*, erran cion: Yondoni Baptistaren burua.

25. Guero berriz itçulicen Erregue ganat lehiarequin, eta eguin cion bere galdea; erraiten çuelaric: nahi nuque emaiten bacinaut berchala Yondoni Baptistaren burua.

26. Eta hainitz dolutu çayon Erregueari; bainan ez çuen nahi içan errefusatu cinarengatic, eta harequin mahainean cirenen gatic;

27. Eta egorri çuen berehala bere çainçaletaric bat, eta manatu cion ekharceaz Joannesen burua : çainçalea yoan cen eta burua moztu çuen Joannesen presondeguian ;

28. Eta haren burua ekharri çuen plat batetan, eta entan nesatcha gazteari, eta hunec eman cion bere amari.

29. Hori ençün çütenean Joannesen discipuluec, ethorri ciren eta eraman çuten haren gorputça, eta eçarri çuten hobian.

30. Bada Apostoluac bildu ciren Jesusganat, eta aiphatu cioten eguin eta irakhatsi cituzten gauça guciac.

31. Eta erran cioten ethor çaitetze lekhu berechi eta bakhartasun batera, eta hatsa harçaque; eçen bacen hainitz yende yohan eta heldu cirenaç, nun ez baitçuten yatéco astiric ere.

32. Yoan ciren beraz barkhu batean lekhu berechi batetara, bakharric içaiteco.

33. Bainen populuac ikhussi cituen yoaiten, eta hainitcec hurra eçagaturic, laster eguin çuten oinez hiri guciataric eta ethorri ciren harat hec baino lehen eta bildu ciren haren ondorat.

34. Eta Jesus atheraric, ikhussi cituen han hainitz yende mulço, eta hunquitua içan cen

urricalçapenez, bergatic ciren ardiac beçala arçainic gabe; eta hassi cen heyer irakhasten hainitz gauça.

35. Eta nola ya berandua bait-
een, haren Discipuluac hurbildu çaiçcon, ciotelaric : lekhu hau desertua da, eta ya berandua.

36. Igor çaitçu, yoan ditengururaco herri eta herrisque-tara, eta eros ditçaten oguiac berendaco; eçen deusic ez date yateco.

37. Eta ihardetsi cioten, eta erran : yoan gunitazqueya bi ehun cornadoren ogui erostera, heyer yatera emaiteco?

38. Eta erran cioten : cembat ogui ditutçue? çoazte eta beha çaque; eta yaquin ondoan, erran çuten : bortz eta bi etrain.

39. Orduan manatu cioten guciac yar arazteaz mulçoca belhar pherdearen gainean.

40. Eta yari ciren mulçoca; batçu ehun, eta bertceac berrogoi eta hamarrecoac.

41. Eta hartu cituenean bortz oguiac eta bi arrainac, beguiac alchatuz cerura benedicatu çuen eta hauxi oguiac, guero eman bere Discipuluei, eman citçaten heyen aitcinean, eta bi arrainac puscatu cituen guciei.

42. Eta guciec yan çuten hetaric eta asse ciren;

43. Eta ekharri çuten ogui pusquetarie hamabi sasqui be-theac, eta cembait arrain sobe-ratuac.

44. Bada, oguia yan çutenac baciren bortz milla guionen in-gurrua.

45. Eta guero herehala bor-chatu cituen bere Discipuluac igaiterat harkhura, eta yoniterat bere aitcinean bertee aldera; Bethsaidaco ingurunara, yendei conyita emanen çuen artean.

46. Eta igorri cituenean, igan cen mendirat, othoitz eguiteco.

47. Eta arresa ethorri cenean, barkhua ixasoaren erdian cen, eta hura bera leihorreat :

48. Eta ikhussi çuen arrabat-cen hainitz nekhaten cirela, hai-cea contra çutelacotz; eta ga-bazco laur garren beillaren in-gurrunan, ethorri cen hec ganat, ixasoaren gainean ibiliz, eta ait-cindu nahi çuen.

49. Bainen ikhussi çutenean ixasoaren gainean çabilala, uste içan çuten mamu bat eçla; eta oihu eguin çuten.

50. Ecen ikhussi çuten guciec, eta assaldatu ciren; bainen be-rehala minçatu cioten eta erran: descansa çaitzte, ni naiz, ez içan beldurric.

51. Eta igan cen hec ganat bar-khura, eta haicea gueldituen;

ceinac hainitz guchiago estonatu eta espantaraci baitcituen.

52. Ecen ez çuten oraino on-gui casu eguin oguien *miracu-luari*; cergatic heyen bihotça tapatua baitcen.

53. Eta haindirat iragan ci-renean, ethorri ciren Geneza-retheco lurrerat, nun leihorra hunquitu baitçuten.

54. Eta athera cirenean bar-khuc, herrico yendee eçagutu çuten herehala.

55. Eta inguru hetaco herri gucietan baçabilçan han hemen-ca, eta hassi cioten eri ekharren ohe thipi batçuetan, nun ere en-çuten baitçuten cela.

56. Eta sarthu cen herri edo hiri gucietan, edo herrisquetan, eriac ekharren cituzten place-tara, eta othoizten çuten haic-utz citçala choilqui haren arro-paco bazterraren hunquiteera; eta hura hunquitu cituzten gu-ciac, sendatuac ciren.

VII CAPITULUA.

Jesus-Christoc condenatcen di-tu Pharisauac hypocrisiaz, atchiquiz beren tradiciones Jaincoaren hitçaren plaçan. Sendatcen du ere nescatcha debrustatu bat, eta gor mutucen bat.

1. Orduan Pharisau eta Scri

7. Cap.

bait cembait Jerusalemetic et horri cirenac, bildu ciren haren ondora.

2. Eta ikhussiric haren Discipulu cembaitec yaten çutela escu lohiequin, erran nahi da, ikuciac içan gabe, erreprentu cituzten.

3. (Cergatic Pharisaucc eta Judu guciec ez dute yaten, maiz ikhussi gabe escuac, çaharren erranac atchiquiz.

4. Eta plaçatic itçuli direnean, ez dute yaten ikhussi gabe: bertce hainitz eguin bide badire, ceinetaz cargatu baitire, hala nola gopeac ikhustecaz, pitcherac eta alambreco unteiac eta oheac).

5. Horren gainean Pharisaucc eta Scribauec galdequin ciöten, eta erran: cergatic çure Discipuluac ez dira guidatcen Çaharren erranaren arabera, bainan dute yaten, escua ikhussi gabe.

6. Eta ihardetsi ciöten, eta erran: segurqui Esaiac ongui profetisatu du çuetaz, hypocritac, escribatua den arabera; populu hunec ohoratcen nau ez-painez; bainan heyen bihotça hainitz urrundua da ni ganic.

7. Bainan alferretan ohoratcen nautc, irakçassiz doctrinac guiçonon manamenduac *baicen ez direnac.*

8. Ecen Jaincoaren manamendua utciz, beguiratcen duçue guiçonon tradicionca, hala nola pitcherren eta gopeen ikhustea, eta holaco bertce hainitz gauça eguiten duçue.

9. Eta erran ciöten orobat: ongui ez deus bilhacarazten duçue Jaincoaren manamendua, çuen tradicioncaren beguiratceco.

10. Ecen Moisecc erran du: ohora çaitçu çure aita eta çure ama; eta nore-ere madaricatuco baitu bere aita edo bere ama, hil bedi heriotceaz.

11. Bainan çuec erraiten duçue: nore-ere erraiten baitu bere aitari edo bere amari; certaz ere lagundu ahalco baitcituztel; corban da, (erran nahi da emaitca *sacratua*), *ez diote guehiago deusic çor.*

12. Eta ez dioçue guehiago haiçu uzten deusic eguiteco bere aitaren edo bere amarençat,

13. Ez deus bilhacatuç hola Jaincoaren hitca, biteçarri duçuen çuen tradicionca, eta hula-co gauça hainitz eguiten duçue.

14. Guero yende guciac deithuric, erran ciöten: ençun neçaçue çuec guciec, eta adiaçue.

15. Deusic ez da guiçonaren campoan, haren barnean sarthuz, hura lohi deçaquenic; bainan haren ganic atheratcen di-

ren gauçac, hec dira guïçona lohitecn dutenac.

16. Beharriac dituenac ençun beça.

17. Guero etchean sarthû cenean, yendetaric *urrunducenean*, bere Discipuluec cherkbatu çuten comparacione horren gainean;

18. Eta erran cioten : eta çuec ere eçagutçaric gabe çaretea? ez duçue endelgateen campotie sarscen diren gauça guciac guïçonaren barnean, ez deçaquetela hura lohi?

19. Ceren ez baita haren bihotcean sarscen, bainan bai haren estomacan, nundic guero aurthiquia baita lekhu berecirat yanharriec lohi duten guciequin.

20. Bainan erraiten cioten : guïçonaren ganic atheratcen denac, harc lohitecn du guïçona.

21. Ecen barnetic, erran nahi da, guïçonon bihotcetic atheratcen dira gogoeta gaistoac, adulterioac, lohiqueriac, hilceac, ohoinqueriac,

22. Lukurantçac, gaistaqueriac, enganioa, liçuntassuna, begui imbidiosa, medissencia, supertasuna, erhogueria.

23. Gaisqui horiec guciac barnetic yalguitcen dira, eta guïçona lohitecn dute.

24. Guero handie abiaturic,

yoan cen Tyreco eta Sidoneco mugarrietarat; eta etche batetan sarthuric, ez çuen nahi içan nihorc yaquin ceçan; bainan ezcinegon içan cen gorderic.

25. Ecen emazte batec, ceinac baitçuen alaba çhume bat izpiritu gaistaguin batez debruztatua, hartaz ençunic minçateen, ethorri cen eta belhauricatu cen haren oinetan;

26. Bada emazte hura greceçen (eta sorteez Syrophemiceacoa) eta otboiztu çuen igorceaz debrua alabaren ganic.

27. Bainan Jesusec erran cion : utz çaitçu lehenic haurrac assetcerat; ecen ez da ongui hurren oguia hartcea, eta chakhur thipieci aurthiquitcea;

28. Eta ihardetsi cion, eta erran : Jauna, hori eguia da! bizquitartean chakhur thipieci mahain azpian yaten dituzte hurren ogui porrosquetaric.

29. Orduan erran cion : hitz hori delacotz, çoaci : debrua yalgui da çure alabatic.

30. Beraz yoan cenean bere etcherat, khaussitu cuen debrua yalguia cela, eta bere alaba ohean etçana.

31. Guero *Jesus* partitaric Syreco eta Sidoneco mugarrietaric, ethorriecen Galileaco ixasora Decapoliseco lurren erditic.

32. Eta ekharri cióten gor mutu bat, eta othoiztu çuten es-
cuac haren gainean pausatceaz.

33. Eta *Jesusec* berech eramanic, yendetaric campo, eçarri çazcon erhiac beharrietan; eta thu eguinic, hunqui cion mihia.

34. Guero cerurat alchaturic beguiac, auiendatu çuen, eta erran cion: Hephphatah, erran nahi da, idec hadi.

35. Eta berehala haren beharriac idequi ciren, eta haren mihiaren lokharria lachatu cen, eta errechqui minçatu cen.

36. Eta *Jesusec* manatu cióten nihori ez erraiteaz; bainan guehiago debekhatcen çuen, eta guehiago otsancen çuten.

37. Eta hainitz estonatuac ciren, ciotelaric: gauça guciac ongui eguin ditu; gorrei adiaraci du, eta mutuac minçaraci.

VIII CAPITULUA.

Jesus-Christoc çazpi oguiz assetcen ditu laur milla arima, erreprenitcen du Pharisauen sinhetz - gogortassuna, eta bere Discipuluen ansia, ixu bat sendatcen du, minçatcen da bere buruaz eta bere passioneaz, larderiactcen du Pierres, eta gomendatcen bereei gauça guciei ukho eguiteaz.

1. Egun hetan nola han bait-

cen yende oste handibat, eta deusic ez yateco, *Jesusec* deithu cituen bere Discipuluac, eta erran cióten:

2. Urricalmenduz bethea naiz yende horien gainean; ecen badu ya hirur egun ez direla higitcen ni ganic, eta deus ez duté yateco.

3. Eta igorcen baditut baru-ric etcherat, flacatuco dire bidean, ecen hotaric cembait urrundanic ethorriac dira.

4. Eta bere Discipuluec ihardetsi cióten, nundic asseco ahal ditugu oguiz hemen desertu batetan?

5. Eta galdeguin cióten: cembat ogui ditutçue? erran cióten: çazpi.

6. Orduan manatu çuen yendei lurrean yarceaz; eta hartu cituen çazpi oguiac, eta benedicatu ondoan, hauxi cituen eta eman bere Discipuluei, yenden aiticinean eçartceco, eta eçarri cituzten heyen aiticinean.

7. Bacituzten cembait arrain thipi bakhar ere; eta benedicatu ondoan, manatu cióten hec ere heyen aiticinean emaitteaz.

8. Eta yan cituzten eta asse ciren; eta ekharri cituzten ongui hondar pusketaric çazpi sasqui.

9. (Bada hetaric yan çutenac

laur millaren inguruna ciren)
eta berehala igorri cituen.

10. Eta ordu berean igan cen
barkhu batetara bere Discipu-
luequin, eta yoan cen Dalma-
nuthaco lurretarat.

11. Eta harat ethorri ciren
Pharisauac harequin disputate-
ra, eta ceinec haren frogatecco
galdeguin baitcioten cembait mi-
raculu.

12. Orduan *Jesusec* hatz be-
herapen bat aurtiquiz bere iz-
pirituan, erran çuen : certaco
ethorquia hunec galdeguiten du
miraculu bat ? eguiazqui, errai-
ten derautçuet ez çayola emana
iganen.

13. Eta hec uteiz, berriz igan
cen barkhurat, eta iragan cen
bertce alderat.

14. Bada ahantei çuten oguien
harcea, eta ez çuten berequin
barkhuan bat baicen.

15. Eta manatu cioten, or-
raneraz : beha çaque, beguira çai-
tezte Pharisauen lemaniatic eta
Herudesen lemaniatic.

16. Eta elgarren artean arra-
çoinatcen çuten, erraiten çute-
laric : hori da ceren ez dugun
oguiric.

17. Eta *Jesusec* eçaguturic
hori, erran cioten : cergatic ar-
raçoinatcen duçue ez duçuela-
gotz oguiric ? ez duçue oraino

eçagutcen, eta ez duçue oraino
endelgatcen ? çuen bihotça ta-
patua duçue oraino ?

18. Beguiac içan eta, duçue ez
ikhusten ? beharriac içan eta, ez
duçue aditoen ? eta ez duçue or-
boit çapenic ?

19. Bortz oguiac puscatu ni-
tuenean bortz milla guiçonei ;
cembait sasqui bildu cinuten
puska hondarretaric betheac ? er-
ran cioten : hamabi.

20. Eta puscatu nituenean
çazpi oguiac laur milla guiçonei,
cembait bildu cinuten sasqui pus-
ka hondarretaric betheac ? erran
cioten : çazpi.

21. Eta erran cioten : nola ez
duçue adimenduric ?

22. Guero ethorricen Beth-
saidarat, eta ekharri cioten ixu
bat, othoizten çutelaric haren
hunquitceaz.

23. Orduan hartu çuen ixua-
ren escua, eta eraman çuen her-
ritic camporat ; eta aho goçoa
emanic haren beguien gaincan,
eta escuac pausaturic haren gai-
nean, galdeguin cion nahi çue-
nez cerbait.

24. Eta guiçon harc beha-
turic, erran çuen : ikhusten
ditut guiçonac dabilçala, eta
iduritcen baitçait arbolac be-
çala.

25. *Jesusec* eman çaiçcon ber-

riz escuac beguien gainean, eta manatu cion behatceaz; eta sendatu cen, eta guciac ikhusten cituen ozenqui.

26. Guero igorri çuen bere etchera, cioelarie: ez çaite sar herrian, eta ez erran herrico nihori.

27. Eta Jesus eta haren Discipuluac abiaturic handic, et horri cireu Philippe-Cesareaco lurretarat, eta bidean interroatu cituen bere Discipuluac, erraiten ciotelarie: nor diote guçonec naicela?

28. Ihardetsi çuten: batçuec, Yondoni Baptista çarela diote; bertceec, Elias; eta bertceec, Profetaric bat.

29. Orduan erran cioten: eta çuec nor erraiten duçue naicela? Pierresce ihardetsiz erran cion: çu çare Christo.

30. Eta mehatchuz debekatu cioten nihori ez erraitez.

31. Eta hassi cen heyer irak hasten guçonaren Semeac behar çuela hainitz pairatu eta içan arbuyatua Çaharrez, eta Sacrificatçaille aitcindarietz eta Scribauez, eta heriotceerat eramana içan behar cela, eta hiletaric piztu hirur egunen buruan.

32. Eta solas horiec atchiquitcen cituen oroen aitcinean; horren gainean Pierresce hartu çuen

barech, eta hassi cen haren erreprentcen:

33. Bainan hanc guibelerat itçuliz, eta bere Discipuluei so eguinez, erreprentitu çuen Pierres, cioelarie: habil ene guibelerat, satan; ecen ez haiz ekharria Jaincoarenac diren gaucençat; bainan guçonentçat.

34. Guero deithuric yendeac eta bere Discipuluac, erran cioten: nor ere et horri nahi baita ene ondotic, bere buruari ukho egui beça, eta ekhar beça bere khurutcea, eta yarraic bedit:

35. Ecen norc-ere salbatu nahico baitu bere arima, galduco du; bainan norc-ere galduco baitu bere arima ene eta Ebanjelioaren amoreagatic, hanc salbatuco du.

36. Ecen cer balialaque guçon bati mundu guciaren idabaztea, baldin bere arima galcen bada?

37. Edo cen emanen du guconac bere ariman true?

38. Ecen nore-ere içan baitu que ahalgue nitaz eta ene hitcez, et horquia adultera eta bekhatoras hunen artean, guçonaren Semeac ere hartaz ahalgue içanen du, et horcen denean bere aitaren loriaz inguratua bere Ainguru sainduequio.

IX CAPITULUA.

Jesus - Christo transfiguratuā, aiticinetic adiarazten ditu bere hilcea, hiletaric piztea eta bere erreguna; anoncatcen du Eliesen ethorçapena, sendatcen du debruzatatu mutu bat, irakhasten du bere Discipuluei haurren humiltassuna, debruen cassatceratuzten, eta escandalei paraden hauzten.

1. Erraiten cioten ere: eguiatzqui erraiten derautçuet hemen aiticin huntan badirela cembait heriotcea goçatuco ez dutenac, ikhussi gabe Jaincoaren erresuma ethorcen puchanciarequin.

2. Eta sei egunen buruan, Jesusec berequin hartu cituen Pierres, eta Jacques, eta Joannes, eta eramian cituen hec berac lekhu berechibatetarat mendi gora baten gainerat, eta transfiguratu cen heyen aiticinean:

3. Eta haren arropac elhurra becen argui eta churi eguin ciren, halaco guisaz nun ez baita munduan churitçaileric hain ongui churi citçaquenic.

4. Dembora berean aguertu citçaizcon Elias eta Moisez Jesusequin minço cirela.

5. Orduan Pierresec hitça hartuz erran cion Jesusi: Na-

gusia; on da içan gaiten hemen; eguin ditçagun beraz hirur etchola, bat çuretçat, bat Moisen, eta bat Eliesentçat.

6. Eceñ ez çaquiten cer erraiten çuen, cergatic harrituac ciren.

7. Eta ethorri cen hodoy bat bere itçalaz estali cituena; eta hodoytic yalgui cen boz bat, erraiten çuena; hau da ene Seme ongui maitea, ençun çaçue.

8. Ordu berean alde gucietara behaturic, ez çuten ikhussi guehiago nihor, choilqui Jesus berequin.

9. Eta nola menditic yausten baitciren, manatu cioten arthosqui es nihori erraiteaz cer ikhussi çuten guiçonaren Semea hiletaric piztu ondoan baicen.

10. Eta atchiqui çuten hitz hau beren baithan, elgarri galdeguiten çutelaric cer cen hiletaric piztea.

11. Guero interroatu çuten, ciotelaric: certaco erraiten dute Scribauec Elias ethorri behar dela lehenic?

12. Ihardetsi çuen eta erran cioten: eguia da, Elias ethorric, lehenic behar ditu gauçaguciac erreberitu; eta guiçonaren Semeaz escribatua den beçala; behar du haintz pairatu eta laidos estalia içan behar da.

13. Bainen erraiten dautçuet Elias ere ethorri dela, eta eguin diotela nahi içan dituzten guciac, hartaz eseribatua den arabera.

14. Guero itçulirie Discipulu-
luen ganat, ikhussi çuen heyen inguronetan yende mulço handi bat, eta cembait Scribau heyequin disputan.

15. Eta yende hec ikhussi çuten becen laster, harritu ciren, eta laster eguin çuten haren agurceco.

16. Eta galdeguin çuen Scribauei, erranez: certaz arraçoinatecen duçue hauyequin.

17. Eta tropatic batec hitça harturic, erran çuen: Nagusia, eramán derautçut neure semea izpiritu mutu bat baitu.

18. Ceinac toleatcen baitu borthizqui khaussitcen duen lekhu gucietan, hedarra dario, horçac kurriscaten ditu, eiharcen hari da; eta çure Discipuluac othoiztu ditut demonio horren cassatceaz; bainen ezcin eguin dute.

19. Orduan Jesusec ihardetsi cion eta erran: ô, ethorquia sinheste gabea! noiz arteraino içanen naiz çuen artean? noiz arteraino yassanen çaituztet eramadaçue niri.

20. Eta eramán cioten; eta

ikhussi çuenean izpirituac inhaurretsi çuen borthizqui; halaco guisaz nun *haurra* erori baitcen lurrerat, eta alde gucietara itçulcen baitcen hedarra çariola.

21. Eta *Jesusec* galdeguin cion haurraren aitari; cembat du hau guertbatu çayola? eta erran çuen: haurretic.

22. Eta maiz aurthiqui du surat eta urerat hilarazteco; bainen cerbait eguiten ahal baduçu, lagun gaitçaçu, gutaz urricalduric.

23. Orduan *Jesusec* erran cion: sinhets ahal badioçu, gauça guciac possible dire sinhesten duenari.

24. Berehala haurraren aitac nigarrez oihuca, erran çuen: sinhesten dut, Jauna! lagun neçaçu ene sinhetsgabetasunean.

25. Eta ikhussi çuenean *Jesusec* yendea laster eguiten popilka, minçatu cen garrazqui izpiritu gaistaguinari, erraiten cioelarie, izpiritu mutu eta gorra, mañatcen deat, athera hadi *haur* hortaric, eta ez sar guehiago.

26. Eta *demonioa* yalgui cen oihuca, eta hainitz pairarazten çuelarie *haur hari*, ceina eguin baitcen hila beçala, nun hainitcec erraiten baitçuten, hila da.

27. Bainen *Jesusec* harturic

escutic, alchatu çuen, eta yaiqui cen.

28. Guero *Jesus* sarthuric etchean, bere Discipuluac galdeguin cioten bakhartasunean, cergatic guc ezcin khendu dugu?

29. Eta ihardetsi cioten : *demonio* suerte hori ez daitequeyalgui othoitçaz eta baruraz bai cen.

30. Eta handie partiturie, Galilearen erditie yoan ciren; bainan ez çuten nahi içan nihore yaquin ceçan.

31. Bada irakhasten ciftuen bere Discipuluac, eta erraiten cioten : guiconaren semea libratua içaiterat doha guiconen escuetara, eta hilaracico dute; bainan hilduten ondoan, piztucoda hirur garren egunean.

32. Bainan ez çuen endelgacencen solas hori, eta galdeguiteco beldur ciren.

33. Gauça horien ondoan, ethorricen Capernaurat, eta sarthu cen etchean galdeguin cioten : certaz cinuten disputa elgarrequin bidean?

34. Eta ichildu ciren : ecen bidean disputatu ciren cein cen *beren artean* handiena.

35. Eta yarri ondoan, deithu cituen hamabiac, eta erran cioten : norbait içan nahi bada çuen artean lehena, içanena da gucie-

tarie azquena, eta gucien cerbitçarria.

36. Eta harturic haur chumebat, eçarri çuen heyen erdian, eta harturic hura bessuetan, erran cioten :

37. Norc-ere errecebitucobaitu hulaco haur chumetariebat ene icenean, errecebitcennau; eta norc-ere errecebitcenhainau; ez nau ni errecebitcen, bainan bai ni egorri nauena.

38. Orduan Joannesecc hartu çuen hitça, eta erran : Nagusia, ikhussi dugu norbait demonioaccassatcen cituena çure icenean, eta bizquitartean ez baiçaitu seguitcen, eta debekhatu dugu, ez gaituelacotz seguitcen.

39. Bainan Jesusecc erran cioten : ez deçaçuc debekha; cergatic ez da nihor ene icenean miraculu bat eguiten duenic, nitaz ordu berean gaisqui minça daitequenic.

40. Ecen gure contra ez dena, gure alde da.

41. Eta norc-ere emanen baitautçue baso bat ur ene icenean, ceren Christauenac çaretan; egiuazqui erraiten derautçuet, ez duela galduco bere saria.

42. Bainan norc-ere escandalisatucobaitu ni baithan sinhesten duten haur chume hotariebat; hobe luque eçar balecote

eyhera harri bat lepotic, eta aurthi-
c baleçate ixasorat.

43. Bada, baldin çure escuac
trebucarazten baçaitu, pica çaç-
çu; hobe da sar çaiten bician
escu bat gabe, ecenez bi escu
içaita, eta gehennarat yoaitea,
hilcen ez den surat.

44. Heyen harra hilcen, eta sua
iraunguitcen ez den lekhurat.

45. Eta çure zangoac trebu-
carazten baçaitu, pica çaççu; ho-
be da sar çaiten maingü bician,
ecenez bi zango içaita, eta aur-
thiquia gehennarat, iraunguit-
cen ez den surat;

46. Heyen harra hilcen ez
den; eta sua iraunguitcen ez den
lekhurat.

47. Eta baldin çure beguiac
trebucarazten baçaitu, athera
çaçu; hobe da sar çaiten Jain-
coaren Erresuman begui hate-
quin, ecenez bi beguiequin içai-
tea, eta suzco gehennarat aur-
thiquia içaita.

48. Heyen harra hilcen ez den
eta sua iraunguitcen ez den le-
khurat.

49. Ecen bakhotcha suz iça-
nen da gacitua; eta cein nahi
bitima gatecz gacitua içanen da.

50. Gatça gauça on bat da;
bainan gatça eguiten bada gos-
turic gabe, certazbihurtueo çayo
bere gostua?

51. Içan çaçue gatça çuen
baithan, eta içan çaitetzte bakean
çuen artean.

X CAPITULUA.

*Jesus - Christoren doctrina di-
borsaz; haur chumeac errece-
bitcen ditu, aberaxa nekhez
salbatua; bere passionear
minço da, eta bere seguidacoen
nahicundearen contra; azquenean
Bartimeo i. xua sendatcen du.*

1. Guero handie abiaturic,
ethorricen Judeaco mugarrieta-
rat, Jordanez haindira, eta yen-
deac bilduric oraino haren on-
dorot, irakhasten cituen, ohitu
beçala.

2. Orduan cembait Pharisau
ethorri çaiçcon, eta haren fro-
gatceeo galdeguin cioten: haiçu
çaçoya guiçou bati bere emaz-
tearen igoreea?

3. Ihardetsi çuen eta erran
cioten: cer manatu dautçue Moi-
seo?

4. Erran çuten: Moiseo haiçu
utci du diborsaco letraren escri-
batcea, eta hola bere emaztea-
ren igoreea.

5. Eta Jesusec ihardestean
erran cioten: manamendu hori
eman derautçue çuen bihotz go-
gortassuna gatic;

6. Bainan creacionearen has-

tean, Jaincoac eguin çuen guiçon bat eta emazte bat.

7. Hortacotz guiçonac utcico ditu bere aita eta bere ama, eta bilduco da bere emazteari;

8. Eta biac haragui bakhar bat içanen dira; halaco guisaz nun ez baitira guehiago biga, bainan haragui bakhar bat.

9. Beraz guiçonac ez beça barraya Jaincoac bildu duena.

10. Guero bere Discipuluec interroatu çuten oraino etchean gauça horren beraren gainean.

11. Eta erran cioten: noro-ere utcico baitu bere emaztea, eta ezconcen baita bertee batequin; adulterio bat eguiten du haren contra.

12. Gauça hera baldin emazteac uzten badu bere senharra, eta ezconcen bada bertee batequin, adulterio bat eguiten du.

13. Presentatu cioten cembait haur chume, amoreagatic hunqui citçan; bainan Discipuluec erreprenitcen cituzten ekharçai-leac.

14. Eta Jesusec hori ikhustean khechatu cen, eta erran cioten: ntz çaitçue haur chumeac ethorcerat ni ganat, eta ez çatçue debeka; ecen Jaincoaren Erresuma hec iduri dutenençat da.

15. Eguiazqui erraiten daut-

çuet noro-ere ez baitu errecebitcen Jaincoaren Erresuma haur chume batec beçala, ez dela han sarthuco.

16. Beraz harturic hec bere besuetan, benedicatu cituen, escuac pausatuz heyen gainean.

17. Eta nola atheratcen baitcen abiatceco, guiçon batec laster eguin çuen, eta belhauricatu cen haren aitecinean, eta eguitcion galde hau, Nagusia ona çarena, cer eguinen dut bethico biciaren ardiesteco?

18. Eta Jesusec ihardetsi cion: cergatic deitcen nauçu ona? ni hor ezda onic Jaincoa baicen.

19. Badaquitçau manamenduac: ez çauçu eguin adulterioric. Ez ebats. Ez lekhucotasun falsuric erran. Ez eguin nihori bigaberit. Ohora çaitçu çure aita eta çure ama.

20. Ihardetsi çuen, eta erran cion: Nagusia, gauça hec guciac beguiratu ditut ene gaztetasunetic.

21. Eta Jesusec behaturic haren gainera, maithatu çuen, eta erran cion: gauça hat escaz duçu; çoaci, sal çaitçu ditutçun guciac, eta eman pobrei, eta içanen duçu onthasun bat ceruan; guero ethor çaitte, eta segui neçaçu, khurutcea biscarrean.

22. Bainan belçuri eguin çuen solas horri, eta yoan cen hainitz triste, cergatic hacituen onthasun handiac.

23. Orduan Jesusec behaturic inguruetara, erran çuen bere Discipuluei: cein nekhez aberaxac sarthuco diren Jaincoaren Erresuman!

24. Eta haren Discipuluac harritu ciren hitz horiez; bainan oraino Jesusec hitça hartuz, erran cioten: neure haurrac, cein nekhe den onthasunetan direnei Jaincoaren Erresuman sarcea!

25. Errechago da camelu baten iragaitea orratz baten chilotic, ezcen ez aberax baten Jaincoaren Erresuman sarcea.

26. Eta oraino guehiago harritu ciren, erraiten çutelaric elgarri: eta nor salba daite?

27. Bainan Jesusec behaturic, erran cioten: guiçoner denaz, hori impossible çayote; bainan ez Jaincoari denaz; ecen gauça guciac possible çaiusco.

28. Orduan Pierres hassi citçayon erraiten: huna, guciac utci ditugu, eta seguitu çaitugu.

29. Eta Jesusec ihardestean erran çuen: eguiazqui erraiten dautçuet, ez dela nihor utci dituenic edo etheça, edo anayac, edo arrebac, edo aita, edo ama, edo emaztea, edo haurrac, edo

landac, ene, edo Ebanyelioaren amodigatic,

30. Içaiten ez duenic orai mende huntan ehun aldi bertce hain bertce etche, eta anaya, eta arreba, eta ama, eta haur, eta landa, nahi gabequin, eta bertce mendean, bicitce eterna.

31. Bainan hainitz lehen direnac, azquenac içanen dira; eta azquenac, lehen içanen dira.

32. Bada bidean ciren, Jerusalemorat igaiten, eta Jesus heyen aiticinean yoan cen; eta harrituac ciren, eta haren seguitcean beldür ciren, ceren Jesusec berriz berech harturic hamabiac, hassi baitcen heyer adiarazten guerthatu behar ciren gaucen.

33. *Erranez*: huna Jerusalemorat igaiten gare, eta guiçonaren semea libratua içanen da Sacrificatçaile aiteindariei, eta Scribauei; eta heriotcerat condenatua, eta libratuco dute Gentilei;

34. Ceinac trufatuco baitira hartaz, eta azotatuco baitute, eta thu eguinen baitu haren contra, guero hilaracico dute; bainan piztuco da hirurgarren egunean.

35. Jacques eta Joannes Zebeden semeac ethorri ciren ha-

ren ganat, eiotelarié : Nagusia, nahi guinque eguiten bacinu guretaco galdeguinen dautçuguna.

36. Eta erran cioten : cer nahi duçue eguin deçadan çuen daco?

37. Eta erran cioten : eraguin deçaguçu çure lorian içan gaiten yarriac, bat çure escunean, eta bertcea çure ezquerrean.

38. Eta Jesusec erran cioten : ezdaquiçue cer galdeguiten duçuen : edan deçaqueçueya nic edan behar dudan khalitcean, eta içan ahal çaitetzqueteya bathayatuac ni içan behar naicen bathayoaz?

39. Ihardetsi cioten : içaiten ahal gare. Eta Jesusec erran cioten : eguia da edaten ahal duçuela nic edan behar dudan khalitcean, eta bathayatuac içanen çaretela ni bathayatuac içanen naicen bathayoaz;

40. Bainan ene escunean edo ene ezquerrean yarcea, ezçaut niri emaita; bainan *emana içanen da* nori ere destinatua baita.

41. *Bertce* hamarrec adituric hori, hassarratu ciren Jacques eta Joannesen contra.

42. Eta Jesusec deithuric, erran cioten : badaquiçue nacio-nen gainean dominatcen dute-nac, hetaz nagusitcen direla,

eta heyen handiac baliatcen direla nagusitassunaz hequien gainean;

43. Bainan ez da hola içanen çuen artean; bainan nor ere handi eguin nahico baita çuen artean, hura içanen da çuen cerbitçaria.

44. Eta nor ere eguin nahico baita lehen çuen artean, hura içanen da gucian cerbitçari.

45. Ecen ere guionaren semea ezda ethorri cerbitçatua içaiteco, bainan cerbitçatceco; eta bere bicia hainitcençat emaiteco pagamendutçat.

46. Guero ethorri ciren Jericorat; eta Jericotie partitcen celaric bere Discipuluequin etayendetce handi batequin, ixbat Bartimeo *icena cuena*, *erran nahi baita* Timeen semea, bide gainean çagon yarria eta esque.

47. Eta ençunic Jesus Nazarenecoa cela, hassi cen oihuz, eta erraiten : Jesus Daviten semea, urricall çaiten nitaz.

48. Eta hainitcec larderiatcen çuten, ichil çadin amoreagatic; bainan oraino garrazquiago eguiten çuen oihu : Daviten semea, urricall çaiten nitaz.

49. Eta Jesusec gueldituric, erran çuen ethoraraz ceçaten; ethoraraci çuten beraz, erraiten

ciotelaric : harçaçu curaye, alcha çaito, deitcen çaitu.

50. Eta aurthiquiric bere capa lurrera, alchatu cen, eta ethorri Jesusganat.

51. Eta Jesusec harturic hitça, erran cion : cer nahi duçu eguin deçacadan? eta ixuac erran cion : Nagusia, ikhus deçadan.

52. Eta Jesusec erran cion : çoaci, çure fedeac salbatu çaitu.

53. Eta berehala ikhussi çuten haren beguic, eta seguitu çuen Jesus bidez.

XI CAPITULUA.

Jesus-Christoc eguiten du bere sarcea Jerusalemen, mada-ricatcen du pico ondo bat, igorcen ditu templutic salçaleac eta erosleac. Fedeac ereman ditçazque beren lekhutic mendiac. Inyurioen barkhamenduaz. Scribauen galdeari ihardesten du ; Joannesen Bathayoaz.

1. Nola Jerusalemerat hurbilcen baitciren, Bethphagetic eta Bethaniatic hurbil, olibetaco mendiaren ingurunetan, egorri cituen bere Discipuluetaric biga,

2. Eta erran çioten : çoazte çuen parrean den hervirat ; eta han sarcean, khaussituco duçue

asto ume bat estecatua, ceinaren gainean ez baita behinere yarri guçonc ; khen çaçue estecutic, eta eraman.

3. Eta baldin norbaitec galdeguiten badautçue : cergatic eguiten duçue hori? erran çaçue Jaunac haren beharra duela ; eta berehala igorrico du hunat.

4. Abiatu ciren beraz, eta khaussitu çuten asto umea campoan, atharen ondoan estecatua, bi biden artean, eta deslokatu çuten.

5. Eta han cirenetaric cembaitec erran cioten : cergatic libratcen duçue asto ume hori?

6. Eta ihardetsi cioten Jesusec manatu çuen beçala ; eta utci cituzten eguiterat.

7. Eraman çuten beraz asto umea Jesusi, eta eçarri cituzten beren arropac haren gainean, eta gainerat igan cen.

8. Eta hainitcec hedatcen cituzten beren arropac bidean, eta bertce cembaitec hausten cituzten arbola adarrac, eta hedatcen cituzten bide gainean.

9. Eta aiteinean yoan cirenac, eta ondotic heldu cirenac, oiñu eguiten çuten, ciotelaric : Hosanna ! Benedicatua içan bedi Jaunaren icenean heldu dena !

10. Benedicatua içan bedi David gure aitaren erreynua, Jau-

naren icenean heldu den *erregina*; Hosanna goren goren etaco lekhuetan?

11. Sarthu cen hola Jerusalem, eta Templuan, eta alde gucietara behatu ondoan, nola ya berandua baitcen, athera cen Bethaniarat yoaiteco hamabiequin.

12. Eta biharamunean Bethaniatic itculecan, gossetu cen.

13. Eta ikhussiric urrundanic pico ondo bat hostoac cituena, yoan cen ikharcera cerbait aurquituco, çuenez han, bainan ethorri cenean, ez çuen aurquitu hostoric baicen, cergatic ez baitcen pico deimbora.

14. Eta Jesusec harturic hitça, erran çuen pico ondoari: nihorc ez beça behinere hire fruitutic yan. Eta bere Discipuluec ençun çuteu.

15. Beraz ethorricen Jerusalem, eta Jesus sarthu cenean Templuan, hassi cen camporat khencen Templuan salcen eta erosten hari cirenac, eta aurthiqui cituensanyatçailen mahainac eta urzo salcen hari cirenen alkhiac.

16. Eta ez çuen haiçu uzten nihori untciric batere ekharcerat Templura.

17. Eta irakhasten cituen, erraiten ciotelarie: ez dea escri-

batua: ene etchea deithua içanen da othoitcezo etchea yendaquia guciez? bainan hartax eguin duçue ohointegui bat.

18. Scribau eta Sacrificatçaila aitecindariec hori adituric, bilhatcen çuten nola eguinen çuten haren galceco; cergatic beldur ciren, populu guciac espantatcen çuelacotz haren doctrina.

19. Eta arrexata ethorri cenean, athera cen hiritic.

20. Eta biharamun goicean, iragaiten cirelaric pico ondoan gandi, ikhussi çuten erroraino eihartu cela.

21. Eta Pierres orhoituric *ceriragan cen*, erran cion Jesusi: Nagusia, huna, madaricatu, duçun pico ondoa, gucia eihartuda.

22. Eta Jesusec ihardestean, erran cioten: sinhex çaçue Jaincoa baithan.

23. Ecen erraiten derautçuet eguiazqui, norc-ere erranen baitu mendi huni, yalgui hadi hire lekhtic eta aurthic hadi ixasorat, eta ez baita khordocatuco bere bihotcean, bainan sinhetico baitu erraiten duena eguinen dela, erran dituzquen guciac eguinac içanen dira.

24. Hortacotz erraiten dautçuet galdeçuiten ditutçuen guciac othoiztuz, sinhex çaçue

ičanen ditutçuela eta eguinac
ičanen çaitçuela.

25. Bainan aguertcen çarete-
nean çuen othoitçaren eguiteco,
balin baduçue norbaiten contra
cerbait, barkha çoçue; amore-
gatic çuen Aita ceruetan denac
ere barkha ditçaçuen çuen ho-
guenac.

26. Bainan baldin ez baduçue
barkhatcen, çuen Aita ceruetan
denac ere ez dautçue barkha-
tucco çuen hoguenac.

27. Berriz itçuli ciren Jeru-
salemerat, eta Templuan çab-
bilaric, Sacrificatçaile aitein-
dariat eta Scribauac eta Ça-
barrac ethorri ciren haren ga-
nat.

28. Eta erran cioten: cer bo-
therez eguiten ditutçu gauça
hauc, eta norc eman derautçu
eguiten ditutçun gauen eguite-
co boherea?

29. Eta Jesusec ihardestean
erran cioten: nic ere galdegui-
nen dautçuet gauça bat, eta
ihardets çadaçuet; guero erra-
nen derautçuet cer botherez,
eguiten ditudan gauça hauc.

30. Joannesen bathayoa ceru-
tic dea, ala guiçonetarie? ihar-
dets deçaçuet.

31. Eta elgarren artean arra-
çoinatcen çuten, ciotelarie; er-
raiten badugu; cerutic; erranen

deraucu; cergatic beraz ez du-
çue sinhetsi?

32. Eta erraiten badugu; gui-
çonetarie, populuaren beldur
ičan behar gare; ecen guciec
uste çuten Joannes eguiaczco Pro-
feta bat ičan cela.

33. Orduan ihardetsi cioten
Jesusi, ciotelarie: ez daquigu;
gu; eta Jesusec ihardestean erran
cioten: nic ere ez dautçuet er-
ranen cer botherez eguiten di-
tudan gauça hauc.

XII CAPITULUA.

*Mahastiçainaren parabola; har-
ria equidatçaillec aurthiquia.
Cerga Cesari çorra. Saddu-
ceenen galdea hiletarie piz-
tearen gainean; cein den
manamenduetarie handiena;
Davitec eçagutu du Messias
bere Jaunarençat; Scribaue-
tarie beguiratceaz; alhargun
batec botatcen ditu bi ardit
pobren truncora.*

1. Guero hassi cen heyer er-
raiten comparantça batez; cioe-
larie: guiçon batec landatu çuen
mahasti bat, eta inguratu çuen
berro batez, eta han eguin çuen
cilho handi bat laco batençat,
eta dorre bat alchatu çuen:
guero hura alogatu çuen ma-
hastiçain batçuei, eta athera cen
camporat.

2. Bada mahats sasoinean, egorri çuen sehi bat mahastiçainei, mahastico fruitutic içaiteco hetaric.

3. Bainan hura harturic, yo çuten eta hutsic igorri.

4. Berriz igorri cioten bertce bat; eta harricatu çuten hau, buruan colpatu çuten, eta igorri etcherat, gogorqui tratatu ondoan.

5. Egorri çuen oraino hirur garren bat, ceina hil baitçuten; eta bertce hainitz, ceinae yo baitcituzten batçu, eta hil bertceac.

6. Bainan seme bat baitçuen oraino, bere seme ongui maitea, egorri cioten hura azquenic, erraiten çuelaric: ene semea errespetatuco dute.

7. Bainan mahastiçainec erran çuten beren artean: primua da hemen; çatozte, hil deçagun, eta gurea içanen da primança.

8. Harturic beraz hura, hil çuten eta authiqui mahastiz camporat.

9. Cer eguinen du beraz mahastico nagusiac? ethorrico da eta galaracico ditu mahastiçainhec, eta bereei emanen du mahastia.

10. Eta ez duçue irakhurtu iscribu hau? equidatçailec authiqui duten harria, eguin da esquinaco harri nagusia;

11. Jaunaz eguina içan da hau, eta gauça espantagarri bat da gure beguietan.

12. Orduan enseyatu ciren haren harcera; bainan populua-ren beldur içan ciren; cergatic eçagutu çuten comparança hau eguin çuela heyen contra; hartacotz utciric hura, yoan ciren handic.

13. Bainan egorri çayoten Pharisauetaric eta Herodienetaric cembait, haren bere solasetan atcemaiteco;

14. Ceinec ethorriric, erran baitcioten: Nagusia, badaquigu eguiascœa çarela, eta guciac bardin eguiten ditutçula; ecen ez duçu behatcen guiçonen iduriari; bainan irakhasten duçu Jaincoaren bidca eguiaren arabera: haiçu dea Cesari cerguen pagatcea, ala ez? pagatuco duguya, ala ez dugu pagatuco?

15. Bainan Jesusec eçaguturic heyen hypocrisia, erran cioten: cergatic tentatcen nauçue? ekhar çadaçuet diru peça bat, ikbus deçadan.

16. Eta ekharri cioten aiteinerat, orduan erran cioten: no-rena da itchura hau, eta iscribu hau? ihardetsi cioten: Cesarena.

17. Eta Jesusec ihardestean erran cioten: bihur çatçue Ce-

2. Bada mahats sasoinean, egorri çuen sehi bat mahastiçainei, mahastico fruitutic içaiteco hetaric.

3. Bainan hura harturic, yo çuten eta hutsic igorri.

4. Berriz igorri cioten bertce bat; eta harricatu çuten hau, buruan colpatu çuten, eta igorri etcherat, gogorqui tratatu ondoan.

5. Egorri çuen oraino hirur garren bat, ceina hil baitçuten; eta bertce hainitz, ceinac yo baitcituzten batçu, eta hil bertceac.

6. Bainan seme bat baitçuen oraino, bere seme ongui maitea, egorri cioten hura azquenic, erraiten çuelaric: ene semea errespetatuco dute.

7. Bainan mahastiçainec erran çuten beren artean: primua da hemen; çatozte, hil deçagun, eta gurea içanen da primança.

8. Harturic beraz hura, hil çuten eta authiqui mahastiz camporat.

9. Cer eguinen du beraz mahastico nagusiac? ethorrico da eta galaracico ditu mahastiçainhec, eta bereei emanen du mahastia.

10. Eta ez duçue irakhurtu iscribu han? equidatçailec authiqui duten harria, eguin da esquinaco harri nagusia;

11. Jaunaz eguina içan da hau, eta gauça espantagarri bat da gure beguietan.

12. Orduan enseyatu ciren haren harcera; bainan populua- ren beldur içan ciren; cergatic eçagutu çuten comparança hau eguin çuela heyen contra; hartacotz utciric hura, yoan ciren handie.

13. Bainan egorri çayoten Pharisauetaric eta Herodienetaric cembait, haren bere solasetan atcemaiteco;

14. Ceinec ethorriric, erran baitcioten: Nagusia, badaquigu eguiascóa çarela, eta guciac bardin eguiten ditutçula; ecen ez duçu behatcen guiçonen iduriari; bainan irakhasten duçu Jaincoaren bidea eguiaren arabera: haiçu dea Cesari cerguen pagatcea, ala ez? pagatuco duguya, ala ez dugu pagatuco?

15. Bainan Jesusec eçaguturic heyen hypocrisia, erran cioten: cergatic tentatcen nauçue? ekhar çadaçuet diru peça bat, ikhus deçadan.

16. Eta ekharri cioten aitcinerat, orduan erran cioten: no-rena da itchura hau, eta iscribu hau? ihardetsi cioten: Cesarena.

17. Eta Jesusec ihardestean erran cioten: bihur çatçue Ce-

çala. Ezda bertce manamenduric hauc baino handiagoric.

32. Eta Scribauac erran cion: Nagusia, eguiaren arabera erran duçu, Jainco bakhar bat dela, eta ez dela bertce Jaincoric hura baicen.

33. Eta haren maithatcea bere hihotz guciaz, bere adimendu guciaz, bere arima guciaz, eta bere indar guciaz, eta proximo laguna bere burua beçala, bitima eta sacrificio guciac baino guehiago dela.

34. Eta Jesusec ikhussiz *Scribauac* ihardetsi çuela çuhurqui, erran cion: ez çare urrun Jaincoaren Erresumatic. Eta nihor ez cen guehiago atrebitcen hari galderic eguitera.

35. Eta nola Jesusec irakhas ten baitçuen Templuan, hartu çuen hitça, eta erran: nola diote Scribauec Christo Daviten semea dela?

36. Eçen Davitec berac erran du Izpiritu Sainduaz, Jaunac erran dio neure Jaunari; yar çaitene escunean, eçarri ditudan artean çure etsayac çure oinen alkitçat.

37. Davitec beraz deitcen duenaz gueroz *bere* Jauna, nola da haren semea? eta yende mulço handiec atseguin çuten haren ençuteaz.

38. Erraiten cioten orobat irakhas ten cituelaric, beguira çaitente Scribauetaric, ceinec atseguin harcen baitute arropa lucequin ibilceaz; eta *maite baitituzte* placetan agurrac.

39. Eta lehen plaçac Synagoguetan, eta lehen toquiace gom bidanzetan.

40. Ceinec ossoqui iresten baitituzte alhargunen etheac, othoitz lucen estacuruan ere. Hortacotz içanen dute gastigu handiago bat.

41. Eta Jesus truncoaren aitcinean yarria, arthosqui behatcen çuen nola populuac botatcen çuen dirua.

42. Eta hainitz aberaxec emaiten çuten hainitz; eta alhargun errumes bat ethorricen, ceinac eman baitcituen bi moneda thiçi, sos baten lauretaric bat eguiten dutenac.

43. Eta Jesusec deithuric bere Discipuluac, erran cioten: eguiazqui erraiten dautçuet, alhargun errumes hunec bertcece eman duten baino guehiago eman duela truncoan.

44. Eçen guciec eman dute bere soberatutic; bainan hunec eman du bere errumestassuntic, çuen gucia, bere hazgarri gucia.

XIII CAPITULUA.

Jesus-Christoc annontzatcen ditu Templuaren deseguitea, eta bere azquen ethorçapena.

1. Eta nola atheratcen baitcen Templutic, bere Discipuluetaric batec erran cion : Nagusia, beha çaqu cer harriac eta nolaco goratasunac.

2. Eta Jesusec ihardetsi cion eta erran : ikhusten ditutçu goratasun espantagarri horiec? Ez da utcia içanen harriaren gainean, barrayatua içan gabe.

3. Eta nola yarri baitcen oli-betaco mendian Templuari betaz beta, Pierresec, eta Jacquesec, Joannesec eta Andresec galdeguin cioten berechiqui;

4. *Ciotelariç* : erran deçaguçu gauça horiec noiz guerthatuco diren, eta cer seinale içanen den gauça horiec complitu beharco direnean.

5. Eta Jesusec ihardetsi cioten : guardia emaçue pihorç engana ez citçaten.

6. Ecen hainitz ethorrico dira ene icenean, diotelariç; ni *naiz Christo* naicena, eta hainitz enganatuco dituzte.

7. Bada ençuten ditutçuenean guerlac eta guerletaco arrabonac, ez çaitetzte icit; ceren gauça horiec ethorri behar baitira; bai-

nan ez da oraino akhabança içanen.

8. Ecen yendaquia bat alchaltuco da bertce yendaquia baten contra, eta erresuma bat bertce erresuma baten contra; eta içanen dira lur ikharac lekhu batetariç bertcerat, eta gosseteac eta nahasqueriac; gauça hauc ez dira lehen oinhaceac baitcen içanen.

9. Bainan guardia emaçue çuen buruei; ecen libratuco çaituzte Auzbaquidei eta Synagoguei; açotatuac içanen çarete eta Gobernadoreen eta Erreguen aiticinerat eremanac, ene gatic eta heyei lekhuçotasunçat içaiteco.

10. Bainan lehenic Ebanyelioa predicatua içan behar da yendaquia guçietan.

11. Eta cremaiten çaituztenean çuen libratceco, ez çaitetzela eman penetan cer içanen duçuen erraiteco; eta ez haren gaincan gogoetariç eguin; bainan erraiteco emanac içanen çaitçuen guciac orduan, erran çatçue; cergatic ez çarete çuec minço, bainan bai Izpiritu Saindua.

12. Bada anayac igorrico du bere anaya heriotcera, eta aitac bere semea, eta haurrac alchaltuco dira beren aiten eta amen

contra, eta hilaracico dituzte.

13. Eta guciez gaizetsiac iñanen çarete ene icenaren gatic; bainan nore-ere iraunen baitu akhabançaraino, hura salbatua iñanen da.

14. Bada ikhusten duçuenean desolacionearen abominacionea Daniel Profetaz aiteinetic anontçatua iñana dena, behar ez den lekhuari eçarria; (irakhurcen duenac, artha eguin beça!) orduan Judean dirence ihes eguin beçate mendietarat.

15. Eta etche gainean iñaiten dena, ez bedi yax etche barnera, eta ez bedi han sar, deusic eremaiteco bere etcheti.

16. Eta landa iñaiten dena, ez bedi itçal guibelerat, bere arropen eremaiteco.

17. Bainan çorigaitz esperancetan iñaiten direnençat, eta ama esnedunençat egun hetan.

18. Bainan othoitz eguiçue çuen ihesa ez dadin guertha neguan.

19. Ecen egun hetan atsekabe bat iñanen da, hain handia, nun ez baita iñanen hura iduriric Jaincoac munduaren hastetic orai artean eguin dituen gauceç gueroztic, ez eta iñanen guehiago hura beçalacoric.

20. Eta baldin ez balitu Jauzac laburtu egun hec, ez cen

iñanen nibor salbaturic; bainan laburtu ditu egun hec, hautatu dituen berechien gatic.

21. Baldin orduan norbaitec eraiten badautçue; huna, Christo hemen da; edo horra, han da, ez hura sinhex;

22. Cergatic Christo falsuac alchatuco dira eta Profeta falsuac, miraculuac eta gauça espantagarriac eguinen dituztenac galarazteco hantatuac ere possible baliz.

23. Bainan beguira çaitzte hetaric; huna, guciac erranen daitçuet aiteinetic.

24. Bada egun hetan, atsekabe horren ondotic, iguzquia belztuco da, eta ilharguiac ez du emanen bere arguia.

25. Eta ceruco içarrac erorico dira, eta ceruetan diren berthuteac khordocatuco dira.

26. Eta orduan ikhussico dute guionaren semea hodoyen gainean ethorcen, bothere handi batequin eta loria handi batean.

27. Orduan egorrico ditu bere Aingueruac, eta bilduco laur haicetaco bere hautatuac, lur-reco buru batetaric ceruco bururaino.

28. Bada ikhas çaçue compacione hau hartua picotetic; haren adarra icerditan denean, eta hostoac ekharren dituenean,

ęęagutcen duęue uda hurbil dela.

29. Orobat, ikhusten duęue-
nean gauęa hauc ethorrico di-
rela; yaquin ęaęue hurbil dela,
eta atheau dela.

30. Eguiazqui erraiten daut-
ęuet yeneracione hau ez dela
iraganen, nun ez diren gauęa
hauc guciac guerthatcen.

31. Cerua eta lurra iraganen
dira, bainan ene hitęac ez dira
iraganen.

32. Bada egun eta oren har-
taz denaz; nihorc ez daqui; ez
eta ceruan diren Aingueruec ere,
ez eta Semeac ere, bainan *neure*
Aitac choilqui.

33. Guardia emաęue, egon
ęaitezte iratęarriac; ecen ez da-
quięue noiz ethorrico den dem-
bora hura.

34. Hala nola guięon batec
camporat yoaitcan, eta etchea
uztean, lana emaiten balu bere
sehiei, eta bakhotchari bere e-
guinbidea, eta manatcen balu
atheęainari iratęarria egoiteaz.

35. Egon ęaitezte beraz irat-
ęariac; ecen ez daquięue noiz
ethorrico den ethecco Jauna, ala
arraxcan, ala gau erditan, ala
oilarrac cantatcen duen orenean,
ala goicean.

36. Beldurrez ethoreen bada
uste gabe, lo khaussi citęaten.

37. Bada erraiten daitęuedan

gauęac, erraiten ditut guciei,
ęaudete iratęarriac.

XIV CAPITULUA.

Jesus - Christo emazte batez
gantęutua, manatcen du eta
celebratcen Pazcoa. Cena
saindua establiten du; an-
nontęatcen du bere Discipu-
luei abandonatuco dutela,
eta Gethsemaneco baratcean
sartcen da; han hasten da
haren pairacunza; guero har-
tua, aucirat eramana eta
Pierresez ukhatua.

1. Bada Pazcoa eta alchagar-
ririę gabeco oguien besta bi egu-
nen buruan cen, eta Sacrificat-
ęaile aitecindariec eta Scribauec
bilhatcen ęuten nola hatceman
ceęaqueten Jesus amarruz eta
nola hilaracico ęuten.

2. Bainan erraiten ęuten, ez
bestac diraueno, beldurrez ięan
dadin assaldura populuaren ar-
tean.

3. Eta nola Bethanian baitcen
Simon lapradunaren etchean,
eta mahaincan baitcen, ethorri-
cen barat emazte bat, cemac
baitęuen albatrazco yarrobat,
unguentu berechi eta precio han-
dico batez bethea, eta hauxi
ęuen hura, eta ichuri unguen-
tua Jesusen buruaren gainerat.

4. Eta hetarię cembait gaitci-

tuac ičan ciren beren baithan, eta erraiten çuten : cergatic hola gal ussain balios hau ?

5. Ecen saldua ičan çaitequen hirur ehun diru peça baino guehiago, eta emana pobrei. Guisa huntan errencuratcen ciren emazte haren contra.

6. Bainan Jesusec erran cioten : utz çaque. Cergatic emaiten dioçue nahigaberie? eguinza on bat eguin du ene alderat.

7. Ceren ičanen ditutçue bethi pobreac çuequin, eta onguia eguin ahal dioçoque, nahi duçuen aldi guciez; bainan ez nauçue ni ičanen bethi.

8. Eta eguin du ahal çuena; aiticinetic gantçutu du ene gorphutça ene ehorsteco preparuarençat.

9. Eguiazqui erraiten dautçuet, Ebanyelio hau predicatua içaiten den lekhugucietan; eguin duen hau ere aiphatusa ičanen da hunen orhoitçapenetan.

10. Orduan hamabietaric bat, Judas Iscariota yoan cen Sacrificatçaile Aitcindarietarat, hau heyei libratceco.

11. Hauc ençutean bozcariotu ciren, eta hitceman cioten diru emaiteco, eta bilhatcen çuen cerguisaz libratuco cioten erreçqui.

12. Bada ogui alchagarriric gabeco lehen hicio egunean,

ceintan sacrificatcen baitcen Pazcoa, bere Discipuluac ethorri çaiçcon, nunnahi duçu presta deçagun Pazcoa?

13. Eta egorri cituen bere Discipuluetaric biga, eta erran cioten : çoazte hirirat, eta ethorrico çautçue guiçon bat bidera, pegar ur bat buruan, segui çaque.

14. Eta nun nahi sar dadin, erroçue etheco Nagusiari; Nagusiatic dio nun da Pazcoa yanen dudan lekhua neure Discipuluequin?

15. Eta erakhutsico dantçue gambara handi bat edertua eta aphaindua; han prepara guçue Pazcoa.

16. Yoan ciren beraz haren Discipuluac; eta hirian sarthuric, khaussitu cituzten gauçaguciac, erran cioten beçala, eta preparatu çuten Pazcoa.

17. Eta arrax apalean, Jesus ethorri cen bere hamabicquin.

18. Eta mahainean cirelaric eta yaten ari cirelaric, Jesusec erran cioten : eguiatzqui, erraiten dautçuet, çuetaric batec, enequin yaten duenac, trahituco nauela.

19. Eta tristatcen hassi ciren; eta hetaric bakhotchac erran cion; ni naiza? eta bertceac, ni naiza?

20. Bainan ihardetsi çuen, eta erran cioten : hamabietaric bat da enequin escua platean eçarcen duena.

21. Eguiaz, guiçonaren Semea yohan da, escribatua den arabera; bainan çorigaitz guiçonari, ceintaz guiçonaren Semea trahitua baita : hobe çaitenquen guiçon harençat sorthu içan ez baliz.

22. Eta nola yaten hari baitciren, Jesusec hartu çuen oguia, eta Jaincoa benedicatu ondoan, hauxi çuen, eta eman cioten, eta erran : har çaque, yan çaque, hau ene gorphutça da.

23. Guero harturic khalitça, esquerrac bihurtu cituen, eta eman cioten : eta guciec edan çuten hartaric.

24. Eta erran cioten : hau ene odola da, Testament berrico odola, hainitcençat ichuria dena.

25. Eguiazqui erraiten dautçuet, ez dudala guehiago edanen mahastico fruitutic, Jaincoaren Erresuman berritan edanen dudan eguneraino.

26. Eta cantatu çutenean cantica, yoan ciren Olibetaco mendirat.

27. Jesusec erran cioten : guciac escandalisatuac içanen çarete gau huntan enegatic; ecen escribatua da : yocç dut arçaina,

eta ardiac barrayatuac içanen dira.

28. Bainan berriz pizten naicenean, çuen aicinean yoanen naiz Galilearat.

29. Eta Pierresec erran cion : guciac escandalisatuac balire ere, ez naiz bada ni içanen.

30. Eta Jesusec erran cion : eguiazqui erraiten dautçuet, egun, gau huntan berean, oillarrac bi aldiz cantatuco duen baino lehen, ukhatuco nauçula hirur aldiz.

31. Bainan Pierresec erraiten çuen oraino borthizquiago : hil behar banintz ere çurequin, ez çaitut ukhatuco; eta guciec erran cioten gauça bera.

32. Handic ethorri ciren Gethsemane deitzen den lekhu batera, eta erran çuen bere Discipuluei; yar çaitetzte hemen, othoitz egin dudan artino.

33. Eta hartu cituen berequin Pierres eta Jacques eta Joannes, eta bassi cen lazten eta hainitz khechatcen;

34. Eta erran cioten : triste da ene arima heriotceraino, egon çaitetzte hemen, iratçarriac.

35. Guero yoanic aicinago, ahuzpecatu cen, eta othoitz e-guiten çuen; baldin possible bacen, orena iragan çadin haren guibelerat.

36. Eta erraiten çuen : Abba, Aita, gauça guciac çuri possible çaitçu, eramaçu khalitz hau ene guibelerat; guciagatic, ez nie nahi dudana, bainan çuc nahi duçuna.

37. Guero itçuli cen, eta khaussitu cituen lo; eta erran cion Pierresi : Simon lo çaudea? ezcin beilatu duçua oren bat?

38. Çaudete iratçarriac, eta othoitz eguiçue, ez çaitetzten tentacionetan sar; ecen izpirituaz denaz, ernea da, bainan hara-guia flacoa da.

39. Eta yoan cen oraino, eta othoitz eguin çuen, erraiten ci-tuelaric hitz berac.

40. Berriz itçuliric, hatceman cituen lo çaudela, ecen heyen beguiac pissatuac ciren; eta ez çaquiten cer ihardets.

41. Ethorri cen oraino hirur garren aldico, eta erran cioten; eguiçue lo hemendic harat, eta pausa çaitetzte; asqui da; orena ethorri da; luna, guiçonaren Semea libratua içaiterat doha gaistoan escuetara.

42. Yaic çaitetzte, goacen, luna, trahitcen nauena, hurbil-cen da.

43. Eta berehala, minço ce-laric oraino, Judas, hamabieta-ric bat ethorri cen, eta harequin yendetce handi bat ezpatequin

eta makhilequin, Sacrificatçaile aiteindarien, eta Scribauen, eta Çabarren phartez.

44. Bada trahitcen çuenac e-man çuen seinale bat heyen ar-tean, cioelaric : mussu emanen diotana, hura da, har çaçue, eta eramaçue segurqui.

45. Ethorri cenean beraz, hur-bildu cen berehala haren ganat, eta erran cion : Nagusia, Nagu-sia, eta mussu eman cion.

46. Orduan eçarri cituzten es-cuac Jesusen gainean, eta hartu çuten.

47. Eta han cirenataric batec athera çuen bere ezpata, eta har-taz yo çuen Sacrificatçaile Na-gusiaren sehia, eta ebaqui cion beharri bat.

48. Orduan Jesusec hartu çu-en hitça, eta erran cioten : athe-ra çaretea ohoin baten ondotic beçala, ezpatequin eta makhi-lequin ene harcerat?

49. Egun guciez çuyequin nintçan, irakhasten nuela Tem-pluan, eta ez nuçue hartu; bai-nan hauc *guciac guerthatu dira*, Escriturac içan ditzen compli-tuac.

50. Orduan *Discipulu* guciec abandonatu çuten, eta ihes e-guin.

51. Eta guiçon gazte batec seguitcen çuen, mihise batez

inguratua gorphutz buluciaren gainean, eta cembait guiçon gaztec hartu çuten hau.

52. Bainan utciz bere mihi-sea, hetaric ihes eguin çuen bulucia.

53. Eta eraman çuten Jesus Sacrificatçaile Nagusia ganat; ceinaren etcherat bildu baitciren Sacrificatçaile Aitcindari guciac, Çaharrac eta Scribauac.

54. Eta Pierresec seguitcen çuen urrundanic Sacrificatçaile Nagusiaren gorteraino; eta yarri cen sehiequin, eta berotcen harri cen su ondoan.

55. Bada Sacrificatçaile Aitcindariac eta Conxeilu guciac bilhateen çuten cembait lekhuco-tasun Jesusen contra, hunen hilarazteco, bainan ez çuten khaussitcen.

56. Cergatic hainitcec lekhu-cotasun falsuac erraiten cituzten haren contra; bainan lekhuco-tasunac ez ciren asquitsuac.

57. Orduan cembait alchaticiren, eta ekharri cituzten lekhu-cotasun falsuac haren contra, ciotelaric :

58. Ençun dugu cioela : deseguin den dut Templu escuz eguina den hau, eta hirur egunez alchatico dut bertce bat, escuz eguina içanen ez dena.

59. Bainan oraino hec guciac-

gatic, heyen lekhuco-tasunac ez ciren asqui.

60. Orduan Sacrificatçaile Nagusia alchaturic erdian, interroatu çuen Jesus, cioelaric : ez duçu deusic ihardesten? cer lekhuco-tasun erraiten dute hauyec çure contra?

61. Bainan Jesus ichildu cen, eta ez çuen deusic ihardetsi. Sacrificatçaile Nagusiac interroatu çuen oraino, eta erran cion : Christo çarea, Jainco benedictuaren Semea?

62. Eta Jesusec erran cion : hura naiz; eta ikhussico duçue guiçonaren Semea yarria Jaincoaren puchantciaren escunean, eta ethorcea ceruco lanhoen gainean.

63. Orduan Sacrificatçaile Nagusiac urratu cituen bere arropac, eta erran : certaco behar dugu guehiago lekhuçori?

64. Ençun duçue blasfemia, cer iduritoen çautçue? Orduan guciac condenatu çuten heriotceaz hobendun.

65. Eta cembait hassi ciren thu eguiten haren gainerat, eta hari bisayaren estalcen, eta beharondoco emaiten; eta erraiten cioten : profetisa çac; eta sehiec yoten çuten beren cihorrez.

66. Bada Pierres beherean celaric bassacortean, Sacrificat-

çaile Nagusiaren nescatoeraticbat ethorri cen.

67. Eta ikhussi çuenean Pierres berotcen hari cela, behatucion bisayarat, eta erran: eta çu, Jesus Nasarengoarequin cinen.

68. Bainan ukhatu çuen, cioelari: ez dut eçagutcen, eta ez daquit cer erraiten duçun; guero yalgui cen camporat athe arterat, eta oilarrae cantatu çuen.

69. Eta nescatoac berriz behaturic, hassi cen han cirenei erraiten: hau yende hetaric da.

70. Bainan ukhatu çuen bigarren aldian. Eta oraino, handic laster, han cirenec erran cioten Pierresi: segurqui, çu yende hetaric çare; ecin Galileacoa çare; eta çure minçayac heyena iduri du.

71. Orduan hassi cen bere buruaren madaricatcen, eta ciquin erraiten; ez dut eçagutcen minço nauçuen guiçon hori.

72. Eta oilarrae cantatu çuen bigarren aldico; eta Pierres orhoitu cen Jesusec erran cion hitçaz: oilarrae bi aldiz cantatucodu duen baino lehen, ukhatuco nauçu hirur aldiz, eta camporat atherarie nigar eguin çuen.

XV CAPITULUA.

Jesus-Christoren accusacioneaz, condenacioneaz, pairacunçaz, heriotceaz eta ehorteaz.

1. Eta goiça ethorricen becen laster, Sacrificatçaile Aiteindaric Çaharrequin eta Scribaequin, eta Auzbaquide guciarequin, conxeilua atehiquiric, estecaraci çuten Jesus, eta libratu Pilatusi.

2. Eta Pilatusec interroatu çuen, cioelari: Juduen Erreguea çarea? Eta Jesusec ihardetsi cion eta erran: çuc hala dioçu.

3. Bada Sacrificatçaile Aiteindaric hainitz gaucez accusatcen çuten, bainan ez çuen deusic ihardetsi.

4. Eta Pilatusec galdeguin cion oraino, cioelari: ez duçu deusic ihardesten? behaçaqu cembat lekhuçotasun ekharcen duten çure contra.

5. Bainan Jesusec ez çuen oraino deusic ihardetsi; nun Pilatus estonatcen baitcen.

6. Bada bestan libro uzten cioten presuner bat, cein nahi galda ceçaten.

7. Eta bacen bat Barrabas icena çuena, présuner cena bere gaistaquidëquin, nahasmentu baten gatic, nun heriotce ba-

15 Cap.

tez hoguendun eguin baitciren.

8. Eta populua hassi cen oi-huca galdeguiten *Pilatusi eguin ceçan* bethi eguin cioten beçala.

9. Bainan Pilatusec ihardetsi cioten : nahi duçue libro igor deçautçu dan Juduen Erreguea ?

10. (Ecen ongui baçaquien Sacrificatçaile Aitcindariec be-çaiztasunez libratu çutela).

11. Bainan Sacrificatçaile Aitcindariec populua berotu çuten galleguiteco igor ceçan lehena-go Barrabas.

12. Eta Pilatusec ihardetsiric erran cioten oraino : cer nahi duçue eguin deçadan Juduen Erreguea deitcen duçuenaz ?

13. Eta berriz oi-hu eguin çuten : khurutcefica çaçü.

14. Orduan Pilatusec erran cioten : bainan cer gaisqui eguin du ? eta oi-hu eguin çuten gora-go : khurutcefica çaçü.

15. Pilatusec beraz nahiz at-seguin eguin populuari , libro utci cion Barrabas , eta açotaraci ondoan Jesus , libratu çuen khurutceficatua içaiteco.

16. Orduan soldadoec eramán çuten gorterat , ceina baita hirico Aitcindariaren Palacioa ; eta tropa gucia harat bilduric ;

17. Eçarri cioten gainetic arropa bat purprezcoa , eta eguinic elhorriz beren artean khurutça-

tuzco korobat ; eçarri cioten bu-ruan.

18. Guero hassi ciren haren salutatcen , *ciotelaric* : Agur , Juduen Erreguea :

19. Bainan yoten çuten bu-ruan kanabera batez , eta thu eguiten çuten haren gainera , eta belhauricaturic , ahuzpecat-cen ciren haren aitcinean.

20. Eta hartaz *guisa huntan* trufatu ondoan , buluci çuten purprezco arropetaric , eta bez-titu çuten bere arropcz , eta era-man çuten khurutceficatua içai-teco.

21. Eta borchatu çuten *gui-çon* bat , Simon *deitcen* cena , Cirenecoa , Alexandreen eta Ru-fusen aita , *han gaindi* iragaiten cena , landetaric etcheracoan , haren khurutcearen ekharcera.

22. Eta eramán çuten Golgo-tha *icena duen* lekhurat , erran nahi da , calbariorat.

23. Eta eman cioten edaterat arnoa , myrrharequin nahasteca-tua ; bainan ez çuen edan.

24. Eta khurutceficatu çuten ondoan , erdizcatu cituzten ha-ren arropac sortean aurthiquiz , yaquitco cer içanen çuen ba-khotçac.

25. Bada hirur garren oreña cen hura khurutceficatu çute-nean.

26. Eta condenacionearen ar-
raçoina dauquitzen cuen iscri-
bua, cen: **JUDUEN ERREGUEA.**

27. Harequin khurutceficatu
cituzten bi ohoin ere, bat haren
escuncan, eta bertzea ezquer-
rean.

28. Eta hola complitu cen
Escritura, erraiten duena; eta
gaistaguinen artean eçarria içan
da.

29. Eta hurbildanic iragaiten
cirenec, escarniatcen çuten, ibil-
cen çutelaric burua, eta ciote-
laric: he! hi Templua desegui-
ten ducana, eta berriz alchatcen
hirur egunez,

30. Itçur hadi heroni, eta
yauts khurutcefic.

31. Orobat Sacrificatçaile Ait-
cindariac trufatcen cirelaric Scri-
bauequin, erraiten çuten elgarri:
bertceac salbatu ditu, ez daite-
que bera salba.

32. Christo Israeleco Erre-
guea yauts bedi orai khurutce-
tic, ikhus deçagun eta sinhex!
haren khurutceficatuac cirenec
ere escarniatcen çuten.

33. Bainan seigarren orencan,
ilhumbeguin çuen herri gu-
cietan bederatci garren orene-
rains.

34. Eta bederatci orenetan
Jesusec oiñu eguin çuen gora,
erraiten çuelaric: **Eloï, Eloï;**

lamma sabachtani? erran nahi
da: ene Jaincoa, ene Jaincoa!
certaeo abandonatu nauçu?

35. Han aurquitzen cireneta-
ric cembaitec ençunic hori, er-
ran çuten: horra, oiñu eguiten
du Eliasi,

36. Eta batec laster eguin
çuen, eta esponya bat bethe
çuen arno minduz, eta hura e-
çarriric sesta baten puntan, e-
man cion hartaric edaterat, er-
raiten çuelaric: utz çaçue, ikhus
deçagun Elias ethorrico denez,
hunnen khurutceficic khencerat:

37. Eta Jesusec oiñu handi
bat egünic, aurthiqui çuen az-
quen hatsa.

38. Eta Templuco bela urratu
cen eta bi çathi eguin gainetic
behereraino.

39. Eta haren aitecinean cen
Capitainac, ikhussiz azquen hat-
sa aurthiqui çuela, guisa hartan
oiñu eguinez, erran çuen: segur-
qui guiçon hori Jaincoaren se-
mea cen.

40. Baciren ere han emazte
cembait urrundanic beha çaude-
nac, ceinen artean baitciren Ma-
ria Magdalena, eta Maria Jac-
ques gaztenaren eta Josesen ama
eta Salome.

41. Ceinec Galilean celaric
seguitu baxçuten, eta cerbitça-
tu; *bacen ere han bertec hainita*

emazte harequin igan cirenac
Jerusalemerat.

42. Eta arrexa ya ethorri ce-
nean, errepausaitcineco aphain-
dura baitcen;

43. Joseph Arimatheacoa,
conxeiluco guiçon ohoratu bat,
ceinac ere iduriquitcen baitçuen
Jaincoaren Erresuma, atrebitu-
ric, ethorricen Pilatusen ganat,
eta galdeguin cion Jesusen gor-
phutca.

44. Eta Pilatus estonatu cen
hura ya hilic; eta deithuric Ca-
pitaina, galdeguin cion baçue-
nez dembora hainitz hila cela.

45. Hori yaquinic Capitaina
ganic, eman cion gorphutça
Josephi.

46. Eta Josephec mihise bat
erosiric, yautsi çuen khurutce-
tic, eta mihiseaz inguratu, eta
eçarri çuen hobi batean harro-
can eguina, guero harri bat her-
restatu çuen hobiaren sarcean.

47. Eta Maria Magdalena,
eta Maria Josesen *ama* beha
çauden nun eçarren çuten.

XVI CAPITULUA.

*Jesus-Christoren hiletaric piz-
tea, aguerçapena eta cerurat
igaitca.*

1. Bada errepausuco eguna
iragan cenean, Maria Magdale-
nac eta Maria Jacquesen *ama*,

eta Salomec erosi çuten cembait
licurta haren balsamutcerat et-
horceco.

2. Eta hainitz goiz, astearen
lehen egunean, ethorri ciren
hobirat, iguzquia athera on-
doan.

3. Eta erraiten çuten beren
artean, norc pirriquitatuco de-
raucu hobian sarceco harria?

4. Guero behaturic, ikhussi
çuten harria, herrestatua cela;
ecen hainitz cen handia.

5. Guero hobian sarthuric,
ikhussi çuten guiçon gazte bat
escuneco aldean yarria, arropa
churi batez estalia, eta harritu
ciren.

6. Bainan erran cioten: ez çai-
teztela icit; Jesus Nazarenecoa
khurutceficatua içan dena bil-
hatcen duçue; piztu da, ez da
hemen; huna hura eçarri çuten
lekhua.

7. Bainan çoazte, erroçue ha-
ren Discipuluei, eta Pierresi;
yoan dela çuen aicinean Galile-
rat; han ikhussico duçue; er-
ran dautçuen arabera.

8. Ordu berean athera ciren,
eta ihes eguin çuten hobitic;
ecen ikharraceta beldurrac har-
tu cituen, eta deusic ez çuten
erran nihori, cergatic beldur
baitciren.

9. Bada Jesus pizturic aste le-

hen egun goicean, aguertu cen lehenic Maria Magdalenari; ceinaren ganic khendu baitcituen çazpi demonio.

10. Eta yoan cen, eta anontçatu çuen harequin içan cirenei, ceina doluan eta nigarretan baitçauden.

11. Bainan ençun çutenean erraiten bici cela, eta Maria Magdalenac ikhussi çuela, ez çuten sinhetsi.

12. Guero aguertu cen bertce itchura batetan hetaric bier, ceinac bidean baitciren landerat yohan.

13. Eta hanc itçuliric, anontçatu çuten bertcei; eta ez cituzten hec ere sinhetsi.

14. Azquenean aguertu cen lamequei, ceinac elgarrequin yarriac baitciren, eta erreprochatu cioten heyen sinhets gabetasuna eta heyen bihotz gogortasuna, ceren ez cituzten sinhetsi hura pizten ikhussi çutenac.

15. Eta erran cioten: çoazte

munduco lekhu gucietarat; eta adiarazçaçue Ebanyelio creatura guciei.

16. Eta norc-ere sinhetsi içan baitu eta bathayatua içan baita, salbatua içanen da; bainan sinhetsi ez duena, damnatua içanen da.

17. Eta huna sinhetsi dutenac lagunduco dituzten miraculnac; demonioac cassatuco dituzte ene icenean; eta linguaya berriez minçatuco dira;

18. *Escuz* hartuco dituzte sugueac, eta edan dutenean cerbait hilgarri, ez diote gaitz eguinen; erien gainean pausatuco dituzte escuac, eta sendatuaç içanen dira.

19. Bada *hola* minçatu ondoan Jauna heyei, goiti alchatua içan cen cerurat, eta yarri cen Jaincoaren escunecan.

20. Eta yoanic, predicatu çuten lekhu gucietan; eta Jauna hari cen lieyequin batean, eta fingatcen çuen hitça hau lagunen çuen miraculuez.

EBANYELIO SAINDUA,

S. LUKEN,

ARABERA.

I. CAPITULUA.

Aingeruaren aguerçapena Zachariari, Mariaren Anonciacionea, Bisitacionea, eta Canticoa; Joannesen sorcea, eta Zachariaren Profecia.

1. Ceren hainitce artharequin eçarri baitute herroncan gure artean ossoqui segurtatuac içan diren gaucen condu bat.

2. Guri adiaraci daucuten beçala ikhussi dutenec berec hastetic, eta hitçaren ministro içan direnec;

3. Neroni ere iduri içan çaut ongui, gauça guciac artharequin ikhartu ondoau hastetic, gainditu Theofila, hetaz çuri escribatcea herroncan.

4. Amoreagatic eçagut deçaçun erranac içan çaitçun gaucen segurtantça.

5. Herodes Judeaco Erreguearen demboran, bacen Sacrifi-

catçaile bat Zacharias icena çuena, Abiasen herroncacoa; eta haren emaztea Aaronen alabetaric cen; eta haren icena Elizabeth cen.

6. Eta biac yustuac ciren Jaincoaren manamendu gucietan ibiliz, eta Jaunaren manacunza *gucietan*; eta estacururic gabe ciren.

7. Eta ez çuten haurric, ce-reu Elizabeth agorra baitcen, eta hainitz çahartuac baitciren.

8. Bada guerthatu cen *Zachariac* apeztaçuna eguiten çuelaric, Jaunaren aiteinean; bere aldian;

9. Apeztaçuneco costumaren arabera: chor-tean erori cela usain: goçoaren ofritceco, eta *kala* Jaunaren Templuan sartceco.

10. Eta yende guciac campoan ciren othoitçetan; usaingoço ofritçen çuten orenean.

11. Eta Jaunaren Ainguerua aguertu çacon, usain goçoco al-darearen escuneco aldean çagola chutic.

12. Eta Zacharias trublatu cen, hura ikhussi çuenean, eta beldurrez lastu cen.

13. Bainan Aingueruac erran cion : Zachariaz, ez içan beldurric, ecen çure othoitça ençuna da, eta Elizabeth çure emaztea erdico çautçu seme batez; eta deithuco duçu haren icena Joannes;

14. Eta çure bozcarioa eta çure allegranteia içanen da; eta haintçac bozcariatuco dira haren sortceaz :

15. Ecen handia içanen da Jaunaren aitcinean; eta ez du edanen ez arnoric, ez licurric; eta Izpiritu Sainduaz içanen da bethea amaren sabeletic beretic.

16. Eta haintz Israeleco haur conbertitu ditu bere Jainco Jaunari.

17. Ecen yoanen da haren aitcinean Eliesen izpirituaz, eta berthuteaz : *indartua*, amoregatic bihur ditçan aiten bihotçac haurren ganat, eta erreclatuac yustuen çuburciarat, Jaunari preparatceco populu bat ongui dispositua.

18. Orduan Zachariasec erran cion Aingueruari : nola eçagu-

tuco dut? ecen çaharra naiz, eta ene emazteac adin handia du.

19. Eta Aingueruac ihardes-tean erran cion : Gabriel naiz Jaincoaren aitcinean chutic na-gona, eta çure mintçatcerat e-gorria içan naicena, eta berri on hoyen çuri adiarazterat :

20. Eta huna, içanen çare mintçatu gabe, eta ez çare mintçatuco ahal, gauça hauc ethor-rico diren eguneraino : cergatic ez baitituçu ene hitçac sinhetsi, ceinac içan baitira complituac beron demboran.

21. Bada populuac iguriquit-cen çuen Zacharias, eta estonat-cen ciren, ceren hain bertce be-rancen çuen Templuan.

22. Bainan athera cenean, ez çaitequen heyci mintça, eta e-çagutu çuten ikhussi çuela cem-bait itchurapen Templuan; ecen aditcerat emaiten cioten seinalez; eta guelditu cen hitça gabe.

23. Eta guerthatu cen haren ministerioco egunac akhabatu cirenean, bere etcherat itçuli cela.

24. Eta egun heyen ondotic, Elizabeth haren emazteac concebitu çuen; eta gorde cen borta hilabethez; cioelaric :

25. Ceren Jaunac hola eguitu baitu enequian behatu naucen e-

gunetan, neure laidoaren khentuco guïçonon artetic.

26. Bada sei garren hilabethean, Aingueru Gabriel egorria ñan cen Jaincoaz Galileaco, hiri batetarat, Nazareth deithua,

27. Biryina baten ganatescontçaz hitcemana Joseph icena çuen guicon bati, ceina baiteen Daviten familiatio, eta Biryinaren icena Maria cen.

28. Eta Ainguerua sarthuric hura cen lekhuari, erran cion: ô, çu gracion errecebitua çarena; Jauna da çurequin: benedicatua çare emazte guicien artean.

29. Eta Mariac ikhussi çuenan, assaldata cen hitz hauyengatic: eta bere baithan betuzten çuen cer cen agur hau?

30. Eta Aingueruac erran cion: Maria, ez ñan beldurric; ecen aurçuitu duçu gracia Jaincoaren aitcinean.

31. Eta huna, concebituco duçu çure sabelean, eta ñanen duçu somen hat, eta deithuco duçu haren ñena Jesus.

32. Handia ñanen da, eta Oroetacoaren Semea deithua, eta Jainco Jaunac emanen dio David here aitarèn tronua.

33. Eta Jacoben etchearen gainean erreynatuco du bethi;

eta haren erreynuac ez du ñanen akhabantçaric.

34. Orduan Mariac erran cion Aingueruari: nola ethorrico da hau, ez dut eta eçagutoen guiconic?

35. Eta Aingueruac ihardestean erran cion: Izpiritu Saindua guerthatuco da çu baithan; eta Oroetacoaren indarraç ugarituco çaitu; hortacotz çure ganie sorthuco dena Saindua, ñanen da deithua Jaincoaren Semea.

36. Eta huna, Elisabeth, çure ahaideac concebituco du orobat seme bat here çahartcean; eta hemen da agorra deithua cenaren esperancetaco seigarren hilabethea.

37. Eceen deusic ezda ecin ahal ñanen Jaincoari.

38. Eta Mariac erran çuen: huna Jaunaren nescatoa; eguin bedit çure hitçaren arabera! eta Ainguerua yoan cen haren ganie.

39. Bada egun hetan Maria alchatu cen, eta yoan cen lehiaca lekhu mendixu Judeaco hiri batetarat.

40. Eta sarthu cen Zacharia ren etchean; eta agurtu çuen Elizabeth.

41. Eta guerthatu cen Elizabethen ençun çuen becen laster

Mariaren agurtcea, haurthoac yauci eguin çuela haren sabelean; eta Elizabeth bethea içan cen Izpiritu Sainduaz.

42. Eta oi hu eguin çuen gorraqui, eta erran: benedicatua çare emazten artean, eta benedicatua da çure sabeleco fruitua.

43. Eta nundic heldu çaut hau, Jaunaren ama ni ganat ethortcea?

44. Ecen huna, çure agurtceco boça ethorri den becen laster ene beharrietara, haurthoac yauci eguin du bozcarioz ene sabelean.

45. Bada ongui dohaxua da sinhetsi duena; ecen Jaunaz erranac içan diren gauec içanen beren osandea.

46. Orduan Mariac erran çuen; ene arimac goratcen du Jauna.

47. Eta ene izpiritua allegueratu da Jaincoan, ceina baita neure Salbatçailea.

48. Ecen behatu du bere necatoaren beheratasunari; huna, eguiaz, hemendic aitecina adingucieç deithuco naute ongui dohaxua.

49. Ecen botherexuac gauça handiac eguin deraizquit, eta haren icena Saindua da.

50. Eta haren misericordia ethorquitic ethorquiria haren beldur direnentçat da.

51. Botheresqui eraguin du

bere besnaz; herraustu ditu soberbios cirenac beren bihotcen gogoetan.

52. Botheretsuac aurthiqui dituberen tronuetaric, eta alchatu ditu aphaltac.

53. Onthasunez bethe ditu gose cirenac; aberaxac igorri ditu hutsic.

54. Lagundu du bere bothereaz Israel bere cerbitçarria, haren misericordiaz orhoit çadin;

55. (Huntaz mintçatu den arabera gure aitei, *halà nola* Abrahami eta haren ondocoçi) bethicotz:

56. Eta Maria egon cen harequin hirur hilabetheren inguruna; guero itçuli cen bere etcherat.

57. Bada Elizabethen erditceco dembora bethe cen: eta seme batez erdi cen.

58. Eta haren auçoçc, eta haren ahaidec adituric Jaunac goratu çuela bere misericordia haren alderat, bozcariatcen ciren harequin.

59. Eta guerthiatu cen çortei garren eguncan ethorri cirela haur thipiari Circuncisionearen eguiteco, eta Zacharia deitcen çuten, bere aitaren icenaz.

60. Bainen haren amac hartu çuen, hitça, eta erran: ez, bainan içanen da deithua Joannes.

61. Bainan erran cioten : ezda nihor çure ahaidetan icen hori duenic.

62. Orduan kheinu eguin cioten haren aitari : erran ceçan nola nahi çuen içan çadin deithua.

63. Eta Zachariasec galdeguienic escribatceco mahainac escribatu çuen : Joannes da horren icena; eta guciac estonatu ciren.

64. Eta berehala haren ahoa idequi cen, eta haren mihia çalhatu, halaco guisaz nun mintço baitcen laudatecn çuela Jaincoa.

65. Eta auço guciac beldurrac hartu cituen; eta gauça hauc guciac hedatuac içan ciren Judeaco mendi gucietan.

66. Eta hec ençun cituzten guciec, eman cituzten beren bihotcean, ciotelarie : cer içanen da haur thiçi huntaz? eta Jaunaren escia hunequin cen.

67. Orduan Zacharias haren aita bethea içan cen Izpiritu Sainduaz, eta profetisatu çuen, cioelarie :

68. Benedicatu içan bedi Jauna Israeleco Jaincoa, ceren bisitatu duen eta eroçi bere populua;

69. Eta ceren eman deraucun Salbatçaille botherexu bat David bere cerbitçariaren ethean.

70. Profeta çaindu bethi danic

içan direnen ahoz erran çuen arabera.

71. Salbatuac içanen garela gure etsaien escuz, eta gu gaitcesten gaituzten gucien escuz;

72. Haren misericordia gure aiten alderat ibilcatceco, eta haren legue sainduaren orhoitçapena içaiteco;

73. Abraham gure aitari eguin dion cinaren *arabera*.

74. Erran nahi baita, eguinen çuela, gure etsaien escutic gu libratu ondoan, cerbitçatuecõ guinuela beldurric gabe,

75. Saindutasunean eta çucentasunean haren aiteinean, gure bicico egun guciez.

76. Eta çu haurthoa, deithua içanen çare Oroetacoaren Profeta; ecen Jaunaren aiteinean yoanen çare, haren biden ap-hainceco.

77. Eta salbamenduco eçagutçaren emaitceco haren populuari; beren bekhatuen barkhamendutçati.

78. Gure Jaincoaren misericordiaren bihotçaz, ceintan gaineco iguzqui atheratceac bisitatu baicaitu.

79. Amoreagatic ilhumbetan eta bilceco itçalean direnac argui ditçan, eta gure urhatsen guidatceco bakezco bidean.

80. Eta haurthoa handitcen

cen eta borthizten izpirituz; eta desertuetan egon cen Israëli erakutsia içan behar cen eguneraino.

II CAPITULUA.

Jesus-Christoren sortcea, anonciacionea eta Circoncisionea Bethlehemen, Jerusalem presentatua Templuan, eta Simonez celebratua, etc. — Nazaretherat eramana, handitcen da prestutasunean.

1. Bada guerthatu cen egun hetan manacunça bat hedatua içan ceta Cesar-Augusteren phatez, ekharteen çuena içan citen guciac iscribuz emanac.
2. Eta lehen iscribuz emaitte hura eguina içan cen Cyreniusec Syriaco gobernua çuenean.
3. Hortacotz guciac yoaiten ciren iscribuz emanac içaiteco, bakhotcha bere hirian.
4. Eta Joseph içan cen Galileatic Judearat, erran nahi da, Nazaretheco hiritic Daviten hirirat, Bethlehem deithua, Daviten etchetic eta familiatic celacotz;
5. Iscribuz emana içaiteco Maria escontçaz hitcemana içan cion emaztearequin, ceina esperantcetan baitcen.
6. Bada guerthatu cen, han circlatic, haren erditococo demora bethe ceta.

7. Eta erdi cen bere seme lehenbicoaz, eta toochatu çuen, eta etçan çuen othelaco batetan, cergatic ez baitcen heyençat lek-huric ostatuan.

8. Bada baciren lekhu hetan arçainac landetan gaba iragaten çutenac eta gabazco orenetan beren arthaldea çaintcen çutenac.

9. Eta huna Jaunaren Ainguerua ethorcera guerthatu cen hec ganat, eta Jaunaren loriac distiratu çuen heyen bazterretan, eta icialdura handi batez sesituac içan ciren.

10. Bainan Aingueruac errancioten: ez çaitzte icit; ocen huna, ardiestan dautçuet bozcariozco arraçoin handi bat, halacoa içanen dena populu guciarentçat.

11. Cergatic Daviten hirian sorthu çautçuen Salbatçailen, ceina baita Christo Jauna.

12. Eta hau içanen çautçue seinaleçat, aurquitu duçuela haurthoa toochatua, eta othelaco batean etçana.

13. Eta berehala Ainguerua-requin içan cen ceruco armada handi bat, Jaincoa laudatcen çuena eta erraiten:

14. Loria Jaincoari lekhu goren gorenetan, bakea lurrean eta gogo ona guiçonetan!

15. Eta guerthatu cen *heytarie* igan cirenean cerurat, arçainec erran çutela elgarri; goacenc beraz Bethlehemerat, eta ikhus deçagun guerthatu den eta Jaunac erakutsi deraucun gauça hura.

16. Yoan ciren beraz lehia handirequin eta aurquitu çituzten Maria, eta Joseph, eta haurthoa othelacoan etçana.

17. Eta ikhussi çuten ondoan, hedatu çuten haurthoaren gainean errana içana ciotena.

18. Eta hauc aditu cituzten guciac harritu ciren arçainec arran gaucez.

19. Eta Mariac beiratcen cituen arthosqui gauça hauc guciac, eta beregogoan ibilcen cituen.

20. Guero arçainac itçuli ciren lorificateen eta laudatoen çutela Jaincoa ençun eta ikhussi cituzten gauça hetaz guciez, mintçatu ciozcaten arabera.

21. Eta çortci egunac bethe cirenean haurraren circumcisiónea eguiteco, orduan haren icena deithua içan cen Jesus, ceinac icendatua içan baitcen Aingueruaz, sabelean concebitua içan cen baino lehen.

22. Eta Mariaren garbitceco egunac bethe cirenean, Moisen leguearen arabera, eramán cu-

ten Jerusalemerat, Jaunari presentatceco;

23. (Jaunaren leguean iscribatua den arabera; muthilki lehen sorthu guciac içanen direla icendatuac Sainduac Jaunari).

24. Eta Jaunaren leguean manatua den ofrendaren eskhintceco, ceina baita urço tortoil pare bat, eta bi urço ume.

25. Bada huna, Jerusalemen bacen guiçon bat Simeon icena çuena, eta guiçon hura çucenac eta Jaincoaren beldur, eta iguriquitcen çuen Israeleco atsequida, eta Izpiritu Saindua hura baithan cen.

26. Eta abisatua içan cen cerutic Izpiritu Sainduaz, ez cela hilen, nun ez çuen lehenic Jaunaren Christo ikhussi.

27. Hura beraz Izpirituaz eramana ethorri cen Templurat, eta nola aitac eta amac ekhartcen baitçuten Jesus haurra Templurat, hartaz eguiteco legueco ohitçaren arabera.

28. Hartu çuen besuetan, eta benedicatu çuen Jaincoa eta erran:

29. Jauna, orai uzten duçu yoaitera çure cerbitçaria bakcan, çure hitçaren arabera.

30. Ecen ene beguicc ikhussidute çure salbamena;

31. Ceina preparatu baituçu populu gucien bekhokian;
32. Arguia yendayen arguitceco, eta çure Israeleco populuaren loria *ïçaiteco*.
33. Eta Joseph eta haren ama harritcen ciren hartaz erranac ciren gauzez.
34. Eta Simeonec benedicatu cituen, eta erran cion bere ama Mariari; huna, hau eçarria da hainiteci Israelen, erortceco eta berriz alchatceco arguina bat *ïçaiteco*, eta seinale bat ceintan contra erranen baitute,
35. (Eta orobat ezpata batec chilhatuco du çure arima) amo-reagatic hainitz bihotcen gogoe-tac *ïçan* ditzen aguertuac.
36. Bacen ere Anna emazte Profeta bat, Phaniel Asereco Tribucoaren alaba, ya adin handitan cena, eta çazpi urthez bere senharrarequin bici *ïçan* cena;
37. Eta laur hogoi urthehartan hurbil alharguna, ezcen Templatic higitcen *Jaunco* acer-bitçatuz barurez eta othoitcez, gabaz eta egunaz.
38. Hura beraz han guertaturic memento hartan berean, laudatecen çuen ere Jauna, eta mintço cen hartaz erospena iguriquitcen çuten guciei Jerusalem.
39. Eta complitu cituztenen
- Jaunaren legueaz manatuac diren guciac, itçuli ciren Galilerat, beren hiri Nazaretherat.
40. Eta haurthoa handitcen cen eta azcartcen izpirituz, çuhurtciac bethea *ïçanez*; eta Jaincoaren gracia haren gainean cen.
41. Bada haren aita eta haren ama yoaiten ciren urthe guciez Jerusalemerat *Bazco* phestetan.
42. Eta hamabi urthe bethe cituenean, Joseph eta Maria iganic Jerusalemerat phestaco ohitçaren arabera,
43. Eta iteulcen cirelaric phestaco egunac bethe ondoan, Jesus haurra guelditu cen Jerusalem; eta Joseph eta haren amaez ciren ohartu.
44. Bainan ustez bidayanten mulçoan cela, egun bat ibili ciren; guero bilhatu çuten beren ahaiden eta beren eçagunen artean;
45. Eta ez baitçuten aurquitcen, itçuli ciren Jerusalemerat, hura bilhatcen çutelaric.
46. Bada guerthatu cen hirur garren egunean aurquitu çutela Templuan, irakhastailen erdian yarria, ençuten eta yauquiten cituela.
47. Eta hura ençuten çuten guciac estonatcen ciren haren çuhurtciac eta haren arrapostuez.
48. Eta ikhussi çutenean, es-

tonatnac ciren, eta erran cion
 amac : neure haurra, cergatic
 eguin deraucucu horrela? huna,
 gure aitac eta nic bilhatcen
 cintugun, ansia handitan guine-
 latic,

49. Eta erran cioten : certaco
 bilhatcen ninduçuen? ez daqui-
 çue neure Aitaren eguitecoetan
 içan behar naicela?

50. Bainan ez çuten endelgatu
 cer erraiten cioten.

51. Orduan yautsi cen heye-
 quin, eta ethorri cen Nazaret-
 herat; eta heyer ethordun cen;
 eta haren amac hitz hauc guciac
 beiratcen cituen bere bihotcean.

52. Eta Jesus aiteinatcen cen
 çuhurcian, eta gorphutcean,
 eta gracion, Jaincoaren et gui-
 çonen alderat.

III CAPITULUA.

*Yondoni Baptistac predicatcen
 eta bathayatcen du; Jesus-
 Christo bathayatua, eta ha-
 ren sorterroa.*

1. Bada Tibera-Cesaren im-
 perioaren hamabortz garren urt-
 hean, Poncio-Pilatus Judeaco
 Gobernadore celaric, eta Hero-
 des Tetrarka celaric Galilean,
 eta haren anaya Philippe Tetrar-
 ka Itureaco eta Trachonitaco lur-
 retan, eta Lysanias Tetrarka
 Abilenian;

2. Annas eta Caifas aphez na-
 gusi cirelaric, Jaincoaren hitça
 adiaracia içan cen Joannes Za-
 chariaren semeari, desertuan.

3. Eta ethorri cen Jordanco
 inguruna guciatarat urriquizco
 bathayoa predicatcen çuela, be-
 khatuen barkhamenduaren ar-
 diesteco;

4. Escribatua den arabera E-
 saias Profetaren hitcen liburuan,
 dioela; desertuan oiçu eguiten
 duenaren boça; aphain çaçue
 Jaunaren bidea, çbuchen çatçue
 haren bidescac.

5. Beheratasun guciac bethac
 içanen dira, eta mendi guciac
 eta bizcar guciac aphalduac iça-
 nen dira, eta bide makhur gu-
 ciac chuchenduac içanen dira;
 eta bidesca gaitz gucia errech-
 tuac içanen dira.

6. Eta oroec ikhussico dute
 Jaincoaren salbamena.

7. Beraz erraiten çuen hartaz
 bathayatuac içaiterat ethortcen
 ciren yende tropei; bipera cas-
 tac, norc abisatu çaituzte gue-
 roco hassarradura ihesguiten?

8. Eguitçue beraz urriquia-
 ren araberao fruituac; eta ez
 has erraiten çuen baithan; Abra-
 ham badugu aitatçat; ecen er-
 raiten derautçuet, Jaincoac sor-
 araz ahal detçaquela, harri ho-
 taric ere, Abrahami haurrac.

9. Bada aizcora yadanic eçarria da arbolen erroan; beraz fruitu onic ekhartcen ez duen arbola, picatua içaiterat doha, eta aurthiquia surat.

10. Orduan yendec galdeguin cioten, ciotelaric: cer eguinen dugu bada?

11. Eta ihardetsi çuen, eta erran cioten: bi arropa dituenac eman beça bat ez duenari; eta yateco duenac eguin beça iguisa bera:

12. Eta ethorri ç aizcon pagaraztaileac bathayatuac içaiteco, ceinec erran baitcioten, Nagusja, cer eguinen dugu?

13. Eta erran cioten: ez galda manatua çautçuen baino guehiago.

14. Guerlaco guiçonec galdeguin cioten orobat, ciotelaric: eta guc cer eguinen dugu? erran cioten: ez eguin borcharic, ez enganioric nihoren contra; bainan contenta çaitetze çuen soldatez.

15. Eta nola populuac iguriquitcen baitçuen, eta arraçoinatcen baitçuen bere baithan Joannes ez othe cenez Christo,

16. Joannesec hartu çuen hitça, eta erran guciei; nitaz denaz, bathayatcen çaituztet urez; bainan heldu da ni baino botherekuago dena, ceinaren ez bainaiz

gai zapata korden lachateco; harc bathayatuco çaituzte Izpiritu Sainduaz eta suz.

17. Bere bahea escuan du, eta ossoqui garbituco du bere larraina, eta bilduco du ogui bihia bere bihiteguirat, bainan lastoa erreco du iraungitcen ez den suan.

18. Eta bertee hainitz exorta eguinez, Ebanyelioa adiarazten çuen populuari.

19. Bainan Herodes Tetrarka hartaz mehatchatua içanic Herodias haren anaya Philippercu emaztea gatic, eta eguin cituen gaizquien gatic,

20. Emendatu cituen oraino bertee guciac Joannes presondeguian eçarriz.

21. Bada guerthatu cen, nola populu gucia bathayatua baitcen, Jesus ere bathayatua celaric, eta othoitcean çagolaric, cerna idequi ccla.

22. Eta Izpiritu Saindua yautsi cen haren gainerat gorphutceco itchurapenean, urço colomba batena beçalacoa; eta içan cen boz bat cerutic, erran cioena: çu çare neure Seme ongui maithatua, çu baithan hartu dut ene atseguin ona.

23. Eta Jesus hasten cen hogoi eta hamar urthe hurbil içaiten, Josephen (uste çuten ara-

bera) semea celaric, cein Joseph
Heliena baitcen;

24. Mathatena, Leviena, Mel-
chiena, Jannaena,

25. Josephena, Mathatiasena,
Amosena, Nahumena, Heliena,
Naggeena,

26. Mathena, Mathatiasena,
Semciena, Josephena, Judarena,

27. Johannarena, Rhesarena,
Zorobabelena, Salathielena, Ne-
riena,

28. Melchiena, Addiena, Co-
samena, Elmodamena, Herena,

29. Josarena, Eliezerena, Jo-
rimena, Mathatena, Leviena,

30. Simeonena, Judarena, Jo-
sephena, Jonanena, Eliakimena,

31. Melcarena, Mainanena,
Mathatarena, Nathanena, Davi-
tena,

32. Jesseena, Obedena, Boo-
zena, Salmonena, Naassonena,

33. Aminadabena, Aramena,
Esromena, Pharesena, Judarena,

34. Jacobena, Isaakena, Abra-
hamena, Tharaena, Nakorena,

35. Sarugena, Ragauena, Pha-
legena, Heberena, Salaena,

36. Caïnanena, Arphaxadena,
Semena, Noeena, Lamekena,

37. Mathusalaena, Henokena,
Jaredena, Mahalaleelena, Caï-
nanena,

38. Enosena, Sethena, Ada-
mena, Jaincoarena.

IV CAPITULUA.

*Jesus-Christo debruaz tentatua,
eta arbuyatua Nazarethen,
sendatcen ditu Capernaümen
hainitz eri eta debrustatu.*

1. Bada Jesus Izpiritu Sain-
duaz bethea, itçuli cen Jorda-
neco alderat, eta eramana içan
cen deserturat izpirituaren bert-
hutez.

2. Eta tentatua içan cen De-
bruaz berrogoi egunez, eta ez
çuen deusic yan, egun hec ci-
raueteno, bainan iragan cire-
nean, gosetu cen azquenean.

3. Eta Debruac erran cion:
baldin Jaincoaren Semea bacira,
erroçu harri huni ogui bilhaka
dadin.

4. Eta Jesusec ihardetsi cion,
cioclaric: escribatua da ez dela
choilqui eguiz bicico guïçona;
bainan bai Jaincoaren hitz oroz.

5. Orduan Debruac eraman
çuen mendigora baten gainerat,
eta erakhutsi ciotçan lipar batez
munduco erresuma guciac.

6. Eta Debruac erran cion:
emanen derautçut puchantcia
hau gucia eta heyen loria; ecen
emana içan çaut niri, eta emai-
ten dat nahi duanari.

7. Baldin nahi bacira beraz
ahuzpecatu ene aitcinean, gu-
ciac çureac içanen dira.

8. Bainan Jesusec ihardestean erran cion : habil ene guibelerat, Satan ; escribatua duc ; hire Jainco Jauna adoratuco duc, eta lura choila cerbitatuco.

9. Debruaç eraman çuen orobat Jerusalemerat, eta eçarri çuen Templuco lekhu gorenean, eta erran cion : Jaincoaren Semea bacira, çurthic çaitte beheiti.

10. Ecen escribatua da manatuco duela bere Aingueruci çure beguiratceaz :

11. Eta ekharrico çaituztela beren escuetan, beldurrez yo deçaçun çure zangoa çembait harriren contra.

12. Bainan Jesusec ihardestean, erran cion : errana içan da, ez duc tentatuco hire Jainco Jauna.

13. Eta akhabatu cenean tentacione gucia, Debrua yoan cen haren ganie ; behingotçat.

14. Eta Jesus itçuli cen Galilerat Izpirtuaren berthutez, eta haren aiphua hedatu cen ingurunetaco herri gucietan.

15. Ecen irakhasten çuen heyen Synagoguetan, eta guciez ohoratua cen.

16. Eta ethorri cen Nazarethat, nun alchatu içan baitcen eta sarthu cen Synagoguan errepausuco egunean, ohitua cen

arabera ; guero alchatu cen itakurtceco.

17. Eta eman cioten Esaia profetaren liburna, eta çabaldu çuenean liburua, aurkhitu çuen escribatua den lekhu.

18. Jaunaren Izpirtua eon gainean da, çeren gantçutu bainau, igorri nau Ebanyelioaren adiarastera pobrei, bihotça çocatua dutenen sendatceco ;

19. Adiarazteco esclaboei librança, eta ixuei beguietaco bista ; çaphatuac direnac lachotan eçarteco ; eta Jaunaren urthe agradagarriaren adiarasteco.

20. Guero hetsirie liburua, eta bihurturic cerbitçariari, yarricen eta Synagoguan ciren gucien beguiac haren gainean baratuaç çauden.

21. Orduan hassi cioten erraiten, egun escritura hau complitua da, çucc aditcen duçnelaric.

22. Eta guciec lekhu cotassuna bihurtcen cioten, eta harritecn ciren haren ahotic yalguitcen ciren dohainezco litceç ; eta erraiten çuten : hau ez dea Josephen semea ?

23. Eta erran cioten : segurqui erranen dautçue errau comun hau, medicua senda hadi heroni ; eta eguim çac hemen hire herrian Capernaumen eguia di-

4 Cap.
tucala ençun ditugun gauça gau-
ciac.

24. Bainan erran cioten : e-
guiaz erraiten dautçuet Profeta
nibor ez dela *ongui* ethorria bere
berrian.

25. Eta eguiaz erraiten daut-
çuet bacela hainitz emazte al-
hargun Israēlen, Eliasen dem-
boran, cerua hetsi cenean hirur
urthe eta sei hila bethcz ; halaco
guisaz nun gossete handi bat
içan baiteen lur hartan gucian.

26. Eta halaric-ere Elias ez-
cen igorria içan hetaric bateta-
rat, bainan choilqui emazte al-
hargun baten ganat Sidon Sarep-
taco hirirat.

27. Bacen ere hainitz lepradun
Israelen Elisea profetaren dem-
boran, halaric-ere hetaric batere
ez cen içan sendatua ; bainan
Naaman bakharic, Siriacoa ce-
na.

28. Eta guciac hassaratuac i-
çan ciren Synagoguan , gauça
hauc ençutean.

29. Eta chutituric , cassatu
çuten hiriz camporat , eta era-
man çuten ceinaren gainean he-
yen hiria eguina cen mendi on-
doraino , haren aurthiquitceco
gainetic beheiti.

30. Bainan iragan cen heyen
erditic , eta yoan cen.

31. Eta yautsi cen Capernau-

merat , Galileaco hirirat ; eta lan
irakhasten cituen errepausuco
egunetan.

32. Eta estonatcen ciren ha-
ren irakasteaz ; ecen haren hitça
nausitasunequin cen.

33. Bada Synagoguan bacen
guiçon bat izpiritu lohi batez
debruztatua , ceinac oiuhu eguin
baitçuen gora ,

34. Cioelarie : ha! cer da gure
eta çure artean , Jesus Nazare-
necoa ? ethorri çarea gure ecez-
tatoera ? badaquit nor çaren ,
Jaincoaren Saindua çarela.

35. Eta Jesuseo mehatchatu
çuen garrazqui , erraiten cioe-
laric : ichil hadi , eta yalgui gui-
çon hortaric , eta debruac aur-
thiquiric hura *yenden* erdirat ,
yalgui cen guiçon hartaric , ba-
tere minic eguin gabe ,

36. Eta harritu ciren guciac ,
eta mintço ciren beren artean ,
eta erraiten çuten : cer solas da
han , manatcen duela nausitasu-
nequin eta botherezqui izpiritu
gaistaguinei , eta yalquitcen di-
ra ?

37. Eta haren omena hedatu
cen inguru hartaco lekhu gucie-
tan.

38. Eta Jesus alchatu cenean
Synagoguatic , sarthu cen Simo-
nen etchean , eta Simonen amai-
narreba sukhar handi batequin

çagon, eta othoiztu çuten haren çat.

39. Eta hurbilduric haren gainerat, larderiatu çuen sukharra; eta *sukharrac* utci çuen; eta berehala chutitu cen, eta cerbitçatu cituen.

40. Eta nola iguzquia etçaten baitcen, asco eritassunez eriac cituzten guciec ekharri çazcoten; eta eçarriz escuac bakhotcharen gaincan, sendateen cituen.

41. Demonioac ere yalquiteen ciren hainitcetarie, oiluca eta ciotela: Christo, Jaincoaren Sema çare; bainan mehatchateen cituen borthizqui, eta ez cioten haiçu uzten erraitea baçaquitela Christo cela.

42. Eta arguitu cen becen laster, abiatu cen eta yoan lekhu desertu batera, eta yendece bilhatcen çuten, eta haren ganat ethorriric, atchiquitcen çuten, amoreagatic ez çadin yoan hetaric.

43. Bainan erran cioten: adiaraci behardut bertee hirier ere Jaincoaren Erresumaco Ebanyelioa; ecen hortacotz igorria naiz.

44. Eta predicatcen çuen Galileaco Synagoguetan.

V CAPITULUA.

Jesus-Christoc deitcen du Pierres, sendatcen du lepradun bat eta paralitico bat eta justificatcen bere eta berecen eguiteco moldea Pharisauen contra.

1. Bada guerthatu cen, nola yendetce gucia haren gainerat aurthiquiteen baitcen Jaincoaren hitça aditceco, baçagola Genezarethen ur handiaren bazterrean.

2. Eta ikhussiric bi barkhu uraren bazterrean cirenac eta arrainçaleac yautsiac handie eta saren garbitceu hari; igan cen barkhu hetaric baterat, ceina baitcen Simonena.

3. Eta othoiztu çuen hau lurretic urrunsko eramaiteaz; guero yarri ondoan, irakhasten cituen yendeac barkhu gainetic.

4. Eta akhabatu çuenean mintçatcen, erran cion Simoni: eramaçu erdirat, eta heda çure sareac arrainçatceco.

5. Eta Simonec ihardestean, erran cion: Nagusia, hari çan gare lanean gau gucian, eta ez dugu deusic atcecan; hargatic çure hitcean hedatuco ditut sareac.

6. Hori eguinic, hain bertee hildu çuten arrain nun heyen sareac haxten baitciren.

7. Eta kheinu eguin cioten bertee barkhuan ciren beren lagunci, laguutcerat ethortceco; eta ethorriric, bethe cituzten bi barkhuac, halaco guisaz nun barnatcen baitciren.

8. Eta ikhussi çuenean hau Simon Pierresec, ahuzpecatu cen Jesusen oinetan: cioelariç: Jauna, yoan çaitte ni ganic; ecen guiçon bekhatoros bat naiz.

9. Ecen beldurrac hartu çuen hura eta harequin ciren guciac, eguitetic heldu ciren arraintçaren gatic; hala nola Jacques eta Joannes Zebedeeren semea, Simonen lagunac cirenac.

10. Orduan Jesusec erran cion Simoni: ez içan beldurric, hemendic harat içanen çare guiçon bicien arraintçaille bat.

11. Eta ekharri cituztenean barkhuac lurrerat, utci cituzten guciac, eta yarraiqui çaiçcon.

12. Bada guerthatu cen *lur hartaco* hiri batean celariç, huna, guiçon bat lepraz bethea Jesus ikhustean, aurthiqui çuela here burua *lurrerat* aiticinez, eta othoitu cuen, cioela: Jauna nahi baduçu, garbi eguin neçaqueçu.

13. Eta Jesusec hedatu çuen

escua, eta hunquitu çuen, cioelariç: nahi dut, içan çaitte garbi, eta ordu berean leprac utci çuen.

14. Eta manatu cion nibori ez erraiteaz; bainan çoaci, erran cion, eta aguer çaitte apheçari, eta eskein çaçu çure garbitasunarentçat Moïsec manatu duena, lekhuçotasuntçat heyer cerbitçatceco.

15. Eta haren aiphua hedatcen cen guerotic guerora, halaco guisaz nuu yende oste handiac bilcen baitciren haren ençuteco, eta hartaz sendatuac içaiteco beren eritassunetariç.

16. Eta desertuetan sarthua çagon, eta othoitz eguiten çuen.

17. Bada guerthatu cen irakhasten çuen egun batez, Pharisau eta leguearen irakhastaileac, ceinac ethorri baitciren Galileaco eta Judeaco herri gucietariç, eta Jerusalemetic han cirela yarriac, eta Jaunaren botherea *hanc* cen eritasunen sendatceco.

18. Eta huna guiçon batçuec ekhartcen çuten ohe batean guiçon bat paraliticoa eta bilhatcen çuten etcherat ekhartceco bidea, eta haren aiticinean eçartceco.

19. Bainan ez aurquitcenez nundic sarraraz ahal çaqueten, yende ostearen gatic, içan ciren etche gainerat, eta yautsi ciren

teilatuetaric, ohe thipiarequin, erdirat Jesusen aitcinerat.

20. Ceinac ikhussiz heyen fedea, erran cion paraliticoari: guïçona, çure bekhatuac barkhatuac çaitçu.

21. Orduan Scribauac eta Pharisauac hassi ciren beren artean arraçoinatcen, ciotelaric: nor da blasfemioac erraiten dituen hau? norc barkha ditçazque bekhatuac Jaincoac berac baicen?

22. Jesusec eçagutuz heyen gogoetac, hartu çuen hitça, eta erran cioten: certaco arraçoinatcen duçue horrela çuen baithan?

23. Cein da errechago, edo erraitea: çure bekhatuac barkhatuac çaitçu; edo erraitea; chuti çaitte, eta ibil?

24. Bada yaquin deçaçuen guïçonaren Semeac baduela lurrean bekhatuen barkhatceco botherea, erran cion paraliticoari; erraiten dautçut, chuti çaitte, harçaçu çure ohe thiopia bizcarrean, eta çoaci çure etcherat.

25. Eta berehala paraliticoa chutituric heyen aitcinean, hartu çuen bizcarrean, etçana cen ohea, eta yoan cen bere etcherat, Jaincoa lorificatcen çuela.

26. Eta harritu ciren guciac, eta lorificatcen çuten Jaincoa, eta beldurrez betheac erraiten çuten, eguiazqui ikhussi dugu

seculan iguriquico ez guiniticau gauçac.

27. Guero athera cen, eta ikhussi çuen pagaraztaile bat, Levi icena çuena, yarria pagarazteco lekhuac, eta erran cion segui neçaçu.

28. Ceinac utciz guciac, chutitu cen, eta seguitu çuen.

29. Eta Levic eguin cion gombidanza handi bat bere etchean, nun baitcen pagaraztaile mulço handi bat, eta cembait bertee yende heyequin mahainean cirenac.

30. Eta lekhu hartaco Scribau eta Pharisauac arranguratcen ciren, certaco yaten duçu eta edaten pagaraztailequin eta bici gaistoco yendequin?

31. Bainan Jesusec hitça hartuz, erran cioten: osagarrian direnec ez dute behar medicuric, bainan bai eri direnec.

32. Ez naiz ethorri yustuac urriquirat deitcera, bainan bai bekhatoreac.

33. Erran cioten ere: certaco Joannesen Discipuluec barurcen dute maiz, eta eguiten othoitçac, orobat Pharisauac ere; bainan çurce yaten eta edaten dute?

34. Eta erran cioten: baruraz detçaqueçuya esposaren adisquideac, esposa hoyequin deno?

35. Bainan ethorrigo dira e-
gunac esposa khendua iñanen
haitçayote, orduan barurtuco
dute egun hetan.

36. Guero erran cioten com-
paracione hau: nihore ez du e-
çarteen arropa berri baten pheça
bat bestimenda çahar batean,
bertcenaz berriac urratcen du
çaharra; eta berriaren pheça ez
da moldateen çaharrarequin.

37. Guisa berean, nihore ez
du eçarteen arno berria untei
çaharretan; bertcenaz arno ber-
riac çapartaracico ditu unteiac,
eta ichurico da, eta unteiac gal-
duac iñanen dire.

38. Bainan arno berrio behar
da iñan eçarria untei berrietan;
eta guisa hortan beguiratcen
dira bat eta bertcea.

39. Eta ezda nihor çaharra
edaten duenic, berehala berria
nahi duenic; ceen erraiten du:
çaharra hobea da.

VI CAPITULUA.

*Jesus-Christoc yustificatcen ditu
bere Discipuluac, ogui ondoac
Errepausuco egunen errotic a-
theratcen dituztenac, eta sen-
datcen du guiçon baten escu
eihartua, icendatcen ditu ha-
mabi Apostolu, eta emaiten
du irakhascunza hainitz.*

1. Bada guerthatu cen erre-

pausuco egun bigarren lehe-
nean; iragaiten cela oguietarie,
eta haren Discipuluac errotic a-
heratce cituztela ogui ondoac,
eta beren escuetan çaphatuz, he-
tarie yaten çutela.

2. Eta Pharisauetarie combai-
tec erran cioten: certaco eguiten
duçue gauça bat eguitea haiçu
ez dena errepausuco egunetan?

3. Eta Jesusec hitça hartuz,
erran cioten: ez duçue irakhurtu
cer eguin çuen Davitec gossetu
cencan, harc, eta harequin ci-
renec.

4. Nola sarthu cen Jaincoaren
etchean, eta hartu cituen pro-
posicioneco oguiac, eta hetarie
yan, eta eman ere harequin ci-
reneci; nahiz ezden haiçu sacri-
ficatçailer baicen hetarie yatea.

5. Guero erran cioten: gui-
çonaren Semea errepausuco ere
Jauna da.

6. Berce errepausuco egun
batez ere Synagoguan sartcera
guerthatu cen, eta irakhasten
çuen; eta han bacen guiçon bat
ceinaren escu escuna eihartua
baitcen.

7. Bada Scribauec eta Phari-
sauec guardia emaiten çuten sen-
datuco çuenez hura errepausuco
egunean, aurkhitceco certaz hu-
ra acusa.

8. Bainan eçagutcen cituen

heyen gogoetac; eta erran cion guicõn escua eihartua çuenari: alcha çaute, eta egon chutic erdian. Eta hura alchaturic chutic egon cen.

9. Bainan Jesusec erran cioten: galdeguinen dautçuet gauçabat; baiçu dea onguia eguitea errepausuco egunetan, edo gaizquia eguitea? norbaiten salbatcea, edo haren galcea?

10. Eta behatu çuenean guciei inguruan, erran cion guicõn hari: heda çaçu çure escua; eguin çuen, eta haren escua eguin cen sendoa bertcea beçala.

11. Eta sumindu ciren, eta elgarren artean mintço ciren cer eguin ahal ceçaqueten Jesusi.

12. Bada mendi baten gainerat igaiterat guerthatu cen egun hetan othoitz eguiteco; eta han iragaitera gat gucia Jaincoa othoitzuz.

13. Eta eguna ethorri cenean, deithu cituen bere Discipuluac; eta hautatu cituen hetaric hamabi, ceinac icendatu ere baitcituen Apostoluac;

14. Hec dira: Simon, ceina icendatu baitçuen orobat Pierres, eta Andres haren anaya, Jacques eta Joannes, Philippe eta Barthelemi:

15. Mathiu eta Thomas, Jac-

ques Alpheeren semea, eta Simon gaindicendatua Zelotes:

16. Jude Jacquesen anaya, eta Judas Iscariota, ceina içan baitcen traidorea ere.

17. Guero yauxiric heyequin, guelditu cen ordoqui batean bere Discipuluequin, eta yende mulço handi batequin Judea guctic, eta Jerusalemetic, eta Tyreco, eta Sidoneco ixashazterretaric ceinac ethorri baitciren haren ençuterat, eta sendatuac içaiteco beren eritassunetic;

18. Eta toleatuac cirenac ere izpiritu gaiztaguinez; eta sendatuac içan ciren.

19. Eta guciec chercateen çuten haren ikhustea; ecen yalguitcen cen haren ganic bertlute bat guciac sendatcen cituena.

20. Orduan itçuliz beguiac bere Discipuluen ganat, erraiten cioten: ongui dohaxuac çarete çuec pobreac; ecen Jaincoaren erressuma çuena da.

21. Ongui dohaxuac çarete, çuec orai gosse çaretenac; ecen asseco çarete. Ongui dohaxuac çarete orai nigarretan çaudetenac; ecen bozcarioan içanetu çarete.

22. Ongui dohaxuan içanen çarete guicõnec hastiatuco çaituztenean, eta escumicatuco çai-

tuztenean, eta escarniatuco çaituztenean, eta arbuyatuco dutenean çuen icena gaistoa beçala, guiçonaren Semea gatic.

23. Alaguera çaitetze egun hartan eta bozcarioz yauz; ecen huna, çuen saria handia da ceruan, ecen heyen aitec eguiten çuten orobat Profetei.

24. Bainan çorigaitz çuer abaraxei; ecen kharreatcen duçue çuen atsequida.

25. Çorigaitz betheac ciretenei; ecen gosse içanen duçue. Çorigaitz orai irri eguiten duçunçei; ecen auhendatuco duçue eta nigar eguinen.

26. Çorigaitz çuei guiçon guciec erran dutenean ongui çutaz; ecen heyen aitec eguiten çuten orobat profeta falsuei.

27. Bainan çuei ençuten nuçonei erraiten dautçuet; maitha çaitçue etsaiac, eguiçue onguia hastio çaituztenei.

28. Benedicaçaitçue madaricatcen çaituztenac, eta othoitz eguiçue eraunsten çaituztenençat.

29. Eta mathela batetan yoitent çaituenari, eskein eçoçu bertcea ere; eta norbaitec khencen badautçu çure capa, ez debeca harcetic tunika çre.

30. Eta galdeguiten dautçun cein nahi guiçoni emoçu; eta

çurea khencen dautçunari ez beriz galda.

31. Eta nahi duçun beçala guiconec eguin deçaçuten, eguiçue ere orobat.

32. Bainan maite badituçu *choilqui* çu maite çaituztenac; cer esker içanen dautçute; ecen bici gaistoco yendec ere maite dituzte hec maite dituztenac.

33. Eta ez baduçu onguia eguiten onguia eguin dautçutenei baicen, cer esker içanen dautçute? ecen bici gaistoco yendec eguiten dute gauça bera.

34. Eta ez baduçue prestatcen *noren* ganic uste baituçue errecebituco duçuela *baicen*; cer esker içanen dautçute? eceç bici gaistoco yendec bardin prestatcen dute bici gaistoco yendei; amoreagatic errecebi deçaten gauça bera.

35. Hortacotz maitha çaitçue çuen etsaiac, eta eguiçue onguia, eta prestaçaçue deus iguriqui gabe, eta çuen saria içanen da handia, eta içanen çarete Orotacoaren semea, ecen onguilea da gaistoen eta esker gaben alderat.

36. Içan çaitetze beraz misericordios, çuen Aita misericordios den beçala.

37. Eta ez çaçue yuya, eta ez çarete içanen yuyatuac; ez çaçue

que condena eta ez çarete içanen condenatuac; barkha çaque, eta barkhatua içanen çautçue.

38. Emaçue, eta emana içanen çautçue; emanen derautçute galzarren neuri ona, çapatua eta metatua, eta gaintuço dena; ecen içartuço dituçuen neurriaz, içartuac içanen çarete çuen al-dian.

39. Eta erraiten cioten ere comparacione *hau*: possible dea ixubateç guida ahal deçan *bertce* iXu bat? ez direa biac erorico cilhorat?

40. Icaslea ezda bere nagusia baino guehiago; bainan icasle perfeta, içanen da bere nagusiari beçala.

41. Certaco behatcen duçu çure anayaren beguian den lastoari eta ez çare ohartcen çure beguian den ernayari.

42. Edo nola erran deçaqueçu çure anayari? ene anaya, per-meti çaçu khien deçadan çure beguian den lastoa, çue ikhusten ez duçuna çure beguian den ernai bat. Hypocrita, khien çaçu lehenic çure beguitic ernaya, eta guero ikhussico duçu nola khenduço duçun çure anayaren beguian den lastoa.

43. Eguiaz, arbola bat ezda ona, fruitu gaisto ekhartcen duena; ez eta arbola bat ezda gais-

toa, fruitu ona eguiten duena.

44. Eta arbola bakhotcha eçagun da bere fruitutic; ecen picoac ere ez dira bilcen elhorrietaric, eta ez dire mahatsac bilcen, berro elhorrian.

45. Guiçon prestuac atheratcen ditu gauça onac bere bihotceco muyan onetic; eta guiçon gaistoac atheratcen ditu gauça gaistoac here bihotceco muyan gaistotic; ecen bihotceco franquecian mintço da ahoa.

46. Bainan certaco deitcen nuçue Jauna, Jauna, eta ez duçue eguiten erraiten dudana?

47. Erakhutsico dautçuet nor iduri duen ni ganat ethorteen denac, eta ene hitçac ençuteen hec eguiten dituenac.

48. Iduri du guiçon bat ceinac etche bat eguitean, aitçurtu eta cilhatu baitu barna, eta cimendua eçarri harrocaren gainean, halaco guisaz nun ur yalquitce bat guerthaturic, ibaya yoan baita etche haren contra emaitera borthizqui, bainan ecin kordocatu du, ceren cimendatua baitcen harrocaren gainean.

49. Bainan, contrara, nor ere ençun ondoan ene hitçac, ez baititu eman pratican, iduri du guiçon bat bere etchea lurraren gainean eguin duena, hari cimenduric eguin gabe, *ecen* iba-

yaic emanic etche haren contra, erori da berehala, eta etche haren lurreratzea handia ičan da.

VII CAPITULUA.

Jesus - Christoc sendatcen du capitain baten sehia hiletaric pizten alhargun baten semea, emaiten du lekhuotassuna bere buruaz eta yondoni Baptistaz. Pharisauen erreprotchuen contra, eta barkhatcen dio emazte bekhatorosari.

1. Eta akhabatu çuenean solas hura gucia aditeen çuen populuaren aiticnean Capernaumen sarthu cen.

2. Bada Capitain baten sehia, ceinac hau hainitz maite baitçuen; eri cen; eta hilcerat yoan cen.

3. Eta Capitainac ençun çuenean mintçatcen Jesusez, igorri cituen haren ganat cembait Juduen Çaharretaric, haren othoizteco ethor çadin haren schiaren sendatcerat.

4. Eta ethorric Jesusganat, othoiztu çuten arreakaika, erraiten ciotelaric: gay cela hau ardiesteco.

5. Ecen, cioten, maite du gure yendaquia, eta eguin deraucu Synagogua.

6. Jesus yoan çen beraz heyequin; eta nola ya ez baitcen

urrun etchetie, Capitainac igorri cituen bere adisquideac haren biderat, hari erraiteco, Jauna, ez çaitela akhit; ecen ez naiz gay sar çaiten ene teilatuaren azpian.

7. Hortacotz ere ez dut neure burua uste ičan gay neroni yoaiteco çu ganat, hainan erraçu choilqui hitz bat; eta ene sehia sendatua içanen da.

8. Ecen neroni bertcen botherearen azpico eçarri naicen guiçon bat bainaiz, baditut ene azpian guerlaco guiçonac, eta erraiten dut bati, çoaci, eta yoaiten da; eta bertce bati, çauri, eta ethorteen da; eta neure sehiri; eguiçac hori, eta eguiten du.

9. Hori adituric Jesusec admiratu çuen; eta itçuliric, errancion seguitcen çuen mulçoari: erraiten dautçuet, ez dudala aurquitu, Israelen ere, fede bat hain handia.

10. Eta igorriac ičan cirenac ethorri cirenean eta sarthu etchean, aurquitu çuten eri içatu sehia, ongui ekhartcen cela.

11. Eta biharamonean Jesus guerthatu cen yoaitera Nain icena duen hiri batera, eta bere Discipuluetaric hainitz eta yende oste handi bat yoan ciren harequin.

12. Eta hirico atherat hurbil-

cen celaric, huna, ekhartcen çuten camporat hil bat, bere ama alhargunaren seme bakharra; eta hirico yendetce handi bat bacen harequin.

13. Eta Jaunac ikhussi çue-nean urricalmenduz hunquitua içan cen haren alderat, eta erran cion: ez çaçula eguin nigarric.

14. Guero hurbilduric, hunquitu çuen hil khutcha; eta *gorphutçaren* kharreatçailleac guelditu ciren, eta erran çuen: guiçon gaztea, erraiten derauyat; yaiqui hadi.

15. Eta hila yaiquicen, eta hassi mintçateen, eta Jesusec bihurtu cion bere amari.

16. Eta guciac beldurrez ikharatu ciren, eta lorificateen çuten Jaincoa, ciotelaric: segurqui profeta handi bat alchatu da gure artean; eta segurqui Jaincoac ikhuscatu du bere populua.

17. Eta *miraculu* hunen omena hedatu cen *Judea* gucian, eta ingurunaco lekhu gucietan.

18. Eta gauça hec guciac aiphatuac içanic Joannesi, bere Discipuluez.

19. Joannesec deithu cituen bere Discipuluetaric biga, eta igorri cituen Jesusganat, hari erraiteco; ethorri behar dena

çarea, ala behar dugu iguriqui bertcebat?

20. Eta ethorric haren ganat, erran cioten: Yondoni Baptistac igorri gaitu çu ganat, çuri erraiteco; ethorri behar dena çarea, ala iguriqui behar dugu bertce bat?

21. (Bada, oren hartan berean sendatu cituen hainitz yende eritassunetaric eta çorigaitcetaric eta izpiritu gaiztaguinetaric; eta eman çuen bista hainitz ixnei.)

22. Guero Jesusec ihardetsi cioten; eta erran cioten: çoazte, eta erroçue Joannesi cer ikhussi eta aditu duçuen, ixuec erreco-bratcen dutela bista; mainguac ibilecen direla; loptadunac garbituac direla; gorrec ençuten dutela, hilac pizten direla; Ebanyelioa predicatua dela errumesci.

23. Eta ongui dohaxua dela ni gatic gaizbidetua içatu ez dena.

24. Guero Joannesen meçulariac partitu cirenean, hassi cen erraiten Joannesez yendei; cer içan çarete ikhusten desertuan? kanabera bat haiceaz higitua?

25. Bainan cer içan çarete ikhusten? guiçon bat arropa baliousez aphainduia? huna, Erreguén palacioetan aurquitcen dira hainitz ederqui aphainduac di-

rebac, eta goçotassunetan bici direnac.

26. Bainan cer içan çarete ikhusten? profeta bat? bai, erraiten dautçuet, eta Profeta bat baino guehiago.

27. Hartaz da eseribatua: huna, igortcen dut ene meçularia çure aitcinerat, eta aphainduco du çure bidea çure aitcinean.

28. Ecen erraiten dautçuet emaztetic sorthu direnen, ez dela profetaric batere Yondoni Baptista baino handiagoric; eta halaric ere gutiena Jaincoaren erresuman hura baino handiago da.

29. Eta hura ençun duen populu gucia, eta pagaraztailec ere yustificatu dute Jaincoa Joanesen Bathayoa errecebituz.

30. Bada Pharisaucc eta legucco irakhastailec, ez içanez hartaz bathayatuac, eguin çuten Jaincoaren chedea ez deus heyen aldera.

31. Orduan Jaunac erran çuen: nori beraz bardincatuco ditut ethorquiçun huntaco guiçonac; eta cer iduridute?

32. Iduridute placetan yarriac diren haurrac, eta batçu bercei oiñu eguiten dutenac, eta erraiten: chirula yo dautçugu eta ez çarete danzatu: cantatu daitçu-

gu aire dolamenac, eta ez duçue nigar eguin.

33. Ecen Yoandoni Baptista ethorri da oguiric ez yanez, eta arnoric ez edanez; eta erraiten duçue; demonio bat badu.

34. Guiçonaren Semea ethorri da yan eta edanez; eta erraiten duçue: huna yale eta edale bat, pagaraztailen eta bici gaistoco yenden adisquidea.

35. Bainan çuhurtcia yustificatua içanda haren haur guciez.

36. Bada Pharisauetaric batec othoiztu çuen haren etchean yateco: eta sarthu cen Pharisau haren etchean, eta eman cer mahainian.

37. Eta huna, bacen hirian bici gaistoco emazte bat, ceinaç yaquinic Jesus mahainian cela Pharisauaren etchean, ekharri baitçuen albatrasco unci bat olio usain goço batez bethea.

38. Eta egonez guibelean haren oinetan, eta nigarrez, hassi cen heyen bustitcen bere nigarrez, eta chukhatcen çituen bere biloez, eta bessarcacen çaiçcon zangoac, eta gantzutcen cituen olio usain goço hartaz.

39. Bainan combidatu çuen Pharisauac ikhussiz hori, erran çuen bere baithan: hau profeta balitz, segurqui balaquique nor eta cer den unquitcen duen e-

mazte hori; een bici gaistoco emazte bat da.

40. Eta Jêseuc hitça hartuz erran cion: Simon, badut cerbait çuri erraiteco; eta erran cion: Nagusia, erraçû.

41. Harce dun batec bacituen bi çordun; batec çorçaizcon bortz ehun libera eta bertceac berrogoi eta hamar.

42. Eta nola ez baitçuten certaz paga, barthatu cioten çorra bati eta bertceari; erraçû beraz, hetaric ceinac maithatuco du hura guehiago?

43. Eta Simonec ihardestean erran cion: uste dut hura dela ceini ere barkhatu baitu guehiago, eta Jêseuc erran cion: çuhurqui yuyatu duçu.

44. Orduan itçulirie emaztearen alderat, erran cion Simoni: ikhusten duçu emazte hori? Sarthu naiz çure etchean, eta ez dautaçû eman uric zangoen ikhusteco; bainan arragatu ditu ene zangoac bere nigarrez, eta chukatu ditu bere biloez.

45. Ez dautaçû eman musu bat, bainan hura, sarthu naicen gueroztic, ezda guelditu ene zangoen bessarkhatcetic.

46. Ez duçu gantçutu ene burua olioç, bainan harc gantçutu ditu ene zangoac olio usain goço batez.

47. Hortacotz erraiten dautçut haren bekhatuac, handiac direnac, barkhatuac çaiçcola, een hainitz maithatu du: bada gutiago barkhatua çaconari, harc gutiago maite du.

48. Guero erran cion emazteari: çure bekhatuac barkhatuac caizquitçu.

49. Eta harequin mahainian cirenac hassi ciren erraiten beren artean; nor da hau bekhatuac ere barkhatcen baititu.

50. Bainan erran cion emazteari: çure fedeaç salbatu çaitu, çoaci bakean.

VIII CAPITULUA.

Jesus-Christoc irakhastean bereac erailearen parabolaz, eztitcen du tempesta, sendatcen debruztatu bat eta odol galce bat çuen emazte bat, eta pizten Jairusen alaba.

1. Bada guerthatu cen hortie landan, hiriz hiri çohala, eta herriz herri, predicatcen çuelaric eta adiarazten Jaunaren eresuma; eta hamabi Discipuluac harequin ciren.

2. Eta cembait emazte ere libratu cituenac izpiritu gaistaguetaric, eta eritassunetarie, nola, Maria, Magdalena deit-hua, ceina gaçic athera baitciren çazpi debru.

3. Eta Joanna, Chuzasen emaztea, cein *Chuzas* baitcen Herodesen menayanta; eta Suzanna, eta bertce hainitz beren onthassunez laguntcen çutenac.

4. Eta nola yendetce handi bat bilcen baitcen, eta hainitz yohan baitciren hura ganat hiri guciataric, erran cioten parabola hau :

5. Eraile bat athera cen bere haciaren erraiteco; eta erraitean, *haciaren* araldebat erori cen bide gainean, eta zangoez çapatua içan cen, eta ceruco choriec yan çuteu gucia.

6. Eta bertce araldebat erori cen lekhu harrixu batetara; eta goratu cenean, eihartu cen, ez çuelacotz bustiroaric.

7. Eta bertce araldebat erori cen elhorrien arterat; eta elhorriac alchatu ciren harequin batean, eta itho çuten.

8. Eta bertce araldebat erori cen lur on bateria; eta goratu cenean, errendatu çuen fruitua ehunaldiz bertce hainberce. Gauça hauc erraitean oiuhu eguiten çuen; beharriac dituenac ençuteco, ençun beça.

9. Eta bere Discipuluac interroatu çuten yaquiteco cer erran nahi çuen parabola hunec.

10. Eta ihardetsi çuen, eman çautçue Jaincoaren Erresumaco

mysterioac eçagutcea, bainan ez çayote bertcei aiphatua comparacionez baicen; amoreagatic ikhustean ez deçaten ikhus, eta ençutean ez deçaten endelga.

11. Huna beraz cer erran nahi duen parabola hunec; hacia Jaincoaren hitça da.

12. Eta hacia errecebitu dutenac bide gainean, hitça ençuten dutenac dira; bainan guero ethortcen da demonioa, ceinac edequitcen baitu heyen bihotcetic hitça, beldurrez sinhextean ez diton salba.

13. Eta lekhu harrixu batean errecebitu dutenac hacia, hec dira hitça ençun ondoan, bozcariorequin errecebitcen dutenac; bainan erroric ez dute; sinhexten dute behin; eta tentacioneco demboran urruntcen dira.

14. Eta elhorrien artera erori dena, hec dira hitça ençun ondoan, eta yoan ondoan, anxiez aberaxtasunez eta mundu huntaco guriqueriez ithoac direnac, eta ez dute ekhartcen fruitu onthuric.

15. Bainan lur on batean erori dena, hec dira hitça ençun ondoan, atchiquitcen dutenac bihotz onest eta on batean, eta fruitua ekhartcen dutenac pairozqui.

16. Nihore arguizaguia piztu

ondoan, ezdu hura estalcen un-
ci batez ez eta ohe azpi batean
eçartcen, bainan eçartcen du
zutargui haten gainean, sartcen
direnec ikhusteco arguia.

17. Ecen ezda segreturic a-
guertcen ez denic; ez eta gauça
estaliric eçagutcen ez denic, eta
ethortcen ez denic arguirat.

18. Beha çaque beraz nola
ençuten duçnen; ecen duenari
emana içanen çayo; bainan deus
ez duenari, içan uste duena ere
edequia içanen çayo.

19. Orduan bere ama eta bere
anayac ethorri ciren haren ga-
nat, bainan ecin hurbil çaitetz-
quen yendengatic.

20. Eta kharriatu çuten, cio-
telaric: çure ama eta çure ana-
yac hor dira campoan, çure ik-
husteco guticia dutenac.

21. Bainan ihardetsi çuen,
eta erran cioten: ene ama eta
ene anayac Jaincoaren hitça en-
çuten dutenac dira, eta hura
pratican emaiten dutenac.

22. Bada egun batez barkhu
batean igaitera guerthatu cen
bere Discipuluequin, eta er-
ran cioten: iragan gaiten uraz
bertice alderat; eta partitu ci-
ren.

23. Eta nola bogatcen bait-
çuten, lokhartu cen, eta ichkuidu
bat alchaturic uraren gainean,

barkhua urez bethecten aricen,
eta lanyer handitan ciren.

24. Orduan ethorri ciren hura
ganat, eta iratçarraraci çuten,
ciotelaric: Nagusia! Nagusia!
galcerat goaci. Bainan hura chu-
taturic, mintçatu cen nausitas-
sunequin haiceari eta baguer, eta
eztitu ciren: eta ugueraldia it-
çuli cen.

25. Orduan erran cioten: nun
da çuen fedea? eta hec beldur-
rez eta mirestez sesituac, beren
artean cioten: bainan nor da
hau, manatcen du haicer eta
urari, eta obeditcen diote?

26. Guero arrabatu çuten Ca-
darenieneco lur ingurunetarat
ceina baita Galilearen paurean.

27. Eta yautsi cenean lurrera,
ethorri cen hari buruz hiri har-
taco guiçon bat ceina aspaldian
debrustatua baitcen, eta ez bait-
cen arropetz estalia, eta ez bait-
çuen eguiten egoitça etchetan
bainan bai hobietan.

28. Eta ikhussiric Jesus, oi-
hu eguin çuen, eta ahuzpecatu
cen haren aitoinean, cioelatic
oihu patarracaz, cerda ene eta
çure artean, Jesus Oroetaco Jain-
coaren *semea*? othoizten çaitut,
ez ni tormenta.

29. Eta Jesusec manatcen cion
izpiritu lohiari yalçuitceaz gui-
çon hartaric camporat: ceren

aspaldian hetsia atchiqui çuen, eta nahiz guiçon hura estecatua cen gathez eta burdinetan atchiquia, porroscatcen cituen bere lokharriac, eta eramana cen demonioaz desertuetan barna.

30. Eta Jesusec galdeguin cion: nola duçu icena? eta erran çuen: araldea; ecen hainitz demonio sarthu ciren hura baithan.

31. Bainan othoizten çuten Jesus ez ceçoten mana leicerat yoaita.

32. Bada han bacen acinda belz mulço handi bat mendi gainean bazcatcen cirenac, eta othoizten çuten haiçu utz citçan acinda belz hetan sartcea; eta utci cituen.

33. Eta demoniac atherarie guiçon hartarie sarthu ciren acinda belcetan; eta acinda mulçoa anrthiqui cen gain behera urerat; eta ithocen cen.

34. Eta hura bazcatçailec ikhussi çutenean cer guerthatu cen, ihes eguin çuten, eta yoan ciren horren eguiztatcera hirirat eta landetan gaindi.

35. Eta yendeac yalgui ciren cer guerthatu cen ikhusteco, eta ethorri ciren Jesusganat, eta auçuitu çuten ceimeren ganic demonioac athera ciren guiçona, bere Jesusen oinetan yarria bezitua, eta çuhurtua, eta icitu ciren.

36. Eta hauc guciac ikhussi cituztenec erran cioten nola debruzatua içan cen libratua.

37. Orduan yende hec guciac ethorriac asco lekhu Gadarenien auçotarie, othoiztu çuten urrun çadin hetarie, ecen ikharan çauden, berriz igan cen beraz barkhurat, eta yoan cen handic.

38. Ceinaganic demonioac atheraciren guiçonac othoizten çuen harequin içan çadin, baina Jesusec igorri çuen, cioelarie:

39. Itçul çaitte çure etcherat, eta adiaraz çaçu cein gauça handiac eguin daizquitçun Jaincoac. Yoan cen beraz adiaraciz hiri gucian Jesusec eguin çaiccon hauça guciac.

40. Eta Jesus bihurtu cenean, yendec errecebitu çuten bozcariorrequin; ecen guciac iduriquitcen çuten.

41. Eta huna, guiçon bat Jairus icena çuena, ceina baitcen Synagoguaco aiteindaria, ethorri cen, eta ahuzpecaturic Jesusen oinetan, othoiztu çuen ethor çadin haren etcherat.

42. Ecen baçuen alaba bakhar bat, hamabi urtheren inguruna çuena, hilcera çohana, eta nola yohan baitcen, yendec hersten çuten.

43. Eta emazte bat odol gal-

cebat çuena hamabi urthe hartan, eta bere onthassun gucia chahutu çuena medicuetan, batéz ere sendatua içan gabe;

44. Hurbilduz hura ganat guibelelic, hunquitu çuen haren arroparen ezquina, eta ordu berean odol galcea guelditu cen.

45. Eta Jesusec erran çuen: norc hunquitu nau? eta nola oroc ukhatcen baitçuten hec cirela, Pierresec erran cion, eta harequin cirenec ere: Nagusia, yendec hersten eta çapatcen çaituzte, eta erraiten duçu: norc hunquitu nau?

46. Bainan Jesusec erran çuen: norbaitçc hunquitu nau; ocen eçagutu dut berthute bat yalgui dela niganic.

47. Orduan emazteac ikhusiz hura ez çayola gordea içan, ethorri cen gucia ikharan, eta ahuzpecaturic haren oinetan, aithortu cion yendaya guciaren aitcinean cergatic hunquitu çuen, eta cer guisaz içan cen sendatua berehala.

48. Eta erran cion: ene alaba, çande descansu, çure fedec sendatu çaitu; çoaci bakean.

49. Eta mintço celaric oraino, norbait ethorri cen Syna-

goguoaco aitcindaria ganic, ceinae erran baitcion; çure alaba ezda hila, ez akhit Nagusia.

50. Bainan Jesusec hori adituric, ihardetsi cion nescatcharen aitari, cioelaric: ez içan beldur; sinhex çaçu choilqui, eta sendatua içanen da.

51. Eta ethorri cenean etcherat, ez çuen utci nihor sartcera Pierres, Jacques eta Joannes baicen, nescatcharen aita eta amarequin.

52. Bada nigar eguiten ciotenguciec, eta minez bolharrac yoitencituzten; bainan erran cioten: ez eguin nigarric, ezda hila, bainan lo dago.

53. Eta hartaz trufatcen ciren, baitçaquiten segurqui hila cela.

54. Harebotaturic guciac camporat, eta harturic nescatcharen escua, oiñu eguin çuen, cioelaric: nescatcha, chuti çaitc.

55. Eta haren arima itçulic cen, eta nescatcha chutita herehala, eta manatu çuen eman ceçotela huni yatera.

56. Eta nescatcharen aita eta ama harritu ciren, bainan manatu cioten ez nihori erraitcer eguin içan cen.

IX CAPITULUA.

Jesus - Christoc igortcen ditu Apostoluac predicatceco eta sendatceco, assetcen ditu bortz oguiz mila guizon, irakhasen ditu berceac; guero itchuraz aldatua da, sendatcen du debruztatu bat, irakhasen du humiltassuna berenei, uzten du halaco guizon bat debrien cassatcerat, pairatcen du egon lekhuaren eza, eta nahi du berec segui deçaten behatu gabe guibelerat.

1. Guero *Jesusec* bildurio bere hamabi *Discipuluac*, eman cioten bothere eta nausitassun debru gucien gaincan; eta erien sendatceco *ahala*.

2. Eta egorri cituen predicatcera Jaincoaren erresuma, eta erien sendatcera.

3. Eta erran cioten: ez ekhar deusic bidecotçat, ez makhilaric, ez çacuric, ez oguiric, ez diruric, eta ez içan bakhotchac bi arropa.

4. Eta cein nahi etehetan sar çaitetzten, egon çaitetzte han handic abiatu artino.

5. Eta errecebituco ez çaituzten lekhu orotan, hiri hartaric abiatcean, inbaurrex çaçue çuen oinen herranxa, lekhuçotassuncan heyen contra.

6. Hec beraz partituric yoaiten ciren herriz herri, Ebanyelioa adiarazten çutelaric, eta orotan sendatcen.

7. Bada Herodes Tetrarkac ençun çuen mintçatcen *Jesusec* eguiten cituen gauça guciez; eta truble handian ciren ceren cembaitec erraiten çuten *Joannes hiletaric* piztu cela;

8. Eta cembaitec *Elias* agueratu cela; eta bertce cembaitec, Profeta çaharretaric norbait piztu cela.

9. Eta Herodesec erran çuen: *Joannesen* burua motz araci dut; nor da beraz hau ceinetaz ditcen baititut erraiten horrelaco gauçac? eta haren ikhustea bilhatcen çuen.

10. Guero *Apostoluac* ethorri ondoan, condatu cioten eguin cituzten gauça guciac. Eta *Jesusec* eramen cituen berequin, eta bildu cen lekhu desertu batera, *Bethsaida* icena duen ondorat.

11. Hori yaquinic yendec, yarraiqui çaiçcon; eta errecebitu cituen, eta aiphatcen cioten Jaincoaren erresumaz, eta sendatcen cituen sendaturic içan behar cirenac.

12. Bada eguna aphalcen hassi ondoan, hamabi *discipuluac* ethorri çaiçcon eta erran çayoten; egor çaitçu yende horiec, yoan

diten ingurunaco herri eta her-
risquetara, harat bilceco, eta
yatera aurquitceco; ecen hemen
lekhu desertu batetan gare.

13. Bainan erran cioten: em-
çucte yaterat ceronec. Eta erran
çuten: ez dugu bortz ogui eta
bi arrain baino guebiago; ez ba-
guira yoaiten yatecoen crostera
yendaye hunen guciarençat.

14. Ecen laur mila guçonon
inguruna ciren. Eta erran cioten
bere Discipuluei: eçar çaitçu
mulçoca, baxhotcha berrogoi
eta hamarrecoa.

15. Eta eguin çuten horrela,
eta herroncan eçararaci cituzten.

16. Guero hartu cituen bortz
oguiac eta bi arrainac, eta ce-
rura behatuz, benedicatu cituen,
eta hauxi, eta partitu cituen be-
re Discipuluei, eman citçaten
yende horien aitcinean.

17. Eta hetaric yan çuten gu-
ciec, eta hasse ciren, eta eramán
cituzten hamabi sasqui ogui pus-
ca soberatutic betheac.

18. Bada guerthatu cen nola
lekhu desertu batean baitcen ot-
hoitz eguiteco, eta Discipuluac
harequin baitciren, interroatu
cituela, ciotelaric; nor diote
yendec naicela?

19. Ihardetsi cioten: *batçuec*
diote yondoni Baptista çarela;
bertce Elias; eta bertce, Pro-

feta çaharretaric norbait piztu
dela.

20. Orduan erran cioten: eta
çuec nor, naicela dioçue? eta
Pierresec ihardestean erran cion:
çu çare Jaincoaren Christo.

21. Bainan mehatchatuz ma-
natu cioten ez nihori erraiteaz.

22. Cioelaric: ceren guçon-
aren semeac behar baitu hainitz
pairatu, arbuyatua içan çahar-
rez, Sacrificatçaille aitcindariez,
eta Scribaturez, eta heriotcerat
eramana, eta hirurgarren egu-
nean piztu behar da.

23. Guero erran cioten gu-
ciei; norbait elhorri nahi bada
ene ondotic, ukho eguin beça
bere buruari, eta kharrea beça
egun guciez bere khurutçea, eta
yarraic bedi.

24. Ecen norc-ere salbatu na-
hico baitu bere bicia, galduco
du; bainan norc-ere galduco
baitu bere bicia ene amoreaga-
tic, hanc salbatuco du.

25. Eta cer progotchu du gu-
çon batec mundu guciaren ida-
baztea, deseguiteu badu bere
burua, eta galcen bada?

26. Ecen nor ere ahalquetuco
haita nitaz eta ene hitcez; gu-
çonaren semea ahalquetuco da
hartaz, ethortçen denean bere
lorian, eta Aitaren eta Aingueru
Sainduenean.

27. Eta erraiten dautçuet e-
guiazqui hemen present direnen
artean, badirela heriotcea goça-
tucó ezdutenac Jaincoaren Er-
resuma ikhussi duten arteraino.

28. Bada guerthatu cen çortci
egun hurbil hitz horien ondotic,
hartu cituela berequin Pierres,
eta Joannes, eta Jacques, eta
mendi batera igan cela othoitz
eguiteco.

29. Othoitcean çagolaric, ha-
ren bisayaren itçhura bertce bat
eguin cen, eta haren arropa
çhuri eguitu cen, eta arguitcen
çnen ceruco argui batec beçala.

30. Eta huna, bi guiçon, Moi-
ses eta Elias, mintço ciren ha-
requin.

31. Eta aguertu ciren lorian
eta mintço ciren haren akhabant-
ça Jerusalemén complitu behar
çuenaz.

32. Bada Pierres eta harequin
cirenac loac pizatuac ciren; eta
iratçartu cirenean ikhussi çuten
haren loria, eta harequin ciren
bi guiçonac.

33. Eta guerthatu cen *guiçon*
hec urruntcen cirelaric hura ga-
nic, Pierresec erran cioela Je-
susi: Nagusia, on da hemen içan
gaiten, eguin ditçagun hemen
hirur etçhola, bat çuretaco, bat
Moisen eta bat Eliesen daco;
yaquin gabe cer erraiten çuen.

34. Eta gauça hauc erraiten
cituelaric, hodoi bat ethorri cen
bere itçalaz estali cituena; eta
nola sartcen baitciren hodoian,
icitu ciren.

35. Eta boz bat ethorri cen
hodoitic, cioela: hau da ene
seme ongui maitea; hau ençun
çaçue.

36. Eta boza adiarazten cela-
ric Jesus aurquitu cen bakharric.
Eta ichildu ciren *guciac* eta ez
çuten egun hetan nihori condatu
ikhussi çutenetaric deusic.

37. Bada guerthatu cen biha-
ramunean, hec yauxi ondoan
menditic, yendetce handi bat e-
thorri cela haren biderat.

38. Eta huna, tropaco gui-
çon batec oiçu eguin çuen, cioe-
laric: Nagusia, othoizten çaitut,
aurthie çaitçu beguiae ene se-
mearen gainerat; ecen ene ba-
kharra da.

39. Eta huna, izpiritu batec
hartu çuen, ceinac berehala oi-
çu eguin araci baitcion, eta in-
haurrexu çuen borthizqui he-
derra ahotic atherarazten cioe-
laric, eta nekhez utci çuen,
chehatu *beçala* ondoan.

40. Bada othoiztu ditut çure
Discipuluac haren camporat bo-
tatceaz, eta ez dute eguin ahal
içan.

41. Eta Jesussec ihardestean

erran çuen : o ethorquia siuhets gogora eta galdua , noiz artino içanen naiz çuequin , eta yassanen çaituztet ? ekhar çu hunat çure semea.

42. Eta hurbilcen celaric choilqui , demonioac inhaurrexi çuen borthizqui urratu nahi içan balu beçala ; bainan Jesusec larderiatu çuen garrazqui izpiritu lohia , eta sendatu çuen haurra eta bihurtu aitari.

43. Eta guciac harritu ciren Jaincoaren indar espantagarriaz. Eta nola guciac estonatcen baitciren Jesusec eguiten cituen gauça oroez , erran cioten bere Discipuluei :

44. Çuec ongui ençun çaitçue solas hauc ; ecen guerthatuco da guiçonaren semea libratuco içanen baita guiçonon escuetara.

45. Bainan ez çuten endelgatu solas hori ; eta hain çayoten ilhuna , nun ez baitçuten endelgatcen ; eta ez çaitzquen mentura haren interroateera solas horren gainean.

46. Guero solasean sarthu ciren cein cen hetaric handiena.

47. Bainan ikhussiz heyen bihotceco gogoeta , hartu çuen haur thipi bat ; eta eçarri bere aldean ;

48. Guero erran cioten : norere errecebituco baitu haur thipi

hau ene iceneån , errecebitcen nau ; eta norc-ere errecebituco bainau , errecebitcen du ni igorri nuena. Ecen çuen guciac artean thipiena dena , handia içanen dena da.

49. Eta Joannesec hartuz hitça , erran çuen : Nagusia , ikhussi dugu norbait cassatcen cituena demonioac çure icenean , eta debekhatu dugu , ceren ez çaituen seguitcen gurequin.

50. Bainan Jesusec erran cion : ez debekha ; ecen gure contra ez dena , gure alde da.

51. Bada guerthatu cen haren khurutcean igaiteco egunac bethetcen cirelaric , goratu çuela bere beguitarte Jerusalemerrat yoaiteco *arras desegobitua*.

52. Eta igorri cituen bere aiticinean meçulariac , ceinac yoanic sarthu baitciren Samaritanoen herri batetan , hari egon lekhua-ren aphainceco.

53. Bainan *Samaritanoec* ez çuten errecebitu ceren iduri baitçuen Jerusalemerrat yohan cela.

54. Eta Jacquesec eta Joannesec ; haren discipuluec ikhussi çutenean hori erran çuten : Jau-na ! nahi duçua erran deçagun , Eliasec eguin çuen beçala , cerutic yax bedi sua , eta ecezia ditçan.

55. Bainan Jesus itçuliz larde-

ciatu cituen borthizqui, erraiten ciotelarié : ez daquiçue cein izpirituz çareten.

56. Ecen guiçonaren Semea ez da ethorri guiçonén arimen galarazteco, bainan salbatceco. Hola yoan ciren bertce herri batetarat.

57. Eta guerthatu cen bidean yohan cirelaric, guiçon batec erran cioela : seguituco çaitut, Jauna, norat nahi yo han çaiten.

58. Bainan Jesusec ihardetsi cion : acheriec badituzte cilhoac, eta ceruco choriec badituzte hahiac, bainan guiçonaren Semea ez du nun pausa burua.

59. Guero erran cion bertce hati ; yarraic çaité niri ; eta hunc ihardetsi cion : utz neçaçu lehenic neure aitaren ehorsterat yoaitera.

60. Eta Jesusec erran cion : utz çaitçu hilac beren hilen ehorstera ; bainan çu, çoaci eta adiaraz çaçü Jaincoaren Erresuma.

61. Bertce batec ere erran cion : Jauna seguituco çaitut, bainan utz neçaçu lehenic conyitaren hartcera ene etchean direnen ganic.

62. Bainan Jesusec ihardetsi cion : nihor goldenabarran escua emaiten duena, eta guibelerat

behatcen duena, ez da ongui ekharrria Jaincoaren erresumaco.

X CAPITULUA.

Jesus - Christoc egortcen ditu bere hirur hogoi eta hamar Discipuluac predicatceco eta sendatceco, alegueratcen du izpirituz bereen dohaxtasunaz, legueco irakhastaile bati erakhusten du bere proximoa Samaritanoaren parabolán, eta irakhasten du Martha Mariaren hautaren gainean.

1. Bada gauça hauyen ondotic icendatu cituen orobat bertce hirur hogoi eta hamar ; eta egorri cituen birazka bere aiteinean, yohan behar cen hiri eta lekhu gucietara.

2. Eta erraiten cioten : uzta handia da, bainan languile guti da ; othoitz çaçue beraz uztaço Jauna, bota ditçan languileac bere uztarat.

3. Çoazte, huna, igorteen çaituztet bildotç batçu beçala otsoen erdira.

4. Ez ekhar, ez molsarie, ez çacuric, ez çapataric, eta ez nihor agur bidean.

5. Eta cein nahi etchetan sar çaitozten, erraçü lehenic ; bakea içan bedi etche huni !

6. Baldin bada han bakezeo cembait haur, çuen bakea eraut-

sico da haren gainerat, bercela itçulico da çuen ganat.

7. Eta egon çaitetzte etche hartan, yan eta edanez çuen aitcinerat ekharria içanen denaz; ecen languileac merechi du bere saria. Ez iragan etchez etche.

8. Eta cein nahi hiritan sar çaitetzen, eta errecebitcen baçaituzte; yan çaçue çuen aitcinean eçarria içanen denetic.

9. Eta senda çaitçue han içanen diren eriac; eta errocoçuete Jaincoaren Erresuma çuen ganat hurbildua da.

10. Bainan cein nahi hiritan sar çaitetzen, ez baçaituzte errecebitcen, yalgui çaitetze bango carriketara, eta erraçue :

11. Inhaurrexten dugu çuen contra çuen hirico herraxa guri lotbu çaucuna; bizquitartean yaquin eçaçue Jaincoaren Erresuma çuec ganat hurbildua dela.

12. Eta erraiten dautçuet : egun hartan Sodomocoençat eztiago içanen dela hiri harençat baino.

13. Çorigaitz çuri, Chorasin, çorigaitz çuri Bethsaida! ecen çuen erdian eguinac içatu diren miraculuac, eguinac içan balire Tyren eta Sidonen, aspaldi du urrikituco cirela, çacu batez estaliac, eta hauxaren gainean yarriac.

14. Hartacotz Tyren eta Sidonençat eztiago içanen da çuençat baino yuyamenduco *egunean*.

15. Eta çu Capernaum, ceruraino alchatua içan çarena, behetitua içanen çare ifernuraino.

16. Çuec ençuten çaituztenec, ençuten naute; eta arbuyatcen çaituztenec, arbuyatcen naute; bada ni arbuyatcen nauenac, arbuyatcen du ni egorri nauena.

17. Bada, hirur hogoi eta hamarrac itçuli ciren bozcarioquin ciotelaric : Jauna, demonioac ere yautsiac çaiçcu çure icenean.

18. Eta erran cioten : beha nindagon Satani erortcen cela Cerutic chimista bat beçala.

19. Huna, emaiten dautçuet botherea ibilceco sugen eta harrubien gainean, eta etsaiaren indar guciaren gainean; eta densec ez dautçue gaitz eguinen.

20. Bizquitartean ez bozcariotan sar izpirituac yautsiac çaitçuelacotz, bainan lehenago aleguera çaitetze çuen icenac escribatuac direlacotz Ceruetan.

21. Orduberean Jesus bozcariotu cen izpirituz, eta erran çuen : laudatecen çaitut, ô Aita! Ceru eta lurreco Jauna, ceren gorde ditutçun gauça hauc çuhurrei eta adituei, errebelatu haur thipiei; hola da, ô Aita!

ceren holacoa içatu baita çure
ntseguin ona.

22. Gauça guciac escurat e-
manac içan çait ene Aitaz; eta
niborc ez du eçagutcen cein den
Semea, Aitac baicen; ez cein den
Aita, Semeac baicen; eta nori
ere Semeac errebelatu içan nahi
duenac baicen.

23. Guero itçuliz bere Disci-
puluena alderat, erran cioten be-
rechiqui: ongui dohaxuac dire
çuec ikhusten ditutçuen a ikhus-
ten duten beguiae.

24. Ecen erraiten dautçuet
hainitz Profeta eta hainitz Er-
regue guticiatu direla ikhusten
ditutçuen gauen ikhusteco, eta
ez dituzte ikhussi eta ençuteco
aditcen ditutçuen gauçac, eta
ez dituzte aditu.

25. Orduan huna legueco ira-
khastaiçle bat chutituric haren
frogatceco erran cion: Nagusia,
cer eguin behar dut bethico bi-
citearen içaiteco?

26. Eta erran cion: oer da
escribatua leguean? cer irakurt-
cen duçu?

27. Eta ihardetsi çuen, eta er-
ran: maithatuco duçu çure Jain-
co Janna çure bihotz guciac, eta
çure arima guciac, eta çure in-
dar guciac, eta çure gogo gu-
ciac; eta çure proximo laguna
ceroni beçala.

28. Eta *Jesusec* erran cion:
ongui ihardetsi duçu; eguiçu
hori, eta bicico çare.

29. Bainan hanc bere burua
garbitu nahiz, erran cion Jesusi;
eta nor da ene proximo laguna?

30. Eta *Jesusec* ihardestean,
erran cion: guiçon bat yausteu-
cen Jerusalemetic Jericorat, eta
erori cen ohoinen escuelarat,
ceinec buçuci baitçuten, eta col-
patu ondoan hainitz colpez, yoan
ciren, utciz hura erdi bila.

31. Bada, Sacrificatçaiçle bat
yaxterat guerthatu cen bide be-
retic, eta hura ikhussi çuencan,
bertce alderat iragan cen.

32. Levita bat ere ethorric
lekhu hartarat eta ikhussiz gui-
çon hura, iragan cen orobat
bertce alderat.

33. Bainan Samaritano bat
bere bidean çabilaric ethorric
hura ganat eta hura ikhustean
hunquitua içan cen urricalmen-
duz.

34. Eta harbilduz, bere çau-
riac lothu çaiçcon, eta heyen
gainerat ichuri oliõ eta arno;
guero eçarri çuen bere çaldiaren
gainean, eta eraman çuen osta-
turat, eta içan çuen hartaz ar-
tha.

35. Eta biharamunean abiat-
cean athera cituen bere *molsatic*
bi diru peça, eta eman cituen

ostalerari, erraiten cioelarie: i-
çan çaçü hortaz artha; eta cer
ere gastuco baituçu guehiago,
bihurtuco dautçat itçulcen nai-
cenean.

36. Cein beraz hirur hetarie
iduritcen çautçu içan dela ohoi-
nen escuetara erori cenaren pro-
ximo laguna?

37. Ihardetsi cion: haren al-
derat urricalmendu içatu duena.
Jesusec beraz erran cion: çoaci
eta çuc ere eguiçu gauça bera.

38. Eta yoaiten circlarie, herri
batetan sartcerat guerthatu cen;
eta emazte batec Martha icena
çuenac errecebitu çuen bere et-
chean.

39. Eta baçuen ahizpa bat
Maria deithua, ceimac yarría çä-
golarie Jesusen oinetan, ençuten
baitçuen haren hitça.

40. Bainan asco arthez era-
bilia cen Martha; eta ethorririe
Jesusganat, erran çuen: ez duçua
ansiarie ene ahizpac utz neçan
bakharrie cerbitçatcera? erroçu
beraz lagun neçan bere aldetic.

41. Eta Jesusec ihardestean,
erran cion: Martha, Martha,
kheebatcen çare eta muguitcen
hainitz gauça gatic.

42. Bainan gauça bakhar bat
da beharra, eta Mariac hautatu
du alde ona, khendua içanen ez
çayona.

XI CAPITULUA.

*Jesus-Christoc irakhasten ditu
bereac othoitz eguiten eta ez
guelditcen, sendatcen du de-
bruztatu bat, mintço da de-
monio camporat aurthiquiez
eta berriz itçulcen direnez,
fede hunen dohaxtassunaz
eta gaisto barne lohien çori-
gaitçaz, ceina maiz aiphat-
cen baitu Scribau eta Pha-
risau hypocritei.*

1. Eta guerthatu cen, othoi-
cean çagolarie lekhu batean,
guelditu cenean *othoitetic*, bere
Discipuluetarie batec erran cioe-
la: Jauna, irakhatz çaguçu o-
thoizten, Joannesec irakhatsi di-
tuen beçala bere Discipuluac.

2. Eta erran cioten: othoi-
zen duçuenean; orraçue: Gure
Aita, Ceruetan çarena, erabil
bedi sainduqui çure icena; ethor
bedi çure erresuma; eguin bedi
çure borondatea Cernan beçala
lurrean ere.

3. Iguçu egunean gure egu-
neco oguia.

4. Eta barkha dietçaguçu gure
bekhatuac; ecen barkhatcen di-
tugu orobat gure ganat çordon
diren guciei. Eta ez gaitçatçula
tentacionetan sararaz; aiticic,
beguira gaitçatçu gaitetic.

5. Guero erran cioten: çuetarie

combaitec balu adisquide bat ethor laitequena haren ganat, gau-erdi gainean, eta erran deçon : *ene* adisquidea, presta ditçadaçu hirur ogui.

6. Ecen adisquide bat uste gabe ethorri çaut iragaitean, eta ez dut deusic hari esqueintceco.

7. Eta barnean denac ihardex deçan eta erran : ez neçaçula nahas; ecen neure athea ya hetzia da, eta neure haur thipiacohean dire enequin; ez naiteque yaic çuri oguien emaiteco.

8. Erraiten dautçuet, nahiz ez den yaiquitcen hari emaitera adisquidea delacotz, yaiquico dela bizquitartean haren galden hortchaz, eta emanen dioela beharco duen becenbat.

9. Hartacotz erraiten dautçuet; galdeguiçue, eta emana içanen çautçue; bilha çaçue, eta aurquituco duçue, yo çaçue eta idequia içanen çautçue.

10. Ecen norc-ere galdeguiten baitu, ukhaiten du, norc-ere bilhatcen baitu, aurquitcen du; eta yoiten duenari idequia içanen çayo.

11. Baldin haur batec galdeguiten badu oguia çuen arteco norbaiti haren aita denari; emanen dioeya harri bat? edo galdeguiten badu arraina, emanen

dioeya arrainaren plaçan, suge bat?

12. Edo galdeguiten badu arrolce bat, emanen dioeya harrubi bat?

13. Beraz çuec gaistoac çaretenac, baldin badaquiçue çuen hurrei emaiten gauça onac, cembat guebiago çuen Aita Ceruetacoac emanen du Izpiritu Saindua galdeguiten diotenci?

14. Orduan cassatu çuen demonio bat mutu cena, eta guerthatu cen demonioa yaiqui cenean, mutua mintçatu cela; eta yendeac estonatu ciren.

15. Eta heyetarie cembaitec erran çuten : Beelzebut, demonioen aiticindariaz, cassatcen ditu demonioac.

16. Bainen bertceç haren frogatceco, galdeguiten cioten miraculu bat Cerutic.

17. Bainen haro eçagutuz heyen gogoetac, erran cioten : bere contra makhurtua den cein nahi erresuma desertu bilhacatuco da; eta cein nahi etche bere *contra makhurtua dena* erorceñ da.

18. Baldin beraz Satan ere bere contra makhurtua bada, nola iraunen du haren erresumac? erraiten duçuenaz gueroz demonioac cassatcen ditudala Beelzebutez.

19. Baldin demonioac cassatcen baditut Beelzebutez çuen semec nortaz cassatcen dituzte? hartacotz berac içanen dire çuen yuye.

20. Bainen baldin cassatoen baditut demonioac Jaincoaren erhiaz, segurqui Jaincoaren erreynua ethorri da çuen ganat.

21. Guiçon hazcar eta ongui harmatu batec çainteen duenean bere ethea, dituen gauçac bakan dire.

22. Bainen guerthatcen bada bat hura baino hazcarragoa, hura garraitcen duena, khencen daizcò bere harma guciac ceinetan fidatecen baitcen; eta partitcen du hari hartu dazconac.

23. Enequin ez dena, ene contra da; eta enequin bilcen ez duenac, barrayatcen du.

24. Izpiritu lobia athera denean guiçon batetic, yoaiten da lekhu idorretan gaindi, descansua bilhatuz; eta ez baitçuen surquitcen, erran çuen, itçulico naiz ene etcherà, ceinatarie athera bainaiz.

25. Eta ethorric, khaussitcen du erratzatua eta aphaindua.

26. Orduan yoaiten da, eta hartcen ditu berequin bertee çazpi izpiritu bera baino gais- toagoac, eta sartcen dira eta

han egoiten, halaco guisaz nun guiçon haren azquen estatua gaistoagoa baita lehenbicioa baino.

27. Bada, guerthatu cen gauça hauc erraiten cituclarie: yenden arteco emazte batec alchatu çuela bere boza, eta erran cioela: ongui dohaxua da çu ekharri cituen sabela, eta erosqui dituçun bulharrac.

28. Eta erran çuen: bainen ongui dohaxuago dira Jaincoaren hitça ençuten dutenac, eta hura beguiratcen.

29. Eta nola yendeac bilcen hari baitciren, hassi cen erraiten: ethorquia hau gaisto da; galdeguiten du miraculu bat, bainen ez du içanen bertee miraculic, Jonas Profetaren miraculua baicen.

30. Ecen nola Jonas içan baitcen seinale bat Ninivctarrei, hala guiçonaren Semca içanen da bat ethorquia huni.

31. Eguerdico erreguina alchatico da yuyamenduco *egunean* ethorquia huntacò guiçonen contra, eta condenatuco ditu; ceren ethorri baitcen lurraren burutic Salomonen çuhurcia aditceco; eta huna, bada hemen Salomon baino guehiago.

32. Niniveco yendeac alchatico dira ethorquia hunen con-

tra, eta condenatuco dute; ceren urriquitu diren Jonasen predicacionean; eta huna, bada hermen Jonas baino guehiago.

33. Bada, nihore arguizaguiapizten duenic ez du ecarten lekhu gorde batean, edo berrozpi batean, bainan bai çutarguibaten gainean, amoreagatic sarren direnec ikhus deçaten arguia.

34. Gorphutceco arguia beguia da; baldin beraz çure beguia garbi bada, çure gorphutz gucia ere arguitua içanen da, bainan gaistoa bada, çure gorphutça ere ilhumbean içanen da.

35. Beha çaçü beraz çü baitan den arguia ez dadin içan ilhumbea.

36. Baldin beraz çure gorphutça arguitua bada, alde ilhunic içan gabe, orotan arguitua içanen da, arguizaguiac arguitcen cituenean beçala bere arguiaz.

37. Eta mintço celaric, Pharisau batec othoiztu çuen bere etchean bazcariteco; eta Jesus sarthu cen, eta mahainean yarri.

38. Bainan Pharisaua estonatu cen ikhustez ez cela lehenic garbitu bazçaldu aitecinean.

39. Bainan Jaunac erran cion: çuec Pharisauac garbitcen du-

çue coparen eta plataren campoa; bainan çuen barnea ohointçaz eta gaistaqueriez bethea da.

40. Erhoac, campoa eguin duena ez duya barnea ere eguin?

41. Bainan lehenago emaçue amoina duçuenetaric, eta huna, gauça guciac içanen çaitçue garbiac.

42. Bainan çorigaitz çuei, Pharisauac; ecen pagatcen duçue mentharen eta ruaren eta belhar suerte gucien detchema, eta deslayatcen ditutçue yusticia eta Jaincoaren amodioa; eguin behar ciren gauça hauc eta ez utci hec.

43. Çorigaitz çuei, Pharisauac lehen toquiac maite ditutçuenac Synagoguetan, eta agurrac placetan.

44. Çorigaitz çuei, Scribau eta Pharisau hypocritac, ecen iduri duçue agueri ez diren hobiac, halaco guisaz nun gainetic iragaiten diren guiçonec, ez baitaquite.

45. Orduan legueco irakhas-tailetaric batec hartu çuen litça eta erran cion: Nagusia, gauça horien erraitcan escarnioac ere erraiten daicutçu.

46. Eta Jesusec erran cion: çorigaitz çuei ere legueco irakhas-talei, ecen guiçonac bethetcen dituçue ekhar ez ditçaque-

ten cargez; bainan ceronec ez ditutçue çarga hec hunquitcen çuen erhi batez.

47. Çorigaitz çuei; ecen equidatcen ditutçue çuen aitec hil dituzten profeten hobiac.

48. Eguiaz aditcerat emaiten duçue gogaquidatcen ditutçuela çuen aiten eguinçac; ecen heyec hil dituzte, eta çuec eguiten ditutçue heyen hobiac.

49. Hartacotz ere Jaincoaren çuhurçiac erran du: egorrico deraittet Profetac eta Apostoluac, eta hetaric hilen eta cassatuco dituzte.

50. Amoreagatic Profeta gucien odola ichuria içandena munduaren hastetic, berriz galdataua içan dadin ethorquia huni,

51. Abelen odolaz gueroztic, Zachariasen odoleraino, ceina heriotcean emana içan baitcen aldarearen eta Templuaren artean; bai, erraiten dautçuet, berriz galdataua içanen çayo ethorquia huni.

52. Çorigaitz çuei leguéco irakhastaleei, ceren ereman ondoan yaquintassuneco gakoac, ceronec ez baitçaitetzte sarthu, eta sartcen cirenac debekhatu baititutçue.

53. Gauça hauc erraiten ciotelaric, Scribanac eta Pharisauac eman ciren oraino borthizquiago

haren hersten, eta ahotic athe rarazten asco gauça

54. Sareac hari hedatuz, eta ensayatcen cirelaric haren ahotic cerbait bilcerat enganioz, hura oquendun eguiteco.

XII CAPITULUA.

Jesus - Christoc irakhasten ditu bereac hypocrisiatic beguiratceaz, lukuraçatic, etc; beren eguin bidearen behatcea, Nagusia yin artean, ongu sasoina eçagutceaz, eta baketcera, prest içaitceaz.

1. Bizquitartean yende mulçoac bilduric milaka, halaco: guisaz nun elgar hersten baitçuten, hassi cen bere Discipulei erraiten: beguira çaitetzte guciz Pharisauen lemaniatic, ceina baita hypocrisia.

2. Ecen deusic ezda gorderic, aguertu behar ez denic, ez eta hain ichilic yaquin beharco ez denic.

3. Hartacotz ilhumbean erran ditutçuen gauçac, içanen dire ençunac arguian eta beharrira erran duçuenac gamberetan, içanen da predicatua etche gainetan.

4. Eta erraiten dautçuet çuei ene adisquideac; ez içan beldurric gorphutça hilcen dutenez, eta guero deusic ez baileçaqueto eguin guehiago.

5. Bainan irakhutsico dautçuet nor behar duçuen beldurtu; beldur çaque botherea duena; hil duen ondoan, igorceco gehennarat; bai, erraiten dautçuet, beldur çaque hura.

6. Ez dutea emaiten bortz murruchi thipi bi cornadoetan? eta bizquitartean hetarie bat choila ez da ahancia Jaincoaren aitecinean.

7. Çure buruco bilo guciac ere condatuac dire; ez içan beraz beldur; guehiago balio duçue hainitz murruchoriec baino.

8. Bada erraiten dautçuet nor ere aithortuco bainau guiçonaren aitecinean, guiçonaren Semeac aithortuco duela ere hura Jaincoaren Aingueruen aitecinean.

9. Bainan nor ere arnegatuco bainau guiçonaren aitecinean, arnegatua içanen da Jaincoaren Aingueruen aitecinean.

10. Eta nor ere mintçatuco baita guiçonaren Semearen contra; barkhatua içanen çayo; bainan Izpiritu Sainduaren contra arnegatcen duenari, ez çayo barkhatua içanen.

11. Eta eramaiten çaituzte nean Synagogueterat, hirico aitecindarietarat eta botherexueterat, ez içan penetan nola, edo cer ihardetsico duçuen, edo cer erraiteco içanen duçuen.

12. Ecen Izpiritu Sainduac irakhatsico dautçue orduberean cer erran behar den.

13. Eta tropatic norbaitec erran cion: Nagusia, erroçu ene anayari enequin parti deçan primantça.

14. Bainan ihardetsi cion: o guiçona! norc eçarri nau çure gainean çure yuye eçaiteco, eta çure partimenen eguiteco?

15. Guero erran cioten: beha çaque eta beguira çaitetzte lukhurançatic; ecen nahiz onthassunac gainditcea çaiçeon norbaiti; ezdu bizquitartean bicia bere onthassunez.

16. Eta erran cioten parabola hau; guiçon aberax baten landec ekharri çuten frangancian;

17. Eta bere baitan gogoratcen çuen, cioelatic: cer eguinen dut, ecen ez dut norat bilahal neure fruituac?

18. Guero erran çuen, huna cer eguinen dudan; aurthiquico ditut ene bihiteguiac, eta handiçagoac eguinen ditut, eta harat bilduco ditut ene arranda eta ene onthassun guciac.

19. Guero erranen diot ene arimari; neure arima, hainitz onthassun baduçu bilduric hainitz urtherençat, descancha çaitayan, edan çaqu eta alegnera çaiten.

20. Bainan Jaincoac erran

cion : errhoa, gau huntan berean çure arima berriz galdatua içanen çautçu; eta aphaindu dituçun gauçac norendaco içanen dira.

21. Guisa bera da onthassun bilcen duenarençat beretaco, eta Jaincoaren eretcean aberax ez denaz.

22. Orduan erran çuen Discipuluei : horrelacotz erraiten dautçuet, ez çaitetze içanen ansian çuen biciaz, cer yanen duçuen; ez eta çuen gorphutçaz, certaz içanen çareten beztituac.

23. Bicia yanharria baino guehiago da, eta gorphutça beztimenda baino guehiago.

24. Considera çaitçue beleac, ez dute eraiten, ez eta ebaquitent, eta ez dute arnoteguiric, ez bihiteguiric, bainan Jaincoac hazten ditu; cembat balio duçue choriec baino guehiago?

25. Eta nor da çuetaric bere ansioz beso batez bere tailla gora deçaquenic?

26. Beraz ezcin baduçue hainitz gutia dena, cergatic çarete ansian gaineracoaz?

27. Beguira çaitçue nola luçatcen diren liliac, ez dute lancateen, ez eta iruten, eta erraiten dautçuet Salomon bera, bere loria guçian ez cela aphaindua hetaric bat beçala.

28. Bada Jaincoac beztitcen badu hola egun landan den beharra, eta bihar labean eçarria dena, cembat guehiago *beztituco* çaituzte, o fede thipico yendeac?

29. Ez deçaçue beraz erran: cer yanen dugu, edo cer edanen dugu? eta ez çaitetzela içan ansian.

30. Ecen mundu huntaco yendeac ondotic dire gança horieç guçien bilhatcen; bainan çuen Aitac badaqui gauça horien beharra duçuela.

31. Bainan lehenago bilha çaçue Jaincoaren Erresuma, eta gauça hauc guçiac emanac içanen çaitçue gaindica.

32. Ez içan beldur, arthalde thipia; ecen onetsi çayo çuen Aitari Erresumaren çuei emaitca.

33. Sal çaitçue ditutçuenac, eta hetaric eman amoina; eguitçue çahartcen ez diren molsac, eta ceruetan tresor bat, behinere hutz eguinen ez duena, ohoina hurbilduco ez çayona, eta nun tinac deusic gastatcen ez duena.

34. Ecen nun ere baita çuro tresora, han içanen da çure bihotça ere.

35. Çuen guerriac içan bite inguratuae, eta çuen arguizaguçiac piztuac.

12 Cap.

36. Eta iduritçaque nagusia iguriquitcen duten sebiei, ezteyetic itçulcen denean, amorengatic ethortcen denean, eta athea yotcen duenean, idec deçoten berehala.

37. Ongui dohaxuac dire sehi, nagusiatic ethortcen denean, atçarriac aurquituco dituen hec. Egniazqui erraiten dautçuet guerricoa eçarrico duela, eta mahainean yarraracico dituela, eta aitecinatuz, cerbitçatuco ditu.

38. Baldin ethortcen bada bigarren edo hirugarren bellan, eta khaussitcen baditu hola atçarriac, ongui dohaxuac dire sehi hec.

39. Bada yaquin çaque hau, familiaco aitaç balaqui cembat orenetan ethorri behar den ohoina, atçarria egon laitequela eta ez leçaquela utz chilhateerat bere etchea.

40. Çuec ere egon çaitetzte beraz prest; ecen guiçonaren Semea ethorrico da pensatcen ez duçuen orenean.

41. Eta Pierresec erran cion: Jauna, erraiten duçuya parabola hau guretaco, ala oroendaco ere?

42. Eta Jaunac erran çuen: cein da beraz menayant arthatsua eta çuburra nagusiatic eçarrien duena bere sehi gucien

gainean, heyei emaiteco beren lan ohitua beharden demboran?

43. Ongui dohaxua da sehi hura, bere nagusiatic hola eguiten khaussituco duena, ethortcen denean.

44. Egniazqui, erraiten dautçut, biteçarrico duela hura dituen gucien gainean.

45. Bainan baldi sehi hac erraiten badu bere bihotcean: neure nagusiatic hainitz luçatcen du ethortcea, eta hasten bada muthilen eta nescatoen yoiten, eta yaten, eta edaten, eta horditecen.

46. Sehi haren nagusia ethorrico da iguriquitcen ez duen egunean, eta ez daquien orenean, eta berechico du, eta emanen çaco bere zuçena leyal ez direnequin.

47. Bada bere nagusiaren gogoa eçagutu duen sehia, eta prest egon ez dena, eta haren gogoaren arabera eguin ez duena; içanen da hainitz colpez yoa.

48. Bainan hura eçagutu ez duena, eta gastigua merechi duten gauçac eguin dituen, colpe gutiagos yoa içanen da; ecen ceinari hainitz emana içan baitçayo, hainitz galdatua içanen çayo; eta ceinari hainitz confiatua içan baitçayo, guechiago galdatua içanen çayo.

49. Ethorri naiz sua lurrean

emaiterat; eta cer nahi dut, baldin ya piztua bada?

50. Bada bathayatua ičan behar naiz bathayo batez; eta cembat orboitçapen hura arras eguiniçan arteraino!

51. Uste ducea ethorri naicela bakea lurrean emaiterat? ez erraiten dautçuet; bainan lehenago escatima.

52. Ecen hemendic harat içanen dira bortz etche batean, makhurtuac, hirur bien contra, eta biga hiruren contra.

53. Aita içanen da mukhurtua semearen contra, eta semea aitaren contra; ama alabaren contra; eta alaba amaren contra; amainarriba bere erreinaren contra; eta erreina bere amainarrebaren contra.

54. Guero erraiten cioten yendei: ikhusten duçuenean lanho bat alchatcen iguzquiaren sarlekhtic, erraiten duçe berehala; uria heldu da, eta hala guerthatcen da.

55. Eta ikhusten duçuenean haicea buhateen eguerdico aldetic, erraiten duçe bero eguinen duela; eta hala guerthatcen da.

56. Hypocritac, badaquiçe ongui eçagutcen ceruco eta lur-reco itchurac; eta nola ez duçe eçagutcen dembora hau?

57. Eta cergatic ere ez duçe eçagutcen çuen baitharic cer den zucena?

58. Bada yoaiten çarenean hirico aitecindaria ganat çure partida contracoarequin; harçaçu hartaric libratcea; beldurrez eramaman citçan yuyearen aitecinerat, eta yuyec libra citçan saryantari, eta saryantac eman citçan preso.

59. Erraiten dautçut ez çarela atheraco handic azquen cornadoa bihurtu duçun arteraino.

XIII CAPITULUA.

Jesus - Christoc eaguincen du urriquirat Galileano massacratuén eta pico hondo ebaquiaren gainetic; sendatcen du emazte eri bit errepausuco egunean, bardincen du Jaincoaren Erresuma bihiari eta lemaniari, eaguinduz han sarcera athe hersitic, eta oihu eguinez çorigaitz Jerusalemen gainerat.

1. Dembora bartan berean han aurquitcen cirenetic cembaitac aiphatu cioten cer iraganen Galileanoen gainean, ceinen odola Pilatusec nahassi baitçuen heyen sacrificioequin.

2. Eta Jesusec ihardestean erran cioten: uste duçueya Galileano hec bekhatorosagoac ci-

rela Galilenoa guciac baino, ceren pairatu dituzten holaco gauçac?

3. Ez, erraiten dautçuet; bainan ez baciezte urriquitcen, guciac fundituco çarete guisa berean.

4. Ala uste duçue hemeçortci hec ceinen gainerat erori baitcen Silocco dorrea, eta lehertu baitcituen; faltadunagoac cirela Jerusalemeco bicitiar guciac baino?

5. Ez, erraiten dautçuet; bainan ez baciezte urriquitcen, fundituco çarete guciac guisa berean.

6. Erraiten çuen parabola hau ere; norbaitec haçuen pico hondo bat bere mahastian landatua; eta ethorri cen fruitu bilhatcerat, bainan ez çuen aurquitu.

7. Eta erran çuen mahasti çainari; huna, badu hirur urthe ethorteen naicela fruitu bilhatcerat pico hondo huntan, eta ez dut khaussitcen, pica çaçü; cergatic pochelatcen du *alferretan* lurra?

8. Eta *mahatsi çainac* ihardestean, erran cion: Jauna, utz çaçü oraino urthe huntan, aitçurtu dudan artino haren ingurunac eta ungarriztatu.

9. Eguiten badu fruituric, *utçico duçu*; bertcenaz picatuco duçu guero.

10. Bada, nola irakhasten bait-

çuen heyen Synagoguetan errepausuco egun batez;

11. Huna han bacen emazte bat debrustatua demonio batez, ceinac eritcen baitçuen hemeçortci urthe hartan, eta makhurtua cen, eta ez çaitequen neholere chuti.

12. Eta Jesusec ikhussi çue-
nean, deithu çuen, eta erran cion: emaztea sendatua çare çure eritasunctic.

13. Eta escuac pausatu cituen haren gainean; eta ordu berean chuchendu cen, eta lorificatcen çuen Jaincoa.

14. Bainan Synagoguaco nagusia hassaratua, ceren Jesusec sendatu çuen errepausuco egunean, hitça hartuz, erran cion bilçarriari; badira sei egun, ceinetan hari behar baita lanean; çatozte beraz egun hetan, eta içan çaitetzte sendatuac, eta ez errepausueo egunean.

15. Eta Jaunac ihardetsi cion, eta erran: hypocrita, çuetaric bakhotchac ez dua deslotcen bere idia edo bere astoa othelacotic errepausuco egunean, eta ez ditua edaterat eramaiten?

16. Eta ez cena behar lokharri hortaric deslotu errepausuco egunean hau Abrahamen çalaba, ceina Satanec estecatü baitçueu duela ya hemeçortci urthe?

17. Gauça hauc erraiten ci-tuelaric, haren contrestaçaile guciac ahalguetuac ciren, bainan yende guciac bozcariatcen ciren eguiten cituen gauça lorios guciez.

18. Erraiten çuen orobat; cer iduri du Jaincoaren Erresumac, eta ceri bardinduco dut?

19. Iduridu du mustarda ha-ciaren bihia guiçon batec hartu baitçuen, eta eçarri bere barat-cean, ceina goratu baitcen, eta eguin arbole handi bat, halaco guisaz nun ceruco choriec egu-iten baitcituzten beren habiac haren adarretan.

20. Erran çuen oraino: ceri bardinduco dut Jaincoaren Erre-suma?

21. Iduri dut omazte batec hartu çuen lemania, eta eçarri hirur gaitçurn irinen erdian, gucia alchatua ičan artino.

22. Guero yoaiten cen hiri eta herrietan gaindi, irakhasten çuela, eta Jerusalemeco bidea atchiquitcen.

23. Eta norbaitec erran cion: Jauna, ez dea yende guti baicen salbatcen denic?

24. Eta erran cioten: borcha çaitetzte athe hersitic sartceco; ecen erraiten dautçuet hainitçac bilhatuco dutela sartcerat, eta ez dute ahal içanen.

25. Eta aita familiacoa yaiqui den ondoan, eta athea hetsi duen ondoan, eta çuec campoan içancz hassico çaretenean athe-an yoca, erraiten duçuelaric: Jauna! Jauna! ideçaguçu; eta ihardestean erranen dautçue-nean; ez daquit nungoac çareten;

26. Orduan hassico çarete er-raiten; yan eta edan dugu çure aiticinean, eta irakhasti duçu gu-re carriketan.

27. Bainan erranen du; errai-ten dautçuet ez daquidala nun-goac çareten; urrun çaitetzte ni ganic, çuec oro gaistaqueriaco languileac.

28. Han içanen dire nigarrac eta hortz carrascac; ikhustendi-tutçuenean Abraham, eta Izaak, eta Jacob, eta Profeta guciaco Jaincoaren Erresuman, eta iça-nen çaretenean aurthiquiac cam-porat.

29. Ethorrico dire orobat i-guzqui atheratçetic, eta iguzqui sartçetic, eta ipharretic, eta eguerditic, mahainean içanen direnac Jaincoaren Erresuman.

30. Eta huna, azquen direnac içanen dire lehenac, eta lehen direnac içanen dire azquenac.

31. Eta egun hartan berean Pharisau cembait ethorri ciren hura ganat eta erran cioten: urrun çaitete eta çoaci hemendic;

ecen Herodesec hil nahi çaitu.

32. Eta ihardetsi cioten : çozzte eta erroçue acheri horri ; huna, cassatcen ditut demonioac, eta akhabatcen dut egun eta bihar sendatcen, eta hirur garren egunean akhabatcen naiz.

33. Hartacotz ibili behar naiz egun eta bihar, eta etci ; ecen ez da guerthatcen Profeta bat hilcerat Jerusalemec campo.

34. Jerusalem, Jerusalem, Profetac hilcen ditucanac, eta harricatcen hiri egorriac direnac ; cembat aldiz nahi içan ditut bildu hire haurrac, oiloac *bilcen dituen* beçala bere umeac bere hegalen aspirat, eta ez duc nahi içan.

35. Huna, çuen etchea hutsa içaiterat dôha ; eta erraiten dautçuet eguiazqui ; ez nauçuela ikhussico ethorrico den artino erranen duçuela : benedicatua içan bedi Jaunaren icenean heldu dena

XIV CAPITULUA.

Jesus - Christoc sendatcen du ugeri bat errepausuco egunean, irakhasten ditu Pharisauac lehen urhatsaren gainean eta deitcen ditu mahainerat afari handiaren parabolaz, eta hainitz irakhascunce emaiten du bereei.

1. Guerthatu cen orobat Je-

sus sarthu celaric errepausuco egun batez Pharisau aitcindaric baten etcheaan, bere yanharriaren eguiteco, celatatcen çutela.

2. Eta huna, guiçon ugeri bat han cen haren aitcinean.

3. Eta Jesusec hartuz hitça, mintçatu cen legueco irakhastalei eta Pharisauçi, cioelariç : cilhegui dea errepausuco egunean sendatcea ?

4. Eta ez çuten erran hitça. Orduan harturic eria, sendatu çuen eta igorri.

5. Guero হয়েi buruz, erran cioten : nor içanen da çuen artean, baldin badu asto bat edo idi bat ceina çupurat erorcerat guerthatcen bada, ez duena berehala handic atheratcen errepausuco egunean ?

6. Eta ezcin ihardets çaqueuten gauça hauei.

7. Aiphatcen cioten orobat gombidatuei parabola bat, ohar-tuz nola hautatcen cituzten lehen toquiac mahainea, eta erraiten cioten :

8. Norbaitez içaiten çarenean deithua ezteyatarat, ez çaitc mahainea yar lehenbicico tokian, beldurrez guertha çu baino ohoratuago bat içan dadin orobat deithua.

9. Eta beldurrez deithu çai-

tuena ethor dadin, eta erran de-
çaçun: emoçu çure tokia huni;
eta orduan has çaiten yartcen
ahalquerequin azquen tokian.

10. Bainan gombidatua içaiten
çarenean, çoaci, eta eman çaiten
azquentokian, amoreagatic gom-
bidatu çaituena ethortcen de-
nean, erran deçaçun: adisqui-
dea, igan çaiten gorago; eta or-
duan hori ohore içanen çaitçu
çurequin mahainean diren gu-
cien aitecinean.

11. Ecen nor ere alchatcen
baita, aphaudia içanen da; eta
nor ere aphaicen baita, alchatua
içanen da.

12. Erraiten cion orobat gom-
bidatu çuenari; eguiten duçue-
nean bazcari bat edo afari bat,
ez ditçaçuela deith çure adis-
quideac, ez çure anayac, ez çure
ahaideac, ez çure auçoco abe-
raxac; beldurrez gombida çaitça-
ten beren aldian, eta ordaina
bihurtua içan çaitçun.

13. Bainan eguiten duçunean
gombidanza bat, gombida çaitçu
errumesac, ecinduae, mainguae,
eta ixuac;

14. Eta ongui çorionecoa içan-
en çare ez dutelacotz ordaina-
ren bihurtcecoric; ecen ordaina
bihurtua içanen çaitçu yustuen
berriz piztean.

15. Eta mahainean cirenetic

batec adituric hitz hauc, erran
cion: çorionecoa içanen da ogui-
yanen duena Jaincoaren Erresu-
man.

16. *Jesusec* erran çuen: gui-
çon batec eguin çuen afari bandi-
bat, eta gombidatu cituen hai-
nitz yende.

17. Eta afariteco orenean e-
gorri çuen bere sehia gombida-
tuei erraiterat; çatozte, guciac
ya prest dira.

18. Bainan hassi ciren guciac
batean beren buruen escusat-
cen. Lehenbicoac erran cion:
erosi dut lur bat, eta baitezpada
yoan behar naiz haren ikhuste-
rat; othoizten çaitut, escusa
neçaçu.

19. Bertce batec erran çuen:
erosi ditut bortz idi pare, eta
heyen frogatcerat noha; othoi-
zen çaitut, escusa neçaçu.

20. Eta bertce batec erran
çuen, esposatu dut emazte bat;
hartacotz ez naiteque yoan.

21. Guisa hartan sehia itçuli-
cen, eta kharriatu çaitçon gauça
hauc bere nagusiari. Orduan
aita familiacoac hassarraturic,
erran cion bere seliari: habil
berehala placetarat eta hirico
carriquetarat, eta erakhar çac
hunat errumesac, eta ecinduae,
eta mainguae eta ixuac.

22. Guero sehiaç erran çuen:

Nagusia çuc manatu duçun arabera eguina içan da, bada oraino toki.

23. Eta nagusiac erran cion sehiari : habil bidetarat eta berro bazterretarat, eta *aurquitcen ditucanac*, hortcha *çaic* sartcerat, ene etchea içan dadin bethea.

24. Ecen erraiten dautçuet gombidatuac içan ciren guiçon hetaric batec ere ez duela yastatuco ene afaritic.

25. Bada mulço handiac yohan ciren harequin; eta hura itçuliric, erran cioten :

26. Baldin norbait ethortcen bada ni ganat, eta ez baditu higuintcen bere aita eta bere ama, bere emaztea eta bere haurrac, eta bere anayac, eta bere arrebaç, eta bere hicia ere, ezcin içan daite ene Discipulua.

27. Eta norc-ere ez baitu ekhartcen bere khurutcea, eta ez baitçaut yarraiquitcen, ez daiteque içan ene Discipulua.

28. Bainan nor da çuen artean, nahi badu alchatu dorre bat, lehenic yarteen ez dena, eta ez duena gastua condatcen, heya baduen certaz akhaba?

29. Beldurrez cimendua aurtihiqui ondoan, eta ezcin akhabatu ahal ondoan, hura ikhus-

ten duten guciac, ez ditén has hartaz trufatcen.

30. Diotelaric : guiçon hori alchatcen hæssi da, eta ezdu akhabatu ahal içan.

31. Edo, cein de erreguea partitcen dena bertce erregue bati guerla emaiterat, lehenic yartcen ez dena, eta ez duena betuzten heya hamar mila guiçonequin yoan ahalco denez haren contra hogoi milequin heldu denari buruz.

32. Bertcenaz, egortcen dio bialquinde bat, oraino urrun delaric, eta bakea galdatcen du.

33. Guisa berean beraz çuetaric norc-ere ez baitu ukho eguiten dituen guciei, ez daite içan ene Discipulua.

34. Gatça onda, bainan baldin gatça eztitcen bada, certaz gacituco dute?

35. Ezda on ez lurreco ez ungarricotçat, *bainan* camporat aurtiquitcen dute : beharriac dituenac ençuteco, ençun beçça.

XV CAPITULUA.

Jesus-Christoc justificateen du bere comportamendua bekhatorosen alderat, ardiaren, adarmearen eta haur prodiçgoaren parabolaz.

1. Bada pagaraztaile eta bici

gaistoco yende guciac hurbilcen çaiçcon haren eççuteco.

2. Baiuan Pharisaucc eta Scribaucc murmuratcen çuten, ciotelaric : hunec errecebitcen ditu bici gaistoco yendeac, eta yaten du heyequin.

3. Bainan aiphatu cioten parabola hau ; ciotelaric :

4. Nor da çuen artean guiçona ehun ardi içan eta, hetaric bat galcen badu, uzten ez dituena laur hogoi eta hemeretciac eremuan, eta abiatcen ez dena galdua denaren ondotic, hura atceman duen artino ;

5. Eta huna atceman ondoan, bizcarrean ekhartcen ez duena bozcario handitan.

6. Eta bere etcherat ethorri ondoan, deitcen ez dituena bere adisquideac eta bere auçoac, eta erraiten ez diotena ; aleguera çaitetzte enequin ; ecen aurquitu dut galdua cen ardia ?

7. Erraiten dautçuet, guisa berean içanen dela alegrancia ceruan bekhatoros bakhar urriquitcerat yoiten den baten daco, laur hogoi eta hemeretci yustuen daco baino guçiago, ceincc ez baitute behar urriquiric.

8. Edo nor da emaztea hamar adarmeac (*diru peça*) dituelaric, baldin galcen badu adarme bat, arguia pixten ez duena ; eta et-

chea garbitcen ez duena, eta hura bilhatcen ez duena arthosqui, hura atceman arteraino ?

9. Eta atceman ondoan, deitcen ez dituena bere adisquideac eta bere auçoac ; erraiten diotelaric : aleguera çaitetzte enequin ; ecen aurquitu dut galdu nuen adarmeac ?

10. Guisa berean erraiten dautçuet badela bozcario Jaincoaren Aingueruen aitcinean bekhatoros bakhar urriquitcerat yoiten den baten daco.

11. Erran cioten orobat : Guiçon batec cituen bi seme ;

12. Eta gaztenac erran cion aitari ; aita, indaçu onthassunetic niri helcen çautan partea ; eta partitu çaiçcoten bere onthassunac.

13. Eta egun gutiren buruan, gaztenac bildu cituenean guciac, yoan cen camporat lekhu urru batetarat ; eta han çahutu çuen bere onthassuna debauchquerian bici içanez.

14. Eta çahutu cituenean guciac, gosete handi bat gერთhatu cen lekhu hartan ; eta escassian içaiten hassi cen.

15. Orduan yoan cen handic, eta lur hartaco yaun baten cerbitçuan yarri cen ceinac egorri baitçuen bge lurretarat urden pazcatceco.

16. Eta lehia baçuen urdec yaten çuten thequetarie assetceco; bainan nihorc ez cion emaiten.

17. Bada bere baithan sarthuric, erran çuen; cembat sehi ene aitaren etchean, oguia frangançian dutenac, eta ni gosseac hilcen hari nau?

18. Yaiquico naiz, eta yoanen naiz neure aita ganat, eta erranen diot: Aita! bekhatu eguin dut ceruaren contra eta çure aitcinean;

19. Eta ez naiz guchiago gay çure semea deithua içaiteco; eguin neçaçu çure sehietarie bat beçala.

20. Yaiqui cen beraz, ethorri cen bere aita ganat, eta hura oraino urrun celaric, aitac ikhussi çuen; eta urricalçapenez hunquitua içan cen, eta laster eguinic hura ganat, yauei eguin cion lephorat eta besaratu çuen.

21. Bainan semeac erran cion: ene aita, bekhatu eguin dut ceruaren contra eta çure aitcinean; eta ez naiz guchiago gay çure semea deithua içaiteco.

22. Eta aitac erran çuen here schiei; ekharçue arropa ederrena, eta yauntz çoçue, emoçue erhauztun bat erbian, eta çapatac oinetan;

23. Eta ekhar eçadaçue aratche guicena, eta hil çaçue, eta eguin deçagun asse on bat hura yanez;

24. Ecen ene seme hau hil cen, bainan piztu da, galdu cen, bainan ediren da. Eta hassi ciren ongui yaten.

25. Bada haren seme çaharrena landan cen, eta ethoreen celaric eta etcherat hurbilcen, ençun cituen cantu eta danzac.

26. Eta deithuric sehietarie bat, galdeguin cion cer cen?

27. Eta sehi harc erran cion: çure anaya ethorri da, eta çure aitac hildu aratche guicena, ceren ossoric aurquitu duen.

28. Bainan hassaratu cen, eta ezcen sarthu nahi içan; eta bere aita ilkhiric othoizten çuen *sarçadin*.

29. Bainan ihardetsi çuen, eta erran cion bere aitari: huna, badu baimbertce urthe çerbitçateen çaitudala, eta ez dut behinere çure manuric iragan; eta bizquitartean ez dauça egundaino eman pittica bat ene adisquidequin atseguin harceco.

30. Bainan çure seme hau, ceinac iretsi içan baitu çure onthassuna biei gaistoco emaztequin, ethorri içan denean, hil içan dacoçu aratche guicena.

31. Eta aitac erran cion:

ene *haurra*, çu bethi enequin çare, eta ene onthassun guciac çureac dire.

32. Bada asse ona eguin behar cen, eta alegueratu, ceren çure anaya hau hil baitcen; eta piztu baita; galdu baitcen, eta ediren baita.

XVI CAPITULUA.

Jesus - Christoc irakhasten du inyustuaren, Jaincoaren eta Mammonen cerbitçarien, aberax eta Lazararen parabolaz.

1. Erraiten çuen ere here Discipuluei, bacen guiçon aberax bat çuena menayant bat, ceina haren aitcinean accusatua ičan baitcen haren onthassunen bar-rayatceaz.

2. Eta deithuric, erran cion: cer aditcen dut çutaz erraiten? çure menayuaren contuac errenda çaitçu; ecen ez duçu guehiago ičanen *ene onthassunen* menayatceco ahala.

3. Orduan menayantac erran çuen here baithan; cer eguinen dut; ene nagusiac khentcen dantanaz gueroz here onthassunen menayua? ez deçaquet aitçurt lurra; eta esquatceco ahalque naiz.

4. Badaquit cer eguinen du-dan, amoreagatic ene menayant-

ça khendua içaiten çautanean, cembaitec har neçacen bere etchetan.

5. Orduan deithu cituen behderazka bere nagusiaren çordunac, eta erran çuen lehenbici-coari: cembat duçu çor ene nagusiari?

6. Erran çuen: ehuniçari olio. Eta erran cion: har çaçu çure çorra, eta yar çaitte berehala, eta ez escriba berrogoi eta hamar baicen.

7. Guero bertoe bati erran cion: eta çuc cembat duçu çor? eta erran çuen: ehun gaitçuru ogui. Eta erran cion: har çaçu çure çorra, eta ez escriba laur hogoï baicen.

8. Eta nagusiac laudatu çuen meneyant deleyala, çuhurqui eguiten çuelacotz. Hala, mende huntaco umeac çuhurrago dira beren ethorquian, arguico umeac baino.

9. Eta nic ere erraiten dautçuet; eguitçue adisquideac onthassun gaisqui bilduez; amoreagatic akhabatoerat yeiten çaretenean, errecebi citçaten egoitça bethicoetan.

10. Gauça gutinoetan leyal dena, gauça handietan ere leyal da; eta gauça gutinoetan deleyal dena deleyal da ere handietan.

11. Baldin beraz ez baciezte

izan leyal onthassun gaisqui bilduetan, norc fidatuco dautque eguiazco *onthassunac*?

12. Eta baldin bercerena denaz ez bacirete izan leyal, norc emanen dautque çuena dena?

13. Sehi batec ez ditçaque bi nagusi cerbitça; ecen higuinduco du bat, eta maithatuco bertcea; edo estecatuco da bati, eta arbuyatuco du bertcea; ez deçaqueque cerbitça Jaincoa eta aberaxtasunac.

14. Bada Pharisauac ere, lukhurariac baitciren, ençuten cituzten haño guciac, eta hartaz trufatcen ciren;

15. Eta erran cioten: çuen buruac garbitcen ditutque guiçonnen aincinean; bainan Jaincoac eçagutcen ditu çuen bihotçac; hartacotz guiçonnen aincinean handi dena abominacionean da Jaincoaren aincinean.

16. Legueac eta Profetec: *iraun dute* Joannes arteraino; handic hunat, Jaincoaren errësüma ebanyelisatua da, eta bakhotcha harat borthisqui deithua da.

17. Bada erretchago da cerua eta larra iragan ditzen, ecen ez legueco pondu bakhar baten erorcea.

18. Norc-ere igorecen baitu bere emaztea, eta bertce batequin ez-

contcen yauquiten du adulterioa, eta norc-ere hartcen baitu bere senharraz utcia dena, yauquiten adulterioa.

19. Bada bacen guiçon aberax bat purprez eta liho finez aphaincen cëna, eta egun guciez handizqui hazten cëna.

20. Errumes bat *ere* bacen, Lazara icena çuena, *aberaxaren* athean etçana, eta çauriz estalia;

21. Eta guticia handia çuena aberaxaren mahainetic erorcen ciren porrosquetaric assetceco; eta chakhurac ere ethortcen ciren, eta milicatcen cioten bere çauriac.

22. Eta pobrea hilcerat yincen, eta ekharria izan cen Aingueruez Abrahamen besuetarat; aberaxa ere lil cen, eta izan cen ehortcia.

23. Eta ifernuan celaric, eta beguiac alchatuz, nola auhenttan baitcen, ikhussi çuen urrun danic Abraham eta Lazara haren besuetan;

24. Eta oihtu garracica, erran çuen: Aita Abraham, urricai çaitte nitaz; igorraçu Lazara, ceina, erhi punta urean bustiz, ethor dadin ene mihia- ren frescatcerat, ecen min gar- ratcetan naiz su gar huntan.

25. Eta Abrahamec ihardetsi

çuen : ene semea, orhoit çaiten çure bician içan ditutçula çure onthassunac, eta Lazarac han içan dituela bere çorigaitçac; bainan orai bozcariotan da, eta çu min garratçetan çare.

26. Eta hortaz berce alde, leice handi bat eçarria da çure eta çure artean; halacoa nun hemendic çu ganat iragan nahi direnac, ez baitiote; ez eta hortic hunat iragan.

27. Eta erran çuen : othoizten çaitut beraz, aita, egortceaz ene aitaren etcherat.

28. Ecen bortz anaya baditut, amoreagatic errenda deçoten *ni naicen estatuz* conda; bel-durrez hec ere yin diton auhe-nezco lekhu huntarat.

29. Abrahamec ihardetsi cion; badituzte Moise eta Profetac; ençun ditçaten hauc.

30. Bainan erran çuen : ez, Aita Abraham; bainan hiletaric norbait yoaiten bada, hec ganat urriquituco dira.

31. Eta *Abrahamec* erran cion : ez badituzte ençuten Moises eta Profetac, ez date guehiago sinhetsico, hiletaric norbait pizturic ere.

XVII CAPITULUA.

Jesus-Christoc solas eguiten du bere Discipuluei guizbideaz, barkhamenduaz, eta fedearen indarraz, cerbitçari ez deusez; hamar lepradun sendatcen ditu, eta mintço Jaincoaren Erreynuaren ethorçapenaz, eta guiçonaren semearen egunaz.

1. Bada erran çuen bere Discipuluei : ez daiteque içan bertecenaz gaizbideac guerthatcea baitcen; bainan çorigaitz ceinaz guerthatcen direnari.

2. Hobeago luque eçar baleçote eihera harribat lephotic, eta ixasorat aurthiquia içaitea, ez-cenez gaizbidetcea haur hotaric bakhar bat.

3. Guardia emaçue çuen buruei. Baldin beraz çure anayac hutz eguin badu çure contra, errepreñi çaçu; eta baldin urriquitcen bada, barkhatuco dioçu.

4. Eta baldin çazpitan egunean hutz eguin badu çure contra, eta çazpitan egunean itçulcen bada çu ganat, dioelaric : urrikalcen naiz; barkhatuco dioçu.

5. Orduan Apostoluec erran cioten Jaumari: handi dieçaguçu fedea.

6. Eta Jaunac erran çuen; baldin bacinute federic mustarda haciaren bihi bat becen lodi, erran ahal cineçaquete martholça ondo huni, deserro çaitte, eta landa çaitte ixasoan; eta obedi cinitçazque.

7. Bainan nor da çuen artean, duelaric sehi bat laboranzan hari dena, edo arthaldearen pazcatcen, eta hura ikhustean landefaric itçulcen, erraiten duena berehala: aiticina hadi, eta yar mahainean.

8. Ez dioeya lehenago erraiten: presta çadac afaritera, guerricoa eçarçac, eta cerbitça neçac yan eta edan dudan artino; eta guero yan eta edanea due.

9. Bainan badua hortacotz çorric cerbitçari hari cergatic eguin duen manatu cioena? ez dut uste.

10. Çuec ere orobat, eguin ditutçuenean manatuac çaitçuen gauça guciac, erraque: cerbitçari ez deusac gare; ceren ez baitugu eguin, eguin behar guinduena baicic.

11. Eta guerthatu cen Jerusalemerrat yonitean; iragaiten cela Samariaren eta Galilearen erditic.

12. Eta herri batean sartcen celaric, hamar guiçon lepradunec khaussitu çuten bidean, eta guelditu ciren urrundanic.

13. Eta beren boçac goratuz, erran cioten: Jesus, Nagusia, urrical çaquizquigu.

14. Eta ikhussi cituenean, erran cioten: çoazte, aguer çaittezte Sacrificatçailci. Eta guerthatu cen bidean garbi eguin cirela.

15. Eta hetaric batec ikhussiz sendatua cela, itçuli cen, lorificatcen çuela Jaincoa gora gora.

16. Eta lurrerat aurthiqui cen ahuzpez Jesusen oimatarat, esquerrac bihurtcen cioela. Bada Samaritano bat cen.

17. Orduan Jesusec hitça hartuz, erran çuen: hamarrac ez direa içan garbituac? eta nun dira bederatciac?

18. Ez da arrotz hau baicen itçuli denic Jaincoari loria emaiteco.

19. Orduan erran cion: çhuti çaitte, çoaci çure fedeaç salbatu çaitu.

20. Bada Pharisauetz interroatua celaric, noiz ethorrico cen Jaincoaren Erresuma; ihardetsi çuen, eta erran cioten: Jaincoaren Erresuma. Ez da ethorrico itçhurapenequin.

21. Eta ez dute erranen : huna, hemen da; edo han da; ecen huna, Jaincoaren Erresuma çuen barnean da.

22. Erran çuen orobat bere Discipuluei : egunac ethorrico dira guticiatuco baitçarete ikhustera guiçonaren Semearen egunetarie bat, bainan ez duçue ikhussico.

23. Eta erranen dautçue : huna, hemen da, edo hara han da, *bainan ez çaitetzela yoan*, eta ez çaiçquiete yarraic.

24. Ecen chimistac arguiteen duen beçala ceruaren azpico alde batetarie, eta berriz arguiteen ceruaren azpian den bertce alderaino, hala içanen da orobat guiçonaren Semea bere egunean.

25. Baman behar du lehenic hainitz pairatu, eta arbuyatua içan ethorquia huntaz.

26. Eta nola ethorri baitcen Noeren egunetan, guisa berean ethorrico da guiçonaren Semearen egunetan.

27. Yaten eta edaten çuten, hartcen eta emaiten cituzten emazteac ezcontçaz Noe arcan sarthu cen eguneraino; eta uhaldea ethorri cen, guciac galaraci baitcituen.

28. Gauça bera guerthatu cen Loten egunetan, yaten eta edaten çuten, crosten, salcen, lan-

datcen, eta equidatcen çuten.

29. Bainan Lot Sodometic atheracen egunean, uritu çuen suz eta ceruco sofrez, ceinac guciac galaraci baitcituen.

30. Guisa bera içanen da guiçonaren Semea aguertcen denean.

31. Egun hartan etche gainean dena, eta bere menayua etche barnean duena, ez bedi yeits haren eramaiteco; eta landetan dena, ez bedi orobat itçul, guiblean *utcia* denerat.

32. Orhoit çaitetzte Loten emazteaz.

33. Norc-ere bilhatuco baitu bere biciaren salbatcea, galduco du; eta norc-ere hura galduco baitu, salbatuco du.

34. Erraiten dautçuet, gau hartan, ohe berean içaiten diren biguetarie bat içanen dela hartua, eta bertcea *utcia*.

35. *Emazte* elgarrequin ehotcen duten biguetarie bat, içanen dela hartua, eta bertcea *utcia*.

36. Landa berean içaiten diren biguetarie bat içanen dela hartua, eta bertcea *utcia*.

37. Eta heyec ihardestean erran cioten : nun *içanen da* hura Jauna? eta erran cioten : cein nahi lekhtan içanen dena gorphutz *hila* harat bilduco dira ere arranoac.

XVIII CAPITULUA.

Jesus-Christoc gomendatcen du iraupena oithoitcean yuye gaistoaren parabolaz; eaquin-cen du pagaraztaile urriquituaren humiltasunerat, bes-sarcatcen ditu haurrac, ik-haratcen ditu aberaxac, boz-carriotcen guciac utci dituz-tenac haren amoreagatic, igaiten da Jerusalemerat bere pairacunza annonçatcen du, eta ixu bat sendatcen.

1. Aiphatu cioten orobat parabola bat, adiarazterat emaiteco othoitz eguin behar dela bethi, eta behinere onhatu gabe;

2. Cioelarie : hiri batetan bacen yuye bat, Jaincoaren beldur ez cena, eta nihor errespetatcen ez çuena.

3. Eta bacen hiri berean alhargunsa bat, maiz haren khaus-sitcera yoaiten cena, eta erraitera; eguin eçadaçut yusticia ene contraco partidaz.

4. Dembora lucez ez çuen deusic eguin nahi içan. Bainan guero erran çuen bere baithan : nahiz ez dudan Jaincoaren beldurric, eta ez dudan nihor errespetatcen,

5. Bizquitarteån ceren emazte alhargun horrec nekhatcen nuen, yusticia eguinen diot, beldurrez

yein daquidan bethi buruaren haustera.

6. Eta Jaunac erran çuen : ençun çaçue cen erran çuen yuye gaistoac.

7. Eta Jaincoac ez dituya mendecatuco bere hautatuac gabaz eta egunaz hari oihuca daudenac, nahiz luçatcen duen heyen eretcerat?

8. Erraiten dautçuet laster mendecatuco dituela. Bainan guiçonaren Semea ethortcen de-nean; khaus-situco du fedea lurrean?

9. Erran çuen orobat parabola hau cembaiti ceinec uste baitçuten beren baithan içanyustu, eta bertceac atchiquitcen ez deusetçat.

10. Bi guiçon igan ciren tem-plurat othoitz eguiteco, bat Pharisaua; eta bertcea, pagaraztailea.

11. Pharisaua bazter batetan çagolarie othoitz eguiten çuen bere baithan cioelarie : o Jaincoa ! esquerrac behartcen daizquitçut ceren ez naicen bertce guiçonac beçala, ceinac baitira hatcemaileac, inyustuac, adulterioac; ez eta pagaraztaile hori beçala.

12. Asteån bi aldiz barurcendut, eta emaitendut neure onthassun guciën detchima.

13. Bainan pagaraiztailea ur-

run çagolaric, ez çaitiquen mentura ere beguien cerurat alchatcerat, bainan bulharrac yoiten cituen, cioelarie; o Jaincoa! içan çaitc ematua ene alderat bekhatrosa bainaiz!

14. Erraiten dautçuet han yautsi cela bere etcherat garbitua, bertcea baino lehenago; eeen alchatcen dena, aphaldua içanen da, eta aphalcen dena, alchatua içanen da.

15. Eta cembaitc aitecinerat ekharri çazcoten haur thipi batçu, hunqui citçan: Discipuluec hori ikhussiric, gaizquiac erran cioten *ekharçale!*

16. Bainan Jesusc ethorarciric hec bere ganat, erran çuen: utz çaitçue ni ganat ethorcerat haur thipiac, eta ez çaitçue traba; eeen Jaincoaren Erresuma horiec iduridutenentçat da.

17. Egiazqui erraiten dautçuet, norc-ere ez baitu errecebituec Jaincoaren Erresuma haur batec beçala, ez dela han sarthuco!

18. Eta yaun batec galdeguin cion, cioelarie: Nagusi ona, cer eguinen dut bicitce eternalaren ardiesteco?

19. Jesusc erran cion: cerçatic deitcen nançu ona? ezda nihor onic bat bakharra baicen, *ecin baita Jaincoa.*

20. Badaquitçaçu manamenduac: ez duçu eguinen adulterioric. Ez duçu hilen. Ez duçu ebatsico. Ez duçu erranen lekhu-cocatasun falsuric. Ohora çaitçu çure aita eta çure ama.

21. Eta erran cion: beguiratu ditut gauça hauc guciac ene gatzetasunetic.

22. Eta Jesusc ençun çue-nean erran cion: oraino gauçabat escas duçu; sal çaitçu dituçun guciac, eta eman pobrei, eta içanen duçu tresor bat ceruan; guero ethor çaitc eta niri yarraic çaitc.

23. Bainan hura gauça hec ençun ondoan, hainitz tristatu cen, cecen hainitz aberaxa baitcen.

24. Eta Jesusc ikhussiz hainitz triste eguin cela, erran çuen: gaitz dela onthassunac dituztenac sar diten Jaincoaren Erresuman!

25. Segurqui errochago da camelu baten iragaitea orratz baten chilotic, eeen ez aberax baten sartcea Jaincoaren Erresuman!

26. Eta hori ençun çutenec, erran cioten: eta nor salba daite beraz?

27. Eta erran cioten: guiço-nei ecin diren gauçac, Jaincoari ahal dira.

28. Eta Pierresec erran çuen:

huna, oro utci ditugu, eta seguitu çaitugu.

29. Eta erran cioten : eguiazqui erraiten dautçuet, ez dela bat utci duenic bere etchea, edo bere ahaideac, edo bere haurrideac, edo bere emaztea, edo bere haurrac, Jaincoaren Erresumaren amoreagatic,

30. Ez duenic hainitz guehiago errecebituco mende huntan, eta bertce munduan bicitce eternala.

31. Guero Jesusec hartu ci-tuen hamabiac, eta erran cioten : huna, igaiten guira Jerusalemerat, eta Profetez escribatuac içan diren gauça guciac guixonaren Semearen gainean, complituac içanen dira.

32. Ecen paganoen escura emana içanen da; trufatua, eta escarniatua, eta thu eguinen diote bisayara.

33. Eta açotatu duten ondoan, hilaracico dute; baiman berriz piztucoda hirurgarren egunean.

34. Baiman ez çuten deusic endelgatu gauça horietaric, eta solas hori hain cen ilhuna beyençat nun ez baitçuten endelgatu cer erraiten cioten.

35. Bada guerthatu cen Jericorat hurbilcen celaric, han babela ixu bat bide heguian yarría, eta escatcen çuena.

36. Eta ençunic iragaiten cen

yendetcea, galdeguin çuen cer cen.

37. Eta erran eioten : Jesus Nazarenecoa iragaiten cela.

38. Orduan oiñu eguin çuen, erraiten çuelaric : Jesus, Daviten Semea, urricall naquiçu!

39. Eta aitecinean yohan cirenec gaizquiac erraiten cioten : ichil çadin amoreagatic; baiman hainitz gorago oiñu eguiten çuen : Daviten Semea, urricall naquiçu!

40. Eta Jesus gueldituric manatu çuen eraman ceçoten; eta hurbildu cenean, galdeguin cion,

41. Çielaric : cer nahi duçu eguin deçaçandan? ihardetsi çuen : Jauna, berriz ikhus deçadan.

42. Eta Jesusec erran cion : ikhussaçu; çure fedeac salbatu çaitu.

43. Eta ordu herean ikhussi çuen, eta seguitcen çuen Jesus, Iorificatcen çuela Jaincoa. Eta populu guciac ikhussiz hori, laudatu çuen Jaincoa.

XIX CAPITULUA.

Jesus-Christoc deitcendu Zacheas, aiphatcen du hamar diru pecen parabola, eguiten du bere sarcea Jerusalemen, ceinaren deseguite hurbilaz nigar eguiten baitu, eta garbitcen du templua.

1. Eta Jesus sarthuric Jeri-

coan, yohan cen *hirian* gaindi.

2. Eta huna guçon bat Zacheas deithua, ceina pagaraztaile aiticindaria baitcen, eta aberaxa,

3. Enseyatcen cen ikhustera cein cen Jesus, bainan ez ceçaquen yenden gatic: ecen aphala cen.

4. Hartacotz laster eguin çuen aiticinerat, eta igan cen marthotça-pico baten gainerat haren ikhusteco; ecen handie iragan behar çuen.

5. Eta ethorri cenean Jesus lekhu hartarat, goiti behatuz, ikhussi çuen, eta erran cion: Zacheas, yax çaita berehala; cergatic egun egon behar nuçucure etchean.

6. Eta yaxi cen berehala, eta errecebitu çuen bozcariozqui.

7. Eta guciec ikhussiz hori murmuratcen çuten, ciotelarie; sarthu cela bici gaistoco guçon baten etchean han ostaticeco.

8. Eta Zacheas han presentatuz, erran cion Jaunari: huna, Jauna, ene onthassunen erdia emaiten dut pobrei; eta baldin bidegaberie eguin badut norbaiti cerbaitetan, bihurcen dut lauretan hain bertce.

9. Eta Jesusec erran cion: egun salbamendua sarthu da et-

che huntan; ceren hau ere Abrahamen semea baita.

10. Ecen guçonaren Semea ethorri da galdua cenaren bilhatcerat eta salbatcerat.

11. Eta nola aditcen baitcituzten gauça hec, Jesusec seguitu çuen *bere solasa*, eta aiphatu çuen parabola bat, ceren Jerusalemec hurbil baitcen, eta uste baitçuten berehala Jaincoaren erreynua aguertua içan behar cela.

12. Erran çuen beraz; guçon aiturun seme bat yoan cen lekhu urrun batetara, Erresuma baten naussitasunean sarceco, bainan itçulceco chedez.

13. Eta bere sehietarie hamar deithurie, eman cioten hamar mark diru eta erran: baliaz çatçue ni ethorri arte-raino.

14. Bada, haren hiritarrec hinguincen çuten: hartacotz egorri cioten erraiterat, ez dogu nahi hunec erreyua deçan gure gainean.

15. Guerthatu cen beraz itçuli cepean, eta erresumaren gozamenan sarthu cen ondoan, manatu çuela ekharraraz citçoten sehi hec ceinei fidatu baitçuen *bere dirua*, yaxin ceçantçat, cembat baliaz çuen bakhotçac.

16. Orduan ethorri cen lehen bicicooa, erraiten çuelaric : Jauna, çure mark diruac eraguin ditu bertce hamar mark.

17. Eta erran cion : ongui doha, sehi ona; ceren leyal içan çaren gauça gutitan, içan çaçü bothere hamar hirien gainean.

18. Eta bertce bat ethorri cen, cioela : Jauna, çure mark diruac eraguin ditu bertce bortz.

19. Eta erran cion orobat huni : eta çu içan çaitc eçarria bortz hirien gainean.

20. Eta bertce bat ethorri cen, cioela : Jauna, hunu çure mark dirua oihal batetan inguratua atchiqui dudana;

21. Ecen beldur içan naiz, ceren guiçon gogor bat baitcira; haren duçu eman ez duçuna, eta bilcen duçu erain ez duçuna.

22. Eta erran cion : sehi gaitoa, çure hitçaz beraz yuyatuc çaitut bacindaquien guiçon gogor bat naicela, hartuz eman ez dudana, eta bilduz erain ez dudana;

23. Cergatic beraz ez duçu eçarri ene dirua gambioan, eta ene itçulcean, hartuco nien in-tresarequin?

24. Orduan erran çuen han çirenei; khen çoçue mark dirua

eta emoçue hamarrac dituenari:

25. Eta erran cioten : Jauna, baditu hamar mark.

26. Hortacotz erraiten dautçuet : baduenari, emana içanen çayola; eta deusic ez duenari, duena ere khendua içanen çayola.

27. Gaineracoan, eraman çatçue hunat heyen gainean erreina neçan nahi ez çuten etsai hec, eta hilçatçue ene aicincian.

28. Eta gauça hec erranic, heyen aicincian yohan cen, Jerusalemerat igaitcan.

29. Eta guerthatu cen Bethphagerat eta Bethanariat hurbilcean, Olibeta deitcen den mendi ondorot, egorri cituela bere Discipuluetaric biga,

30. Ciotelaric : çoazte çuen parrean den herrirat, eta hau sarthu ondoan, khaussituc duçue asto ume bat estecatua, ceinaren gainean ez baita içan guiçonic, lacha çaçue, eta era-khar niri.

31. Baldin norbaitec galdeguiten badautçue certaco lachatcen duçuen; erranen dioçue hunla : ceren Jaunac hunen beharra baitu.

32. Eta egorriac yoan ciren, eta khaussitu çuten *asto umea*, erran cioten beçala.

33. Eta astoaren lachatcen ha-

ri cirelarie, nagusiec erran cioten : certaco lachatcen duçue asto ume hau?

34. Ihardetsi çuten : Jaunac hunen beharra du.

35. Eraman çuten beraz Jesusi, eta aurthiqui cituzten beren arropac asto umearen gainerat, guero eçarri çuten Jesus gainean.

36. Çabilan dembora berean, hedatcen cituzten beren arropac bidean.

37. Eta hurbil içatu cenean Olibetaco mendiaren yaustetic, Discipulu guciac alegueratuz, hassi ciren Jaincoaren laudateen goragui, ikhussi cituzten miraculu guciendaco :

38. Ciotelarie : benedicatua içan bedi Jaunaren icenean helduden Erreguea; bakea içan bedi ceruan, eta loria gorenetao lekhuetan.

39. Mulçoco Pharisauetarie cembaitec erran cioten : Nagusia, larderia çaitçu çure Discipuluac.

40. Eta Jesusec ihardetsi cioten : erraiten dautçuet baldin hau ichilcen badira, harriec berec oihu eguinen dutela.

41. Eta hurbildu cenean, hiri ikhustean, nigar eguin çuen haren gainean, erraiten çelarie :

42. Ochala! eçagutu içan bahu hitu hire egun huntan, hire bakeari dauquitçaten gauçac! bainan orai estaliac dituc hire begnietan.

43. Ecen ethorrico dituc egunac hire gainerat hire etsaiecinguratuco baihaute pheçoiez, hetsico haute eta cerratuco alde gucietarie.

44. Eta arrasatuco haute, hi eta hire barnean diren haurrac; eta ez die utcico hi baithan harria harriaren gainean, ceren ez baituc eçagutu hire bisitacioneco dembora.

45. Guero sarthuric Templuan, hassi cen camporat khencen han salcen eta erosten hari cirenac.

46. Erraiten ciotelarie : escribatua da : ene etchea othoitceco etchea da; bainan hartaz eguin duçue ohoin cilho bat.

47. Eta egun guciez irakhas ten çuen Templuan, eta Sacrificatçaille aiteindariac eta Scribauac eta populuco lehenac, enseyatcen ciren haren hilaraztera

48. Bainan ez çuten deusic aurquitcen hari eguin ahal ceçaquetenic; ecen populu gucia hainitz arthos cen haren ençuteco.

XX CAPITULUA.

Jesus - Christoc ihardesten du Scribauen galdei haren missionearen gainean, galde batez Yondoni Baptistaren missionearen gainean, eta mahasti çainen parablez, eta harri utciatz; onzaquidatcen du cerga Cesari çorra, irakhasten du Sadduceenei berriç piztea, eta Messias Daviten seme eta Jauna, Scribauen hypocrisia condanatuç.

1. Eta guertthatu cen egun hetaric batez, irakhasten çuelaric populua Templuan, eta Ebanjelioa predicateen çuelaric, Sacrificatçaile aitcindariac eta Scribauac et horri çirela Çaharrequin.

2. Eta mintçatu cioten; ciotelaric erran deçaguçu cer nagusitasunez eguiten ditutçun gauça hauo, edo nor den nagusitasun hau eman dautçuna?

3. Eta Jesusec ihardetsi cioten: galdeguinen dautçuet ere gauça bat, eta ihardets çaçuet.

4. Joannesen Bathayoa cerutic cena; ala guiçonetarie?

5. Bada elgarren artean arraçoinatcen çuten, ciotelaric: baldin erraiten badugu; cerutic, erranen du: cergatic beraz ez duçue sinhexi?

6. Eta erraiten badugu; guiçonetarie; populu guciac harriçatuço gaitu; ecen seguratuac dira Joannes Profeta bat cela:

7. Hortacotz ihardetsi çuten: ez çaquitela nundic cen.

8. Eta Jesusec erran cioten: ez dautçuet nic ere erranen cer nagusitasunez eguiten ditudan gauça hauç.

9. Bainaç hassi cen populuari erraiten parabola hau; guiçon batec landatu çuen mahasti bat, eta alogatu çuen mahastiçain cembaiti, eta dembora hainitz egon cen campoan.

10. Eta fruituaren sasoinean, egorri çuen sehi bat mahastiçainen ganat, eman ceçoten mahastico fruitutic, bainaç mahastiçainec yoric, egorri çuten hutsic.

11. Egorri cioten berriz bertee sehi bat; bainaç yo çuten ondoan, eta escarniatu egorri çuten hutsic.

12. Egorri çuen oraino hirur garren bat, bainaç colpatu çuten hura ere, eta aurthiqui camporat.

13. Orduan mahastico Jaunac erran çuen, cer eguinen dut? egorrico dut ene seme, ongui maitea; behar bada hura ikhusten dutenean, errespetatuço dute.

14. Bainan hura ikhussi çutenean mahastiçainec, arraçoinatcen çuten elgarren artean; ciotelaric : hau primua da; çatozte, hil deçagun, primançaguretçat içan dadin.
15. Eta aurthiqui çuten mahastiz camporat, eta hil çuten. Cer eguinen diote beraz mahastico nagusiac?
16. Ethorrigo da, eta hilarico ditu mahastiçain hec, eta emanen du mahastia bertcei. Hori ençun çutenean, erran çuten : aguian ez.
17. Orduan behatu cioten, eta erran : cer nabi du beraz erran escribatua denac; equidatçailec utci duten harria, eguin da ezquinaco harri nagusia.
18. Nor-ere erorico baita harri haren gainerat, çathicatuia içanen da : eta lehertuco du ceinaren gainerat erorico baita.
19. Eta Sacrificatçaile aiticindaric eta Scribauec ordu berean bilhatu çuten eseuac emaittea haren gainean; ecen ongui eçagutu çuten parabola hau erran çuela heyen contra; bainan populuaren beldur ciren.
20. Eta çainduz hura, egorri cituzten cembait celatatçaile, çeinec bezaguiten baitcituzten yende prestuac, solasetan haren hatcemaiteco, haren libratceagatic gobernadorearen yuyamenduari eta bothereari,
21. Ceinec interroatu baitçuten, ciotelaric : Nagusia, badaquigu miño çarela, eta irakhas-ten duçula zuentasunaren arabera, eta ez duçula behatcen yenden itchurari; bainan irakhas-ten duçula Jaincoaren bidea eguiaz.
22. Cilhegui çaucua cergaren pagatcea Cesari, ala ez?
23. Bainan hare eçaguturic heyen amarrua, erran cioten : cergatic tentatcen nauçue?
24. Irakhus çaçuet diru peçabat; norena du itchura eta escribua? ihardetsi cioten : Cesarena.
25. Eta erran cioten : bihur çaçue beraz Cesari Cesarenac; eta Jaincoari Jaincoarepac.
26. Ez çuten beraz ahal içan deusic erraiteco haren arrapostuan populuaren aiticinean; bainan arras estonatuac haren arrapostuaz, ichildu ciren.
27. Orduan Sadduceeneticaric cembait, ceinec ukhatcen baitute berriz piztea, hurbildu ciren, eta galdeguin cioten,
28. Ciotelaric : Nagusia, Moisec utci deraucu escribuz; baldin norbaiten anaya hil bada emazte bat duelaric, eta hil bada

haurric gabe, haren anayac har beça haren emaztea, eta ičan araz betça haurrac bere anayari;

29. Bada baciren çazpi anaya, ceinen lehenac hartu baitçuen emazte bat, eta hil baitcen haurric utci gabe.

30. Eta bigarrenac hartu çuen hura, eta hil cen orobat haurric utci gabe.

31. Guero hirugarrenac hartu çuen hura bera, eta orobat çazpiec; eta hil ciren haurric utci gabe.

32. Eta oroen ondotic emaztea ere hil cen.

33. Hetaric norena ičanen da beraz emaztea berriz piztean? ecen çazpiec ičan dute emaztetçat.

34. Eta Jesusec ihardestean erran cioten : mende huntaco haurrec haren dute eta hartuac dira ezcontçaz.

35. Baina mende haren eta hiletaric piztearen ardiesteco gay eçagutuac ičanen direnec, ez dute hartuco eta ez dire içanen hartuac ezcontçaz.

36. Ecen ez dira guehiago hilen ahal, ceren Aingueruei iduriac ičanen baitira, eta Jaincoaren semeac ičanen baitira, berriz pizteco semeac içanez.

37. Bada hilac pizten direla, Moisec berac erakhutsi du berro

ondoan, Jauna deitzen duenean Abrahamen Jaincoa, eta Isaaken Jaincoa eta Jacoben Jaincoa.

38. Bada ezda hilen Jaincoa, bainan bai biciena; ecen guciac bici dira hura baithan.

39. Eta Scribauetaric cembaittec hitça hartuz, erran çuten : Nagusia, ongui erran duçu.

40. Eta ez ciren menturatu guehiago deusic galdeguitera.

41. Baina erran cioten : nola diote Christo Daviten semea dela.

42. Ecen Davitec berac erraiten du Psalmuetaco liburuan; Jaunac erran dio ene Jaunari : yar çaite ene escunean,

43. Çure etsaiac eçarri ditudan artean çure oinen azpicotçat.

44. Davitec deitzen duenaz *gueroz bere* Jauna, nola da haren semea?

45. Eta populu guciac ençuten çuelaric, erran çuen bere Discipuluei :

46. Guardia emaçue Scribauetaric, ceinec passayatcea maite baitute arroba lucequin, eta agurrac maite baitituzte place-tan, eta lehen alkhiac Synagoguetan, eta lehen plaçac gom-bidancetan;

47. Eta ceinec iresten baitituzte alhargunen etcheac, othoitz

lucen eguiteco estacurnan ere; ecen gatzigu handiagoa errecebituco dute.

XXI CAPITULUA.

Jesus - Christoc preçatcean alhargunaren emaitça, annontçatcen du bereen nahi gabea, eta Jerusalemeco desolacionea, etc. exòrtatcen duelarie beilatceaz.

1. Eta nola Jesusec behatcen baitçenen ikhussi cituen cembait aberax beren emaitçac eçartcen cituztela troncoan.
2. Ikhussi çuen ere emazte alhargun pobre bat han emaiten cituena bi diru chehe.
3. Eta erran çuen : eguiaz erraiten dautçuet, alhargun pobre hunec eman duela bertcec baino guchiago.
4. Ecen hauc guciec eman dute Jaincoaren olatetan, beren soberatutic; bainan hunec eman du bere escasetic bicitceco çuen gucia.
5. Eta nola cembaitec erraiten baitçuten Templuaz, harri ederrez eta emaitceaz aphaindua ccla, erran çuen :
6. Hori dea behateen duçuen? ethorrico dira egunac ez baita utcia içanen harria harriaren gainean, barrayatua içan gabe.

7. Eta interroatu çuten, diotelarie : Nagusia, noiz guerthatuco dira beraz gauça hauc? eta cer seinale içanen da gauça hauc ethorrico direnean?

8. Eta erran çuen : guardia emaçue ez çaitetzen içan engatua; ecen ethorrico dira hainitz ene icenean, diotelarie; ni naiz *Christo* naicena; eta dembora ere hurbilcen da; ez beraz yoan heyen ondotic.

9. Eta ençuten ditutçunean guerlac eta nahasqueriac, ez çaitetze harrit; ecen gauça hauc ethorri behar dira lehenic; bainan akhabança ezda içanen hain laster.

10. Orduan erran cioten : yendaquia bat alchatuco da bertec yendaquia baten contra, eta erresuma bat bertce erresuma baten contra.

11. Eta içanen dira lur ikhara handiac lekhu gucietan, eta goscetac, eta içurriteac, eta icidurac, eta seinale handiac cerutic.

12. Bainan gauça hauc guciac baino lehen eçarrico dituzte escuac çuen gainean eta nahigabetuco çaituzte, çuec libratuz Synagoguei, eta presundeguien eçarriz; eta eramaneen çaituzte erreguen eta gobernadoreen aitcinerat, ene Icena gatic.

21 Cap.

13. Eta hau iñanen çautçue lekhnocotasunçat.

14. Emaçue beraz çuen bihotçetan ez aitcinec gogoelatocaz nola iñanen duçuen ihardesteco;

15. Ecen emanen dautçuet alto bat eta çuhurcia bat, ceinari çuen contra iñanen diren guciec ezcin ahaleco baitute contra ez erran ez eguin.

16. Iñanen çarete orobat libratuac çuen aitez eta çuen amez eta çuen haurridez, eta çuen adisquidez; eta çuetarie hainitz hilaracico dituzte.

17. Eta guciez higuinduae iñanen çarete ene Icena gatic.

18. Bainan çnen burutic bilo bat ezda galdua iñanen.

19. Atchic çaitçue çuen arimac çuen pacienciaz.

20. Eta ikhusten duçuenecan Jerusalem armadez inguratua, yaquin çaçue orduan haren eremu-bilhacateca hurbil dela.

21. Orduan Judean direnec ihes eguin beçate mendietarat; eta Jerusalemen direnac, handic yoan bite; eta landetan direnac ez bite han sar.

22. Ecen han iñanen dira mendequiozco egunac, escribatuac diren gauçac complituac iñan ditentçat.

23. Bada çorigaitz esperance-tan iñaiten direnentçat eta emaz-

te unhidentçat egun hetan; ecen çorigaitz handi bat iñanen da herriaren gainean, eta hassaradura handi bat populu haren contra.

24. Eta erorico dira ezpataren azpirat, eta iñanen dira eramanac mempeco yendaquia gucietan; eta Jerusalem çapatua iñanen da yendayez, yendayen demborac betheac iñaiten diren arteraino.

25. Eta iñanen dira scinaleac iguzquian eta ilharguian, eta içarretan; eta lurrean yendaquiac iñanen dira beharrean eta hersturan, ixasoac eta baguec habarrotz handia eguinez.

26. Halaco guisaz nun guiçonac iñanen baitira beren baithatic campo beldurrez, eta mundu gucian guerthatuco diren gaucec iguriquitçapenez; ecen ceruco berthuteac kordocatuac iñanen dire.

27. Eta orduan ikhussico dute guiçonaren Semea ethortcen lodoy haten gainean puchantciarequin eta loria handirequin.

28. Bada gauça hauc ethortcen hasten direnecan, beha çaçue goiti, eta alcha çuen buruac, ceren çuen erospena hurbilcen baita.

29. Eta aiphatu eioten parabola hau; ikhus çaçue pico hon-

doa, eta bertze arbola guciac.

30. Pussatcen hasten direnean, eçagutuco duçue ceronec behatuz, uda ya hurbil dela.

31. Çuec ere orobat, ikhusten ditutçuenen gauça hauc ethortcen, yaquin çaçue Jaincoaren erreynua hurbil dela.

32. Eguiazqui erraiten dautçuet, ethorquia hau ez dela iraganen, nun ez diren gauça hauc guciac ethortcen.

33. Cerua eta lurra iraganen dira; bainan ene hitçac ez dira iraganen.

34. Guardia emaçue beraz ceronei, beldurrez çuen bihotçac içan ditcn pissatuac yalequeriaz eta hordiqueriaz, eta bici huntaco ansiez; eta egun harc arapa ez çaitçeten, iguriquitcen ez duçuelaric.

35. Ecen ethorrico da sare bat beçala lurraren gainen bici diren gucien gainerat.

36. Iratçarriac egon çaitçetze beraz, dembora gucitan othoitz eguinez, amoreagatic gay eçagutuac içan çaitçetzen itçurtceco ethorri behar diren gauça hauc guciac; eta bici ahial çaitçetzen guçonaren Semearen aitçinean.

37. Bada egunaz irakhasten çuen Templuan; eta yalguitcen cen eta egoiten gabaz Olibetacoa deithua den mendian.

38. Eta argui hatseco, populu gucia ethortcen cen huraganat Templurat haren ençuteco.

XXII CAPITULUA.

Judasen concertua Jesus-Christoren contra, ceina Bazcoaren eta Cena Sainduaren ondolan atheraric, agonian baita, hartua eta erumana aphez handiari Pierreses ukhatua, escarniatua, etc.

1. Bada alchagarric gabeco oguien Phesta Bazco deitcen dutena, hurbilcen cen.

2. Eta Sacrificatçaille aitçindariec, eta Scribauec bilhatcen çuten nola hilaracico abal çuten: ecen populuaren beldur ciren.

3. Bainan Satan sarthu cen Judas baithan, Iscariot icengoitua, ceina baitcen hamabien nombreco.

4. Ceina yoan baitcen, eta mintçatu Sacrificatçaille aitçindariequin eta Capitàinequin, cer guisaz libratuco cioten hura.

5. Eta bozcarios içan ciren, eta comundatu çuten emanen ciotela cembait diru.

6. Eta hitçeman cioten; eta bilhatcen çuen dembora guisacoa haren libratceco assaldurarie gabe.

7. Bada alchagarric gabeco

oguien eguna ceintan sacrificatu behar baitcen Bazcoa, ethorricen.

8. Eta *Jesusec* egorri cituen Pierres eta Joannes, erraiten ciotelaric : çoazte, eta prepara deçaguçue Bazcoa, yan deçagun.

9. Eta erran cioten : nun nahi duçu prepara deçagun?

10. Eta erran ciotçaten : huna, noiz ere sarthuco baitçarete hirian, buruz buru eguinen duçue guiçon bati pegar bat ur buruan, segui çaçue sarthuco den etcherat.

11. Eta erroçue etheco nagusiari : Nagusiac egortcen dautçu erraiterat, nun da Bazcoa yanen dudan etheca neure Discipuluequin.

12. Eta erakutsico dautçue guela handi gora bat, aphaindua, han prepara çaçue *Bazcoa*.

13. Beraz yoanic, khaussitu cituzten gança guciac erran cioten beçala; eta preparatu çuten Bazcoa.

14. Eta orena ethorri cenean, eman cen mahainean eta hamabi Apostoluac harequin.

15. Eta erran cioten : hainitz guticiatu naiz Bazco hunen yatea cuyequin pairatu baino lehen.

16. Ecen erraiten dautçuet ez dudala huntaric yanen guehiago

complitua içanen den arteraino Jaincoaren Erresuman.

17. Eta khalitça harturic, esquerrac bihurtu cituen, eta erran çuen har çaçue, eta partiçaçue çuen artean.

18. Ecen erraiten dautçuet, ez dudala guehiago mahastico fruitutic edanen, Jaincoaren erreynua ethorri den arteraino.

19. Guero hartuz oguia, eta esquerrac bihurturic, hauxi çuen eta eman cioten, ciotelaric : hau ene gorphutça da, çuendaco emana dena; eguin çaçue hau ene orhoitçapenetan.

20. Orobat ere *eman cioten* khalitça afaldu ondoan, erraiten çuelaric : khalitça hau Testament berria da ene odolean, ceina ichuria baita çuentçat.

21. Bizquitartean huna; ni trahitcen nauenaren escua enequin mahainean da.

22. Eta eguiaz guiçonaren Semea yohan da, debeditua den arabera; bizquitartean çorigaitz guiçon hari ceintaz trahitua baita.

23. Guero hassi ciren galdeguiten elgarri, nor içanen cen heyen artean ceinari guerthatueo baitçayon eguintça hunen eguitea.

24. Guerthatu cen ere leya bat heyen artean, *yaquiteco* nor

içanen cen heyen artean ustequidatua handiena.

25. Bainan erran cioten : yendaquien Erregueac nausitcen dira hetaz; eta heyen gainean nau-sitasuna equersitcen dutenac, deithuac dira onguileac.

26. Ezda içanen orobat çuetaz; bainan, çuen artean den handiena, içan bediçue thi-piena beçala; eta gobernatcen duena, cerbitçatcen duena beçala.

27. Ecen cein da handiena, mahainean dena, ala cerbitçatcen duena? ez othe da mahainean dena? bada çuen artean naiz cerbitçatcen duena beçala.

28. Bada enequin ene tentacionetan iraun duçuenac çarete :

29. Hortacotz confiatcen dautçuet Erresuma ene Aitac confiatu dautan beçala.

30. Amoreagatic yan deçaçuen eta edan ene mahainean neure Erresuman; eta içan çaitexten yarriac tronuen gainean yuyatcen ditutçuela Israeleco hamabi Tribuac.

31. Jaunac erran çuen orobat; Simon, Simon, huna, Satanec galdeguin du arraikiz çuen ceta-betcea ogui bihia beçala :

32. Bainan othoitz eguin dut çuretaco çure fedea ez dadin fla-

ca; çu beraz, içaiten çarenean egun batez conbertitua, azcar çatçu çure anayac.

33. Eta *Pierresec* erran cion : Jauna, prest naiz çurequin yoaiteco, ala presundeguirat ala heriotcerat.

34. Bainan Jesusec erran cion : Pierres, erraiten derauçut ez duela oilarrac cantatuco egun, nun ez nauçun lehenic hiruretan ukhatcen eçagutu nauçula.

35. Bainan erran cioten : egorri çaituztanean molsaric gabe, çacuric gabe, eta zapataric gabe, cerbaitec hutz eguin dautçueya? ihardetsi çuten; deusec.

36. Eta erran cioten : bainan orai molsa bat duenac har beçahura; eta orobat çacu bat duena; eta eçpataric ez duenac sal beça bere arropa, eta eros beça eçpata bat.

37. Ecen erraiten dautçuet, hau escribatua dena ere, içan behar dela complitua ni baithan: Eta eçarria içan da gaisto-en heroncan. Ecen eguiatzqui nitaz *aitcietic erranac* içan diren gauçac, complitcerat doatça.

38. Eta erran çuten : Jauna, huna bi eçpata. Eta erran cioten : asqui da.

39. Guero partitu cen, eta yoan cen, here ohitçaren arabera, Olibetaco mendirat; eta

beré Discipuluec segnitú çuten.

40. Eta igan cenean lekhu hartarat, erran cioten : othoitz eguiçne ez çaitetzen tentacionetan sar.

41. Guero hetaric urrunduric harri aurthiquitce batez hurbil, eta belhaunicaturic, othoitz eguiten çuen ;

42. Cioelatic : Aita, baldin nahî bacinu ni ganic khalitz hau urrundu ; halaric ere, ene gogoa ez bedi eguina içan, bainan bai çurea.

43. Eta Aingueru bat aguertucion cerutic, indarcen çuela.

44. Eta hura agonian celaric, othoitz eguiten çuen garrazquia-go, eta haren icerdia eguin cen odol chortac beçala lurrerat ichurcen direnac.

45. Guero alchaturic bere othoitetic, itçuli cen bere Discipuluetarat, ceinackhaussitu baitcituen lo çaudela tristeciaz ;

46. Eta erran cioten : cergatic çaudete lo ? alcha çaitetze, eta othoitz eguiçue ez çaitetzen sar tentacionetan.

47. Eta mintço celaric oraino, huna yende mulço bat, eta Judas icena çuena, hamabietaric bat, ethorri cen heyen aiticinerat, eta hurbildu cen Jesusganat huni musu emaiteco.

48. Eta Jesusec erran cion ;

Judas, trahitcen duçu guiçonaren Semea musu batez ?

49. Orduan haren inguruntan cirenec, ikhussiz cer guerthatcerat çohan, erran cioten : Jauna, yoco duguya ezpataz ?

50. Eta hetaric batec yo çuen Sacrificatçaille aiticindariaren sehia, eta ebaqui cion beharri escuna.

51. Bainan Jesusec hartuz hitça erran çuen : utz çatçue *eguitera* huna artino. Eta hunquituric hari beharria, sendatu çuen.

52. Guero Jesusec erran cioten Sacrificatçaille aiticindarieni, eta Templuco aiticindarieni, eta haren contra ethorri ciren Çaharrei ; ethorri çaretea ohoin baten ondotic beçala ezpatequin eta makhilequin.

53. Nahiz egun guciez çuyequin nintcen Templuan, ez duçue eçarri escua eno gainean ; bainan hemen da çuen orena, eta ilhumbetaco botherea.

54. Harturic beraz hura, eraman çuten, eta sararaci çuten Sacrificatçaille aiticindariaren etchean ; eta Pierres yarraiquitcen cen urrundanic.

55. Bada *yende hauc* pizturic sua bassacortcaren erdian, eta yarriric elgarrequin, Pierres ere yarri cen heyen artean.

56. Eta nescato batec ikhussiz

han su ondoan yarría, eta beguia guelditua hunen gainean, erran çuen: hau ere harequin cen;

57. Bainan ukhatu çuen, ciotelaric: emaztea, ez dut eçagutcen.

58. Eta handie laster, bertee batec ikhussizic erran çuen: çu ere yende hetaric çare. Bainan Pierresec erran çuen: o guïçona! ez naiz hetaric.

59. Eta handie oren baten buruan hurbil, berce batec segurtatcen çuen, *eta erraiten çuen*; segurqui hau ere harequin cen; ecen Galileacoa da.

60. Eta Pierresec erran çuen: o guïçona! ez daquit cen erraiten duçun. Eta ordu berean, mintço celaric oraino, oilarrac cantatu çuen.

61. Eta Jaunac itçuliric, behatu çuen Pierresi, eta Pierres orhoitu cen Jaunaren hitçaz, ceinac erran baitcion; oilarrac cantatu baino lehen, ukhatuco nauçu hiruretan.

62. Orduan Pierres atheraric camporat, nigar eguin çuen saminqui.

63. Bada Jesus atchiquitcen çutenac trufatcen ciren, eta yoitent çuten.

64. Eta beguiac estaliric hari, yoitent çuten bisayan, eta inter-

roatcen çuten, ciotelaric: profetisa çac nor den yo hauena?

65. Eta bertee haintz gauça erraiten çuten haren contra, escarniatcen çutelaric hitceç.

66. Eta eguna ethorri cenean, populuco Çaharrac eta Sacrificatçaile aitcindariac, eta Scribauac bildu ciren, eta eraman çuten bilcurat;

67. Eta erran cioten: baldin Christo baçare, erraguçu. Eta ihardetsi cioten: baldin erraiten badautçuet, ez duçue sinhetsico.

68. Nic ere interroatcen baci-tuztet, ez dautaçue ihardetsico, eta ez nauçue utcico yoaiterat.

69. Hemendie harat guïçonaren Semea içanen da yarría Jaincoaren botherearen escunean.

70. Orduan erran çuten guciac: beraz Jaincoaren Semea çare? erran cioten: ceronec dioçue hala naicela.

71. Eta erran çuten, cer dugu guehiago lekhuçotasun behar-ric? ecen gueronec ençun dugu haren ahotic.

XXIII CAPITULUA.

Jesus-Christo eramana Pilatusen eta Herodesen aitcinerat, condenatua, khurutcefiçatua, hila eta ehorçia.

1. Guero çhutitu ciren guciac eta eraman çuten Pilatusi.

2. Eta hasi ciren harea accusatcen, ciotelarie : khaussitu dogu guiçon hau bulgatcen çuela yendaquia *nahasmendurat*, eta debekatcen Cesari cergaren emaita, eta cioelarie bera cela Christo, Erreguea.

3. Eta Pilatusec galdeguin cion, cioelarie : Juduen Erreguea çare? eta *Jesusec* ihardestean, erran cion : hala dioçu.

4. Orduan Pilatusec erran cioten Sacrificatçaile aitecindariei eta yendei; ez dut aurquitcen hoguenic batere guiçon hau baithan.

5. Bainan guehiago eguiten çuten oraino, ciotelarie : populua assaldatcen du, irakhasten duela Judea gucian, eta hassirie Galileatic hunaraino.

6. Bada Pilatusec ençun çueanean mintçatcen Galileaz, galdeguin çuen guiçon hura Galileacoa cenez.

7. Eta yaquinic Herodesen gobernuaren azpico cela, igorri çuen Herodesi, ceina ere egun hetan Jerusalemen baitcen.

8. Eta Herodesec ikhussi çueanean Jesus, hainitz bozcarioz içan cen, ecen aspaldi çuen haren ikhusteco guticia çuela, ceren ençuten çuen hainitz gauça erraiten hartaz; eta uste çuen ikhussico çuela egaiten cembait miraculu.

9. Interroatu çuen beraz ascosolasez; bainan Jesusec ez cion deusic ihardetsi.

10. Eta Sacrificatçaile aitecindariac eta Scribauac aguertu ciren, accusatcen çutela hainitz borthizqui.

11. Bainan Herodesec bere yendequin arbuyaturic hura, eta hartaz trufaturic, yauntz araci ondoan beztimenda churi bat, igorri çuen Pilatusi.

12. Eta egun hartan berean Pilatus eta Herodes adisquidetu ciren, ecen aitecinean etsai ciren.

13. Orduan Pilatusec deithuric Sacrificatçaile aitecindariac, eta Gobernadoreac, eta populua, erran cioten :

14. Yin araci derautaçue guiçon hau populua alchatcen çuela beçala; eta huna; interroatu dudan ondoan çuen aitecinean, ez dut khaussitu hau baithan accusatcen duçuen hoguen hetarie batere.

15. Ez eta Herodesec ere; ecen hari igorri çaituztet, eta huna, deusic ez çayo eguin içan *sinalatcen duenic* heriotcea merchi *duela*.

16. Beraz açotaraci ondoan utcico dut lachoan.

17. Bada norbait utci behar cioten lachorat phestan.

18. Eta yende oste guciac oihu eguin çuen betan, ciotelaric; galçaçu hau, eta utz çaçuçu Barrabas lachoan;

19. Ceina presondeguian eçarria içan baitcen cembait hiritan guerthatu assalduraren eta hilcecaren gatic.

20. Pilatus beraz mintçatu cioten oraino, nahiz lachoan eçarri Jesus.

21. Bainan oihu eguiten çuten, ciotelaric : khurutcefica çaçu, khurutcefica çaçu.

22. Eta erran cioten hirurgarren aldicoçat, bainan cer gaizqui egundu guiçon huñec? ez dut deusic aurquitcen hau baithan heriotcea merechi duenic; açotaraciric beraz, lachoan utcico dut.

23. Bainan oraino oihu eguiten çuten gorago, galdatuz khurutceficatua içan çadin, eta heyen oihuac eta Sacrificatçaile aitcindarienenac azkhartuz çacin.

24. Orduan Pilatusec pronontçatu çuen galdeguiten çutena, eguina içan çadin.

25. Eta lachoan untci cioten, assalduraren eta hilcecaren gatic presondeguian eçarria içan cena; eta ceina galdatcen baitçuten; eta largatu çuen Jesus heyen gogoari.

26. Eta eramaiten çutelaric,

hartu çuten Simon icena çuen bat Cireniacoa, landetarie heldu cena, eta cargatu çuten khurutceaz Jesusen ondotic ekharceco.

27. Bada populu eta emazte mulço handi batez seguitua cen, ceinec yoiten baitcituzten bulharrac eta nigar eguiten baitcioten.

28. Bainan Jesus itçuliz heyen alderat, erran *cioten* : Jerusalemeco alabac, ez eguin nigarric ene gainean; bainan eguiçue nigar çuen gainean, eta çuen haurren gainean.

29. Ecen huna, ethorrico dira egunac nun erranen baitate; ongui dohaxuac dire emazte agorrac, eta haurric içan ez dutenac, eta haci ez duten bulharrac.

30. Orduan hassico dira erraiten mendici; eror çaitetze gure gainerat; eta bizearrei; estal gaitçatçue.

31. Ecen baldin eguiten badi-tuzte gauça hec çur pherdeari cer eguina içanen da çur idorrari?

32. Bertce biga ere gaizqui eguileac *cirenac*, içan ciren eramanac harequin, heriotcerat.

33. Eta ethorri cirenean Calbarioa deithua den lekhurat, khurutceficatu çuten han, eta gaistaguinae ere, bat escunean, eta bertcea ezquerrean.

34. Bainan Jesuseo erraiten çuen : Aita , barkha dioçoçue , ecen ez daquite cer eguiten duten. Eguin çuten guero haren arropen partimena , eta aurthiqui cituzten chortean.

35. Eta populua han çagon beha ; eta Gobernadoreac ere trufatcen ciren hartaz heyequin , ciotelaric : bertceac salbatu ditu , salba bedi bera , baldin Christo bada , Jaincoaren hautatua.

36. Soldadoac ere trufatcen ciren hartaz , hurbilduz , eta arno mindua esqueiniz ;

37. Eta ciotelaric : baldin Juduen Erreguea bacira , salba çaitte ceroni.

38. Bada bacen haren gainean iscribu bat letra grekez , eta romanoez , eta hebroez , *hitz hautaz* :

Hau Juduen Erreguea da.

39. Eta urkhatuac ciren gais-taguinetaric batec , escarniatcea çuen , cioelaric : baldin Christo bahiz , salba hadi heroni , eta salba gaitçac gu ere.

40. Bainan bertceac hartuz hitça , gaztigatu çuen borthizqui , cioelaric : ez duçu Jaincoaren beldurric , condenacione berean içan eta ?

41. Eta gutaz denaz , çucenqui gaituçu hemen ; ecen ardiesten dugu gure hobenec ekharteen di-

tuzten gauçac ; bainan hunee ez du deusic eguin behar ez cenie.

42. Guero erraiten cion Jesusi : Jauna ! orhoitçaitte nitaz ethorteen çarenean çure Erre-
sumarat.

43. Eta Jesusec erran cion : eguiazqui erraiten dauçut , egun içanen çarela enequin parabisuan.

44. Bada ya sci orenen inguruna cen , eta ihumbelztu een lur hartan gnoiau bederatci ore-
nac arteraino ;

45. Eta iguzquia belztu cen , eta Templuco bela urratu cen erditic.

46. Eta Jesusec oihu eguinez gora erran çuen : Aita , çure escuetan eçarteen dut ene izpiri-
tua ! eta hori erranic aurthiqui çuen azquen hatsa.

47. Bada Capitainac ikhussiz cer guerthatu cen , lorificatu çuen Jaincoa , cioelaric : eguiazguiçon hau yustua cen.

48. Eta ikhugarri hartarat bildu ciren yende mulço guciac , ikhussiz guerthatu ciren gauça guciac , itçulcen ciren beren bulharrac yoz.

49. Eta haren eçagun guciac , eta Galileatic yarraiqui çaiççon emazteac , urrun çauden , gauça hauyei behatuz.

50. Eta luna guiçon bat Jo-

seph deithua, conxeiluco membroa, guiçon prestu eta çucen bat.

51. Bayatu ez çuena heyen bidezariari, ez eta heyen eguintçari, ceina Arimatheacoa baitcen Juduen hiricoa, eta ceina iguriquitcen baitçuen orobat Jaincoaren erreynua;

52. Ethorriric Pilatusen ganat, galdeguin cion Jesusen gorputça.

53. Eta erautsiric hura *khurutcelic*; inguratu çuen mihise batean, eta eçarri çuen hobi batean harrocan eguina, nun ez baitcen eçarria içan nihor orduraino.

54. Bada preparacioneco eguna cen, eta errepausuco *eguna* hastera çohan.

55. Eta Jesusequin Galileatic ethorri ciren emazteac, seguituric *Joseph*, behatu çuten hobiari, eta nola cen han eçarria Jesusen gorputça.

56. Guero itçuliric, preparatu cituzten licurtac, eta usain goçoac; eta errepausuco egunean pausatu ciren *Legueco* manamenduaren arabera.

XXIV CAPITULUA.

Jesus-Christoren hiletaric piztea, aguerçapena eta cerurat igaitea.

1. Bainan asteco lehenbico

egunean oraino goiz handia celaric, ethorri ciren hobirat, eta bertce cembait heyequin, ekhartcen cituztela preparatu cituzten licurtac.

2. Khaussitu çuten harria herrestatua hobiaren ondoan.

3. Eta sarthuric, ez çuten aurtitu Jesus Jaunaren gorputça.

4. Eta guerthatu cen duda handitan cirelaric horren gainean; huna, bi yende agueru cirela heyen aitcinean bestimenda distirantequin.

5. Eta nola harrituac baitciren, eta lurrerat aphalcen baitçuten bisaya, erran cioten: cergatic bilhatcen duçue hilen artean, hici dena?

6. Ezda hemen, bainan piztuda; orhoitçaitzte nola mintçatu çautçuen oraino Galilean celaric,

7. Cioclaric: guiçonaren Semea libratua içan behar cela bekhatoreen escuetara, eta khurteccicatua; eta hiletaric piztu behar cela hirugarren egunean.

8. Eta orhoitu ciren haren hitcez.

9. Guero itçuliric hobitic, anontçatu cituzten gauça hauc hameca *Discipuluei* eta bertce gucici.

10. Bada *Maria Magdalena*, eta *Joanna*, eta *Maria Jacque-*

24 Cap.

sen ama, eta hauyequin cirenac, ciren gauça hauc erran cituztenac Apostoluei.

11. Bainan emazte hauyen hitçac iduri içan çaircoten ametsac beçala, eta ez cituzten sinhetsi.

12. Bizquitartean Pierres çuturic laster eguin çuen hobirat, eta makhurturic behatceco, ez çuen ikhussi mihiseac baicen aldaratuac; guero yoan cen, bere baithan espantatuz guerthatu cena.

13. Bada huna, hetaric biga bidean ciren egun hartan, yoaiteco herri batetara Emmaüs ice-na çuena, Jerusalemetic urrun, hirur hogoi bidarteren inguruna.

14. Eta elgarren artean aiphateen cituzten guerthatu ciren gauça hauc guciac.

15. Eta guerthatu cen mintço cirelaric eta elgarren artean solas eguiten çutelaric, Jesus bera hurbilduric, heyequin bassi cela ibilen.

16. Bainan heyen beguiac atchiquiac ciren, nun ez baitçuten eçagutcen.

17. Eta erran cioten : çer dira çuen artean atchiquitcen dituçuen solas horiec çabilçatelaric? eta cergatic çarete arras triste?

18. Eta hetaric batec, Cleopas iceua çuena, ihardetsi çuen, eta erran cion : çu bakharra çar-

rea Jerusalemen egun hautan guerthatu diren gauçac ez daquitçaçuna?

19. Eta erran cioten : cein? ihardetsi çuten : Jesus Nazarethecoaren gainean, ceina Profeta bat baitcen, obrez eta hitcez botherexua Jaincoaren, eta populu guciaren aiticinean.

20. Nola Sacrificatçaile aiticindariec eta gure Gobernadorec largatu duten heriotcerat condenatua içaiteco, eta khurutceficatu duten.

21. Bada uste guinuen harc salbatuco çuela Israel; bainan halaric ere egun hirugarren egunean guerthatu dira gauça hauc guciac.

22. Bizquitartean gure arteco cembait emaztec hainitz estonatu gaituzte, *ecen* goiz goicetic içan dira hobian;

23. Eta ez aurquituric gorphutça, itçuli dira, diotelaric; ikhussi çutela ere Aingueru aguertçapen bat, ciotela : bici dela.

24. Eta guretaric cembait yoan dire hobirat, eta khaussitu dute emaztec erran beçala; bainan hartaz denaz, ez dute ikhussi.

25. Orduan erran cioten : o yende sensu gabecoac, eta bihotceç berantarriac sinhesteco

Profetec aiphatu dituzten gauça guciac!

26. Ez cituena Christoc pairatu behar gauça hauc, eta ez cena sarthu behar bere lorian?

27. Guero hassiric Moisetie, eta *seguituz* Profeta guciez, explicatcen çaizcoten Escritura gucietan behatcen çaizcoten gauçac.

28. Eta yohan ciren herrirat hurbil cen circlarie aditcerat eman çuen urrunago yoaiten cela.

29. Bainan borchatu çuten, erraiten ciotelarie: egon çaitte gurequin, ecen arraxa hurbiloen da, eta eguna hasten da beheratcen. Sarthu cen beraz heyequin egoiteco.

30. Eta guerthatu cen heyequin mahainean celarie, hartu çuela oguia, eta benedicatu çuen; eta hauxiric, partitu cioten.

31. Orduan heyen beguiac çabaldu ciren, nun eçagutu baitçuten; bainan desagueru cen heyen aitecietic.

32. Eta erran çuten beren artean; gure bihotçac ez çuena erretcen gure barnean, mintço çaucularie bidean, eta explicatcen çaucularie Escriturac?

33. Eta chutituric ordu berean, itçuli ciren Jerusalemerat, nun aurquitu baitcituzten hamecac bilduac, eta heyequin cirenac;

34. Ceinec erraiten baitçuten, Jauna eguiazqui piztu da, eta aguertu da Simoni,

35. Eta hauec ere aiphatu cituzten bidean guerthatu çaizcoten gauçac, eta nola içan cen hetaz eçagutua oguia hauxtean.

36. Eta solas hauc atchiquitcen oituztelarie, Jesus aguertu cen bera heyen erdian, eta erran cioten: bakea içan bedi cuyequin!

37. Bainan hec arras trublatuac eta harrituac uste çuten ikhus izpiritu bat.

38. Eta erran cioten: certaco trublatcen çarete? eta certaco igaiten dira gogoetac çuen bihotcetan?

39. Ikhus çatçue ene escuac eta ene zangoac; ecen ni bera naiz: hunqui neçaçue, eta ongui belia; ecen izpiritu batec ez du ez haraguiric ez heçurric; nie baduala ikhusten duçuen beçala.

40. Eta hori erraiten, erakhutsi cituen heyei bere escuac eta bere zangoac.

41. Bainan nola oraino bozcarrioz ez baitçuten sinhesten, eta estonateen baitciren, erran cioten: baduçue hemen cerbait yateco?

42. Eta eskeini cioten arrain erre peça bat, eta erle orrace batetarie;

24 Cap.

43. Eta harturic hura, yan çuen heyen aitcinean.

44. Guero erran cioten : hemen dira atchiquitcen naitçuen solasac oraino çuyequin nintce-
nean, nitaz escribatuac diren
gauçac Moisen Leguean, eta
Profetetan, eta Psalmuetan, içan
citen betheac.

45. Orduan idequi cioten iz-
piritua Escrituren endelgatceco.

46. Eta erran cioten : horrela
escribatua da, eta horrela be-
har çuen pairatu Christoc, eta
hiletaric piztu behar cen hirur
garren egunean.

47. Eta predicaceçaten haren
icenean urriquia eta bekhatuen
barkhamendua yendaya gucien
artean, Jerusalemetic hassiz.

48. Eta lekhuco çarete gauça
horiez ; eta huna, egortcerat
noha çuen gainerat neure Aita-
ren aguinza.

49. Çuec beraz egon çaitetzte
Jerusalemeco hiriangainecobert-
huteaz beztituac içan arteraino.

50. Guero eraman cituen cam-
porat Bethaniaraino, eta escuac
goiti alchatuz, benedicatu cituen.

51. Eta guerthatu cen heye
benedicionea emaiten, hetaric
urrundu cela, eta cerurat alcha-
tua içan cela.

52. Eta heyec adoraturic hura,
itçuli ciren Jerusalemerat boz-
cario handi batequin.

53. Eta bethi Templuan ciren,
laudatcen eta benedicatcen çu-
tela Jaincoa. Hala dela.

EBANYELIO SAINDUA ,
YONDONI JOANNESSEN
ARABERA.

I CAPITULUA.

Jesus-Christo , Jaincoaren Hitça , haragui eguina , erakhusia Joannescz , yarraiquia da Andresez eta Simonez , Philippez eta Nathanaelez.

1. Hastean Hitça cen , eta Hitça Jaincoarequin cen , eta Hitz hau Jaincoa cen.

2. Hastean Jaincoarequin cen.

3. Gauça guciac eguiniçan dire hartaz , eta hura gabe deus ezta eguiniçan , eguiniçan direnataric.

4. Hartan cen bicia , eta bicia guçiönen arguia cen.

5. Eta arguiac arguitcen du ilhumbetan , baina ilhumbec ez dute errecebitu.

6. Bacen guicon bat icena çuena Joannes ; cein baitcen egorria Jaincoaz.

7. Ethorri cen lekhucotassu-

nean , bihurceco lekhucotassuna arguiari , amoreagatic guciac sinhex ceçaten hartaz.

8. Hura ezcen arguia , baina egorria cen lekhucotassunaren bihurceco arguiari.

9. Argui hau eguiazcoa cen , arguitcen duena mundurat ethorcen diren guçiön guciac.

10. Munduan cen , eta mundua eguiniçan da hartaz ; baina munduac ez du eçagutu.

11. Bererat ethorri cen , eta bereenec ez dute errecebitu.

12. Baina errecebitu duten guciçi , eman dei çucena Jaincoaren haur eguineçi içaiteco , *erran nahi da* haren Icenean sinhexten dueneçi.

13. Ceinac ez baitire sorthuac odolez , ez haraguiaren borondateaz , ez guçiönaren borondateaz ; baina *sorthu dire* Jaincoaz.

14. Eta Hitça eguin ičan da haragui; egotu da gurequin graciaz eta eguiaz bethea; eta behondaztu dugu haren loria, Aitaren Seme bakharrari *davocan* loria beçala.

15. Joannesec *beraz* bihurtu du lekhuçotassuna hartaz, eta oihu eguin du, dioclaric: hau da ceintaz erraiten bainuen; ene ondotic ethortcen dena lehencatua çaut, ecen ni bano lehen cen.

16. Eta guciec errecebitu dugu haren bethetassuetic, dohaina dohainarentçat.

17. Ecen Leguea çmana ičan da Moiseren medioz; dohaina eta eguia ethorri da Jesus-Christoz.

18. Nihorc ez çuen secular ikhussi Jaincoa; Seme bakharra cein baita Aitaren galzarrean, eçagutaraci daucuna.

19. Eta hemen da Joannesen lekhuçotassuna, noiz ere Juduec egorri baitçuten Jerusalemerat Sacrificatçailetic eta Levitetic hari galdeguiteco: nor cira çu?

20. Aithortu çuen, eta ez çuen ukhatu, aithortu çuen, *cioclaric*: ezda ni Christo naienena.

21. Eta galdeguin cioten: cer çare beraz? Elias çare? eta er-

ran cioten: ez naiz hura. Profeta çare? eta ihardetsi çuen, ez.

22. Erran cioten beraz: nor çare çu? amoreagatic arrapustua eman deçagun egorri gaituztenei, cer dioçu çuhaurtaz?

23. Erran çuen: eremuan oi-hu eguiten duenaren boça naiz; chuchen çaçue Jaunaren bidea, Esaias Profetac erran duen beçala.

24. Bada haren ganat egorriac ičan çarenac Pharisauetic ciren.

25. Interroatu çuten oraino, eta erran cioten: certaco bathayatcen duçu ez bacira Christo, ez Elias, ez Profeta?

26. Joannesec ihardetsi cioten, eta erran: nic bathayatcen dut urean; bainan bada bat çuen artean eçagutcen ez duçuen.

27. Hura da ene ondotic ethortcen dena, eta lehencatua çautana, eta ceinen çapataco locarrien lachatceco ez bainaiz gay.

28. Gauça hauc guerthatu ciren Bethabaran Jordanen bertce aldean non Joannesec bathayatcen baitçuen.

29. Biharamunean Joannesec ikhussi çuen Jesus ethortcen hura ganat, eta erran çuen: huna Jaincoaren Bildotsa, munduco

bekhatuac atheratcen dituena.

30. Hura da ceinetaz bainion; ene ondotic ethortcen da guicon bat lehencatua çautana, ecen ni baino lehen cen.

31. Eta nic ez nuen eçagutcen; bainan eçaguturic içan daintçat Israelen, ethorri naiz bathayatcerat urean.

32. Joannesec bihurtu çuen ere lekhucotassuna; cioelariç: ikhussi dut Izpiritua yausten cerutic uso bat beçala, eta egon da haren gainean.

33. Eta nic ez nuen eçagutcen, bainan egorri darotanaç urean bathayatcerat, erran çautan: çoinen gainera ere ikhussico baiduçu Izpiritua yausten, eta haren gainean egoiten, hura da Izpiritu Sainduan bathayatcen duena.

34. Eta ikhussi dut, eta bihurtu dut lekhucotassuna, hura dela Jaincoaren Seme dena.

35. Biharamuncan oraino Joannes baratu cen, eta harequin bere Discipuluetaric biga.

36. Eta behatcean Jesus ihilcen cela, erran çuen: huna Jaincoaren Bildotsa.

37. Eta bi Discipuluec aditu çuten atchiquitcen çuela solas hau, eta yarraiqui çuten Jesus.

38. Eta Jesusec itçuliz eta ikhussiz yarraiquitcen çutela, er-

ran cioten: eer bilhatcen duçue? ihardetsi cioten: Rabbi, erran nahi baita, Nagusia, nun egoiten çare?

39. Erran cioten: çatozte, eta ikhus eçaçue. Yohan ciren, eta ikhussi çuten nun çagon; eta egon ciren harequin egun hartan; ecen hamar garren orenen ingurumena cen.

40. Bada Andres, Simon-Pierresen anaya, Joannes minçatcen aditu çuten eta yarraiqui çuten bi hetaric bat cen.

41. Hunec aurkhitu çuen lehenic Simon bere anaya, eta erran cion: khaussitu dugu Messia, erran nahi baita Christo.

42. Eta eraman çuen Jesusen ganat, eta Jesusec aurthiquiz beguiac haren gainerat, erran çuen: Simon çare, Jonasen semea, deithua içanen çare Cephas; erran nahi baita, Pierres.

43. Biharamuncan Jesus nahi içan cen yoan Galilearat, eta bathu çuen Philippe, ceini erran baitcion: yarraic neçaçu.

44. Bada Philippe Bethsai-daco cen, Andresen eta Pierresen hiria.

45. Philippec khaussitu çuen Nathanael, eta erran cion: bathu dugu Jesus, cein baita Nazaratheneco, Josephen semea,

ceintaz Moisec iscribatu baitu leguean, eta ceintaz ere Profetec iscribatu baidute.

46. Eta Nathanaelec erran cion: cerbait onic ethorteen ahal dea Nazarethetic? Philippec erran cion: çato, eta ikhus çaqu.

47. Jesus ohartu cen Nathanael ethortcen haren ganat, eta erran çuen hartaz: huna eguiazqui Israelita bat ceinetan ez baita enganioric.

48. Nathanaelec erran cion: nundiceçagutcen nauçu? Jesusec ihardetsi çuen, eta erran cion: Philippec oilu eguin çauçun baino lehen, pico hondoaren azpian cinelatic; ikhusten cinitudan.

49. Nathanaelec ihardetsi çuen, eta erran cion: Nagusia, Jaincoaren Semea çare; Israeleco Erreguea çare.

50. Jesusec ihardetsi çuen, eta erran cion: ceren eta erran dautçudan ikhusten cinitudala pico hondoaren azpian; sinhesten duçu; ikhussico duçu hau baino gauça handiagoric.

51. Erran cion ere: eguiazqui, eguiazqui erraiten dautçut; hemendic aicina ikhussico duçu cerua çabaldua, eta Jaincoaren aingueruac iganez, eta yautsiz guiçonaren Semearen gainerat.

II CAPITULUA.

Jesus - Christoc cambiatcen du Cananeco ezteyetan ura arnora, casatcen tu salçaleac templutic, eta anontçatcen du bere hiletaric piztea, etc.

1. Bada hirur egunen buruan eguiten çuten ezteyae Galileaco Cananen, eta Jesusen ama han cen.

2. Eta Jesus ere gombidaturic içan cen ezteyatarat, bere Discipuluequin.

3. Eta arnoa faltatcerat yin baitcen, Jesusen amac erran cion: ez dute arnoric.

4. Bainan Jesusec ihardetsi cion: cer da ene eta çure artean, emaztean? ene orena ezda oraino ethorria.

5. Haren amac erran çuen sechiei: eguiçue erranen dautçuen guciac.

6. Bada han bacen sei harriceo untei, eçarriac Juduen garbitcean haztura cen beçala; cein bakhoteçac biga edo hirur neurri atchiquitecn baitçuen.

7. Eta Jesusec erran cioten: bethe çatçue urez untei haue eta bethe çuzten gaineraino.

8. Guero erran cioten: har eçaçue orai, eta eraman festaco aicindariari. Eta eraman cioten.

9. Noiz ere festaco aicinda-

riac dastatu baitçuen ura gambiatua içan cena arnora, (bada ez çaquien nundic hori ethortcen cen, bainan ura ithurritic ethera çuten sehiec, baçaquiten) arrazatu cen esposari.

10. Eta erran cion: norc nahic cerbitçateen du arno ona lehenic, eta guero charrena aussarqui edan duten ondoan; *bainan* çue beguiratu duçu arno ona orai dino.

11. Jesusec lehen miraculu hau eguin çuen Galileaco Cananen, eta eçagutaraci çuen bere loria, eta bere Discipuluec sinhetsi çuten hartan.

12. Guero erautsi cen Caparnaumerat bere amarequin, eta bere anayequin, eta bere Discipuluequin; bainan guti dembora han egon ciren.

13. Ecen Juduen Bazcoa hurbil cen; hortacotz Jesus igan cen Jerusalemerat.

14. Eta aurkhitu çuen Templuan yende saltcen baitçuten idi, eta ardi, eta uso, eta cambiaçaleac yarricie çaudonac.

15. Eta soca thipi batçuez azote bat eguinic cassatu cituen guciac Templutic, ardiequin eta idiequin; eta barrayatu çuen cambiaçalen moneda, eta itçulic ituen mahainac.

16. Eta erran çuen usoac sal-

cen çuztenei; edec çatçue gauçau hac hemendic, eta ez çaçuela eguin ene. Aitaren etcheaz tratuco leklu bat.

17. Orduan bere Discipuluac orhoitu ciren iscribaturic celac, çure etchearen kharrac yan nau.

18. Bainan Juduec hitça bartuz, erran cioten: cer miraculu erakhasten darocuçu, holaco gaucen eguiteco.

19. Jesusec ihardetsi çuen, eta erran cioten: lurrerat çaque Templu hau, eta hirur egunen barnen berriz alchatuco dut.

20. Eta Juduec erran çuten: egon dira berrogoi eta sei urthe Templu hunen ombidatcen, eta berriz alchatuco duçu hirur egunen barnen!

21. Bainan mintço cen Templuaz *ceina baitcen* bere gorphutça.

22. Hartacotz hiletaric piztua içan cenean, bere Discipuluac orhoitu ciren hori erran ciotela; eta sinhetsi çuten iscrituran, eta Jesusec erran içan çuen hitcean.

23. Eta nola Jerusalemen baitcen Bazcoco festa *egunean*, hainitec sinhetsi çuten haren icenean, betustatcez eguiten çaituen miraculuac.

24. Bainan Jesus ez cen fidatcen heyei, ceren çta guciac eçagutcen baitcituen;

25. Eta ez baitçuen beharrie nihore bihurceçoten guiçonari çaiçcon lekhuçotassuna; eçen baçaquien berac cer cen guiçonaren barnean.

III CAPITULUA.

Jesus-Christo mintçatcen da Nicodemerequin berriz sortceaz, etc. Joannes Baptistac bihurtcen dio lekhuçotassuna.

1. Bada bacen guiçon bat Pharisaunderren artean; icena çuena Nicodema; Juduen aiteindarie-tarie bat.

2. Cein gabaz ethorri baitoen Jesusganat, eta erran cion: Nagusia badaquigu irakhastaile bat çarela ethorria Jaincoa ganic; eçen nihore ez du eguiten ahal çne eguiten ditutçun miraculu; hauc, ez bada Jaincoa harequin.

3. Jesusec ihardetsi çuen, eta erran cion: eguiazqui, eguiazqui erraiten dautçuet; nihore ez bada berriz sorthua, oz du ikhus-ten ahal Jaincoaren Erresuma.

4. Nicodemec erraiten dio: nola guiçon bat berriz sortcen ahal da çahartua den ondoan? sartcen ahal dea berriz bere ama-ren sabelcan, eta berriz sortcen?

5. Jesusec ihardetsi çuen: eguiazqui, eguiazqui erraiten dautçut; nihor sorthu ez dena

uraz eta Izpirituaz ezda sartcen ahal Jaincoaren Erresuman.

6. Haraguiz sorthua dena, haragui da, eta Izpirituz sorthua dena, izpiritua da.

7. Ez çaitela harrit erraiten dautçudanaz; behar duçue içan berriz sorthuac.

8. Haiceac buhatcen du nahi duen tokirat eta aditcen duçu harrabotsa; bainan ez daquçu mundie heldu den, ez norat dohan, hala hala da Izpirituaz sorthu den guiçonaz.

9. Nicodemec ihardetsi çuen, eta erran cion: nola eguiten ahal dira gauça hauc.

10. Jesusec ihardetsi çuen, eta erran cion: çu Israeleco irakhastaile çare, eta ez dituçue eçagutcen gauça hauc!

11. Eguiazqui, eguiazqui erraiten dautçut; daquiguna erraiten dugula; eta ikhussi dugunen lekhuçotassuna bihurtcen dugula; bainan ez duçu errecebitcen gure lekhuçotassuna.

12. Lurreco gauça hauc erran badautçut, eta ez dituçulario sinhesten; nola sinhetsico duçu mintçatcen baniçautçu ceruco gaucez?

13. Eçen nihor ezda cerurat igan, cerutic yautsi dena baicic, erran nahi da guiçonaren Se-meac ceruan dena.

14. Bada nola Moiseac alchatu baitçuen *cobrezco* suguea cre-muan hala guiçonaren Semeac behar du ičan alchatua,

15. Amoreagatic norc-ere sinhesten baitu hura baithan ez dadin fundit, bainan ičan deçan bethiereco bicia.

16. Ecen Jaincoac hain maite ičan du mundua, nun eman baitu bere Seme bakbarra, amoreagatic norc-ere sinhesten baitu hura baithan ez dadin fundit, bainan ičan deçan bethiereco bicia.

17. Ecen Jaincoac ez du egorri bere Semea mundurat, munduaren condenatcerat, bainan mundua hartaz salbaturic ičan dadintçat.

18. Sinhesten duena hartan ezda ičanen condenatuá; bainan sinhesten ez duena ya condenatua da; ceren eta ez baitu sinhetsi Jaincoaren Seme bakhararen icenean.

19. Bada hemen da condenacionearen arraçoina, arguia ethorri dela mundurat, eta guiçonec maitiagi ičan dutela ilhumbeac arguiac baino, ceren heyen obrac gaistoac baitciren.

20. Ecen gaizquia eguiten duenac higuintcen du arguia, eta ezda ethortcen arguirat, beldurrez bere obrac ičan diten condenatuac.

21. Bainan eguiaren arabera eguiten duena, ethortcen da arguirat; bere obrac ičan ditençat seinalatuac ceren eta eguinie ičan baitira Jaincoan.

22. Gauça hauc ondoan Jesus ethorri cen bere Discipuluequin Judeaco lurretarat, eta han çagon heyequin, eta bathayatcen çuen.

23. Bada Joannesec ere bathayatcen çuen Enonen, Salime-tic hurbil, ceren eta han ur hainitz baitcen, eta harat ethorcen ciren, eta bathayaturic ciren.

24. Ecen Joannes ez cen emana ičan oraino presondeguian.

25. Bada ičan cen leya bat alchatua Joannesen Discipuluez Juduequin garbitassunaren gainean.

26. Eta ethorri ciren Joannesen ganat, eta erran cioten: Nagusia, çurequin cenac Jordainen berce aldean, eta ceini lekhuçotassuna bihurtu baideroçu, huna, bathayatcen du, eta guciac ethortcen dire haren ganat.

27. Joannesec ihardetsi çuen, eta erran: guiçonac ez du deus errecebitcen ahal, ez baçayo emana ičan cerutic.

28. Çuhayriec lekhuço çauçquiet erran dudala; ezda ni

Christo naicena, bainan egorria
naiz haren aiticnean.

29. Espossa duena espossa da;
bainan espossaren adisquidea
ban dena, eta aditcen duena, gu-
cia bozcarioztua da, espossaren
boçaz; hortacotz bozcario hau,
ceina baita nurea bethea da.

30. Handitu behar du, eta
gutitu behar dut.

31. Gainetic ethorri dena,
guciac baino handiago da; lur-
retic *ethorri* dena lurrecoa da,
eta lurretic mintço da; cerutic
ethorri dena, guciac baino han-
diago da.

32. Eta ikhussi eta aditu due-
naz lekhucotassuna bihurteen
du, bainan nihore ez du errece-
bitcen haren lekhucotassuna.

33. Haren lekhucotassuna er-
recebitu duenac seguratu du
Jaincoa eguiatzcoa cela.

34. Ecen Jaincoac egorri *due-
nac* erraiten tu Jaincoaren hit-
çac; ecen Jaincoac ez daico e-
maiten Izpiritua neurrica.

35. Aitac maite du Semea;
eta gauça guciac eman dazco
escura.

36. Semean sinhesten duenac,
badu bethiereco bicia; bainan
sinhesten ez duenac Semean, ez
du ikhussico bicia; bainan Jain-
coaren assaradura egoiten da
haren gainean.

IV CAPITULUA.

*Jesus-Christoc hitz eguiten du
emazte Samaritanoarequin;
hainitcec sinhesten dute har-
tan, Jaun batec ere ceini
sendatcen baitio semea.*

1. Bada Jaunac eçagutu çue-
nean Pharisaucec aditu çutela
eguiten eta bathayatcen çuela
Joannesec baino Discipulu gue-
hiago,

2. Bizquitartean Jesusec be-
rac ez çuen bathayatcen, bainan
bai haren Discipuluec.

3. Judea utci çuen, eta yohan
cen oraino Galilearat.

4. Bada behar çuen iragan Sa-
marian gaindic.

5. Ethorri cen beraz Samari-
taco hiri batetarat, deithua Si-
char, cein baita Jacobec bere
seme Josephi eman çayon lur-
raren ondoan.

6. Bada han bacen Jacoben
ithurri bat, eta Jesus bidez oin-
haturic baitcen, han çagon yar-
reric ithurriaren gainean; sei
garren orenen igurumena cen.

7. *Eta* emazte bat Samarita-
noa ethorriric urca, Jesusec er-
ran cion: indaçu edaterat.

8. Ecen bere Discipuluac yo-
han ciren hirirat yateco eroste-
rat.

9. Bainan emazte Samaritano

hunec erran cion : nola çu Judua içan eta, galdeguiten darotaçu edaterat, niri emazte Samaritano bat içan eta? ecen Juduec ez dute elhantzaric Samaritanoequin.

10. Jesusec ihardetsi çuen, eta erran cion : eçagut bacineça Jaincoaren dohaina, eta cein baita erraiten dautçuna; indaçu edaterat, çuhaurrec galdeguiten cion; eta emanen cerautçun ur bicitic.

11. Emazteac erran cion : Jau-na, ez duçu deusic *uraren* hartceco, eta çupua barna da; nundic duçu beraz ur bici hau?

12. Jacob gure aita baino handiago çare? ceinae eman baitauecu çupua, eta berac edan baitu, eta bere haurrec, eta bere acindec?

13. Jesusec ihardetsi çuen, eta erran cion : norc-ere edatcen baitu ur huntaric, egarri içanen du oraino.

14. Bainan nic emanen dudan uretic edaten duenac, ez du secular içanen egarriric; bainan nic emanen diodan ura eguinen da bartan urezco ithurri bat helduco dena bethiereco biciraino.

15. Emazteac erran cion : Jau-na, eman eçadaçu ur hortaric, içan ez deçadantça guehiago e-

garriric, eta ez nadin guehiago ethor hunat urca.

16. Jesusec erran cion : çoaci, eta oihu eguiocu çure senharari, eta ethor çaitte hunat.

17. Emazteac ihardetsi çuen, eta erran cion : ez dut senharic : Jesusec erran cion : ongui erran duçu, ez dut senharric.

18. Ecen içan duçu bortz senhar, eta orai duçuna; ezda çure senharra; hortan eguia erran duçu.

19. Emazteac erran cion : Jau-na ikhusten dut Profeta bat çarela.

20. Gure aitec adoratu dute mendi hunen gainean, eta çuec erraiten duçue Jerusalem dela adoratu behar den tokia.

21. Jesusec erran cion : emaztea, sinhex neçaçu, orena ethortcen dela ez baituçue adoratuco Aita, ez mendi huntan ez Jerusalemen.

22. Adoratcen duçue eçagutcen ez duçucena, adoratcen dugu eçagutcen duguna; ecen salbamendua ethortcen da Juduetaric.

23. Bainan orena heldu da, eta orai da, eguiazco adoraçaillec adoratuco dute Aita izpirituz eta eguiaz; ecen Aitac halacuetaric galdeguiten du adora deçaten.

24. Jaincoa Izpiritua da; eta

4 Cap.

behar dute adoratzen dutenec, adoratu izpirituz eta eguiaz.

25. Emazteac ihardetsi cion : badaquit Messiac, (erran nahi da Christoc) ethorri behar duela; noiz ere beraz ethorria içanen baita, anonçatuco darozcugu gauça guciac.

26. Jesusec erran cion : ni noiz, çurequin mintçatzen dena.

27. Horren ganean haren Discipuluac yein ciren, eta harritu ciren mintçatzen celacotz emazte batequin; bizquitartean nihorc ez çuen erran : cer galdeguiten duçu? edo certaco mintçatzen çare horrequin?

28. Emazteac beraz utci çuen bere pegarra, eta yohan cen hirirat, eta erran çuen yendei :

29. Çatozte, ikhus çaçue guçon bat erran dauztana eguin ditudanac guciac, hau ez dea Christo?

30. Athera ciren beraz hiritic, eta ethorri ciren haren ganat.

31. Bizquitartean Discipuluac othoizten çuten ciotela : Nagusia, yan çaçu.

32. Bainan erran cioten : badut yateco çuec ez daquiçuen yanhari batetatic.

33. Horren ganean Discipuluac beren artean erraiten çuten : norbaitec ekharri othe derote yaterat?

34. Jesusec erran cioten : ene yanharia da eguin deçadan egorri nauenaren borondatea, eta bethe deçadan haren obra.

35. Ez duçea erraiten badela oraino laur hilabethe, eta uzta yeinen dela? huna, erraiten dautçuet, altcha çatçue çuen beguiac, eta beha çaçue campoer, ecen ya churiac dira uztaren eguiteco.

36. Bada uzta eguiten duenac errecebitzen du bere golardea eta biltzen du fruitua bethiereco biciarentçat; amoreagatic erraiten duena eta uzta eguiten duena bozt ditzen elgarrequin.

37. Bada erraiten dutena *cominqui*, batac erraiten duela, eta bertceac uzta eguiten, eguia da huntan,

38. Egorri çaituztet uzta eguiterat lancatu ez çareten lekharat; bertceac lancatu dute, eta sarthu çare heyen lanean.

39. Bada hiri hartaco hainitz Samaritanoec sinhetsi çuten hartan, emaztearen hitçaz, cemac bihurtu baitçuen lekhuçotassuna; erran dauzcat eguin ditudanac guciac.

40. Noiz ere beraz Samaritanoac heldu baitciren haren ganat, othoiztu çuten heyequin egoiteco; eta han egon cen bi egun.

41. Eta hainitz guehiago yendece sinhetsi çuten haren hitçarendaco.

42. Eta erraiten çuten emazteari: ezda guehiago çue errandauçuenarendaco sinhesten dugula; ecen guhaurec aditu dugu, eta badaquigu hau eguiazqui Christo dela; munduaren Salbatçaillea.

43. Bada bi egunen buruan abiatu cen handic, eta yohan cen Galilearat.

44. Ecen Jesusec lekhucotasuna bihurtu çuen Profeta bat ez dela ohoratua bere lurrean.

45. Noiz ere beraz ethorri baitcen Galilearat, Galileenetarrec errecebitu çuten, ikhussiric Jerusalemen festa egunean eguin çaituen gauça guciac; ecen hec ere ethorri ciren festarat.

46. Jesus beraz ethorri cen oraino Galileco Cananerat, nun cambiatu baitçuen ura arnora, bada bacen Capernaumen corteco yaun bat, ceinaren semea eri baitcen.

47. Eta ceinac adituric Jesus ethorri cela Judeatic Galilearat, yohan cen haren ganat, eta ot-hoiztu çuen yausteaz haren semearen sendatceco; ecen hilcera çohan.

48. Bainan Jesusec erran cion: ez baduçue ikhusten gauça es-

pantagarriric eta miraculuric, ez duçue sinhesten.

49. Eta corteco Jaun hunec erran cion: Jauna, yauts çaitene semea hil baino lehen.

50. Jesusec erran cion: çoaci, çure semea bici da. Guiçon hunec sinhetsi çuen Jesusec erran cion hitcean, eta yohan cen.

51. Eta nola ya yausten baitcen, bere sehiac ethorri çaitzen aitcinerat, eta berriac ekharri çaitcoten, ciotelaric: çure semea bici da.

52. Eta galdeguin cioten cein orenetan hobequi khaussitu cen; eta erran cioten: atço çazpi orenen gainean sukharrac utci çuen.

53. Aitac beraz eçagutu çuen oren hartan *berean* cela Jesusec erran cioena: çure semea bici da. Eta sinhetsi çuen hanc eta bere etche guciac.

54. Jesusec eguin çuen oraino bi garren miraculu hau, ethorri cenean Judeatic Galilearat.

V CAPITULUA.

Jesus - Christoc sendatcen du paralytico bat errepausuco egunean, solas eguiten du horren eta bere buruaren gainean, etc.... Juduen contra.

1. Gauça hoyen ondoan bacen Juduen festa bat, eta Jesus igai cen Jerusalem erat.

2. Beraz bada Jerusalemen, ardién merkhatuan, mainhu toqui bat Hebrauaz deithua Bethesda, baitçuen bortz arkha azpi.

3. Ceintan baitçauden hainitz heri, ixn, maingu, eta alderdi idorrac çuzten *yende*, iguricatceç uraren iguidura.

4. Ecen Ainguèru bat yausten cen edo cein demboraz mainhu toquirat, eta ura cikhintcen çuen; eta orduan lehenic yausten cena mainhu toquirat ura cikhindu cen ondoan, sendatua cen, cein nahi eritassunez içan çadin atchiquia.

5. Bada bacen han guiçon bat eri hogoi eta hemeçortci urthe hartan.

6. Eta Jesusec ikhussiz etçana lurrean eta eçagutuz ya hainitz dembora hartan han çagoela erran cion: nahi duçu içan sendatua?

7. Eriac ihardetsi cion: Jau-na ez dut nihor mainhu toquirat aurtiquitcen nauenic ura cikhin denean, eta yeiten niçan demboran, bertce bat yausten da ni baino lehen.

8. Jesusec erran cion: yaiqui çaitc, carga çaçü çure ohe chumea, eta ibil çaitc.

9. Eta ordu berean guiçona sendatua içan çen, eta cargin çuen bere ohe chumea, eta ibilt-

cen cen. Bada errepausuco *egun bat cen*,

10. Juduec beraz erran çuten sendatua içan cenari: errepausuco *egun bat* da, ez çautçu cilhegui çure ohe chumearen cargin.

11. Ihardetsi cioten: sendatu nuenac erran daut: cargaçacu çure ohe chumea, eta ibil çaitc.

12. Orduan galdeguin cioten: nor da erran dautçuna: cargaçacu çure ohe chumea eta ibil çaitc?

13. Bainan sendatua içan cenac ez çaquien nor cen; ecen Jesus lekhu hartan cen *yende* ostetic galdu cen.

14. Gueroztic, Jesusec khausitu çuen Templuan, eta erran cion: huna, sendatua içan çare; ez gueliago bekhatuic eguin, beldurrez gaistoago guertha daquçun.

15. Guiçon hura yohan cen, eta kharriatu çuen yuduer Jesus cela sendatu çuena.

16. Hartacotz yuduec hersten çuten Jesus, eta bilhatcen çuten haren hilarazteco, cergen gança hauc eguin cituen errepausuco *egunean*.

17. Bainan Jesusec ihardetsi cioten: ene Aita lanean hari da orai arte, eta ni ere lanean hari naiz.

18. Eta hori dela casu yuduec bilhatcen çuten oraino guehiago hilaraztea, ceren ez choilqui errepausuco eguna hautsi çuen, bainan ere ceren erraiten çuen Jaincoa haren Aita eguiazcoa cela, bardintcen celaric Jaincoari.

19. Bainan Jesusec ihardetsi çuen, eta erran cioten : eguiazqui, eguiazqui erraiten dautçuet, Semeac ez diola deus eguiten ahal berartaz, ez badu ikhusten Aitari eguiten; ecen cer nahi Aitac eguin decen, Semeac ere eguiten du guisa berean.

20. Ecen Aitac maite du Semea, eta erakhatsi dio eguiten dituen gauça guciac; eta irakhasen dio hau baino obra handiagoric, amoreagatic miretsuan içan çaitetzten.

21. Ecen nola Aitac hilac pizten baititu eta bicia emaiten guisa berean Semeac ere bicia emaiten du nahi duenei.

22. Ecen Aitac ez du nihor yuyatcen, bainan eman du yuyamendu gucia Semeari.

23. Amoreagatic guciac ohora deceten Semea Aita ohoratcen duten beçala; ohoratcen ez duenac Semea, ez du ohoratcen Aita ceinac egorri baitu.

24. Eguiazqui, eguiazqui erraiten dautçuet : ene hitça adit-

cen duenac, eta ni egorri nue. nean sinbesten, badu bethereco bicia, ez da condenacionean erorico, bainan iragana da hiletic bicirat.

25. Eguiazqui, eguiazqui erraiten dautçuet : orena ethortcen dela, eta ya ethorria da, hilec adituco dutela Jaincoaren Semearen boça, eta hura aditu içan dutenac, bicico dire.

26. Ecen nola Aitac berartan bicia baitu, hala eman du Semeari içatea bicia berartan.

27. Eta eman diot yuyatceco ahala ceren guiçonaren Semea baita.

28. Ez çaitetzela harrit hortaz; ecen orena ethorrico da, ceintan hobietan diren guciac adituco baitute haren boça.

29. Eta atheraco dire, ongui eguin dutenac, berriz biciaren içaiteco, eta gaizqui eguin dutenac, berriz condenacionean içaiteco.

30. Nihaurtaz ez deçaquet deus eguin; yuyatcen dut aditcen dudanaren arabera, eta ene yuyamendua zucena da; ecen ez dut bilhatcen ene borondatea, bainan Aitaren borondatea ceinac egorri bainau.

31. Nihaurtaz lekhuco-tassuna bihurtcen badut, ene lekhuco-tassuna ez da idearen gay.

32. Berce bat da nitaz lekhu-
cotassuna bihurtzen duena, ba-
daquit nitaz bihurtzen duen lek-
hucotassuna fedearen gay dela.

33. Egorri duçue Joannesen
ganat, eta bihurtu du lekhuco-
tassuna eguiari.

34. Bada ez dut bilhatzen gui-
çonen lekhucotassuna; bainan
erraiten ditut gauça hauc içan
çaitzentçat salbatuac.

35. Arguizagui gartu eta dis-
tiari bat cen; eta nahi içan ça-
rete haren arguian bozcariotu
dembora pochi batentçat.

36. Bainan nic badut lekhu-
cotassun bat Joannesena baino
handiagoa, ecen ene Aitac be-
thetceco eman derauztan obrac,
eguiten ditudan obra hec berac,
lekhucotassuna bihurtzen dute
nitaz ene Aitac egorri nauela.

37. Eta egorri nauen Aitac,
bihurtu du berac lekhucotassuna
nitaz; seculari ez cinuten aditu
haren boça, ez ikhussi haren
beguitarte.

38. Eta haren hitça ez dago
çuen baithan ez duçuenaz gueroz
sinhesten harec egorri duenari.

39. Bilhaquint çaque iscritu-
rac; ecen onesten duçue içaita
hetaz bethiereco bicia, eta hec
dire ekhartzen dutena lekhuco-
tassuna nitaz.

40. Bainan ez duçue nahi e-

thorri ene ganat, biciaren içai-
teco.

41. Ez dut atheratzen ene loria
guiçonetari.

42. Bainan eçagutcen dut on-
gui ez duçuela Jaincoaren amo-
dioa çuen baithan.

43. Ethorri naiz ene Aitaren
icenean, eta ez nauçue errecebit-
cen; berce bat ethorcen bada be-
re icenean, errecebituco duçue.

44. Nola sinhesten ahal du-
çue, batac bercearen loria bil-
hatzen duenaz gueroz, eta bilhat-
cen ez duçuenaz gueroz Jainco
ganic choilqui ethortzen dena?

45. Ez deçaquela sinhets ac-
cusatu behar çautedala ene Ai-
taren aiticenean; Moise ceintan
condatcen baidutçue, da accu-
satuco çaituztena.

46. Eoen sinhets bacineçaque
Moise, sinhets nindioçue ni ere;
ceren iscribatu baitu nitaz.

47. Bainan ez bacineçaque sin-
hets haren iscribuetan, nola sin-
hets cineçaque ene hitçetan?

VI CAPITULUA.

*Jesus-Christoc asetcen tu bortz
mila guiçon bortz oguiz, ibil-
cen da uraren gainean, eta
mintçatcen da yendayare-
quin Ceruco eguiazco oguia-
ren gainen etc....*

1. Gauça hauc ondoan Jesus

yohan cen Galileaco ixasoaz berce alderat cein baita Tiberiadaco *ixasoa*,

2. Eta yende oste batec yarraquitcen çuen, ikhusten çutelacotz eri cirenen gainen eguiten cituen miraculuac.

3. Bainan Jesus igan cen mendi baten gainerat, eta han yarri cen bere Discipuluequin.

4. Bada Bazco *eguna*, cein baitcen Juduen festa, hurbil cen.

5. Eta Jesusec beguiac alchaturic, eta ikhussiz mulçoa ethortcen cela hura ganat, erran çuen Philipperi; nundic erosico ditugu oguiac, hoyec içan deçatentçat yaterat.

6. Bada hori erraiten çuen haren frogatceco; ecen ongui baçaquien cer eguin behar çuen.

7. Philippec ihardetsi cion: *balidin baguinuere* bi ehun diru pecen oguia, hura ez luquete asqui, nahi bada bakhotchac ez lecen har gutigno bat baicen.

8. Eta bere Discipuluetaric batec, Andres, Simon Pierresen anayac, erran cion:

9. Bada hemen mutico bat hortz garagarrezco ogui baititu eta bi arrain; bainan cer da hori hain berce yenderentçat?

10. Orduan Jesusec erran çuen: yarraraz eçatçue yendeac, (bada bacen lekhu hartan hai-

nitz belhar) yendeac beraz yarri ciren hortz miletaraino.

11. Eta Jesusec hartu cituen oguiac; eta graciaç bihurtu ondoan, eman cituen Discipuluei, eta Discipuluec yarriric çandenei, eta gauça bera arramez, nahi çuten becenbat.

12. Eta asse ciren ondoan, erran çuen bere Discipuluei: bil çatçue pusca soberaquin direnac, deus içan ez dadin galdu-ric.

13. Bildu cituzten beraz, eta hortz garagarrezco ogui pusquez hami sasqui bethe cituzten, ceinac hondartu baitciren yan çutenei.

14. Bada yende hauç ikhussiric Jesusec eguin çuen miraculuac, erraiten çuten: hau da eguiazqui mundura ethorri behar cen Profeta.

15. Bainan Jesusec eçagaturic ethorri behar cirela haren alchateca Erregue eguitecotçat, itçuli cen oraino bakharric mendirat.

16. Eta noiz ere gaba yein baitcen, bere Discipuluac yautsi ciren ixasorat.

17. Eta iganic barkhurat, iragaiten ciren ixasoaz berce alderat Capernaumeco alderdirat, eta ya gaba cen, oraino Jesus ez baitcen ethorria heyen ganat.

18. Eta ixasua goratu cen haice handi batec buhatcez.

19. Bainan bogatu çuten ondoan hogoi eta bortz edo hogoi eta hamar bidarten ingurumena, ikhussi çuten Jesus çohala ixasoaren gainean, eta hurbilcez barkhuari; eta icitu ciren.

20. Bainan erran cioten : ni naiz, ez heldurric içan.

21. Errecebitu çuten beraz atsequinequin barkhuan eta barkhua leyhorreratu cen ordu berean yoaiten ciren *lekhuan*.

22. Biharamuncan ixasoaz berce aldean egon cen mulzoac, ikhussiz ez cela han berce barkhuric Discipuluac sarthu ciren hura baicic, eta Jesus ez cela sarthu barkhuan bere Discipuluac bainan bere Discipuluac yohan cirela bakharric;

23. Eta berce barkhu batçu yeinic Thiberiatic oguia Jaunac graciaç bihurtu cituen ondoan, yan çuten toqui haren hondorat;

24. Mulço hec beraz ikhusten baitçuten Jesus ez cela han, ez haren Discipuluac, ordu berean igan ciren barkhu hetarat, eta ethorri ciren Capernaumerat, bilhatcez Jesus.

25. Eta hura aurquituric ixasoaz berce aldean, erran cioten : Nagusia, noiz ethorri çare hunat?

26. Jesusec ihardetsi cioten, eta erran : eguiazqui, eguiazqui erraiten dautçuet, bilhatcen nautçue, ez miraculu ikhussi duçuelacotz, bainan ogui yan duçuelacotz, eta asse çaretelacotz.

27. Çaitetze lanean, ez galcen hari den yanharriaren ondotic, bainan bethiereco biciraino iraunen duenaren ondotic, cein *yanhari* guiçonaren Semeac emanen dautçue; ecen Aitac cein baita Jaincoa, laudamena eman dero bere markaz.

28. Erran cioten beraz : cer eguinen dugu Jaincoaren obren eguiteco?

29. Jesusec ihardetsi çuen, eta erran cioten : hemen da Jaincoaren obra, sinhets deçaçuen harec egorrian.

30. Orduan erran cioten : cer miraculu eguiten duçu beraz, ikhus deçaguntçat, eta sinhets çaitçagun? cer obra eguiten duçu?

31. Gure aitec yan dute mana izcribaturic denaren arabera; eman diote ceruco oguia yaterat.

32. Bainan Jesusec erran cioten : eguiazqui, eguiazqui erraiten dautçuet : Moiseç ez dautçue eman ceruco oguia yaterat; bainan ene Aitac emaiten dautçue eguiazco Ceruco oguia.

33. Ecen Jaincoaren oguia Cerutic yautsi dena da, eta emaiten duena bicia munduari.

34. Erran cioten beraz : Jaina, iguçu bethi ogui hartaric.

35. Eta Jesusec erran cioten : bicico oguia naiz. Ene ganat ethortcen denac, ezdu ičanen goseric; eta nitan sinhesten duenac, ezdu ičanen secular egarriric.

36. Bainan erran dautçuet ikhussi nauçuela, eta bizquitartean ez duçue sinhesten.

37. Ene Aitac emaiten dāuzquidan guciac, ethorrico direni ganat, eta ez dut neholere campoan eçarrico ene ganat ethortcen dena.

38. Ecen erāutsi naiz cerutic ez ene borondatearen eguitecotçat, bainan bai egorri nauenaren borondatea.

39. Eta hemen da Aitaren borondatea çoinec egorri bainau, ez deçadan gal batere eman darotan guciataric, bainan pizaraz ditçadan azquen egunean.

40. Eta hemen da egorri nuenaren borondatea, çoinec ere betustateen baitu Semea, eta sinhesten hartan, ičan decen bethiereco bicia, hartacotz berriz pizaracico dut azquen egunean.

41. Bada Juduac mintço ciren

haren contra erran çuelacotz; cerutic yautsi oguia naiz.

42. Ecen erraiten çuten : ez dea hemen Jesus, Josephen semea, ceinaren aita eta ama eçagutcen baditugu? nola bada dio hunec; yautsi naiz cerutic?

43. Jesusec beraz ihardetsi çuen, eta erran cioten : ez çaçuela murmura çuen artean.

44. Nihor ez daiteque yein ene ganat, Aitac, egorri nauenac ez badu erakharrarazten; eta nic, berriz pizaracico dut azquen egunean.

45. Profetetan izcribaturic da; eta ičanen dire guciac irakhatiac Jaincoaz. Norc-ere beraz ençun baitu Aita, eta ikhasia ičan baita hartaz ethortcen dani ganat.

46. Ez norbaitec ikhussi due-lacotz Aita; Jaincoaganic dena da choilqui Aita ikhussi duena.

47. Eguiazqui, eguiazqui erraiten dautçuet, nitan sinhesten duenac baduela bethiereco bicia.

48. Bicico oguia naiz.

49. Çuen aitec yan dute mana eremuan, eta hil ciren.

50. Hemen da cerutic yautsi da oguia, amoreagatic norbaitec hartaric yaten badu, ez dadin hil.

51. Pizarasten duen oguia

naiz cerutic yautsi naicena; nor-
haitec yaten badu ogui huntaric,
bethicotz bicico da, eta emanen
dudan oguia, ene haraguia da,
cein emanen baitut munduco
biciarentzat.

52. Juduac beraz arraçoinat-
cen çuten beren artean, eta
cioten: nola hunec emaiten ahal
deraucu bere haraguia yaterat.

53. Eta Jesusec erran cioten:
eguiazqui, eguiazqui erraiten
dautçuet, ez baduçue yaten gui-
çonaren Semearen haraguia, eta
edaten haren odola, ez duçue
içanen bicia cihauretan.

54. Ene haraguia yaten due-
nac, eta ene odola edaten, badu
bicitce bethierecoa; eta herriz
pitzaracico dat azquen egunean.

55. Ecen ene haraguia egui-
azco hazcurri bat da, eta ene
odola eguiazco edari bat.

56. Ene haraguia yaten duena
eta ene odola edaten, nitan dago,
eta ni hartan.

57. Nola bici den Aitac egorri
bainau, eta bici bainaiz Aitaz;
guisa berean yaten nauena, bi-
cico da ere nitaz.

58. Hemen da cerutic yautsi
den oguia; ezda çuen aitec mana
yan duten beçala, eta lilac dire;
bainan ogui hau yaten duena
bicico da bethicotz.

59. Synagoguan erran cituen

gauça hauc, irakhatsiz Caper-
naumen.

60. Eta bere Discipuluetaric
hainitceç hura ençunic, erran
çuten: hitz hau gogora da, norc
aditeen ahal du?

61. Bainan Jesusec yaquinez
bere baithan bere Discipuluac
hortaz mintço cirela, erran cio-
ten: hunec gaizcarteen çuste?

62. *Cer içanen da* beraz bal-
din ikhusten baduçue guiçonan-
ren Semea igaiten lehen cer to-
quirat?

63. Izpiritua da biciarazten
duena; haraguia ezda densetaco
ere baliatcen; erraiten dautçu-
dan hitçac izpiritu eta bici dire.

64. Bainan badire *hainitçac*
çuen artean sinhesten ez nau-
tenac; ecen Jesusec baçaquien
hastetic cein içanen ciren sin-
hetsiren ez çutenac, eta çein
içanen cen trahituco çuena.

65. Erran cioten beraz: hor-
relacotz erran dautçuet, ni hor
ez dela ethortcen ahal ni ganat,
baldin ez baçaco emana ene Ai-
taz.

66. Oren hartaric beretic be-
re Discipuluetaric hainitceç utci
çuten, eta ez ciren guehiago ibil-
cen harequin.

67. Eta Jesusec erran çuen
hamabier: eta çuec ere ez du-
çue nahi yohan?

68. Bainan Simon Pierresec ihardetsi cion : Jauna ! noren ganat yohanen gare? baditutçu bethiereco biciaren hitçac ;

69. Sinhetsi dugu, eta eçagutu dugu Christo çarela Jainco biciaren Semca.

70. Jesusec ihardetsi cioten : ez çaitutezte hautatu çuec hamabiac? bizquitartean çuëtaric bat, demonio bat da.

71. Bada Judas Iscariota, Simonen semeaz erraiten çuen hori ; ecen hura cen guerthatu behar çayona haren trahitçea, hamabietaric bat içana gatic.

VII CAPITULUA.

Jesus - Christo seguitees ichilic bere anayac Jerusalemrat, solas eguiten du Juduequin bere buruaren eta irakhastapenaren gainean.

1. Gauça hauc ondoan Jesus Galilean çagon, ecen ez çuen nahç egon Judean, çeren Juduec bilhatçen baitçuten haren hilaritzen.

2. Bada Juduen festa, deitua Tabernaclecoa, hurbil cen.

3. Eta bere anayec erran cioten : abia çaitc hemendi eta çoaci Judçarat, çure Discipuluec ere ikhus deçatentçat eguiten ditutçun obrac :

4. Ecen nihor aguertu nahi

duenic ezda gordeca gauçac eguiten tuenic ; eguiten baditutçu gauça hauc, aguert çaitc çuhaur mundurat.

5. Ecen bere anayec ere ez çuten hartan sinhesten.

6. Eta Jesusec erran cioten : ene dembora ezda oraino ethoria, bainan çuena, bethi prest da.

7. Munduac ez çaitu higuintçan ukhaiten ahal, bainan higuintzen nau ; çeren bihurtçen baitut haren contra lekhuçotasuna haren obrac gaistoac direla.

8. Igan çaitczte çuec festa huntarat, ni ez naiz oraino igaiten festa huntarat, çeren eta ene dembora ez baita oraino bethea.

9. Eta heyer erranic gauça hauc, egon cen Galilean.

10. Bainan nola bere anayac igan baitçiren, orduan igan cen ere festarat ez aguerian, bainan, seguetuan beçala.

11. Bada Juduec bilhatçen çuten festan, eta erraiten çuten : nun da ?

12. Eta elhatce handi bat bacen mulzuaren artean haren gainean. Batçuec cioten ; çuion ongnizcoa da ; eta berceç erraiten çuten ; ez, bainan yendaya enganatçen da.

13. Bizquitartean nihor ez cen mintço hartaz aguerian Juduentçat çuten beldurra cela casu.

14. Eta nola festa ya erditara baitcen, Jesus igan cen Templurat, eta irakhasen çuen.

15. Eta Juduac harritcen ciren, ciotelaric : nola hünec dazqui Izcriturac, ez ikhassi eta?

16. Jesusec ihardetsi cioten; eta erran çuen : ene irakhascunça ezda neurea, bainan ni egorri nauenarena da.

17. Baldin norbaitec eguin nahi badu haren borondatea, yaquinen du ene irakhascuntçatic Jaincoa ganic denez, ala mintço naicen nihaurtaz.

18. Berartaz mintço denac, bilhatcen du bere loria; bainan bilhatcen duenac egorri duenaren loria, eguiazcoa da, ezda hartan inyusticiaric.

19. Moisec ez dautçue eman Leguea? eta bizquitartean çuetaric batec ere ez du beguieratcen Leguea. Certaco bilhatcen duçue ene hilaraztea?

20. Mulzuac ihardetsi çuen : demonio bat baduçu; cein da çure hilaraztea bilhatcen duena?

21. Jesusec ihardetsi çuen, eta erran cioten : obra bat eguin dut; eta guciac harritu çarete.

22. Eta çuèc, Moisec eman dautçuelacotz Circoncisionea,

(cein bizquitartean ez baitcen Moisen ganic, bainan aiten ganic,) circoncisatcen duçue ere guiçon bat errepausuco egunean.

23. Baldin beraz guiçonac errecebitcen badu circoncisioneac errepausuco egunean, Moisen Leguea ez dadintçat ičan hautsia, samur çarete ene contra sendatcen dudalacotz guiçon bat oso osua errepausuco egunean?

24. Ez çaçuela yuya itçhüren arabera, bainan yuya çaçue yustoqui.

25. Orduan Jerusalemetar cembaitec erraiten çuten; ez da hau bilhatcen dutena hilaraztoco?

26. Eta bizquitartean huna, mintço da aguerian, eta ez derote deusic erraiten, aiteindaric eçaguta othe dute segurqui hau dela eguiazqui Christo?

27. Bada badaquigu ongui hau nungo den, bainan Christo ethortcen denean, nihorc ez dautçue nungo den.

28. Jesusec beraz oihu eguiten çuen Templuan irakhatsiz eta ciocela : eçagutcen nauçue, eta badaquicue nungoa naicen; eta ez naiz ethorri nihaurtaz, bainan egorri nauena, eguiazcoa da, eta ez duçue eçagutcen

29. Bainan nic, eçagutcen dut; ecen ethorri naiz hura ganic, eta hura da egorri nauena.

30. Orduan hartcea bilhatcen çuten, bainan nihore ez çuen eçarri escuac haren gainean, ceren haren orena ez baitcen oraino ethorria.

31. Eta mulzucotarie haitceec sinhetsi çuten hartan, eta erraiten çuten: Christo ethortcen denean, eguinen du guehigo miraculu hunec eguin duen baino?

32. Pharisauce ençun çuten mulzua elhatcen gauça hauc hartaz; eta Pharisauce Sacrificatçailen aitcindariequin egorri çuzten sehiac haren harcerat.

33. Eta Jesusec erran cioten: dembora pochi batentçat oraino çuequin naiz, guero banoha egorri nauenaren ganat.

34. Bilhatuco nauçue, bainan ez nauçue causituco; eta nun ere içanen bainaiz, ez çaitzteque harat ethor.

35. Juduec beraz erran çuten beren artean: norat behar du yohan ez dugula causituco? behar du yoan Greken artean bar-rayatuac direnetarat, eta Grekac irakhasti?

36. Cein da atchiqui duen solas hau; bilhatuco nauçue, bainan ez nauçue causituco; nun ere içanen bainaiz, ez aitezteque harat ethor?

37. Eta festaco asquen eta e-

gun handian Jesus aurquitu cen han, oihuz çagoela, eta cioela: nor bait eçarri bada, ethor bedi ni ganat eta edan beça.

38. Nitau sinhesten duenac, Izcriturac erraiten duenaren arabera, ur bicizeco ibayac chorrotatuco dire haren barnetic.

39. (Bada, hori erraiten çuen hartan sinhesten dutenec errecebitu behar duten Izpirituar; ecen Izpiritu Saindua ez cen oraino emana, ceren eta Jesus ez baitcen oraino lorificatua.)

40. Mulzuco haitceec aditurie beraz solas hau, cioeten: hau eguiatzqui Profeta da.

41. Berce batçuec erraiten çuten: hau Christo da; eta bercec erraiten çuten: bainan Christo ethorrico da Galileatic?

42. Izcriturac ez du erraiten Christo ethorrico dela Daviten odoletic, eta Bethlemeneco hiri aurquitic, nun baitçagon David?

43. Leya içan cen beraz yendayaren artean hura dela casu.

44. Eta heyetarie cembaittec atzi nahi çuten, bainan nihore ez çuen eçarri escuac haren gainean.

45. Beraz, sehiac itçuli ciren Sacrificatçaille aitcindarietarat eta Pharisaueterat, hauc erran çaitçoten; certaco ez duçue erakharri.

46. Sehiee ihardetsi çuten :
seculan nihor ezda mintçatu gui-
çon hori beçala.

47. Bainan Pharisaucc ihar-
detsi eeyeten : ez çarete içan
enganatuac çuec ere?

48. Gobernarietarie edo Pha-
risauetarie batec ere sinhetsi du
hartan?

49. Bainan yendayatçar hau ,
ceinac ez baitaqui cer den Le-
guea , maradicatua da.

50. Nicodemec (gabaz Jesus-
ganat ethorri cena, eta cein bait-
cen heyen artean) erran cioten :

51. Gure Legueac yuyatcen
du guiçon bat ençuna içan baino
lehen , eta eçagutu cer eguin
duen?

52. Ihardetsi çuten eta er-
ran cioten : ez çare çu ere Ga-
lileaco ? bilhaquint çaitte , eta
yaquin çaçn Profetarie batere ez
dela yalgui Galileatic.

53. Eta bakhotchça yohan cen
bere etcherat.

VIII CAPITULUA.

*Emazte aduletrioa. Jesus-Chris-
toc solas eguiten du Judue-
quin.*

1. Bainan Jesus yohan cen
Olibetaco mendirat ;

2. Eta argui hatxean ethorri
cen oraino Templucac , eta yen-
daye gucia yein cen hura ga-

nat , eta yarriric , irakhasten
cituen.

3. Eta Scribauec eta Phari-
saucc erakharri çayoten emazte
bat adulterioan atcemana ; eta
eçarriric heyen erdian ,

4. Erran cioten : Nagusia :
emazte hau içan da arrapatu-
ric adulterioa yanquitcen çue-
la.

5. Bada Moisec Leguean ma-
natu daucu harricatceaz suerte
hortan direnac ; çuc cer dioçu ?

6. Bada hori erraiten cioten
haren frogatceco , içan ceçaten
hura certaz acusa ; bainan Jesus
makhurturic izcribatcen çuen
erhiaz lurrean.

7. Eta nola ez baitciren ba-
ratcen interroatcetic , chuchen-
duric , erran cioten : çuetarie
bekhaturic gabe denac , aurthic
deçala lehen harria haren gai-
nerat.

8. Eta oraino makhurturic ,
izcribatcen çuen lurrean.

9. Bada hori aditu çuten on-
doan , condenatuac içanez be-
ren conciençiaz , yalgui ciren
banaca , hassiric çaharrenetic az-
queneraino ; halaco guisaz nun
Jesus baratu baitcen bakharric
han erdian cen emaztearequin.

10. Orduan Jesus yaiquiric , ez
ikhussiz nihor emeztea baicic ;
erran cion : emaztea , nun dire

acusatcen çaituztenac? batec ere ez çaitu condenatu?

11. Erran çuen: batec ere, Jauna, eta Jesusec erran cion: ez çaitut condenatcen nic ere, çoaci, eta ez guehiago bekhaturic eguin.

12. Eta Jesus mintçatu çioten oraino cioelariç: munduco arguia naiz: yarraiquitcen nauena ezda ibiliço ilhumbetan, bainan içanen du bicico arguia.

13. Orduan Pharisaucec erran çioten: çure buruaz lekhuçotassuna bihurtcen duçu, çure lekhuçotassuna ezda fedearen gay.

14. Jesusec ihardetsi çuen, eta erran çioten: nahi bada lekhuçotassuna bihurtcen dudan neure buruaz, ene lekhuçotassuna fedearen gay da; ecen badaquit nundic ethorri naicen, eta norat nohan; bainan ez daquiçue nundic ethortcen naicen, ez norat nohan.

15. Yuyatcen duçue haraguiaren arabera; *bainan* nic, ez dut nihor yuyatcen.

16. Baldin yuyatcen badut ere, ene yuyamendua fedearen gay da; ecen ez naiz bakharric, bainan *bada* ni eta ni egorri nauena.

17. Çuen Leguean izcribatu-ric ere da, bi guiçonen lekhuçotassuna fedearen gay dela.

18. Lekhuçotassuna bihurtcen dut neure buruaz, eta egorri nauen Aitac ere bihurtcen du lekhuçotassuna ene gainean.

19. Orduan erran çioten: nun da çure Aita? Jesusec ihardetsi çuen: ez duçue eçagutcen ez ni, ez ene Aita, baldin eçagut baindeçaçue, eçagut cinioquete ere ene Aita.

20. Jesusec erran çituen hitz hauc tresora cen toquian irakhatsiz templuan: bainan nihore ez çuen atzitu, çeren eta baren orena ez baitcen oraino ethoria.

21. Eta Jesusec erran çioten oraino: banoha, eta bilhatuco nauçue; bainan hilen çarete çuen bekhatuan; yoaiten naicen lekhuçurat ecin çaitetzte ethor.

22. Juduec beraz erraiten çuten: bere burua hilen du, erraiten duela: yoaiten naicen lekhuçurat, ecin çaitetzte ethor?

23. Orduan erran çioten: behereco çarete, *bainan* ni, gaine-co naiz; mundu huntaco çarete, *bainan* ni, ez naiz mundu huntaco.

24. Hartacotz erran dautçuet; hilen çaretela çuen bekhatuetan; ecen ez baduçue sinhesten *Jaincoaz egorria* naicela, hilen çarete çuen bekhatuetan.

25. Orduan erran çioten: çu,

nor çare, eta Jesusec erran cioten : erran dautçudadena haste hastetic.

26. Badut hainitz gauça çuetaz erraiteco eta çuetan conde-natecco, bainan egorri nauena, eguiazcoa da, eta hartarie aditu ditudan gauçac, erraiten ditut munduari.

27. Ez çuten eçagutu mintçatcen çaitçotela Aitaz.

28. Jesusec beraz erran cioten : alchatu duçuen ondoan guiçonaren Semea, orduan eçagutuco duçue Jainçoren egorri-naicela, eta ez dudala deus eguiten nihurtaz, bainan erraiten ditudala gauça hauc ene Aitac irakhatsi darotan beçala.

29. Eceñ egorri nauena ene-quin da; Aitac ez nau utci ba-kharric, ceren eta eguiten baitut bethi agrada çaiçcon gauçac.

30. Gauça hauc erraiten ci-tuen demboran hainitceç sin-hetsi çuten hartan.

31. Eta Jesusec erraiten çuen hartan sinhetsi çuten Juduei : egoiten baçarete ene hitcean, içanen çarete eguiazqui ene Dis-cipuluac.

32. Eta eçagutuco duçue e-guia, eta eguiac lachoan eçar-rico çaituzte.

33. Ihardetsi cioten : Abra-hamen ethorquizana gare, eta

egundaino ez gare nihoren mem-peco içan; nola beraz dioçu : la-choan emanac içanen çarete?

34. Jesusec ihardetsi cioten : eguiazqui, eguiazqui erraiten dautçuet : norc-ere eguiten baitu bekhatna, bekhatuaren mem-peco dela.

35. Bada mempeco dena ezda bethi egoiten etchean : semea egoiten da bethi.

36. Baldin beraz Semeac la-choan emaiten baçaitu, eguiaz-qui lachoan içanen çarete.

37. Badaquit Abrahamen et-horquia çaretela, bizquitartean bilhatcen duçue ene hilaraztea, ceren eta ene hitça ez baita sart-cen çuen baithan.

38. Erraiten dautçuet ikhussi dudana ene Aita baithan, eta çuec ere eguiten tuçue çuen aita baithan ikhussi ditutçuen gau-çac.

39. Ihardetsi çuten, eta er-ran cioten : gure aita Abraham da. Jesusec erran cioten : Abra-hamen haurrac bacinatc, eguin cimeçazquete Abrahamen obrac.

40. Baiman orai bilhatcen du-çue ene hilaraztea, ni guiçon bat niçana eguia erran dautçue-dana, ceina Jaincoa ganic ençun baitut; Abrahamec ez du eguia hori.

41. Eguiten ditutçue çuen ai-

taren eguinzac. Eta erran cioten : ez gare sorthuac lohique-riatic ; badugu Aita bat cein baita Jaincoa.

42. Bainan Jesusec erran cioten : baldin Jaincoa çuen Aita balitz, segurqui maitha nindioçue; sorthu naicenaz gueroz Jaincoa ganic, eta hura ganic heldu; ecen ez naiz ethorri ni haurthaz, bainan hura da egorri nauena.

43. Certaco ez duçue endelgatcen ene mintçaya? ceren eta ez baituçue ençuten abal ene hitça.

44. Aita ceintaric sorthu baitçarete debrua da, eta nabi dituçue eguin çuen aitaren deseoaç. Guiçeraile içan da hastetic hasiric, eta ez du irauñ eguiñ, ecen eguia ezda hura baithan. Gueçurra erraiten duen aldi guciez, bereaz mintço da; ecen gueçurtaria da, eta gueçurraren aita.

45. Bainan ni, erraiten dudalacoltz eguia, ez nauçue sinhesten.

46. Cein da çuetaric arguitueo darotanic bekhatuic? eta eguia erraiten badut, cereu daco ez nauçue sinhesten?

47. Jaincoa ganic denac, aditcen ditu Jaincoaren hitçac, bainan ez ditutçue ençuten, ceren ez baitçate Jaincoa ganic.

48. Orduan Juduec ihardetsi çuten, eta erran cioten : ez dugu ongui erraiten Samaritano bat çarela; eta demonio bat baduçula?

49. Jesusec ihardetsi çuen : ez dut demonio bat, bainan ene Aita ohoratcen dut, eta desohoratcen nauçue.

50. Nic ez dut bilhatcen eneloria; bada bat bilhatcen duena, eta yuyateen duena.

51. Eguiazqui, eguiazqui erraiten dautçuet, baldin norbaitec beguiratcen badu ene hitça, ez dela hilen.

52. Juduec beraz erran cioten : orai eçagutcen dugu demonio bat baduçula; Abraham hila da, eta Profetac ere bai, eta erraiten duçu : norbaitec beguiratcen badu ene hitça, ezda hilen.

53. Gure aita Abraham hila dena baino handiago çare? Profetac ere hilac dire, nor eguiten çare çuhaur?

54. Jesusec ihardetsi çuen : lorificatcen banaiz niñaur, ene loria ezda deus; ene Aita da lorificatcen nauena, hura cein baidioçue çuen Jaincoa dela.

55. Bizquitartean ez duçue eçagutu, bainan nic eçagutcen dut; eta erran baneca ez dudala eçagutcen, gueçurti bat

nintçaitene, çuec iduri; bainan eçagutcen dut, eta beguiratcen dut haren hitça.

56. Abraham çuen aitac guticiatu du artharequin ikhustea ene eguna; ikhussi du, eta bozcariotu da.

57. Horren gainean Juduec erran cioten : ez duçu oraino berrogoi eta hamar urthe, eta ikhussi duçu Abraham!

58. Eta Jesusec erran cioten : eguiazqui, eguiazqui erraiten dautçuet, Abraham cen baino lehen, naiz.

59. Orduan alçhatu çuten harriac aurthiquitceco haren contra, bainan Jesus gorde cen, eta yalgui Templutic, iragan heyen artetic; eta guisa hortan yohan cen.

IX CAPITULUA.

Sortcez ixu cenaren sendatcea eta haren combersionea.

1. Eta nola Jesus iragaiten baitcen, bathu çuen guiçon bat sortcez ixu cena.

2. Eta bere Discipuluec interroatu çuten, ciotela : Nagnsia, norc eguin du bekhatu, hunec, hala hunen burrasuec hola içai-sortcez ixu.

3. Jesusec ihardetsi çuen : ez hunec ez du bekhatu eguin, ez hunen burrasuec; bainan Jain-

coaren obrac hartan seinalatuaç içaitecotçat da.

4. Behar dut, eguna deno, eguin egorri naueñaren obrac gaba ethortcen da ceintan nihorc ez baitete laneanar.

5. Munduan naiceno, ni naiz munduco arguia.

6. Hitz hauc erranic, thu eguin çuen lurrerat, eta bere aho-goçoaz eguin çuen lohi, eta eçarri çuen lohi hartaric ixuaren beguien gainen.

7. Eta erran cion : çoaci, eta garbi çaitc Siloeco ithurriau, (*Siloe* erran nahi da egorria.) Yohan cen beraz, eta garbitu cen eta itçuli bistarequin.

8. Bada, auçuec, eta lehen ixu cela ikhussi çutenec, erraiten çuten : ezda yarriric çagon hura; eskateen çuela?

9. Batçuec cioten : hura da; eta bertec : hura iduridu; bainan berac erraiten çuen : hura bera naiz.

10. Erran cioten beraz : nola çure beguiac içan dire çabalduaç?

11. Ihardetsi çuen, eta erran : Jesus deitcen duten guiçon harc, eguin du lohi, eta eçarri du ene beguien gainen, eta erran daut : çoaci Siloeco ithurrirat, eta garbi çaitc, içan naicen ondoan beraz, eta garbitu nai-

cen ondoan, ardietsi dut bista.

12. Orduan erran cioten : nunda guizon hura? erran çuen, ez daquit.

13. Eraman çuten Pharisauterat lehen ixu içan cena.

14. Bada errepausuco egun bat cen Jesusec lohi eguin çuena, eta ixuaren beguiac çabaldud.

15. Horrelacotz Pharisaucc interroatcen çuten oraino nola ardietsi çuen bista, eta erran cioten : eçarri du lohi ene beguicn gainen, garbitu naiz, eta ikhusten dut.

16. Hortan gainen Pharisauen arteco cembaitec erran çuten : guizon hau ezda Jaincoaz egorria, ecen ez du beguiratcen errepausuco eguna. Bainan berce batçuec erraiten çuten : nola guizon gaisto batec eguin ahal leçaque holaco gauça espantagarri ric? eta nahasqueria bacen heyen artean.

17. Erran çuten oraino ixuari : çue cer dioçu hartaz, çure beguiac çabaldud darotzçulacotz? ihardetsi çuen : Profeta bat da.

18. Bainan Juduec ez çuten sinhetsi guizon hura ixu içan cela eta bista ardietsi çuela, hunen burrasuac craxharri cituzten arteraino.

19. Eta interroatcen cituzten,

ciotela : hau çuen semea da, cein baidioçue ixu sorthu dela? nola beraz ikhusten du orai?

20. Haren burrasuac ihardetsi cioten, eta erran : badaquigu hau dela gure semea, eta ixu sorthu dela.

21. Bainan nola ikhusten duen orai, edo norc çabaldud diotçon beguiac ez daquigu; badu adina, interroa çaque, mintçatuco da berari çaucon gauçaz.

22. Haren burrasuac erran çuten gauça hauc, ceren Juduec beldurcen baitçuzten; ecen Juduec erabaquitzatu çuten, baldin norbaitec eçagutcen baçuen Christotçat, khendua içanen cela Synagoguatic.

23. Hortacotz haren burrasuac erran çuten : adina badu, interroaçaque bera.

24. Deithu çuten bigarren aldiarentçat guizon ixu içan cen hura, eta erran cioten : emoçu loria Jaincoari, badaquigu guizon hura gaisto bat dela.

25. Ihardetsi çuen, eta erran : ez daquit gaistoa denez; bainan ongui daquidan gauça da, ixu naincela, eta orai ikhusten dudala.

26. Erran cioten beraz oraino : cer eguin dantçu? nola çabalduditu çure beguiac?

27. Ihardetsi cioten : ya erran

dautçuet, eta ez duçue ençun, certaco nahi duçue oraino aditu? nahi duçue içan çuec ere haren Discipuluac?

28. Orduan arbuyatu çuten, eta erran cioten: çu içan çaita haren Discipulu; gu Moisen Discipuluac gare.

29. Badaquigu Jaincoa mintçatu dela Moisei bainan hau, ez daquigu nungo den.

30. Guignonac ihardetsi çuen, eta erran cioten: segurqui, hauche da gauça mirestecoa; ez deçaçuen yaquin nungo den; eta hizquitartean ene beguiac çabaldu ditu.

31. Bada badaquigu Jaincoac ez dituela iduquitcen gaistoac, bainan norbait Jaincoaren cerbitçaria bada, eta eguiten badu haren gogoa, *Jaincoac* iduquitcen du.

32. Ez dute secular ençun erraiten nihorc ixu sorthu den baten beguiac çabalduric.

33. Hau ez baliz Jaincoac egorri bat, *holacoric* deusere ez lioque eguin ahal.

34. Ihardetsi çuten, eta erran cioten: ossoqui bekhatuan sorthua çare, eta irakhasten derancuçu! eta khendu çuten camporat.

35. Jesusec yaquin çuen khendu çutela camporat; eta bidean

bathuric, erran cion: sinhesten duçu Jaincoaren Semea baithan?

36. *Guignon* hunec ihardetsi cion, eta erran: nor da, Jauna, sinhets deçadan hartan?

37. Jesusec erran cion: ikhussi duçu, eta hura da çuri mintçot çaitçuna.

38. Orduan erran çuen: sinhesten dut, Jauna, eta adoratu çuen.

39. Eta Jesusec erran çuen: ethorri naiz mundu huntarat yuyamendu hunentçat, ikhusten ez duenac, ikhus deçan, eta ikhusten dutene, ixut dizen.

40. Hori harequin ciren Pharisauteric, cembaitec adituric, erran cioten: eta gu, ixuacgare?

41. Jesusec ihardetsi cioten: ixu bacinato, ez cinuquete bekhaturic; bainan orai erraiten duçue, ikhusten dugu, eta hortacotz da çuen bekhatua egoiten.

X CAPITULUA.

Jesus-Christoc eguiten du bere burua arçain on bakharra eta Jaincoaren Seme, ceintaz Juduec solas eguiten baidute harequin eta mehatchatcen.

1. Eguiazqui, eguiazqui erraiten dautçuet, sartcen ez dena athletic arditeguian, bainan igai.

ten dena berce lekhueticaric, ohoina dela.

2. Bainan athetic sarteen dena, ardien arçaina da.

3. Athe çainac çabalcen du hari, eta ardiec ençuten dute haren boça, eta deitcen ditu bere ardiac beren icenaz, eta eramaiten ditu camporat.

4. Eta eçarri ditueçean bere ardiac campoan, badoha heyen aitecinean, eta ardiec yarraiquitcen dute, ceren eta eçagutren baidute haren boça.

5. Bainan ez dute yarraiquico arrotz bat, bainan ihessi yoa-nen çaiçco; ceren eta ez baidute eçagutcen arrotzen boça.

6. Jesusec erran cein parabola hau; bainan ez çuten endelgatu cer erraiten çayoten.

7. Jesusec beraz erran cioten oraino; eguiazqui, eguiazqui erraiten dautçuet, ardien athea naicela.

8. Ni baino lehen ethorri diren guciac, ohoinac dire; bainan ardiec ez dituzte ençun.

9. Athea naiz; norbait sarcen bada nitaz, salbatua içanen da, eta sarthuco da eta yalguico, eta aurquituco du bazca.

10. Ohoina ezda ethortcen ebasteco baicic, eta hulçeco eta deseguiteco; ethorri naiz bicia

içan deçatentçat, eta içan deçaten ere frangueciari.

11. Arçain ona naiz; arçain onac emaiten du bere bicia bere ardiencat.

12. Bainan alocairiarra, eta arçain ez dena, ceinenac ez baidire ardiac, ikhusten du yiten otxua, uzten tu ardiac, eta ihessi doha eta otxuac beretcen ditu ardiac eta barrayatcen.

13. Hola alocairiarra ihessi doha, cerea alocairiarra den, eta ez baidu anxiaric ardiez.

14. Arçain ona naiz, eta eçagutcen ditut ene ardiac, eta ene ardiec eçagutcen naute.

15. Aitac eçagutcen nauen beçala, eçagutcen dut ere Aita, eta emaiten dut ene bicia ene ardiencat.

16. Badut oraino berce ardi-ric ez baidire arditegui huntaco; eta behar ditu ere eraman, eta endelgatuco dute ene boça, eta içanen da saldo bakhar bat, eta arçain bakhar bat.

17. Huna certaco Aitac maite nauen, ceren eta bicia uzten baidut, berriz harecco.

18. Nihore ez deraut idequitcen, bainan uzten dut nihaur-taz; badut nausitassuna uzteco, eta nausitassuna berriz hartceco, errecebitu dut manu hau ene Aita ganiç.

19. Nabasqueria ičan cen oraino Juduen artean solas hoyce cirela casu.

20. Ecen hainitcec erraiten çuten : demonio bat badu, eta centzua galdu du; certaco ençuten duçue?

21. Eta berceec erraiten çuten; hitz hauc ez dire demoniostatu batenac; demonioac çabalcen ahal ditu ixu baten beguiaç?

22. Bada consecracioneco *festa* eguin cen Jerusalem, eta neguan cen.

23. Eta Jesus passeyatcen cen Templuan, Salomonen arkha azpian.

24. Eta Juduec inguratu çuten, eta erran cioten : noiz arte atchiquitcen duçu gure arima dudan? Christo bacira, erran çauçuçeu gorde gabe.

25. Jesusec ihardetsi cioten : erran dautçuet; eta ez duçue sinhesten; ene Aitaren icenean eguiten ditudan obrec, bihurtceen dute lekhueotassuna nitaz.

26. Baina ez duçue sinhesten; ceren eta erran dautçuedan beçala, ez baitçarete ene ardiataric.

27. Ene ardiec ençuten dute ene boça, eta eçagutcen ditut, eta yarraiquitcen naute.

28. Eta nie, emaiten derotet bethiereco bicia, eta ez dire se-

culan fundituco; eta nihorc ez dituzte beretuco ene escutic.

29. Ene Aita, ceinaç eman baiteranzquit, guciac baino handiago da; eta nihorc ez dituzte beretcen ahal ene Aitaren escuetaric.

30. Ni eta ene Aita bat gare.

31. Orduan Juduec hartu çuzten harriac baren harricatceco.

32. *Bainan* Jesusec ihardetsi cioten : hainitz obra hun ikhusaraci dautçuet ene Aita ganic; hetaric çoinendaco harricatcen nauçue?

33. Juduec ihardetsi çuten, ciotelaric : ez çaitugu harricatcen obra onaren daco, bainan bai blasfemio baten daco eta ceren guiçon bat baicic ez ičan eta Jainco eguiten çarelacotz.

34. Jesusec ihardetsi cioten : ezda esribaturic çuen leguean, erran dut : Jainco batçu çarete :

35. Baldin Jainco deithu batu beraz Jaincoaren hitça zucendua ičan cerotenac; (eta escritura ez badaite ičan ecereztatua).

36. Erraiten duçue blasfematcen dudala, ni Aitac santificatu nauena, eta egorri nauena mundurat, ceren erran dudan; Jaincoaren Semea naiz?

37. Ez baditut eguiten ene Aitaren obrac, ez neçaçuela sinhets.

38. Baina eguiten baditut;

eta ez bacinute nahi sinhetsi, sinhets eçaque obra hoyei; eçagut deçaquentçat eta sinhets Aita nitan dela, eta ni hartan.

39. Hortacotz bilhatcen çuten oraino haren atzitcea; bainan escapatu cen heyen escuetaric.

40. Eta yohan cen oraino Jordanez berce alderat, Joannesec hastetic batbayatcen çuen lek-hurat, eta han egon cen.

41. Eta hainitz ethorri ciren hura ganat, eta erraiten çuten: Joannesec ez du miraculuric batrete eguin; bainan Joannesec huntaz erran dituen gauça guciac eguiazcoac ciren.

42. Eta han hainitece sinhetsi çuten hartan.

XI CAPITULUA.

Lazararen hiletaric piztea. Juduen conseilua biltcen da.

1. Bada bacen halaco guion bat eri, Lazara icena çuena, Bethaniaco cena, Maria eta Martha ahizpen hiri aurquea.

2. Eta Maria cen olio ussain goçoaz Jauna gauçutu çuena, eta çhucatu çuena haren çangoac bere biloez, eta Lazara eri cena, haren anaya cen.

3. Hunen arrebec beraz egori çuten *nor bait* hura ganat, hari erraiteco: Jauna, hunçac maite duçuna, eri da.

4. Eta Jesusec ençunic, erran çuen: eritassun hau ezda heriotcerat daramana, bainan Jaincoaren loriarentçat, Jaincoaren Semea içan dadintçat lorificatua hartaz.

5. Bada Jesusec maite çuen Martha, eta haren ahizpa, eta Lazara.

6. Eta aditu çuen ondoan *Lazara* eri cela, egon cen bi egun orduan cen lekhu berean.

7. Eta guero erran çuen bere Discipuluei; itçul gaiten Judearat.

8. Discipuluec erran cioten: Nagusia, ez du dembora guti baicic Juduec bilhatcen çutela çure harricatcea, eta berriz yoaiten çare oraino!

9. Jesusec ihardetsi çuen: ezda hamabi oren egunean? nihor ibilcen bada egunaz, ezda behatztapatcen; eçen ikhusten du mundu huntaco arguia.

10. Bainan nihor ibilcen bada gabaz, behatztapatcen da; eçen ezda arguiric harequin.

11. Gauça hauc erran cituen, eta guero erran cioten: Lazara gure adisquidea lo dago, bainan banoha iratçarrarazterat.

12. Eta bere Discipuluec erran cioten: Jauna, lo badago sendaturic içanen da.

13. Bada Jesusec erran çuen

hori haren heriotceaz ; bainan gogoratcen çuten loaz mintço cela.

14. Orduan Jesusec erran cioten beraz clarqui ; Lazara hila da.

15. Eta atseguin dut çuen gatie ez naicelacotz han guerthatu ; sinhets deçaçuentçat ; bainan goacen hura ganat.

16. Orduan Thomasec ; deithua Didyma , erraiten du bere ikaslequider ; goacen gu ere , hil gaitentçat harequin.

17. Jesus beraz ethorriric , aurquitu çuen Lazara lau egun hartan ehortcia cela.

18. Bada Bethania cen urrun Jerusalemetic hamabortz bidartein ingurumena baicic.

19. Eta Juduetaric hainitz ethorri ciren Martha eta Mariaren ganat consolatcerat beren anayaren heriotceaz.

20. Eta Marthac ençun çuenean Jesus ethortcen cela , yohan cen haren biderat ; bainan Maria egon cen yarriric etchean.

21. Eta Marthac erran cion Jesusi : Jauna , hemen içan bacina ene anaya ez cen hila içanen.

22. Bainan orai badaquit Jaincoari galdeguiten derotzun guciac , Jaincoac emanen derautzula.

23. Jesusec erran eion : çure anaya berriz piztuce da.

24. Marthac erran cion : badaquit berriz piztuce dela hiletaric pizteco azquen egunean.

25. Jesusec erran cion : ni naiz piztea eta bicia ; nitan sinhesten duena , nahiz hila den , bicico da.

26. Eta cein ere bici baita , eta sinhesten baitu nitan , ezda secular hilen ; sinhesten duçu hori ?

27. Erran cion : bai , Jauna , sinhesten dut Christo çarela , Jaincoaren Semea , mundurat ethorri behar çuena.

28. Eta hori erran çuenean , yohan cen ichilic Maria bere ahizpari oihu eguiterat , cioela : Nagusia hemen da , eta galdeguiten hau.

29. Eta hori aditu çuen beçain sarri , alchatu cen berehala eta bide eguin çuen hura ganat.

30. Bada Jesus ez cen oraino ethorria hiriaurquerat , bainan Marthac bathu çuen toquian cen.

31. Orduan Mariarequin etchean ciren Juduec , eta ceinec consolatcen baitçuten , ikhussiric alchatu cela halaco lehiarequin eta yalgui , yarraiqui çuten , ciotelaric : badoha hobiarrat , nigar eguiterat.

32. Noiz ere beraz Maria

heldu baitcen Jesus cen toquirat, eta hura ikhussiric, aurthiqui çuen bere burua haren oinetarat, cioelariç : Jauna, hemen içan bacina, ene anaya ez cen hila içanen.

33. Eta Jesusec ikhussi çue-nean nigarrez, eta harat harequin ethorri ciren Juduac ere, icaratu cen *bere* izpirituan, eta khechatu cen.

34. Eta erran çuen : nun eçarri duçue ? ihardetsi cioten : Jauna ; çato, eta ikhusaçu.

35. Jesusec nigar eguin çuen.

36. Horren gainean Juduac erran çuten : ikhusaçue nola maite çuen.

37. Eta hetaric cembaitec erraiten çuten : hunec ixuaren beguac çabaldu eta, ez cioena beguira guiçon hau hilcetic ?

38. Orduan Jesus icaratcez oraino bere baithan, yohan cen hobiarat, (bada harsulo bat cen, eta bacen harri bat eçarria gainean.)

39. Jesusec erran çuen : alha çaçue harria. Bainan Marthac, hilaren arrebac, erran cion : Jauna, ussaindua da ; eçen hor da lau egun duela.

40. Jesusec erran cion ; ez dauçut erran sinhesten bacinduen ikhussico cinduela Jaincoaren loria ?

41. Alchatu çuten beraz harria, hila etçana cen *toquiaren gainetic*, eta Jesusec alchatuz bere beguac cerurat, erran çuen : Aita, esquerrac bihurtcen derauquitçut ceren iduqui nauçuen.

42. Bada banaquien iduquitcen nauçula bethi ; bainan erran dut *ene* ingurumeuean den ostea gatic, sinhets deçatentçat çue egorri nauçula.

43. Eta hitz hauc erranic, oiçu eguin çuen goraqui : Lazara, yalgui çaitte camporat.

44. Orduan hila yalgui cen escuac eta çangoac estecatuaç çaituela, eta bisaya estalia oiçabatez. Jesusec erran cioten : laçha çaçue, eta utz yoaiterat.

45. Hortacotz Mariaganat et horri ciren Juduetaric hainitceç eta ikhussi Jesusec cer eguin çuen, sinhetsi çuten hartan.

46. Bainan hetaric cembait yohan ciren Pharisauterat, eta erran cioten Jesusec cer eguin çuen.

47. Orduan Sacrificatçaille ait cindaricç eta Pharisaucc con seilua bildu çuten, eta erran çuten : cer eguiten dugu ? eçen guiçon hunec eguiten du hamit miraculu.

48. Uzten badugu eguiterat bakbotçac sinhetsico du hartan, eta Romanoac ethorricç

dire, mugatituco baigauzte, gu, lekhuia, eta yendaya.

49. Orduan hetaric batec Caiphas icena çuenac, çoin baitcen Sacrificatçaile aiteindaria urthe hartan, erran cioten: ez daquiçue deus.

50. Ez duçue consideratcen conbeniteen çaucula guiçon bat hil dadin populuarentçat, eta yendaya gucia ez dadin fundit.

51. Bada ez çuen erran hori bere baitharic, bainan Sacrificatçaile aiteindaria içaitearequin urthe hartan, anontçatu çuen Jesusec hil behar çuela yendaquiarentçat.

52. Eta ez choilqui yendaquiarentçat, bainan ere Jaincoaren haurren biltceco cein baitciren barrayatuac.

53. Egun hartaz gueroz beraz hitzeraquidatcen çuten elgarrequin haren hilarazteco.

54. Hortacotz Jesus ez cen ibilcen aguerian Juduen artean, bainan handic yohan cen eremuan cen bazter batetarat Ephraim deitcen cen hiri batetarat, eta han egon cen bere Discipuluequin.

55. Bada Juduen Bazcoa hurbil cen, eta lur hetaco hainitzac igan ciren Jerusalemerat Bazco baino lehen, garbitcecotçat.

56. Eta bilbatcen çuten Jesus, eta elgarren artean erraiten çuten Templuan: cer iduri çautçu? uste duçu ez den ethorrico festarat.

57. Bada Sacrificatçaile aiteindariec eta Pharisaucec eman çuten manua baldin norbaitec balin baçaquien nun cen, erran ceçan, hartaz yabet çaitcentçat.

XII CAPITULUA.

Jesus-Christo afariten Lazara berriz piztuaren etchean, gantzutua da Mariaz, eguiten du bere sartcea Jerusalem, eta mintçatcen da bere buruaz etc.

1. Beraz sei egun Bazco baino lehen, Jesus ethorri cen Bethaniarat nun baitcen Lazara hila içan cena, eta berriz piztu çuena.

2. Eta han eguin çayoten afari bat, eta Marthac cerbitçatcen çuen eta Lazara harequin mahanean cirenetaric bat cen.

3. Orduan Mariac harturic libera bat ussain goço eguiázco nardotic, gantzutu cituen Jesusen çangoac, eta chneatu bere biloez; eta etchea bethe cen ussain goço haren ussainaz.

4. Orduan Judas Iscariota, Simonen Semeac, ceinari guer-

thatu behar baitcion haren trahitcea, erran çuen :

5. Certaco ussain goço hori ezda içan saldua hirur ehun diru peça, emanac içaiteco pobrei?

6. Bada hori erran çuen, ez pobrez acholaric çuelacotz, bainan bai ohoin bat celacotz, eta mulsa çuelacotz, eta ekhartcen eçartcen ciotena.

7. Bainan Jesusec erran cion : utz çaçü *egüiterat*; beguiratu du ene ehorzteco *prestamenen* egunecotçat.

8. Ecen içanen duçue bethi pobreac çuequin; bainan ez nauçue içanen bethi.

9. Eta Judu oste handi batec yaquinic han cela, ethorri ciren, ez choilqui Jesus han celacotz, bainan Lazararen ikhusteagatic, cein pitzaraci baitçuen hiletaric.

10. Ceintan gainen Sacrificatçaile aitecindariec erabaqui çuten Lazararen ere hilaraztea.

11. Ecen Juduetaric hainitz yoaiten ciren hetaric haren causaz, eta sinhesten çuten Jesus baithan.

12. Biharamunean yende oste handi batec ceina ethorri baitcen festarat, adituric Jesus heldu cela Jerusalemerat,

13. Hartu çuzten palma adar, eta yalgui ciren haren biderat, eta oiñu eguiten çuten : hozan-

na! benedicatua içan bedi Israeleco Erreguea Jaunaren icenean heldu dena.

14. Eta Jesusec bathuric asto ume bat, yarri cen haren gainean, izcribaturic denaren arabera :

15. Ez içan beldurric, Sionen alaba, huna, çure Erreguea ethortcen da, yarriric asto ume baten gainean.

16. Bada Discipuluec ez çuzten ordu berean endelgatu gauça hauc; bainan Jesus lorificatua içan cen ondoan, orhoitu ciren gauça hauc izcribaturic cirela hartaz eta eguin çuztela gauça hauc haren etetcerat.

17. Eta harequin cen osteac, bihurtcen çuen lekhuçotassuna deithu çuela Lazara hobitic camporat, eta hiletaric piztu çuela.

18. Hortacotz ere populua yohan cen haren biderat, ecen yaquin çuten miraculu hau eguin çuela.

19. Hortan gainen Pharisaucec erran çuten beren artean : ez duçue ikhusten ez duçuela deusere irabazten? huna, yendea badoha haren ondotic.

20. Bada bacen Grek cembait festa demboran *Jaincoaren* adoratcerat igan cirenetan.

21. Ceinac Philippe ganat ethorri baitciren, cein baitcen

Bethsaida Galileaco, eta othoiztu çuten, ciotela : Jauna ! Jesusen ikhustea descateen dugu.

22. Philippe yeiu cen, eta erran cion Andresi, eta Andresec eta Philippec erran cioten Jesusi.

23. Eta Jesusec ihardetsi cioten, cioela : orena ethorria da guizonaren Semeac behar bainau lorificatu.

24. Eguiazqui, eguiazqui erraiten dautçuet, ogui bihia erortcearequin lurrerat ez bada hilcen, egoiten da bakharric; bainan hilcen bada, ekharteen du fruitu hainitz.

25. Bere bicia maite duenac, galduco du; eta bere bicia higuinteen duenac mundu huntan beguiratuco du bethiereco biciraino.

26. Norbaitec cerbitçateen banau, yarraiqui neçan; eta nun nahi içan nadin, han içanen da ere cerbitçatcen nauena; eta norbaitec cerbitçateen banau, ene Aitac ohoratuco du.

27. Orai ene arima laztua da; cer erranen dut? o Aita! beguira neçaçu oren huntaric? bainan hortacotz ethorri naiz oren huntan.

28. Aita lorificaçaçu çure icena orduan boz bat ethorricen cerutic *cioela* : lorificatu dut, eta lorificatuco dut oraino.

29. Eta han cen osteac, adituric *boz hura*, erraiten çuen ihorciri bat cela eguin içan cena; bercece erraiten çuten : Aingueru bat mintçatu çayo.

30. Jesusec hartu çuen hitça, eta erran, boz hau ezda ethorri enegatic, bainan bai çuengatic.

31. Orai da ethorri munduco yuyamendua; orai mundu huntaco Princea aurthiquia içanen da camporat.

32. Eta nic lurretic alchatua içan naicen ondoan, guizon guciac erakharraracico tut ene ganat.

33. Bada erraiten çuen hori eçagutaraciz cer harioteez behar çuen hil.

34. Mulçoac ihardetsi cion, ikhassi dugu legueaz, Christo egoiten dela bethicotz, nola beraz erraiten duçu behar duela guizonaren Semeac alchatua içan? cein da guizonaren Seme hura?

35. Orduan Jesusec erran cioten : arguia çuequin da oraino dembora pochi batentçat : ibil çaitetzte arguia duçueno, beldurrez ilhumbec arrapa çaitceten; eeen ilhumbetan ibilcendenac, ez daqui norat dohan.

36. Arguia duçueno sinhets eçaçue arguiari, arguiaren haur içan çaitzententçat. Jesusec erran

cituen gauça hauc, guero yohan cen, eta galdu cen heyen bistatic.

37. Eta nahi bada eguin çuen hain berce miraculu heyen aitcinean, ez çuten sinhetsi hartan.

38. Hola Esaias Profetac erran çuen hitz hau, içan cen cumplitua: Jauna, norc sinhetsi du gure hitcean, eta nori içan da eçagutua Jaunaren besua?

39. Hortacotz ez çuten sinhesten ahal, ceren Esaiasec erraiten duen oraino;

40. Heyen beguiac ixutu ditu, eta heyeu bihotçac gogortu ditu, ikhus ez deçatentçat beren beguez, eta ez deçaten endelga bihotceez, ez dizten içan conbertituac, eta ez ditzadan sendot.

41. Esaiasec erran cituen gauça hauc ikhussi çuenean haren loria, eta hartaz mintçatu.

42. Bizquitartean buruzaguie-tarie ere hainitcec sinhetsi çuten hartan, bainan ez çuten aithortcen Pharisauac cirela casu, bel-durrez içan synagognatic campo cassatuac.

43. Ecen nahiago içan dute guiçonon loria, Jaincoaren loria baino.

44. Bada deadarca çagon, eta erran çuen: nitan sinhesten due-nac, ez du choilqui sinhesten nitan, bainan oraino ni egorri nauenean.

45. Eta betustatcen nauenac, betustatcen du egorri nauenac.

46. Ethorri naiz mundurat, haren argui içaiteco, amoreagatic norc-ere nitan sinhesten baitu ez dadin egon ilhumbetan.

47. Eta norbaitec ençuten baitu ene hitzac, eta ez sinhesten, ez dut yuyatcen, ecen ez naiz ethorri munduaren yuyatcerat, bainan bai munduaren salbatcerat.

48. Ustatcen nauenac, eta ez duenac errecebitcen ene hitça, badu norc yuya; anonçatu du-dan hitça, içanen da yuyatuco duena azquen egunean.

49. Ecen ez naiz mintçatu ni-haurtaz, bainan egorri nauen aitac irakhatsi daut cer dudan erraiteco eta certaz behar dudan mintçatu.

50. Eta badaquit haren manua bethiereco bicia dela; beraz erraiten ditudan gauçac, erraiten ditut, ene Aitac erran de-rauzquidan beçala.

XIII CAPITULUA.

Jesus - Christoc ikhusten ditu Apostoluen çangoac eta exortatcen ditu umilitatera etc... Berria eman ez Judasec trahituco çuela eta Pierresec ukhatuco çuela.

1. Bada Pazzoco festa baino

lehen, Jesusec yaquinez haren mundu huntarie Aita ganat yo-aiteco orena ethorria cela, nola mundu nuntan ciren bereac maithatu baitcituen, maithatu cituen akhabantçaraino.

2. Eta afariaren ondoan; Demonioac eçarririe ya Judas Iscariota, Simonen *semearen* bihotcean, haren trahitcea;

3. Eta Jesusec yaquinez Aitac eman çaiçcola gauça guciac es-cuetarat, eta ethorri cela Jaincoa ganie, eta baçohala Jaincoa ganat;

4. Yaiqui cen afaritie, eta erantsi çuen bere arropa, eta harturic oihal bat, guerricatucen.

5. Guero eçarri çuen ur tirina batean, eta yarri cen Discipuluen çangoen ikhuzten, eta chucâtcen guerricatua cen oiçalaz.

6. Orduan ethorri cen Simon Pierresen ganat; bainan Pierresc erran cion: Jauna, ikhuzten deraüztatçen çangoac?

7. Jesusec ihardetsi çuen, eta erran cion: ez daquiçu orai cer eguiten dudan, bainan yaquinen duçu guero.

8. Pierresc erran cion: ez deraüztatçen secular ikhucico çangoac. Jesusec ihardetsi cion: ez baçaitut ikhuztên, ez duçu parteric içanen enequin.

9. Simon Pierresc erran cion: Jauna, ez choilqui ene çangoac, bainan oraino escuac eta burua.

10. Jesusec erran cion: ikhucia denac, ez du beharric ikhuzdeçaten çangoac baicic, eta orduan gucia garbia da; bada çuec garbiac çarete, bainan guciac ez.

11. Ecen baçaquien cein cen trahitu behar çuena: hortacotz erran çuen: guciac ez çarete garbiac.

12. Heyen çangoac ikhuci cituen ondoan beraz, berriz hartu cituen bere arropac, eta berriz yarririe mahainean, erran cioten: badoquiçue cer eguin dautçuedan?

13. Deitcen nauçue Nagusia eta Jauna; eta ongui erraiten duçue; ecen hala naiz.

14. Baldin nic beraz, Jauna eta Nagusia içan eta, ikhuci batut çuen çangoac, behar duçue çuec ere ikhuci çangoac batçuec bercer.

15. Ecen exemplu bat eman dautçuet, eguin dautçuedan beçala eguin deçaçuentçat.

16. Eguiazqui, eguiazqui erraiten dautçuet, sehia ez dela bere nagusia baino handiago, ez bialquindea egorri duena baino handiago.

17. Balin badazquitçue gauça

hâuc, ongui dohaxuac çarete, eguin baditutçue.

18. Ez naiz mintço çuetaz gucietaz : badaquit cein diren hautatu ditudanac, bainan izcritura cumplitua içan dadintçat, enequin yaten duenac oguia, alchatu du bere aztala ene contra.

19. Hau erraiten dautçuet orai danic, eta guerthatu den baino lehen, amoreagatic ethorteen denean, sinhets deçaçuen ni naitela *Aitac egorri duena*.

20. Eguiazqui, eguiazqui erraiten dautçuet : egorteen badut norbait, errecebitcen duenac, errecebitcen nau, eta errecebitcen nauenac, errecebitcen du egorri nauena.

21. Jesusec erran cituenean gauça hauc, khechatua içan cen bere izpirituan, eta lekhuco-tassuna bihurtu çuen, eta erran : eguiazqui, eguiazqui erraiten dautçuet, çuetaric batec trahituco nauela.

22. Orduan Discipuluec batçuec bertcer behatcen çuten, dudetan çaudela ceindaz mintço othe cen.

23. Bada Jesusec Discipulu hat, Jesusec maite çuena mahainean cen *makhurtu* haren bulharren gainean.

24. Eta Simon Pierresec khe-

nu eguin cion galdeguiteco ceintaz mintço cen Jesus.

25. Beraz makhurtua cenac Jesusen bulharretan, erran cion : Jauna cein da?

26. Jesusec ihardetsi çuen : hura da ceini ere emanen baitiot pochia bustiric; eta pochia bustiric, eman çuen Judas Iscariota, Simonen *semcari*.

27. Eta pochia hartu ondoan, Satan sarthu cen hura baithan; Jesusec beraz erran cion : eguiçu lehen baino lehen eguiten duçuna

28. Bainan mahainean cirenetaric batec ere ez çuen endel-gatu certaco erraiten çuen hori.

29. Ecen cembaitec uste çuten Judasec molsa çuelacotz, Jesusec erran cioela : crosaçu festaco behar duguna; edo eman ceçan cerbait pobrei.

30. *Judasec* pochia hartu çuen ondoan beraz, ordu berean abiatu cen, bada gaba cen.

31. Eta nola yalgui baitcen, Jesusec erran çuen : orai guiçonaren Semea lorificatua da; eta Jaincoa lorificatua da hartan.

32. Jaincoa lorificatua bada hartan, Jaincoac ere lorificatuco du berartan, eta laster lorificatuco du.

33. *Ene haur chumeac*, dembora laburrentçat oraino çue-

quin naiz; bilhatuco nauçue, bainan Juduei erran dudan beçala, norat ere yoaiten bainaiz ez cirela ethortcen ahal, erraiten dautçuet ere orai.

34. Emaiten dautçuet manu berri bat, maitha deçaçuen batac bertcea, eta maithatu çaretedan beçala, maitha deçaçuen ere batac bertcea.

35. Huntan guciec eçagutuco dute ene Discipuluac çaretela, balin baduçue amodioric batac bertcearentçat.

36. Simon Pierresec erran cion: Jauna, norat çoaci? Jesusec ihardetsi cion: norat ere bainoha, ez nauçu orai yarraiquitcen ahal, bainan yarraiquico nauçu guero.

37. Pierresec erran cion: Jauna, certaco ez çaitut orai yarraiquitcen ahal? emanen dut ene bicia çuretçat.

38. Jesusec ihardetsi cion: emanen duçu çure bicia enetçat? eguiazqui, eguiazqui erraiten dautçut, ez duela oilarrac cantatuco, nun ez nauçun ukhatcen hiruretan.

XIV CAPITULUA.

Jesus - Christoren solasa bere Discipuluei

1. Çuen bihotça ez bedi içan laztua; sinñets çaçue Jaincoa bai-

than, eta sinbets çaçue nitan ere.

2. Bada hainitz egoitça ene Aitaren etchean; ez baliz içan hala, erranen nautçuen, banoha çuei lekhuaren prestatcerat.

3. Eta yoana içan naicenean, eta lekhu prestatu dautçuen ondoan, itçulico naiz, eta hartuco çaituztet enequin, amoreagatic nun ere bainaiz, içan çaitozten çuec ere.

4. Eta badaquiçue norat, nohan, eta badaquiçue bidea.

5. Thomasec erran cion: Jauna! ez daquigu norat çoacin, nola beraz yaquitzen ahal dugu bidea?

6. Jesusec erran cion: bidea naiz, eta eguia, eta bicia; nihorc ezda ethortcen Aita ganat nitaz baicic.

7. Eçagutcen baninduçue, eçagut cineçaquete ene Aita; bainan orai danic eçagutcen duçue, eta ikhussi duçue.

8. Philippec erran cion: Jauna! erakhuts eçaguçu Aita, eta hoñi asqui dugu.

9. Jesusec ihardetsi cion: hain bertce dembora huntan çuequin naiz, eta ez nauçu eçagutu? Philippe, ikhussi nauenac, ikhussi du ene Aita; eta nola erraiten duçu; erakhuts eçaguçu Aita?

10. Ez duçu sinhesten ene Aita baithan naicela, eta Aita ni baithan dela? erraiten dautçue.

dan hitçac, ez dautçuet erraiten neure baitharic; bainan Aita ni baithan dagoena da, obrac eguiten dituena.

11. Sinhets neçaçue ene Aita baithan *naicela*, eta Aita ni baithan, bertcela, sinhets neçaçue obra hauc direla casu.

12. Eguiazqui, eguiazqui erraiten dautçuet, sinhesten duenac ni baithan; eguinen tu eguiten ditudan obrac: eta eguinen du ere hauc baino handiagoric, ceren eta bainoha ene Aita ganat.

13. Eta cer nahi galdeguin deçaçuen ene icenean; eguinen dut; Aita lorificatua içan dadintçat Semeaz.

14. Galdeguiten baduçue cerbait ene icenean, eguinen dut.

15. Maite banauçue, beguira çatçue ene manamenduac.

16. Eta othoituco dut Aita, eta emanen dautçue berce Consolatçaile bat, egoitecotçat çuequin bethicotz.

17. Cein baita eguizco Izpiritua, cein munduac ez baitio errecebit; ceren ez baitu ikhusten, ez eta eçagutcen, bainan eçagutcen duçue, ecen çuequin dago, eta içanen da çuen baithan.

18. Ez çaituztet utcico humezurtz; ethorrico naiz çuen ganat.

19. Oraino dembora pochi bat, eta munduac ez nau guehiago ikhussico, bainan ikhussico nauçue; eta ceren bici naicen, biccico çarete ere.

20. Egun hartan eçagutuco duçue ene Aita baithan *naicela*, eta çuec ni baithan, eta ni çuen baithan.

21. Ene manuac dituena eta beguiratcen dituena da, maite nauena; eta maite nauena maithatua içanen da ene Aitaz; maithatuco dut, eta eçagutaracico nitzayo.

22. Judac (ez Iscariotac) erran cion: Jauna! nundic ahal da eçagutaracico çarela guri, eta ez munduari?

23. Jesusec ihardetsi çuen, eta erran cion: norc-ere maite bainau beguiratuco du ene hitça, eta ene Aitac maithatuco du, eta ethorrico gare hura ganat, eta gure egoitça eguinen dugu hura baithan.

24. Maite ez nauenac, ez tu beguiratcen ene hitçac. Eta aditcen duçuen hitça ezda ene hitça, bainan egorri nauen Aitarena da.

25. Erran dautçuet gauça hauc nagolaric çuequin.

26. Bainan Consolatçaileac cein baita Izpiritu Saindua, Aitac egorrico duena ene icenean,

irakhatsico dautçue gauça guciac, eta orhoitaracico dautçue erran dautçuedaden gauça guciac.

27. Uzten dautçuet bakhea, emaiten dautçuet ene bakhea, ez dautçuet emaiten munduac emaiten duen beçala; çuen bihotça ez bedi içan laztua ez beldurtua.

28. Aditu duçue erran dautçuedala, banoha, eta itçulcen naiz çuen ganat; maite baninduçue, içan cinazteque segurqui boztuac erran dudana: banoha Aita ganat; ecen Aita ni baino handiago da.

29. Eta orai erran dautçuet hori garthatu den baino lehen, guerthatcen denean, sinhets deçaquentçat.

30. Ez naiz hainitz guehiago mintçatuco çuequin, ecen mundu huntaco Princea ethorteen da; bizquitartean ez du ahalic batere ene gainean.

31. Bainan amoreagatic munduac eçagut deçan Aita maite dudala, eta eguiten dudala Aitac manatu daudana, aha çaitetze, goacen hemendic.

XV CAPITULUA.

Jesus-Christoren solasaren seguida.

1. Eguiazco mahax hondoa

naiz, eta ene Aita bignia da.

2. Picatcen du nitan fruitu ekhartcen ez duen charmenta, eta garbitcen fruitu ekhartcen duen gucia, amoreagatic fruitu guehiago ekhar deçan.

3. Ya garbiac çarete irakhatsi darotçuedan hitçaz.

4. Egon çaitetze nitan, eta ni çuetan; nola charmantac ez baitu berartaz ekhartcen abal fruituric, ez bada mahax hondoan egoiten; gauça bera da çuetaz, ez baçarete egoiten nitan.

5. Ni mahax ondoa naiz, eta çuec charmentac çarete; nitan egoiten denac eta ni hartan, ekhartcen du fruitu hainitz: ecen nitan campo, ez diroqueçue deus eguin.

6. Nor ere ez baita egoiten nitan, aurthiquia da camporat charmenta beçala, eta eyhartcen da; guero biltcen dute, eta eçartcen dute suan, eta erratcen da.

7. Egoiten baçarete nitan, eta ene hitçac egon dizten çuetan, galdeguin eçaçue nahi duçuen, eta eguinic içanen çautçue.

8. Huntan ene Aita lorificatuco da ekhar deçaçuen fruitu hainitz; eta içanen çarete orduan ene Discipuluac.

9. Aitac maithatu nauen beçala, maithatu çaituztet, egon çaitetze ene amodioan.

10. Ene manamenduac beguirateen badituçue, egonen çarete ene amodioan, Aitareen manamenduac beguiratu ditudan beçala, eta haren amodioan nago.

11. Erran dautçuet gauça hauc ene bozcarioa egon dadintçat çuec baithan, eta çuen bozcarioa içan dadin bethca.

12. Hemen da ene manamendua, maitha deçaçue batac bertcea, maithatu çaituedan beçala.

13. Nihorc ez du amodio handiago bat hunec baino, noiz ere norbaitec emaiten baitu bere bicia bere adisquidentçat.

14. Içanen çarete ene adisquideac, eguiten badituçue mananteen darotçuedanac.

15. Ez çaituztet guehiago deitcen cerbitçariac, ecen cerbitçariac ez daqui haren nagusiac cer eguiten duen; bainan deithu çaituztet adisquideac, ceren eta eçagutaraci baidautçuet ene Aita ganic ençun ditudanac guciac.

16. Ez çarete çuec hautatu nauçuenac, bainan ni naiz hautatu çaituztedanac, eta establitu çaituztedanac, yohan çaitzentçat eta ekhar deçaçuentçat fruitu, eta çuen fruitua içan dadintçat irauncor; amoreagatic Aitari galdeguiten ditutçuen guciac ene icenean, eman deçautçuen.

17. Manateen dautçuet gau-

ça hauc, maitha deçaçuentçat batac bertcea.

18. Munduac higuintcen baçaituzte, yaquinçatçue higuindua içan nauela çuec baino lehen.

19. Baldin munduco içan bacinazte, munduac maitha leçaque berea laitequena, bainan munducoac ez çaretelacotz eta munduaz hautatu çaituztedalacotz, munduac higuintcen çaituzte.

20. Orhoit çaitetze erran dautçuedan hitçaz, cerbitçaria ez dela bere nagusia baino handiago; herstu banaute, herstuco çaituzteere; celetatu badute ene hitça, celatatuco dute ere çuena.

21. Bainan gauça hauc guciac eguinen darotzute ene icena dela casu, ceren eta ez baidute eçagutcen ni egorri nauena.

22. Ez banintz ethorri, eta ez banintzeite mintçatu, ez luquete bekhaturic; bainan orai ez dute escusaric bere bekhatuez.

23. Higuintcen nauenac, higuintcen du ere ene Aita.

24. Ez banitu eguin heyen artean nihorc eguin ez dituen obrac, ez luquete bekhaturic; bainan orai ikhussi dituzte, eta halaric ere higuindu gaituzte ni eta ene Aita.

25. Bainan heyen leguean iz-cribaturic den hitça cumplitua içaitcotçat da : higuindu naute arraçoinic gabe.

26. Bainan Consolatçailea ethorri denean, ceina egorrico baidautçuet ene Aitaren phartez, cein baita eguizco Izpiritua, ene Aitaz dabilana, harec bihurtuco du lekhucotassuna nitaz.

27. Eta çuec ere lekhucotassuna bihurtuco duçue; ecen haste hastetic enequin çarete.

XVI CAPITULUA.

Jesus - Christoren solasaren akhabantça.

1. Erran dautçuet gauça hauc, ez çaitentçat içan gaizbidetuac.

2. Casatuco çaituzte Synagoguetarie; dembora ethortcen ere da nun ceinac ere hilarazten baitcituzte, usteco baitu Jaincoa cerbitçatcen duela.

3. Eta eguinen derautçue gauça hauc, ceren eta ez baitute eçagutu Aita, ez ni.

4. Bainan erran dautçuet gauça hauc, amoreagatic orena ethortcen, denean orhoit çaitetzen erran dautçuedala; eta ez dautçuet erran gauça hauc hastetic, ceren eta çueçuin bainain cen.

5. Bainan ora banoha egorri

nauenaren ganat, eta çuetarie batec ere ez daut galdeguiten; norat çoaci?

6. Bainan erran dauçuedalacotz gauça hauc, çaurtçapenac bothe tu çuen bihotzac.

7. Bizquitarteau erraiten dautçuet eguia, çuentçat abantailos da yoan nadin, ecen ez baniz yoaiten, Consolatçailea ezda ethorrico çuen ganat, bainan yoaiten bainaiz egorrico derautçuet.

8. Eta ethorri den ondoan, arguituco du mundua bekhatuaren gainean, yusticiaren gainean eta yuyamenduaren gainean.

9. Bekhatuaren gainean, ceren eta ez baitute sinhesten nitaz.

10. Yusticiaren gainean, ceren eta ene Aita ganat bainoha, eta ez bainauçue guechiago ikhussico.

11. Yuyamenduaren gainean, ceren eta mundu huntaco Princea ya yuyatua haita.

12. Badut oraino hainitz gauça çuei erraiteco, bainan oraino ez dirozquetçue ekhar.

13. Bainan noiz ere hura ethorri baita, eguizco Izpiritua, guidatuco çaituzte guciz eguian; ecen ezda mintçatuco berartaz, bainan erranen tu aditu dituz-

quen guciac, eta annontçatuco derautçue ethortceco gauçac.

14. Harec lorificatuco nau; ecen hartuco du enetic, eta annontçatuco dautçue.

15. Ene Aitac dituen guciac eneac dire; hartacotz erran dut, hartuco duela enetic, eta annontçatuco dautçuela.

16. Dembora laburric artean, ez nauçue ikhussico; eta dembora pochi baten ondoan, ikhussico nauçue; ecen banoha ene Aita ganat.

17. Eta haren Discipuluetaric cembaitec erran çuten beren artean: cer erraiten daucu, dembora laburric artean ez nauçue ikhussico; eta dembora pochi baten ondoan ikhussico nauçue, ecen Aita ganat banoha?

18. Erraiten çuten beraz; cer erran nahi dute hitz hauc; dembora pochi bat? ez dugu endelgatcen cer erraiten duen?

19. Eta Jesusec eçagutuz interroatu nahi çutela, erran cioten: galdeguiten duçue çuen artean nic erran dudanaren gainean; dembora laburric artean, ez nauçue guehiago ikhussico, eta dembora pochi baten ondoan ikhussico nauçue.

20. Eguiazqui, eguiazqui erraiten dautçuet, nigar eguinen duçuela eta auhencatuco çare-

tela, eta mundua bozcariotuco da; içanen çarete goibelduac; bainan çuen goibeldura bihurtua içanen da bozcarioa.

21. Emazte batec erditcen denean, senditcen tu itasiac, ceren haren muga ethorria baita, bainan haur thiqui bat eguin duen ondoan, ezda guehiago orhoitcen here mincz, guiçon bat munduan eçarri duelacotz duen bozcarioa dela casu.

22. Çuec ere baduçue orai beraz goibeldura; bainan ikhussico çaituztet orainq, eta çuen bihotça bozcariotuco da, eta nihorc ez dautçue idequico çuen bozcarioa.

23. Eta egua hartan ez nauçue interroatuco deusetaz. Eguiazqui, eguiazqui erraiten dautçuet, Aitari galdeguiten dituçuen gauça guciac ene icenean, emanen derauzquitçue.

24. Orai arteraino ez duçue deus galdatu ene icenean; galdeguin eçaçue, eta içanen duçue, çuen bozcarioa içan daintçat bethea.

25. Erran dautçuet gauça hauc parabolaz, bainan heldu da ordua ez baintçauçue mintçatuco parabolaz; bainan mintçatuco naiçautçue idoquiro ene Aitaz.

26. Egun hartan galdeguinen

duçue ene icenean, eta ez dautçuet erraiten othoiztucodudala ene Aita cuentçat.

27. Ecen Aitac berac maite çaituzte, ceren eta maithatu binauçue, eta sinhetsi baituçue Jaincoa ganic sorthua naicela.

28. Aitaganic sorthua naiz, eta ethorri naiz mundurat, eta oraino, uzten dut mundua, eta banoha Aita ganat.

29. Bere Discipuluec erran cioten: huna, orai mintço çare idoquiro, eta ez duçu erraiten parabolic.

30. Orai eçagutcen dugu gauça guciac badazquitçula, eta ez duçula beharrie nihorc interroa çaitzaten; hori dela casu sinhesten dugu Jaincoa ganic sorthua çarela.

31. Jesusec ihardetsi cioten: sinhesten duçue orai.

32. Huna, ordua ethortcen da, eta ya ethorria da, barrayatuac içanen baitçarete bakhotchac bere alderat, eta utcico nauçue bakharric; bainan ez naiz bakharric, een Aita enequinda.

33. Erran dautçuec gauça hauc içan deçacuentçat bakheanitan; antsia içanen duçue mundu huntan, bainan içan çaçue animo, garraitu dut mundua.

XVII CAPITULUA.

Jesus - Christoren Apezcarico othoizta.

1. Jesusec erran cituen gauça hauc; guero alchaturic bere beguiac cerurat, erran çuen: Aita, ordua ethorria da, lorificaçacu çure Semea, çure Semeac lorificaçaitçantçat.

2. Eman deroçun beçala ahala guiçon gucién gainean; amo-reagatic bethiereco bicia eman deçan eman dioçun guciei.

3. Eta hemen da bethiereco bicia, eçagut çaitzaten çu e-guiazco Jainco bakharra, eta egorri duçuna, Jesus-Christo.

4. Lorificatu çaitut lurraren gainean, akhabatu dut eguiterat eman çaindautan obra.

5. Eta orai lorifica neçaçu, çuc Aita, çure hondoan, çure etchean içan dudan loriac, mundua eguin içan cen baino lehen.

6. Eçagutaraci dut çure icena mundutic eman derauztatçun guiçonei; çureac ciren, eta eman derauztatçu; eta beguiratu dute çure hitça.

7. Orai eçagutu dute eman derautaçun gucia, çure ganic ethorcen dela.

8. Ecen eman diotzatet çuc eman derauztatçun hitçac, eta errecebitu dituzte, eta eguiaz-

qui sinhetsi dute çure ganic sorthu naicela, eta sinhetsi dute çuc egorri nauçula.

9. Heyentçat olhoitz eguiten dut, ez dut othoitz eguiten munduarentçat, bainan çuc eman derauztatçunentçat, ceren çureac baitire.

10. Eta enea den gucia çurea da, eta çurea dena enea da, eta hetan lorificatua naiz.

11. Eta orai ez naiz guehiago munduan, bainan hoyec munduan dire; eta ni banoha çure ganat. Aita Saindua, beguira çaitçu çure icenean, eman derauztatçunac, amoreagatic bat içan ditezten, gu *bat garen beçala*.

12. Hequin nainçanean munduan, beguirateen naituen çure icenean; beguiratu ditut eman derauztatçunac, eta hetaric bat ezda galdu, galzapenaren Semea baicic, Izcritura cumplitua içan çadintçat.

13. Eta orai heldu naiz çu ganat, eta erraiten tut gauça hauc *oraino munduan naicelarric*, içan deçatentçat ene bozcarioa bethea beren baithan.

14. Eman diotet çure hitça, eta munduac higuindu ditu, ceren ez baitire munducoac, hala nola ez bainiz ere munducoa.

15. Ez dut othoizten athera

deçatçun mundutic, bainan gaitcetic beguira ditçatçun.

16. Ez dire munducoac, hala nola ez bainiz ere munducoa.

17. Santifica çaitçatçu çure eguiaz, çure hitça da eguia.

18. Nola egorri binauçu mundurat, guisa berean egorri ditut mundurat.

19. Santificatcen naiz nihaur heyentçat, hec ere santificatuac içan daiztentçat eguien.

20. Bada ez dut othoizten choilqui heyentçat, bainan oraino heyen hitçaz nitan sinhetsico dutenentçat.

21. Içan daiteztentçat guciac bat, hala nola çu, Aita, nitau baitçare, eta ni çutan; amoreagatic hec ere içan daizten bat gutan; eta munduac sinhets deçan çu çarela egorri nauçuna.

22. Eta eman deyet eman derautaçun loria, içan diteztençat bat, bat garen beçala.

23. Heyetan naiz, eta çu nitan, bat eguinac içan diteztençat, eta munduac eçagut deçan çu çarela egorri nauçuna, eta maite ditutçula, maithatu nauçun beçala.

24. Aita, ene nahicuntza egorri derauztatçunen gainen da, nun ere içanen bainaiz, içan ditezten ere enequin, beondazt deçatentçat ene loria, ceina eman bai-

dautçu, ceren eta maithatu bainaçu mundua creatu baino lehen.

25. Aita yustua, munduac ez çaitu eçagutu; bainan nic eçagutu çaitut; eta hoyec eçagutu dute çu çarela egorri nauçuna.

26. Eta eçagutaraci diotet çure icena, eta eçagutaracico diotet, amoreagatic amodioa ceintaz maithatu bainaçu, içan dadin heyetan eta ni heyetan.

XVIII CAPITULUA.

Jesus-Christo trahitua eta eramanaç aphez handiaren etcherat, nun Pierresec ukhatcen baitu, eta Pilatusen etcherat, nun Barrabas lehençatua baitçayo.

1. Jesusec hitz hauc erran cituen ondoan, yohan cen bere Discipuluequin Cedroneco errecaz berce alderat, nun baitcen baratce bat, ceintan sarthu baitcen bere Discipuluequin.

2. Bada Judasec, ceinac trahitcen baitçuen, eçagutcen çuen ere lekhu hura, ecen Jesus maiz bildu cen harat bere Discipuluequin.

3. Judasec beraz harturic soldado lagunquida bat, eta sariant batçu Sacrificatçaile buruzaguien eta Pharisaüen phartez,

ethorri cen harat gabarqui eta ezcosu batçuequin, eta harmequin.

4. Eta Jesusec yaquinez guerthatu behar çaizcon gauça guciac, aiticinaratu cen, eta erran cioten: nor bilhatcen duçue?

5. Ihardetsi cioten: Jesus Nazaretenecoa. Jesusec erran cioten: ni naiz. Eta Judas trahitcen çuena, heyequin cen ere.

6. Bada Jesusec erran ciotenean; ni naiz, guibelaratu ciren, eta lurrerat erori.

7. Bigarren aldean galdeguin cioten: nor bilhatcen duçue? eta ihardetsi cioten: Jesus Nazaretenecoa.

8. Jesusec ihardetsi çuen: erran dautçuet ni naicela; bilhatcen banauçue beraz, utz çaitçue hauc yoaiterat.

9. Erran çuen hitça complitua içan çadintçat cen; ez dut galdu batere eman derauztatçunetaric.

10. Bada Simon Pierresec içanez ezpata bat, idequi çuen, eta Sacrificatçaile buruzaguiaren sehi bat yo, eta ebaqui cion escuineco beharria; eta sehi hura deitcen cen Malchus.

11. Bainan Jesusec erran çuen Pierresi: eçarraçu çure ezpata bere orraduran; ez duta edanen Aitac eman derautan khalitça.

12. Orduan lagunquidac capitaina, eta Juduen sariantac atzitu ciren Jesusez, eta estecatü çuten.

13. Eta eramän çuten lehenic Annaren ganat; ecen Caifasen aitarreba cen; cein Sacrificatçaile buruzagüa baitcen urthe hartan.

14. Bada Caifas cen conseilu hau eman çuena Juduei combeni cela guiçon bat hil çadin populuarençat.

15. Bada Simon Pierresec berce Discipulu batequin yarraitcen çuen Jesus, eta Discipulu hau eçagutua cen Sacrificatçaile buruzagüiaz, eta sarthu cen Jesusequin Sacrificatçaile buruzagüaren bassacortean.

16. Bainan Pierres campoan cen athean, eta berce Discipulua eçaguturic cena Sacrificatçaile buruzagüiaz athera cen camporat, eta *nescatcha* athe çainari mintçatu çayon, ceinac sarraraci baitçuen Pierres.

17. Eta nescatoac ceina baitcen athe çaina, erran çuen Pierresi: ez çare çu ere guiçon hunen Discipuluetaric? erran çuen: ez naiz hetaric.

18. Bada schiec eta sariantec eguinic sua, han ciren, ceren hotz eguiten baitçuen, eta berotcen ciren, Pierres ere heye-

quin cen, eta berotcen hari cen.

19. Eta Sacrificatçaile buruzagüac interroatu çuen Jesus bere Discipuluen eta irakhascuntçaren gainen.

20. Jesusec ihardetsi cion: idoquiro mintçatu naiz munduari; bethi irakhatsi dut Synagoguan, eta Templuan, nun bethi Juduac biltcen baitire, eta ez dut deusic erran guericen.

21. Certaco interroatcen nauçu? interroaçatçu nic erran ditudanac ençun dituztenac; horra, badaquite cer erran dudan.

22. Erran cituenean hauç, han çagon sariantetaric batec, eman cion bere azoteaz ukhaldi bat, erraiten ciola: hola ihardesten duçu Sacrificatçaile buruzagüari?

23. Jesusec ihardetsi cion: gaizqui mintçatu banaiz, lekhuçotassuna bihurt çaçü gaizquiari; eta ongui mintçatu banaiz, certaco yoiten nauçu?

24. Bada Annac egorri çuen estecatua Caifas Sacrificatçaile buruzagüaren ganat.

25. Eta Simon Pierres han cen, eta berotcen hari cen; eta erran cioten: ez çare çu ere haren Discipuluetaric? ukhatu çuen, eta erran, ez naiz hetaric.

26. Eta Sacrificatçaile buruza-

guiaren sehietaric batec, Pierresec beharria ebaqui cion haren aháideac, erran cion : ez çaitut ikhússi harequin baratcean?

27. Bainan Pierresec ukhatu çuen oraino, eta dembora be-rean oilarrac cantatu çuen.

28. Guero Jesus éraman çuten Caifasen etchetic Pretoriorat; (bada goiça cen) bainan ez ciren sarthu Pretorioan, beldurrez ciquint citezten, eta yan ahal ceçatentçat Bazcoa.

29. Hortacotz Pilatus ilqui cen hetarat, eta erran cioten : cer acusacione ekhartcen duçue guion hunen contra?

30. Ihardetsi çuten, eta erran cioten : ez baliz içan guion gaisto bat ez guinauçun largatuco.

31. Orduan Pilatussec erran cioten : har eçaçue çuhaurice, eta yuyaçaçue çuen leguearen arabera. Bainan Juduec erran cioten : ez çaucugu cilhegui nihorc hilaraztea.

32. *Eta hori hola guerthatu cen amoreagatic Jesussec erran çuen hitça, içan çadin cumplitua eçagutarazten çnela cer heriotecz behar çuen hil.*

33. Pilatus beraz sarthu cen oraino Pretorioan; eta Jesus deithuric, erran cion : Juduen Erreguea çare?

34. Jesussec ihardetsi cion : çure burutic erraiten duçu hau, ala berceac dire erran derautçuená nitaz?

35. Pilatussec ihardetsi çuen : Judua naiz? çure yendayac eta Sacrificatçaille aitçindariec largatu çaituzte ni garat, cer eguin duçu?

36. Jesussec ihardetsi çuen : ene Erresuma ezda mundu huntaco; ene Erresuma mundu huntaco baliz, ene yendeac yazar laizteque içan ez nadin largatua Juduei; bainan orai ene Erresuma ezda behere huntaco.

37. Orduan Pilatussec erran cion : Erregue çare beraz? Jesussec ihardetsi çuen : hala dioçu, Erregue naicela; hortaco sorthua naiz eta hortacotz ethorri naiz mundorat, lekhucotassuna bihurt deçadantçat eguiari; eguitic denac, aditcen du ene boça.

38. Pilatussec erran cion : cer da eguia? eta erran çuenean hori, athera cen oraino Judue tarat, eta erran cioten : ez dut culparic causitcen hartan.

39. Bada nola aztura baita larga deçautçuedan *presoner* bat Bazcoco festan; nahi duçue beraz larga deçautçuedan Juduen Erreguea?

40. Eta guciec deadarcatceç çuten oraino, ciotela : ez hau,

bainan bai Barrabas; bada Barrabas ohoin bat cen.

XIX CAPITULUA.

Jesus-Christo bidecaiztua, khurutceficatua, hila, eta ehortcia.

1. Orduan beraz Pilatusec hararaci çuen Jesus, eta azotaraci.
2. Eta soldadoec eguin çuten elhorrizco khoro bat cein eçarri baitçuten haren buruaren gainean, eta beztitu çuten purprezco beztimenda batez.
3. Guero erraiten cioten: agur Juduen Erreguea, eta emaiten cioten beharondoco batçu.
4. Eta Pilatus ilqui cen oraino camporat, eta erran cioten: huna, erakhartcen darotçuet camporat, yaquin deçaquentçat ez dudala culparic causitcen hartan.
5. Jesus beraz athera cen ekhartcen çuela elhorrizco khoroa, eta purprezco arropa; eta erran cioten: huna Guçona.
6. Bainan Sacrificatçaille aitcindariec eta heyen sariantec ikhussi çutenean, deadarca hassi ciren, ciotela: khurutcefica çaçu, khurutcefica çaçu. Pilatusec erran cioten: har eçaçue çuhauriec, eta khurutcefica çaçue; ecen ez dut culparic causitcen huntan.

7. Juduec ihardetsi cioten: badugu legne bat, eta gure leguearen arabera hil behar du, ecen bere burua eguin du Jaincoaren Seme.

8. Bada Pilatusec ençun çuen ondoan hitz hau, beldurtu cen oraino guehiago.

9. Eta berriz sarthu cen Pretorioan, eta erran çuen Jesusi: nungo çare? bainan Jesusec ez cion ihardetsi.

10. Eta Pilatusec erran cion: ez çare mintçatcen? ez daquiçu badudala ahala çure khurutceficatceco, eta ahala çure largoan eçartceco?

11. Jesusec ihardetsi cion: ez cinuque ahalic batere ene gainean, gainetic emana ez balauçu, hortacotz çure ganat largatu nauenac, eguin du çuc baino bekhatu handiagoa.

12. Hortaric landan Pilatus emaiten cen haren lachoan eçartceaci; bainan Juduac deardareatcen ciren, ciotela: largatcen baduçu hau, ez çare Cesaren adisquide; ecen Erregue eguiten dena, Cesaren contra da.

13. Pilatusec ençun çuenen hitz hau, eraman çuen Jesus camporat, eta yarri cen tribunalean Pabatua deitcen den toquian, eta hebróez Gabbatha.

14. Bada Baçcoaren prepara-

cionea cen, eta seigarren orren ingurumena; eta *Pilatusec* erran çuen Juduei horra çuen Erreguea.

15. Bainen deadarcatcen çuten: idecaçu, idecaçu, khurutcefica çaçu. *Pilatusec* erran çuen: khurutceficatuco dut çuen Erreguea? Sacrificatçaile aiticindariec ihardetsi çuten: ez dugu berce erregueric Cesar baicic.

16. Orduan beraz largatu cioten khurutceficaturic içaiteco. Hartu çuten beraz Jesus, eta eramán çuten.

17. Eta *Jesus* ekhartcen çuela bere khurutcea, ethorri cen Calbarioa deitcen cen lekhurat, eta hebroez Golgotha.

18. Nun khurutceficatu baitçuten, eta berce biga harequin, bat alde bakhotchean, eta Jesus erdian.

19. Bada *Pilatusec* eguin çuen izcribu bat, eçarri çuena khurutcearen gainean, ceintan izcribaturic baitciren hitz hauc: **JESUS NAZARENCOA JUDUEN ERREGUEA.**

20. Eta Juduetaric hainitzec irakhurtu çuten izcribu hura, ceren eta *Jesus* khurutceficatua içan cen lekhuá, hurbil baitcen hiritic; eta izcribu hura Hebroez, Grekez eta Latinez baitcen.

21. Hortacotz Juduen Sacri-

ficatçaile aiticindariec erran çuten *Pilatusi*; ez çaçula izcriba, Juduen Erreguea; bainen, hunc nec erran duela, Juduen Erreguea naiz.

22. *Pilatusec* ihardetsi çuen: izcribatu dudana, izcribatu dut.

23. Bada soldadoec khurutceficatu çuten ondoan *Jesus*, hartu çuzten haren arropac, eta eguin cituzten laur pharte, soldado bakhotcharendaco pharte bat; *hartu çuten* ere tunica bainen ez çuen yosturarie, pheça osso ehua cen gainetic behereraino.

24. Erran çuten beren artean; ez deçagun urra, bainen aurthic deçagun zorterat, *yaquiteco* norentçat içanen den, eta *hori hola guerthatu cen*, amoreagatic izcritura içan çadin cumplitua, dioela: phartitu dituzte beren artean ene arropac, eta aurthiqui dute ene tunica zorterat; soldadoec beraz eguin cituzten gauça hauc.

25. Bada *Jesusen* khurutcearen hondoan haren ama cen, eta haren amaren ahizpa Maria, Cleopasen *emaztea*, eta Maria Magdalena.

26. Eta *Jesusec* ikhussiz bere ama, eta haren hondoan maite çuen *Discipulua*, erran çuen bere amari: emaztea, horra çure semea.

27. Guero erran çuen Discipulari : horra çure ama ; eta ordu hartaz gueroz Discipulu hare errecebitu çuen Maria bere etchean.

28. Hortaric landan Jesusec yaquinez gauça guciac ya cumplituac cirela , erran çuen , amoreagatic izcritura içan çadin cumplitua : egarri naiz.

29. Eta bacen han untei bat minagrez betheric , esponya bat busti çuten beraz minagrez , eta eçarri çuten urdingorri adar baten phuntan , eta alderatu cioten ahorat.

30. Eta Jesusec hartu çuen ondoan minagrea , erran çuen : gucia cumplitua da ; eta burua behitituric , aurthiqui çuen , azquen hatsa.

31. Orduan Juduec , gorputçac egon ez çaitcentçat khurutcean errepausuco egunean , ceren eta preparacionea baitcen , (bada errepausuco egun handi bat cen) othoiztu çuten Pilatus çangoac haux çaitçozten eta athera citzaten.

32. Soldadoac beraz ethorri ciren eta hautsi çuzten çangoac lehenari , eta gauça bera harequin khurutceficaturic cenari.

33. Guero ethorriric Jesusganat , eta ikhussiz ya hila cela , ez çayoten hautsi çangoac :

34. Bainan soldadoetaric bateg lança batez sayexa cilatu çayon , eta berehala athera cen odol eta ur.

35. Eta ikhussi duenac , erran du , eta haren lekhucotassuna fedearen gay da ; eta harec badaqui eguia erraiten duela , sinhets deçaçuençat.

36. Ecen gauça hauc gnerthatu dire izcritura cumplitua içan çadintçat : haren heçurrelaric bat ezda hauxiric içanen.

37. Eta oraino berce izcritura bat dioena : ikhussico dute cilatu dutena.

38. Bada gauça hauc ondoan , Joseph Arimathecoa ; cein baitcen Jesusen Discipulua , nahiz ichilic , cereu Juduec lotxatcen baitçuten , othoiztu çuen Pilatus cilheguit ceçon Jesusen gorputça atheratcez ; eta Pilatusec cilheguituric , ethorri cen , eta hartu çuen Jesusen gorputça.

39. Nicodema ere , cein lehenago yohan baitcen gabaz Jesusen ganat , ethorri cen ekhartcen çuela ehun liberaren ingurua myrrha eta zumintça nahassiric.

40. Eta hartu çuten Jesusen gorputça , estali çuten oihalez ussain onequin , Juduec ehorz-teco aztura duten beçala.

41. Bada bacen khurutceficatua içan cen lekhuan baratce bat ,

eta baratcearen barnean hobi herri bat, nun ez baitcen oraino nihore eçarriric içan.

42. Eta han eçarri çuten Jesus, Juduen preparacionea cela casu, ceren eta hobia hurbil baitcen.

XX CAPITULUA.

Jesus-Christoren berriz piztea eta aguertçapena, eta Thomasen sinhets gogorra.

1. Bada asteco lehen egunean Maria Magdalena ethorri cen goicean hobirat, oraino ilhun cen; eta ikhussi çuen harria atheratua cela hobitic.

2. Eta laster eguin çuen, eta ethorri cen Simon Pierresen ganat; eta berce Discipulu Jesusec maite çuenaren ganat, eta erran cioten: Jauna alchatu dute hobitic camporat, bainan ez daquigu nun eçarri duten.

3. Orduan Pierres abiatu cen berce Discipuluarequin eta yohan ciren hobirat.

4. Eta lasterca çohatein biac elgarrequin; bainan berce Discipuluac laster guehiago eguiten çuen Pierresec baino, eta heldu cen lehenago hobirat.

5. Eta aphalduric, ikhussi cituen oihalac lurrean bainan ez cen sarthu.

6. Orduan Simon Pierresec

yarraiquitcen baitçuen, ethorri cen, eta sarthu cen hobian, eta ikhussi cituen oihalac lurrean,

7. Eta Jesusen buruan içan cen hil mihiscea, cein ez baitcen içan eçarria oihalequin, bainan bildua baitcen lekhu berechi batean.

8. Orduan lehenic hobirat heldu cen berce Discipulua ere sarthu cen, eta ikhussi çuen eta sinhetsi.

9. Ecen ez çaquien oraino izcritura, ceinac ekhartcen baitu behar çuela hiletaric berriz piztu.

10. Eta Discipuluac itçuli ciren beren etchetarat.

11. Bainan Maria campoan hobiaren hondoan çagon, nigarrez, eta nola nigarrez hari baitcen, aphaldu cen hobirat.

12. Eta ikhussi cituen bi Aingueru churiz beztituac, yarriric bata buruan, eta bercea oinetan, Jesusen gorphutça etçana içan cen lekhuac.

13. Eta erran cioten. emaztea, certaco nigar eguiten duçu? erran cioten: ceren eta ene Jauna alchatu baitute; eta ez daquit nun eçarri duten.

14. Eta erran çuenean hori, itçuliz guibelerat, ikhussi çuen Jesus han çagola; bainan ez çaquien Jesus cela.

15. Jesusec erran cion: emaz-

tea : certaco nigar eguiten duçu? nor bilhatcen duçu? eta harec uestez baratce çaina cen, erran cion : Jauna, eraman balin baduçu, erran eçadaçu nun eçarri duçun, eta atheraco dut.

16. Jesusec erran cion : Maria! eta hura itçulirie, erran cion : Rabboni! erran nahi baita, ene Nagusia!

17. Jesusec erran cion : ez neçaçula unqui; ecen ez naiz oraino igan ene Aita ganat; bainan çoaci ene anayetarat, eta erran eceiçu : igaiten naiz ene Aita ganat, eta çuen Aita ganat, ene Jaincoa ganat eta çuen Jaincoa ganat.

18. Maria Magdalena yein cen Discipulei anontçatcerat ikhussi çuela Jauna, eta erran çaitçola gança hauc.

19. Eta egun hartaco arraxa, cein baitcen asteco lehena, ethorri cenean, eta Discipuluac Juduentçat çuten beldurra cela casu bildu ciren toquico atheac hetsi cirenean; Jesus ethorri cen, eta yohan cen heyen erdirat, eta erran cioten : bakhea içan bedi çuequin!

20. Eta hori erran cioten ondoan, erakhatsi cioten bere escuac eta bere sayhetsa; eta Discipuluac içan çuten bozcario handi bat, ikhussi çutenean Jauna!

21. Eta Jesusec erran cioten oraino : bakhea içan bedi çuequin! ene Aitac egorri derautan beçala, egorten derautçuet.

22. Eta hori erran çuen ondoan, buhatu çuen heyen gainerat, eta erran cioten : errecebi çaçue Izpiritu Saindua.

23. Barkhatcen diotçueni bekhatuac, barkhatuac içanen dire; eta nori ere beguiratcen baitdiotçue, beguiratuac içanen dire.

24. Bada Thomas, deithua Didyma, cein baitcen hamabietarie bat, ez cen heyequin Jesus ethorri cenean.

25. Eta berce Discipuluac erran cioten : ikhussi dugu Jauna. Bainan erran cioten : ez balinbadut ikhusten haren escuetan itcen seinaleac, eta ez badut eçarten ene erhia itceac ciren toquian, eta ez badut eçartea ene escua haren sayhetsean, ez dut sinhetsico.

26. Eta çortci egunen buruan oraino haren Discipuluac *toqui berean* ciren, eta Thomas heyequin, eta Jesus ethorri cen, atheac hetsiac cirelarie, eta harat yohan cen heyen erdirat, eta erran cioten : bakhea dela çuequin!

27. Guero erran çuen Thomasi : emaçu hemen çure erhia,

eta ikhus eçatçu ene escuac, he-
daçaçu ere çure escua, eta eçar
eçaçu ene sayhetsean; eta ez
çaitela içan sinhets gogor, bai-
nan bai sinhetscor.

28. Eta Thomasec ihardetsi
çuen, eta erran cion : ene Jauna
eta ene Jaincoa.

29. Jesusec erran cion : ikhussi
baituçu, Thomas, sinhetsi duçu;
dohaxuac dire ikhussi ez dute-
nac eta sinhetsi dutenac.

30. Jesusec eguin çuen oraino
berce hainitz miraculu Discipu-
luen aiticinean, ez baitire izcri-
batuac liburu huntan.

31. Bainan gauça hauc izcri-
baturic dire, sinhets deçacuent-
çat Jesus-Christo dela, Jaincoa-
ren Semea, eta sinbestearquin
içan deçaçuen bicia haren ice-
nean.

XXI CAPITULUA.

*Jesus-Christo aguertcen da bere
Discipuluei arrainçan hari
cirela; annontcatcen du mar-
tyriua Pierresi, eta bicitce
luce bat Joanesi.*

1. Horen ondoan Jesus aguer-
tu cen oraino bere Discipuluei,
Tiberiaco ixasuaren hondoan,
eta aguertu cen guisa huntara.

2. Simon Pierres eta Thomas,
deithua Didyma, eta Nathanael,
ceinac baitciren Cananee Gali-

leaco, eta Zebedeein Semeac eta
haren Discipuluetaric berce biga
elgarrequin ciren.

3. Simon Pierresec erran cio-
ten : banoha arrainzarat. Erran
cioten yoaiten gare çurequin.
Abiatu ciren beraz, eta igan ci-
ren berehala barkhurat, bainan
ez çuten deus arrapatu gau
hartan.

4. Eta goiça ethorriric, Jesus
causitu cen ur bazterrean; bai-
nan Discipuluec ez çuten eça-
gutu Jesus cenez.

5. Eta Jesusec erran cioten :
ene haurrac, baduçue arrain
chiqui cembait yateco? ihardetsi
cioten : ez.

6. Eta erran cioten : aurthic
eçatçue sareac barkhuaren es-
cuineco alderat, eta aurquituco
duçue. Aurthiqui cituzten beraz
eta ez cituzten alchatcen ahal
arrain mulçoa cela casu.

7. Hortacotz Jesusec maite
çuen Discipuluac, erran çuen
Pierresi : Jauna da. Eta Simon
Pierresec aditu çuenean Jauna
cela, estecatu çuen bere tuni-
coa, ceren eta buluz gorria bait-
cen, eta aurthiqui cen ixaso-
rat.

8. Eta berce Discipuluac e-
thorri ciren barkhurat, ecen ez
ciren lurretic urrun, bainan bi
chun besoren ingurumena choil-

qui, herrestatcen cituztela arrainzazco sareac.

9. Eta noiz ere yautsi baitciren lurrerat, ikhussi çuten brasa, eta arrain haren gaincan eçarri-ric, eta ogui.

10. Jesusec erran cioten : ekharraçue orai arrapatçetic hel du çareten arrainetario.

11. Simon Pierres igan cen, eta tiratu çuen sarea lurrerat, ehun eta berrogoi eta hamahirur arrain handiz betheric, eta hain berce içana gatic, sarea ez cen içan urratua.

12. Jesusec erran cioten : çatozte eta barrazcal çaitetzte. Eta Discipuluetario batere ez cen menturatcen hari galdeguiterat; nor çare çu? ikhussiz ongui Jauna cela.

13. Jesus beraz ethorri cen, eta hartu çuen ogui, eta eman cioten, eta arrain ere bai.

14. Ya hirurgarren aldia cen Jesus aguertu cela Discipuluei, hiletario piztuz gueroz.

15. Eta barazcaldu ciren ondoan, Jesusec erran çuen Simon Pierresi, Simon Jonasen *semea*, maite nauçu hoyec baino guehiago? ihardetsi cion : bai Jauna! badaquiçu maite çaitudala. Erran cion : bazca çaitçu ene bildotsac.

16. Erran cion oraino : Simon

Jonasen *semea*, maite nauçu? ihardetsi cion : bai, Jauna! badaquiçu maite çaitudala. Erran cion : bazca çaitçu ene ardiac.

17. Erran cion hirurgarren aldiarentçat : Simon Jonasen *semea*, maite nauçu? Pierres damutu cen hirurgarren aldiarentçat galdeguin cerolacotz, maite nauçu? eta ihardetsi cion : Jauna, badazquitçu gauça guciac, badaquiçu maite çaitudala. Jesusec erran cion : bazca çaitçu ene ardiac.

18. Eguiazqui, eguiazqui erraiten dautçut, gazteago cine-nean guerricatcen cinen, eta yoaiten cinen nahi cinduen lek-hurat; bainan çahartua içanen çaren ondoan, hedatuco ditutçu çure escuac, eta berce batec guerricatuco çaitu, eta cramanen çaitu nahi ez duçuñ lek-hurat.

19. Bada erran çuen hori eçagutarazteco cer heriotceç behar çuen lorificatu Jaincoa; eta erran cituen ondoan gauça hauc, erran cion : yarraic neçaçu.

20. Eta Pierres itçuliric ikhussi çuen Jesusec maite çuen Discipulua ethorcen heyen ondotic, eta ceina afarian makhurturic Jesusen bulharren gainerat erran çueña : Jauna, ceini guerthatu behar çayo çure trahitçea?

21 Cap.

21. Noiz ere beraz Pierresec ikhussi baitçuen, erran çuen Jesusi : Jauna, eta huni, cer *guerthatuco çayo?*

22. Jesusec erran cion : cer çauçu, nahi badut egon dadin ni ethor arteraino? çuc, yarraic naçaçu.

23. Bada hitz hau ibili cen anayen artean, Discipulu hura ez cela hilen. Bizquitartean Jesusec ez cion erran; ezda hilen; bainan, nahi badut egon dadin

ni ethor arteraino; cer çauçu?

24. Discipulu hura da lekhu-cotassuna bihurtcen duena gauça hantaz; eta izcribatu dituen gauça hauc, eta badaquigu ha-ren lekhu-cotassuna fedearen gay dela.

25. Bada ere berce hainitz gauça Jesusec eguin dituenac, ceinac bederaka izcribaturic ez dut uste munduac itchic ahal leçaquelâ izcriba leçaqueten li-burua. Hala dela!

APOSTOLU

SAINDUEN

EGUINTZAC.

I CAPITULUA.

*Jesus - Christoc hitzemaiten du
Izpiritu Saindua, igaiten da
cerurat. Mathias hautatu du
Apostolu Judasen lekhuari.*

1. Bethe dugu lehen solasa,
Theophila ! Jesusec eguin eta
irakhatsi dituen gauça guciez ;

2. *Cerurat* alchatua iñan cen
eguneraino ; eman cituen ondoan
hautatu cituen Apostoluei ma-
nuac Izpiritu Sainduaz.

3. Ceinei ere, pairatu çuen
ondoan, aguertu baitcen bera
biciric hainitz froganza segure-
quin, eta hetaz ikhussia iñanez
berrogoi egunez, mintçatcen cio-
tela Jaincoaren Erresumari de-
razcon gaucez.

4. Eta hec bilduric, manatu
cituen ez yoaitetz Jerusalemetic
bainan iguricatcez Aitaren a-

guintza, ceina, *cioen*, aditu du-
çue ni ganic.

5. Ecen Joannesec bathayatu
du urez, bainan iñanen çarete
bathayatuac, egun laburric ar-
tean, Izpiritu Sainduan.

6. Hec beraz bilduac iñanez
interroatu çuten, ciotela : Jau-
na, dembora huntan iñanen da
berriz establituco duçula Israe-
leco Erresuma ?

7. Bainan erran cioten : ezda
çuei eçagutcea demborac edo
mementoac, ceinac Aitac eçarri
baititu bere bothere propiaren
azpian.

8. Bainan errecebituco duçue
botherea Izpiritu Sainduaz cein
ethorrico baita çuen gainetarat ;
eta lekhuco iñanen cerauzquitet
hain ongui Jerusalemen, nola
Judea gucian, eta Samarian, eta
lurraren bazterferaino.

9. Eta gauça hauc erran cietuen ondoan, alchatua ičan cen *cerurat*, hec beha çaitçola, he-
doi batec sostengatcen çuela e-
raman çuen heyen beguien ait-
cietic.

10. Eta nola baitçuzten be-
guiac baratuac *cerurat*, yoaiten
cen beçambat, huna, bi guiçon
arropa churicquinaguertcen dire
heyen aiticinerat,

11. Erran ciotenac : Galileen-
dar guiçonac, certaco baratcen
çarete *cerurat* behar? Jesus hau
alchatua ičan dena çuetaric ce-
rurat yauntsico da *ceruracoan*
beondaztu duçuen guisa berean.

12. Orduan itçuli ciren olibe-
taco *mendia* deitcen cen men-
ditic *Jerusalem*erat, cein baita
*Jerusalem*etic urrun, errepausu
egunean *eguiten ahal den* bi-
deaz.

13. Eta *hirian* sarthu ciren
ondoan, ičan ciren gambara gora
batetarat; nun baitçauden Pier-
res eta *Jacobe*, *Joannes* eta An-
dres, *Philippe* eta *Thomas*,
Barthelemi eta *Mathiu*, eta *Si-*
mon Zelotes, eta *Juda Jacques*-
sen anaya.

14. Hoyec guciec bihotz ba-
tean irauten çuten othoitzetan
eta oracionetan emaztequin, eta
Maria Jesusen amarequin, eta
haren anayequin.

15. Eta egun hartan *Pierres*
yaiqui cen *Discipulu*en erdian,
han *cirenac* bilduac seietau ho-
goyen ingurumena, eta erran
cieten.

16. *Guiçon* anayac, izcriba-
turic ičan denac behar çuen ičan
cumplitua, eta *Izpiritu Saindu*ac
annontçatu duena *Daviten* ahoz
Judasez, cein ičan baita *Jesus*
hartu dutenen aiticindaria.

17. Ecen gutaric cen, eta er-
reçebitu çuen bere phartea cargu
huntaric.

18. *Bainan* erosiric landa bat
hobenaren errecompensaz, e-
gotzi du bere burua, eta haren
gorputza lehertu da erditic, eta
haren errayac ičan dire isuriac,

19. Hori eçagutua ičan da.
*Jerusalem*eco bicitiar guciez,
nun landa hura deithua ičan
baita beren mintçayeaz, *Hacel-*
dama, erran nahi baita, odola-
ren landa.

20. Ecen *Psalmu*en liburuan
izcribatua da; haren egoitza
ičan dadin eremu, eta ez dadin
ičan nihor han bici denic; eta,
berce batec har deçan haren
cargua.

21. Behar du beraz *Jesus* *Jau-*
na gure artean bici ičan den dem-
bora gucian gurequin bildu di-
ren *guiçon*etaric,

22. *Hasiric* *Joannes*en batha-

yotic, gutaric alchatua ičan den eguneraino, cembaitec lekhuco ičan gurequin haren hiletaric pizteaz.

23. Eta biga seinalatu ciren, Joseph, deithua Barsabas, icen goithitua cena Justua; eta Mathias.

24. Eta othoizten çutela erran çuten: çuc; Jauna eçagutcen ditutçuna gucien bihotzac, erakhuts çaçu bi hotaric cein hautatu duçun;

25. Harcecotçat bere phartea cargu huntaric eta Apostoluen batzarre huntari, cein Judasec utci baitu, bere toquirat yoaitecotçat.

26. Guero zortean tiratu çuten; eta zortea erori cen Mathiasen ganierat, cein gucien bocez eçarria ičan baitcen hameca Apostoluequin.

II CAPITULUA.

Izpiritu Sainduaren yaustea, Pierresen predicua, eta hainitz mila arimen combersio-nea.

1. Eta nola Mendecoste eguna ethorria baitcen, guciac bildu ciren toqui bererat.

2. Eta ceruco harrabotz bat eguin ičan cen hetbetan, hala nola eguiten baitu haiciac buhateen duenean borthizqui, eta

bethe çuen etche gucia nun baitciren yarriric.

3. Eta aguertu ceitzoten sua beçalaco mihi batçu bereciac, yarri cirenac hetaric bakhotcharen gainean.

4. Eta guciac Izpiritu Sainduaz betheac ičan ciren, eta hassi ciren mintçateen mintçaye arrotz batçuez Izpirituac mintçarazten cituen beçala.

5. Bada bacen Jerusalemen Judu han bici cirenac ceruaren azpian cen yendaye guciataric, guiçon Jaincotiarrac.

6. Eta harrabotxa eguin ičan cen ondoan, oste bat bildu cen, ceina aldandetu baitcen, bakhotchac ençutez mintçatcen haren mintçayeaz.

7. Guciac harrituac çauden, eta miresten ciren, batac berceari cioela: huna, mintçatcen diren hoyec guciac ez dire Galileendarrac?

8. Nola bada gutaric bakhotchac ençuten dugu mintçatcen sortbu garen lurreco mintçaya?

9. Parthes, Medes, Elamites, eta gu bici garenac, batçu Mesopotamian, berceac Judean, eta Capadocian, Ponteco lurrean, eta Azian,

10. Phrygian, Pamphilian, Egyptoan eta Cyrenein hurbil diren Libiaco aldirietan, eta

gu egoiten garenac Erruman,

11. Hain ongui Juduec nola Proselytec, Cretoec, eta Araboec, ençuten ditugu mintçatcen bakhotcha gure mintçayan, Jaincoaren handitassunac.

12. Guciac harrituac ciren beraz, eta trublatsuac, ciotela, batac berceari : oer erran nahi du hunec?

13. Bainan berceac trufatcen cirela cioten : hori da ceren arno eztiz betheac baitire.

14. Bainan Pierres aguercearequin hamequequin, alchatu çuen bere boça, eta erran cioten : guiçon Juduac! eta çuec guciac Jerusalemen bici çaretenac, yaquin çaçue hau, eta khasu eguiçue ene hitcei.

15. Ecen hauc ez dire mozcorteste ducen beçala, ez denaz gueroz eguneco hirur garren orena baicic.

16. Bainan hemen da Joel Profetaz errana içan dena :

17. Eta guerthatuco da azquen egunetan, dio Jaincoac, hedatuco dudala ene Izpiritutic haragui gucienc gainetarat; eta çuen semec eta çuen alabec profetisatuco dute; eta çuen mutil gaztec ikhussico tuzte iduripenac, eta çuen çabarrec içanen dituzte amexac.

18. Eta egun hartan hedatuco

dat ere ene Izpiritutic ene multilen gainetarat eta ene nesca-toen gainetarat, eta profetisatuco dute.

19. Eta eguinen dut gauça miragarriric gainean, ceruan eta espantagarriric beherean, lur-rean, odol, eta su, eta khezco bafadac.

20. Iguzquia biburtuco da ilhumbe, eta ilharguia odol Jaunaren egun handi eta seinalatua ethorri baino lehen.

21. Bainan guerthatuco da Jaunaren icena aiphatuco duena içanen baita salbatua.

22. Guiçon Israeletarrac, behaçatçue hitz hauc! Jesus Nazareindarra, guiçon Jaincoaz çuei seinalatua miraculuez, gauça miragarriez, eta espantagarriez ceinac Jainocac eguin baititu hartaz çuen erdian, daquiçuen beçala.

23. Içanic largatua conseilu fixatuaz eta Jaincoaren probidenciaz, hartu duçue, eta eçarri khurutcean, eta hilaraci duçue gaistaguinen escuez;

24. Bainan Jaincoac berriz piztu du, heriotcearen estecac hautsiric, ceren ez baitcen ahal egon çadin hartaz itchequia.

25. Ecen Davitec erraiten du hartaz : beondazten nuen bethi Jauna ene aitcinean; ecen ene

escuinean da, ez nadintzat ičan cordocatua.

26. Hortacotz ene bihotça bozcariotu da, eta ene mihia bazcarioz icaratu; eta guehiago dena, ene haragui triquiato da esperančan.

27. Ecen ez nauçu utcico hobian, eta ez duçu nahico çure Saindua ussain dadin.

28. Eçagutaraci derautaçu biciaren bidea, betheco nauçu bozcarioz çure aiticinean.

29. Guïçon anayac, erraiten ahal dautçuet lagnogui David Patriarchaz, hila dela, eta ehortcia, eta haren hobia gutartean dela egun huntaraino.

30. Bainan nola Profeta baitcen, eta baitçaquien Jaincoac hitz eman çayola cin eguinic haren odoletic sorthuco cela Christo haraguiaren arabera, haren yarrarazteco bere tronua-
ren gainean;

31. Erran du Christoren berriz pizteaz, ikhusten çuelaric ethorteen, haren arima ez da utcia ičan hobian, eta haren haraguiac ez du ičan ussainic.

32. Jaincoac berriz piztu du Jesus hau, hortaz guciac lekhuco gare.

33. Jaincoaren bothereaz *cerurat* alchatua ičan den ondoan

beraz, eta errecebitu bere Aita ganic Izpiritu Sainduaren aguintza, hedatu du orai ikhusten eta aditcen duçuen.

34. Ecen David ezda igan ceruetarat, bainan berac erraiten du : Jaunac erran du ene Jaunari; yar çaitte ene escuinean,

35. Çure exayac eçarri tudan arteraino çure çangoen alquitçat.

36. Beraz Israeleco etche guciac yaquin deçala segurtatuqui Janicoac eguin duela Jaun, eta Christo, Jesus hau, khurutceficatu duçuen.

37. Adituric gauça hauc, ičan çutzen dolumenez bihotçac uquituac, eta erran çuten Pierresi eta berce Apostoluei, guïçon anayac, cer eguinen duçu?

38. Eta Pierresec erran cioten : comberti çaitetze, eta çuetaric bakhotcha ičan bedi bathayatua Jesus-Christoren Icenean, *ardiesteco* çuen bekhatuen barkhamendua, eta errecebituco duçue Izpiritu Sainduaren dohaina.

39. Ecen aguintza eguina da çuei eta çuen hurrei, eta urrun diren guciei, gure Jainco Jaunac bereganat deithuco duen beçambat.

40. Eta berce hainitz solasez

hersatcen eta exortatcen cituen, cioela : escapa çaitetze casta gaisto huntaric.

41. Bihotz onez haren hitça errecebitu çutenac beraz, içan ciren bathayatuac; eta egun hartan içan ciren *Elicari* eratchiquiac hirur mila arimen ingurmena.

42. Eta irauten çuten guciec Apostoluen iracasdean, eta comunionean eta oguiaren puscatcean, eta othoitzetan.

43. Bada yende guciac baçuen beldur, eta hainitz miraculu eta gauça espantagarri eguiten cen Apostoluez.

44. Eta sinhesten çuten guciac elgarrequin ciren lekhu berean, eta gauça guciac comun cituzten.

45. Eta salcen cituzten beren goçamenac eta beren onthassunac, eta emasquidatcen cituzten guciei, bakhotcharen beharraren arabera.

46. Eta egun guciez irauten çuten guciec bihotz berean Templuan; eta hautsiz oguia etchez etche, hartcen çuten bere yana bozcariorequin eta bihotzeco चाहतassunequin.

47. Jaincoa laudatcez, eta onetsaraciz beren buruac yendayaz. Eta Jaunac erachiquitcen çuen *Elicari* yende salbatuac.

III CAPITULUA.

Pierresec sendatcen dumaingua, eta eaquidatcen ditu Juduac combertitcez Messiari.

1. Dembora hartan Pierres eta Joannes igaiten ciren elgarrequin Templurat othoitzeco orenean, ceina baitcen bederatci garren orena.

2. Eta guiçon bat sorceç maingu cena, içan cen ekharria, cein eçartcen baitçuten egun guciez Templuco athean, deithua *athe* ederra, amoina galdetceco Templuan sartcen cirenei.

3. Guiçon hunec ikhussiz Pierres eta Joannes sartcera çoatcela Templuan othoiztu cituen eman ceçoten amoina.

4. Bainan Pierresec Joannesequin baraturic beguiac haren gainerat, erran cion : beha deçaucuçu.

5. Eta behatu cioten arthasqui, iguriquiz içaitea cerbait hetaric.

6. Bainan Pierresec erran cion : ez dut ez çilharric ez urrheric; bainan dudana, emaiten dautçut : Jesus-Christo Nazarethacoaren icenean, alcha çaitte, eta ibil.

7. Eta harturic escu escuetic, alchatu çuen; eta ordu berean haren çango çolac eta

aztal hechurrac azcar eguin ciren.

8. Eta salto bat eguiten çuela, chutic baratu cen, eta ibilicen, sarthu cen hequin Templuan, ibilcez, saltoca eta Jaincoa laudatcen çuela.

9. Eta yendaye guciac ikhussi çuen ibilcez eta Jaincoa laudatcen çuela.

10. Eta eçagutuz Templuco athe ederrean amoinaren içaitecotçat yarriric cen liura bera cela, mirescunçaz eta harriduraz betheac içan ciren guerthatu çayonaz.

11. Eta nola sendatua içan cen mainguac escutic baitcerazcon Pierres eta Joannes, yendaye gucia harritua elastercatu cen hetarat Salomonena deitcen duten arkha azpirat.

12. Bainan Pierresec hori ikhussiz, erran çuen yendayari: guizon Israeletarrac, certaco harritcen çarete hunentçat? edo certaco duçue beguiac baratuac gure gainerat, gure bothereaz edo gure saindutassinaz ibilarraci baguindu beçala guizon hau?

13. Abrahamen, eta Isaaken, eta Jacoben Jaincoac, eta gure aiten Jaincoac lorificatu du bere Seme Jesus, ceina largatu baiduçue, eta ukhatu Pilatusen

aitcinean, nahi bada *hunc* yuyatcen çuen lachoan emana içan behar cela.

14. Bainan ukhatu duçue Saindua eta Justua, eta galdeguin duçue lacha eçaçueten guizon hilçale bat.

15. Eçarri duçue heriotcerat biciaren Princea, cein Jaincoac hiletaric berriz piztu baitu; hortaz lekhueo gare.

16. Eta fedeaz haren iceneanda, haren icenac azcartu dituela ikhusten duçuen eta eçagutcen duçuen guizon hunen çangoac; hartan dugun fedeac, eman dio huni bere alderdi gucien maneyu ossoa, çuen gucien aiticinean.

17. Eta orai, *ene* anayac, badaquit eguin duçuela yaquin gabetassinaz, hain ongui çuen Gobernadorec ere.

18. Bainan Jaincoac hola cumplitu du Profeta gucien ahöz annontçatu cituen gauçac; Christoc behar çuela pairatu.

19. Urriquit çaitetzte beraz, eta combertit, çuen bekhatuac içan daiteztentçat borratuac:

20. Noiz ere arra freskatceco demborac ethorrico baitire Jau naren presenciaz, eta egorri baituque Jesus-Christo, annontçatua içan çautçucna lehenago,

21. Ceinac egon behar baitu ceruan, Jaincoac munduaren

hastetic bere profeta saindu gu-
cien ahoz erran dituen gauça gu-
cien arra establitceco dembora
arteraino.

22. Ecen Moiseac berac erran
du gure Aitei; çuen Jainco Jau-
nac atheraracico du çuen ana-
yen artetic Profeta bat ni beça-
lacoa; ençunen duçue erraiten
duen gucietan;

23. Eta guerthatuco da nor-
ere ez baiduque ençun Profeta
hau, içanen baita funditua yen-
dayaren artetic.

24. Eta guisa berean Samue-
lez guerozticaco profeta guciec,
eta haren ondoticacoec, içan den
beçambat mintçatu denic, an-
nontçatu dituzte ere egun hauc.

25. Profeten haurrac çarete,
eta Jaincoac gure aitequin es-
tablitu duen alientçatic, cioela-
ric Abrahami: eta çure odolean
içanen dire benedicatuac lurreco
familia guciac.

26. Çuentçat da lehenbicicoric
Jaincoac atheraturic bere seme
Jesus, egorri duela çuen benedi-
cateerat, çuetaric bakhotcha il-
quiaraciz çuen gaistaquerietaric.

IV CAPITULUA.

*Apostuluac herstuac: fidelen
ostea yosiac izpirituz eta ca-
ritatez.*

1. Bainan mintço cirelaric yen-

dayari, Sacrificatçailleac, eta
Templuco Capitaina, eta Sadu-
cenuac *han* guerthatu ciren,

2. Antsietan çaudela irakhas-
ten çutelacotz yendaya, eta an-
nontçatcen çutelacotz hilen ber-
riz piztea Jesusen icenean;

3. Eta hetaz yabeturic, eçarri
cituzten presondeguian bihara-
mun arteraino, ceren ya beran-
dua baitçen.

4. Eta hitça ençun çuteneta-
ric hainitcec, sinhetsi çuten,
eta yenden ostea içan cen borz
milaren ingurumena.

5. Bada guerthatu cen biha-
ramunean Gobernadoreac, Ça-
barrac, eta Scribauac bildu ci-
rela Jerusalemen,

6. Anna Sacrificatçaille burn-
zugariarequin, eta Caiphas, eta
Joannes, eta Alexandres, eta
aphezgoaco familiatic ciren gu-
ciequin;

7. Eta aguerraraciric heyea
aitcinerat Pierres eta Joannes,
galdeguin cioten: cer botherez,
edo noren icenean eguin duçu
sendatce hura?

8. Orduan Pierresec Izpiritu
Sainduaz betheric içanez, erran
cioten: yendayaren Gobernatçai-
leac, eta çuec Israeleco Çabar-
rac;

9. Bilhatuac guirenaz gainean
egun alderditu batean eguinic

içan den onguiarentçat, yaquiteco nola içan den sendatua;

10. Yaquin çaque çuec guciec, eta Israeleco yendaye guciac, hori içan dela Jesus-Christo Nazarianoaren icenean, cein khurutceficatu baituçue, eta Jaincoac hiletaric piztu baitu; haren icenean, çuen aiticinean agueriden guiçon hau, içan da sendatua.

11. Harri hau da, çuec equidatcen duçuenec utzia, eguin içan dena harcantoin.

12. Eta ezda salbamenduric batere beree batean; ecen ere ezda ceruaren azpian berce icenic emana denic guiçonei cointaz içan behar baitugu salbatuac.

13. Hec ikhussiz Pierresen eta Joannesen ausarcia, eta yaquinez ere escola gabeco guiçon batçu cirela eta yende chehetaric, harvitcen ciren, eta eçagutcen cituzten ongui Jesusequin içan cirela.

14. Eta ikhussiz sendaturic içan cen guiçona han cela hequin, ez cirozqueten deusetan ere contraesan.

15. Orduan hec manaturic yalguiteez conseilutic camporat, hitzeraquidatcen çuten beren artean;

16. Ciotela: cer eguinen dugu

yende hoyei? ecen eçagutua da Jerusalemeco bicitiar guciez, miraculu bat eguina içan dela hoyetaz, eta hori hain beguerri da, nun ez baideçaquegu ukha.

17. Bainan guchiago otsanda ez dadintçat yendayaren artean, debeca dietzagun mehatchurequin, hemendic aiticina ez ditzen icen hortan guchiago mintça nihori.

18. Deithuric beraz, manatu cioten ez guehiago mintçatcez ez irakhastez niholareco guisan Jesusen icenean.

19. Bainan Pierresec eta Joannesec ihardestearequin, erran cioten: yuya çaque zucen denez Jaincoaren aiticinean Jaincoari baino lehen çuei obeditcea.

20. Ecen gu, ez gaisteque ichilt ikhussi eta ençun ditugun gauen gainean.

21. Orduan largatu cituzten mehatchurequin, ez causituz hec nola gatziga, yendayaren beldurrez, ceren guciec lorificatcen baitçuten Jaincoa, eguinic içan cenaz.

22. Ecen guiçonac, ceintan gainen sendatce miraculos hori eguinic içan baitcen, baçuen berrogoi urthe baino guehiago.

23. Bada yoaiterat utci cituzten ondoan, ethorri ciren bereenetarat, condatu cioten çahar-

rec eta Sacrificatçaile aiteinda-
ric erran cerozten guciac.

24. Hori adituric, aiehatu çuten guciac izpiritu berean boza Jaincoari, eta erran çuten: Jauna, çerua eta lurra, ixasoa, eta hetan diren gauça guciac eguin dituen Jaincoa çare;

25. Eta erran duçuna David çure cerbitçariaren ahoz; çertaco aiehatu dire yendayac, eta çertaco populuac çogoratu ditu gauça alferrac?

26. Lurreco erregueac ere aiehatu dire, eta princeac yuntatu dire elgarrequin Jaunaren contra; eta haren Christoren contra.

27. Eçen Jesus çure Seme Sainduaren contra; çein çançutu baituçu, bildu dire Herodes eta Poncio Pilatus, Gentilequin, eta Israeleco populuarequin.

28. Eguiteco lehenago çure escuac eta çure conseiluac eguiniçaiteco manatu cituen gauça guciac.

29. Orai beraz, Jauna, behaçatçu heyen mehatchuac, eta eguiçu çure cerbitçariac; çure hitça annotça deçaten ausarcia guciarequin;

30. Çure escua hedatcez eguiniçan dadintçat; sendatce eta gauça espantagarric eta icaragarric, Jesus çure Seme Sainduaren icebaz.

31. Eta othoiztu çuten ondoan, bilduric ciren lekhua icaratu cen; eta guciac içan ciren Izpirituz Sainduaz bethac; eta annotçatcen çuten Jaincoaren hitça ausarciarequin.

32. Bada sinhesten çutenen mulçoa, ez cen bihotz bat eta arima bat baicic; eta nihorc ez çuen erraiten gozateen çuen çauçeticaric batere, harena cela; bainan gauça guciac heyen artean comun ciren.

33. Eta Apostoluec bihurtcen çuten lekhucotassuna indar handi batequin, Jesus Jaunaren berriç pizteari; eta gracia handi bat cen hetan gucietan çainen.

34. Eçen ez cen heyen artoan nihor beharretan çenic, çeren eta etche edo landa çuteneç, salcen cituzten, eta gauça salduen precioa ekhartcen;

35. Eta eçartcen çuten Apostoluen oinetan; eta emasquidatua cen bakhotchari beharra çuenaren arabera.

36. Bada Joseseç, çcina içan baitcen Apostolueç icen goithitua Barnabas, erran nahi baita; çonçolacionearen semea, Levita, eta Cypriaco sortcez,

37. Baitçuen gozamen bat, saldu çuen; eta ekharri precioa, eta eçarri çuen Apostoluen oinetan.

V CAPITULUA.

Ananiasen eta Saphiraren heriotzea. Eriac sendatuac : Apostoluac presondeguian eçarriac eta largatuac, predicatcen dute eta pairatcen bozcarioequin.

1. Bada guiçon batec Ananias deitbua cenac, Saphira bere emaztearequin saldu çuen gozamen bat ;

2. Eta itehiqui çuen preciotic pharte, bere emaztearen laudamenarequin, eta ekharri çuen pharte bat, eta eçarri çuen Apostoluen oinetan.

3. Bainan Pierresec erran cion : Ananias, nola Satan yabetu da çure bihotçaz cirieatu çaituen arteraino gueçur erraittea Izpiritu Sainduari, eta baztertcea gozamenaren preciotic pharte?

4. Beguiratu bacinu, ez çauçuna egoiten? eta salduric içanez, precioa ez cena çure nausitassunaren azpian? certaco eraztu duçu çure bihotcean holaco chede bat? ez duçu gueçurric erran guiçonei, bainan bai Jaincoari.

5. Eta Ananias ençutearequin hitz hauc, erori cen, eta izpirituac eguin ceron ; horrec causatu çuen beldurtassun handi bat

hortaz mintçatcen ençun çutenei guciei.

6. Eta cembait guiçon gazte yaiquiric hartu çuten, eta eramancamporat, eta ehortei.

7. Eta guertbatu cen hirur orenen ingurumenaren ondoan, haren emaztea ere, yaquin gabe cer guertthatu cen, sarthu cela ;

8. Eta Pierresec hitça hartuz, erran cion : erran eçadaçu, hain bercceren saldu duçue landa? eta erran çuen : bai, hain bercceren.

9. Orduan Pierresec erran cion : certaco eguin duçue concertu bat çuen artean frogatceco Jaunaren Izpiritua? horra atheau çure senharra ehortei dutenen çangoac, eta eramancen çaituzte.

10. Eta ordu berean erori cen haren çangoetarac, eta izpirituac eguin ceron. Eta guiçon gazteac sarthu ciren ondoan, causitu çuten hila, eta eramancçuten camporat eta ehortei çuten bere senharraren aldean.

11. Eta horrec beldurtassun handi bat eman çuen Eliça guciari ; eta gauça hauc ençuten cituzten guciei.

12. Eta miraculu eta gauça espantagarriric eguiten cen yendayaren artean Apostoluen escuz ; eta guçiao boz batetaco ciren Salomõnea arkia azpian.

13. Bizquitartean hercetaric bat ere ez cen menturatcen hetarat yuntatcea, bainan yendayac laudatcen cituzten goragui.

14. Eta Jauna baithan sinhesten çutenen ostea, hain ongui guionez nola emaztez, guehiacoteen cen gueroago guehiago.

15. Eta ekhartcen cituzten eriac carriquetarat, eta eçarten cituzten ohe chume eta ohetcho batçuetan, amoreagatic Pierres ethortcen cenean, bederen haren itçala iragan çadin hetaric cembaiten gainean.

16. Ondo hetaco hirietaco yendaya ere bileen cen Jerusalemerat, ekhartcen cituztela eriac, eta izpiritu lohiaz toleatuac cirenac; eta guciac sendatuac ciren.

17. Orduan Sacrificatçaille buruçaguiac yaiqui cen, eta harequin cirenac guciac ere, cein baiciren Sadduceenen casta, eta bekhaitzgoaz betheac içan ciren;

18. Eta Apostuluez yabeturio, eramanaçaci cituzten presondegui publicorat.

19. Bainan Jaunaren Aingueruac çabaldu cituen gabaz presondeguico atheac, eta hec eçarriric campoan, erran cioten:

20. Çoazte, eta aguercearequin Templuan, annotça çatçue yendayari hici huntaco hitzac.

21. Hori ençunic, sarthu ciren arguia urratcearequin Templuan, eta irakhasten çuten. Bainan Sacrificatçaille buruzaguiac eta harequin cirenac ethorriric, bildu çuten conseilua, eta Israeleco hurren Çahar guciac, eta egorri çuten presondeguirat hec ekharraztecotçat.

22. Bainan sariantac ethorri ciren ondoan, ez cituzten causitu presondeguian; eta hola itçuli ciren, eta berria eramanaçuten,

23. Ciotela : causitu dugu presondeguia hetsia segurtasun guciequin, eta çaintçaleac ere athen aitecinean ciren, bainan çabaldu dugun ondoan, ez dugu nihor causitu barnean.

24. Eta Sacrificatçaille buruzaguiac, eta Templuco Capitainac, eta Sacrificatçailen aitecindaric ençun çuztenean hitz hauç, bainitz nekhatuac içan ciren hortan gainen, ez yaquinez certala hori ethorrico cen.

25. Bainan norbait aguertu cen erran ciotena : horra, presondeguian eçarri cinduzten guioneac, Templuan dire, eta handaodela, irakhasten dute yendaya.

26. Orduan Templuco Capitaina yohan cen sariantequin, eta eramanaçaci cituzten borcha-

karic gabe; ezen beldur ciren harricaturic içaitea yendayaz.

27. Eta eramana raciric, agueraraci cituzten conseiluan. Eta Sacrificatçaile buruzaguiac in-terroatu cituen,

28. Cioela : ez darotçugu debekhatu berechiqui ez irakhastez icen huntan ? eta bizquitartean bethe duçue Jerusalem çnen irakhasdeaz, eta gure gainerat ekharraraci nahi duçue guiçon haren odola.

29. Orduan Pierresec eta berce Apostoluec, ihardestearequin, erran çuten : behar da lehenago obeditu Jaincoari ezen ez guiçonei.

30. Gure aiten Jaincoac ber-ritz pitzaraci du Jesus, cein hil-
raci baituçue, itçatuz zurean.

31. Eta Jaincoac alchatu du bere bothereaz içaitecotçat Prin-
ce eta Salbatçaile, emaitecotçat Israeli urriquia eta bekhatuen barkhamendua.

32. Eta lekhuco gaizeo errai-
ten dugunaz, eta Jaincoac hura obeditcen dutenei eman duen Izpiritu Saindua ere, lekhuco da.

33. Bainan hec adituric gauça hauc, carrascateen cituzten hor-
tzac, conseilatcen ciren heyen hilarazteco.

34. Bainan Pharisano bat dei-
thua Gamaliel, legueco irakhas-

taillea, ohoratua yendaya guciac, yaiquiric conseiluan, manatu çuen Apostoluec ilqui citezten camporat dembora pochi batent-
çat.

35. Guero erran cioten : Is-
raeletar guiçonac, guardia ema-
çue guiçon hoyen gainean eguin behar duçuenaz.

36. Ezen dembora hau baino lehen, alchatu cen Theudas, be-
re burua cerbait eguiten çuela, ceini yuntatu baiteen laur ebu-
nen ingurumeneco guiçon oste bat : bainan hilic içan da, eta hari yuntatu ciren guciac içan dire barrayatuac eta ez deuse-
tarat eçarriac.

37. Hartaric landan aguertu cen Judas Galileendarra, po-
puluaren condatreco egunetan ; eta bildu çuen bere ganat yen-
datçe handi bat ; bainan hau ere funditua da, eta hari yuntatu ciren guciac barrayatuac içan dire.

38. Orai beraz erraiten daut-
çuet : ez çaçue guehiago aur-
randa çuen hertçapenac guiçon hoyen contra, eta utz eçatçue ; ezen eguintça hau edo obra hau guiçonetarie bada, barrayatuco da ;

39. Bainan Jaincoa ganic ba-
da, ez duçue barrayatcen abal : eta guardia emaçue çuhauriec

ez çaitetzen causi guerla eguiten Jaincoari. Eta içan ciren haren bozeco.

40. Guero deithuric Apostoluac, mañatu cioten, azotatu cituzten ondoan, ez mintçatez Jesusen icenean; hortaric landan utci cituzten yoaiterat.

41. Eta *Apostoluac* ilqui ciren conseiluaren aitecetic, bozcariorequin gay bihurtu cirelacotz arbuyuen pairatceco Jesusen icenarençat.

42. Eta ez ciren baratcen irak-hastetic egun guciez, eta anontçatcetic Jesus-Christo Templuan, eta etchez etche.

VI CAPITULUA.

Çazpien hautatcea. Estebe acusatua blasfemioaz.

1. Eta egun hartan, nola discipuluac guchiagotcen baitciren, alchatu içan cen elhantza bat Grekez Hebrauen contra, ceren heyen alargunac ahaticiac baitciren emazquidatce egun guicie-tacoetan.

2. Hartacotz hamabiec Discipuluene ostea deithuric, erran çuten: ezda combeni Jaincoaren hitça utz deçagun mahainetan cerbitçateceotçat.

3. Anayac, berhez çaçue beraz çazpi guion çuen artean, ceinetaz baita lekhuçotassun o-

nic, Izpiritu Sainduaz eta çuhurtassunez betheric, ceinei cargut baiguiniro eguiteco hau.

4. Eta gue, aurrendatuco dugu othoitcean, eta hitçaren erabilecean.

5. Eta solas hau agradatua içan cen han cen bilçarre guciari; eta hautatu çuten Estebe, guion fedez eta Izpiritu Sainduaz hethea, eta Philippe, eta Prochore, eta Nicanor, eta Timon, eta Parmenas, eta Nicolas Antiocheco proselitoea;

6. Eta aguerraraci cituzten Apostoluei; ceinec othoitza eguin ondoan, eçarri cituzten esçuac heyen gainen.

7. Eta Jaincoaren hitça handitcen cen, eta Discipuluene ostea hainitz guehiagotcen Jerusalem; Sacrificatçaile oste handi batec ere obeditcen çuen fedeari.

8. Bada Estebe fedez eta botherez hethea, eguiten çuen miraculu handiric eta gauça espantagarriric yendayaren artean.

9. Eta largatuen *Synagogo*a deithua cen Synagogocoetaric cembait, eta Cyrenienecoetaric, eta Alexandrinencoetaric, eta Ciliceco eta Aziaco cirenetaric, alchatu ciren iharduquitceco Esteben contra.

10. Baiman ez ceçaqueten itchie

çuhurtassunari eta Izpirituari ceina haren ahoz mintço baiteen.

11. Orduan galquidatu çuzten guiçon batçu, ceinec erraiten baitçuten : ençun derocogu erraiten blasfemiozco hitz Moiseren eta Jaincoaren contra.

12. Eta alchatu çuten yendaya, eta Çaharrac, eta Scribauac, eta aurthiquiz haren gainerat, hartu çuten, eta eraman conseilurat.

13. Eta aguerraraci çuzten lekhuco falso batçu, erraiten çutenac : guiçon hau ezda barateen erraitetic blasfemiozco hitz lekhu saindu hunen, eta leguearen contra.

13. Ecen ençun diocogu erraiten, Jesus Nazariendar hac arrasatuco duela lekhu hau, eta cambiatuco dituela Moisec eman derauzcun manuac.

14. Eta nola conseiluan yarric ciren guciec itchequiac baitçuzten beguiac haren gainean, ikhussi çuten haren beguithartea Aingueru baten beguithartea beçala.

VII CAPITULUA.

*Estebec escudatcen du bere hau-
cia gaizquirequin Juduei,
harricatua da othoitcetan çaga
gola heyentçat.*

1. Orduan Sacrificatçaile bu-

ruzaguiac erran cion : gauça hauc hola dire?

2. Eta *Estebec* ihardetsi çuen : guiçon anayac eta aitac, ençun *neçacue* : loriazco Jaincoa aguertu cen gure aita Abrahami, Mesopotomiau cen demboran, Carranen egon cen baino lehen.

3. Eta erran cion : ilqui çaitte çure lurretic, eta çure ahaidantçatic, eta yein cite erkhatsico derautçudan lurrerat.

4. Ilqui cen beraz Caldeeneco lurretic eta yohan cen egoiterat Carranerat, eta handic, haren aita hil cen ondoan, Jaincoac iraganaraci çuen orai bici çareten lur huntarat.

5. Eta ez çayon eman primantzatic lur huntan, ez choilqui urrhax baten lurrarena, nahiz hitz eman cion gozamenetan emaiteco, eta haren ethorquiçunari haren ondoan, haurric oraino ez çuen dembora batean.

6. Eta Jaincoa mintçatu çayon hunla : çure ethorquiçuna egonen da laur ehun urthe lur arrotz batean, eta han memperatuco dute, eta bidegaiztuco.

7. Bainan yuyatuco dut yendaquia ceini ere içanen baita mempecotua, dio Jaincoac ; eta hortaric landan ilquico dire, eta cerbitçatuco naute lekhu huntan.

8. Guero eman cion circon-
cisionero batutza; eta horren
ondoan *Abrahamec* enyendratu
çuen Isaak, çein circumcisatu
baitçuen çortci garren egunean;
eta Isaakêc enyendratu çuen Ja-
cob, eta Jacobec hamabi patri-
archac.

9. Eta patriarchac içanez be-
caizgoaz betheac saldu çuten Jo-
seph *eramanic içaiteco* Egypto-
rat; baina Jaincoa harequin
cen;

10. Eta beguiratu çuen atse-
kabe gucietaric; eta eman cion
gracia eta çuhurtcia Pharaon
Egyptoco Erreguearen aitcinean
eta establitu çuen Gobernari E-
gyptoaren gainean, eta haren
etche guciaren *gainean*.

11. Bada guerthatu cen Eryp-
toco lur gucian eta Canaanen
gossetê bat eta antsia handi bat;
halacoa nun gure aitec ez bait-
çuten aurquitcen ahal yateco-
ric.

12. Baina Jacobec aditu çue-
nean erraiten ogui bibi bacela
Egyptoan, lehen aldiarentçat e-
gorri cituen gure aitac,

13. Eta *itçuliric* berce aldi bat,
Joseph eçagutua içan cen bere
anayez, eta Josephen familia a-
guertua içan çayon Pharaoni.

14. Orduan Josephec egorri
çuen bere aita Jacoberen eta ha-

ren familia guciaren bilha, ceina
baitcen hiruretan hogoi eta ha-
mabortz yendetaco.

15. Jacob beraz yautsi cen
Egyptorat, eta han hil cen, hura
eta gure aitac;

16. Ceinac eramanac içan bait-
ciren Sichemerat, eta eçarriac
Abrahamec diru gostuz Emmor
Sichemen semearen semei erosi
çuen hilherrian.

17. Baina nola Jaincoac Abra-
hami yuratu çuen aguintçaren
dembora hurbilcen baitcen, yen-
daya guehiagotcen cen eta hai-
nitztu cen Egyptoan,

18. Berce Erregue bat aguertu
cen arteraino, ceinac ez bait-
çuen eçagutu Joseph,

19. Eta hura amarruz gure
yendaquiaren contra, bidecaiztu
cituen gure aitac, beren haur-
rac utz araz arteraino, fundia-
raztecotçat leiqua.

20. Dembora hartan sorthu
cen Moises, çoince Jaincoa ga-
nic *errecebitu* baitçuen edertas-
sun handi bat; eta hacia içan
cen hiru hilabetez bere aita-
ren ethean.

21. Baina paratua içan bait-
cen, Pharaonen alabac eraman
çuen, eta alçhatu çuen bere seme
içaitecotçat.

22. Eta Moises ikhassia içan
cen Egyptoco yaquintassun gu-

ciez; eta botheretsua cen hitzetan eta obretan.

23. Bainan berrogoi urtheac bethe cituen ondoan, gogoan hartu çuen yoaitea bere anayen ikhuscatcea, Israeleco haurrac.

24. Eta ikhussiz hetaric bat ceini bidegabe eguiten baitcituen, hartu çuea haren phartia, eta mendecatu çuen mastricaturic cena, Egepcianoa hilcez.

25. Bada uste çuen haren anayec endelgatuco çutela, Jaincoac libroan eçarrico cituela haren medioz; bainan ez çuten endelgatu.

26. Eta biharamunean guerthatu cen heyen artean escatimatcen cirelaric, eta bilhatu çuen bakhean eçartcea, erraiten *ciotela*: guizonac, anayac çarete certaco hoben eguiten duçue bat-tac berceari?

27. Bainan hoben eguiten çuenac bere proximo lagunari, arbuyatu çuen, cioelarie: norc establitu çaitu prince eta yuye gure gainean.

28. Nahi nauçu hil, atzo Egepciano hura hil duçun beçala?

29. Orduan guisa hortaco solas baten gainean Moisesec ihes eguin çuen, eta arrotz içan cen Madianeco lurrean, nun içan baitcituen bi haur.

30. Eta berrogoi urthe be-

theac içanez, Jaunaren Ainguerua aguertu cion Sinaico mendico eremuan, elhorriaga batean cen su gar baten baren.

31. Eta Moisesec ikhussi çuenan, harritua içan cen itchurapen huntaz, eta nola hurbilcen baitcen ikhusteco cer cen, Jaunaren boça içan cion zucendua.

32. *Cioela*: çure aiten Jaincoa naiz, Abrahamen Jaincoa, eta Isaaken Jaincoa, eta Jacobeu Jaincoa. Eta Moises ikharetan ecen menturatcen behatcea cer cen.

33. Eta Jauna erran cion: athera çaitçu zapatac çangoetaric; ecen çu çaren lekhuia, lur saindu bat da.

34. Ikhussi dut, ikhussi dut Egeptoan den ene yendayaren atsekabea, eta aditu ditut heyen oihuscac, eta yautsi naiz heyen largatcerat; orai berdz çato, egorrico çaitut Egeptorat.

35. Moises hura, cein utstatua içan baitcen, erranez: norc establitu çaitu prince eta yuye? hura da Jaincoae egortcen duena princetçat eta libratçaitetçat elhorriagan aguertu çayon Aingueruaren medioz.

36. Camporat athera cituen hura da, eguitez miraculu eta

gauça espantagarriric ixaso gorrian, eta eremuan berrogoi urthez.

37. Moises hura da erran duena Israeleco haurrei : çuen Jainco Jaunac atheraracico da çuen anayetarie Profeta bat ni beçalacoa; ençun eçaçue.

38. Hura da bilçarrean cena eremuan Sinaico mendian mintçateen çayon Aingueruarequin, eta gure aitequin cena, eta errecebitu çuena bicico hitza guri emaitcotçat.

39. Ceinari gure aitec ez baitçuten nahi içan obeditu, baina utstatu çuten, eta bihurtu ciren bihotcez Egyptorat.

40. Ciotela Aaroni : eguin eçaguçu yainco batçu yohanen direnac gure aitecinean; ecen ez daquigu cer guerthatu çayon Moises hari ceinac eramanaraci baiguitu Egyptoco lurretic camporat.

41. Egun hartan eguin çuten beraz aratche bat, eta esqueini çuten sacrificioac yainco falsuari, eta bozcariotu ciren beren escuetaco obretan.

42. Hortacotz ere Jaincoa itzuri oen *hetaric*, eta utci cituen ceruco armadaren cerbitçatcerat, izcribaturic den beçala Profeten libruan : Israeleco etchea esqueini darotaçu sacrificioic

eta bitimaric berrogoi urthez desertuan?

43. Baina ekharri duçue Molokeco tabernaclea, eta çuen Remphaneco yaincoaren içarra; ceinac baidire itçhura batçu egin tuçuenac adoratcecotçat; hortacotz eramanen çaituztet Babylonaz berce alderat.

44. Lekhucotassuneco tabernaclea içan da gure aitequin eremuan, Moisei manatu cioen beçala erran cioenac eguitez ikhussi çuenaren moldean.

45. Eta gure aitec errecebituric *tabernacle hau*, eraman çuten Josueren guidaren azpian, Jaincoac gure aiten aitecinec cassatu cituen yendayec gozateen çuten lurrerat, *nun egon baiteen Daviten eguneraino*;

46. Ceinac causitu baitçuen gracia Jaincoaren aitecinean, eta galdegin Jacoben Jaincoari Tabernacle baten alchatceco haizua.

47. Eta Salomenecc equidatu cion etche bat.

48. Baina Soberanoa ezda egoiten escuez eguin templuetan, Profetaren hitz hoyen arbera :

49. Cerua ene tronua da, eta lurra ene çangoen alquitchoa; cer etche equidatuco, darotaçue dio Jaunac, edo cein içan ahal

laiteque ene errepausuco lekhua.

50. Ene escuac ez ditu eguin gauça hauc guciac?

51. Yende buru gogorrac, eta incircuncisatuac bihotcez eta beharriez, thematcen çarete be-thi Izpiritu Sainduaren contra; eguiten duçue çuen aitec eguin duten beçala.

52. Cein da Profeta çuen aitec herstu ez dutena? hil ere dituzte Justuaren ethortecia annontçatu dituztenac, ceintaz orai içan baitçarete traidoreac eta guizehaileac.

53. Çuec errecebitu duçuenac leguea Aingueruen medioz, eta ez duçuenac beguiratu...

54. Ençutearequin gauça hauc, heyen bihotça hantu cen supitaz eta hortzac carrascâtcen cituzten haren contra.

55. Bainan hura Izpiritu Sainduaz bethea içanez, eta içanez beguiac estecatuae cerurat, ikhussi çuen Jaincoaren loria, eta Jesus çagoela Jaincoaren escuineco aldean.

56. Eta erran çuen : huna, ikhusten ditut ceruac çabalduac, eta guiçonaren Semea dagoela Jaincoaren escuineco aldean.

57. Orduan oiluca hassi ciren goraqui, eta tapatu cituzten beren beharriac, eta guciac boz

batean aurthiqui ciren haren gainerat.

58. Eta herrestatu çuten ondoan hiritic camporat, harricatu çuten; eta lekhucoec eçarri cituzten beren arropac guiçon gazte baten çangoetan deithua Saul.

59. Eta harricatcen çuten Estebe, ceinac othoitz eguiten baitçuen eta erraiten Jesus Jauna! errecebiçaçu ene izpiritua.

60. Eta belhauricaturic, oihu eguin çuen goraqui : Jauna, ez aurthic bekhatua hau hoyen gainerat; eta hori erran çuen ondoan, lokhartu cen.

VIII CAPITULUA.

Saulec hersten du Eliça. Samaritanoen combersioa. Simon magicianoa. Ethiopiano unucoaren bathayoa.

1. Bada Saulec gogaquidatcen çuen Esteberen hilceari. Bada dembora hartan herstura handi bat eguin içan cen Jerusalem cen Eliçaren contra; eta guciac içan ciren barrayatuac Samariaco eta Judeaco etchadetan, salbu Apostoluac.

2. Eta cembait yaincotiar guiçonec eraman çuten Estebe ehorztecó, eta erabili çuten dolu handi bat haren gainen.

3. Bainan Saulec arrasatcen

cituen Eliçac, sarthuz etche gucietan, eta eramanaraciz borchaz guiçonac eta emazteac, eçarten cituen presondeguian.

4. Barrayatuac içan cirenac beraz yoaiten ciren harat hunat annontçatcez *Jaincoaren* hitzaren berri onac.

5. Eta Philippe yautsiric Samariaco hiri batetarat, predicatu cioten Christo.

6. Eta mulzuac arthatsuqui ciren Philippec erraiten çuenari, bihotz berean ençutez hura, eta ikhustez eguiten cituen miraculuac.

7. Ecen izpiritu lohiac atheratcen ciren, oihuca goraqui, debrustatu ciren hainitcetaric camporat, eta paralitico eta maingu hainitz sendaturic ciren.

8. Hortacotz bozcario handi bat bacen hiri hartan.

9. Bada cembait dembora hartan bacen hirian guiçon bat deitua Simon, eguiten çuena enganatceco manea, eta harritcen çuen Samariaco yendaya, bere burua equinez yende handi bat.

10. Guciac arthatsic ciren hari, chumenetic hasiric handieneraino, ciotela : hau Jaincoaren berthute handia da.

11. Eta estecatuae ciren hari, ceren eta aspaldi hartan itxutu baitcituen bere aztiqueriaz.

12. Bainen sinhetsi çutenean Philippec erraiten cioten berri onac Jaincoaren Erresumaz eta Jesus-Christoren icenaz, guiçonac eta emazteac içan ciren bathayatuac.

13. Eta Simonec berac ere sinhetsi çuen, eta bathayatuac içan cen ondoan, ez cen higitcen Philipperen hondotic; eta ikhussiz eguiten ciren gauça espantagarri eta miraculu handiac, bere batharic campo cen.

14. Bada Jerusalemen ciren Apostoluec, aditu çutenean Samariac errecebitu çuela Jaincoaren hitça, egorri ciotzaten Pierres eta Joannes.

15. Ceinec yautsi ondoan ottoitz eguiu baitçuten heyentçat, errecebiceçatentçat Izpiritu Saindua;

16. Ecen ez cen oraino yautsi hetaric bateren gainerat, bainen choilqui bathayatuac ciren Jesus Jaunaren icenean.

17. Guero phausatu citzayoten escuac heyen gainean, eta errecebitu çuten Izpiritu Saindua.

18. Orduan Simonec ikhussiz Izpiritu Saindua emana içan cela, Apostoluen escuen pausatceaz, esqueini cioten diru,

19. Erraiten ciotela : eman eçadaçue eni ere bothere hori,

escuac phausatcen dioeztein gu-
cicc errecebi deçaten Izpiritu
Saindua.

20. Bainan Pierresec erran
cion : çure dirua fundit bedi çu-
requin, uste içan duçunaz gai-
nean Jaincoaren dohaina erosten
cela diruarequin.

21. Ez duçu pharteric ez pri-
mantçaric eguiteco huntan; e-
cen çure bihotça ezda chuchena
Jaincoaren aiteinean.

22. Damut çaitc beraz çure
gaistaqueria huntaz, eta othoit-
çaçu Jaincoa, amoreagatic ahal
bada, çure bihotceco gogoeta
içan çaquitçun barkhatua.

23. Ecen ikhusten dut min
batean çarela hainitz kharaxa eta
gaistaqueriaco estequetan.

24. Orduan Simonec ihardetsi
çuen, eta erran : çuec othoitz
çaçue Jauna enetçat, erran di-
tutçuen gaucetarie deus ere yein
ez dadintçat ene gainerat.

25. Hec beraz predicatu eta
Jaunaren hitça annontçatu çu-
ten ondoan, itçuli ciren Jerusa-
lemerat, eta annontçatu çuten
berri ona Samaritanoen hainitz
hiri aurquitan.

26. Guero Jaunaren Ainguerua
mintçatu cen Philipperi, cioela-
ric : alcha çaitc eta çoaci eguerdi-
rico alderat, Jerusalemetic Gaza
eremurat yausten den biderat.

27. Hura beraz, alchaturic,
yohan cen; eta huna Ethiopiano
bat, unucoa, cein baitcen Can-
daçan Ethiopianoen erreynaren
corteco yaunen lehenetarie bat,
haren aberastassun gucien bu-
ruzaguia, eta cein Jerusaleme-
rat ethorri baitcen adoratçerat,

28. Itçulcen cen, yarriric be-
re luzorgan; eta irakhurtcen
çuen Esaïas Profeta.

29. Eta Izpirituac erran çuen
Philipperi : hurbil çaitc, eta yun-
ta çaitc horri.

30. Eta Philippe harat lasterca
yohanic, aditcen du Esaïas Pro-
fetaren irakhurtcen; eta erran
cion : endelgatcen duçu irak-
hurtcen duçuna?

31. Eta erran cion : nola en-
delgatcen ahal dut, norbaitec ez
banau guidatcen? eta othoiztu
çuen Philippe igaitcz eta yarceç
harequin.

32. Bada irakhurtcen çuen
izcrituraco toquia hau cen : era-
mana içan da ardi bat beçala ha-
raguintçarat, eta bildots mutu
bat beçala murrizten duenaren
ganat; nun ez baitu ahoa idequi.

33. Haren alphaguntçan ha-
ren condenacionea içan da ur-
rundua; bainan norc condatuco
du haren iraupena? ecen haren
bicia alchatya dá lurretic.

34. Eta unucoac hitza hartuz,

erran cion Philipperi : othoizten çaitut , nortaz erraiten du hori Profetac? bere buruaz , ala berce cembraitez ?

35. Orduan Philippec idequiz bere ahoa , eta hassirie izcritura huntaric , annontçatu cion berri ona Jesusez.

36. Eta nola beren bidean aiticina yoaiten baitciren , heldu ciren ur batetarát ; eta unucoac erran çuen : hũa ur , cere trabatuco nau bathayaturic içaiteco ?

37. Eta Philippec erran çuen : sinhesten balin baduçu çure bihotz gueiaz , hori cilhegui çauçû ; eta unucoac ihardestearequin , erran çuen : sinhesten dut Jesus Christo Jaincoaren Seme dela.

38. Eta manaturic bara ceçaten luzorga , yautsi ciren biac urraren barnerat , Philippe eta unucoa ; eta *Philippec* bathayatu çuen.

39. Eta athera ciren ondoan uretic camporat , Jaunaren Izpirituac alchatu çuen Philippe , eta unucoac ez çuen guehiago ikhussi ; eta bozcariotua aiticina yohan cen.

40. Bainan Philippe causitu cen Azotan , eta iragaitearequin annontçatu çuen berri ona hiri gucietan Cesareerat heldu cen atteraino.

IX CAPITULUA.

Saulen edo Pauloren comber-sionea. Pierresec sendatcen du paralitico bat , eta berriz pitzarazten Tabitha.

1. Bada Saulec oraino ez içanez bere baithan mehatchu eta sakhaila baicic Jaunaren discipuluena contra , eta zucenduric Sacrificatçaille buruzaguiari ,

2. Galdeguin cioncon letra batçu eramaiteco Damaserat Synagoguetarat , amoreagatic aurquiteen baçuen cembait casta hartaric , hain ongui guiçonac ala emazteac , erakharrarazteco estecatuae Jerusalemerrat.

3. Eta nola bidean baiteen eta hurbilcen Damaserat ! betbetan haren ingurunean ceruco argui batec distiatu çuen chimista bateg beçala.

4. Eta eroriric lurrerat , aditu çuen boz bat erraiten cionna : Saul , Saul , certaco hersten nauçû ?

5. Eta ihardetsi çuen : nor çare çu Jauna ? eta Jaunac erran cion : Jesus naiz , hersten nauçuna ; gogor laiquiçu osticateca aculuaren contra.

6. Eta hura ikharetan eta harritua erran çuen : Jauna cer nahi duçu eguin deçadan ? eta Jaunac erran cion : aicha çaito , eta sar

çaitte hirian, eta han erranic içanen da cer eguin behar duçun.

7. Eta harequin ibilcen ciren guiçonac baratu ciren icituac, ençutez ongui boça, bainan ez ikhustez nihor.

8. Eta Saul alchatu cen lurretic, eta çabalduric beguiac ez çuen nihor ikhusten; hortacotz guidatu çuten escutic eta eramam Damaserat.

9. Nun egon baitcen hirur egun ikhussi gabe, yan ez edan gabe.

10. Bada bacen Damasen discipulu bat, deithua Ananias, ceini Jaunac erran baitcion iduripenean: Ananias? eta ihardetsi çuen: huna, Jauna.

11. Eta Jaunac erran cion: yaiqui çaitte, eta çoaci Chuchena deithua den carricarat, eta bilha çaçu Judasen etchean guiçon bat deithua Saul, cein baita Tarseco; ecen huna othoizten du.

12. (Bada *Saulec* ere ikhussi çuen iduripenean guiçon bat sartcen, deithua Ananias, eta escuac haren gainean phausatcen, içan ceçantçat bista.)

13. Eta Ananiasec ihardetsi çuen Jauna! hainitzi ençun dut mintçatcen guiçon hartaz; eta cembat gaizqui eguin duen çure sainduei Jerusalem,

14. Badu hemen ere botherea Sacrificatçaille aiticindarien ganic, çure icena aiphatcen duten gucien estecatceco.

15. Bainan Jaunac erran cion: çoaci, ecen untci bat çaut berheci dudana eramaiteco ene icena Gentilen, eta Erreguen, eta Israeleco haurren aiticinerat;

16. Ecen erakhatsico diot cembat içanen duen yassateco ene icenarentçat.

17. Ananias beraz yohan cen, eta sartu cen etchean; eta phausatuz escuac haren gainean, erran cion: Saul ene anaya, ethorteen cinen bidean aguertu çautçun Jesus Jaunac, egorri nau, içan deçaçuntçat bista, eta içan çaiten Izpiritu Sainduaz bethea.

18. Eta ordu berean erori ciren haren beguietarie ezcata batçu beçala; eta berehala içan çuen bista; guero yaiqui cen, eta içan cen bathayatua.

19. Eta yanic berriz yein çaiçon bere indarrac. Eta Saul egon cen cembait egun Damasen ciren Discipuluequin.

20. Eta ordu berean predicatu çuen Synagoguetan, Christo, Jaincoaren Semea cela.

21. Eta aditcen çuten guciac beren baitharic campo ciren, eta erraiten çuten: ezda hau galarraci dituenac Jerusalem icen

hau aiphateen çutenac, eta et-horri dena hunat eramaitecotçat esteatuac Sacrificatçaile aitcin-dariei?

22. Bainan Saul azcarcen cen gueruago guehiago, eta beequidatcen cituen Damasen egoiten ciren Juduac, frogatuz Jesus, Christo cela.

23. Bada dembora pusca baten ondoan Juduec elcarquidatu çuten elgarrequin haren hilaraz-teco.

24. Bainan heyen segadac et-horri citen Saulen eçagutçetarat. Bada heguitatcen cituzten atheac gau eta egun, haren hilaraztecotçat.

25. Bainan Discipuluec harturic gabaz, yautsi çuten murrutic, eçarriric sasqui baten barnean.

26. Eta Saul ethorri cen ondoan Jerusalemarat, bilhatcen çuen yuntatcea Discipuluei; bainan guciac beldur ciren, ez baitçuten sinhesten Discipulu cela.

27. Bainan Barnabasec hartu çuen, eta eraman çuen Apostoluei, eta condatu cioten nola bidean ikhussi çuen Janna, cein mintçatu baitcayon; eta nola mintçatu cen agueriquiro Damasen Jesusen icenean.

28. Eta beçuin cen Jerusa-

lemen, aguertcen cela guciac eçagutcean.

29. Eta mintçatuz agueriquiro Jesus Jaunaren icenean; arrazoinatcen çuen Grekei, bainan bilhatcen çuten haren hilaraztea.

30. Anayec hori eçaguturic eraman çuten Cesarearat, eta egorri çuten Tarserat.

31. Hola beraz Eliçac, Judea, Galilea, eta Samaria gucian, bakhlean ciren, ombidatuac içanez, eta ibiliz Jaunaren beldurrean; eta betheac ciren Izpiritu Sainduaren consolationeaz.

32. Eta guerthatu cen nola Pierresec ikhuscatecen baitcituen guciac, ethorri cen ere Liddian çaoden sainduetarat.

33. Eta causitu çuen han guiçon bat deithua Aineas, cein çortci urthe hartan etçana baitcen ohe chume batean; *ecen* paralitico cen.

34. Eta Pierresec erran cion: Aineas; Jesus-Christoc sendatçaitçala! yaiqui çaitc, eta eguiçu çure ohea: eta ordu berean yaiqui cen.

35. Eta Liddian eta Saron bici ciren guciac, ikhussi çuten; eta Jaunari combertituac içan ciren.

36. Bada bacen Joppen emazte bat discipulua, deithua Tabitha,

(Grekez erran nahi baita Dorcas) ceina obra onez betheric baitcen eta eguiten cituen amoinez.

37. Eta guerthatu cen egun hartan eritu cela, eta hil; eta garbitu çuten ondoan, eçarri çuten gambara gora batean.

38. Eta Lidda Jopperen hurbil celacotz, discipuluec yaquinic Pierres Liddean cela, egorri cituzten bi guiçon haren ganat, othoiztuz ez luzatcez heyen etherat yoaiteco.

39. Eta Pierres alchaturic, yein cen heyequin; eta ethorri cen ondoan, eramandaraci çuten gambara gorarat; eta alhargunac guciac aguertu ciren hura ganat nigarrez, eta erakhatsiz Dorcasec cembat arropa eta beztimenda eguiten çuen heyequin cenean.

40. Bainan Pierresec guciac atheraraci cituen ondoan, belhaunico yarri cen, eta othoitz eguin çuen; guero itçuliric gorplutçaren alderat; erran çuen: Tabitha, alcha çaite eta *Tabithac* çabaldu cituen bere begaiac, eta ikhussiz Pierres, yarri cen.

41. Eta *Pierresec* eman cion escua, eta alchatu çuen; eta guero deithuric sainduac eta alhargunac, eman cioten biciric.

42. Eta hori yaquina içan cen

Joppe gucian; eta hainitzec sinhetsi çuten Jauna baithan.

43. Eta guerthatu cen egon cela hainitz dembora Joppen, halaco Simon larru aphainçale baten etchean.

X CAPITULUA.

Corneliusen eta berce Gentil batçuen combersioa Pierresez.

1. Bada bacen Cesarean guiçon bat, deithua Cornelius, Itlica deitcen cen saldoaren gueraridia baten ehuntaria.

2. Guiçon debota eta Jaincoaren beldur cena, bere familia guciarequin, eguinez ere amoina hainitz yendayari, eta Jaincoa othoiztzen çuela bethi;

3. *Ceina* clarqui ikhussi baitçuen iduripenean bederatçigarren orenen ingurumenean, Jaincoaren aingueru bat yein cena hura ganat, eta erran cioenac: Cornelius?

4. Eta Corneliusec içanez beguiac baratuac haren gainean, eta gucia icituric içanez erran cion: cer da, Jauna? eta erran cion: çure othoiztac eta çure amoinac igan dire Jaincoaren aiticinerat, eta hetaz orhoituda.

5. Orai beraz egoraçu cembait yende Jopperat, eta ekhar-

raraz çaqu Simon, cein baita icengoithitua Pierres.

6. Ostatatua da halaco Simon larru aphainçale baten echean, çoinec baitu bere etchea ixasoren hondoan; hura da erranen dautçuna çer eguin behar duçun.

7. Eta noiz ere Corneliusi mintçatcen cen ainguerua yohan baitcen, deithu cituen bere çerbitçarietarie biga, eta bere inguruan çaudenetarie soldado bat Jaincoaren beldur cena.

8. Ceini guciac condaturic egorri cituen Jopperat.

9. Bada biharamunean nola ibilcen baitciren, eta hurbilcen hirirat, Pierres igan cen etchearen gainerat othoitz eguiteco, seigarren orenen ingurumenean.

10. Eta guerthatu cen nola gosse baitcen, hartu nahi iça çuen yana; eta nola etchengoc aphaincen baitcioten yatecoa, suertatu çayon cençuzte bat.

11. Eta ikhussi çuen çerua çabaldua, eta untci bat yausten cela haren gainerat mihisse bat beçala, estecatuar laur buruetarie, eta yausten lurrerat.

12. Ceintan baitcen lurreco laur çangoetaco animale mota gucietarie, abre bassetarie, lurtarretarie, eta çeruco chorietarie.

13. Eta boz bat iça çayon

zucendua, cioela: Pierres, alcha çaitc, hil eçaçu, eta yan eçaçu.

14. Bainan Pierresec ihardetsi çuen: begniratuco naiz, Jauna, ecen egundaino ez dut yan gauça comunic edo liquitsie.

15. Eta boçac erran cion oraino bigarren aldiarentçat: Jaincoac garbitu dituen gauçac, ez ditçatçula itchie liquitsac.

16. Eta hori guerthatu cen hirur alditaraino, eta guero untcia itçuli cen çerurat.

17. Bada Pierres arranguran baitcen bere baithan, yaquiteco çer cen iduripen hartan ikhussi çuen haren sensua, orduan huna, bi guiçon egorriac Corneliusez galdeguinez Simonen etchea, heldu ciren athera.

18. Eta oihu eguinic norbaiti, galdeguin çuten Simon, icengoithitua Pierres, han ostatatua cenez.

19. Eta nola Pierresec gogoquetatcen baitçuen iduripenari, Izpirituac erran cion: horra hirur guiçon galdeguiten çaituztenac.

20. Alcha çaitc beraz, eta yauts, eta çoaci heyetarat, guibeladurarie eguin gabe; ecen ni naiz egorri ditudanac.

21. Pierres beraz erautsirie Corneliusec egorri çaiçcon yendetarat erran cioten: huna, çuec

bilhatcen duçuenena naiz; cer ar-
raçomendaco ethorri çarete?

22. Eta erran çuten : Corne-
lius ehuntaria , guiçon yustua
eta Jaincoaren beldur dena , eta
lekhucotassun onic duena Ju-
dueu yendaqui guciaren ganic ,
Jaincoaz ohartua içan da , ain-
gueru saindu baten medioz , çure
bilha egortceco ethor çaitcent-
çat haren etcherat , eta çure en-
çuteco mintçatcen.

23. Orduan Pierresec sarra-
raciric , ostatatu cituen ; eta bi-
haramuncan yohan cen heye-
quin ; eta Joppoco anayetarie
cembait yein ciren harequin.

24. Eta biharamuncan sarthu
ciren Cesarean. Bada Corneliu-
sec iguricatcen cituen , deithuric
bere ahaideac eta adisquide za-
leac.

25. Eta guerthatu cen nola
Pierres sartcen baitcen ; Corne-
lius yeiten celaric haren bide-
rat , eta aurthiquiz haren oine-
tarat , adoratu çuen.

26. Bainan Pierresec alchatu
çuen , erraiten cioelarie : alcha
çaitte , ni ere guiçon bat naiz.

27. Guero mintçatcen celaric
harequin , sarthu cen , eta aur-
quitu çuen hainitz yende han
cirenac bilduac.

28. Eta erran cioten : bada-
quiçue nola ez baita cilhegui gui-

çon Judu bati estecatcea arrotz
bati , edo yoaitea haren etche-
rat , bainan Jaincoac erakhatsi
daut ez nuela behar ynyatu gui-
çonic batere , comun edo liquitz.

29. Hortacotz egorri derau-
taçuenaz gainen bilha , ethorri
naiz guibeladurarie gabe , galde-
guiten dautçuet beraz cer arro-
çoinendaco egorri derautaçuen
bilha.

30. Eta Corneliusec erran
cion : badu ordu huntan laur e-
gun , baruretan nindaguela , eta
eguiten nuela othoitza bederatci
garren orenean ene etchean ; eta
huna , guiçon bat aguertu çan-
tan ene aitcenarat arropa argui
batequin ,

31. Eta erran çautan : Cor-
nelius , çure othoitza aditua da ,
eta Jaincoa orhoitu da çure a-
moinez.

32. Egoraçu beraz Jopperat ,
eta handic erakharraraz eçaçu
Simon , icen goithitua Pierres ,
cein ostatatua baita Simon larru
aphainçalearen etchean , ixasoa-
ren hondoan , hura ethorricic ,
mintçatuco çaitu.

33. Hortacotz berehala egorri
dut çure ganat , eta ongui eguin
duçu ethortcez. Bada orai guciac
Jaincoaren aitcinean gare adit-
ceco Jaincoaç guri erraiteco ma-
natu derautçun guciac.

34. Orduan Pierresec hitza hartuz, erran çuen : eguiazqui eçagutcen dut Jaincoa ez dela bebaçale idurie;

35. Bainan yendaquia gucian haren beldur dena, eta emaiten dena zucenari, agrada çayola.

36. Hori da egorri duena eraitera Israeleco haurrei, anontçatcearequin bakhearen berri ona Jesus-Christoz, cein baita gucien Jauna.

37. Badaquiçue cer guerthatu den Judea gucian hasiric Galileatic, Joannesec predicatu çuen bathayoaren ondoan;

38. Nola Jaincoac gançutu duen Izpiritu Sainduaz eta indarraz Jesus Nazarianoa, cein iragan baita lekhuç lekhu, ongui eguinez, eta sendatuz demonioaren botherearen azpian cirenac : ceren Jaincoa harequin baitcen.

39. Eta eguin dituen gauça guciez lekhuco gare, hain ongui Juduen lurrean : nola Jerusalem; eta nola hilaraci duten dilindaca eçarriric çur batea.

40. Bainan Jaincoac berriz piztu du hirurgarren egunean, eta eman du eçaguturic içaiteco;

41. Ez yendaye guciari, bainan lehenago Jaincoac hautatu eituçen lekhucoçi, guri, diot,

ceinec yan eta edan baitugu harequin hiletaric piztu den ondoan.

42. Eta manatu gaitu predicatceco yendayari, eta lekhuçotassuna bihurtceco hura dela Jaincoaz establitua bicien eta hilen yuye içaitecotçat.

43. Profeta guciec lekhuçotassuna bihurteen diote, norcere sinhesten baitu hartan, errecebituco duela bere bekhatuen barkhamendua haren icenaz.

44. Nola Pierresec atehiquitcen baitçuen oraino solas hori, Izpiritu Saindua yautsi cen hitça ençuten çuten gucien gainetarat.

45. Bainan Pierresequin ethorri ciren circuncisatu fedexuac, miretsi ciren Izpiritu Sainduaren dohaina barrayatu celacotz Gentilen gainetarat.

46. Ecen aditcen cituzten mintçatcen *hairitz* mintçaye, eta Jaincoaren lorificatcen.

47. Orduan Pierresec hartuz hitza, erran çuen : norc errefusa ahal leçaque bathayoco ura, guc beçala Izpiritu Saindua errecebitu dutenei?

48. Manatu çuen beraz içancizten bathayatuac Jaunaren Iceñean. Orduan othoiztu çuten egoitez cembait egun hequin.

XI CAPITULUA.

Pierresec arraçoina bihurtcen du bere eguintzez. Antiocheco Eliçaren ondequidatcea.

1. Bada Apostoluec eta Judean ciren anayec, yaquin çuten Gentilec ere errecebitu çutela Jaincoaren hitça.

2. Eta Pierres berriz igan cen ondoan Jerusalemerat, circuncisionecoac liscarvatcen ciren harequin,

3. Ciotela : sarthu çare guiçon circoncisaturic içan ez direnen etchean, eta yan duçu heyequin.

4. Orduan Pierres hasi cen heyei condaten gucia bedera bedera, cioela :

5. Othoizetan nincen Joppeco hirian, eta cenzuztean içanez ikhussi nuen iduripenean, untci bat mihisse handi bat beçalacoa, estecatua laur burnetarie, yausten cela cerutic eta yeiten niganat.

6. Ceintarat aurthiquiric beguiac, urcusi nuen eta ikhussi lurreco laur çangoetaco animalarie, abre bassetarie, lurtarretarie, eta ceruco chorietarie.

7. Aditu nuen ere boz bat erran çautana : Pierres, alcha çaitte, hil eçaçu, eta yan eçaçu.

8. Eta ihardetsi nuen : begui-

ratico naiz, Jauna! ecen secular gauça comunic edo liquitsic ezda sarthuco ene ahoan.

9. Eta boçac ihardetsi çautan oraino cerutic : Jaincoac garbitu dituenac ez çaitzula itchie liquits.

10. Eta hori eguin içan cen hirur alditaraino ; eta guero gauça hauc guciac içan ciren itçuliac cerurat.

11. Eta huna, ordu hartan berean hirtur guiçon, egorriac içan cirenac Cesareatic ene ganat, aguerquidatu ciren ni nincen etcherat :

12. Eta Izpirituac erran çautan yoaitetz heyequin, guibeladurarie gabe ; eta sei anaya hauc yein ciren ere enequin, eta sarthu guinen guiçon haren etchean.

13. Eta condatu çaucun nola ikhussi çuen bere etchean Aingueru bat aguertu citzayona, eta erran ciona : egoraçu guiçon cembait Jopperat, eta ekharrazaçu Simon icengoithitua Pierres ;

14. Ceinac erranen baitaçu gauça batçu ceinetaz içanen baitçare salbatua, çu, eta çure etchecho guciac.

15. Eta hassi nincenean mintçatcen, Izpiritu Saindua yautsiccen heyen gainetarat, hastetic

gure gainerat yautsi cen beçala.

16. Orduan orhoitu nintcen Jaunaren hitz huntaz, eta nola errançuen: Joannesec bathayatu du urez, bainan çuec bathayatuco duçue Izpiritu Sainduan.

17. Guero beraz eman diotenaz gueroztic guri Jesus-Christo Jauna sinhetsi dugunei eman dauçun beçalaco dohaina, nor nincen ni, contratatceco Jaincoari?

18. Orduan adituric gauça hauc, ematu ciren, eta Jainco lorificatu çuten, cioetelariç: Jaincoac eman diote beraz Gentilei ere biciraco urriquia.

19. Bada barrayatuac içan cirenac Esteberen causaz alchatua içan cen hersturaz, iragan ciren Pheniciarat, Cypreat, eta Antiocherat, annontçatu gabe hitça nihori, Juduei baicic.

20. Bainan hetaric Cypriano, eta Cyreano cembait, sarthuric Antiochen, mintçateen ciren Grekei, annontçatez berri ona Jesus Jaunaz.

21. Eta Jaunaren escua heyequin cen, halaco guisaz nun saldo handi batec sinhetsiric, combertitu baitcen Jaunari.

22. Eta fama yein cen Jerusalem cen Eliçaren beharrietar; hortacotz egorri çuten Barnabas iragaiteco Antiocherat.

23. Cein ethorriric harat, eta ikhussiric Jaincoaren gracia, bozcariotu baitcen, eta exortatcen cituen guciac egoitez itchi-quiçac Jaunari beren bihotz guciac.

24. Ecen onezco guiçona cen, eta Izpiritu Sainduaz, eta fedeaç bethea; eta yende oste handi bat yuntatu cen Jaunari.

25. Guero Barnabas yohan cen Tarserat, Saulen bilha.

26. Eta hura causituric, eramanaraci çuen Antiocherat, eta guerthatu cen urthe batez osso ossua bildu cirela Eliçarequin; eta irakhatsi çutela yendaya handi bat. Eta Antiochen cen, Discipuluac lehenbicico aldiarentçat içan cirela Guiristino.

27. Bada egun hetan cembait Profeta yautsi ciren Jerusalemtic Antiocherat.

28. Eta hetaric bat, deithua Agabus, alchatu cen, eta errançuen Izpirituaz gosete handi batec behar çuela ethorri mundu gucian; eta, eguiazqui, ethorri cen Cesar Claudaren azpian.

29. Eta Discipuluac bakhotchac bere ahalaren arabera, erabaquiçuten egortceco *cembait* Judean ciren anayen sokhorritceco.

30. Hala eguin çuten ere, egorceç çaharrei Barnabasen eta Saulen escuz.

XII CAPITULUA.

Jacques hilcen dute, eta Pierres presondeguian eçartcen Herodesec, cein hilcen baita harrez horchiquidatua.

1. Dembora hartan berean Herodes erreguea hassi cen Eliçacoetarië cembaiti gaizqui eguiten.

2. Eta ezpataz hilaraci çuen Jacques Joannesen anaya.

3. Eta ikhussiz hori agradable ceila Juduei, aurrhendatu çuen hararaciz Pierres ere.

4. (Bada orrantça gabeco oguien eguna cen) eta harraraci çuen ondoan, eçarri çuen presondeguian, eta eman çuen beguiratcerat laur escuadei, baçotcha laur soldadotaco, nahi çuela eçarri Bazco ondoan pairacuntçan populuaren aitecinean.

5. Holaz Pierres beguiratua cen presondeguian; bainan Eliçac harentçat othoitz eguiten çuen Jaincoari baratu gabe.

6. Bada Herodes haren pairacuntçarat egortceco prest cen demboran, gau hartan berean Pierres lo çagon bi soldadoen artean, bi gathez estecatua, eta athean ciren çaintçalec beguiratcen çuten presondeguia.

7. Eta huna Jaincoaren aingueru bat guerthatu cen, eta

argui batec distiatu çuen presondeguia, eta aingueruac yoric Pierresen sayhexa, atçartu çuen, erraiten cioelarië : yaiqui çaita arhinqui. Eta gatheac erori ciren haren escuetarië.

8. Eta aingueruac erran cion : guerriçat çaita, eta eçar eçatçu çure çapatac ; hori eguin çuen guero erran cion : aurtchicaçu çure arropa çure gainerat, eta yarraic naçaçu.

9. Hura beraz ilquiric, yarraiqui çuen, bainan ez çaquien aingueruaz eguiten cena eguiçcoa cenez, ecen uste çuen ikhusten çuela cembait iduripen.

10. Eta lehen eta bigarren çaintçaguiac iragan cituzten ondoan, yein ciren burdinazco athera, nuudic baidohatça hiriçat, eta athe hura, çabaldü cen heyçi berartaz ; eta atherarië, iragan çuten carrica bat, eta ordu berean Ainguerua yohau cen haren ganic.

11. Orduan Pierres yeinic bere baithara erran çuen : badaquit orai eguiçzqui Jaunac egorri duela bere ainguerua, eta beguiratu nauela Herodesen escutië ; eta Juduen iguritçapen guciëtaric.

12. Eta gogoquetatu ondoan, yein cein Mariaren Joannes, çicen goithitua Marken amarea

etcherat; nun hainitz bilduac baitciren, eta eguiten çuten othoitz.

13. Eta yo çuen ondoan sarbideco athea, nescato bat, deithua Rhoda, ethorri cen ençuterat;

14. Ceinac eçagaturic Pierresen boça, bozcarioz ez çuen sarbidea çabaldu, bainan laster eguin çuen etcherat, eta anontçatu çuen Pierres athean cela.

15. Eta erran cioten: erhoa çare. Bainan seguracen çuen erraiten çuena eguia cela, eta hec erraiten çuten: haren ainguerua da.

16. Bainan Pierresec aurrhendateen çuen yoaiten; eta çabaldu çuten ondoan, ikhussi çuten, eta içan ciren beren baitharic campo yarriac.

17. Eta harec kheinu eguinic escuaz ichil cizten, condatu cioten nola Jauna atherat çuen presondeguitic, eta erran cioten: annontça çatçue gauça hauc Jacquesi eta anayei. Guero ilquiric handic yohan cen beree lekhu batetarat.

18. Bainan eguna ethorric, hassarradura handi bat içan cen soldadoen artean, *yaquiteco* cer eguin ahal othe cen Pierres.

19. Eta Herodesec bilhaturic,

ez baitçuen aurquitcen, haucia eguin çuen ondoan soldadoei, manatu çuen eramanaç içan çizten pairacuntçarat. Guero yautsicen Judeatic Cesarearat, nun egotu baitcen.

20. Bada chedetan cen guerla eguiteco Tyriendarrei eta Sidoniendarrei; bainan ethorri ciren hura ganat guciac boz batean; eta berenturic Blasta, cein baitcen erregueren gambara çaina, galdeguin çuten bakhea, çeren eta heyen lurra hacia baitcen erreguerenetic.

21. Egun berheci batean, Herodes beztitua arropa erreguezco batez, yarri cen bere tronuan eta hitzaurretzen cituen.

22. Hortan gainen yendaya deadarcaten cen: Jaincoaren boça eta ez guiçon batena!

23. Eta ordu berean Jaunaren aingueru batec yo çuen, çeren ez baitçuen eman loria Jaincoari; içan cen horchiquidatua harrez, eta arimaz eguin çuen.

24. Bainan Jaincoaren hitçac eguiten çuen aitzinapen eta hendateen cen.

25. Barnabas eta Saul, acabatu çuten ondoan beren aldimaitza, bihurtu ciren Jerusalemrat, harturic berequin Joannes, icen goithitua Mark.

XIII CAPITULUA.

Barnabas eta Saul egorria. Elimas ixu. Juduen sinhets gogorra. Paulo bihurtzen da Gentiletarat.

1. Bada bacen Antiochen cen Eliçan, profetaç eta irakhastai-leac, Barnabas, Simeon, deithua Niger, Lucius Cirenendarra, Manahem, cein içan baitcen Herodes Tetrarcarrarequin, eta Saul.

2. Eta nola cerbitçatcen baitçuten Jauna beren eguinbide-tan, eta barurtcen baitçuten, Izpiritu Sainduac erran çuen: berhez eçadatçue Barnabas eta Saul, deithu ditudan obrarentçat.

3. Orduan barurturie eta othoitça eguinic, eta escuac he-yen gainean pausaturic, utci cituzten yositerat.

4. Hec beraz egorriac içanez Izpiritu Sainduaz, yautsi ciren Seleuciarat, eta handie ixasoz yohan ciren Cyprerat.

5. Eta Salaminen cirelaric, annontçatcen çuten Jaincoaren hitça Juduen Synagoguetan; eta baçuten ere Joannes laguntce-cotçat.

6. Guero trebesaturic isla Paphoseraino, causitu çuten han halaco enganatçaille bat, Judu

profeta falso bat, deithua Bar-yesu.

7. Cein baitcen Serge-Paulo Governadore guiçon zuhurrare-quin, ceinae deitharaci baitci-tuen Barnabas eta Saul, guti-ciatuz aditceco Jaincoaren hit-ça.

8. Bainan Elimasec (*erran nahi baita* magoac, ecen Eli-mas icen hunec hori erran nahi du,) itchiquitcen cioten, bilhat-cen çuelaric Governadorearen itzuraraztea obeditecie fedeari.

9. Bainan Saul, deithua ere dena Paulo, içanez Izpiritu Sain-duaz bethea, eta içanez beguiac haren gainean baratuac, erran çuen:

10. O guiçon enganioez eta amarruz bethea, demonioaren semea, yusticia guciaren etxaya, ez çare baratuco Jannaren bi-den itçulcetic cein baitire chu-chenac?

11. Hortacotz huna, Jauna-ren escua içanen da çure gai-nean, eta ixu içanen çare ikhussi gabe iguzquia edo cein dembo-retaraino. Eta ordu berean il-huntassun bat erori cen haren gainerat, eta itçuliz alde gucie-tarat, bilhateen çuen norbait guidatuco çuena escutic.

12. Orduan Governadoreac ikhussiz cer gues at |u cen, sin-

hetsi çuen, miretsuz bethea içanez Jaunaren irakhasdearentçat.

13. Eta Paulo eta harequin cirenac yohan ciren ondoan Paphosetic, Pergerat yein ciren, Pamphiliaco hiria, bainan Joannes hetaric itzuriric, bihurtu cen Jerusalemerat.

14. Eta hec Pergetic abiaturic, yein ciren Antiocherat, Pisidiaco hiria, eta sarturic Synagoguan errepausuco egunean, yarri ciren.

15. Eta leguearen eta Profeten irakhurtzaren ondoan, Synagogueco lehenco egorri cioten erraiterat; guiçon anayac halin bada çuen aldetic exortacionezco hitz cembait yendayarentçat, erraçue.

16. Orduan Paulo yaiquiric, eta escuaz kheinu eguinic ichil citezten, erran çuen: guiçon Israeltarrae, eta çuec Jaincoaren beldur çaretenac, ençun eçaçue:

17. Israeleco yendaya hunen Jaincoac hautatu ditu gure aitac, eta lorificatu du populua Egyptoco lurrean egoiten cen demboran, eta ilquiaraci cituen beso espantagarri batez.

18. Eta yassan cituen eremuan berrogoi urtheren ingurumena.

19. Eta galaraçiric çazpi yen-

daqui Cananeco lurrean, zathitu cioten lurra zortez.

20. Eta laur chun eta berrogoi eta hamar urtheren ingurumenaren buruan, eman cioten yuyec Samuel Profetaraino.

21. Guero galdeguin çuten erregue bat, eta Jaincoac eman cioten Saül Kisen semea, Benjaminen tribueco guiçona, eta *hola* iragan çuten berrogoi urthe.

22. Eta *Jaincoac Saül* idequiric, alchatu cioten David erreguetçat, ceintaz ere bihurtu baitçuen lekhuçotassun hau, eta erran: aurquitu dut David, Jeseren semea, guiçon bat ene bihotçaren gogocoa, ceinac eguinen baitu ene borondate gucia.

23. Haren odoletic içan da Jaincoac, bere hitçaren arabera, atheraraci duena Jesus Israelen Salbatçaille içaitecotçat.

24. Joannesec predicaturic haren ethorquiçuna baino lehen, urriquizeo bathayua Israeleco yendaya guciari.

25. Eta nola Joannesec acabatcen baitçuen bere zucenbidea, erraiten çuen: nor uste duçue naicela? ez naiz *Christo*, bainan luna, ethortcen da bat ene ondotic, ceinaren çapata lotgarrien lachatceco ez bainaiz gay.

26. Guignon anayac : Abrahamen ganic yausten cireten haurrac, eta çuen artean Jaincoaren beldur direnac çuei egorria içan da salbamendu hunen hitça.

27. Ecen Jerusalemeco bici-tiarrec eta heyen gobernadoriec hura ez eçagutuz, Profeten hitçac complitu dituzte haren condenatcearequin, *cein hitz* irakurtcen baitire errepausuco egun guciez.

28. Eta nahi bada ez çuten causitcen hartan deus hilcearen gay cenic, othoztu çuten Pilatus hilaraztez.

29. Eta hartaz izcribaturic ciren gauça guciac complitu cituzten ondoan, idequi çuten zuritic, eta eçarri çuten hobi batean.

30. Bainen Jaincoa hiletarie piztu du.

31. Eta ikhussia içan da hainitz egunez harequin Galiletic Jerusalemerat igan cirenez, cein baitire haren lekhucoac yendayaren eretcean.

32. Eta annonçateen dautçugu herri ona gure aitei eguinic içan den eguintzaz, Jaincoac complitu duela gure eretcerat, gu heyen haurrac guirenac, berriz piztez Jesus,

33. Izcribaturic denaren araberá bigarren psalmuan : ene

Sempea çare, egun enyendratu çaitut.

34. Eta *erakhasteco* hiletarie piztu duela, ez berriz itçulceco hobirat hunla erran da : itehiquico dautçuet Daviti eguinic içan diren aguintza sacratuac.

35. Hortacotz ere erran çuen berce lekhu batean; ez duçu haicçutuco çure Saindua ussaint dadin.

36. Ecen eguiazqui, David, cerbitçatu duen ondoan bere demboran Jaincoaren gogora, lokhartu da, eta eçarria içan da bere aitequin, eta ussaindu da.

37. Bainen Jaincoac berriz piztu duena ezda ussaindu.

38. Yaquin çaçue beraz, guignon anayac! hartaz dela annonçatua çautçuenq bekhatuen barkhamendua.

39. Eta Moiseren legueaz garbituac içan ahal ez çareten guciez, sinhesten duena garbitua da hartaz:

40. Guardia emaçue guertha ez daquiçuen erranic dena Profetetan;

41. Beha çaçue, trufariac, eta mirets çaitetzte, eta içan çaitetzte gordeac; ecen eguinen dut obra bat çuen demboran, obra bat ceina ez baiduçue sinhetsico norbaitec condatcen badautçue.

42. Guero Juduen synagogua.

tic ilquiric, Gentilec othoiztu guten lehen errepausuco egunean annontzatceez hitz hec.

43. Eta bilzarrea berheci cen endoan, Jaincoa cerbitzatcen çuten Juduetaric eta proselitoe-larie hainiteec, yarraiqui çuten Paulo eta Barnabas, ceinec mintçatçearrequin exortateen baitçituzten Jaincoaren gracion irautez.

44. Eta lehen errepausuco egunean, casic hiri guciae bildu cen aditecco Jaincoaren hitça.

45. Bainen Juduec ikhussiz oste hura, bekhaizgoaz bethe ciren, thematcen cirela Pauloc erraiten çuenari, contrestatuz eta blasfemiatur.

46. Orduan Paulo eta Barnabas ausartciarequin erran cio-ten: çuei cen lehenbicicorie annontçatu behar cena Jaincoaren hitça; bainen utstatcen duçuenaz gueroz, eta yuyatcen çaretenaz gueroz çuhauriec bicitce bethierecoaren indigno, huna, itçulcen gare Gentiletarat.

47. Ecen Jaunac hola manatu deraucu, cioelarie: establitu çaitut Gentilen argui içaitecotçat, içan çaitecentçat heyen salbamendua lurraren bazterrerraino.

48. Eta Gentilec ençunez hori, bozcariotcen ciren, eta loricatcen çuten Jaunaren hitça;

eta bicitce bethierecotçat destinatuac içan cirenec, sinhetsi çuten.

49. Hola Jaincoaren hitça hedatcen cen lur gucietarat.

50. Bainen Juduec eraçarri cituzten emazte yende handietaric eta debotetaric cembait eta hirico lehenac; eta muguiquidatu çuten herstura bat Pauloren eta Barnabasen contra, eta cassatu cituzten beren bazterretaric.

51. Bainen hec iharrauxirie beren çangoetaric herrautxa heyen contra, yein ciren Iconiarat.

52. Eta discipuluac bozcarioz eta Izpiritu Sainduaz betherie ciren.

XIV CAPITULUA.

Pauloren eguintzac Iconian, Lystrean, Derbean eta Antiochean.

1. Bada guerthatu cen Iconian cirelaric sarthu cirela elgarrequin Juduen Synagogue-tan, halaco guisaz mintçatu ciren, nun Judu eta Grek oste handi batec sinhetsi baitçuen.

2. Bainen sinhetsi ez çuten Juduec, muguiquidatu eta sumindu cituzten Gentilen bihotzac anayen contra.

3. Bizquitartean egon ciren han asqui dembora, mintçatuz ausarqui Jaunarentçat, ceinac

bihurtcen baitçuen lekhuçotasuna bere graciaren hitçari, eguinaraztez heyei miraculu eta gauça espantagarriric.

4. Bainan hirico ostea içan cen partayatua, batçu Juduen alde ciren, eta berceac Apostoluen alde.

5. Eta nola eguin içan baitcen asaldura bat hain ongui Gentilez nola Juduez, eta heyen gobernadoriez, Apostoluen arbuyatceco, eta heyen harricatceco;

6. Hec yaquinic, ihes eguin çuten Lycaonico hirietarat, Lystrearat, Derbearat, eta ingurumenetaco aldirietarat;

7. Nun annontçatu baitçuten berri ona.

8. Bada Lystrean bacen guiçon bat, alderditua bere çangoetarie, maingu amaren sabelean hasiric, ez baitcen egundaino ibili, eta çagona yarriric.

9. Guiçon harec aditu çuen Paulo mintçatcen, çoinec beguiac haren gainerat baraturic, eta ikhussiz baçuela fedea sendaturic içaitecotçat,

10. Erran cion goraqui: alcha çaite chuchen çure çangoen gainerat eta alchatu cen saltoca, eta ibili.

11. Eta han bilduric ciren yendec ikhussiric Pauloc cer eguin çuen, alchatu çuzten beren bo-

çac, ciotela Lycaoneneco mintçayecz: Yaincobatçuec bere buruac bardin eguinic guiçonei, gure ganat yantsi dire.

12. Eta deitcen cituzten Barnabas Jupiter, eta Paulo Merçura, ceren eta hura baitcen hitça ekhartcen çuena.

13. Eta heyen hiriaren aitcinean cen Jupiterren sacrificatçailcac ere, eramanic ceçen batçu khoroatuac atheco sarbideraino ostearequin nahi çaitzoten sacrificatu.

14. Bainan Barnabas eta Paulo Apostoluec yaquinic hori, urratu cituzten beren arropac eta aurtiçui ciren ostearen erdirat, deadarca,

15. Eta ciotela: guiçonac! certaco eguiten ditutçue gauça horiec? guiçonac guire gu ere, çuec beçalaco gaitzaldi beretarat suyet, eta annontçatcen derautzuegu gauça ez deus horietarie comberti çai tezten Jainco biciari, ceinac eguin baitu cerua eta lurra, ixasoa, eta hetan diren gauça guciac.

16. Ceinac iragan den mendean, utci baititu yendaqui guciac ibilcea beren bidetan;

17. Nahi bada ez den utcia içan lekhuçotassunic gabe ongui eguinez, eta guři emanez uriac cerutic, eta uztâ ugarituric, eta

hazcurria frangoqui, eta gure bihotzac bethez bozcarioz.

18. Eta gauça hauc erraitez, doy doya itzuri çuten ostea sacrificatetic.

19. Hortan gainen Antiocheco eta Iconiaco Judu cembait guerthatu ciren, escuratu çuten yendaya, eta harricaturic Paulo, herrestatu çuten hiritic camporat uste içanez hila cela.

20. Bainan discipuluac bilduric haren ingurumenetarat, yaiqui cen, etasarthu cen hirian; eta biharamuncan yohan cen Barnabasequin Derberat.

21. Eta annontçatu çuten ondoan berri ona hiri huntan, eta eguin hainitz discipulu, bihurtu ciren Lystriarat, Iconiarat, eta Antiocherat.

22. Azcartuz discipuluen izpiritua, eta exortatuz irauteaz fedean, eta eçagutaraciz pairacuntça hainitez behar dugula sarthu Jaincoaren Erresuman.

23. Eta establitu cituzten ondoan Çaharrac Eliça bakhotchuan, othoitzequin eta barurequin, gomendatu cituzten Jauhari, ceina baithan sinhetsi baitçuten.

24. Guero trebesaturic Pisiadia, yohan ciren Pamphiliarat.

25. Eta annontçaturic hitça Pergen, yautsi ciren Attaliarat.

26. Eta handic ixasoz yohan ciren Antiocherat, nun içan baitciren gomendatuac Jaincoaren graciari, acabatu çuten obra-rentçat.

27. Eta ethorri ciren ondoan, eta Eliça bildu çuten ondoan, condatu cituzten Jaincoac heyen medioz eguin cituen gauça guciac, eta nola idequi çuen Gentilei fedearen athea.

28. Eta han egon ciren hainitz dembora discipuluequin.

XV CAPITULUA.

Apostoluen biltzarrea circumcissioncaren gainean eta iustificacioncaren gainean legueaz.

1. Bada Judeatic yautsi circumnetaric cembaitec irakhasten cituzten anayac, *ciotelaric*: ez baçarete circumcisuac Moiseren legueco hazturaren arabera, ez çaitzeteque içan salbatuac.

2. Hortan gainean liscar handi bat eta escatima handi bat pizturic Pauloren eta Barnabasen eta heyen artean, içan cen trencaturic Paulo eta Barnabas, eta heyetarie cembait iganen ci-rela Jerusalemerat Apostolu eta Çaharren ganat, eguiteco humentçat.

3. Hec beraz egorriac içanez Eliçaren ganic trebesatu çuten

Phénicia eta Samaria, condatur Gentilen combersionea: eta causatu çuten bozcario handi bat anaya guciei.

4. Eta helduric Jerusalemerat, Eliçaz içan ciren errecebitnac, eta Apostoluéz; eta Çaharrez, eta condatu ciotzoten Jaincoac eguin cituen gauça guciac heyen medioz.

5. Bainan *cioten*: Pharisa-noen themacoetaric sinhetsi duten cembait, yaiqui dire, diotelaric behar dutela circumcisaturic içan, eta gomendatu Moiseren leguea beguiratcez.

6. Orduan Apostoluac eta Çaharrac bildu ciren examinatecco eguiteco hau.

7. Eta liscar handi baten buruan Pierres yaiqui cen, eta erran cioten: guiçon anayac, badaquiçue hainitz dembora duela Jaincoac hautatu *nauela* gure artean, Gentilec aditceçatentçat ene ahotic berri oneco hitça, eta sinhets ceçaten.

8. Eta Jainco bihotz eçagutçaileac bihurtu diote lekhuco-tassuna, emaitetz Izpiritu Saindua, guri beçala;

9. Eta ez du eguin diferenciaric gure eta heyen artean, garbitu dituenean heyen bihotzac fedeaz.

10. Orai beraz certaco frogat-

cen duçue Jaincoa nahiz cargatu discipuluac gure aitec ez guc ekharri ahal ez dugun uztarribatez?

11. Bainan sinhesten dugu içanen garela salbatuac Jesus-Christo Jaunaren graciaz, hala nola hec.

12. Orduan biltzarre gucia ichildu cen; eta ençuten çuzten Barnabas eta Paulo, ceinec condatcen baitçuten cer gauça espantagarri eta cer miraculu Jaincoac eguin çuen heyen medioz Gentilen artean.

13. Eta ichildu ciren ondoan, Jacquesec hartu çuen hitça, eta erran çuen: guiçon anayac, ençun neçaçue!

14. Simonec condatu du nola lehenbicoric Jaincoa hassi den begui onez behateen Gentilei idequitcecco hetaric yendaya bat haren icenavi *donquitua*.

15. Eta hortan dire Apostoluen hitçac acordatcen, izeribaturoc denaren arabera:

16. Hortaric landan itçulico naiz eta berriz equidatuco dut Daviten Tabernacloa, cein erori baita, berrituco ditut egotzundarrac, eta berriz alchatuco dut.

17. Amoreagatic gaineraco guiçonec bilha deçaten Jauna, eta yendaquia guciac ere ceinen gainen galdeguina baita ene ice-

na, dio Jaunac, çoinec eguiten baitu gauça hauc guciac.

18. Dembora guciac Jaincoari eçagutuac çaiçco bere obra guciac.

19. Hortacotz bozeco naiz ez emaitzez antsiaric Jaincoari combertiteen diren Gentilei,

20. Bainan heyei escribatceez paira dizten yainco falsoen liquitsetaric, eta lohiqueriatric, eta eta abre ithuetaric, eta odoletic.

21. Ecen Moises denaz, bada hainitz aspaldi danic hiri bakhotchcan, yende predicatcen dutenic, ikhussiz irakhurtua dela Synagoguetan errepausuco egun guciez.

22. Orduan on uste içan cein Apostoluei eta Çaharrei Eliça guciarequin, egortcea Antiocherat, Paulorequin eta Barnabasequin, cembait guiçon heyen artean bereciac; *eta egorri çuzten* Judas, icengoithitua Barsabas eta Silas, ceinac baitciren lehenetaric anayen artean.

23. Eta izcribatu cioten heztaz molde huntan: Apostoluec, eta Çaharrec, eta anayec, Gentilen arteco anayei Antiochen, Syrian, eta Cilician, agur.

24. Nola aditu baitugu gutaric ilqui diren cembaitc nahasi çaituztetela bere sölasez, muguituz çuen arimac, diotela cireoncisa-

turic içan behar dela, eta leguea beguiratu, guc heyei eman gabe manuric batere;

25. Içan gare bozeco, bilduac içanez bihotz berean, çuen ganat egortcez guiçon bereci batçu Paulo eta Barnabas gare mai-tequin,

26. Guiçon batçu bere bicia utci dutenac Jesus-Christo gure Jainaren icenarentçat.

27. Egorri ditugu beraz Judas eta Silas, ceinec adiaracico baitdautçue gauça berac ahoz.

28. Ecen on uste çayo Izpiritu Sainduari eta guri, ez çuen gainen eçartceez carga handiagoric gauça hauc baino, *ceinac* behar baidire.

29. Paira çaitetzen yainco falsoei sacrificatu gauçetaric, eta odoletic, eta abre ithuetaric, eta lohiqueriatric; ongui eguinen duçue horietaric beguiratceez. Içan ongui!

30. Hec beraz abiataric, yein ciren Antiocherat, eta Eliça bilduric, bihurtu cioten letra hau.

31. Ceina irakhurtu baitçuten consolacione eta bozcario handirequin.

32. Judasec eta Silasec, cein baitciren ere profetac, exortatu çuzten anayac hainitz solasez, eta azcartu cituzten.

33. Eta cembait dembora han egon ciren ondoan, Apostoluen ganat egorriac ičan ciren anayez bakhean.

34. Bainan Silasi on uste ičan çayon han egoitea.

35. Eta Paulo eta Barnabas ere Antiochen egon ciren, irakhatsiz eta annotçatuz, berce hainitcequin, Jaincoaren hitça.

36. Eta cembait egunen buruan, Pauloc erran cion Barnabasi; itçul gaitecen, eta ikhuscat detçagun gure anayac Jaunaren hitça annotçatu dugun hiri gucietan, ikhusteco nola diren.

37. Bada Barnabasec nahi çuen hartu Joannes berequin, icengoithitua Mark.

38. Bainan Pauloc uste çuen ez çutela behar hartu Pamphiliaz gueroz hetaric berecia cena, eta heyequin yohan ez cena obra harrentçat.

39. Hortan gainen makhurtu ciren eta bereci, eta Barnabasec harturic Mark, yohan ciren ixasoz Cyprerat.

40. Bainan Pauloc hautaturic Silas laguntcecotçat, abiatu cen handic, gomendaturic ican cen ondoan anayez Jaincoanen graciari.

41. Eta trebesatu çuten Syria eta Cilicia, azcartuz Eliçac.

XVI CAPITULUA.

Pauloren eguintçac eta pairacuntçac Lystrean, Troasen, Philippesen etc....

1. Eta heldu cen Derbearat eta Lystrearat, eta huna, bacen han discipulu bat deithua Timothe, emazte Judu leyal baten semea; bainan aita Grek batenena.

2. Çoinec lekhuçotassun on bat baitçuen Lystrean eta Iconian ciren anayetaric.

3. Hortacotz Pauloc nahi ičan çuen yohan çadin harequin eta harturic berequin, circoncisatu çuen, lekhu hartan ciren Juduen causaz; ecen guciec baçaquitan haren aita Greka cela.

4. Hec beraz iragaitearequin hirietan gaindic, irakhasten çuten, beguiratcez Apostoluec eta Jerusalemeco Çaharrec eman manuae.

5. Hola Eliçac azcartuac ciren fedean, eta guehiagotcen ciren egun guciez.

6. Guero trebesaturic Phrygia eta Galacioco lurra, debekhatua ičan cioten Izpiritu Sainduaz hitça annotçatcez Azian.

7. Eta ethorriric Mysiarat, bilhatcen çuten Bithyniarat yoaita; bainan Jesusen Izpirituac ez çayoten haiçutu.

8. Hortacotz iraganic Mysia, yautsi ciren Troaserat.

9. Nun Pauloc ičan baitçuen gabaz iduripen hau : Macedonien guizon bat, aguertu cion haren aitecinerat, eta othoiztu çuen, cioela : iragan çaita Macedoniarat eta lagunt gaitçatçu.

10. Ekhusi çuen ondoan beraz iduripen hori, bilhatu guinduen ordu berean yoaitera Macedoniarat, hortaric loquidatuz Jaunac deithu guintuela heyei berri ona annotçateceotçat.

11. Holaz abiaturic Troasetic, yohan guinen chuchen Samothracerat, eta biharamuncan Neapoliserat.

12. Eta handie Philippeserat, cein baita Macedionaco aldirihuntaco lehen hiria, erdaliri *romanoa*; eta egon guinen hiri hartan cembait dembora.

13. Eta errepausueo egunean athera guinen hiritie, eta *yohan* othoitzaren eguiteco haztura çuten lekhat, uraren hondoan, eta yarriric mintçatu guinen han bilduric ciren emaztei.

14. Eta batec, deithua Lydia, sutarra marchanda, ceina baitcen Thyatireco hirico, eta cerbitçatcen baitçuen Jaincoa, aditu *guintuen*; eta Jaunac bihotça idequi çayon, bihurtçadintçat

arthatsu Pauloc erraiten cituengaucei.

15. Eta bathayatua ičan cen ondoan, here familiarequin, othoiztu guindutçan, cioelarie : yuyatcen banauçu Jaunari leyal naicela, sar çaita ene etchean, eta han egon; eta borchacatu gunitnen sarcerat.

16. Bada guerthatu cen yoaiten guinelarie othoizterat, bathuac ičan guinen nescatcha batez cein baitcen Pythonen izpiritua, eta çoince ekhartcen baitçuen irabaci handi bat bere nagusiei aztiatuz.

17. Abiatu cen guri yarrarquitcen, Paulo eta gu, deadarca, eta cioela : guicon hauc Jainco Soberanoaren cerbitçariac dire, eta annotçatcen dautçue salbamendaco bidea.

18. Eta hori eguin çuen hainitz egunez; bainan Paulo hortaz unhaturic, itçuli cen, eta erran izpituari : manatcen haut Jesus-Christoren icenean atheratceç nescatcha hortaric; eta athera cen.

19. Bainan haren nagusieo ikhussiz heyen irabazbidea galduacela, yabetu ciren Pauloz eta Silasez, eta eraman cituzten plazarat yuyen aitecinerat.

20. Eta aguerquidaraci cituzten Gobernadorei, cioelarie :

guiçon hauc, ceinac Juduac baidire, nahasten dute gure hiria;

21. Ecen annonçatzen dute guri Romanoeci errecebiteco ez beguiratceco cilhequi ez çauzcun oithurac.

22. Yendaya ere alchatu cen elgarrequin heyen contra, eta Gobernadorec urraraciric heyen arropac, manatu çuten içan cizten azotatuac.

23. Eta haiuitz azote ukhaldi eman ondoan, eçarri cituzten presondeguian, manaturic presondegui çaina beguiratcez segurtatuqui.

24. Eta *presondegui çainac* errecebituric manu hau, eçarri cituen presondegui zokhuan, eta tincatu ciotzoten çangoac ceço batçutan.

25. Bada gauerdi gainean, Paulo eta Silas othoitzetan çauden, cantatuz Jaincoaren laudarioac; beraz presonerrec aditzen cituzten.

26. Eta betbetan eguin içan cen lur ikhara bat hain handia, nun presondeguico cinenduac cordocatçen baitciren, eta handic lekhora athe guciac çabalduciren, eta gucien estecac içan ciren lachatuac.

27. Ceintan gainen presondegui çaina atçarriric, eta ikhussiz presondeguico atheac çau-

balduac, athera çuen bere ezpata, eta hil nahi çuen bere burua, ustez presonerec ihes eguin çutela.

28. Bainan Pauloc oihu eguin çuen goraqui, cioelatic : ez çaçula eguin minic; ecen guciac hemen gare.

29. Orduan galdeguinic arguia laster eguin çuen *lecotzarat*, eta gucia ikharetan, aurthiqui cer Pauloren eta Silasen oinetarat.

30. Eta ilquiaraciric camporarat, erran cioten : Jaunac, cer eguin behar dut salbaturic içaiteco ?

31. Erran çuten : sinhets çaçu Jesus-Christo Jauna baithan; eta içanen çare salbatua, çu eta çure ethecoac.

32. Eta annonçatu cioten Jaunaren hitça, hari eta haren etheco guciei.

33. Eta gabeco ordu hartan berean, presondegui çainac hec harturic, garbitu cituen heyen çauriac, eta berehala içan cen bathayatua, hura eta harequilaco guciac.

34. Eta eramanaçiric bere etcherat, cerbitçatu cioten yaterat, eta bozcariotu cen, ceren eta bere etheco guciequin sinhetsi baitçuen Jaincoa baithan.

35. Eta egundu cen ondoan, Gobernadorec egorri çuzten sa-

riantac, hari erraiteco : larga çaitçu yende horiee.

36. Eta presondegui çainac bihurtu cituen hitz hauc Paulori, *ciolaric* : Gobernadoree egorri dute erraiterat larga cituzten; athera çaitetze beraz orai, eta çoazte bakhean.

37. Bainan Pauloc erran çuen sariantei : azotatu gaitçuen ondoan gucien aiticinean, yuyamenburic gabe, gu Romanoac içan eta, eçarri gaituzte presondegui-an; eta orai eçarreen gaituzte campoan guericen? ezda hola içanen, bainan ethor ditzela berac, eta eçar gaitzatela campoan.

38. Eta sariantec bihurtu cituzten hitz hauc Gobernadorei, ceinac beldurtu baitciren, adiuric Romanoac circla.

39. Hortacotz yein ciren heyei barkhamendu galdeguiterat; eta largatu cituzten ondoan, othoiztu cituzten yoaitetz hiritic.

40. Orduan atheraric presondeguitic, sarthu ciren Lydiaren etchean, eta ikhussiric anayac, consolatu cituzten, eta *guero* abiatu ciren.

XVII CAPITULUA.

Pauloren eguintçac eta pairacuntçat Tessalonican, Beroian eta Athenesen.

1. Guero trebesaturic Amphi-

polisen eta Apollonisen gaidic, yein ciren Thessalonicarat, nun baitcen Juduen Synagogo bat.

2. Eta Paulo, bere hazturaren arabera, harat bihurtu cen, eta hirur errepausuco egunez liscarratu cen heyequin Izeriturere;

3. Esplicatuz eta frogatuz behar cela Christoc paira ceçan, eta hiletaric pitz çadin, eta, cion : Jesus hau, cein annontçatcen baidautçuet, Christo cen.

4. Eta hetaric cembaitec sinhetsi çuten, eta yuntatu ciren Paulori eta Silasi, eta ere Jaincoa cerbitçatcen çuten Grek oste handi batec, eta emazte noble-taric ez gutic.

5. Bainan sinhetsi ez çuten Juduec bekhaizgoaz betheric içanez, hartu çuzten alfer gaisto batçu, eta eguinic yende mulzo bat, nahassi çuten hiria, eta bortchaturic Jasonen etchea, bilhatcen çuten Paulo eta Silas era maitecotçat yendayari.

6. Bainan hec ez causituric, eraman çuten Jason eta cembait anaya hirico Gobernadoreen aiticinerat, deadarca : hoyec ere ceinec iguitu baidute mundu gucia, yein dire hunat.

7. Eta Jasonec bihurtu ditu bere etcherat : eta contra ethortcen dire guciac Cesaren mana-

cuncei, dioetelariac, badela berce erregue bat, *deitzen dutena* Jesus.

8. Alchatu cituzten beraz yendaya eta hirico Gobernadoreac, ceinec aditcen baitcituzten gauça hauc.

9. Bainan Jonasen eta berceganic bermea errecebitu çuten ondoan, utci cituzten yoaiterat.

10. Eta berehala anayec eçarri cituzten Paulo eta Silas *hiritic* campo gabaz, yoaitecotçat Beroiarat. Harat helduric sarthu ciren Juduen Synagogoan.

11. Bada hoyec Thessalonicaco Juduac baino onestagoac içan ciren, ecen errecebitu çuten hitça artha guciarequin, bilhaquinduz izeriturac egun guciez, *yaquitecotçat* gauçac erraiten çaitzoten beçala cirenez.

12. Hetaric hainitcec beraz sinhetsi çuten, eta emazte Grek noble batzuec, eta guiçon batçuec ere, ez gutic.

13. Bainan Thessalonicaco Juduec yaquin çutenean Jaincoaren hitça annontçatua cela Paulo Beroian, yein ciren, eta muguiquidatu çuten yendaya.

14. Bainan orduan anayec ilquiaraci çuten berehala Paulo hiritic camporat, ixasoco alderat yoaiteco beçala, bainan Silas

eta Timothe egon ciren han oraino.

15. Eta Paulo laguntcen çutenec, eraman çuten Atheneserat, eta handic abiatu ciren errecebitu çuten ondoan Paulo ganic manua *erraiteco* Sila eta Timotheri yein cizten laster huraganat.

16. Eta nola Pauloc igurricatcen baitcituen Athenesen, haren izpiritua khechatcen cen bere baithan, ikhussiz hiri hurossoqui emana yainco falsoei.

17. Liscarcen cen beraz Synagogoetan Juduequin eta yincotiarrequin, eta egun guciez plaza publicoan han causitcen cirenequin.

18. Eta Epicuriaco eta Estoicoaco egoquintsuetaric cembait abiatu ciren mintçatcen harequin, eta batçuec erraiten çuten: cer erran nahi du hitzuntei hunec? eta berce erraiten çuten: iduri du yainco arrotzen annontçatçaile dela; ceren annontçatcen baitzayoten Jesus, eta berrix piztea.

19. Eta harturic, eraman çuten Areopagoarat, *eta erran cioten*: ez guinezaque yaquin ahal cein den mintçatcen çaren irakhasde berri hori?

20. Ecen beharriac bethetcen derauzcutzu halaco gauça erbest

batçuez, nahi dugu beraz yaquin cer erran nahi duten gauça horiee.

21. (Bada Atheniendar guciee eta Athenien ciren arrotzec, ez çuten berçeric eguiten baicic ere erraiten eta ençuten cembait berri.)

22. Paulo beraz içanez Areopeagoaren erdian, erran *cioten*; guiçon Atheniendarrac! ikhusten çaituztet sobera debot beçala gauça gucietan.

23. Ecen iragaitearequin eta beondaztearequin çuen deborionea, ikhussi dut ere aldare bat ceintan gainen izcribaturic baitcen: EÇAGUTUA EZ DEN JAINCOABI; ohoratcen duçuen beraz eçagutu gabe, da annontçateen dautçuedana.

24. Mundua eta han diren gauça guciac eguin dituen Jaincoa, içanez ceruco eta lurreco Jauna, ezda egoiten escuz eguin templuetan.

25. Eta ezda cerbitçatua guiçonon escuez, cerbait behar bahu *beçala*, ikhussiz hura dela guciei emaiten duena bicia, hatxa, eta gauça guciac;

26. Eta odol batetic eguin du guiçonqui gucia, bici diztençat lur gucian, lehenago erreglaturic içanez heyen egoitçaren demborac eta cedariac.

27. Bilha deçatentçat Jauna, *yaquiteco* baldin ere uquitcen ahal çutenez haztamuca, eta causitcen; nahi bada ez den gutaric bat bederaren urrun.

28. Ecen hartaz badugu bicia, hiquidura, eta içatea; çuen lotoscarietarie cembaitec erran duten arabera: haren leinua gare.

29. İçanez beraz Jaincoaren leinua, ez dugu yuyatu behar Jaincotassuna bardin dela urçhiari, edo cilharrari, edo harri guiçonon manez eta trebandeaz ebaquiari.

30. Bainan Jaincoac desencusatuz dembora hura, annontçatcen du orai guiçon guciei, lekhu gucietan, urriquit dizten.

31. Ceren eta fixatu baitu egun bat ceintan yuyatu behar baitu mundu gucia yusticiaren arabera, *hortaco* seinhalatu duen guiçonaz; hortaz eman du frogança segura guciei, hura berriç pitzaraciz hilen artetic.

32. Bainan aditu cituztenean hitz hauc: hilateric piztea, batçu trufatcen ciren, eta berceç erraiten çuten: ençunen çaitugu oraino hortan gainen.

33. Eta hola Paulo athera cen heyen artetic.

34. Batçu bizquitartean yuntatu ciren hari, eta sinhetsi çu-

ten; ceinen artean ere baitcen Denys Areopagita, eta emazte bat deithua Damaris, eta berce cembait heyequin.

XVIII CAPITULUA.

Pauloren eguintça Corinthian, etc. Eta Apollosenac Efesian.

1. Hortaric landan, Paulo abiaturic Athenesetic, yein cen Corinthiarat,

2. Eta han causituric Judu bat, deithua Aquila, sortcez Ponteco Iurreco, ceina ez cirelaric aspaldi ethorri baitcen Italiatic Priscila bere emaztearequin, ceren Claudiusec manatu baitçuen Judu guciac athera cizten Errumatic, zucendu cen heyei.

3. Eta ceren officio bereco baitciren, egon cen heyequin; eta lanean hari cen. Bada heyen officioa campiche eguile cen.

4. Eta errepausuco egun guciez iharduguitcen cen Synagogoa, eta gainquidatcen cituen hain ongu Juduac nola Grekac.

5. Eta Silas eta Timothe yein ciren ondoan Macedoniatic, Paulo içanez Izpiritu Sainduaz bethea, bayezten çuen Juduei Jesus, Christo cela.

6. Eta nola contrestatcen baitçuten, eta blasfemiaticen, iuharrauxi cituen bere arropac, eta

erran cioten : çuen odola içan bedi çuen buruaren gaiman, hartaric garbi naiz ! banoha orai beretic Gentiletarat.

7. Eta handic ilquiric, sarthucen guçon baten etchean, deithua Justus, çoinec cerbitçatcen baitçuen Jaincoa, eta ceinaren etcheac Synagogoa uquitcen baitçuen.

8. Bainan Crispusec, Synagogoco buruçagniac, sinhetsi çuen Jauna baithan bere etheco guciequin; eta berce Corinthiano hainitcec ere hura adituri, sinhetsi çuten, eta içan ciren^a bathayatuac.

9. Bada Jaunac erran cion Paulori iduripen batean; ez çaçula beldurric içan, bainan mintça çaitte, eta ez çaitela ichilt.

10. Ceren eta çurequin bainnaiz, eta nihorc ez du eçarrico escuac çure gaiman eguitcotçat gaizquiric; ceren yendaya handi bat badut hiri huntan.

11. Han egon ceu beraz urthe bat eta sei hila bethe, irakhatsiz heyen artean Jaincoaren hitza.

12. Bainan Galion Akhaian Gobernadore cen demboran, Judu guciac boz batean alchatu ciren Pauloren contra, eta eraman çuten tribunalerat;

13. Ciotelariç : guçon hunec

sinhets eraguiten du yendei Jaincoaren cerbitzatzea leguearen contra.

14. Eta nola Paulo mintzatu nahi baitcen, Galionec erran çuen Juduei: Juduac! baliz injusticia cembait, edo hoben cembait, ençun cineçazquiet yusto liçatequen beçambat;

15. Bainen questione bada elhez eta hitcez, eta çuen legueaz, çuen eguitecoa da; eeen ez naiz nahi içan yuye gauça horiez.

16. Eta yoanaraci cituen tribunaletic.

17. Orduan Grek guciec atzituric Sosthenes cein baitcen Synagogoco buruçaguia, yoiten çuten tribunalaren aitecinan, Galionec hetaz casuric eguin gabe.

18. Eta Paulo han egon cen ondoan oraino cembait dembora, despeditu cen anayetaric, eta yohan cen ixasoz Syriarat, eta harequin Priscila eta Aquila, Cenchrean ilea murrizaraci çuen ondoan, ceren eta baitçuen botu bat.

19. Guero heldu cen Epheserat, eta han utci cituen; bainen sarthuric Synagogoan hitz eguin çuen Juduequin;

20. Ceinec othoiztu baitçuten egoitez guehiago dembora heyequin; bainen ez çuen nahi içan gogaquidatu.

21. Eta despeditu cen hetic, cioelariç: lehen festa eguin behar dut faltariç gabe Jerusalemen, bainen bihurtuco naiz oraino çuen ganat, Jaincoac nahi bada, hola abiatu cen Ephesetic.

22. Eta noiz ere yautsi baitcen Cesarerat, igan cen *Jerusalem*erat, eta Eliça agurtu çuen ondoan, yautsi cen Antiocherat.

23. Eta han cembait egun egonic, yohan cen, eta trebesatu çuen ordu berean Galaciaco, eta Phrygiaco aldiria, azcartuz Discipulu guciac.

24. Bainen Ephesiorat yein cen Judu bat, deithua Apollos, sortceç Alexandriaco, guiçon hitzun ederra, eta yaquinsua izcrituretan.

25. Cein baitcen yaquindua Jaincoaren bidean; eta nola izpirituz khartsu baitcen, esplicatcen çuen eta irakhasten artharequin Jaunari çaiçcon gauçac, nahiz ez çuen eçagutcen Joannesen bathayoa baicic.

26. Hasi cen beraz mintzaticen ausarciarequin Synagogoan; eta Priscilac eta Aquilac aditu çuten ondoan, hartu çuten berequin, eta esplicatu cioten chehequiago Jaincoaren bidea.

27. Eta nola nahi içan baitcen iragan Akhaiarat, hortara exortatu çuten anayec izcribatu

çuten Discipuluei hura errecebitceaz, eta harat heldu cen ondoan, baliatu cen hainitz sinhetsi çutenei graciaz.

28. Ecen gainquidateen çuen publicoqui Juduac arraçoïnamentu bici batequin, frogatuz Izcriturez Jesus, Christo cela.

XIX CAPITULUA.

Pauloren eguintçac Ephesian, eta mugiquida haren contra.

1. Bada guerthatu cen nola Apollos Corinthian baitcen, Pauloc trebesatu ondoan gaineco aldiri guciac, yein cela Ephesiarat, nun causituric Discipulu batçu, erran cioten :

a. Errecebitu duçue Izpiritu Saindua sinhetsi duçuenen ? ihartdetsi cioten : ez dugu aditu ere erraiten Izpiritu Saindua *emana* içan denez.

3. Eta erran cioten : *cein bathayoz* içan çarete beraz bathayatuac ? ihardetsi çuten : Joannesen bathayoaz.

4. Orduan Pauloc erran çuen : eguia da Joannesec bathayatu duela urriquinmenduzco bathayoaz, cioelarie yendayari, sinhets ceçaten haren ondotic heldu cena baithan, erran nahi da Jesus-Christo baithan.

5. Eta adituric gauça hauc,

bathayatuac içan ciren Jesus Jaunaren icenean.

6. Eta Pauloc escuac heyen gainean phausatu cituen ondoan, Izpiritu Saindua yautsi cen heyen gainerat, eta hola mintçatu ciren *hainitz* mintçayez, eta profetisatu çuten.

7. Eta guiçon horieç guciac hamabien inguruna ciren.

8. Guero sarthuric Synagoan, mintçatu cen ausarciarequin hirur hila bethez, iharduquiz, eta sinhets eraguitez Jaincoaren Erresumaco gauçac.

9. Bainan nola cembait gortcen baitciren, eta ez baitçuten sinhesten, gaizqui mintçatuz *Jaunaren* bidez mulzua-ren aitcinean, hura apartaturic hetaric, bereci cituen discipuluac, eta iharduquitcen cen egun guciez Tyrannus deitcen cen baten escolan.

10. Eta hori eguin cen bi urthez; holaz Azian egoiten ciren gucieç, hain ongui Juduac nola Grekeç, aditu çuten Jesus Jaunaren hitça.

11. Eta Jaincoac eguiten çuen gauça espantagarriac Pauloren escuez;

12. Ekhartcen çuten ere haren gorphutça uqitu çuten mocanezac eta loihalac erien gainerat, eta beren eritassueta-

ric sendatuac ciren, eta izpiritu lohiac atheratcen ciren *debrustatuetic*.

13. Orduan Juduetaric cembaitec exorcistac, hara huna çabilçanac, enseyatu çuten Jesus Jaunaren icenaren deitcea izpiritu lohiaz debrustatuac cirenen gainerat, cioetelarie : conyuratcen çaituztegu Pauloc predicatcen duen Jesus hartaz.

14. Eta hori eguiten çutenac Sceva Juduaren çazpi seme ciren, cein baitcen Sacrificatçailen buruçuguietarie bat.

15. Bainan izpiritu lohiac ibardestearequin, erran çuen eçagutcen dut Jesus, eta badaquit nor den Paulo; bainan çuec, nor çarete?

16. Eta guiçona ceintan baitcen izpiritu lohia, yauci cen heyen gainerat, eta hetaz naussituric, hain gaizqui tratatu cituen, nun ihesi yoan baitciren etche hartaric buluciac, eta çaurituac.

17. Bada hori yein cen Ephesean egoiten ciren Judu eta Grek gucien eçagutçetarat; eta guciac beldurrac hartuac içan ciren, eta Jesus Jaunaren icena lorificatua cen.

18. Eta sinhetsi çutenetarie hainitzac ethortcen ciren, confesatuz eta aihortuz eguintzac beren.

19. Hainitzec ere ibilcatcen cituztenac aztigoaco maneac, ekharri cituzten beren liburuac, eta erre cituzten gucien aitcinean; contaquidaturic heyen precioa, causitu çuten helcen cela berrogoi eta hamar mila diru peçetara.

20. Holaz Jaunaren hitça hedatcen cen hainitz, eta gauça handiac ekhartcen cituen.

21. Bada gauça hauc eguin içan ciren ondoan, Pauloc Izpirituz deliberatu çuen iragaitea Macedonian eta Akhaian gairi, eta yoaita Jerusalemerat, cioelarie : han içan naicen ondoan, behar dut ere ikhussi Eruma.

22. Eta cerbitçatcen çutenetarie biga egorric Macedoniarat, Timothe eta Erasta egocen combait dembora Azian.

23. Bainan dembora hartan nahasqueria handi bat guerthatu cen, *Jaunaren* bidea cela casu.

24. Ecen halaco guiçon bat deithua Demetrius, cein lancatcen baitcen cilharrerian, eta eguiten Dianaren templu chume batçu cilharrez, eta ekhartcen progotchu hainitz oficioco languilei,

25. Hauc bildu cituen, berce lan guisa berecoan hari ciren batçuequin, eta erran cioten : o

guiçonac! badaquiçue gure irabaci gucia yeiten dela lan huntaric.

26. Bada ikhusten duçue eta aditcen nola ez choilqui Ephesean, bainan casic Azia gucian, Paulo hunec bere sinhets eraguiteaz itçuri duela hainitz yende, erranez guiçonon escuz eguinac direnac, hec ez direla yaincoac.

27. Ezda choilqui irriscua gurelçat gure oficioa içan dadin desmenandua, bainan ere Diana yaincosa handiaren Templua içan ez dadin guchiago batere estimatua, eta ez bedi guertha haren mayestatea, ceina Azia guciac eta mundu guciac adoratcen baitu, içan dadin ezdeustua.

28. Eta gauça hauc aditu cituzten ondoan, içan ciren guciac supitaz betheac, eta deadarcatcen ciren, ciotelaric: handia da Ephesianoen Diana!

29. Eta hiri gucia nahasqueriaz bethea içan cen; eta aurthiqui ciren tropaca biltoquiaren barnerat, eta eramán çuzten Gaius eta Aristarca Macedoniendarrac, Pauloren bideco lagunac.

30. Eta nola Paulo sartu nahi baitcen populuaren ganat, discipuluce ez çayoten cilheguitu.

31. Asiararren arteco cem-

baitec ere, ceina baitciren haren adisquideac, egorri çuten huraganat, othoizteco ez aguertceaz biltoquirat.

32. Batçuec beraz oihu eguiten çuten guisa batetarat, eta bercecc berce batetarat, ecen bilçarrea nahasia cen, eta hainitcecc ez çaquiten ere certaco bilduac ciren.

33. Orduan Alexandre borchatua içan cen ilquitcea mulçutic camporat, Juduec premia-tuz *mintçatcerat*, eta Alexandrec kheinu eguinez escuaz, nahi çuen eman cembait escusa yendayari.

34. Bainan eçagutu çuten ondoan Judua cela, gucién boz bat alchatu cen, iram baitçuen casic bi oren, oihucatur: handia da Ephesianoen Diana!

35. Bainan hirico Scribauac ematuric yende oste handi hurra, erran çuen: guiçon Ephesianoac, cein da guiçona ez daquiéna Ephesianoen hiria donquitua dela Diana yaincosa handiaren cerbitçuari, eta haren iduriari, *cein baita* Jupiter ganic yaustia?

36. Hori beraz içanez ecin ukhatua, behar çarete ematu, eta ez eguin deus lasterregui.

37. Ecen erakharri ditutçuen yende hauc, ez dire ez sacrile-

gioac, ez çuen yaincosaren blasfematçaileac.

38. Bainan baldin Demetriusec eta harequin diren languilec, badute cerbait erraiteco norbaiten contra, bada audientça, eta bada gobernadorea, deith ditent beraz batçue berceac harat.

39. Eta balin baduçue bercecerbait galdeguiteco, hori trencha daiteque zucenqui bildu batean bilçarre.

40. Ecen irriscutan gare acusatuaç içaitea egun iragan den asalduraz; ez guindioquenaz gueroz bihurt ahal arraçoina muguquida hunetaz, eta gauça hauc erran cituen ondoan, egorri çuen bilçarrea.

XX CAPITULUA.

Pauloren piayac eta eguintçac Grecian eta Azian.

1. Bada asaldura baratu cen ondoan, Pauloc erakharri cituen discipuluac, eta hec agurturic abiatu cen yoaiteco Macedoniarat.

2. Eta iragan cen ondoan lur hetaric, eta eguin hainitz exortacione, yein cen Greciarat.

3. Eta han egon cen ondoan hirur hilabethe, abiseço içan ciren bihurtceço Macedoniarat, ceren eta Juduec celatac hedatu

baitcioten yohan behar çuenean Syriarat.

4. Eta Sopater Bereenec behar çuen lagundu Aziaraino; eta Thesalonicienetaric, Aristarac eta Secondac eta Gaius Derbainoac, eta Thimotec; eta Azia-coetaric, Tychiusec eta Trophimusec.

5. Hoyec beraz yoanic aiteinean, iguricatu gunituzten Troasen.

6. Eta gu, ixasoz abiaturic Philippesetic, ogni alchagarri gabeco egunen ondoan, heldu guinen bortz egunen buruan hetarat Troaserat, eta han egon guinen çazpi egun.

7. Eta asteco lehen egunean discipuluac bilduaçanez oguiaren haustaco, Pauloc, ceinaç abiatu behar baitçuen biharamunean, eguin cioten solas bat, iraunaraci baitçayon gauerdi arteraino.

8. Bada bacen arguizagui hainitz bilduric ciren gambara goran.

9. Eta guiçon gazte bat deithua Eutycus, ceina yarría baitcen leiho baten gainean, lokhartucen Pauloren solas luciaren demboran, loac eramanic eroricen lurrerat hirugarren estayetic, eta alchatua içan cen hila.

10. Bainan Paulo yautsiric,

hedatu cen haren gainerat, eta besarcatu çuen, eta erran çuen: ez çaitetzela trubla ecen haren arima hartan da.

11. Eta berriz igan cen ondoan, eta oguia hautsi, eta yan, eta dembora handiz mintçatu cen ondoan arguia urratceraino, abiatu cen.

12. Eta eraman çuten guiçon gaztea bicia, eta içan ciren handizqui consolatuac.

13. Bada untcian sarturic, içan guinen eramanac Asoserat, nun berriz hartu behar baiguinduen Paulo; ecen hola manatu çuen; erabaquituric eguiteco bide hura oinez.

14. Eta berriz yuntatu guintunean Asosen, hartu guinuen gurequin, eta yoan guinen Mitylenerat.

15. Guero handic yoanic lehen egunean leihorreratu guinen Kiosen parrean; biharamunean heldu guinen Samoserat; eta Trogylan baraturic ethorri guinen handic lehen egunean Mityleterat;

16. Ecen Pauloc erabaqui çuen iragaitea Ephesias baratu gabe ez nahiz egon Azian; ceren eta lehiatcen baitcen içaiteco, ahal bacen, Mendecoste egunean Jerusalemen.

17. Bada egorri çuen Miletic

Ephesiorat ekharrarázteco Eliçaco Çaharrac.

18. Ceinac ethorriric hura ganat. erran cioten: badaquiçue cer guisaz içan naicen çuequin Azian sarthu naicen lehen egunaz gueroz;

19. Cerbitçatuz Jauna humiltassun guciarequin, eta nigar hainitcequin, eta Juduen celataric guerthatu çaroztan pairacuntça hainitcen artean.

20. Deus gorde gabe gayon çautçuen gaucetarie bainan hec çuei annotçatuz, eta irakhatsiz publicoqui, eta etchez etche.

21. Othoitz mendatuz Juduac eta Grekac combertitceez Jaincoari, eta sinhestez Jesus-Christogure Jauna baithan.

22. Eta orai huna, içanez itchequiac Izpirituaz, banoha Jerusalemerrat, yaquin gabe guerthatu behar çauzquitan gauçac;

23. Ez bada hiri bakhotchcan Izpiritu Sainduac oharteen nana, dioelarie estequec eta atsekabec iguricatcen nautela.

24. Bainan ez dut deusez ere casu eguiten; eta ene bicia ez çaut baliosa, ene dembora akhabatcen ahal dudan ber bozcariozqui, eta Jesus Jauna ganic errecebitu dudan batzarrea *cein baita* bihurtcea lèkhucotassuna Jaincoaren graciafen herri onari:

25. Eta orai huna, badaquit çuetaric batec ere, ceinen artean iragan bainaiz predicatcez Jaincoaren erresuma, ez nauela guehiago ikhussico.

26. Hortacotz lekhucoera emaiten dautçuet garbi naicela gucien odoletic.

27. Bada ez naiz guiphidatu çuei annotçatceco Jaincoaren conseilu gucia.

28. Guardia emaçue beraz çuhaurei, eta saldo guciari ceinaren gainean Izpiritu Sainduac establitu baitçituzte Aphezpicu, bazcatceco Jaincoaren Eliça, ceina arra erosi baitu bere odolaz.

29. Ecen badaquit ni yoan naicen ondoan, sarthuco direla çuen artean oxo batçu hainitz perilosac, ez baidute guiphidatuco arthaldea.

30. Eta alchatuco direla çuen artecoetaric beretaric guiçon batçu annotçatuco dutenac irakhasde galquidatu batçu, cembait discipulu heyen ondotic erakharraraztecotçat.

31. Hortacotz çaudete atçarriac, orhoituz ez naicela hirur urthez baratu, gau eta egun, çuetaric bakhoteha ohartcetic.

32. Eta orai, ene anayac, gomentatcen çaituztet Jaincoari, eta haren graciaren hitçari, cein høtheretsu baita çuen ombidat-

cen akhabatceco, eta çuei emaitceco primantça saindu guciequin.

33. Ez dut guticiatu ez cilharra, ez urrhea, ez nihoren arropa.

34. Eta badaquiçue çuhauriec escu hauc ornitu darotatela behar nituen gauça guciac, eta cnequin cirenei ere.

35. Erakhatsi derautçuet gauça gucietan hola lanean hariz onestu behar direla alderdituac, eta orhoitu Jesus Jaunaren hitcez, çoinec erran baitu: guehiago dohaxu dela eman ahal içaitea, ecen ez deithuric içaitea errecebitceco.

36. Eta *Pauloc* erran cituen ondoan hitz hauc, yarri cen behaurico, eta eguin çuen othoitza hequin guciequin.

37. Orduan guciac urthu ciren nigarretan, eta aurthiquiz Pauloren lephorat, besarcatcen çuten:

38. Içanez goibelduac guciez gainetic erran cioten hitz huntaz: ez çutela guehiago ikhussico. Eta lagundu çuten untcirat.

XXI CAPITULUA.

Pauloren piayeac eta eguintzac Syrian eta Jerusalemen.

1. Hola beraz abiatuoric, hetaric apartatu guinen ondoan,

yoan guinen chuchen Cooserat, eta lehen egunean Rhodeserat, eta handic Patararat.

2. Eta bathuric han utci bat iragaiten cena Phenician, embarcatu guinen, eta abiatu.

3. Guero ikhussiric Cypre, utci guinduen ezquerrerat, eta yoanez Syriaco alderat, heldu guinen Tyrreerat, ecen untcia han utci behar çuen bere carga.

4. Eta han bathuric discipulu batçu; egon guinen çazpi egun bada erraiten çuten Izpirituz Paulori ez igaitez Jerusalemerat.

5. Bainan egun heyen ondoan abiatu guinen, eta bidean eman guinen, lagunduric içanez guciez bere emazte eta haurrequin hiritic camporaino, eta belhaurricaturic itsasaldean, eguin guinduen othoitza.

6. Eta batçuc berceac agurtu guinen ondoan, igan guinen untciaaren gainerat, eta berceac bihurtu ciren beren etchetarat.

7. Eta hola akhabatecarequin gure urezco piayea, ethorri guinen Tyrretic Ptolemaiserat, eta anayac agurtu quintuen ondoan, egon guinen egun bat hequin.

8. Eta biharamunean Paulo eta haren lagunquida abiaturic handic, yein guinen Cesarcarat; eta sarthuric Philippe Ebanye-

listaren etchean, cein baitcen çazpietaric bat, egon guinen han.

9. Bada hacituen laur alaba biryinaç, profetisatcen çutenac.

10. Eta nola han egon baiguinen hainitz dembora, ethorricen Judeatic Profeta bat, deithua Agabus;

11. Ceina gure ikhusterat yeinic, hartu çuen Pauloren guericoa, eta estecaturic bere escuac eta çangoac, erran çuen: Izpiritu Sainduac erraiten ditu gauça hauc: Juduec hola estecatuco dute Jerusalemen guicon guerrico hunen yabca, eta emanen dute Gentilen escuetarat.

12. Aditu quintuen ondoan hitz horiec, gu, eta toquicoac cirenec, othoiztu guinduen ez çadin igan Jerusalemerat.

13. Bainan Pauloc ihardetsi çuen: cer hari çarete, nigarrez, ene bihotça atsekabetuz? ni, prest naiz ez choilqui estecatua içaiteco, bainan ere hilceco Jerusalemen Jesus Jaunaren icenarentçat.

14. Holaz, ez celacotz içaiten ahal itzuria hortan gainen ichildu guinen erraitearequin: Jaunaren borondatea içan bedi eguina!

15. Cembait egunen buruan, prestatu guinea ondoan yoaite-

co, igan guinen Jerusalemerat.

16. Eta discipuluetaric cembait yein ciren ere Cesareatic gurequin, erakharriz berequin guizon bat *deithua* Mnason, Cyprianoa, cein baitcen aspaldico discipulu bat, ceinaren etchean behar haiguinduen ostatatu.

17. Eta heldu guinen ondoan Jerusalemerat, anayec errecebitu guinduzten bozcarioequin.

18. Eta *handic* lehen egunean, Paulo yein cen gurequin Jacquesen etcherat, eta Çahar guciac harat ethorri ciren.

19. Eta agurtu cituen ondoan, condatu çuen chehequi Jaincoac hartaz Gentilen artean eguin cituen gauçac.

20. Hori adituric, lorificatu çuten Jauna, eta erran çuten *Paulori*: anaya, ikhusten duçu cembat mila Judu den sinhetsi dutenac; bainan guciac arthaxu egon dire Moisesen leguearentçat.

21. Bada aditu dute erraiten çutaz, irakhasten duçula Gentiletan diren Judu guciaci, uzteaz Moises, erraiterequin ez çutela behar circoncisatu beren haurrac, ez biei *leguearen* manachunteen arabera.

22. Çer behar da beraz eguin? behar da bait *spada* bildu *fide-*

len otea, ecen adituco dute erraiten ethorria çarela.

23. Eguiçu berazerranen dautçuguna; baditugu laur guizon eguin dutenac botu bat;

24. Har eçatçu çurequin, eta garbi çaitte hequin, eta eguitçu gastuac heyentçat, murriz deçatentçat ilea, eta guciac yaquin deçaten ez dela deus çureganic aditu dituzten gauçetaric, bainan aurrendatcen duçula ere leguearen beguiratcen.

25. Bainan Gentilen arteco sinhetsi dutenez, izeribatu duçu, manaturic ez deus beguiratcez holacoric, bainan choilqui paira dizten yainco falsoei sacrificatuac direnetaric, odoletic, abre ithuetaric, eta lohiqueriatric.

26. Pauloc beraz harturic guizon hec, eta biharamunean garbituric hequin, sarthu cen Templuan, erranez cein egunez heyen garbitcea içan behar cen akhabatua, eta noiz olata esqueinia içan behar cen hetaric bakhotcharentçat.

27. Eta nola çazpi egunac behetcen baitciren, Aziaco cembait Juduec ikhussiric Paulo Templuan, alchatu çuten populu gucia, eta yabetu ciren hartaz,

28. Oihuca: guizon Israele tarrac, lagunt-gaitçatçue! huna

guizon hau ceinac toqui gucietan irakhasen baitu mundu gucia populuairen contra, leguearen contra, eta toqui hunen contra, eta ceinac, guehiago dena, erakharri baitu Grek batçu Templurat, eta liquistu du lekhu saindu hau.

29. (Ecen gauça hauc baino lehen ikhussi çuten harequin hirian Trophimus Ephesianoa, eta uste çuten Pauloc erakharri çuela Templurat.)

30. Eta hiri gucia muguquidatua içan cen, eta populua lastercatu cen harat; eta Paulo atzituric, herrestatu çuten Templutic camporat; eta hetsi ciotgoten berehala atheac.

31. Bainan nola bilbateen baitçuten haren hilcea, errana yein cen guerraridico capitainari Jerusalemec gucia nahasquerian cela;

32. Eta berehala hartu cituen soldado eta ehuntari batçu; eta lasterreguin çuen hetarat; bainan hec ikhussiz capitaina eta soldadoac, baratu ciren Pauloren yoitetic.

33. Eta capitaina hurbilduric, yabetu cen hartaz, eta manatu çuen bi gathez esteca ceçaten; guero galdeguin çuen nor cen, eta cer eguin çuen.

34. Bainan mulçuan batçuec

oihu eguiten çuten guisa batetarat, eta bercece berce batetarat, eta ceren ez baitçuen deus ikhasen ahal segurric harrabotsa cela casu, manatu çuen Paulo eramanic içan çadin gaztelurat.

35. Eta yein cencan mailetarat, guerthatu cen eramaua içan cela soldadoez ostearen bortchaca cela casu;

36. Ecen populuairen osteac yarraiquitcen çuen, oihuca: hil araz eçaçu.

37. Eta nola Pauloren gazteluan sarraraztea baitçocatcin, erran cion capitainari: cilhegui cerauta çuri cerbaiten errastea? eta capitainac galdeguin cion: badaquçu Grekez mintçatcen?

38. Ez çare iragan egun hotan asaldura bat muguitu duen Egypciano hura, eta eraman eremurat laur mila erhaile?

39. Eta Pauloc erran cion: segurqui Judua naiz, sorceç Tarsecoc, ceina baita Cilician, eta hiri famatu hartaco hiritarra; bainan othoizten çaitut, cilheguit çadaçu mintçatcea populuari.

40. Eta cilheguitu cion ondolan, Paulo çagolaric mailen gainean kheinu eguin çuen escuaz populuari, eta ichiltassun handi bat eguinic, mintçatu cioten Hebraico mintçayez, ciolaric:

XXII CAPITULUA.

*Pauloc eguiten du bere comber-
sionearen istoria, eta begui-
ratcen da azoteaganic, eça-
gutaraciz bere burua Erru-
maco hiritar.*

1. Guiçon anayac eta aitac,
aditçaque ene eranzuquia.

2. Eta aditu çuten ondoan mint-
çatcen ciotela Hebraico mintça-
yeaz, eguin çuten oraino ichiltas-
sun guehiago; eta erran çuen:

3. Segurqui Judua naiz, Tar-
sen sorthua, ceina baita Cilician,
bainan alchatua hiri huntan Ga-
malielen oinetan, eta arthazqui
ikhassia gure aiten leguean,
khartsua Jaincoaren *leguearent-
çat*, egun çuec guciac çareten
beçala;

4. Eta perseguitu dut irakhas-
de hori heriotceraino, estecatuz
eta eçarriz presondeguietan gui-
çonac eta emazteac.

5. Sacrificatçaile buruçaguia
bera eta Çaharren bilçarrea lek-
huco çarozquitan beçala, cei-
netarie errecebituric letra batçu
zucenduac anayei, banindohan
Damaserat eramaitecotçat han
cirenac ere estecatuaç Jerusa-
lemerat, gaztigaraztecotçat.

6. Bada guerthatu cen nola
ibilcen baininçen, eta Damaserat
hurbilcen, eguerdiren gaincan,

betbetan argui handi bat cerutic
ethorcearequin, distiatu çuela
chimista batec beçala ene ingu-
rumenean.

7. Eta erori nincen lurrerat,
eta aditu nuen boz bat erraiten
çautana: Saul, Saul, certaco
perseguitcen nauçu?

8. Eta ihardetsi nuen: nor
çare çu, Jauna? eta erran çau-
tan: Jesus naiz Nazarenecoa,
çuec perseguitcen nauçuna.

9. Bada enequin cirenec on-
gui ikhussi çuten arguia, eta
guciac harrituac içan ciren, bai-
nan ez çuten aditu mintçatcen
ninduenaren boza.

10. Eta erran nuen: Jauna,
cer eguinen dut? eta Jaunac
erran çautan: alcha çaite, eta
çoaci Damaserat, eta han erra-
nen dautçue cer eguin behar
duçun.

11. Bada ceren ez nuen deus
ikhusten, argui haren içarnea
cela casu, enequin cirenec gui-
datu ninduten escutic, eta yein
nincen Damaserat.

12. Eta guiçon bat *deithua*
Ananias, Jaincoaren beldur ce-
na leguearen arabera, eta çoi-
nec baitçuen lekhuçotassun on
bat han egoiten ciren Judu gu-
cietic, ethorri cen ene ganat.

13. Eta hurbilcearequin er-
ran çautan: Saul anaya, içan

çaçu bista : eta ordu berean it-
guli nituen beguiac hura ganat,
eta ikhussi nuen.

14. Eta erran çautan : gure
aiten Jainçoaç hautatu çaitu eça-
gutcecotçat haren borondatea,
eta ikhustecotçat Justua, eta
aditecco boça haren ahotic.

15. Ecen lekhuco içanen çai-
co guiçon gucien eretcean ik-
hussi eta aditu ditutçun gau-
cez.

16. Eta orai certan çau-
de? alcha çaite, eta içan çaite ba-
thayatua eta garbitua çure be-
khatnez, deithuz Jaunaren ice-
na.

17. Bada guerthatu cen bi-
hurtu nincen ondoan Jerusale-
merat ottoitz eguiten nuelaric
Templuan, cenzuztua içan nin-
cela;

18. Eta ikhussi nuen *Jauna*
çoinec erran baitçautan : lehiat
çaite abiatcea Jerusalemtic,
ecen ez dute errecebituco nitaz
bihurtuco dioteçun lekhuco tas-
suna.

19. Eta erran nuen : *Jauna*
berce badaquite presondeguian
eçarrarazten nituela, eta azota-
razten Synagoguetan çutan sin-
hesten çutenac.

20. Eta Estebe çure martyra-
ren odola ichuri cenean, han
nincen ni ere, gogaquidateen

nuen haren hilceari, eta begui-
ratcen nituen hiltcen çutenen
arropac.

21. Bainan erran çautan : çoa-
ci, ecen egorrico çaitut urrun
Gentiletarat.

22. Eta ençun çuten hitz hun-
taraino, bainan orduan alchatu
cituzten beren boçac, ciotelaric :
idec çaçu lurretic holaco guiçon
bat, ecen ezda combeni bici da-
din.

23. Eta nola oiuhu eguiten
baitçuten goraqui, eta iharraus-
ten beren arropac, aurthiquit-
cen çuten herraux airean,

24. Capitainac manatu çuen
eramane ceçaten gaztelurat, eta
manatu çuen eman ceçoten tor-
mentac azoteaz, yaquitecotçat
cer arraçoïnendaco hola oiuhu
eguiten çuten haren contra.

25. Eta bagatu çuten ondoan
uhalez, Pauloç erran çuen ha-
ren hondoan cen ehuntariari,
cilhegui çautçue guiçon Roma-
no baten azotatcea, eta guciz
gainetic oraino, yuyatua içan
ez dena?

26. Hori ehuntariac adituric ;
yohan cen capitaina ganat haren
ohartcerat, cioelaric : ikhusaçu
cer duçun eguiteco ; ecen gui-
çon hau Romanoa da.

27. Eta capitaina yein cen
Paulo ganat, eta erran cion :

erran eçadaçu, Romanoa çare?
eta ihardetsi çuen : bai segur-
qui.

28. Eta capitainac erran cion ;
erosi dut hiritargo hau diru han-
ditan ; eta Pauloc erran çuen :
bainan nic, badut sortcez.

29. Hortacotz azotatu behar
çutenac urrundu ciren ordu be-
rean hura ganic ; eta capitainac
eçagutu çuen ondoan Errumaco
hiritar cela, beldurtu cen, es-
tecaraci çuelacotz.

30. Eta biharamunean yaquin
nabi eguiaz cer arraçoinez acu-
satua cen Juduez, lacharaci çu-
en, eta manaturic Sacrificatçaile
aitcindariac eta conseilu, gucia
bil çadin, erakharraraci çuen
Paulo, eta aguerraraci çuen he-
yen aiticinerat.

XXIII CAPITULUA.

*Paulo yoa Sanhedreren aitci-
nean. Juduec elcarquidatcen
dute haren hilcea. Eramana
da Cesarearat.*

1. Eta Pauloc behatuz arretaz
conseiluari, erran çuen : guiçon
anayac? conciencia onez ibili
naiz Jaincoaren aiticinean egun
huntaraino.

2. Hortan gainean Ananias
Sacrificatçaile buruçaguiac ma-
natu çuen haren hondóan ciren-
nei, yo ceçaten beguitartean.

3. Orduan Pauloc erran cion :
Jaincoac yoco çaitu, pareta chu-
ritua, yarririe çaudelarie ene yu-
yatceco leguearen arabera ma-
natcen duçunaz gueroz, leguea
hautsiz, içan nadin yoa.

4. Eta han cirenec erran cio-
ten : arbuyateen duçu Jaincoa-
ren Sacrificatçaile buruçagnia?

5. Eta Pauloc erran çuen :
anayac; ez naquien Sacrificat-
çailo buruçagnia cenez ; ecen iz-
cribatua da; ez çare gaizqui mint-
çatuco çure populuaren Prin-
ceaz.

6. Eta Pauloc yaquinez *heta-
rie* pharte bat Sadduceanoa ce-
la, eta bercea Pharisaua deadar-
catu cen conseiluan ; guiçon a-
nayac! Pharisaua naiz, Phari-
sauaren semea, esperançarent-
çat eta hiletarie piztearentçat
eçarria naiz yuyamenduan.

7. Eta hori erran çuen on-
doan, muguiquidatu cen nahas-
queria bat Pharisauen eta Sad-
duceanoen artean ; eta bilçarrea
içan cen partayatua.

8. Ecen Sadduceanoec errai-
ten dute ez dela berriz pizteric,
ez aingueruric, ez izpirituric,
bainan Pharisauaec sostengateen
dute bata eta bercea.

9. Eta eguin içan cen oihu
handi bat. Orduan Scribauac
Pharisauen alde yaiqui ciren eta

contrestatu çuten; ciotelaric: ez dugu causitcen deus gaistoric guiçon huntan, bainan izpiritu bat edo aingueru bat mintçatu baçayo; ez deçagun guerla eguin Jaincoaren contra.

10. Eta nola eguin baitcen nahasteria handi bat, capitainac beldurrez Paulo phusquetan eçarria ičan çadin hetaz, manatu çuen soldadoac yauts cizten, eta aicha ceçaten heyen artetic, eta eraman ceçateu gaztelurat.

11. Eta handic lehen gabean, Jauna aguertu cen haren aiticinerat, eta erran cion: Paulo ičan eçaçu animo; ecen nola lekhuçotassuna bihurtu baituçun itaz Jerusalemen, guisa berean behar dautaçu ere bihurtu Erruman.

12. Eta egundu cen ondoan, Judu cembaitec cinazquida bat eguin çuten yuramentuca, ez çutela yanen ez edanen Paulo hil çuten arteraino.

13. Eta berrogoi baino guehiago ciren cinazquida hau eguin çutenac.

14. Eta zucendu ciren Sacrificatçaille aiticindariei eta Çaharrei, eta erran cioten: obligatu gare yuramenturequin, madaricatuac içaiteco penaren azpian, ez guinuela dastatuco deusetaric, Paulo hil dugun arteraino.

15. Çuec beraz orai yaquin araz eçoçue capitainari conseiluaren phartez, erakhararaz deçautçuen hura bihar, hobequi examinatceco estacurian haren eguitecoa, eta prest içanen gare haren hilceco hurbildu dan baino lehen.

16. Bainan Pauloren arrebaaren semeac yaquinic cinezquida hori, yein cen eta sarthu cen gazteluan, eta salhatu cion Paulori.

17. Eta Pauloc ehuntarietarie bat deithuric, erran cion: eraman çaçu guiçon gazte hau capitainari; ecen badu cerbait hari salhatceco.

18. Hartu çuen beraz, eta eraman çuen capitainari, eta erran cion: Paulo presondeguian denac deithu nau eta othoiztu nau guiçon gazte hau çure ganat ekharraraztea çoinec baitu cerbait çuri erraiteco.

19. Eta capitainac harturic escutic, urrundu cen, eta galdeguin cion: cer duçu eni salhatceco?

20. Eta erran cion: Juduec cinazquidatu dute çure othoiztea Paulo egortcez bihar conseilurat, hobequiago examinatceco estacurian cerbaitez;

21. Bainan ez çaçula gogoquidat: ecen lietarie berrogoi

guiçon baino guehiago celatetan daude haren contra, ceinac obligatu baitire, yuramenturequin, madaricatuac içaiteco penaren azpian, ez yatea ez edatea, hura hil duten arteraino; eta orai guciac prest dire, iguricatoen dutelariac cer cilheguituco dioteçun.

22. Capitainac beraz egorri çuen guiçon gaztea, gomendatuz ez nihori erraitez gauça horieç eçagutaraci ciotzola.

23. Guero deithuric ehuntari batçu erran cioten: prest itchie çatçue bi ehun soldado gabazco hirur orenetaco, eta hiruretan hogoi eta hamar guiçon çaldizcoac, eta bi ehun artcher, yoaiteco Cesarearat.

24. Eta artha içan eçaçue çaldi cembait prest içan dadin, Paulo iganaraciric, eraman deçatentçat segurtatuqui Felix Gobernadorearen ganat.

25. Eta izcribatu eion letra hau:

26. Claudius Lysias, Felix gainditu Gobernadoreari, agur.

27. Nola guiçon hau ceina atzituric içan baita Juduez, he-taz hilic içaiteco phunduan baitcen, haldu naiz harat soldadoequin, eta ilqui derotet, eçagutu ondoan *hiritar* romanoa cela.

28. Eta yaquin nahiz, certaz acusatcen çuten, eraman dut heyen conseilurat.

29. Nun causitu baitut acusatua cela heyen leguea darocan cerbaitez eta ez çuela yauquitu heriotcea edo presondeguia merechi duen hobenic batere,

30. Eta içanic ohartua Juduec haren contra hedatu dituzten segadez, berehala igorri derautçut, manaturic haren acusatçailleac erraiteco çure aitecinean haren contra dituzten gauçac: Içan ongui.

31. Soldadoec beraz, manatu içan cioten beçala, hartu çuten Paulo, eta eraman çuten gabaz Antipatriserat.

32. Eta biharamunean itçuli ciren gaztelurat, utciric Paulo çaldizcoen laguntçaren azpian;

33. Ceinac Cesarearat helduric, bihurtu çuten letra Gobernadoreari, eta esqueini ceroten ere Paulo.

34. Eta Gobernadoreac irakhurtu çuen ondoan letra eta galdeguin çuen ondoan Pauloric ein probincietaco cen, adituric Ciliciaco cela,

35. Erran eion: adituco çaitut, çure acusatçailleac yein diren ondoan, eta manatu çuen içan çadin beguiratua Herodesen palacioan.

XXIV CAPITULUA.

*Pauloren acusationea eta eran-
zuquia Felix Gobernadore-
ren aitcinean.*

1. Bada bortz egunen buruan Ananias Sacrificatçaile buruça-
guia yautsi cen Çaharrequin, eta halaco hitzun bat, *deithua* Tertullus, ceinac aguertu baitciren Gobernadorearen aitcinerat Pauloren contra.

2. Eta Paulo deithua içanez, Tertullus hassi cen haren acusatcen, ciolaric : gainditu Felix, nola çure medioz goçatcen baitugu bake handi bat, eta hainitz manacuntça on içan baita emanic çure çuhurtassunaz,

3. Eçagutcen dugu hori dembora gucian eta toqui gucietan esquer onequin.

4. Bainan hainitz dembora çuri galaraztecotçat, othoizten çaitut gure ençuteaz, çure chuchentassunarequin hitz labur hautan :

5. Causitu dugu hau dela guiçon bat hainitz perilosa, asaldura pizten duena Judu gucien artean mundu gucian, eta Nazarianoen themaco buruçaguia dela.

6. Nahi içan du ere profanatu Templua; eta atzitu dugu, eta nahi içan dugu yuyatu gure leguearen arabera.

7. Bainan Lysias capitaina han guerthaturic, idequi deraucuescuen artetic borçaca handi batez.

8. Manatuz haren acusatçailleac ethor cizten çure ganat, eta çubaurec yaquiten ahal duçu bera ganic, interroatuz acusatcen dugun gauça guciez.

9. Juduec gogaquidatu çuten hori, eta erran gauçac hola cirela.

10. Eta Gobernadoreac Paulori kheinu eguin cion ondoan mintçatceco, ihardetsi çuen : yaquinez baduela ya hainitz urthe yendaya hunen yuye çarela, eguiten dut neure eranzuquia fidancia guehiagorequin;

11. Eçagutcen ahal duçunaz gueroz ez duela hamabi egun baino guehiago igan naicela Jerusalemerrat *Jaincoaren* adoratcecotçat.

12. Bainan ez naute causitu Templuan iharduquitcen niherequin, ez populu saldo bat eguiten, naliiz Synagogoetan, nola hirian.

13. Eta ez laquiçete frogatcen orai acusatcen nauten gauçac.

14. Bada aithortcen dautçut hau, thema deitcen duten bi-deaz, cerbitçatcen dudala ene aiten Jaincoã, sinhetsiz leguean

eta Profetetan izcribaturic diren gauça guciac.

15. Eta içanez ustea Jaincoa baithan hiletaric berriz piztea, hain ongui yustuen nola inyustuen, ceina hoyec berec iguricatcen baidute, ethorrico dela.

16. Hortacotz ere lanean hari naiz içaiteco conciencia chahu Jaincoaren aitecinean, eta guicoenen aitecinean.

17. Bada hainitz urtheren buruan, ethorri naiz amoina eguitecotçat ene yendayan, eta olatac *Jaincoari*.

18. Eta hortaz ocupatua bainincen, causitu nauto garbitua Templuan, mulçocaric ez harabotsic gabe.

19. Eta Aziaco *halaco* Judu batçutaric ciren;

20. Behar çutenac aguertu çure aitecinerat, ene acusatceco, balinbaçuten cerbait ene contra.

21. Edo hoyec berec erran deçaten, causitu badute nitan inyusticia cembait, aguertua içan naicen ondoan conseilurat;

22. Ez bada heyen aitecinean goraqui erran dudan hitz hau; egun çoetaz eguitecotan eçarria naiz, hiletaric berriz piztearentçat.

23. Eta Felixec adituric gauça hauc, egorri çuen berce aldibattetaraino, ciolaric; hobequi eça-

gutuco dudan ondoan cer den bide hura, eta Lysias capitaina yautsi den ondoan, eçagutuco dnt ossoqui çuen eguitecoa.

24. Eta manatu çuen ehuntari bati Paulo içan çadin beguiratua, bainan içan ceçan ere atsin cembait, eta ez ceçaten debeca harenetario nihor hura cerbiçatcetic, edo hura ganat ethortcetic.

25. Bada cembait egunen buruan, Felix yein cen Drusilla bere emaztearequin, ceina baitcen Judua, eta egorri çuen Pauloren bilha, eta aditu çuen mintçatcen Christo baithan den fedeaz.

26. Eta nola mintço baitcen yusticiaz, eta gogurriaç, eta ethortceco yuyamenduaz, Felixec gucia harritua ihardetsi çuen; oraico çoaci; eta astia içanen dudanean, berriz deithuco çaitut.

27. Ustez ere dembora berean Pauloc emanen ciola cembait diru lachoan eçartcecotçat, hortacotz egortcen çuen maiz haren bilha, eta harequin mintçatcen cen.

28. Bada bi urthe bethe ondoan, Felixec içan çuen bere ondoco Porcius Festus, çoinec nahiz atsin eguin Juduei, utsi çuen Paulo presondeguian.

XXV CAPITULUA.

Pauloc escudatur Festusen ait-cinean gandeitzten da Cesari.

1. Festus beraz ethorric pro-binciarat, igan cen hirur egu-nen buruan Cesareatic Jerusale-merat.

2. Eta Sacrificatçaile buruç-a-guia, eta Juduen arteco lehe-nac, aguertu ciren haren ait-cinerat Pauloren contra, eta oithoizten çuten *Festus*;

3. Eta galdeguiten cioten gra-cia hau Pauloren contra, erak-harraraz çegan Jerusalemerat; ecen celatac hedatu cituzten bi-dean haren hilceco.

4. Bainan Festusec ihardetsi cioten, Paulo ongui beguiratua cela Cesarean, eta behar çuela laster berac ere harat bihurtu.

5. Hortacotz, cion, çuen ar-tean denetic ahal dena, yauts bedi enequin; eta balinbada cem-bait hoben guiçon hartau, acusa deçatela.

6. Eta egon gabe hequin ha-mar bat egun baino guehiago, yautsi cen Cesarearat; eta bi-haramunean yarri cen tribuna-lean, eta mahatu çuen Paulo i-çan çadin erakharria.

7. Eta nela harat yein baitcen, Jerusalemetic yautsi ciren Ju-ducec inguratu çuten, cargatuz

hainitz hoben handiz, ceinac ez baitçuzten frogatcen abal.

8. Horri Pauloc ihardesten çuen ez çuela bekhatu-ric eguin deusetan, ez Juduen leguearen contra, ez Templuaren contra, ez Cesaren contra;

9. Bainan Festusec nahiz at-sin eguin Juduei, ihardetsi çuen Paulori, eta erran: nahi duçu igan Jerusalemerat, eta han içan yuyatua gauça horietaz ene ait-cinean?

10. Eta Pauloc erran çuen: aguertcen naiz Cesaren tribu-nalaren aitcinerat, nun behar baitut içan yuyatua; ez dut bi-degaberie batere eguin Juduei, ongui eçagutcen duçun beçala çuhaurrec.

11. Baldin eguin badiotet bi-degaberie, edo eguin badut cer-bait hilcearen gay denic, ez dut eza emaiten hilceari; bainan acusatcen nauenetic deus ez bada, nihore ez neçaque larga হয়ে: gandeitzen dut Cesari.

12. Orduan Festusec hitzera-quadaturic conseiluarequin, i-hardetsi *cion*: gandeiztu duçu Cesari? yohanen çare Cesaren ganat.

13. Bada cembait egunen bu-ruan, Agrippa Erreguea eta Be-reniza yein ciren Cesarearat Fes-tusen agurtçerat.

14. Eta han egotu ciren ondoan hainitz dembora, Festusec aiphu eguin çuen Erregueri Pauloren eguitecoaz, ciolaric : guicon bat presoner utcia içan da Felixez;

15. Ceinaren gainean, nola Jerusalemen bainintcen, Sacrificatçaille aitcindariac eta Juduen Çaharrac aguerquidatu ciren, galdeguinez haren condenacionea;

16. Bainan ihardetsi diotet, ez dela Romanoen haztura norbaiten hilcerat largatcea; acusatua denac bere acusatçailleac aitcinean içan tuen baino lehen, eta içan ahala escudatceco acusacioneaz.

17. Hunat ethorri ciren ondoan beraz, epheric batere eman gabe, biharamunean yarría nintçalaric tribunalean, manatu nuen guicon hura içan çadin erakharria :

18. Eta haren acusatçailleac han içanez, ez cioten eman acusatuco çutela uste nuen hobenic batere.

19. Bainan baçuten ez daquit cer liscar heyen erreligionearen gainean, eta halaco Jesus hil den batez, ceina Pauloc seguraten baitçuen bici ceta.

20. Bada nola hainitz penetan bainincen yaquitçotçat cer cen,

galdeguin nuen *guicon huri* nahi çuenez yohan Jerusalemerat eta han yuyatua içan gauça horietaz.

21. Bainan gandeiztu çuelacotz, galdeguinez guelditua, içaitca Augustaren eçagutçetarat, manatu nuen beguiratua içan çadin, Cesaren ganat egorri nuen arteraino.

22. Orduan Agrippac errancion Festusi : ongui nahi nuque ere mintçatu guicon hura. Erran çuen : bihar adituco duçu.

23. Biharamunean beraz Agrippa eta Bereniza yeinic handigoyequin, eta sarthuric audientecian capitainequin eta hircico lehenequin, Paulo erakharria içan cen Festusen manuz.

24. Eta Festusec erran çuen : Agrippa Erreguea, eta çuec guciac hemengurequin çaretenac, ikhusten duçue guicon hau ceinaren contra Jerusalemeco Judu oste gucia yein baitçaut galdeguterat, hain ongui Jerusalemen nola hemen, oihuca ez çuela guechiago biotcerat utci behar.

25. Bainan nic causituric ez çuela deus eguin hilcearen gaycenic, eta berac gandeizturic Augustari, erabaqui dut hari egortceco.

26. Bainan ez dudalacotz deus seguric Emperadoreari izeribat-

ceco, aguerraraci dut çuen aincerat, eta bereciqui çure, Agrippa Erreguea, amoreagatic examena eguin ondoan, içan deçadan cer izcriba.

27. Ecen iduriteen çaut ez dela combeni egortcea presoner bat, sinhalatu gabe eguintçac ceinetan gainen acusatcen baitute.

XXVI CAPITULUA.

Pauloc eguiten du bere eranzuquia Agrippa Erreguearen aiticinean.

1. Eta Agrippac erran çuen Paulori : cilbegui çauçu mintçatcea çuretçat. Orduan Pauloc hedatuz bere escua, hunla mintçatu cen here eranzuquiarentçat.

2. Agrippa Erreguea ! neure burua dohaxu derancat behar dudalacotz ihardetsi egun çure aiticinean, Juduez acusatua naicën gauça guciez.

3. Eta guciz ceren eçagutça osso bat baduçun Juduen arteco haztura eta questione guciez; hortacotz, othoizten çaitut eçgun neçaçun pacienciarequin.

4. Jerusalemen ene yendayaren artean, ene lehen gaztetasunaz gueroz eman dudan bicia, eçagutua da Judu guciez;

5. Ecen badaquite aspaldi,

(nahi badute aithortu,) ene aiticinecoez gueroztic hici içan naicela Pharisau, gure erreliçioneco thema chuchenaren arabera.

6. Eta orai aguerquidatcen naiz yuyamendura Jaincoac gure aitei eguin duen aguinzaren esperantçarentçat.

7. Cein agunzara gure hamabi tribuec, cerbitçatcen dutenec Jaincoa gau eta egun, uste baidute helcea, eta esperanza horrentçat naiz, o Agrippa Erreguea, Juduez acusatua.

8. Cer ! itchiquitcen duçue gauça bat ecin sinhestecoa Jaincoac hilac berriz pitz detçan ?

9. Nic uste içan dut ez cela deus eguin behar ez nuenic Jesus Nazarianoaren icenaren contra.

10. Hori eguin ere dut Jerusalemen, ecen presoner eguintut sainduetaric hainitz, erreçibitu nuen ondoan ahala Sacrificateaile aiteindarietarie, eta hilarazten cituztenean, emaiten nuen ene boça.

11. Eta maiz Synagogo gucietan gaztigatcearequin, hortchatcen nituen blasfematcera, eta fulia batec hartua içanez heyen contra, perseguitcen nituen hiri arrotzetaraino.

12. Eta nolá hortaco yoaiten

bainincen Damaserat Sacrificat-
çaile aircindarietario ahalaro-
quin eta mandatuarequin,

13. Ikhusi nuen o Erreguea!
bidean eguerdi bethean, ceruco
argui bat, iguzquiaren ingurua
baino handiagoa, ceinac içarnia-
tu baitçuen ene inguruetan, eta
bidean enequin cirenentan.

14. Eta guciac eroriac iça-
nez lurrerat, aditu nuen boz bat
mintçatcen çautana, eta erraiten
çuena hebrauezco hitzçunçaz:
Saul, Saul, certaco perseguit-
cen nauçu? gogor çauçu osti-
catcea akhuluen contra.

15. Orduan erran nuen: nor
çare çu, Jauna? eta ihardetsi
çuen: Jesus naiz perseguitcen
nauçuna.

16. Bainan alcha çaite, egon
çaitc chutic, ecen aguertu nit-
çauçu, çure ministro eta lekhu-
co establitceco, hain ongui ik-
hussi duçun gaucez, nola berceç
çeinentçat aguertuco baintçau-
çu;

17. Libratcen citudalaric po-
pulua ganic, eta Gentiletaric,
ceinetarat egortcen baitçitut o-
rai,

18. Çabalçecotçat heyen be-
guiaç amoreagatic comberti di-
ten ilhumbetaric arguiari, eta
Satanen botheretic Jaincoari; eta
errecebi deçatèn beren bekha-

tuen barkhamendus, eta nitan
duten fedeaz santificatu direne-
tan parte bat.

19. Holaz, o Agrippa Erre-
guea, ez naiz içan sinhets gogor
ceruco iduripenari.

20. Bainan annontçatu dut le-
henbicicoric Damasén cirenci,
guero Jerusalemén, eta Judeaco
lur guciétan, eta Gentilei, urri-
quit ditén, eta combertit Jain-
coari, eguitearequin urriquirat-
coco behar diren obrac.

21. Hortacotz Juduec hartu
nautc Templuan eta bilhatu du-
te ene hilcea:

22. Bainan lagundua içanic
Jaincoaren laguntzaz, bici naiz
oraidino, bihurtuz lekhuçotas-
suna chiquiei eta handiei, eta
deus ez erraneç Profetec eta
Moisesec guerthatu behar direla
annontçatu dituztenac baicic;

23. Behar cela Christoc paira-
ceçan, eta içan çadin berriz
piztuetaric lehena ekhartecotçat
arguia populari eta Gentilei.

24. Eta mintçatcen celaric
hola bere eranzuguiarentçat,
Festusec erran çuen goraçui:
cençutic campo çare, Paulo!
çure yaçuintassun handiac eçart-
cen çaitu cençutic campoan.

25. Eta Pauloc erran çuen:
ez naiz cençutic campo; gain-
ditu Festus; bainan erraiten di-

tut hitz hauc eguizcoac eta cen-
çu onean.

26. Ecen Erreguec badu gauça
høyen eçagutça; eta mintço naiz
ausarqui haren aitecinean, ceren
onesten baitut gauça hauc gu-
ciac yaquin ditçan; ecen hauc ez
dire içan eguinac guericcan.

27. O Agrippa Erreguea! sin-
hesten duçu Profetetan? bada-
quit sinhesten duçula.

28. Eta Agrippac ihardetsi
çuen Paulori: sinhets eraguiten
dautaçu hurren Guiristino içai-
tea.

29. Eta Pauloc erran cion:
deseatcen nuque Jaincoaren ait-
cinean, ez choilqui çu, bainan
ere egun ençuten nauten guciac,
içan lizten, ez choilqui hurren,
bainan ossoqui ni naicen beça-
la, salbu esteca hauc.

30. Pauloc erranic gauça hauc;
Erreguea alchatu cen, Gober-
nadorea eta Bereniccarequin,
eta hequin yarriac cirenac ere.

31. Eta baztertu ciren on-
doan, hitzeraquidatu çuten be-
ren artean, eta erran çuten: gui-
çon hunec ezdu deus eguin hil-
cearen edo presondeguiaren gay
denic.

32. Eta Agrippa erran çuen
Festusi: guiçon hau içaiten ahal
cen largatua ez balu Cesari gan-
deiztu.

XXVII CAPITULUA.

*Pauloren eta bere lagunen em-
barcacionea Italiarat; heyen
untciaren deseguitea.*

1. Bada erabaquitua içan cen
ondoan embarcatuco guinela Ita-
liarat, eman çuten Paulo berce
presoner cembaitequin Julius i-
cena çuen bati, Augusta deitcen
cen guerraridia baten ehunta-
ria.

2. Eta iraganic Adramitaco
untci batetarat, abiatu guinen
yoaiteco Aziaco alderat, eta A-
ristarca Macedonianoa Thessa-
lonicaco hiricoa, gureguin cen.

3. Ondoco eguncan heldu
guinen Sidonerat; eta Julusec
erabiliz Paulo ikhustaterequin
cilheguitu cion yoaitea bere adis-
quiditarat, hartaz arthea içan
ceçatentçat.

4. Guero handic abiaturic,
itchiqi guinduen gure bidea
Cypreen behereco aldetic, ceren
eta baiceac contra baitciren.

5. Eta Ciliciaren eta Pamphy-
liaren parroco ixasoac iragan
ondoan, yein guinen Myrrarat,
Lyciaco *hiria*.

6. Nun ehuntariac causitu
baitçuen Alexandriaco untei bat
yoaiten cena Italiarat, ceintarat
iganaraci haiguintuen.

7. Eta nola yoaiten baiguinen

pissuqui cembat egunez, nundoi doya heldu baiguenen Gnideco bistaraino, ceren eta haiceac ez baitçaucun buhatcen bature, iragan guinen Cretaren behereco aldetic, Salmoneco alderat.

8. Eta han nekhez ubasterretic yoanez, yein guinen toqui batetarat deithua dena Portu-ederrac, ceinaren hurbil baitcen Laseaco hiria.

9. Eta nola iragan baitcen hainitz dembora, eta ya ugaroa perilosa baitcen, ikhussiz barura ere ya iragana cela, Pauloc exortatcen cituen,

10. Erraiten ciotelaric: guiconac, ikhusten dut ugaroa perilosa içanen dela, eta irriscutan içanen garela ez choilqui unticico cargaren galceari, bainan ere gure bicien.

11. Bainan ehuntariac sinhesten çuen hobequi unci guidarria eta untciaren nagusia, Pauloc erraiten çuena baino.

12. Eta ceren portua ez baitcen ona neguaren han iragaiteco, guehiagoac boceco içan ciren handic abiatceco, *bilhatceco* leyborreratcea Phenixen, cein baita Cretaco portu bat, Africaco haicearen eta iguzquiaren sartceco iplarraren parrean, neguaren han *Frageitecotçat*.

13. Eta eguerdico haicea hasiz buhatcen eztiçui, uste içan çuten burutçietan yoaiten beran chedetan, eta abiaturic, ubastercatu çuten Creta hurbilagoric.

14. Bainan handic lekhora haice hedoiçu bat, deitcen dutena Euroclydon, yaiçui cen islaco aldetic.

15. Eta untcia haiceaz eramana içanez, halaco guisaz nun ez baitciren burutçietan yoaiten ahal, eramanac içan guinen, utciric *untcia haiceari*.

16. Eta iraganic Claudia deithua cen isla baten behereco aldetic, nekhe handirequin nausitu abal içan guinen barkhuaz;

17. Bainan gure ganat tiraturic, *marineroac* baliatcen ciren erremedio guciez, estecatuz untcia azpitic; eta nola beldur baitciren eror area pholo batetarat, irriatu cituzten belac, eta ekharriac ciren guisa hortan.

18. Bada ceren uherrituac guinen erauntsi handi batez, ondoco egunean untcia arhindu çuten.

19. Guero hirugarren egunean aurthiçui quintuen gure escuez untcico tresnac.

20. Eta nola ez baitçaucun aguertu cembait egunez ez iguzquia ez içarrac, eta erauntsi

handi batec uherritcen baigintuen ascarqui, salbateco esperanza gucia ičan çaucun idequia.

21. Bainan egotu ciren ondoan hainitz dembora yan gabe, Paulo çagolaric orduan heyen artean çhutic, erran cioten: o guiconac! segurqui behar ninducuen sinhetsi, eta ez abiatu Creatatic, itzurtcecotçat erauntsi hau eta galce hau.

22. Bainan orai exortatcen çaituztet içaitez animo on, ecen çuetaric batec ere ez du galduco bicia, eta untcia bakharric galduco da.

23. Ecen gau huntan berean, cerbitçatcen dudan Jaincoac, cemarena ere bainaiz, egorri du Aingueru bat aguertu çautana,

24. Cioelatic: Paulo ez çaçula beldurric ičan, aguerquidatuac behar duçue ičan Cesari; eta huna, Jaincoac eman derauzquitçu çurequin embarcatuac diren guciac.

25. Hortacotz, o guiconac! ičan eçaçue animo on, ecen badut sinheste hau Jaincoa baithan gauça guerthatuco dela errana ičan cerautan beçala.

26. Bainan ičan behar dugu aurthiquiac isla cembaiten contra

27. Hamalaurgarren gaba ethorri cen ondoan, nola eramaac baiginen barat hunat Adriatico ixasoaren gainean; marineroc ustea ičan çuten gauerdiren inguruan hurbilcen cirela cembait bazterretarat.

28. Zunda aurthiquiric, causitu çuten bogoi besso barna; guero urrhunchago, aurthiquiric oraino zunda, causitu çuten hamabortz besso.

29. Bainan beldurrez eror ugarric cembaiten contra, aurthiqui cituzten guibeleco laur angura eta deseatcen çuten eguna yein çadin.

30. Eta nola marineroc bilbatcen baitçuten untciac ihes yoaitca, yautsiric barkhua ixasorat, anguren eramaiteca yoaitco estacurian aiccinco alderat,

31. Pauloc erran çuen ehuntariari eta soldadoei: ez badire hauc egoiten untciaren barnean, ez çaitteque salba ahal.

32. Orduan soldadoec hautsi cituzten barkhuco amarrac, eta utci çuten erortcerat.

33. Eta argui hatsean, Pauloc exortatu cituen guciac hartcez cerbait hazcurri, cioelatic: egun da hamalaurgarren eguna iguricatcez, egon çaretela barrur, eta ez duçdela deus hartu:

34. Exortatcen çaituztet be-

raz hartceaz cerbait yanhari, ikhussiz hori behar dela çuen salbatcecotçat; ecen ezda erorico ile bat çuetaric bateren gainetic.

35. Eta erran cituen ondoan gauça hauc, hartu çuen ogui, eta esquerrac bihurtu cituen Jaincoari gucien aitecinean, eta hautsiric hassi cen yaten.

36. Orduan guciec harturic animo, hassi ciren ere yaten.

37. Bada baguinen orotarat untcian bi ehun eta hiruretan hogoi eta hamasei lagun.

38. Eta yan çuten ondoan asse ciren arteraino, arhindu çuten untcia, ogui bihia aurthiquiz ixasorat.

39. Eta egundu cen ondoan ez çuten eçagutcen toquia; bainan ohartu ciren ugolco costaldea çuen bati, eta buruan hartu çuten untciaaren han ondartcea abal baçuten.

40. Hortacotz alchatu cituzten angurac, eta utci çuten untcia ixasoari, largatuz dembora berean buztegaco amarrac; eta guibeleco mastaco bela hedaturic, yoiten ciren ubazterrerat.

41. Bainan eroriric lubesa batetarar, çoinec baitçuen ixasoa bi aldetaric, han ondartu çuten untcia, eta untciaaren aitecinea han sarturic, egoiten cen azcar-

qui, bainan guibela hausten cen baguen indarraz.

42. Orduan soldadoac boceco içan ciren presoneren hileeco, beldurrez cembait salbaturic iguerica, ihes eguin ceçan.

43. Bainan ehuntariac debe-khatu cituen, ceren nahi baitçuen salbatu Paulo, eta manatu çuen iguericatcen abal cirenac aurthie citen camporat lehenic, eta salba citen lurrerat.

44. Eta berceac yarri ciren taulen batçuen gainean, edo untcia *pusca* cembaiten gainean, eta guisa hortan guciac salbatu ciren lurrerat.

XXVIII CAPITULUA.

Pauloren guerthapenac Maltaan eta Erruman.

1. Guisa hortan segurean yarriric, eçagutu çuten isla Malta deitcen cela.

2. Eta Barbarec içan çuten hainitz umanitate gure alderat, ecen piztu çuten su handi bat, eta errecebitu guinduzten guciac; uria eta hotza cirela casu.

3. Eta Pauloc bilduric chementa ahur on bat, nola eçarri baitcituen suan, sugue bipera bat ilqui cen handie beroa cela casu, eta lothu cion escutic.

4. Eta Barbarec ikhussi çuten

ondoan animale hura haren es-
cutic dilindan, errau çuten ba-
tac berceari; segurqui guiçon
hau guiçon hilçaille bat da; ixa-
soari escapatu ondoan, ceruco
mendequioac ez dionaz gueroz
cilheguitcen bicitcea.

5. Bainan Pauloc iharrauxiric
annalea surat, ez çuen minic
batere içan;

6. Iguricatcen çuten hantu
behar çuela; edo tipusqui hilic
erori. Bainan hainitz dembora
iguricatu çuten ondoan, eta ik-
hussi ez çayola minic batere yei-
ten, *mintçayez* cambiatu ciren,
eta erran çuten yainco bat cela.

7. Bada toqui hartan ciren,
islaco buruçaguiaren goçame-
nac; deithua Publius, ceinac
errecebitu baiguintuen, eta os-
tatatu hirur egunez ontassun
handi batequin.

8. Eta guerthatu cen Publiu-
sen aita eri cela ohian sukharra-
requin, eta sabeldarzunarequin,
eta Paulo yohanic ikhusterat,
eguin çuen othoitza, pausatu
çaiizon escuae; eta sendatu çuen.

9. Hori guerthaturic, islaco
berce eri guciac yein ciren ha-
ren ganat, eta içan ciren sen-
datuac.

10. Eta eguin çaucuten ohore
handiric, eta gure abiatcean or-
mitu çaucuten behar guinduena.

11. Hirur hila betheren bu-
ruan abiatu guinen negua han
iragan çuen Alexandriaco unci
batean, ceinac baitçuen seina-
letçat Castor eta Pollux.

12. Eta helduric Syracuserat,
han egon guinen hirur egun.

13. Handic urheguiz yoha-
nez, heldu guinen Rhegerat;
eta egun baten buruan, eguer-
dico haicea yaiquiric, yein gui-
nen bigarren egunean Puzole-
rat.

14. Nun causituric anaya cem-
bait, othoiztuac içan guinen he-
quin egoiteco çazpi egun, eta
guero yein guinen Errumarat.

15. Eta han ciren anayec içan
cituztenean gure berriac, yein
ciren gure biderat Appiuseco
plaçaraino, eta Hirur-Ostalerie-
tarat; eta Pauloc hec ikhussiz,
esquerrac bihurtu cituen Jain-
coari, eta animo hartu çuen.

16. Eta Errumarat heldu gui-
nen ondoan, ehuntariac largatu
cituen presonerac pretorioco
aitcindariari; bainan Paulori,
haiçu içan cion berhez egoitea
çaintcen çuen soldado batequin.

17. Bada guerthatu cen hirur
egunen buruan, Pauloc deiqui-
datu cituela Juduen aiticindariac;
eta yein ciren ondoan, erran ci-
ten: guiçon anayac! nahi bada
ez dudan deus eguin populua-

ren contra, ez gure aiten ohit-
cen contra, bizquitartean pre-
soner arrestatua ičan naiz Jeru-
salemén, eta Romanoén escue-
tarat largatua.

18. Ceinec interroatu ondoan,
nahi ninduten lachoan eçarri,
ceren ez baitcen ni baithau ho-
benic hilcearen gay cenic.

19. Bainan Juduac hortara
contraritut, borchatua ičan naiz
Cesari gandeiztea; ičan gabe
chedea bizquitartean acusatceco
ene yendaya.

20. Hortacotz çaituztet dei-
thu, çuen ikhustecotçat eta
mintçatcecotçat; ecen Israeleco
esperanzarentçat cargatua naiz
gathe hautaz.

21. Bainan ihardetsi cioten:
ez dugu errecebitu Judeatic le-
trarie çutaz mintço denic, ez
anayetic batere ezda yein aip-
hatu duenic edo erran cembait
gaizqui çutaz.

22. Bizquitartean atsinequin
adituco dugu çutaric cein den
çure sendimendua; ecen thema
hori, eçagutua çaucu contra
errana dela toqui gucietan.

23. Eta fixatu cioten ondoan
eguna, hainitzac yein ciren hu-
ra ganat haren ostaturat, ceinei
explicatcen baitçuen hainitz le-
khucotassunez Jaincoaren erre-
suma eta goçetic arraxeraino

bilhatcen çuen heyei sinhesta-
raztea Jesusi derazcon gauçac,
nahiz Moisesen legueaz nola pro-
fetez.

24. Eta batçuec sinhetsi ci-
tuzten erraiten cituen gauçac;
eta berceç ez cituzten sinhetsi.

25. Hortacotz ez içanez acord
berén artean, itçuli ciren, Pau-
loc erran cioten ondoan hitz
hau: ongui mintçatu da Izpiritu
Saindua gure aitei Esaias pro-
fetaz;

26. Cioelarie: çoaci populu
hunén ganat, eta erran eçoçu:
ençunen duçue çuen beharriez,
eta ez duçue adituco; eta be-
hatuz ikhussico duçue, eta ez
çarete ohartuco.

27. Ecen populu hâren bi-
hotça guicendua da; eta gogor-
qui aditu dute berén beharriez,
eta hetsi dituzte berén beguiac:
beldurrez ikhus deçaten beguiez,
adi beharriez, endelga bihot-
çaz, comberti diten, eta senda
ditçadan.

28. Yaquin çaçue beraz Jain-
coaren salbamendu hau egorria
dela Gentilei, eta adituco dutela.

29. Gauça horieç erran cituen
ondoan, Juduac yohan ciren
hura ganic, çutelaric liscar han-
di bat berén artean.

30. Bainan Paulo egotu cen
bi urthe bethe logatu çuen etche

batean, nun errecebitcen bait-
cituen ikhusterat yoaiten çai-
con guciac.

31. Predicatur Jaincoaren er-

reynua, eta irakhatsiz Jesus-
Christo Jaunari derazcon gauçac
mintçatceco ansarcia guciare-
quin eta debekhuric batere gabe:

HUTSAC CORREITCECO

090

PLAZAG.	HERSUAZ.	LERRUAG.			
3	6	3	Ez hais	<i>Iracurt çacue</i>	Ez hais
4	19	1	hil eta,	— —	hil een ondoan,
5	3	5	bidezac.	— —	haren bidezac.
	11	6	ez painaiz digne :	— —	ez bainaiz gay :
	16	6	tac	— —	eta
8	15	1	eduzte	— —	ezdute
	17	4	baicen	— —	bainan
9	29	2	trebuea, araxten	— —	trebuearaxten
	30	2	trebuea, araxten	— —	trebuearaxten
	33	2	adul-	— —	ez
14	15	5	errebiate	— —	ehaile
24	19	6	prestutassuna	— —	çuhureia
29	17	3	yustue	— —	yustue
50	35	1	mahasti	— —	mahasti çaineç
56	6	5	oraine	— —	oraino
68	7	2	ekharquin	— —	ekharrequin
73	19	1.2	erakhus çaque nacione } gucier	— —	{ discipularaz çaque yen- daya guciac
78	16	5	çergatic	<i>hem en eta beretan iracurt çacue</i>	çeren eta
80	21	3	çergatic cioten	<i>iracurt çacue</i>	çeren eta erran cioten :
81	32	1	çure aita eta çure ama	— —	çure ama eta çure anayac
84	12	3	gaiten	— —	gaitçaten
87	5	3	sendatua	— —	sendatçea
	12	2	onerateaz	— —	urriguitçeez
89	37	2	eta erran :	<i>berha çacue</i>	{ emocute çerroreç yaterat. Eta erran cioten
91			<i>asco aldiz plama huntan } causitueo duçue ikhustea }</i>	<i>bainan iracurt çacue</i>	icustea edo garbitçea
103	2	7	eraman	<i>iracurt çacue</i>	erakhar
106	30	3	deçaquet	— —	deçadaguet
	83	3	gu;	<i>khent çacue.</i>	
109	2	4	harriaren gainean	<i>iracurt çacue</i>	harria harriaren gainean
110	16	1	landa	— —	landan
112	12	2	bicio	<i>khent çacue.</i>	
		5	ethorri çuizeon	<i>berha çacue</i>	eta erran cioten :
115	54	4	harri	<i>iracurt çacue</i>	ari
	63	4	guchiago lekhnocori?	— —	bertee lekhnocoric?
119	3	2	pirriquitatueo	— —	khenduco
121	9	3	usain : goçoaren	— —	usain goçoaren
122	17	3	berthuteaz : indartua	— —	berthuteaz indartua
124	43	2	Jannaren ama	— —	ene Jannaren ama
	45	3	icenen	— —	icenen date
126	10	3	ardiestan	— —	adiaraxten
131	4	3	eguiç	— —	oguiç
135	12	6	othoistu çuen	— —	othoistu çuen
143	28	2	diren	— —	direnen artean
144	41	1	Harce dan	— —	Harce diru

PLAMAC.	BERSUNG.	LEBHOAC.			
145	5	2	erraitoan	<i>Iracurt caque</i>	eraitoan
146	20	1	kharriatu	—	erreportatu
147	33	5	ithoben cen	—	itho cen
	35	6	tere	<i>Mhent caque.</i>	
	39	6	hança	—	gança
148	49	5	ez da hila	<i>iracurt caque</i>	hila da
154	17	4	yantsiac	—	sumetitnac
164	58	3	harcacu	—	ensoya çacu
		7	preso	—	presondeguian
167	6	1	caqueten	—	cecaqueten
168	21	2	khurriatu	—	erreportatu
175	20	5	Jaincoaren Erresuma.	—	Jaincoaren erresuma ez da
			Ez da.		
177	6	2	cen	—	cer
	11	4	behartcen	—	hiburteen
182	43	1	ditat	—	ditac
	44	3	die	—	dot
190	26	3	bedicne	—	bedi
194	25	1	antei	—	utei
195	39	1	urkhatsnac	—	itentsnac
200	12	3	eguinçi	—	eguinac
202	29	5	atheratcen	—	khenteen
208	13	2	edatcen	—	edaten
211	15	2	khurriatu	—	erreportatu
217	62	3	cer	—	cen
219	19	3	beguierat cen	—	beguiratcen
225	2	4	icai	—	icaitco
235	28	2	icena ordnan	—	icena. Ordnan
237	1	5	nuntan	—	huntan
238	23	1	Jesuce	—	Jesusen
242	20	5	caituzteere; ecletatu	—	caituztete ere; ecletatu
247	3	5	gabargui	—	gabargui
255	1	1	horen	—	horren
259	11	3	behar	—	belu
277	6	1	arthatsqui	—	arthatsa
	10	1	arthatsic	—	
292	32	3	eguinteaz	—	aguinteaz
300	29	3	cer	—	cen
307	18	3	eguintzac beren	—	heren eguintzac
309	39	3	hatean bilçarre	—	bilçarre batean
310	24	6	batzarrea	—	ministerioa

